

S - 1A - B

HARVARD UNIVERSITY

LIBRARY

OF THE

Museum of Comparative Zoölogy

VERHANDELINGEN
VAN HET
BATAVIAASCH
GENOOTSCHAP

van Kunsten en Wetenschappen

19de DEEL

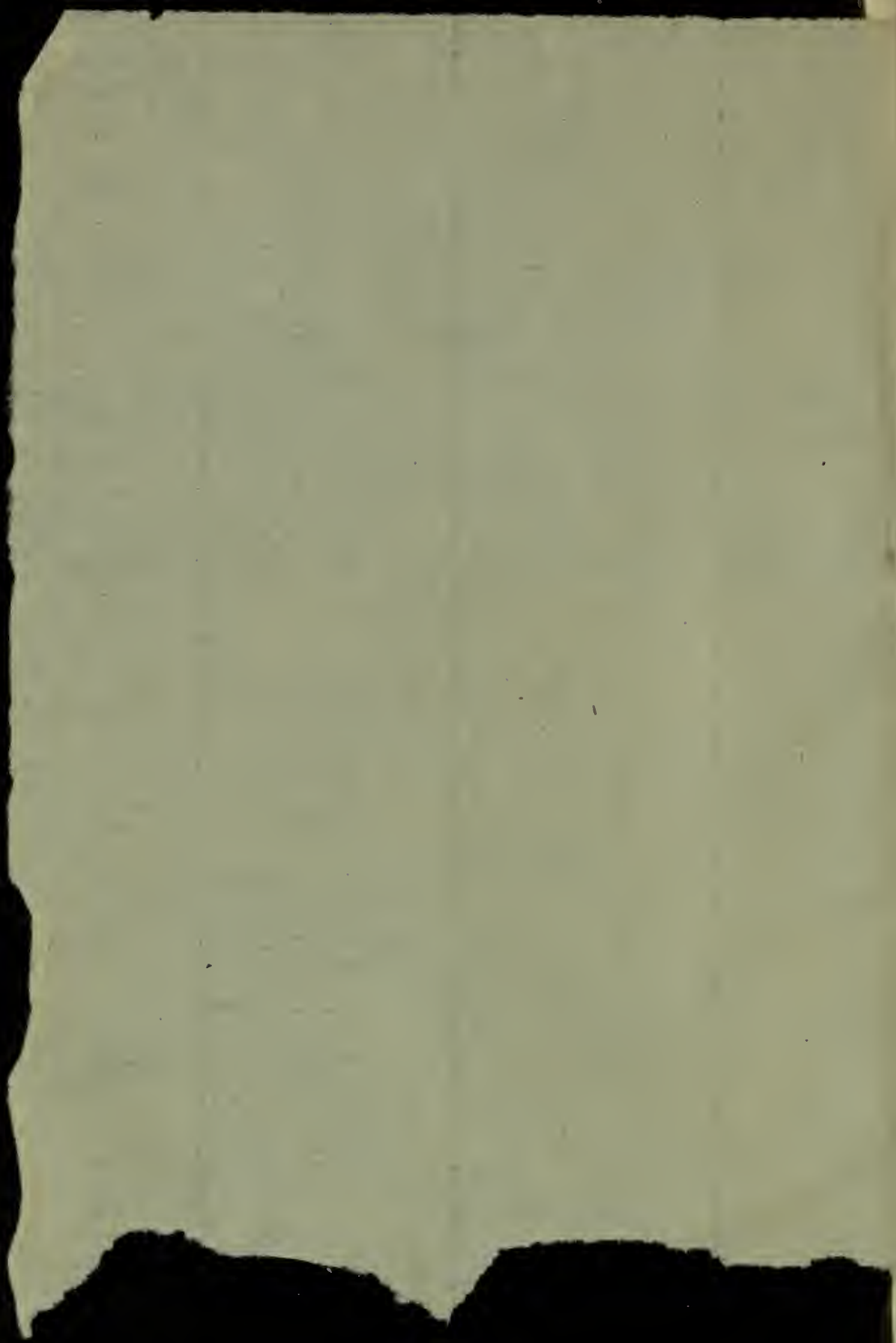
BATAVIA

1843

Momumentu of Sackoch

Plates IV-VII arranged in order

BEKNOPT BERIGT

VAN DEN

STAAT DES GENOOTSCHAPS.

REPORT

STATE OF CALIFORNIA

BEKNOPT BERIGT

VAN DEN

STAAT DES GENOOTSCHAPS.

De pogingen der Directie van het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen, om deze geleerde instelling, hoe langer zoo meer, aan hare nuttige bestemming te doen beantwoorden, zijn gedurende dit jaar niet zonder vrucht geweest.

Dadelijk na de verandering in het personeel des Bestuurs, waarvan reeds in het Voorberigt van het vorige Deel gewag is gemaakt, heeft de Directie, onder de leiding van haren geachten Vice-President, den Heer J. VAN DER VINNE, hare werkzaamheden, welke door een' zamenloop van ongunstige omstandigheden, langen tijd zijn

gestaakt geworden, in op gezette tijden belegde bijeenkomsten hervat en voortgezet, waardoor aan dezelve wederom eene voor de zaak des Genootschaps hoogst wenschelijke rigting is gegeven, terwijl de werkzaamheden zelve dien ten gevolge langzamerhand vermeerderd en verder uitgebreid zijn geworden.

In eene Algemeene Vergadering van de leden van het Bataviaasch Genootschap, welke op Woensdag den 25 Mei 1842 is gehouden, zijn door den genoemden Voorzitter de aangelegenheden van hetzelfde voor de leden in het breede opengelegd, blijkens het verslag daarvan door den ondergeteekende opgemaakt en in de Java'sche Courant van Junij daaraanvolgende opgenomen, naar hetwelk, korthedshalve, bij deze wordt verwezen.

Daar echter de in die Algemeene Vergadering uitgeschreven Prijsvragen bij dat verslag slechts zakelijk zijn vermeld geworden, en de daarbij behorende beredeneerde ontwikkeling alleen in het *Tijdschrift voor Neêrlandsch Indië* is medegedeeld, komt het eigenaardig voor, dat deze vragen, in haar geheel, hier ter plaatse worden ingenomen. Dezelve zijn van den volgenden inhoud:

PRIJSVRAGEN,

uitgeschreven door het *Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen*.

I.

Reeds meer dan twee jaren geleden, heeft de Directie van het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen hare aandacht gevestigd op eene zaak, die toen nog geheel was verwaarloosd, en toch van het grootste belang is, zoo wel voor de wetenschappen, als wegens het practicale nut, dat zij aanbiedt. Wij bedoelen de *Soendasche taal*, die, in 't Westen van het eiland *Java*, door de inboorlingen gesproken wordt. Wanneer men de woordenlijst van RAFFLES, in het tweede deel zijner *history of Java* voorkomende, uitzondert, was er toen nog niets over die taal door Europeanen geleverd, en zij verdiende dat toch in zoo vele opzigten.

Als men een blik slaat op de kaart van *Java*, en met het oog den afstand meet tusschen de Westkust van *Bantam* en de rivier *Pamali*, in de Residentie *Tagal*, dan overziet men bijna een derde gedeelte van het geheele eiland. Over die gansche oppervlakte is het *Soendasch* verspreid, en hoewel het cijfer der bevolking, in evenredigheid, voor dat van de overige twee derde gedeelten moet onderdoen, gaan toch de inwoners aldaar het getal van twee millioenen verre te boven. Evenmin als men met het Maleisch in de binnenlanden van het eigenlijke *Java* kan teregt komen — even onverstaanbaar is die taal ook voor den Soendanees. Al wat dus van het practikale nut

des Heeren DE WILDE, der wetenschap veel nut heeft gedaan, moet dit toch slechts als eene eerste schrede beschouwd worden, en, zoo als de bescheiden geleerde zich zelf uitdrukt, „als een hulpmiddel, om zich meerdere en betere kennis van het Soendasch te verwerven, zoodat anderen het gebrekkige van dit werk kunnen verbeteren en iets beters leveren.“

Wat vooral in dit woordenboek van den Heer DE WILDE valt goed te keuren, is de juiste en duidelijke wijze, waarop de dikwijls vreemde en moeilijk wedertegeven klanken van het Soendasch, met Latijnsche karakters worden uitgedrukt. Het is te wenschen, dat al wie zich op de verdere beoefening van deze taal wil toeleggen, in dat opzigt de aangenomen schrijfwijze van dit woordenboek volge. Doelmatig is het ook, dat de woorden, behalve met het Latijnsche, eveneens met het Javaansch letterschrift geschreven zijn, want een eigen alfabet hebben de Soendanezen niet, althans tegenwoordig niet meer in gebruik; en hoewel, in 't Buitenzorgsche en 't Bantamsche en op sommige andere plaatsen, voornamelijk door de Priesters, ook het Arabisch karakter gebezigd wordt, is het Javaansche toch het meest algemeen in zwang.

Voorts worden de woorden, die in het woordenboek voorkomen, met hunne juiste beteekenis opgegeven: zoodat, wat de Heer DE WILDE geleverd heeft, in allen deele goed en juist is.

Maar veel blijft er nog overig, wat hij niet heeft geleverd. In de eerst plaats zijn er nog een aantal Soendasche woorden, althans onder de Soendanezen in gebruik, die in zijn woordenboek ontbreken. Al verder heerscht er een niet gering verschil tusschen het Soendasch der *Preanger Regenstchappen*, dat van *Bantam* en dat van *Che-ribon*, zoodat in een volledig woordenboek, diende te worden opgegeven, welk woord in die verschillende Resi-

dentien in gebruik is. Het zou, in de derde plaats, wenschelijk wezen, dat zoo veel mogelijk bij ieder woord werd uitgedrukt of het zuiver Soendasch is, of ook in 't Maleisch, Javaansch, Arabisch of eenige andere, op dit eiland gebezigde taal, gevonden wordt.

Ten vierde behooren voorbeelden het gebruik der woorden, in verschillenden zin en beteekenis, optehelderen. Door 't gebrek aan eene Soendasche letterkunde, kunnen die voorbeelden echter niet uit schrijvers worden geput, zoodat men zich met spreekwijzen uit het dagelijksche leven zal moeten vergenoegen.

Maar als het belangrijkste van 't geen in een volledig woordenboek dient gevonden te worden, noemen wij *ten vijfde*, de opgave tot welke taal (de *ngoko* -- of het *kromo* --) eenig woord behoort. Er is namelijk in het Soendasch een zweem van het, bij de Javanen algemeen in zwang zijnde, gebruik, dat de mindere eene andere taal spreekt dan de meerdere. Noodzakelijk is het dus, zoolwel voor de wetenschappelijke, als voor de practicale kennis van het Soendasch, dat, overal waar dit onderscheid, ook in deze taal, bestaat, dit naauwkeurig worde opgegeven.

De directie van het Bataviaasch Genootschap gevoelt wel, dat -- ook wanneer aan al deze vereischten voldaan wordt -- er nog meer hulpmiddelen noodig zijn, voor de volledige kennis van het Soendasch; dat ook dan nog een woordenboek *van het Soendasch* in het *Nederduitsch* en vooral eene grammatica ontbreken: maar zij gelooft voor het tegenwoordige niet meer te mogen vragen, dan het voldoen aan de bovengenoemde vereischten: zich voorbehoudende, om daarna, op de verdere hulpmiddelen tot het aanleeren dier taal, hare aandacht te vestigen.

Dien ten gevolge vraagt zij:

Een, zoo veel mogelijk, volledig Nederduitsch-Soendasch Woordenboek, waarin de Soendasche woorden met Javaansche en Latijnsche karakters moeten geschreven zijn; waarbij tevens moet worden opgegeven, welke woorden tot de kromo- en welke tot de ngoko-taal behooren, en in welk gedeelte der Soendalanden ieder woord in gebruik is; en waarin de beteekenis der woorden, met voorbeelden van spreekwijzen uit het dagelijksche leven, moet worden opgehelderd.

Het Genootschap looft aan den vervaardiger van het best gekeurde antwoord op deze vraag, de groote gouden medaille des genootschaps uit, of eene som van f 300: z. naar verkiezing van den bekroonde, en bovendien eene premie van f 1000 z.

II.

Eene der belangrijkste vraagpunten in de natuurlijke Historie der weekdieren (*Mollusca*), welke oplossing tot dus ver de ijverigste nasporingen der bekwaanste geleerden in het vak der *Zoölogie* heeft te leur gesteld, en waaromtrent men dus nog in eene volslagen onzekerheid verkeert, is gewis de kennis van den waren bouwmeester en bewoner van dat schelpengeslacht, reeds bij de ouden bekend en door *PLINIUS* beschreven, hetwelk *LAMARCK* in zijne natuurlijke Historie der ongewervelde dieren „*Argonauta*“ noemt, en in zijn systema als *Cephalopodes monothalames* rangschikt.

Door de meeste natuurkundigen wordt beweerd, dat de van achtarmen voorziene *poulpe* (een soort van *Inktvisch*), welke men gewoonlijk in de schelpen der *Argonauta* vindt, de maker daarvan niet is, doch slechts een *parasiet*, die zich van den werkelijken eigenaar meester maakt en deszelfs woning heeft betrokken, in navolging

van die soort van krabben (*Pagures*), welke men zoo vaak in alle andere soorten van schelpen aantreft, en waarvan men een paar afbeeldingen vindt in RUMPHIUS *Ambonsche Rariteitkamer*, plaat V. La. K. en L. onder de maleische benaming „*Coeman*“ en Amboinesche „*Oeman*.“

Sommige geleerden kleven echter daaromtrent een geheel tegenovergesteld gevoelen aan; doch daar het hier niet de plaats is, om hetgeen voor of tegen deze beide stellingen pleit, optesommen, zal het voldoende zijn, omtrent de eerst bedoelde meening, meer bepaaldelijk voor den natuur-onderzoeker in deze gewesten, de volgende bijzonderheden aanteteekenen:

1. Te *Napels* komt de schelp der *Argonauta* zeldzaam voor; terwijl de in dezelve gewoonlijk gevonden wordende *Poulpe* aldaar zoo overvloedig is, dat zij der lagere volksklasse tot een goedkoop voedsel verstrekt.
2. Op vele plaatsen in de Middellandsche zee, waar een derzelve soorten van de *Argonauta* zoo als in *Indië*, bij menigte wordt aangetroffen, heeft men tot dus verre nimmer dan wijfjes in de schelp gevonden; van zelve wordt dus de vraag geboren, „waar houdt zich het mannetje op?“

De Indische zeeën, en vooral de Moluksche Archipel, verschillende soorten van dit geslacht zoo ruimschoots opleverende, zoo is de directie van het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen te rade geworden, de aandacht der zich in deze gewesten bevindende beoefenaars en voorstanders der natuurlijke Historie op dit punt te vestigen, en dienaangaande eene prijsvraag uit te schrijven,

Zij acht het, tot beter begrip van haar verlangen, doelmatig, diegenen, welke het vooraangehaalde werk van LAMARCK *Histoire naturelle des animaux sans verté-*

bres, niet bezitten, naar de, in *Indië* overal voorkomende, werken van RUMPHIUS *Ambonsche Rariteitkamer*, en KNORR, *Verlustigingen voor de oogen en van den geest* te verwijzen, alwaar men de verschillende soorten der *Argonauta* afgebeeld vindt; als bij RUMPHIUS: plaat XVIII. La. A. en B. no, 1 en 4 onder de Nederduitsehe benaming van "Doekenhuij", Maleisch "Roema gorita" Amboineesch "Kika wawutia"; en bij KNORR: Iste deel Tab. II. no. 1. en 2., 4de deel Tab. XI no. 1., en 6de deel Tab. XXXI. alwaar dezelve "papieren, breed gekielde en rijst-en-brij nautilus" genoemd worden.

De Directie van het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen, hopende door mededeeling van het bovenstaande alle dwaling omtrent het in deze bedoeld wordende schelpdier te hebben voorgekomen, stelt de volgende vragen voor, te beantwoorden vóór den 31sten December des jaars 1845.

» Is de soort van inktvisch (*Poulpe*), ook in deze » gewesten gewoonlijk in de schelp der *Argonauta* gevonden, de werkelijke maker en eigenaar daarvan, » of is zulks een parasiet, die, na hem te hebben ge- » dood of verdreven, zich van zijne woning heeft mees- » ter gemaakt?"

» Welke zijn in het eerste geval, welke in het twee- » de, de voldoende bewijzen, die zulks staven?"

Is de laatste stelling overeenkomstig de waarheid, dan verlangt men een, en zoo mogelijk meerdere exemplaren der Mollusk, waaraan de schelp werkelijk haren oorsprong te danken heeft, met de meeste zorg en met behoorlijke inachtneming voor de te vinden eijeren, en hare natuurlijke houding in de schelp, in wijngeest bewaard, daar het hoogst belangrijk geacht wordt te weten, op welke wijze het dier zich in zijne woning gevestigd houdt.

Dengene, die deze prijsvraag het meest voldoende beantwoordt, wordt tot premie uitgelooft 's Genootschaps *grote gouden Medaille*, dan wel eene waarde van vijf honderd gulden in geld naar de keus van den bekroonde; en voor het *accessit* de gewone zilveren medaille of eene waarde van twee honderd en vijftig gulden in geld; terwijl, in elk geval, van alle pogingen, die zullen worden in het werk gesteld, om door het mededeelen van waarnemingen omtrent het onderhavige zeldzame dier, der Directie de middelen aan de hand te geven, om tot de ware kennis van hetzelfde te geraken, openbare loflijke melding zal gemaakt worden. (*)

III.

In aanmerking nemende, dat de maatregelen en middelen, tot dus verre in het werk gesteld en beproefd, tot tegengang en vernieling der *witte mieren*, tot nu geene voldoende resultaten hebben opgeleverd, en dat het mitsdien van groot belang moet worden geacht, om als nog door het aanwenden van nieuwe en tot dus ver nog onbekende middelen, te trachten in deze het gewenschte doel te bereiken:

Overwegende, dat tot bevordering van dit oogmerk, in de eerste plaats, in aanmerking komt, het uitschrijven van eene prijsvraag te dezer zake, en het verbinden daaraan van een belooning, de beantwoording en oplossing van dat belangrijk vraagstuk waardig.

Zoo wordt op aanzoek van het Gouvernement uitgeschreven de volgende prijsvraag.

(*) De bepalingen omtrent het schrijven en inzenden der Prijsverhandelingen, zijn te vinden in art. 35 en volg. der *nieuwe wetten* voor het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen 9de deel.

Welke, tot dus verre onbekende, middelen kunnen binnen den kortst mogelijken tijd, met de minste kosten en op de gemakkelijkste wijze worden aangewend, om de vernielingen, welke door witte mieren worden toegebracht, in het algemeen tegentegaan en dat vernielend insect, te weren en uitteroeijen?

met vaststelling verder :

1. Dat de beantwoording zich zal kunnen bepalen, tot het aanwijzen der middelen voor een of meer van de volgende vier doeleinden als :

a. Om een door het insect geïnfecteerd gebouw, daarvan volledig te zuiveren, en voor het vervolg behoed te doen blijven ; komende het belangrijk voor, dat ook worde onderzocht en beproefd, of, en op welke wijze, de witte mieren, die zich verscholen houden op plaatsen, waarbij moeilijk te naderen is, in massa kunnen worden gedood, hetzij door zekere spiritus, door luchtsoort, be-rookingen van zeker stoffe enz.

b. Om een nieuw opterigten gebouw, tegen de aanran-ding der witte mieren te behoeden, zoodanig dat het la-ter niet noodig zij, daarop een dagelijksch en bijzonder toezigt te vestigen.

c. Om het insect uit eene streek van eenen bepaalden omvang geheel uitteroeijen, zoodat geen verdere behoed-middelen noodig zijn.

d. Om losse stukken en goederen voor de vernieling der witte mieren vrij te waren.

2. Dat op het procedé, hetwelk met betrekking tot eene

der voormelde punten der bekrooning wordt waardig
gekeurd, zal worden gesteld, eene premie van *f* 250.

3. Dat wanneer blijkt, dat de voor een der voormelde vier doeleinden, aangegeven en ter onderzoek en aanwending waardig gekeurde middelen, proefondervindelijk, gedurende een tijdvak van drie jaren, volkomen aan de vereischten voldoen, na ommekomst van dien tijd, aan den uitvinder zal worden uitgereikt eene belooning van *f* 1500 en dat, na nog vier jaren, en dus in het geheel gedurende een tijdvak van zeven achtereenvolgende jaren, dezelfde gunstige resultaten verkregen zijnde, de belooning zal worden vermeerderd met nog *f* 750.

4. Dat, door dezelfde persoon, meer dan een vraagpunt beantwoord zijnde, bij bekrooning, zoo wel de premie, bedoeld bij § 2. als de belooningen, vermeld bij § 3., in evenredigheid zullen vermeerderen, even als of de beantwoording der verschillende vragen door onderscheiden personen had plaats gehad, zoodanig dat voor de voldoende oplossing van al die vier vraagstukken, door denzelfden persoon zal worden genoten

Bij de bekrooning van het procedé , ...	<i>f</i> 1000
Bij een voldoende resultaat na ommekomst van drie jaren	<i>f</i> 6000
Idem bij ommekomst van nog vier jaren	<i>f</i> 3000

5. Dat het niet noodig zal zijn, om elke vraag bij een afzonderlijk stuk te beantwoorden, zullende de inzender zijne verhandeling nochtans zoodanig behooren inderigten, dat de beantwoording van elke vraag afgescheiden van de andere, plaats vinde, opdat dezelve

voor eene afzonderlijke beoordeeling en bekrooning of verwerping vatbaar is.

6. Dat, in geval een der ingekomen verhandelingen, alhoewel niet voor bekrooning vatbaar, nogtans bevonden mogt worden, zoodanige verdiensten te bezitten, dat dezelve als *accessit* worde waardig gekeurd, aan den inzender daarvan mede eene premie zal worden uitgereikt, waarvan de hoegrootheid, door eene daartoe door het Gouvernement te benoemen commissie van Leden van het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen, zal worden bepaald.
7. Dat de voorschreven geldelijke belooningen, naar verkiezing van den belanghebbende, zullen kunnen worden vervangen, door uitreiking van een geschenk van gelijke waarde.
8. Dat de verhandelingen, duidelijk, en in de Hollandsche, Fransche, Engelsche, Duitsche, Chinesche of Inlandsche talen geschreven, zullen moeten worden ingezonden aan het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen, zonder vermelding van den naam des schrijvers, alleen door eene zinspreuk gekenmerkt, en vergezeld van een afzonderlijk verzegeld biljet, onder dezelfde zinspreuk, inhoudende den naam, kwaliteit en woonplaats van den schrijver.
9. Dat bij de bekrooning van eenig stuk aan den schrijver zal worden vrijgelaten, of hij al of niet openlijk als zoodanig wil zijn gekend, terwijl van de niet bekroonde stukken, de verzegelde pakketten, ten overstaan van de commissie hiervoren bij § 6. bedoeld, zullen worden vernietigd.

10. Dat de bekroonde stukken , of die welke als accessit zijn waardig gekeurd , het eigendom zullen blijven van het Gouvernement , zullende het mitsdien aan den schrijver niet vrijstaan , zoodanig stuk openlijk in het licht te geven , zonder daartoe vooraf van het Gouvernement de noodige autorisatie te hebben verkregen.— Blijvende het voorts den schrijvers der niet bekroonde of beloonde stukken overgelaten , om des verkiezende de stukken terug te nemen.

Tot informatie wordt ten aanzien der reeds bekende middelen tegen de witte mieren hierbij gevoegd:

1. Dat in de eerste plaats bestendige zuiverheid en het droog houden der gebouwen een krachtig middel is, om den voortgang der witte mieren te stuiten en dezelve geheel te verjagen.
2. Dat als verdere palliatieve middelen bekend zijn, de aanwending van olie in het algemeen, en bijzonder aard-olie, ook teer, houtskolen, zout en suiker.
3. En dat behalve dien nog in aanmerking kunnen komen :
  - a. Het leggen van eene dikke laag fijn droog zand, daar waar eenig gebouw wordt opgetrokken.
  - b. Het bestrijken met of weken der houtwerken in sublimaat-water ; en
  - c. Eene van tijd tot tijd herhaalde inwassing der voorwerpen met genever en water.

Het zal der aandacht wel niet ontgaan, dat eene beschrijving van de natuurlijke historie der witte mieren, derzelve voortteling, hare spijs of middelen van voeding, hoogst nuttig zal kunnen zijn voor het uitvinden van middelen tegen dezelve.

Voorts zijn, naar aanleiding van hetgeen, blijkens het hierboven bedoeld verslag, daaromtrent in de Algemeene Vergadering van den 23sten Mei is bepaald geworden, van tijd tot tijd openbare bijeenkomsten door de leden des Genootschaps gehouden, welke meer bepaaldelijk zijn bestemd geworden tot het benoemen van leden en het voordragen van verhandelingen over wetenschappelijke en andere belangwekkende onderwerpen. Onderscheidene verdienstelijke medeleden des Genootschaps, namelijk de Heeren J. VAN DER VINNE, D^r. W. R. BARON VAN HOËVELL, M^r. W. C. E. BARON DE GEER, M^r. P. A. SCHILL, D^r. W. C. H. TOE WATER, die zich vrijwillig daartoe hadden verbonden, hebben in deze bijeenkomsten, welke buiten de leden, door Dames en Vreemdelingen met belangstelling ijverig bezocht zijn geworden, het spreekgestoelte beklommen. Het is allezins te hopen, dat hun loffelijk voorbeeld andere begaafde mannen moge aanmoedigen tot het voortzetten dezer openbare voorle-

zingen, welke algemeen veel genoegen hebben gegeven.

Op den 5^{den} October 1843 heeft het Genootschap eene Algemeene Vergadering gehouden, welke door den President des Genootschaps Z. Exc. M^r. P. MERKUS is gepresideerd. Daarin heeft de Vice-President des Genootschaps, D^r. W. R. Baron VAN HOËVELL, een verslag gelezen van den staat der werkzaamheden des Genootschaps, van den volgenden inhoud:

«De algemeene vergadering van het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen, welke overeenkomstig de voorschriften van de wetten dezer inrigting op dit oogenblik gehouden wordt, is in vele opzigten opmerkenswaardig en belangrijk, en zal, in de jaarboeken dezer oudste wetenschappelijke vereeniging van Indië, eene voorname plaats beslaan. Om deze stelling te wettigen, zij het mij vergund U, vóór alles te herinneren, dat zoo lang deze Maatschappij, gedurende de vijf-en-zestig jaren van haar bestaan, onder Nederlandschen invloed is geweest, haar nimmer de eer is te beurt gevallen, van den man aan haar hoofd te zien, die tevens, als Vertegenwoordiger des Konings, met het hoogste gezag in deze gewesten bekleed was. Niet tevreden met, gelijk zijne voortreffelijke voorgangers, onze Maecenas te zijn, heeft Zijne Excel-

lentie de tegenwoordige Gouverneur-Generaal verlangd het praesidium van dit Genootschap te blijven behouden, om alzoo eenen meer onmiddelijken invloed op onze werkzaamheden uit te oefenen. Naauwelijks was dit voornemen van Zijne Excellentie aan de Directie kenbaar geworden, of zij heeft zich gehaast aan Hoogstdezelve hare blijdschap daarover uit te drukken, overtuigd, dat de belangen des Genootschaps daardoor uitermate en duurzaam zullen worden bevorderd. Immers, mag men uit het voorledene eenige gevolgtrekking voor de toekomst maken, dan heeft de korte tijd, waarin ook deze geleerde instelling, even als geheel de kolonie, onder vreemde overheersching stond, treffend getoond, van welk eenen grooten invloed het is op haren bloei, en op de gelukkige uitkomsten harer pogingen, eenen man aan haar hoofd te hebben, die de hoogste waardigheid in *Indië* bekleedt, en tevens, zelf wetenschappelijk gevormd, bezielde is van eene edele zucht ter bevordering van al wat schoon en goed is. Gij allen weet toch uit de geschiedenis van dit Genootschap, in welk een' bloeienden toestand het verkeerde, toen Sir THOMAS STAMFORD RAFFLES, die als Luitenant-Gouverneur over dit eiland het bewind voerde, tevens als President dezer Directie hare handelingen regelde en hare werk-

zaamheden bestuurde. Zulk een tijdvak mogen wij ook thans wederom verwachten, en wij brengen daarom dan ook aan U, mijnheer de President, bij dezen onzen vernieuwden en welgemeenden dank toe, dat Gij, te midden van zoo vele gewichtige en velerlei staatszorgen, ook waken en zorgen wilt voor de belangen van het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen, hetwelk aan den ijver en de belangstelling van Uwe Excellentie zijn voortdurend bestaan en bloei grootendeels heeft te danken.

«De tegenwoordige bijeenkomst zou reeds in de maand April gehouden zijn, doch is door omstandigheden en redenen van algemeenen en bijzonderen aard, gedurig uitgesteld. Onder eerstgenoemde algemeene oorzaken, behooren de zwaarigheden, welke de daarstelling en inrigting van de drukkerij des Genootschaps hebben te weeg gebracht, en waarover de Directie niet dan na de meeste inspanning van tijd en moeite heeft kunnen triumferen. Het is toch eene voorzeker prijzenswaardige gewoonte geworden, om, in elke algemeene vergadering, ten minste één nieuw deel verhandelingen ter tafel te brengen, en dat genoeg wilde de bestaande Directie ook nu weder aan de leden verschaffen. Doch het was

daartoe niet voldoende, dat er bouwstoffen voorhanden waren, — de middelen voor den druk moesten mede daar zijn, — en, ondersteund door de hulp en medewerking van het Gouvernement, heeft de Directie zich die middelen weten te verschaffen, waarvan het voor U liggende deel de blijken kan geven.

«De redenen van bijzonderen aard liggen gedeeltelijk in de meer bepaalde rigting, die de wetenschappelijke werkring des Genootschaps in het laaste jaar heeft verkregen, en die het mij thans vergund zij, eenigzins hooger op te halen en breedvoerig uit een te zetten.

«*Indische Taal- en Letterkunde.* — De studie der Oostersche taal- en letterkunde, in den ruimsten zin genomen, heeft in onzen tijd eene groote uitbreiding verkregen. Vroeger waren hare grenzen zeer beperkt en bepaalde zij zich bijna geheel tot datgene, wat dienen kon, om de Heilige Schrift te verstaan en uitleggen: en wanneer sommige geleerden, door de bijzondere omstandigheden, waarin ze zich bevonden, zoo als de Predikanten in *Neêrlandsch Indië* en de Zendelingen in *China*, of enkele groote mannen, die hunne eeuw vooruit waren, zoo als HYDE, DEGUIGNES, ANQUETIL, RELAND enz. zich op eenig ander gedeelte

der Oostersche taal- en letterkunde toeleiden, dan stonden ze op zich zelve en alleen. Sir WILLIAM JONES was, in het laatst der vorige eeuw, de man, die een nieuw tijdvak voor de letterkunde deed aanbreken. Hij had, in zijne vroegste jeugd, zijne loopbaan als Oosterling, door een Latijnsch geschrift over de Aziatische poëzij, glansrijk geopend. Dit betrof echter slechts de talen van *Voor-Azië*; hij vermoedde toen nog niet, welke nieuwe wereld hem verder zuidoostelijk in Indië zou geopend worden. Hij was regtsgeleerde, en werd op rijpen leeftijd tot Opperreger van *Calcutta* aangesteld. Hier schaamde zich de voortreffelijke man niet, ofschoon met hooge waardigheden bekleed, de leerling van een' *Brahman* te worden. Door zijn zeldzaam talent om talen te leeren, maakte hij snelle vorderingen: en het waren deze vorderingen, het was deze studie van het Sanskrit, die hem het eerst overtuigden, dat de Oostersche letterkunde zich niet bepaalt bij *Voor-Azië*, maar dat zij een onmetelijk geheel vormt, waarvan de grenzen niet zijn aftebakenen, bestemd om tot een der grondslagen te dienen van de geschiedenis der menschheid, en waarvan ieder onderdeel dienstbaar is, om het geheel toetelichten en optehelderen. Dat denkbeeld, door hem aan *Europa* medegedeeld, ver-

wekte eenen onbegrijpelijken schok in de geleerde wereld. Van alle kanten stonden geniën op, die tot deze nieuwe bronnen van wetenschap trachtten doortedringen: vereenigingen, zoo als de Aziatische Genootschappen te *Calcutta*, door Sir WILLIAM JONES in het jaar 1784 zelve gesticht, te *London* en te *Parijs*, gaven woordenboeken en spraakkunsten, [texten en vertalingen uit van de menigte werken, die men in de Sanskritsche litteratuur en in tallooze aan haar verwante talen en taaltakken van *Indië* vond: de Gouvernemen ten beschermden deze reuzenondernemingen, overtuigd van haar belang zoo wel voor de wetenschap als voor de menschheid: en zoo was het voor onze eeuw en onzen leeftijd weggelegd, om te streven naar eene volledige kennis van al de Indische talen en letteren, ten einde daardoor te onderzoeken, hoe de onderscheiden groote volkeren van *Azië* hun aandeel in de wereld-geschiedenis vervuld hebben. Wat het resultaat dezer pogingen zal wezen kan niet door ons beoordeeld worden; dat resultaat zal het deel zijn der nakomelingschap: en ook dan eerst zal deze groote onderneming door het publiek in al hare waarde geschat worden: dan eerst, wanneer groote gapingen, die thans nog in de kennis van het Oosten bestaan, zullen zijn aangevuld, en wanneer de resultaten der

studie in de algemeene geschiedenis hunne plaats hebben ingenomen, dan eerst zal men, in de beoefening der Indische talen, meer dan enkel practisch nut erkennen. Maar hoe dit zij, dit althans heeft het aangevangen onderzoek reeds in het helderst licht gesteld, dat de Europesche geschiedschrijvers tot dus verre, al te partijdig, een groot gedeelte der menschheid in de schaduw hebben geplaatst, hetwelk, door een eigendommelijk karakter, en eene hooge eigenaardige beschaving zich kenmerkt, van wier gouden eeuw nu nog de trotsche monumenten gevonden worden.

«Maar om dit doel in al zijnen omvang te bereiken, mag geene natie of volkstam, geene taal of dialect, hoe gering ook, worden verwaarloosd of voorbijgezien. Van welk een groot belang is dan in dit opzigt deze Archipel! Welk een ruim veld van onderzoek bieden dan deze volkeren aan, waaronder er zijn, die zich door een eigen letterschrift, een geheel eigenaardig taalsijsteem, en eene oorspronkelijke letterkunde onderscheiden: waaronder er zijn, die nu nog gedenkstukken kunnen aanwijzen, zoo wel in sculptuur, als in litteratuur, van een tijdperk; waarin ook zij in de Indische beschaving ruimschoots deelden.

«Het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en

Wetenschappen heeft begrepen, dat het voornamelijk de taak dezer vereeniging is, dit gedeelte van het groote geheel te helpen bewerken, en het heeft daarom, op mijn voorstel, besloten, om tot het doel der geleerden van *Europa* mede te werken, door de talen van dezen Archipel meer bijzonder tot het onderwerp van deszelfs navorschingen te maken. En daar de uitgave van teksten en vertalingen de eenige hechte grondslag dezer studien daarstelt, beschouwt de Directie het, in den tegenwoordigen stand der wetenschap, boven alles van haren pligt, om van die talen, welke eene eigen litteratuur bezitten, manuscripten publiek te maken.

«Het 19de deel van 's Genootschaps verhandelingen, dat thans genoegzaam geheel afgedrukt hier ter tafel is gebracht, bevat daarvan de eerste proeve. Het is de Maleische text van het gedicht *Sjair BIDASARI*, door mij voor den druk bewerkt, en van eene inleiding, vertaling en critische en ophelderende aantekeningen voorzien. Uit mijne verhandeling, in de vergadering van den 28sten Julij 1842 voorgedragen, is u gebleken, hoe dit stuk in vele opzigten op den roem van aesthetische schoonheid aanspraak mag maken. Doch het is niet alleen of voornamelijk deze eigenschap, welke mijne keuze op dit manuscript heeft doen vallen: want aesthetische schoonheid

is niet het doel der uitgave, maar de taalkundige wetenschap, die er in verborgen ligt. En daar nu, onder de weinige Maleische handschriften, welke in 't licht zijn gegeven, zich geene enkele poëtische bijdrage bevindt, heb ik ook om deze reden aan de *Sjaïr* BIDASARI de voorkeur gegeven. Overigens zij het mij vergund, U, betrekkelijk dit onderwerp, naar de inleiding van het werk te verwijzen.

«Mij is alzoo de eer te beurt gevallen van, in den boezem van dit Genootschap, de eerste schrede te zetten op een onmetelijk veld, dat, gelijk ik u met vertrouwen mag verzekeren, weldra door andere, voor zulk eenen arbeid meer geschikte mannen, zal betreden worden. Immers de Directie heeft daartoe de tusschenkomst ingeroepen van de geleerden, welke op dit oogenblik, in het hart van *Java*, de taal-en letterkunde van dit eiland beoefenen. Al die heeren hebben het verzoek der Directie, om Javaansche teksten voor den druk te bewerken, welwillend op zich genomen: en de Directie heeft alzoo het genoegen u medetedeelen, dat de heer J. F. C. GERICKE afgevaardigde van het Nederlandsch Bijbelgenootschap te *Soerakarta*, ons dezer dagen een door hem bewerkt Javaansch handschrift heeft

toegezonden, hetwelk reeds ter perse is gelegd, en waarmede ik uwe aandacht nog voor eenige oogenblikken wensch bezig te houden.

« De naam van het manuscript, door den heer GERICKE bewerkt, is *Wiwoho* of *Mintorogo*. Volgens de opgave der Javanen zelve, zou het in de IX^{de} eeuw der Javaansche tijdrekening, onder de regering van den vorst Djojo Bojo, door HEMPOE KANNO in de *Kawi*-taal vervaardigd zijn. Maar daar de *Kawi*-taal, sedert de invoering van het Mohamedanisme, door de Javanen minder beoefend is, zoo zelfs dat de kennis daarvan op dit oogenblik bijna geheel is verloren gegaan, hebben sommige geleerden onder hen vertalingen en omwerkingen van hunne voornaamste werken in het tegenwoordig Javaansch uitgegeven. Ook de *Wiwoho* is dit te beurt gevallen: de *Soesoehoenan* PAKOE BOEWONO III heeft dit gedicht, in het jaar 1704 der Javaansche jaartelling, dus omtrent 66 jaar geleden, in het Javaansch vertaald. Ten minste wordt aan dien vorst de eer daarvan toegekend, ofschoon het voor zeker mag gehouden worden, dat het werk door anderen verrigt, of hij daarin door andere geleerde kenners van het *Kawi* is geholpen geworden. Het is bekend dat PAKOE BOEWONO III, nadat, in den oorlog met de Chinezen, te *Kertasoera* vele *Kawi*-handschriften wa-

ren verloren gegaan, in het op nieuw verzamelen der werken van de oude dichters aanzienlijke bijdragen ontvangen heeft van den in dien tijd regerenden vorst van *Madura*, *Pannembahan SEDO MOEKTI*, door wien mede de *Kawi Wiwoho* aan den *Soesoehoenan* is medegedeeld geworden. Van daar, dat de Maduresche invloed, in vele woorden en uitdrukkingen dezer bewerking, kenbaar is. Later heeft in het jaar 1712, *Soesoehoenan* *PAKOE BOEWONO IV*, ook *Soesoehoenan* *BAGOES* genaamd, den Javaanschen *Wiwoho* op nieuw eigenhandig overgeschreven ten aan het einde des gedichts de verklaring afgelegd, dat hij zich niet vermeten heeft aan den arbeid van zijnen vader iets te veranderen. Van dit afschrift heeft de heer *GERICKE* gebruik gemaakt; zoodat wij dus de hierboven vermelde Javaansche bewerking van den *Wiwoho*, met eene overzetting in het Nederduitsch en eenige ophelderende aantekeningen, van zijne hand ontvangen hebben. *Sir THOMAS STAMFORD RAFFLES* deelt, in zijne *History of Java*, vol. I. bladzijde 383-387, den inhoud van dit gedicht in het *Kawi* mede. Tusschen dien inhoud en het door den heer *GERICKE* bewerkte manuscript is echter zeer weinig overeenkomst, hetwelk deze geleerde daaraan toeschrijft, dat *RAFFLES*, die zelf noch het Javaansch noch het *Kawi* gekend heeft, maar

alles wat hij daarover berigt, aan de mededeelingen van anderen te danken heeft, niet den *Kawi*-text van den *Wiwoho* voor zich gehad, maar integendeel den inhoud van den eenen of anderen *Lempahhan* (tooneelstuk voor de *wayang*) waarvan de stof uit den *Wiwoho* genomen en door den *Dalang* voor het tooneel is bearbeid, ons voor den inhoud van den *Wiwoho* heeft opgedischt. Doch om hierover met grond te kunnen oordeelen, zullen wij moeten wachten, tot het ons vergund zal zijn den *Wiwoho* en zoo vele andere, door de Javanen omgewerkte, oude *Kawi*-texten, in de oorspronkelijke taal te leeren kennen. Ondertusschen heeft de heer GERICKE, door de bezorging van dit manuscript, zoowel het Bataviaasch Genootschap in het bijzonder, als de geleerde wereld in het algemeen zeer aan zich verplicht; en de verzekering der erkentelijkheid van de Directie wordt hem hierbij openlijk toegebracht.

«Nog een ander geleerde, de in het hedendaagsch Javaansch zoo doorkundige, en in den geest der zeden en gewoonten en van het geheele volkskarakter der Javanen zoo diep doorgedrongen heer F. C. WINTER, houdt zich in dit oogenblik, op uitnoodiging dezer Directie, onledig met

het voor 's Genootschaps pers in gereedheid brengen van eenen anderen Javaanschen text, die namelijk der allernieuwste bewerking van het gedicht *de Romo*; want ook met dit werk is het 't zelfde geval als met den *Wiwoho*. Het is oorspronkelijk eene *Kawi*-bewerking van het beroemde Indische heldendicht *Ramajana*, waarvan later vele compositien in het tegenwoordig Javaansch zijn vervaardigd. Met verlangen ziet de Directie dezen arbeid van dat ons verdienstelijk medelid te gemoet. (*)

(Nog twee andere geleerden, de heeren D. D. F. MOUNIER en W. A. VAN DEN HAM, hebben hunne medewerking aan het Genootschap toegezegd. De

---

(*) Na het lezen van dit verslag heeft de Directie van het Bataviaasch Genootschap het eerste gedeelte ontvangen van den door den heer WINTER bewerkten *Romo*, met eene Nederduitsche vertaling en belangrijke aantekeningen. Daaruit blijkt, dat hij de bewerking gevolgd heeft, welke, ongeveer zestig jaren geleden, daarvan door Joso DHIPOERO, in de kleine versmaat, *tambanggalit*, vervaardigd is. De Directie, die weet met hoe veel werkzaamheden de heer WINTER als overladen is, stelt dezen arbeid van den Geleerde, als een vernieuwd bewijs van zijne uitstekende kennis en onvermoeiden vlijt, op hoogen prijs, en hoopt de uitgave van den *Romo* zoo veel mogelijk te bespoedigen.

eerste heeft dezer dagen, in het *Tijdschrift voor Neêrlands Indië*, de eerste vruchten zijner Javaansche studien aan het publiek aangeboden, en zal ook weldra dit Genootschap met de resultaten van zijnen arbeid verblijden.

«De studien van den heer VAN DEN HAM hebben eene geheel nieuwe, eigenaardige rigting, die het mij vergund zij, in eenige korte trekken mede te deelen.

«Gij weet, al zou het ook alleen zijn door het onsterfelijk werk van den grooten WILHELM VON HUMBOLD, dat er in vroeger eeuwen op dit eiland, eene dichtertaal, het, zoo even reeds meermalen vermelde, *Kawi*, bestond, waarin de volheid van het zuiverste Sanskrit met de taal der inboorlingen doorweefd is. Zij zoo wel als hare litteratuur zijn getuigen van eene voormalige hooge beschaving, die door volkplanters van het vaste land van *Indië*, in godsdienst, in wetten, in wetenschap, in kunst en poëzij over dit eiland, kort na den aanvang onzer tijdrekening, werd uitgestort. Maar met die hooge beschaving is ook, in later tijd, de kennis dezer taal gedeeltelijk verbasterd, gedeeltelijk geheel verloren gegaan. De ontaardig van het volk zelf, en de politieke gebeurtenissen, waarin het gedeeld heeft zijn van het eerste — en de oorzaken, die bij iedere natie, waar geene schrifte-

lijke opteekening dit verhoedt, de kennis der verouderde taal doen verloren gaan, zijn van het laatste — de natuurlijke redenen geweest. Echter heeft deze achteruitgang, zoo wel als dit verlies der kennis van het *Kawi* niet dan langzamerhand plaats gehad. Toen onze voorouders dikwijls eenen hardnekkigen tegenstand van de Javaansche vorsten ondervonden, die wel eens hunne vanen tot voor de poorten van *Batavia* plantten, was het volk in kracht en energie misschien nog minder van zijne vaderen ont-aard, en waren ook waarschijnlijk de schatten der oude taal- en letterkunde nog niet zoo geheel voor hetzelfde gesloten. Jammer dus dat niet toen reeds de geleerden zich op het standpunt bevonden, van waar zij thans deze volkeren beschouwen: jammer dat de Nederlanders, die zoo veel voor de verspreiding der kennis van dezen Archipel deden, deze goudmijn van wetenschap hebben voorbij gezien. Wáár is het, wat de wereld-beroemde AUGUST WILHELM VON SCHLEGEL, honorair lid van dit Genootschap, daaromtrent aanmerkt: «Dit vroeger verzuim is nu «eenmaal niet te loochenen: waarschijnlijk is «daardoor veel uit de oudheid voor eeuwig in «de vergetelheid begraven, want het is te be- «grijpen, hoe, in een verloop van twee eeuwen, «de overleveringen van den voortijd, onder de

«Mohamedaansch geworden Javanen, verloren moeten hebben.» En dat verlies is inderdaad groot, Mijne Heeren! het is zoo groot, dat er op dit oogenblik letterlijk niemand meer onder hen gevonden wordt, die zich op eene volkomen kennis van het *Kawi* beroemen kan. Zij, die zich voor geleerden uitgeven, verschillen dikwijls, in hunne verklaringen van *Kawi*-opschriften, zoo verre van elkander, als de tegenwoordige Javaan van zijne voorouders. Evenzoo zijn hunne afleidingen en ontleding van *Kawi* woorden niet zelden geheel verkeerdt en verward. In hunne nieuwere en tegenwoordige poëzij gebruiken zij vele *Kawi*-woorden dikwijls in eene, van de oorspronkelijke geheel verbasterde en afwijkende, ja somtijds met de ware oude geheel strijdige, beteekenis. (*) Om kort te

---

(*) De heer VAN DEN HAM, die mij dit een en ander mededeelde, geeft hiervan tevens een voorbeeld. De Javaansche geleerden verklaren het Kawische ᦏᦸᦑᦺᦏᦺᦺᦂᦸ (*hândhokorô*), in 't Sanskrit *andhakâra*, hetgeen *duisternis* beteekent, door de *zon*; zoodat zij bij deze verklaring twee tegenovergestelde begrippen verward hebben. ᦢᦱᦺ in 't Sanskrit *poerva*, het *oosten*, maken zij tot het *westen*. Belagchelijk is het groot getal woorden, dat zij door *zeer* ᦶᦰᦺᦸᦲ en *voortreffelijk* ᦶᦰᦺᦵᦲ verklaren, men zou zeggen, dat de halve oude taal van *Java* uit *zeer* en *voortreffelijk* bestond.

gaan, de woorden en klanken zijn hun gebleven, even als de ruïnes van de prachtige gedenstukken van *Prambanan* en *Boero Boedoor*, maar gelijk die monumenten voor hunne oogen slechts onregelmatige figuren zijn, waarvan ze noch den stijl, noch den oorspronkelijken vorm, noch den geest erkennen, zoo is ook de aard en zin der oude dichtertaal voor hen verloren.

«In dezen staat van zaken schiet er niets anders over dan de moeder dier dichtertaal, het Sanskrit, te baat te nemen, en met behulp van haar uit de overgeblevene *Kawi*-texten den zin optedelfen. In de inleiding van dit verslag heb ik u herinnerd, op welk eene wijze de kennis van het Sanskrit in *Europa* is verspreid geworden: in die kennis deelt ook de heer VAN DEN HAM. Twee jaren lang heeft hij te *Bonn*, onder den Hoogleeraar LASSEN, Honorair lid van dit Genootschap, en den zoo even genoemden VON SCHLEGEL, de oude taal der Brahmanen bestudeerd, en, toegerust met dezen sleutel, is hij op dit oogenblik bezig om de *Kawi*-manuscripten, die zich in de keizerlijke bebliotheek te *Soerakarta* bevinden, te bestuderen en te ontcijferen. De korte tijd van nog naauwelijks een jaar, dien hij aan dit doel gewijd heeft, overtuigde hem van de wiskunstige zekerheid, dat het Sanskrit het eenige middel is om de verloren kennis van

het *Kawi*, zoo niet geheel, althans gedeeltelijk terugte vinden. De eerste vruchten zijner studien heeft hij dit Genootschap aangeboden. Zij bestaan in eene «Proeve van vergelijking van het *Kawi* en tegenwoordig Javaansch (Kromo en «Ngoko) met het Sanskrit.»

«In het eerst volgende deel onzer Verhandelingen zal deze belangrijke bijdrage worden opgenomen. Jammer, dat onze drukkerij nog niet in het bezit is van Sanskritsche types, want nu zullen de Sanskrit-woorden met Italiaansche karakters moeten gedrukt worden: iets dat, om de uitgebreidheid, en fijne klankonderscheiding van het Sanskrit alphabet, zeer lastig en moeilijk is. De Directie heeft echter de hoop, dat, wanneer de studie der *Kawi*-taal zoo verre gevorderd zal zijn, dat Sanskritsche types noodwendig vereischt worden; de fondsen des Genootschaps zullen toelaten, ook in deze behoefte te voorzien.

«Onder de talen van dezen Archipel zijn er nog twee, waarvan de kennis tot dus verre zeer gebrekkig was, maar die weldra, door de ijverige nasporingen van eenen anderen geleerde, en door de tusschenkomst van dit Genootschap, eene groote schrede voorwaarts zullen doen. Alles wat

tot dus verre van het Macassaarsch en Boegineesch bekend was, bepaalt zich bij het weinige dat in de werken van RAFFLES en CRAWFURD, in MARSDEN'S *Miscellaneous Works* en in D' LEIJDENS bekende verhandeling over dit onderwerp voorkomt. Bovendien heeft de heer THOMSON in 1833 te *Singapore* uitgegeven: «Een Engelsch, Boegineesch en Maleisch Woordenboek.» Hoe weinig voldoende echter deze hulpmiddelen zijn, blijkt uit de verklaring van von HUMBOLD, dat hij de uitgave eener vergelijkende taalkunde van de bekende talen van den Maleischen taalstam uit moest stellen, tot hij meer volledige bronnen voor het Boegineesch zou verzameld hebben. Ondertusschen zijn deze beide talen van *Celebes* allerbelangrijkst, want zij schijnen, volgens von HUMBOLD, eene zeer eenvoudige syllabe- en woordvorming te verraden, en bezitten toch eene eigene uitgebreide litteratuur. Bovendien zou, volgens CRAWFURD, onder de Boeginezen eene oude nog door weinigen gekende taal bestaan, die hij met het *Kawi* van *Java* vergelijkt, en waarvan von HUMBOLD vermoedt, dat in deze het Boegineesch eveneens met Sanskrit-woorden vermengd is, als het Javaansch in het *Kawi*. Dezelfde beroemde schrijver is er genoegzaam van overtuigd, dat de oorsprong der Boeginesche litteratuur den invloed der Indische ondervonden heeft, doch

of die invloed onmiddelijk van het Indische vaste-land of slechts door middel van *Java* gewerkt heeft, durft hij niet beslissen. Maar tot de oplossing dezer en meer andere veronderstellingen en vraagstukken, zal misschien thans de tijd weldra naderen, nu de heer Dr W. C. H. TOE WATER zich, gedurende een vierjarig verblijf te *Macassar*, op de studie der Boeginesche en Macassaarsche talen heeft toegelegd, en ons de vruchten van zijnen arbeid ter uitgave heeft aangeboden. Zij bestaan, behalve eene aanzienlijke verzameling van manuscripten, in eene uitvoerige beschouwing van den aard, en de regelen der beide talen: voorts in eene keuze van oorspronkelijke Boeginesche stukken van staat-, geschied- en dichtkundigen aard, waarbij afwisseling van hoog en laag dialect is in acht genomen: en eindelijk in een woordenboek op deze Chrestomatie slaande. De Directie heeft dit allerbelangrijkst werk in dank aangenomen, maar daarvoor zijn types onmisbaar. Gelukkig echter is er in het alfabet van het Boegineesch en Macassaarsch geen onderscheid, alleen bezigen de Boeginezen vier letters meer, zoodat deze overeenkomst het moeilijke der zaak niet weinig zal verligten. De Directie houdt zich op dit oogenblik onledig met het beramen der middelen, om in den

kortst mogelijken tijd en op de beste wijze deze types te verkrijgen. Zij beschouwt dit van te meer belang, omdat de koninklijke drukkerij van *Parijs* bezig is met het vervaardigen van een stel Boeginesche karakters, volgens de types van *Singapore*, terwijl de heer TOE WATER verklaart, dat deze veel te wenschen overlaten. Hartelijk wenscht de Directie den heer TOE WATER den goeden uitslag zijner pogingen toe, terwijl zij zich in alles bereid verklaart, om hem al die hulpmiddelen te verschaffen, welke hij niet alleen voor zijne Chrestomatie, maar ook voor de uitgave van Boeginesche en Macassaarsche teksten zal behoeven.

«Gij ziet dus MM. HH. dat het Bataviaasch Genootschaps, bij de algemeen in Europa ontwaakte zucht tot uitbreiding der Oostersche taal-studie, niet achter is gebleven, en reeds aanvankelijk het door haar gekozen gedeelte met vrucht heeft bearbeid.

«*Oudheidkunde.* — Behalve de letterkundige gedenkstukken van de Indische beschaving op *Java*, zijn er nog andere monumenten dier ver vervlogen eeuwen op dat eiland aanwe-

zig. Ik heb niet noodig ze u te noemen. Gij hebt met mij die meesterstukken van sculptuur, die trotsche puinhoopen eener gouden eeuw, bewonderd. Het zou overbodig zijn u breedvoerig uit een te zetten, hoeveel die tempels in steen gehouwen en van talloze rijke Mythologische voorstellingen voorzien, die steenen, met uitvoerige inscripties, in den weelderigen plantengroei en zelfs onder den grond ontdekt, die groote en kleine metalen beelden, welke men gedeeltelijk in de tempels aantrof, gedeeltelijk uit de aarde heeft opgegraven, ik behoef u niet te zeggen van hoe veel belang ze zijn, om het karakter dier vroegere beschaving, om de oude litteratuur van dat volk, om groote onopgeloste vraagstukken in de geschiedenis der menschheid op te helderen. Ze moeten dus als een onbetaalbare, maar tevens broze en vergankelijke schat beschouwd worden; dien de teederste zorgen zoo veel mogelijk tegen den vernielenden tand des tijds behooren te behoeden, en tegen verspreiding en verlies te bewaren. Het Bataviaasch Genootschap heeft zich dan ook verplicht gerekend, dit belangrijk onderwerp bijzonder ter harte te moeten nemen.

In 1832 vestigde der hoogleeraar REUVENS, in eene memorie ter bevordering der Javaansche oudheidkunde, de aandacht van den toen nieuw benoemden Gouverneur-Generaal a. i. J. C. BAUD

op de wenschelijkheid van op *Java* eene binnenlandsche inrigting daar te stellen, welke voortdurend met de taak belast werd, om de hier en daar verspreide oudheden te verzamelen, en door het uitgeven dier monumenten aan de geleerde wereld dienstbaar te maken. Hij opperde het denkbeeld, dat het Bataviaasch Genootschaps misschien eenen goeden grondslag op zou leveren, om daarop voort te bouwen. Toen echter verhinderden de omstandigheden, waarin het Genootschap verkeerde, de uitvoering van dit plan: en ofschoon het niet ophield middelijkerwijze de studie der Javasche antiquiteiten zoo veel mogelijk te bevorderen, bleef het oprigten van een eigenlijk Oudheidkundig Kabinet wel onder de gewenschte, maar tevens onder de toen nog niet uitvoerbare plannen. Thans echter ben ik in de aangename gelegenheid, u het aanvankelijk gelukkig slagen der Directie ook in dat opzigt mede te deelen.

«Het Gouvernement trok zich de zaak der oudheden aan, door maatregelen tegen den uitvoer van antiquarische voorwerpen door particulieren te nemen, en onder anderen het wegvoeren derzelve van de plaatsen, waar zij zich bevinden, zoo lang de noodige maatregelen kunnen genomen worden, om ze aldaar tegen vernieling of bederf te behoeden, ten sterkste af te keuren,

daar de beelden evenzeer als de bas-reliefs tot de tempels behooren, waarin of waarbij zij geplaatst zijn, en het wegnemen daarvan gelijk staat aan eene langzame slooping van de oude gebouwen zelve. En waarlijk, wel waren zulke maatregelen noodig, want allerjammerlijkst en veelvuldig zijn die sloopingen geweest door menschenhanden aangerigt. Zoo lang ze in den schoot eener weelderige vegetatie of van de aarde bedolven waren, heeft de tand des tijds ze geeerbiedigd, en verkeerden de trotsche tempels somtijds nog in zulk eenen weinig vervallen staat, dat de oudheidkenner van hunnen tegenwoordigen tot hunnen oorspronkelijken toestand gemakkelijke gevolgtrekkingen had kunnen maken, dat hij den aard van het gebouw met zekerheid had kunnen bestemmen, en dat de meest uitgewerkte arabesken en het fijnste lofwerk nog, in de volle pracht der Indische sculptuur, de wanden versierden. Maar nauwelijks had het menschelijk oog die schatten van den voortijd in hunne schuilhoeken ontdekt, of schendige handen strekten zich naar hen uit. Het bijgeloof of de moedwil der inboorlingen, de nieuwsgierigheid der Europesche ingezetenen, en de nationale hebzucht van vreemde overheerschers rukten de gebouwen, die eeuwen lang gestaan hadden, uit hun verband, namen de

beelden uit de nissen weg, en schonden of vernielden de prachtigste overblijfselen van Indische kunst. Gaat de residentien in het midden en oosten van *Java* rond. Overal ziet gij aan de wegen en in de tuinen beelden en inscriptien, als zoo vele curiositeiten ten toon gesteld, zonder dat tegen den verderfelijken invloed van regen en zonneshijn de minste zorg gedragen wordt. En hoe verderfelijk deze beide natuurverschijnselen voor de oudheden zijn, blijkt onder anderen uit de bas-reliefs van *Boero Boedor*, die, nadat ze in eenen geheel ongeschonden staat zijn opgegraven, eenige jaren later, niet alleen hunne frischheid verloren hebben, maar zelfs gedeeltelijk onkenbaar zijn geworden.

«In verband dus met de zoo even vermelde bepalingen van het Gouvernement, en om die maatregelen als het ware in de hand te werken, heeft het Genootschap een *Kabinet van Oudheidkunde* opgericht, bestemd om al die overblijfselen van den voortijd, welke van hunne oorspronkelijke plaats genomen en op dit oogenblik hier en daar verspreid en zonder behoorlijke bezorging zijn, optenemen en te verzamelen. Aan de uitvoering van dit plan is reeds aanvankelijk begonnen. De oudheden die, in de Residenties *Pakalongan*, *Bagalen* en *Kadoe*, in de hier boven vermelde catechorie vallen,

zullen, nadat het Gouvernement daartoe toestemming zal gegeven hebben, naar wij hopen eerstdaags hier aankomen, en op die wijze zullen wij successivelijk voortgaan, tot dat de hier en daar verspreide antiquarische voorwerpen van al de residenties op *Java*, zich in ons Kabinet vereenigd bevinden. Maar eene schoone aanwinst heeft dat Kabinet al dadelijk verkregen, door den aankoop van de oudheidkundige nalatenschap van wijlen den Resident van *Djocjokarta*, den heer F. G. VALCK. Zij bevat meer dan 208 grootendeels metalen beelden, en voorts nog 63 voorwerpen, bestaande in godsdienstigen en ander gereedschap en huisraad, en 29 gouden, zilveren en koperen muntspecien. Onder de beelden zijn er vele, welke nog nergens zijn afgebeeld. Ze zijn meerendeels ongeschonden. Het grootste gedeelte is afkomstig van de omstreken van den *Diëng*, anderen zijn uit de *Kadoe*, velen om en bij *Prambanan* en in andere streken van *Djocjokarta* en *Soerakarta* gevonden; terwijl zeven boven *Ampel*, aan de helling van den *Merbaboe*, in een jaarden pot besloten, zijn opgegraven. Diegene, welke uit de residentieën *Madioen* en *Kediri* hunnen oorsprong hebben, zijn van eene minder zuivere en uitgezochte bewerking

dan de overige. (*) Deze belangrijke monumenten waren voor eene publieke veiling aangekondigd, en het stond dus te vreezen, dat zij stuksgewijze in handen van particulieren zouden komen, en aldus voor de wetenschap verloren zouden raken. Daarom haastte zich de Directie van dit Genootschap, om ze zoo mogelijk te redden, en getroostte zich de uitgave eener som van f 4500 tot aankoop eener verzameling, die, gevoegd bij hetgeen het Genootschap reeds bezat, en dat in acht-en-twintig metalen beelden en vijf-en-twintig stuksgodsdiens- en ander gereedschap en huisraad bestaat, een Kabinet daarstelt, waarbij noch dat van Leiden noch dat van London halen kan.

«Maar om de geleerde wereld al het nut te bezorgen, waarvoor zulk een Antiquarisch Kabinet vatbaar is; daartoe is het niets genoeg de voorwerpen te verzamelen en met alle mogelijke zorgen te bewaren; ze behooren ook ter kennis van het publiek gebragt te worden. Uitvoerige plaatwerken en naauwkeurige beschrijvingen zijn daartoe onmisbaar. De Directie houdt zich dan ook onledig, met het vervaardigen van eenen beredeneerden catalogus harer verzameling;

(*) Zie over deze verzameling *Tijdschrift voor Nederlands Indië*, IIIe Jaargang, I^e deel. blz. 197 en volg.

waarvoor de grondslagen gelegd zijn door wijlen den heer D. C. J. VAN DER VLIS, die de oudheden van den heer VALCK gerangschikt en beschreven heeft, welk belangrijk stuk, even als eene afbeelding van al de aangekochte voorwerpen, zich op dit oogenblik in *Europa* bevindt, maar door de verkoopers aangenomen is, binnen den kortst mogelijken tijd bezorgd te zullen worden.

«De eerste resultaten van dit beschrijven van oudheden door het Genootschap, treft gij aan in de verhandeling, die het XIXe deel van 's Genootschaps werken, dat thans hier voor u ligt, opent. Zij is van de hand van wijlen den heer D. C. J. VAN DER VLIS, en bevat de *Proeve eener beschrijving en verklaring der oudheden en opschriften op Soekoeh en Tjetto*. De heer VAN DER VLIS heeft met groote naauwkeurigheid al de voorwerpen, die op de beide genoemde plaatsen gevonden worden, waarvan een, de groote *lingam* namelijk, zich op dit oogenblik in het Oudheidkundig Kabinet van dit Genootschap bevindt, zeer uitvoerig beschreven; en van al de inscripties eene verklaring geleverd. Hoe belangrijk deze arbeid voor de oudheidkunde is, behoeft ik u niet te bewijzen,

als ik u herinner, dat de werken van RAFFLES en CRAWFURD en de verhandeling van den Hoogleeraar REUVENS, die echter slechts eene betrekkelijke waarde heeft, behalve enkele weinige monographien; nog altoos het eenige zijn, wat de litteratuur aan antiquarische werken over dit eiland aanbiedt.

«Zoo houdt het Genootschap zich op dit oogenblik ook bezig, met de uitgave van een *Corpus inscriptionum Javanarum*, hetwelk al de inscripties zal bevatten, die op het eiland gevonden en ter kennis der Directie gekomen zijn. Het Genootschap stelt zich voor van die opschriften eene getrouwe lithographische afteekening te geven, zoo veel mogelijk in denzelfden vorm en van dezelfde grootte, welke zij oorspronkelijk op den steen of in het koper bezitten. De text van het werk zal bestaan in eene beschrijving van de plaats waar en de wijze waarop ze gevonden zijn, en eene opgave van van al hetgeen men omtrent de inschriften heeft kunnen opsporen en dat kan dienen, om de geleerden, in het verklaren, van eenige dienst te wezen; daaronder ook begrepen de uitleggingen, die geletterde inboorlingen er van geven, afschoon men aan deze laatste niet te veel gewigt moet hechten.

Immers hierboven herinnerde ik u reeds, hoe de kennis van het *Kawi* onder de Javanen is verloren gegaan. Hoe is het dus mogelijk, dat zij *Kawi* opschriften zouden kunnen ontcijferen, zonder duizendwerf zich te vergissen en niet zelden den bal geheel mis te slaan. Om u hiervan slechts een enkel voorbeeld te geven, zij het mij vergund u te wijzen op de vertaling van eene inscriptie te *Soekoeh*, die bij RAFFLES (*History of Java*, vol. II. pag. 60) gevonden wordt, en welke deze geleerde ontvangen heeft van den tegenwoordigen Sultan van *Sumanap*. Wanneer gij deze vertaling vergelijkt met die, welke de heer VAN DER VLIS, met behulp van eenen anderen inboorling, er van geeft, dan vindt gij een hemelsbreed onderscheid, niet alleen in enkele woorden, maar ook wat den ganschen inhoud betreft. Ik ben het dus geheel met den heer VAN DEN HAM eens, die beweert, dat de studie der uitvoerige en nog geheel voorhandene *Kawi* gedichten die der *Kawi* inscripties moet voorafgegaan: te meer, dewijl het verouderde en dikwijls half uitgewischte schrift dier inscripties veel grootere moeilijkheden oplevert, dan het meestal duidelijke en geregelde en in nieuwer karakter overgebragte der handschriften. Bovendien is een opschrift gewoonlijk in gedrongen of inscriptie-stijl (*style lapidaire*) ver-

vat en van slechts korten inhoud, veel moeilijker te verstaan, dan een uitvoerig gedicht, waarvan men den inhoud uit de Sanskritsche origineelen reeds kent, waarvan men verschillende nieuwere omwerkingen en paraphrasen bezit, en waarvan vele moeilijke plaatsen daarenboven elkander zelve ophelderen. Ik behoeft u niet aantetoonen, MM. HH. welke groote verwachtingen wij dus ook in dit opzigt van de onderneming van den heer VAN DEN HAM mogen koesteren: maar tevens hoe belangrijk het is, alles bij een te verzamelen en uitgegeven wat er nog van inscripties overig is, ten einde op die wijze hare verklaring voor te bereiden. De afgedrukte negen opschriften, die hier voor u ter tafel liggen, maken het begin van dezen arbeid uit. Ze zijn, gedeeltelijk in steen en gedeeltelijk in koper gegraveerd, in de Residentie *Soerabaya* gevonden, en zijn zoo getrouw naar de originelen gevolgd, dat er bijna geen onderscheid tusschen beiden is. De uitgave zal bij afleveringen geschieden, waarvan gij eerstdaags de eerste moogt te gemoet zien.

Zoodan MM. HH. ziet gij uit dit een en ander, dat het Bataviaasch Genootschaps op dit oogenblik het verwijt niet meer verdient, het-

welk vreemden ons vroeger wel eens voor de voeten hebben geworpen. De reeds meermalen genoemde geleerde AUGUST WILHELM VON SCHLEGEL zegt ergens: «In het vak der natuurkunde «mogen de werken van het Bataviaasch Genootschap veel belangrijks bevatten: maar eene «oudheidkundige verhandeling in een der laatste deelen schijnt mij te bewijzen, dat de schrijver «niet wist, op welk een standpunt de wetenschap zich thans bevindt.» Wij gelooven zulk een ongunstig vonnis over onze antiquarische bemoeijingen reeds thans gedeeltelijk te hebben uitgewischt, en koesteren den vurigen wensch, dat door de ondersteuning van het Gouvernement, en de medewerking van u allen, MM. HH. ons Kabinet gedurig in belangrijkheid zal toenemen en het Genootschap daardoor in staat zal komen, hoe langer zoo meer oudheidkundige resultaten te leveren. Vele bijzondere personen zijn op dit oogenblik nog in het bezit van enkele monumenten van den voortijd, die zij als curiositeiten bewaren. Maar wij twijfelen niet, of zij zullen begrijpen, dat al die voorwerpen te belangrijk zijn voor de wetenschap, dan dat zij alleen mogen dienen om de nieuwsgierigheid te voldoen. Bovendien loopen zulke losse stukken veel eer gevaar, om verloren te raken, dan wanneer zij in een Kabinet zijn opgenomen, waar

ze regelmatig geplaatst en goed onderhouden worden; terwijl de geleerde wereld successievelijk, door het uitgeven van hunne beschrijvingen en afbeeldingen, met die voorwerpen wordt bekend gemaakt. De Directie noodigt dus ieder uit, die in 't bezit is van Javasche antiquiteiten, ze aan haar kabinet aftestaan, terwijl zij de verzekering geeft, dat al die geschenken erkentelijk zullen aangenomen, en van de eedelmoedige gevers openlijk eervolle melding gemaakt zal worden.

«*Land- en Volkenkunde.* — De wetenschap, waarbij het Bataviaasch Genootschap zich tot dus verre het meest verdienstelijk heeft gemaakt, zijn, behalve de Natuurkundige, vooral de ethnologie, geographie, statistiek enz. van *Indië*. Ook in dat opzigt hebben deszelfs werkzaamheden in het laaste jaar de gunstigste resultaten opgeleverd. Ik vestig daartoe uwe aandacht op het afgedrukte gedeelte van een werk, hetwelk hier ter tafel ligt, en waarover het mij vergund zij, u nog eenige oogenblikken bezig te houden.»

«Door den heer CHUN werd nu ongeveer een jaar geleden aan het Genootschap ten geschenke aangeboden, een manuscript, dat handelde over

de tijdrekening, wapening, muziek en eenige plegtigheden, bij de Javanen in gebruik, waarbij eene menigte goed uitgevoerde teekeningen gevoegd was. De Directie stelde dit werk in handen van den heer WINTER, om daarover het oordeel van dien in Javaansche zaken zoo door kundigen heer te vernemen. Deze geleerde verklaarde echter, dat hij in dit werk veel gevonden had, hetwelk niet met het daaromtrent bestaande te *Soerakarta* overeenkwam. De Directie zond het daarop aan den heer J. D. VAN HERWERDEN, toen Assistent Resident van *Probolingo*, thans Resident van *Madioen*, een' man die door eene veeljarige ondervinding en veelzijdige kennis, in de beoordeeling van Javaansche zaken het volle vertrouwen verdient. De beoordeeling van dien heer was, dat de in het manuscript verhandelde onderwerpen, als zeer volledig, en als uit de beste bronnen geput, te beschouwen zijn: een getuigenis hetwelk deswege algemeen door verschillende inboorlingen aan hem, was afgelegd, maar ook vooral door den Pangeran, Regent van *Bezoeki*. Het was hem echter niet gelukt te ontdekken, waarnaar de bij dit handschrift voorkomende afbeeldingen, namelijk die der dertig *Woekoes*, geteekend zijn, doch daarin kwamen alle Javanen die ze gezien hebben overeen, dat ze als ten uiter-

ste naauwkeurig en van echt Javaanschen oorsprong te beschouwen zijn. Die der wapening, muzijk-instrumenten enz. zijn niet minder juist, zoodat het geheel in der daad, als eene belangrijke bijdrage tot de kennis van de bevolking van dit eiland, de meeste aanbeveling verdient. Dit zoo geheel tegenstrijdig oordeel van twee mannen, die beide het volste vertrouwen verdienen, verwonderde de Directie uitermate: maar het raadsel werd spoedig opgelost, toen ik ontdekte, dat dit handschrift afkomstig was van wijlen den heer A. D. CORNETS DE GROOT, die door zijne Javaansche spraakkunst en andere werken, te zeer bekend is, dan dat ik iets meer over hem zou behoeven te zeggen, om u het meest mogelijke vertrouwen op zijnen arbeid te doen stellen: en daar hij in dit stuk voornamelijk de Oost-Javanen op het oog had, als zijnde het een gedeelte van de in 1822 door den Resident van *Grissée* (*) ingediende statistiek dier residentie, was het natuurlijk, dat de heer WINTER daarin vele afwijkingen aantrof van hetgeen daaromtrent te *Soerakarta* bestond. De Directie aarzelde dan ook geen oogenblik, om

---

(*) De toenmalige Resident van *Grissée*, was de heer A. D. CORNETS DE GROOT Sr., de vader van den beroenden Javaanschen taalkundige.

het ter perse te leggen. Het zal in drie afleveringen worden uitgegeven. Van de eerste, die de 30 *Woekoes* bevat, ziet gij hier de naauwkeurig uitgevoerde platen ter tafel, zoodat zij u eerstdaags zullen worden toegezonden.

«Ik moet hier almede gewagen van eene verhandeling door den zoo even genoemden heer J. D. VAN HERWERDEN ingezonden, en bevattende, behalve een *overzicht van het Tengersche gebergte, in deszelfs vulcanischen toestand beschouwd, tevens eenige aantekeningen nopens de zeden en gebruiken van deszelfs bewoners.* Tot het eerste gedeelte dezer verhandeling vond de Schrijver aanleiding door de belangrijke verandering, die de *Bromo* in het *Tengersche* gebergte in het vorige jaar ondergaan heeft. Immers sinds eenige jaren was de krater van dien vuurberg, die vroeger tot 1835 eene zware kolom rook uitstuwde, met water gevuld, toen hij weder eensklaps zijnen rang onder de werkende vulkanen hernam, en eenen weg verschaft aan het onderaardsche vuur, dat, door de instortingen van den oostelijk van daar gelegen *Lamongan*, sedert verscheiden maanden scheen uitgedoofd. Hoe veel dienst de heer VAN HERWERDEN door de mededeeling der verschijnselen, die zich

bij dit evenement hebben voorgedaan, aan de wetenschap bewijst, zal ik u wel niet behoeven aantetoonen, te meer, dewijl het oostelijk gedeelte van *Java*, wat deszelfs natuurlijke en vooral vulcanische gesteldheid betreft, nog minder algemeen bekend, ten minste in geschriften of werken over *Java*, niet dan slechts oppervlakkig behandeld is. Ofschoon dus deze verhandeling meer onmiddelijk tot de natuurkundige wetenschappen behoort, brengen wij haar echter onder de algemeene rubriek van Land- en Volkenkunde te huis, om de aantekeningen, die zij bevat, betreffende de zeden en gebruiken der bevolking van het *Tengersche* gebergte. Immers even merkwaardig als uit een geognostisch oogpunt de grond is, even opmerkelijk is ook de bevolking die er woont. Terwijl al de millioenen oorspronkelijke bewoners van dit eiland de voorvaderlijke godsdienst tegen het Mohamedanisme verwisselden, vereeren de Tengerezen de *Dewo WISCHNOE* en *Dewo BROMO* nog als hunne opperste godheden, en zijn zij in het Oosten en de Bedouinen in het Westen de laatste levende en aanschouwelijke overblijfselen eener lang verloopene periode van de geschiedenis der Javanen. De weinige en oppervlakkige mededeelingen van *RAFFLES*, en eenige andere losse en verspreide opgaven, maken voor-

zeker eene nadere beschouwing van dit merkwaardig volk niet overbodig. De Directie heeft dan ook met de meeste erkentelijkheid de verhandeling van den heer VAN HERWERDEN aangenomen, om haar in het XX^{te} deel van 's Genootschaps werken eene waardige plaats te doen beslaan.

«*Natuurkundige Wetenschappen.* — Wat de *Natuurkundige wetenschappen* betreft, moet ik uwe aandacht het eerst vestigen op eene belangrijke wijziging die ons museum van natuurlijke historie eerstdaags ondergaan zal.

«Gij weet, MM. HH. dat in het jaar 1829, op voorstel van den toenmaligen Commissaris Generaal DU BUS DE GISIGNIES, het plan tot oprigting van een museum van natuurkundige en andere merkwaardige voorwerpen, door de Directie van het Genootschap in overweging is genomen. Het oorspronkelijk denkbeeld van genoemden Landvoogd was, om dit museum dienstbaar te maken aan dat te *Leiden*, tot bevordering van welk oogmerk Z. Exc. de natuurkundigen, die zich in Gouvernements dienst bevonden, gelastte, van ieder door hen verzameld voorwerp uit het Natuurrijk drie exemplaren aantebieden, ten einde twee van dezelve met onderscheiden scheepsgelegenheden naar *Ne-*

derland te verzenden, om aldaar in het Koninklijk Kabinet te worden geplaatst, terwijl het *derde* exemplaar in 's Genootschaps museum alhier zoude blijven, ten einde zóó langzamerhand eene volledige collectie naturalia van dezen Archipel te verzamelen. Men is echter destijds niet kunnen geraken tot eene volledige en gewenschte uitvoering van dit met zoo veel belangstelling ontworpen plan, en zulks hoofdzakelijk omdat het Gouvernement, onder de toenmalige ongunstige omstandigheden, waarin de kolonie en de kas zich bevonden, de daarvoor vereischt wordende aanzienlijke geldelijke ondersteuning aan het Genootschap niet heeft kunnen verleen. De toenmalige Indische regering schijnt echter over deze aangelegenheid in briefwisseling getreden te zijn met het departement van Koloniën, van welk departement werd te kennen gegeven, dat men in *Nederland* het plan tot oprigting van een museum van natuurlijke historie zeer toejuichte, waarschijnlijk, omdat men de hoop voedde, dat, langs dien weg, de overzending van voorwerpen voor het koninklijk museum te *Leiden* geregelder zou plaats hebben, hoezeer de heer **DIRECTEUR TEMMINK** toen reeds van meening was, dat eene verzameling van voorwerpen uit het dierenrijk hier te lande, op den duur, niet zou kunnen blijven stand

houden. Ondertusschen is de zaak ook toen nog slepende gebleven, tot het jaar 1835, toen, onder meer gunstige omstandigheden, en door de welwillende medewerking van den toenmaligen Gouverneur Generaal a. i. J. C. BAUD, die daarbij den uitdrukkelijken wensch te kennen gaf: «dat deze onderneming in verband mogt «worden gebragt met het koninklijk museum «te *Leiden*,» het museum eindelijk werd opgerigt, op den voet, waarop het thans bestaat.

«Zoo blijkt u dus, MM. HH. dat die oprigting niet zonder veel moeite en na een lang tijdsverloop heeft plaats gehad, en dat het hoofdoogmerk, zoo in 1829 als 1835, daarmede was, om de overzending van voorwerpen naar het koninklijk museum te bevorderen, door de vestiging alhier, onder begunstiging en bescherming van het Gouvernement, van een depôt, onder de benaming van *museum*, hetwelk echter zoodanig zou zijn ingerigt, dat daardoor tevens de wetenschappelijke zin van vreemdelingen en ongeletterden plaatselijk zou worden bevredigd.

«Dezelfde moeite en inspanning, welke de vestiging van het museum hebben vóórafgegaan, hebben ook hare oprigting achtervolgd, aangezien, ongeacht de bestendige en aanmoedigende pogingen der Directie, om den toevoer van

merkwaardige voorwerpen naar het museum te bevorderen, er, althans in verhouding tot den schat van merkwaardigheden, dien de Archipel allerwege oplevert, en tot den tijd, die er sedert de oprigting van het museum is verloop, eene geringe verzameling uit de onderscheiden rijken der natuur is bijeengebragt, aan welke bovendien in de laatste zes maanden om zoo te zeggen geen enkel voorwerp is toegevoegd. Reeds sedert lang heeft het museum dan ook niet meer aan het hoofdoogmerk van deszelfs daarstelling kunnen beantwoorden, aangezien, bij dit volslagen gemis van toevoer van nieuwe voorwerpen, aan geene verzending naar *Nederland* viel te denken, zoodat ook nu, bijkans gedurende de laatste drie of vier jaren, de betrekkingen van het Bataviaasch Genootschap met de Directie van het museum te *Leiden* in dit opzigt geheel hebben stil gestaan.

«Er bestaat bovendien geen het minste vooruitzicht op verandering of verbetering dienaangaande, niet alleen omdat hier te lande het belang en nut van eene instelling als de onderwerpelyke, door zeer weinigen wordt bevroed, en alzoo gewaardeerd en bevorderd, maar ook omdat, bij gemis van de noodige fondsen, het moeijelijk zoo niet geheel onmogelijk is, een persoon aantetreffen, die in alle opzigten be-

voegd en geschikt is, om een museum als dat van het Bataviaasch Genootschap te conserveren en tot die hoogte te verheffen, dat hetzelfde aan zijne dubbele bestemming, zoo ten aanzien van *Nederland* als van *Nederlands Indië*, voldoet; terwijl ook niet door al de leden der Natuurkundige Commissie die belangstelling en medewerking aan het museum zijn betoond, waarop het Genootschap bij de oprigting meende zoo stellig als bestendig te mogen rekenen.

«De Directie heeft, afgescheiden van hare eigene beschouwingen, nog het oordeel van eenen deskundige, den heer SCHWANER, lid der Natuurkundige Commissie, over het museum ingeroepen, wiens gevoelen betrekkelijk den toestand dezer inrigting geheel met het hare overeenkwam. Volgens hem bevinden zich de weinige *mammalia* betrekkelijk nog in den besten toestand: zij schijnen, bij de weinige zorg, die voor hen gedragen wordt, aan den verderfelijken invloed van het tropische klimaat weerstand te kunnen bieden. Maar de *vogelen* leveren een minder gunstig gezigt op: gedeeltelijk van hun vederpracht beroofd, en verbleekt van kleuren, zijn sommigen bijna onkenbaar geworden, en, terwijl men bij de vorige afdeeling aan eenige exemplaren met vreugde ontwaart, hoe ver de kunst van opzetten het gebragt heeft,

zijn hier in verhouding slechts weinigen, die een zwak beeld van den levenden teruggeven. De klasse der *amphibien* mag met stilzwijgen voorbij worden gegaan, daar zij bijna niet gerepresenteerd wordt, 't geen te meer te betreuren is, dewijl de rijkdom van den Indischen Archipel aan belangrijke amphibiënsoorten daartoe een gemakkelijk middel aan de hand biedt. Ditzelfde kan men ook op de *visschen* toepassen. De afdeeling der *wervellooze dieren* is spoedig doorgesneld. De *insecten* zijn onkenbaar geworden en in stof opgelost. De *crustaceën*, van welke klasse slechts enkele groote, van stenenharde schalen voorzien, voor handen zijn, zijn juist door hun steenen harnas beter bewaard, en hebben slechts den hun eigen levendigen glans van kleuren verloren. Wat de *conchilien* betreft, afschoon het ook hier, om hun gering aantal, bijna niet de moeite waardig is, over hen te spreken, zijn toch deze weinigen, met uitzondering van hunne kleuren, nog goed bewaard gebleven, en bevinden er zich eenige belangrijke voorwerpen onder. Volgens den heer SCHWANER is deze treurige physische toestand van het museum toetschrijven aan de volgende twee oorzaken: *vooreerst*, aan den verderfelijken invloed van het tropisch klimaat op alle natuurvoorwerpen, die van hunne hen za-

menhoudende levenskracht beroofd zijn: en *ten tweede*, aan de verwaarloozing van eene goede en zorgvuldige behandeling van het verzamelde, door het daarvoor bestemde personeel. Wat de *eerste* oorzaak betreft, reeds de ondervinding der gematigde luchtstreken heeft bewezen, dat het bijna eene onmogelijkheid is, den invloed te overwinnen van de door hunne fijnheid bijna onbedwingbare elementen, die van het licht en van de lucht, welke door glas en poriën indringen, den vroeger schitterenden kleurentooi der voorwerpen wegnemen, en ze in bleeke, onkenbare lijken veranderen. Ook zonder bij eigen ondervinding over het lot van, in tropische landen bestaande, musea te kunnen oordeelen, vermeent de heer SCHWANER echter het regt te hebben om, uit de bekende werking der, de oplossing van organische ligchamen veroorzakende krachten, *à priori* afteleiden, dat dit lot niet zeer gunstig en voordeelig kan wezen. Immers het aantal van aan zulke verzamelingen vijandige oorzaken neemt hier aanmerkelijk toe, en de krachtigste behoedmiddelen, wier werking in tropische gewesten zoo spoedig verloren gaat, zijn op den duur niet in staat, den knagenden tand der door hunne kleinheid bijna onzichtbare insecten afteweren: zoodat er slechts korte tijd noodig is, om de

huid van hare bedekking, haren of vederen te berooven.

«De werking van afwisselende warmte en vochtigheid, als de krachtigste oplossings-principien van organische verbindingen, is algemeen bekend: wordt het praeparaat niet met de grootste zorgvuldigheid tegen den invloed der vochtigheid gevrijwaard, 't geen ten gevolge der hydrometrische eigenschap van de gedroogde dierhuid bijna onmogelijk is, dan worden de snavel en pooten der vogels, de naakte gedeelten van de huid der zoogdieren, en de met teedere schubben bedekte vleugels der Lepidopteren, ja zelfs de gansche ligchamen van deze en andere insecten, met eene plantaardige bedekking, met schimmel, die voor het behoud der deelen waaruit zij hunne voeding trekken, niet voordeelig kan zijn, en het inderdaad ook niet is, overtogen. Daardoor worden aan de ontbinding nieuwe wegen geopend; de levenskracht der cryptogammen werkt nog krachtiger dan al het andere, en de bodem, waarop zehunnen invloed uitoefenen, gaat in een volkomen verwoesting en eindelijk in stof over, dat de minste luchtstroom wegvoert, terwijl er niets meer overblijft dan de metalen spelden, waaraan het insect bevestigd was. Verbazend snel is ook de verstorende werking van het licht, vooral op het verbleeken en veran-

deren der kleuren, in deze landen, waar het zulk eene sterke intensiteit bezit.

«Wat de *tweede* oorzaak van den ongunstigen toestand van het Museum betreft, is de heer SCHWANER van oordeel, dat een goed opzigt, in verband met goede en doelmatige, naar de werkingen van het klimaat berekende, inrigtingen veel vermag, wat *à priori* voor onmogelijk zou gehouden worden. Onafgebroken opmerkzaamheid op de verzamelingen kan een groot deel der opgegevene nadeelige invloeden; zoo al niet geheel en al vernietigen, ze evenwel bij hunne eerste verschijning onderdrukken, en voor het oogenblik minder gevaarlijk maken. Maar daartoe zouden grootere kosten, betere lokalen en een kundiger personeel vereischt worden, dan waarover het Genootschap kan beschikken. In den tegenwoordigen staat van zaken is verreweg het geringste aantal voorwerpen van het Museum een langer bewaren onwaardig, en kunnen zelfs velen voor nieuwe, goed geconserveerde huiden door hunne nabijheid gevaarlijk worden: een nieuw gebouw zou van den grond af moeten worden opgetrokken, en oneindig meer zorg en deelneming, dan tot dus verre het geval was, zou de waardige ontwikkeling en instandhouding dezer inrigting moeten ondersteunen.

«Dit oordeel van den heer SCHWANER, hetwelk

hoofdzakelijk met dat der Directie overeenkomt, heeft haar echter niet doen besluiten tot de algeheele intrekking eener inrigting, met zoo veel moeite en inspanning opgerigt, maar alleen, tot eene wijziging in den aard en de strekking van het Museum: zoodat die gedeelten, waarvan het nu, na eene veeljarige ondervinding, gebleken is, dat ze moeilijk ja bijna onmogelijk aan den verderfelijken invloed van het klimaat weêrstand kunnen bieden, zoo als de vogelen, insecten, amphibiën en zelfs de mammaliën, zullen worden ingetrokken. Ter voorkoming van verder verderf en ter vermindering van meerdere uitgaven, beschouwt de Directie het derhalve wenschelijk, de daarvan bestaande verzameling, welke tot dus verre aan de verwoesting is ontkomen, zoo als vele mammalia en sommige vogelen, zoo spoedig mogelijk naar *Nederland* over te zenden, en zich thans enkel en alleen te bepalen bij de verzameling van conchilien, mineralien, crustaceën en al hetgeen tegen het vernielend tropisch klimaat bestand is. Op al deze gronden is dan ook in de vergadering der Directie van den 20sten Julij ll. besloten:

«1°. Dat de thans in 's Genootschaps Museum van natuurlijke voorwerpen aanwezige verzameling van mammaliën, vogelen, visschen, am-

phibiën en insecten, voor zoo verre zij zich nog in eenen goeden staat bevinden, zoo spoedig mogelijk naar het koninklijk kabinet te *Leiden* zal worden overgezonden, zullende door den conservateur het daartoe noodige worden voorbereid.

«2°. Dat de sub. n°. 1 vermelde voorwerpen voortaan zullen zijn en blijven uitgesloten van de in het Museum te plaatsen verzameling.

«3°. Dat de overige in het Museum aanwezige objecten uit de onderscheiden rijken der natuur, zoo als: de conchiliën, mineralen, crustaceën, enz. aldaar zullen bewaard blijven, terwijl de Directie op nieuw zal beproeven de daarvan gemaakte collectie zoo veel mogelijk uit te breiden.

«4°. Enz.

«Op deze beschikking der Directie heb ik, namens dezelve, de goedkeuring van Z. E. den Voorzitter verzocht en, tot onze niet geringe voldoening, mogen ontvangen. Dan aangezien het Museum tot nu toe grootendeels is onderhouden en bekostigd uit fondsen, welke het gouvernement maandelijks voor hetzelfde heeft uitbetaald, heeft de Directie besloten hare voormelde beschikking te brengen onder de aandacht van het gouvernement, ten einde hetzelfde niet onkundig te laten van de belangrijke wijziging, welke die inrigting, ten gevolge van deze beschikkingen, zal ondergaan en aan het Genoot-

schap de voortdurende dispositie te verzekeren van de bewuste som, welke alsnu, gedeeltelijk althans, tot een ander niet minder nuttig oogmerk, de oprigting namelijk van het oudheidkundig kabinet, zal worden aangewend.

«Ik durf vertrouwen MM. HH. dat de door mij bijgebragte gronden U zullen overtuigen, dat de maatregel onderwerpelijk door de Directie genomen niet het gevolg is van een laakbaar streven naar nuttelooze verandering, of dat zij zonder doel zoude wenschen af te breken wat door onze voorgangers met een' zooprijzenswaardigen ijver is daargesteld. Ik hoop evenmin, dat deze maatregelen, in verband met de meerdere uitbreiding, die de beoefening der Indische talen en oudheidkunde bij het Genootschap ondergaan heeft, bij U het denkbeeld zullen doen ontstaan, dat de Directie de belangen der natuurkundige wetenschappen zich minder zal aantrekken. Integendeel zij hoopt nu juist nog beter in de gelegenheid te zijn, om het Museum dienstbaar te maken aan het Koninklijk Museum te *Leiden*, door aan die inrigting over te maken al de belangrijke bijdragen, die zij mogt kunnen verzamelen van die gedeelten van het natuurrijk, welke van haar Museum zijn uitgesloten. Zij zal blijven voortgaan met aan de leden der Natuurkundige Commissie al die on-

dersteuning en hulp te bewijzen, waartoe zij in staat mogt wezen, en die de heer SCHWANER onlangs, bij de verzending der naturalia van wijlen den heer FORSTEN, zoo nadrukkelijk ondervonden heeft. Zoo heeft zij zich onlangs nog weder in verbinding gesteld met eenen beoefenaar der wetenschap, die de bouwstoffen verzamelt voor een werk over de visschen van dezen Archipel, en hem alle mogelijk medewerking en hulpmiddelen toegezegd en reeds aanvankelijk verleend. Zoo heeft zij in het belang der meteorologie een volledig stel barometers en thermometers van den beroemden WENCKENBACH aangekocht, en aan de heeren P. MELVILLE VAN CARNBÉE en Dr P. L. ONNEN ter hand gesteld, om daar mede te *Batavia* en te *Buitenzorg* meteorologische waarnemingen te doen. En zoo zal zij met alle krachten de studie der natuurkundige wetenschappen in deze gewesten trachten aan te moedigen en te bevorderen.

Bibliotheek. — De bibliotheek des Genootschaps heeft, in de laatst verloopen jaren, eene aanzienlijke uitbreiding ondergaan. De Directie beschouwt dit als een zeer gewenscht en gelukkig evenement. Immers indien ergens dan is zulk eene boekerij voor de geleerden, die in

deze gewesten in onderscheiden takken der wetenschap werkzaam zijn, van het uiterste belang. Terwijl men toch in *Europa* zich op eene gemakkelijke wijze duizend hulpmiddelen kan verschaffen, is men daarentegen hier van alles verstoken wat men zelve niet medebrengt, want noch openbare bibliotheken, noch boekhandel, noch particuliere boekverzamelingen voorzien in hetgeen ontbreekt. De Directie heeft dus besloten om te trachten eene, zoo veel mogelijk volledige, bibliotheek daar te stellen van al de werken, die voor de kennis van de talen, de oudheden, de geschiedenis, de ethnographie, de statistiek, de natuurkundige wetenschappen, enz. van deze gewesten van eenig belang kunnen gerekend worden: zij heeft daarvoor eene vrij aanzienlijke jaarlijksche som uitgetrokken, en zij hoopt aldus ook in dit opzigt de beoefening der wetenschappen bevorderlijk te wezen. Tot bereiking van dit doel werken vele buitenlandse geleerden en genootschappen, door het ten geschenke aanbieden van de vruchten hunner wetenschappelijke nasporingen, niet weinig mede. Ik laat daarvan thans de opgave volgen:

(F. VON SIEBOLD, *Flora Japonica*, XVII, XVIII, XIX, en XX afleveringen.— *Fauna Japonica*, 1°

aflevering, handelende over de Japansche Visschen en Zoogdieren.

«J. JAY, te *New-York*, Catalogus van Schelpen.

«MAATSCHAPPIJ TER BEVORDERING VAN NIJVERHEID te *Haarlem*, Herbarium Vivum, 37-40 en 44-48. Voorberigt, titelblad en bladwijzer van het I^o deel van dat Herbarium.—Bladen 1-25 van het II° deel van dat werk.—Programma over de jaren 1839, 1840 en 1841.—Handelingen der Algemeene vergadering, VI° deel.—4^e en 5^e stuk.—Prijsvragen over 1839 en 1840.—Uittreksels uit de berigten der Leden, Correspondenten enz. in 1838, 31^e stuk.—Tijdschrift ter bevordering van Nijverheid, V^o deel, 4^e stuk en VI° deel, 1^e-3^e stuk.—Algemeen verslag nopens den staat van den landbouw, gedurende het jaar 1839, 32^e stuk.—Algemeen register op de staten van landbouw van 1829-1839.—Bijdragen voor de Nijverheid, I^o deel, 4^e en 5^e stuk.—Naamlijst der Leden en Leden Correspondenten over 1840.—Punten van beschrijving voor de Algeneene Vergadering, te houden den 2° Junij 1840.—Herbarium Vivum, II° deel 26-34. — Handelingen der Algemeene vergadering, VI° deel, 6e stuk. — Prijsvragen, 1841, 5e vervolg. — Algemeen Verslag van den staat van den landbouw, gedurende het jaar 1840, 33e stuk.—Gedrukte stukken van de Nederlandsche Maatschappij ter

bevordering van Nijverheid, tot 12 November 1842.

«C. LOBÉ, Quelques mots sur la culture du Cotton en général et sur celle des Colonies de sa Majesté le *Roi des Pays Bas*, situées aux Indes Occidentales, en particulier.

«D^r. EDUARD RÜPPEL, Neue Wirbelthiere zu der faune von Abijssinien gehörig. (12e en 13e aflevering).

«GENOOTSCHAP TER BEVORDERING DER GENEES- EN HEELKUNDE te *Amsterdam*, Verhandelingen van het Genootschap ter bevordering der Genees- en Heelkunde te Amsterdam, (I^e deel, 1e stuk).

«J. VAN OUWERKERK DE VRIES, Verhandeling over den omgang met menschen.—Het godsdienstig onderwijs der Neger-slaven en de bloei der Kolonie Suriname in groot gevaar.

«M^r. C. P. E. ROBIDÉ VAN DER AA, te *Arnhem*, Gelderlands hulde aan WILLEM II.—Pligt en belang beschouwd als gewigtige drangredenen om de dronkenschap in het algemeen en de Jeneverpest in het bijzonder te breidelen.—Napoleon's Assche, (dichtstuk).—Tweede vervolg op den Catalogus van boekwerken en vlugschriften, betreffende de woelingen in het zuidelijk gedeelte van het Koninkrijk der Nederlanden.—Wenken over de opvoeding.—

«Annales Accademici, 1838-1839.

«Nederlandsch Jaarboekje voor Vrijmetselaren, 3842.

«W. VROLIK, Recherches d'Anatomie Comparée sur le Chimpansé.

«E. SELBERG, vertaald door L. DE STURLER, Over den verleden en tegenwoordigen toestand van het eiland Java.

«G. F. Baron VON DERFELDEN van *Hinderstein*, Memoire Analytique pour servir— d'explication à la Carte Générale des possessions Néerlandaises, dans le grand Archipel Indiën.—Het 7e blad en Verzamelingsblad van de Algemeene Kaart van Nederlandsch Indië. Vervolg der Algemeene Kaart van Nederlandsch Indië.

«BENJ. DE LESSERT, Iconis selectæ Plantarum, vol. IV.

«D^r. C. LEEMANS, Ægyptische monumenten van het Nederlandsche Museum van Oudheden te *Leiden*.— Asiatische en Amerikaansche monumenten van het Museum van Oudheden te *Leiden*.

«JAN KOPS en F. A. W. MIQUEL, Flora Batavia, 123, 124, 125, 126 en 127 afleveringen.

«SOCIÉTÉ ASIATIQUE, Journal Asiatique, September, October, November en December 1841.— Januarij 1842.— Eebruarij en April, Junij, Julij Augustus en September 1842.

«CH. DEROSNE et CAIL, Ingenieurs Mécaniciens à *Paris* et *Bruxelles*, De la fabrication du Su-

cre aux Colonies et des nouveaux appareils, propres à améliorer cette fabrication.

«KÖNIGLICHE ACADEMIE DER WISSENSCHAFTEN, zu Berlin, Abhandlungen der Königl. Academie der Wissenschaften, zu Berlin, 1839.

«J. BORSIUS, Mededeeling van eenige nog onbekende bijzonderheden, aangaande Mr. Jacob Roggeveen.

«SOCIETAS REGIA ANTIQUARIORUM SEPTENTRIONALIUM; Scripta Historica Islandorum, vol. VI-X.

«C. C. RAFN, Memoria sulla scoperta dell' America, nel secolo decimo.

«GESELLSCHAFT FÜR NORDISCHE ALTERTHUMSKUNDE, Leitfaden zur Nordischen Alterthumskunde, 3 exempl. 1837.—Mémoires de la Société Royale des antiquaires du nord, 1838-1839.—Annaler for Nordisk Oldkijndighed. — Jahres versammlung, Januarij 1838, 1839, 1840, 1841.—Antiquitates Americanæ.—Rapports des Séances Annuelles, 1837, 1838, 1839.

«FR. JUNGHUHN, Uitstapje naar de bosschen van de gebergten Malabar, Wayang en Tilie op Java.—Ueber Javansche Balanophoreën.

«CORRESPONDING SECRETARY OF THE NATIONAL INSTITUTION, Constitution and list of Members of the National Institution for the promoting of Sciences, established at *Washington*, with the first and second bulletins of its proceedings.

«P. J. VETH, Specimen exhibens majorem partem libri As-sopitii de Nominibus relativis, 2 vol.

«ACADEMIE DER NATURFORSCHER; Novorum actuum Academiæ Cæsareæ Leopoldino - Carolinæ Naturæ curiosorum. Supplementum alterum.

«H. P. GOUZEE, De l'ophtalmie, qui regne dans l'armée Belge.

«EDOUARD DULAURIER, Des langues et de la littérature de l'Archipel de l'Asie, sous le rapport Politique et Commercial.

«Prof. W. H. DE VRIESE, Berigt aangaande de van Java ontvangen Cycas Circinalis.

«STANISLAS JULIEN, Exercices Pratiques d'analyse, de syntaxe et de lexicographie Chinoise.— Simple exposé d'un fait honorable, odieusement dénaturé dans un libelle récent de M. Pauthier.

«ZUID-AFRIKAANSCH MAATSCHAPPIJ TER UITBREIDING VAN BESCHAVING EN LETTERKUNDE, Zuid-Afrikaansch tijdschrift, except n°. 103 en 104.

«JULES DOUSSE D'ARMANON, Vie de Charles de Vidua, Comte de Conzano.

«CAROLI HASSKARL, Plantarum rariorum vel minus Cognitarum Horti Bogoriensis Decades.

«A. DE VRIES en A. D. SCHINKEL, Brief over Guschards Notice sur le speculum humanæ salvationis.

«A. J. LASTDRAGER, Nieuwe geschiedenis van Nederland in jaarlijksche overzigten, IIIe deel, 1e stuk.

«LEDEN DER NATUURKUNDIGE COMMISSIE IN O. I. EN ANDERE SCHRIJVERS, Verhandelingen over de natuurkundige geschiedenis der Nederlandsche Ooverzeesche Bezittingen, Land- en Volkenkunde 1-5.—Zoölogie 2-7.—Botanie 2-6.

«DE MULHOUSE, Bulletin de la Société Industrielle, n°. 57. 64, 72, 74 en 75.

«ACADEMIÆ NATURÆ CURIOSORUM, Nova Acta Physico-medica Academiæ Naturæ Curiosorum, (Tomus undevicesimus).

«SOCIÉTÉ DE PHYSIQUE ET D'HISTOIRE NATURELLE DE GENÈVÉ, Memoires de la Société de Physique et d'Histoire Naturelle de Genève, Tom. IX.

«I. J. L. JACOBSON, Handboek voor de Kultuur en Fabricatie van Thee, de twee eerste deelen.

«Geene geringe verpligting heeft de Directie aan den heer D^r. BLEEKER, die eenen wetenschappelijk gerangschikten catalogus onzer bibliotheek heeft vervaardigd, welke hier almede ter tafel ligt, en waarvan zoodra verschillende vakken, door aankoop van boeken, meer volledig zullen wezen, aan de leden des Genootschaps exemplaren zullen worden ter hand gesteld.

«Een belangrijk gedeelte van onze bibliotheek maakt de verzameling van *Oostersche handschrijf-*

ten uit, die als een der rijkste bezittingen van het Genootschap mag worden aangemerkt. Gij weet dat het grootste gedeelte daarvan afkomstig is van de oude Sultans van *Bantam*, en in der tijd, bij het einde dier dijnastie, door het Gouvernement aan het Genootschap is ten geschenke gegeven. Die verzameling, welke gedurende meer dan twee eeuwen door de onderscheiden vorsten van *Bantam* is vergaderd, bestaat uit 346 boekdeelen, allen in eenen goed geconditioneerden toestand. Grootendeels zijn het fraaije manuscripten van Arabische werken, waarvan velen van Javaansche en Maleische aantekeningen zijn voorzien. Er bevinden zich ook eenige Javaansche en Maleische Codices onder, maar verre weg de belangrijkste zijn de Arabische. Tot dus verre lag deze schoone verzameling ongekend en ongebruikt in de bewaarplaatsen van ons Genootschap verborgen, zonder dat de wereld er eenig nut van trok. Onder tusschen hield de Directie zich overtuigd, dat zich daaronder niet alleen zeer zeldzame en kostbare werken moesten bevinden, maar zelfs, in de door Europeanen beoefende Arabische literatuur, tot dus verre onbekende geschriften. Zij verzocht dus den heer VAN DER VLIS zich met de vervaardiging van eenen beredeneerden Catalogus van deze bibliotheek te willen belasten.

Het eerste gedeelte van dit werk, onder den titel van *Catalogus Codicum MSS. Arabicorum Bibliothecæ Societatis artium et scientiarum, quæ Batavica est. Particula I. complectens Coranos*, is door hem afgewerkt. Het tweede gedeelte zou de uitleggingen van den Coran bevatten: het derde de *Godsdienstige geschriften*: het vierde de *Geschiedkundige geschriften*: het vijfde de *Rechtsgeleerde werken*: het zesde de *Dichtkundige werken*: het zevende de *Natuurkundige werken*: en het achtste de *Taalkundige werken*. Maar nauwelijks was hij met het tweede gedeelte begonnen, of de dood verhinderde hem in het voltoojen zijner taak. In den heer D^r. W. C. H. TOE WATER heeft de Directie echter iemand gevonden, die het aangevangen werk zal voortzetten. Deze geleerde, die door zijne verplaatsing van *Macasser* naar *Samarang* daartoe thans in de gelegenheid is, heeft dan ook het verzoek der Directie welwillend ingewilligd, en houdt zich op dit oogenblik onledig met het tweede gedeelte van den Catalogus. Waarschijnlijk zal het door den heer VAN DER VLIË afgewerkte stuk weldra het licht zien.

«Onze verzameling van Oostersche handschriften, die, behalve deze Bantamsche nalatenschap, nog eenige andere Javaansche, Maleische en an-

dere Codices bevat, is in het laatste jaar vermeerderd geworden met het keurig afschrift eener Javaansche vertaling van de vier Evangelieën, de Handelingen der Apostelen, en het boek der Psalmen, door den heer GERICKE, met toezegging van ons successivelijk de door hem afgewerkte gedeelten te zullen toezenden: eene belofte, wier vervulling wij met de meeste belangstelling te gemoet zien.

«*Lokalen, Drukkerij, Lithographie enz.* — De lokalen van het Genootschap bevinden zich door de zorg van ons verdienstelijk medelid, den heer Hoofd-Ingenieur van den Waterstaat, J. TROMP in eenen gunstigen toestand. De wijziging, die het Museum van Natuurlijke Geschiedenis ondergaan zal, en de oprigting van een oudheidkundig kabinet, vereischen eenige veranderingen in het lokaal, waar die verzamelingen geplaatst zijn. Van de zaal, waarin gij u thans bevindt, is, gelijk gij ziet, een gedeelte afgezonderd ter berging onzer boekerij. Twee andere vertrekken zijn bestemd geworden voor's Genootschaps drukkerij, die op dit oogenblik in volle werking is, en wier uitbreiding weldra nog een derde lokaal zal vereischen. Door de ijverige belangstelling van ons hooggeacht medelid, den Gene-

raal Jh'. C. VAN DER WIJCK, is hier ter plaatse eene lithographische inrigting daargesteld, waarmede de Directie in betrekking is getreden. De afgedrukte platen, waarvan ik zoo even gesproken heb, en die hier voor u liggen, bewijzen; welke vorderingen de lithographie alhier in de laatste jaren gemaakt heeft, en hoe veel erkentelijkheid wij daarvoor aan den heer VAN DER WIJCK verschuldigd zijn.

«*Financien des Genootschaps.* — Het zal u wel niet verwonderen, dat al deze werkzaamheden, en nieuwe inrigtingen en aankopen een groot deel der fondsen geabsorbeerd hebben. De Directie is echter van oordeel, dat de gelden welke gij, MM. HH. voor dit Genootschap bijdraagt, hunne bestemming bereiken, indien zij tot bevordering der wetenschap, op eene verstandige wijze, worden aangewend, en dat het geenzins uw doel is daarvan een kapitaal te vormen, hetwelk jaarlijks toeneemt en grooter wordt. Bovendien is de staat onzer financien, in weerwil der gedane uitgaven, niet ongunstig. De opgave, die onze waardige Thesaurier u daarvan zoo straks hoopt aantebieden, zal u dit bewijzen, en u tevens overtuigen, met hoe veel naauwkeurigheid, naauwgezetheid en belangstelling de

heer GODEFROIJ zich van deze zijne moeilijke taak blijft kwijten.

«*Correspondentie met buitenlandsche Geleerden en Geleerde Genootschappen.* — De betrekking met andere geleerde genootschappen en buitenlandsche leden is, wel is waar, in de twee laatste jaren, niet zoo levendig geweest, als men zulks zou wenschen, maar de oorzaak daarvan moet gezocht worden in den, door omstandigheden veroorzaakten, tijdelijken stilstand, welken het Bataviaasch Genootschap van 1839 tot 1841 heeft beleefd. Thans echter is de correspondentie, door den ijver van onzen bekwamen en voor zijne taak zoo bijzonder berekenden Secretaris M^r. P. MIJER, weder heropend, en zal waarschijnlijk regt levendig worden, wanneer de resultaten onzer werkzaamheden, waarover ik u zoo even heb bezig gehouden, in *Europa* zullen zijn aangekomen. Met twee nieuwe wetenschappelijke vereenigingen zijn wij het afgelopen jaar in betrekking gekomen, namelijk: die ter bevordering der geneeskunde te *Amsterdam*, en een ander ter bevordering van Wetenschap en Kennis te *Washington*. Gelijk sommige Geleerden vroeger aan dit Genootschap wel eens de eer bewezen van hunne werken aan hetzelfde op-

tedragen, zoo heeft ook in het afgelopen jaar de heer D^r. CONRADUS LEEMANS, Directeur van het Museum te *Leiden*, aan het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen toegewijd, zijne «Beredeneerde beschrijving der Asiatische en Amerikaansche Monumenten van het Museum van Oudheden te *Leiden*»

«*Sluitrede*. — En hier, Mijne Heeren, wenschte ik dit verslag te kunnen eindigen: maar helaas! er rust nog eene droevige taak op mij. Ik moet u spreken over de verliezen, die wij, onder de leden van dit Genootschap, hebben te treuren. En dat die groot zijn, zult gij al dadelijk erkennen, wanneer ik u de Honoraire leden noem, die ons door den dood zijn ontvallen. De ongelukkige gebeurtenis, welke den 8sten Mei 1842. op den spoorweg van *Versailles* naar *Parijs* heeft plaats gehad, beroofde ook dit Genootschap, in den Schout-bij-nacht J. DUMONT n'URVILLE, van eenen man, die het door zijnen naam tot eere strekte. Gij herinnert u den avond toen hij, op zijne reis met de Fransche Korvetten *l'Astrolabe* en *la Zélée*, eene algemeene vergadering van dit Genootschap bijwoonde, en ons, op eene even kiëssche als openhartige en rondborstige wijze, met het doel van zijnen togt

bekend maakte. Ook uit dit verslag zelve bleek de waarheid der verklaring, die hij toen in ons midden ontboezemde, «Dat het hoofddoel, waarnaar hij zijn gansche leven door steeds gestreefd had, geweest is, om medetewerken tot bevordering der Kunsten en Wetenschappen, en om den schat der verkregen kennis nog eenigzins te vermeerderen.» De dood moge de fakkel van dat nuttige leven hebben uitgebluscht, zijn naam zal in zijne werken onsterfelijk worden overgebracht tot het late nageslacht.

«Maar geen minder groot verlies leden wij en het geheele Vaderland in den dood van eenen landgenoot, den voortreffelijken ANTON REINHARD FALCK, mede honorair lid van dit Genootschap. Nadat VAN DER PALM zijne lofrede, en de Hoogleeraar VREEDE zijne lijkrede gehouden hebben, onthoud ik mij van elke uitwijking over den onsterfelijken doode. Wat de wetenschappen in hem verliezen leest gij bij Nêêrlands grootsten redenaar: «Er zijn weinige menschen geweest, «die zoo veel groote gaven van geest en ge«moed in zich vereenigden als FALCK. Een hoofd «zoo helder, een overzigt zoo ruim, een blik, «zoo snel en gewis, dat het ware en goede «zich van zelf aan hem schijnen te ontdekken, «misleiding en begoocheling het masker voor «hem strijken. Gevormd door de schriften der

«Ouden, door strenge en regelmatige studiën,
 «die hem zelfs als Geleerde in het Nederlandsche
 «Instituut eene plaats verwierven, door de na-
 «tuur met smaak en gevoel voor het schoone
 «begiftigd, door oefening rijk in kennis, zoo
 «wel der wereld als der boeken, bij uitstek
 «beschaafd, bevallig in den omgang, voor fijne
 «scherts zoowel als gepasten ernst gestemd, was
 «hij in den kring der geletterden, in de ge-
 «zelschappen van den goeden toon, en in de
 «vergadering der staatslieden gelijkelyk op zijne
 «plaats.»(*)

«Ook van onze Corresponderende leden hebben
 wij iemand verloren, die deze eer ten volle
 verdiende, en die zich gedurende zijn nuttig
 leven bij het Vaderland en de wetenschappen
 bijzonder verdienstelyk heeft gemaakt: J. VAN
 OUWERKERK DE VRIES, vtoeger reeder en koopman
 te *Amsterdam*, was schryver van vele belangrijke
 werken over Handel, Nijverheid enz. onder an-
 deren van eene bekroonde verhandeling over
 het verval en herstel van den Nederlandschen
 handel. Tot zijnen dood toe was hij met dit
 Genootschap in eene getrouwe correspondentie,

(*) Zie J. H. VAN DER PALM Geschied- en Redekunstig
 Gedenkschrift van Nederlands herstelling in 1813. Amst.
 1816. blz. 119 en 120.

en zijn naam zal ook hier in gezegend aandenken blijven.

«Maar onder onze gewone leden in Nêêrlands Indië heeft de dood ons mannen ontroofd, die de steun en de roem van dit Genootschap uitmaakten en van wie wij nog zoo veel mogten verwachten. Ze zijn H. J. RUEMPOL, Predikant te *Soerabaya*, C. J. VAN DER VLIS, Theol. Doct. en afgevaardigde van het Bijbel-Genootschap te *Soerakarta* J. F. CAMBIER, Resident van *Menado*, E. A. FORSTEN, Med. Doct. en Lid der Natuurkundige Commissie in Nêêrlands Indië, en nu onlangs F. BUTIN BIK, Ridder der Orde van den Nederl. Leeuw en Resident van *Batavia*. Al deze leden betreuren wij opregt en van harte, want allen mogten aanspraak maken op den naam van verdienstelijke burgers der maatschappij: maar het zijn vooral de heeren FORSTEN EN VAN DER VLIS, in wie de wetenschappen een smartelijk verlies geleden hebben. De eerste heeft, gedurende den korten tijd van zijn verblijf op deze hoofdplaats, veel gedaan, om ons Museum van Natuurlijke geschiedenis zoo veel mogelijk uit den ongunstigen toestand, waarin het zich ook toen reeds bevond, op te beuren en te verheffen. Drie jaren lang heeft hij met een' voorbeeldigen ijver de binnenlanden van *Celebes* doorkruist, en de natuur in hare diep-

ste schuilhoeken doorzocht. De vruchten van dezen arbeid, waaronder hij, door vermoeyissen en ontberingen uitgeput, eindelijk bezweken is, zijn eene aanzienlijke verzameling van Zoölogische voorwerpen, die zich op dit oogenblik in ons Museum bevindt, om eerstdaags naar *Nederland* verzonden te worden, en die, ofschoon dan ook middelijk de oorzaak van zijn vroegtijdig afsterven, toch zijn naam nog langen tijd in de wetenschap zal doen leven.

«Het zou weinig vertrouwen op uwe bekendheid met den tegenwoordigen stand der Indische taal- en letterkunde verraden, en het zou, na het lezen van dit verslag, geheel overbodig wezen, indien ik u thans breedvoerig de verdiensten van wijlen D^r. C. J. VAN DER VLIS wilde uiteen zetten. Maar de eerbied voor zijne uitstekende geleerheid, en de vriendschap en hoogachting, die ik hem toedroeg, dringen mij toch niet geheel van hem te zwijgen. Het was voor ons beiden eene regt gelukkige gebeurtenis, die ons het eerst met elkander in kennis bragt. Beiden hadden wij in het jaar 1835 een antwoord ingezonden op eene prijsvraag over den geschiedschrijver FLAVIUS JOSEPHUS, en beide waren wij door de letterkundige faculteit der Utrechtsche hoogeschool bekroond geworden. Sedert liepen onze studiën meer uit een. Terwijl ik mij voor-

namelijk op de theologische wetenschappen toeleide, waren de Oostersche talen voor hem meer hoofdzaak, gelijk dan ook de verhandeling, waarmede hij den graad van Doctor in de Godgeleerdheid verwierf(*), duidelijk aantoonde. Nimmer had het Nederlandsch Bijbelgenootschap misschien iemand kunnen vinden, die voor de vertaling van de Heilige Schriften in het Javaansch beter berekend was dan hij. De oorspronkelijke talen, waarin de boeken van het Oude Verbond vervat zijn, kende hij niet alleen grondig, maar in vele ander Semitische talen was hij door en door ervaren. Zoo kwam hij op *Java*. Slechts drie jaren werden hem daar, door eene hoogere magt, voor zijne groote onderneming gegund. Wat hij in dien korten tijd aan de vertaling des Bijbels gedaan heeft, zullen wij waarschijnlijk weldra door het Bijbelgenootschap zelve vernemen. Maar wat hij overigens voor de wetenschappen leverde, hebt gij in den loop van dit verslag vernomen. Voor zijne ontcijfering van inscripties is het misschien te betreuren, dat hij in *Europa* de gelegenheid miste, om het Sanskrit meer grondig te bestuderen, maar des te

---

(*) *Disputatio Critica de Ezræ libro Apocrypho vulgo quarto dicto.* Amst. 1839.

meer is het te verwonderen, dat hij met dit gemis, ook daarin nog tot zulke resultaten gekomen is. Wat was er niet van zulk eenen man te verwachten: maar helaas! hij deelde in het lot, dat zoo vele beoefenaars der Javaansche en Maleische taal- en letterkunde, dat eenen ANGELBEEK, eenen DEDEL, eenen PALM, eenen CORNETS DE GROOT getroffen heeft. In den bloei van zijn leven werd hij weggerukt. Erkentelijk schrijft het Bataviaasch Genootschap op zijn graf: *Dignum laude virum Musa vetat. mori.*

«Twee leden dezer Directie zijn, door vertrek naar elders, genoodzaakt geweest hun ontslag te nemen. De heer J. VAN DER VINNE, die, gedurende den korten tijd, dat hij het Vice-voorzitterschap bekleedde, zoo veel heeft toegebracht tot den bloei, waarin zich het Genootschap thans mag verblijden, is in een tijdvak van vijf-entwintig jaren een der voornaamste bevorderaars der belangen dezer Wetenschappelijke inrigting geweest. Indien het mij, wien de eer is te beurt gevallen van hem in zijn Vice-voorzitterschap optevolgen, is mogen gelukken niet geheel zonder vrucht gedurende tien maanden die betrekking te bekleeden, dan verklaar ik openlijk, dat hij daarvoor de grondslagen gelegd heeft. De Directie, hiervan overtuigd, zal dan ook het genoeg hebben, u den verdienstelij-

ken afgetreden Vice-President tot Honorair lid, en nog een ander afgetreden lid der Directie den heer W. H. MEDHURST, tot Corresponderend lid des Genootschaps voor te stellen. En dat ook deze laatste achtigwaardige man die onderscheiding volkomen verdient, daarin zult gij allen die hem gekend hebt, die weet welken grooten naam hij zich door zijne geschriften over *China* en de Chinesche taal- en letterkunde heeft verworven, voorzeker gaarne met ons instemmen.

«En hiermede zij het mij vergund het Bataviaasch Genootschap in uwer aller belangstelling aantebevelen. Schoon is de werkkring, waarin het zich beweegt. In een land gevestigd, waar bijna alles gelegenheid tot navorsching aanbiedt, waar de natuur, de bevolking, de overblijfselen van vroeger eeuwen, zoo vele voorwerpen zijn, die op het bespiedend oog van den onderzoeker wachten, om de wetenschap met tallooze schatten te verrijken; in een land, dat eene algemeene belangstelling heeft tot zich getrokken, en naar welks kennis de Geleerden dorsten, zijn de oogen van geheel *Europa* op deze inrigting geslagen. Bronnen te verzamelen, om die kennis uittebreiden, welke vervolgens door

de Geleerden in *Europa* kunnen worden uitgewerkt, zietdaar het groote doel, dat wij ons voorstellen. Maar tot bereiking van dat doel is eene vereeniging van krachten noodig. En even als het Genootschap geen' enkelen tak der wetenschap van zijne bemoeijingen uitsluit, even welkom zal ook de geringste bijdrage wezen, die dienen kan, om dit doel te bereiken."

Na den afloop van dit rapport, bedankte Zijne Exeellentie den Heer VAN HOËVELL in zeer vleijende bewoordingen voor de voordragt van dit verslag, en stelde tevens voor, om het te drukken en aan de leden rondtezingden.

Hierna werden op voorstel der Directie benoemd :

Tot Honorair Lid,

De Heer J. VAN DER VINNE, Laatsteijk Vice-President des Genootschaps;

Tot Corresponderende Leden,

De Heeren :

W. H. MEDHURST, Laatsteijk Lid der Directie des Genootschaps;

- H. C. WEIJERS, Hoogleeraar in de Oostersche talen te *Leijden*;
 H. P. GOUZEE, Med. D^r. en Chef van het Militair Hospitaal te *Antwerpen*;
 C. ALEXANDRE CHALLAEP, Fransch Consul in *China*;
 LE PAGE, Kommandant van de Fransche Corvet *la Favorite*;
 M^r. B. H. LULOFS, Hoogleeraar in de Nederduit- sche letterkunde enz. te *Groningen*;
 N. C. KIST, Hoogleeraar in de Godgeleerdheid te *Leijden*;
 VAN DER MEERSCH, Gecommitteerde van wege de Nederlandsche Handel-Maatschappij, tijdelijk te *Batavia*.

Tot Gewone Leden,

De Heeren :

- P. JEEKEL, Ridder der Orde van den Nederland- schen Leeuw, 1ste Adjunct-Secretaris van het Gouvernement, te *Batavia*;
 J. D. SCHIFF, Inspecteur over de Kultures;
 M^r. H. KLEIN, Advokaat en Procureur te *Batavia*;
 D. L. MOUNIER, Doctor in de letteren en wijsbe- geerte te *Solo*;
 H. MARNSTRA, Predikant te *Amboina*;
 C. F. VAN DER MEER VAN KUFFELER, Predikant, tijdelijk geplaatst te *Solo*;

- A. VAN DAVELAAR, Predikant te *Amboina*;
 Jkh^r. P. MELVILL VAN CARNBÉE, Luitenant ter zee,
 belast met het beheer over het depôt der zee-
 kaarten;
- S. VAN DEVENTER JSZ., Belast met de redactie der
Javasche Courant;
- D. C. NOORDZIEK, Hoofd-Kommies bij de Direc-
 tie der Middelen en Domeinen;
- J. H. VEMER, Referendaris ter Algemeene Secretarie;
- F. C. RADIJS, te *Batavia*;
- F. A. A. GREGORY, Luitenant ter zee, adjudant
 van den Schout-bij-nacht Kommandant van
 Z. M. eskader;
- D. C. C. W. MANDT, Officier van gezondheid;
- D. P. BLEEKER, Officier van gezondheid;
- C. F. WINTER Senr., Translateur in de Javaan-
 sche taal te *Soerakarta*;
- ZÖLLINGER, Afgevaardigde van de Academie van
 Kunsten en Wetenschappen te *Genève*;
- J. A. WILKENS, te *Solo*;
- C. P. BREST VAN KEMPEN, Secretaris der Residen-
 tie *Batavia*;
- T. B. HOFLAND, Land-eigenaar te *Batavia*;
- F. C. ENGELBRECHT, Ridder der Orde van den Ne-
 derlandschen Leeuw, Kapitein-luitenant ter
 zee, Hoofd-Administrateur der Marine;
- H. J. CARTENSTAT. Vice-Præfectus Apostolicus te
Batavia;

J. A. VAN DIJK, Pastoor te *Batavia*;

TH. JUTTING, Predikant der Luthersche Gemeente te *Batavia*;

H. H. SCHIFF, Predikant te *Amboina*; en

D. P. L. ONNEN, Plaatselijk Geneesheer te *Buitenzorg*.

Nadat de Thesaurier des Genootschaps, de Heer GODEFROY, vervolgens den staat der kas had medegedeeld, waaruit bleek, dat, in weerwil der aanzienlijke uitgaven, welke de werkzaamheden des Genootschaps in het laatste jaar hebben nazich gesleept, die staat echter niet ongunstig is; be-
 tuigde de Voorzitter aan den Heer GODEFROY den dank der Directie, voor zijne met zoo veel naauwkeurigheid en naauwgezetheid gehoudene administratie en sloot deze vergadering met eene korte rede, waarin Zijne Excellentie het Bataviaasch Genootschap in de voortdurende belangstelling van deszelfs leden aanbeval, onder opmerking, dat alhoewel deze instelling niet altijd van zich naar buiten kan doen blijken, daarom echter haar werkring niet minder nuttig en veel omvattend is, waarom de President dan ook den wensch uitdrukte, dat de Directie in de medewerking van de leden en in den bloei van Kunsten en Wetenschappen eene welverdiende be-

looning voor hare onvermoeide zorgen en prijszwaardigen ijver moge vinden.

Voorts zijn in de opvolgend gehouden Algemeene Vergaderingen, waarvan op blz. 89—92 is gesproken, nog benoemd geworden :

Tot Honddraire Leden,

De Heeren :

M. MAURITS CORNELIS VAN HALL, Staatsraad in

de buitengewone dienst en President van de

Arrondissements-Regtbank te Amsterdam;

A. W. von SCHLEGEL, Hoogleeraar te Bonn, Me-

delid van de voornaamste geleerde Instellin-

gen en Genootschappen in en buiten Europa;

CHRISTIAAN LASSEN, Hoogleeraar te Bonn en

Schrijver van onderscheidene wetenschappelij-

ke geschriften over de oude Indische Letter-

kunde.

Tot Corresponderende Leden,

De Heeren :

W. VROLIK, Hoogleeraar te Amsterdam,

J. BORSIUS, Theol. D. en Predikant te Middell-

burg;

- ED. DULAURIER, Hoogleeraar in de Maleische en Javaansche Talen te *Parijs*;
- JOHN C. JAY, Med. D^r. te *New-York*;
- ABRAHAM DES AMORIE VAN DER HOEVEN, Hoogleeraar aan het Seminarium der Remonstranten te *Amsterdam*;
- TACO ROORDA, Hoogleeraar in de Oostersche Letterkunde en Bespiegelende Wijsbegeerte te *Amsterdam*;
- M^r. J. R. THORBECKE, Hoogleeraar in de Regts-wetenschappen te *Leijden*;
- BERNARD TER HAAR, Doctor in de Bespiegelende wijsbegeerte en letteren en Predikant te *Leijden*;
- GOZEWINUS JANUS LONCK, Med. D^r. en Hoogleeraar in de Geneeskunde te *Utrecht*;
- MULDER, Hoogleeraar in de Chemie en Botanie te *Utrecht*;
- G. J. POOL, Med. Chir. en Stadsdoctor te *Amsterdam*;
- F. W. J. JULNBOL, Hoogleeraar in de Oostersche Talen te *Groningen*;
- H. C. VAN DER HOUVEN, Staatsraad, President der Directie van de Nederlandsche Handelmaatschappij te *Amsterdam*;
- M^r. B. W. A. E. BARON SLOET TOT OLDHUIS, Lid in de Arrondissements Regtbank te *Zwolle*;
- G. DAALEN, Med. D^r. en Curator der Clinische school te *Rotterdam*;

C. B. SWALUE, Theol. D^r. en Predikant te *Goes*.
M^r. SAMUEL DE WIND, Vice-Président van het
Provinciaal Gerechtshof in *Zeeland*;

D^r. EDUARD SELBERG, te *Rinteln* in *Kurhessen*;

PAUL HENRI FRUSS, Staatsraad en vast Secretaris
van de Keizerlijke Academie van Wetenschap-
pen te *St. Petersburg*;

ISAAK JACOB SCHMIDT, Staatsraad en Professor in
de Mongolsche en Thibet-Talen bij de Keizer-
lijke Academie van Wetenschappen te *St.*
Petersburg;

A^d. DE GRÉHAN, Chef bij het Ministerie van Ma-
rine te *Parijs*;

D^r. EDUARD RÜPPELL, schrijver der neue Wirbel-
thiere zu der *fauna von Abyssinien* gehörig.

H. TERMAUX-GOMPANS, Hoofd-Redacteur van de
Nouvelles Annales en *Archives des Voyages*, te
Parijs.

J. JOMARD, Membre de l'Institut de France en
Conservateur-Administrateur de la Bibliothè-
que Royale, te *Parijs*.

M^r. E. G. P. GERTSEN, Advokaat en Plaatvervan-
ger van den Kanton-regter te 's *Gravenhage*.

Tot gewone Leden in *Nederlandsch Indië*,

De Heeren:

M^r. C. J. SCHOLTEN VAN OUD HAARLEM, Président der

- beide Hooge Geregtshoven in Neêrlandsch Indië.
- G. L. BAUD, Directeur over de Kulturen.
- C. F. PAHUD, Inspecteur van Financiën.
- G. BIERHAUS, Predikant bij de Hervormde Gemeente te *Batavia*.
- J. H. LEVIJSOHN, Ontvanger der Inkomende en Uitgaande Regten te *Batavia*.
- T. AMENT, Inspecteur over de Kulturen.
- M^r. HENRI MERKUS WILLER, Notaris te *Batavia*.
- P. A. BIK, Opperhoofd van den Nederlandschen Handel in *Japan*.
- M^r. P. BRUNSVELD VAN HULTEN, President van den Raad van Justitie te *Padang*.
- C. J. VAN DER VLIS, Theol. D^r. en Afgevaardigde van het Hoofd-Bestuur van het Nederlandsch Bijbel-Genootschap, te *Soerakarta*.
- M^r. J. C. VAN DER MEULEN, Notaris te *Batavia*.
- W. POOLMAN, Lid van de Factorij der Nederlandsche Handel-Maatschappij te *Batavia*.
- P. A. FROMM, Med. D^r. en Chirug-Majoor bij het groot Militair Hospitaal te *Weltevreden*.
- J. MACNEILL, koopman te *Batavia*.
- G. A. GRANDPRÉ MOLIÈRE, Lid van de Factorij der Nederlandsche Handel-Maatschappij te *Batavia*.
- M^r. C. A. DE JONGH, President van den Raad van Justitie te *Samarang*.
- M^r. J. H. DONKER CURTIUS, Lid in den Raad van Justitie te *Samarang*.

M^r. A. J. SWART, Lid in den Raad van Justitie
te *Soerabaija*.

M^r. J. VOUTE, Griffier bij den Raad van Justitie
te *Samarang*.

Jonkhr. H. C. VAN DER WIJCK, Adsistent Resident
te *Djocjokarta*.

H. VREEDE BIK, Adsistent Resident te *Soerakarta*.

W. A. VAN DEN HAM, in wetenschappelijke zen-
ding op *Java*.

J. F. G. BRUMUND, Predikant te *Soerakarta*.

U. F. VAN HENGEL, benoemd Leeraar voor de O. I.
ondienst.

M^r. C. THEMME, Advokaat te *Batavia*.

F. C. ROSEN, Adjunct Secretaris van het Gouv^t.

D. STEIN PARVÉ, Referendaris ter Algemeene Se-
cretarie.

M^r. J. H. EGGERS, Advokaat te *Batavia*.

M. A. J. GAILLARD, Secretaris der Residentie *Sa-
marang*.

M^r. W. M. VAN DER JAGT, Magistraat en Fiskaal
te *Makasser*.

J. D'ENGELBRONNER, Med. D^r. en Offic. van Gezondh.

H. WENTINK, Zendeling-Leeraar te *Depok*.

J. A. KRAJENBRINK, Ingenieur van den Waterstaat
en 's Lands Gebouwen.

W. J. M. VAN SCHMID, Adsistent-Resident van
Saparoea en Haroeko.

- Jonkhr. M^r. D. C. A. VAN HOGENDORP, Assistent Resident van *Buitenzorg*.
- H. A. TROMP, Hoofd-Ingenieur der tweede klasse van den Waterstaat en 's Lands Gebouwen.
- M^r. P. A. A. DU RIJ SPIERING, Lid in den Raad van Justitie te *Samarang*.
- G. D. SCHLEGEL, Agent van de Factorij der Nederl. Handel-Maatschappij te *Soerabaja*.
- Jonkhr. A. H. W. DE KOCK, Luitenant Colonel, waarnemend Resident van *Palembang*.
- E. VON FABER, Chef der Sectie van Ordonnancement bij de Generale Directie van Financiën.
- C. W. B. VOIGT, Med. D^r. en Offic. van Gezondheid der 2de klasse.
- C. J. LOMAN Jz., Koopman te *Batavia*.
- P. F. W. GÖRING, Apotheker te *Batavia*.
- J. HEKLER, Aspirant-intendant bij de Militaire Administratie in *Nederlandsch Indië*.
- W. VERHULP, Onderwijzer te *Batavia*.

De Secretaris van het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen,

P. MIJER.

Batavia,
9 October 1843.

PROEVE

EEN ER

BESCHRIJVING EN VERKLARING

DER

OUDEHEDEN EN OPSCHRIFTEN

OP

Soekoech en Tjetto;

DOOR

C. J. van der Aals,

Doctor in de Godgeleerdheid.

doel der volgende bladzijden. Mogt mijne gegevene verklaring derzelve hierover eenig licht verspreiden, dan zijn mijne pogingen niet te vergeefs geweest. Bij het beoordeelen echter hiervan, hoop ik, zal men niet vergeten, dat ik slechts eene proeve gegeven heb. Vooral is dit het geval met de oudheden op Tjetto, welke ik alléén gedurende eenige weinige uren heb kunnen bezigtigen.

*In het ontcijferen der opschriften ben ik ondersteund geworden door den geleerden Radhen Ngabehi RONGGO WARSITO, welke alhier als de eenigste bekend is, die de kawi taal geheel verstaat en als zoodanig mij door Z. H. den Soesoehoennan zelven is aanbevolen. Het verklaren der menigvuldige oude Javaansche opschriften is een nog genoegzaam onbe-
arbeid veld, te meer roep ik daarom de welwillenheid en toegevenheid des lezers hiervoor in.*

Ten slotte is het mij een aangename plicht, openlijk mijnen dank te kunnen betuigen aan den heer J. F. T. MAIJOR, Resident aan het Hof van Z. H. den Soesoehoennan te Soerakarta, aan wiens bijzondere begunstiging mijner studiën der Javaansche taal-, letter- en oudheid-kunde, ik het alleen dank wijd, dat ik alhier de beste gelegenheden verkregen heb, om mij in dezelve te oefenen en zonder wiens hulp het mij niet mogelijk geweest zou zijn, die oudheden naauwkeurig te kunnen bezigtigen, en, zoo veel mijne krachten toelaten, te beschrijven.

Dr. VAN DER VLIS.

Soerakarta, den 30 April 1842.

I.

Kort overzicht van hetgeen tot nu toe omtrent Soekoech geschreven is.

De oude monumenten op *Soekoech* eerst voor ruim vijf en twintig jaren bekend geworden zijnde en de afgelegenheid der plaats hierbij in aanmerking nemende, is het te verwachten, dat men niet vele beschrijvingen derzelve zal aantreffen. De *Javanen* toch hebben er nooit eenig werk van gemaakt, om hunne oude monumenten in hunne geschriften nader bekend te maken. Men is dus genoodzaakt, om bij de *Europeanen* alleen hieromtrent eenig licht te zoeken.

Tot nu toe zijn er slechts twee mannen geweest, welke aan eene beschrijving en verklaring dezer gedenkteeken der oudheid hunne krachten besteed hebben. Het zijn de heeren **RAFFLES** en **CRAWFURD**. — Beider werk is van verschillenden aard, overeenkomstig de strekking van beider geschriften. Gelijk toch de

heer RAFFLES, de geschiedenis en oudheden van *Java* beschrijvende, gewoonlijk meer bouwstoffen levert, dan wel juiste resultaten geeft, meer *verhaalt*, hetgeen hij gelezen, gezien of gehoord heeft, dan wel de door hem verkregene kennis van *Java* beoordeelt en daaruit een vast besluit maakt, zoo is de heer CRAWFURD daarentegen korter in zijne beschrijvingen, maar dringt dieper in de zaak door en geeft eene *beoordeeling* van hetgeen hij gezien heeft of vernomen.

Dit verschil, hetwelk in het algemeen tusschen beider geschriften wordt waargenomen, bestaat ook tusschen hunne ophelderingen aangaande de oude monumenten op *Soekoeh* aanwezig.

De heer RAFFLES spreekt over dezelve in zijne *History of Java*, tom II, pag. 45 — 51. Hij geeft eene vrij uitvoerige beschrijving van de voorwerpen, die hij aldaar gevonden heeft, doch heeft eene nauwkeurige verklaring derzelve aan anderen overgelaten.

De heer CRAWFURD daarentegen heeft in zijne *History of the Indian Archipelago*, tom: II. pag. 198 — 199, 206 — 207 en 223 — 225 getracht eene korte verklaring dezer oude monumenten te geven. Volgens zijne meening moet de stichting derzelve toegeschreven worden aan eene secte der vereerders van SIWA, welke

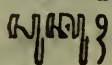
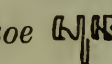
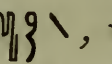
niet lang voor de invoering van het mohammedanismus op *Java* kwam.

Tot dusverre derhalve bestaat er slechts eene beschrijving der monumenten op *Soekoeh* aanwezig, zoo als dezelve voor ruim vijf en twintig jaren gevonden zijn, en zijn dezelve beoordeeld, als behoord te hebben tot de eeredienst van *siwa*. Dit laatste is alleen aangenomen op grond der *Lingam* en *Joni*, doch alle de verdere monumenten zijn onverklaard gebleven. Van de opschriften heeft de heer *RAFFLES* er slechts twee in druk medegedeeld, van ééne derzelve geeft hij eene vertaling. De heer *CRAWFURD* heeft noch opschriften van *Soekoeh* medegedeeld, noch vertalingen van dezelve gegeven.

II.

Beschrijving der oude Monumenten op Soekoeh.

Soekoeh een heuvel en daarbij een zeer klein dorp op de helling van het *Lawoe*-gebergte, ligt omstreeks zes en twintig palen ten oosten van de hoofdplaats *Soerakarta*. Het woord *Soekoeh* \ beteekent in de *Kawi*-taal hetzelfde als in de tegenwoordige javaansche taal *Soekoe* \ welk woord in de hooge of *Kromo*-taal gebruikt wordt voor *voet*. Er zijn er, die in plaats van *Soekoeh* uitspreken *Soengkoeh* \, welk woord in de *Kawi*-taal beteekent *aanbidden*. De eerste beteekenis komt zeer wel overeen met de ligging van den heuvel, welke als het ware aan den voet van den hoogen en steilen top van den *Lawoe* ligt, terwijl de benaming *Soengkoeh* meer overeenkomt met het doel der oude monumenten op dezen heuvel aanwezig. Eenige ongeletterde inlanders op het *Lawoe*-gebergte verzekerden mij, dat die heuvel genoemd is naar *Kjahi*

SOEKOEH, welke aldaar in oude tijden zoude boete gedaan hebben. Doch dit vertelsel verdient weinig geloof, nademaal de getuigen voor hetzelfde van weinig gezag zijn, te meer, daar men genoegzaam overtuigd is, dat op de mondelijke overleveringen der *Javanen* niet veel staat is te maken. Ook is, volgens eene andere overlevering, mij door den geleerden *Javaan Radhen Ngabehi RONGGO WARSITO* schriftelijk medegedeeld, *Toehan GOEROEDJOE* de laatste en eenigst bekende boetedoener op *Soekoeh* geweest.

Op dezen heuvel, thans algemeen *Soekoeh* genaamd, zijn verscheidene overblijfselen van de vroegere eeredienst der *Javanen* voorhanden, welke op drie elkander oostwaarts opvolgende terrassen geplaatst zijn. In vroegere tijden moet het getal der terrassen grooter geweest zijn dan thans. Ten minste de *Pangeran Adipati PRANG WADONO*, op wiens grondgebied deze oudheden gelegen zijn, heeft mij verhaald, dat in lateren tijd, toen de gewijde grond van dezen heuvel tot een tuin werd aangelegd, alle de toen aanwezige terrassen tot drie zijn gebragt. Op eenen afstand van zes Ned. ellen vóór de tegenwoordige opgang naar het eerste terras is nog het spoor van eenen trap zichtbaar, omstreeks twaalf Ned. ellen hoog; beneden dezen trap loopt thans de weg. Aan het bovineinde van denzelfen

is aan beide zijden nog het hoofd van een tempelwachter aanwezig en tevens eenige platte steenen. De borstwering voor dit thanis vernietigde terras bestaat uit aarde even als die voor het tegenwoordige eerste terras. De breedte van het noorden tot het zuiden van elk terras is ruim vijftig Ned. ellen. Derzelver lengte echter van het westen tot het oosten verschilt. Het eerste terras is bijna dertig Ned. ellen lang, het tweede omstreeks tien en het derde ruim veertig Ned. ellen.

Aan de westzijde is de ingang tot het eerste of laagste terras door middel eener poort (a). Dezelve heeft eene hoogte van ruim zes en eene halve Ned. el en is van eenen pyramidalen vorm. Elf treden opgegaan zijnde, welke elk eene hoogte van drie palmen Ned. en eene breedte van ruim ééne Ned. el hebben en derhalve gezamenlijk eene hoogte van drie ellen en drie palmen vormen, bevindt men zich onder het verwulfsel der poort, terwijl men op een klein vlak staat, waarop eene *Lingam* en *Joni* op de onbeschaamdste wijze is afgebeeld. Op dit vlak volgen wederom drie treden, te zamen eene hoogte hebbende van vijf en eene halve palm Ned. welke naar het eerste terras voeren.

(a) Zie plaat I, no. 1.

Deze veertien treden hebben dus te zamen eene hoogte van ruim drie en eene halve Ned. el, en de hoogte der poort boven de treden is drie Ned. ellen. Boven dezelve, zoowel ten westen als ten oosten der poort, is een GORGON-hoofd.

Op de westzijde van deze poort zijn verscheidene afbeeldingen *en relief*. Ter linkerzijde (*a*) is een monsterachtig figuur, een menschelijk wezen verslindende. Aan deszelfs rechterzijde zit een beest, waaraan thans de kop ontbreekt. Daarnevens ziet men een vogel, zittende op den stam eens booms nabij deszelfs wortel. Op den tak des booms zit een kleine vogel en naast denzelven bevindt zich een opschrift (*b*).

Ter rechterzijde der poort (*c*) ziet men *en relief* het figuur van een mensch met den staart eener gekromde slang in den mond, en boven hetzelfde een wezen, eenigzins naar een mensch gelijkend, hetwelk met uitgespreide handen, voeten en staart zich in de lucht beweegt; boven hetzelfde schijnt een kruipend gedierte afgebeeld te zijn.

De heer RAFFLES verhaalt, dat ten noorden en ten zuiden, boven de poort, een arend is afgebeeld, met uitgespreide vleugelen, houdende eene slang in drieën gevouwen, in zijne klauwen, welke

---

(*a*) Zie plaat I, no. 2.

(*b*) Zie opschrift, no. 1.

(*c*) Zie plaat I, no. 3.

kop met eene krans versierd, naar den arend is gekeerd. Het is mij na eene naauwkeurige beschouwing voorgekomen, dat de arend op de slang zit, welke in tweeën is gevouwen. De kop des arends, welke met eene kroon versierd was, is aan de zuidzijde reeds half verminkt; aan de noordzijde is de arend en de slang thans geheel ingestort.

Op het eerste terras heb ik de volgende voorwerpen aanwezig gevonden :

eenen uit steen gehouwen tijger, waaraan thans de kop ontbreekt;

eenen vierkanten steen, waarop twee olifanten boven elkander zijn uitgehouwen, de onderste is gezadeld. Op dezen zelfden steen ter zijde zit een man op eenen gezadelden olifant, het hoofdhaar van dien man schijnt met eenen doek te zijn zamen gebonden, achter hem loopt een speerdrager, het bovenstuk der speer is echter thans afgebroken. De olifant heeft eene bel om den hals. De twee andere zijden van dien steen zijn onbewerkt en hierdoor zoowel als door den vorm van denzelfden wordt het waarschijnlijk, dat deze een hoeksteen van een gebouw geweest is;

twee steenen bakken, waarin van boven eene vierkante holte is, ter diepte van twee en eene halve palm Ned.;

eenen steen, waarop gebeeldhouwd is een man te paard; het paard is met een groot zadeldel, waaraan stijgbeugels verbonden zijn, gezadeld. Rondom de borst van het paard hangen kwasten. Voorop gaat een pajongdrager, vier speerdragers loopen naast en een speerdrager achter het paard. Deze afbeelding stelt dus eenen persoon van hoogen rang voor;

eenen steen, waarop vier koeijen boven elkander gebeeldhouwd zijn, de tweede koe van boven af gerekend, draagt eene bel om den hals.

Verder liggen op dit eerste terras nog eenige losse ongebeeldhouwde steenen, welke tot het gedeeltelijk reeds vervallen gebouw der poort schijnen behoord te hebben.

Van het eerste terras komt men op het tweede door middel van zeven treden, welke op ongelijke afstand van elkander liggen en te zamen eene hoogte hebben van twee ellen en twee palmen Ned. De muur of borstweering voor dit tweede terras bestaat uit ongelijke brokken steen, waaronder hier en daar een enkel stuk gehouwen steen voorkomt. Hieruit zoude men opmaken, dat deze borstweering eerst in lateren tijd uit de ruïnen dezer oudheden vervaardigd is en alzoo zoude het boven geuite gevoelen, dat namelijk de tegenwoordige verdeling in drie terrassen eerst

later is ontstaan, groote waarschijnlijkheid verkrijgen.

Ter zijden dezer treden is een lage muur, welke op de halve hoogte derzelve naar binnen springt. Hierop staat aan elke zijde een steenen beeld, eenen tempelwachter voorstellende. Dat aan de zuidzijde is nog zeer goed bewaard, alleen ontbreken de toonen aan de voeten. Met de beide handen houdt het aan de regter zijde eene knods vast. Het beeldje zit in eene zeer onbeschaamde houding op het achterlijf, het hoofdhaar is zeer lang en hangt los over den rug. Aan de noordzijde is eveneens een tempelwachter in eene zittende houding met de beenen over elkander gekruist vóór het lijf. Het hoofdhaar hangt van achteren in rijen krullen even als eene paruk. Om het middellijf is een buikband. De linkerhand rust op de knieën, met de regterhand wordt de thans afgebroke knods vastgehouden. De polsen zijn met armbanden voorzien.

Op dit tweede terras zijn geene voorwerpen aanwezig, behalve vier losse ongebeeldhouwde steenen. Alleen verdient nog gemeld te worden, dat aan de buitenzijde der borstweering voor het tweede terras, aan het bovineinde derzelve, ter linkerzijde des traps, een steenen waterleiding, eenen slangenkop voorstellende, te voorschijn komt. Zoo als mij op *Soekoeh* verhaald is, is dezelve al-

daar in lateren tijd geplaatst, om van het tweede terras water uittestorten op het eerste.

Van het tweede terras komt men langs eenen trap van tien treden op het derde. Dezelve liggen op ongelijken afstand van elkander, en vormen te zamen eene hoogte van omstreeks drie Ned. ellen. Aan den voet des traps ten Noorden zit een tempelwachter, en van onder de trappen komt, eveneens aan de noordzijde, het stuk van een gebroken slangenbeeld te voorschijn. Ter zijde dezer treden is een lage muur, welke op deszelfs halve hoogte naar binnen springt. Hierop staat aan elke zijde een tempelwachter. Bij dien ten zuiden ligt de kop eener slang. De borstweering voor dit derde terras bestaat uit ongelijke op elkander gestapelde steenen.

Regt tegen over den laatst vermelden opgang, ten Oosten van denzelven, staat op eenen afstand van ruim dertig Ned. ellen, de groote tempel (a). Dezelve heeft een vierkant tot basis, waarvan elke zijde omstreeks vijftien Ned. ellen lang is. De tempel zelf is pyramidaalvormig gebouwd uit langwerpige vierhoekig gehouvene blaauwe steenen, zoodat elke nieuwe aangebragte laag een weinig naar binnen springt, waardoor de lengte der vier zijden aanhoudend vermindert. Aan het bovenste

(a) Zie plaat II, no. 1.

gedeelte van de oostzijde des tempels vindt men, in plaats der gewone vierkante blaauwe steenen, zoodanige, welke langwerpiger zijn dan de overige en wier kleur witter is. Op dezelve bevinden zich eenige hoogsgewijs gevormde versieringen, en andere soortgelijke, alle in de steenen, op eene geringe diepte ingesneden. Beneden aan de oostzijde bevindt zich, in het midden van de breedte des tempels, eene trede, uit groote losse steenen bestaande, omstreeks één en een kwart el Ned. breed, zeven en eene halve palm lang en zes duim hoog. Tevens liggen aldaar eenige losse thans onkenbare steenen, welke echter oudtijds eenige voorstellingen schijnen bevat te hebben. Aan de noordzijde des tempels vindt men aan deszelfs bovenrand dezelfde soort van langwerpige bewerkte steenen, als aan de Oostzijde. Door het groen, hetwelk aldaar tusschen de steenen wast, beginnen dezelve zich naar buiten te zetten, hetwelk eenmaal eene volkomene vernieling van den tempel moet ten gevolge hebben. Ook aldaar liggen op den grond eenige losse thans onkenbare steenen. Aan de Zuidzijde des tempels zijn de bovenste rijen steenen reeds verzakt.

Daar deze tempel, even als die van *Boro Boedor* rondom eenen heuvel is gebouwd, zoodat dezelve binnen de vier muren volstrekt geene opening heeft, zoo is er aan de westzijde alléén een

trap, uit smalle doch hooge treden bestaande, welke, uit blaauwe steen gehouwen, binnen den muur inspringen en naar het plat des tempels geleiden. De wānden langs den trap bestaan uit soortgelijke groote vierhoekig gehouwene steenen.

Dezen trap opgeklommen zijnde, bevindt men zich boven op den tempel op een vierkant plat, uit verschillende vierhoekig gehouwene steenen bestaande. Dit plat heeft eene lengte, van het westen naar het oosten, van zes Ned. ellen, behalve het iets lager liggend voorstuk, hetwelk boven den trap uitsteekt. De breedte, van het noorden naar het zuiden, is aan de westzijde van dit plat acht en aan de oostzijde zeven Ned. ellen.

In het midden van dit plat is eene kleine vierkante verhevenheid, waarvan elke buitenzijde ruim een vierde Ned. el lang is. Dezelve is van binnen hol, zoodat elke binnenzijde eene lengte heeft van twee en twintig duim Ned. ellemaat. Op eene diepte van eene halve Ned. el, vernaauwt zich de opening tot eene kleine ronde holte van zeven duim Nederl. Bij eene peiling dezer holte vond ik niets dan losse aarde, zoodat het ook daaruit duidelijk wordt, dat de tempel van binnen geheel met aarde is opgevuld.

Op het plat des tempels ziet men in het front

des gebouws, boven den trap, afbeeldingen van slangen met opgesperde muilen. Menigmaalen heb ik er water in laten werpen, ten einde te onderzoeken, of deze slangen, welke van binnen hol schijnen te zijn en welker staart niet zichtbaar is, met eenig ander voorwerp in verband stonden. Het water liep dadelijk weg, doch waar het uitkwam, heb ik nog niet kunnen ontdekken; waarschijnlijk zakt hetzelve in de aarde, waarmede de tempel van binnen is opgevuld.

Vóór den tempel staan eenige beelden. Aan elke zijde van den trap, welke naar het plat des tempels voert, staat een groote platte steen, als een schildpad uitgehouwen en bijna drie Nedellen lang. Een weinig ten westen dezer schildpadden staat een groot beeld (*a*), waarop thans een hoofd staat, hetwelk echter niet met het ligchaam is verbonden. Achter op dit beeld, ter hoogte van den buikband, is een opschrift (*b*). Naast dit beeld zit een tempelwachter (*c*). Vóór hetzelve staat nog een schildpad, volkomen gelijk aan de twee bovengenoemde, doch gebroken. Vóór deze schildpad staat een varken (*d*), op

---

(*a*) Zie plaat II, no. 2.

(*b*) Zie opschrift, no. 2.

(*c*) Zie plaat II, no. 3.

(*d*) Zie plaat II, no. 4.

welks voetstuk zich een opschrift bevindt, een jaargetal voorstellende (*a*). Nevens dit varken staan twee zeer groote steenen beelden (*b*), welke beide gevleugeld schijnen te zijn, doch thans zonder hoofd en zeer verminkt. Beide deze beelden zijn van een opschrift voorzien. Op het eene bevindt zich het opschrift op den rug (*c*), terwijl hetzelfde op het andere van voren op den buikband is uitgehouwen (*d*).

Aan de zuidzijde van den trap des tempels staan nog de overblijfselen van twee kleine heiligdommen. Het eene (*e*), hetwelk op den afstand van anderhalve Ned. el vlak voor den tempel staat, is thans slechts een plat langwerpig vierkant vlak, waarvan de zijden ten oosten en westen eene lengte hebben van vier ellen en vijf palmen en die ten noorden en zuiden van vijf ellen en vijf palmen Ned. Aan de westzijde gaat men langs vier treden op naar het vlak, hetwelk door eenen muur, uit vierkante gehouvene steenen bestaande, omringd is en zich omstreeks ééne Ned. el boven den beganen grond verheft. Op deszelfs zuid-oosthoek verheft zich

---

(*a*) Zie opschrift, no. 9.

(*b*) Zie plaat II, no. 5 en 6.

(*c*) Zie opschrift, no. 3.

(*d*) Zie opschrift, no. 4.

(*e*) Zie plaat II, no. 7.

eene pyramidaalvormige hoogte , op welke aan de zuidzijde een opschrift (*a*), een jaargetal voorstellende , aanwezig is. Naast dit opschrift bevindt zich een mannelijk figuur in eene zeer onbeschaamde houding, welks mond wijd geopend is (*b*), terwijl aan de noordzijde dier pyramyde zich eene waterloop bevindt, omstreeks vijf Ned. duimen breed en even zoo-vele diep, op dezelfde hoogte als de zoo even vermelde mond en midden door de pyramide heenlopende, zoo dat dezelve zich door dien mond ontlast zal hebben. Aan de westzijde dier pyramide bevindt zich een siwabeeld (*c*), staande op eene halve maan en in elke hand eene, aan beide einden gescherpte, drietand houdende.

Het andere heiligdom (*d*), staat ten noordwesten van het laatstbeschrevene op eenen afstand van anderhalve Ned. el. Deszelfs basis is vierkant, daar elke zijde eene lengte heeft van twee en eene halve Ned. el. Het dak van dit heiligdom is geheel ingestort. Op elke der vier zijden zijn eene menigte kleine beeldjes en *relief* uitgehouwen. Aan de westzijde is daarenboven eene langwerpige vierkante opening, welke zonder

---

(*a*) Zie opschrift, no. 5.

(*b*) Zie plaat V, no. 1.

(*c*) Zie plaat V, no. 2.

(*d*) Zie plaat II, no. 8.

twijfel vroeger voor offerplaats gediend heeft en alwaar de *Javanen* nu nog offerhanden branden.

Ten noorden van den bovenvermelden trap des tempels, op eenen afstand van drie Ned. ellen, bevindt zich het overblijfsel van een derde heiligdom (*a*), voor den tempel geplaatst, zoodat er slechts een naauwe doorgang tusschen beide is opengelaten. Hetzelve ligt vijf en eene halve Ned. el ten noorden van de zoo even vermeldē offerplaats en is omringd door eenen muur, uit vierkante gehouwen steenen bestaande. Deszelfs lengte van het westen naar het oosten is ruim elf, die van het noorden naar het zuiden acht Ned. ellen, zoodat hetzelve zich verder dan de grootē tempel noordwaarts uitstrekt. Er schijnen nog eenige sporen aanwezig te zijn, dat dit heiligdom zich oostwaarts langs een gedeelte van den noordenmuur des tempels heeft uitgestrekt. De oppervlakte van dit heiligdom is plat en verheft zich omstreeks éēne Ned. el boven den beganen grond. Thans is er geen trap aanwezig, langs welken men naar hetzelve opklimt. In het midden echter verheft zich hetzelve een weinig op eenen afstand van drie ellen en drie palmen Ned. van de westzijde. Aan de zuid- en oostzijde

---

(*a*) Zie plaat II, no. 9.

bevinden zich nog de overblijfselen van eenen hoogen muur.

Nabij het midden dezer oppervlakte, doch meer zuidelijk, is een tweede muur, waarop zich vele basreliefs bevinden. Deze zijn, van alle de op *Soekoeh* voorhandene, het fijnst bewerkt. Aan de zuid-oost zijde van dit heiligdom staat een obelisk, waarop zich insgelijks veel beeldhouwerk bevindt. Aan de noord-oost zijde is nog eene andere pyramidaalvormige hoogte.

Aan de zuid-west zijde staat thans op den rand van deze oppervlakte een gebeeldhouwde steen, op welks zuidzijde een beeldje (*a*) is uitgehouwen, met den regtervoet op eenen olyfant en den linker op eene schildpad staande. Hetzelve heeft een menschelijk figuur, doch is van eenen langen snavel en van vleugelen voorzien, terwijl zich sporen, als die van eenen haan, aan de voeten bevinden. Op de noordzijde van dezen steen is een ander beeldje (*b*) uitgehouwen, met aarendsklaauwen en vleugelen voorzien, op deszelfs rug een menschelijk figuur dragende.

Aan de noordzijde van het derde terras, staan nog tien gebeeldhouwde steenen op eene rij, van het westen naar het oosten. Derzelvev tegen-

---

(*a*) Zie plaat III, no. 1.

(*b*) Zie plaat III, no. 2.

woordige plaatsing is, zoo als ik van Inlanders op *Soekoeh* vernomen heb, aan latere dagen toetschrijven. De eerste dezer steenen (*a*), van het westen af gerekend, stelt een thans zeer verminkt en daardoor onkenbaar geworden beest voor. De tweede een gehoornd varken (*b*), met eene bel om den hals. De derde (*c*) stelt iemand voor, welke voor eenen anderen zijn' eerbied betuigt, op de gewone wijze der *Javanen*, door namelijk de handen plat tegen elkander te houden en met de toppen der duimen de punt van den neus te raken. Achter den eerstgenoemden zit eene vrouw en achter den anderen een man; daarbij staat een klapperboom. Opmerkelijk is het, dat op dezen steen twee beeldjes voorkomen, welke eene *kris* dragen. De vierde (*d*) schijnt eenen opgetuigden olyfant voortestellen, doch is zeer verminkt. De vijfde (*e*) stelt insgelijks hetzelfde beest voor. De zesde (*f*) stelt iemand voor, welke eenen anderen aangrijpt en met een klein wapentuig, waarschijnlijk eene *kris*, naar hem steekt, terwijl er achter hem iemand komt met

---

(*a*) Zie plaat III, no. 3.

(*b*) Zie plaat III, no. 4.

(*c*) Zie plaat III, no. 5.

(*d*) Zie plaat III, no. 6.

(*e*) Zie plaat III, no. 7.

(*f*) Zie plaat III, no. 8.

eene speer in de regter en een soort van rond schild in de linkerhand. Op dezen steen is een opschrift (a). De zevende steen is onbewerkt. Op denzelven staat echter thans een beeldje met vier armen. Twee handen worden tegen elkan- der beneden de borst gehouden, terwijl de twee andere naar achter gebogen zijn; in de regter- hand dezer laatste schijnt eene Lotusbloem te zijn, en in de linkerhand een ring. Vóór dezen steen staat op den grond een ander beeldje met gevouwene handen voor de borst en eene keten om den hals. Op dezen steen ligt nog een hoofd, met het haar zeer hoog gekapt, zoo als SIWA wordt afgebeeld met GANGA in het haar. De achtste (b) stelt eenen boogschieder voor, terwijl een aap, de apenvlag dragende, snel wegloopt. De negende (c) stelt iemand voor met een zwaard in de hand, welke reeds een hoofd heeft afge- houben en gereed staat, om eenen tweeden, die bij de haren wordt aangebragt, insgelijks het hoofd af te slaan. Achter hem staan twee men- schen en een huis. Op de afteekening in het werk van den heer RAFFLES voorkomende, worden reeds twee hoofden als afgehouben voorgesteld,

---

(a) Zie opschrift no. 6.

(b) Zie plaat III, no. 9.

(c) Zie plaat III, no. 10, waarop evenwel dezelfde fout, welke op de teekening van den Heer RAFFLES voorkomt, is ingeslopen.

doch bij nadere beschouwing van den steen is het mij gebleken, dat dit tweede hoofd toebehoort aan iemand, die op den achtergrond zit. De tiende (a) stelt in het midden een zittend mensch voor en achter dezen een ander, die zeer dik is, insgelijks in eene zittende houding. Vóór den eerstgenoemden staat iemand en achter dezen staan twee andere personen, met de aangezichten naar elkander gekeerd. Op den achtergrond vertoont zich een huis en daarnaast staan twee klapperboomen, tusschen welke zich een andere boom bevindt met digte bladeren. Deze laatste staat tusschen de twee eerstgenoemde personen, terwijl de beide laatstgenoemde personen vóór het huis staan.

De heer RAFFLES vond op dit derde terras eene *Lingam* van zes voeten lang en vijf voeten in omtrek hebbende. Dezelve was in tweeën gebroken, doch beide deelen waren gemakkelijk te vereenigen. Rondom het voorste gedeelte waren vier ballen van gelijke grootte. In de lengte derzelve was een opschrift in twee regels, zoodanig, dat de letters onder elkander stonden. Boven eene dezer regels was de punt eener piek en boven dezelve kruisten twee vierhoeken elkander; deze bevatten eenen circel in hun mid-

---

(a) Zie plaat III, no. 11.

den en schijnen eene voorstelling van de zon te zijn. Ter regterzijde daarvan is eene afbeelding van de maan in het eerste kwartier, en verder regts de afbeelding eener ster. Dit voorwerp is echter thans niet meer op *Soekoe*, maar in het museum van het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen aanwezig. (a) —

Behalve de reeds genoemde voorwerpen is er op dit derde terras nog een groot getal gebroken of geschonden beeldhouwerk aanwezig, hetwelk met de reeds genoemde beelden te zamen een getal van twee en vijftig voorwerpen vormt. Bijna alle schijnen tot voorstellingen van menschelijke gedaantens behoord te hebben. Er zijn er echter verscheidene onder, welke thans alleen een paar voeten of eenig ander klein gedeelte van het ligchaam bevatten. Waarschijnlijk bevinden zich hieronder vele stukken, welke vroeger tot hetzelfde beeld behoord hebben. Dezelve zouden echter thans hoogst moeilijk weder bij elkander te brengen zijn. Allen te beschrijven zoude eene nuttelooze omslagtigheid zijn. Daarom zal ik mij slechts tot diegene bepalen, welke van eenig belang kunnen worden geacht.

(a) Zie opschrift no. 10. De maan is op deze afbeelding slechts ten halve en de ster in het geheel niet zichtbaar, dewijl dezelve zich op de keerzijde bevindt.

Twee losse steenen, beide met een opschrift (a) voorzien; op eenen derzelve zijn nog de beenen en voeten van een beeldje aanwezig met het onderstuk der Sarong;

het onderlijf, de handen en de beenen van een groot beeld; het onderlijf en de beenen zijn geheel door eene Sarong bedekt, waarover verscheidene einden des buikbands hangen. De handen rusten aan beide zijden met den duim in eenen band.

een vierkante steen, eene halve Ned. el hoog, van binnen geheel hol. Aan elke der vier zijden is een beeldje uitgehouwen, als: *a*, een vrouwenbeeldje; *b*, een beeld met een kroon op het hoofd, zoo als het schijnt van eenen vorst en hetwelk meermalen op *Soekoeh* voorkomt; *c*, een man, met eenen afhangenden kinbaard, zoo als die, waarmede **MAHADEWA** wordt voorgesteld; *d*, een vrouwenbeeldje.

een beeld, zonder hoofd, in eene zeer onbeschaamde houding. In de regterhand is een werktuig, waarschijnlijk eene bijl of een hakmes.

een beeld, waaraan het hoofd en een ge-

(a) Zie opschrift no. 7 en 8.

deelte van het bovenlijf ontbreekt, in eene zeer onbeschaamde houding.

een slangenkop.

het onderlijf en de beenen van een op de knieën liggend beeldje.

een langwerpige vierkante steen, hoog één el en twee palmen Ned. Op denzelfven is een vrouwenbeeldje uitgehouwen, met eene lage, ronde muts op het hoofd; het dikke haar komt echter van onder dezelve tot aan den nek toe te voorschijn. De ooren zijn met lange bellen versierd. Achter dit beeldje staat een klapperboom, welks takken en vruchten boven het hoofd van het beeldje hangen. Op de nevenzijde staat een beeldje met de linkerhand het linkerbeen naar achter opbeurende en met de regterhand den schouder der linker arm vasthoudende. Dit beeld draagt eene kroon op het hoofd. Op den kant des steens is eene *Pajong* of zonnescerm, wier eene helft het laatstgenoemde beeld overschaduwet, terwijl de andere helft op de volgende nevenzijde van dezen steen zich vertoont, waarop alleen een klapperboom is uitgehouwen. De vierde zijde van dezen steen is onbewerkt.

twee kleine vierkante steenen, waarop alleen eenig snijwerk aanwezig is.

een beeldje, waarvan alleen de voeten, bee-

nen en het onderlijf aanwezig zijn. De linkerhand beurt de Sarong aan de linkerszijde op, de regterhand ligt op den buikband.

een beeld, waaraan het hoofd en de voeten ontbreken, de linkerarm hangt met gesloten vuist langs de linkerszijde, de regterhand ligt gesloten op de borst.

een beeld, voorstellende eenen tempelwachter in eene zeer onbeschaamde houding. De regterhand houdt eene knods naar boven, terwijl het regterbeen naar achter gebogen is.

Op het vlak van het heiligdom, ten zuiden van den trap des tempels, staat aan de oostzijde een groote ovale steen, welke diep in den grond schijnt te zitten en dus tot dit heiligdom zelve behoort. Deze steen steekt ééne Ned. el boven den grond uit en heeft eene breedte van drie palmen. Dezelve schijnt een menschelijk beeld te hebben voorgesteld, doch is thans onkenbaar.

Op den laatstgenoemden steen lag het hoofd van eenen tempelwachter, niet, zoo als de overige voorwerpen uit de gewone blaauwe steen gehouwen, maar, naar het mij voorkomt, uit de roodachtige aarde gebakken, welke op zeer vele plaatsen van den *Lawoe* gevonden wordt.

eenige losse beelden op het heiligdom ten

Noorden van den trap des tempels, waaronder een SIWA beeld met eenen aan beide einden gepunten drietand in elke hand, even als het beeld, voorgesteld op plaat V, n°. 2. Achter op dezen steen is een boom afgebeeld, om welks stam twee slangen met de staarten door elkander gekruld zijn, terwijl derzelve koppen tegen over elkander naar boven zijn gerigt.

zes beelden, alle zonder hoofd. Bij elk beeld zijn de handen gesloten, terwijl de knokkels der vingers tegen elkander rusten en de toppen der duimen naar boven gerigt tegen elkander gehouden worden. In deze biddende houding liggen de handen op de borst.

Eindelijk vindt men ten Zuiden van het derde terras nog een monument (*a*), naar hetwelk men langs vijf treden afklimt. Ter linker- en ter regterzijde van de tweede trede staat een tempelwachter. Die aan de linkerzijde heeft het linkerbeen onder het lijf en de regter knie naar voren gebogen, terwijl de knods met beide handen aan den regterschouder wordt gehouden. Die aan de regterzijde heeft het regterbeen onder het lijf en de linkerknie naar boven gebogen; terwijl de knods met beide handen aan

---

(*a*) Zie plaat IV.

den linkerschouder wordt gehouden. Ten oosten van dezen trap, naast de vijfde trede, komt eene steenen waterleiding van onder den grond te voorschijn.

Dezen trap afgeklimmen zijnde, ziet men ten oosten een monument, bestaande uit drie regt op naast elkander geplaatste steenen, omstreeks anderhalve Ned. el. hoog. Op den eersten derzelve is een mannelijk figuur uitgehouwen, hetwelk bezig is met het smeden van wapen- en andere werktuigen, wier vormen zeer veel overeenkomst hebben met die, welke nu nog door de *Javanen* gebruikt worden. Dit figuur schijnt zijne knie tot een aanbeeld te gebruiken en zijne regterhand tot hamer. Hiermede stemt de overlevering der *Javanen* overeen, welke van verschillende beroemde smeden verhaalt, dat hunne kracht zoo groot was, dat zij hunne knieën tot aambeelden, hunne handen tot hamers en hunne vingers tot nijptangen gebruikten. De derde steen stelt een mensch voor, bezig zijnde met het maken van wind in eenen Javaanschen blaas balg.

Het middelste beeld stelt de Godheid GANESA voor, welke door kunstenaars en geleerden bijzonder werd vereerd, en een zeer algemeen huis-God bij de *Javanen* moet geweest zijn, blijkens de menigvuldige afbeeldingen, welke van deze

Godheid op *Java* gevonden zijn. Het kan dus aan geenen twijfel onderhevig zijn, dat GANESA hier als beschermer der smeden wordt voorgesteld.

De heer RAFFLES verhaalt, dat hem berigt werd, dat de inwoners uit de omstreken van *Soekoeh* nog gewoon zijn, alhier offerhanden te brengen, terwijl bij hen de overlevering bestaat, dat deze beelden de eerste Javaansche smeden voorstellen. Het komt mij voor, dat het aanwezen van deze beelden ten minste een duidelijk bewijs oplevert, dat er oudtijds vele smeden op *Soekoeh* gewoond hebben. De overlevering verhaalt, dat er, tijdens den bloei van het oude *Modjopahitsche* rijk, onder de aldaar aanwezige smeden, groote kunstenaars geweest zijn. Wij zullen later onze gissing, aangaande het verband, hetwelk tusschen *Soekoeh*, *Tjetto* en *Modjopahit* bestaan kan hebben, waarschijnlijk trachten te maken. Deze gissing in verband met het zoo even gezegde, aangaande de beroemde smeden van *Modjopahit*, zoude dus tot het besluit brengen, dat de smeden van *Soekoeh* afkomstig zijn geweest van *Modjopahit*.

Ten zuiden dezer drie beelden, ziet men een langwerpig vierhoekig vlak, ongeveer eene halve Ned. el boven den beganen grond zich verheffende. Op de noordzijde van hetzelfde zijn twee

ronde gaten. Het is mij echter nog niet gebleken, waartoe dit vlak vroeger gediend heeft.

De reden waarom dit monument bij den tempel te *Soekoeh*, ofschoon niet op eene der terrassen, geplaatst is, ligt waarschijnlijk in de gewoonte, welke bij de *Javanen* bestond, om, uit eerbied voor hunne Goden, beelden bij de tempels te plaatsen, waardoor zij voor zich zelve de gunst dezer Godheden dachten te verkrijgen. Zij derhalve, die dit monument op *Soekoeh* geplaatst hebben, hebben waarschijnlijk daardoor hunne kunst van smeden onder de onmiddellijke bescherming der Goden willen stellen.

Op eene regte lijn met den boven vermelden trap, welke ten zuiden van het derde terras naar het laatst beschrevene monument voert, ligt aan de noordzijde van dit terras een andere trap, welke thans echter met steenen is toegemaakt. Alleen zijn de twee onderste treden nog zichtbaar, welke naar eene laagte, beneden het derde terras gelegen, voerden. Er schijnen ook nog eenige sporen te zijn, dat een gedeelte van het boven vermelde heiligdom, ten noorden van den trap des grooten tempels staande, zich tot dezen trap uitgestrekt heeft.

III.

Verklaring der oude monumenten op Soekoch.

Tot dus verre eene *beschrijving* gegeven hebbende der overblijfselen van de vroegere eeredienst der *Javanen* op *Soekoch*, ga ik thans tot eene *verklaring* derzelve over, voornamelijk tot oplossing der vraag: *welke Eeredienst vroeger op Soekoch geheerscht heeft.*

Alvorens echter hiertoe overtegaan, moet ik met een woord gewagen van het gevoelen van den heer *RAFFLES*, welke overeenkomst meende te bespeuren tusschen sommige afbeeldingen op *Soekoch* voorhanden, en die, welke onder de gedenkteeken der *Egijptische* oudheid voorkomen.

Dat er in over-oude tijden eenige overeenkomst tusschen de *Egijptische* en de *Hindoesche* eeredienst bestaan hebbe, is niet geheel onwaarschijnlijk, hoewel nog zeer onzeker; doch dezelve op *Soekoch* te willen zoeken, is zonder grond.

Want, behalve dat men bij de overige monumenten op *Java*, ten minste voor zoo verre mij bekend is, geen spoor van Egiptische eeredienst vindt, zoo ontbreken ook alle zekere geschiedkundige berigten, welke een onderling verkeer tusschen *Java* en *Egipte* bevestigen kunnen. En, al had ook dit verkeer bestaan, dan nog zoude de overeenkomst tusschen de Egiptische en Hindoesche eeredienst op *Java* veeleer aan de kusten dan in het binnenland moeten gezocht worden. Daarbij komt, dat de oude Egiptische eeredienst ten tijde der stichting van de monumenten op *Soekoe*, reeds sedert vele honderde jaren vervallen was. Eindelijk zal hieronder blijken, dat eene der afbeeldingen op de poort voor het eerste terras, welke de heer RAFFLES voor Egiptisch aanzag, met meer regt tot de Hindoesche eeredienst gebragt kan worden.

Alle de op *Soekoe* aanwezige beelden te verklaren, zoude en onmogelijk zijn, wegens den verwoesten staat van de meeste derzelve, en ook minder met ons tegenwoordig plan overeenkomen, daar wij bepaaldelijk het aantoonen van de vroeger op *Soekoe* geheerscht hebbende eeredienst ons hebben voorgesteld. Daarom bepalen wij ons tot de voornaamste.

Wij hebben boven reeds opgemerkt, dat op het derde terras, alwaar zich de voornaamste

beelden bevinden, een SIWA-beeld aanwezig is, staande op eene halve maan, en in elke hand eenen aan beide einden gepunten drietand houdende. De groote *Lingam*, welke thans in het museum van het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen bewaard wordt, doch door den heer RAFFLES op *Soekoeh* nog aanwezig is gevonden, is eene afbeelding, welke door de vereerders van SIWA in hooge achting wordt gehouden en waaraan Goddelijke eer bewezen wordt. Dat de *Lingam* op *Soekoeh* een voorwerp van vereering is geweest, blijkt ook uit de *Lingam* en *Joni*, welke op den grond onder de poort, die naar het eerste terras voert, is uitgehouwen.

Hieruit blijkt het dus, dat de SIWA-dienst en wel bepaaldelijk de vereering van de *Lingam*, waaronder SIWA gediend wordt, op *Soekoeh* heeft geheerscht.

Het is echter zeer opmerkenswaardig, dat men op *Soekoeh* vele beelden vindt, welke niet tot de dienst van SIWA maar tot die van WISCHNOE behooren.

Aan de beide zijden toch der poort, welke naar het eerste terras voert, was vroeger een groote arend met uitgespreide vlerken aanwezig. Dat men onder het beeld van den *arend* moet denken aan GAROEDA, waarop WISCHNOE gewoonlijk rijdende wordt afgebeeld, is ontwijfelbaar.

Volgens de Hindoesche Mythologie werd GAROEDA voorgesteld met den kop en de vleugelen van eenen vogel en de overige deelen des ligchaams gelijk aan die van een mensch. Langzamerhand schijnt echter deze afbeelding tot die van eenen arend of ten minste daarnaar gelijkende te zijn overgegaan. Immers de *Javanen* dachten zich dezen GAROEDA niet anders dan als eenen arend, zoo als duidelijk blijkt uit hunne taal, waarin het woord GAROEDO uit de Sanskritsche taal ontleend, eenen *arend* beteekent. De twee zeer groote steenen beelden, welke voor den tempel staan en beide gevleugeld schijnen te zijn, doch thans zonder hoofd en zeer verminkt, schijnen ook voorstellingen van GAROEDA te zijn.

Er zijn echter op *Soekoeh* nog twee afbeeldingen dezer Godheid aanwezig op den steen, staande aan de zuid-westzijde van het heiligdom, hetwelk ten noorden van den trap des tempels geplaatst is, welke beide meer overeenkomst hebben met de voorstelling van dezelve volgens de Hindoesche mythologie. Op dezen toch wordt GAROEDA voorgesteld als met de klauwen, kop en vleugelen van eenen arend voorzien, terwijl de overige ligchaamsdeelen gelijken op die van een mensch. Op de zuidzijde van dien steen is GAROEDA aldus afgebeeld met den regtervoet op

eenen olyfant en den linkervoet op eene schildpad staande, terwijl op de noordzijde van dien zelfden steen GAROEDA wordt voorgesteld, den God WISCHNOE dragende.

De oorsprong dezer voorstellingen, welke op *Soekoeh* op éénen steen vereenigd zijn, wordt in het beroemde Sanskritsche gedicht, *Mahabharata* genaamd, aldus verhaald:

« GAROEDA op zekeren tijd op reis zijnde, om de maan te halen, ten einde daardoor zijne moeder, die in slavernij bij hare zuster was, te verlossen, ging naar een meer, om iets te vinden, waarmede hij zijnen honger zoude kunnen stillen. Aldaar aangekomen vond hij eenen Olyfant en eene Schildpad, beide van ontzagelijke grootte te zamen vechtende. GAROEDA greep daarop met den eenen klaauw den Olyfant en met den anderen de Schildpad en bragt dezelve naar eenen hoogen boom. Doch deze, die buitengewoon zware dieren niet kunnende dragen, dreigde om te vallen; weshalve GAROEDA dezelve naar eenen afgelegen berg voerde en er zich mede verzadigde.

« Nadat hij vervolgens met veel moeite de maan in zijne magt had gekregen, verborg hij dezelve onder zijne vleugels en keerde naar zijne moeder terug. Doch de Godheid INDRA en eenige andere Goden, hierover vertoornd, vielen

op GAROEDA aan. Alle echter werden verslagen, behalve WISCHNOE, die evenwel door GAROEDA zoodanig in het naauw werd gebragt, dat zij te zamen een verdrag maakten, volgens hetwelk GAROEDA ontsterfelijk zoude worden en eene hoogere zitplaats dan WISCHNOE hebben, terwijl hij daarentegen het voertuig van WISCHNOE worden zoude. Sedert dien tijd rijdt WISCHNOE op GAROEDA en zit deze, in de gedaante eener vlag, op den top des wagens van WISCHNOE.»

Het eerste gedeelte van dit verhaal in dus door den beeldhouwer aan de zuidzijde van dien steen en het tweede gedeelte aan de noordzijde van denzelfden afgebeeld.

De drie schildpadden, welke men op het derde terras, vóór den trap van den grooten tempel vindt, zijn ook voorstellingen, welke op den God WISCHNOE betrekking hebben. Deze toch wordt in zijne tweede gedaanteverandering of KOERMA-WATARA voorgesteld als een schildpad, welke den berg, die in de melkzee stond en dreigde te verzinken, ondersteunde.

Ook het gehoornde varken, hetwelk ten noorden van het derde terras staat en insgelijk dat, hetwelk zich vóór den grooten tempel bevindt, is eene voorstelling van WISCHNOE in zijne derde gedaanteverandering of WORAHA-WATARA. In deze gedaante wordt WISCHNOE voorgesteld de

aarde op zijne hoorens terugbrengende, welke door den reus HERAUNHI AKSANA weggenomen en als een blad te zamen gerold onder de zeven onderaardsche werelden verborgen was.

Zoo is ook het monsterachtige wezen, eene menschelijke gedaante verslindende, hetwelk op de linkerzijde van de poort vóór het eerste terras is afgebeeld en waardoor de heer RAFFLES bewogen werd, om aan de Egyptische eeredienst te denken, waarschijnlijk eene voorstelling van WISCHNOE, welke in zijne vierde gedaante verandering of NĀRASINHA-WĀTARA voorgesteld wordt als mensch doch met eenen leeuwenkop voorzien en den boozen geest HIRANJA KASIPOE, die tegen de Goden euvelmoedig was geworden, verscheurende.

Het blijkt derhalve, dat men op *Soekoeh* bij de beelden, tot de SIWAÏTISCHE Godsdienst behorende, andere heeft geplaatst, welke niet op SIWA maar op WISCHNOE betrekking hebben. Eene vereeniging van afbeeldingen dezer beide Godheden is ook op het vaste land van Indië niet vreemd en wordt door den heer J. KLAPROTH (a) zeer juist verklaard. «L'esprit du polythéisme,» zegt hij, «toujours accommodant, l'est particulièrement dans ce pays (hij spreekt van *Nepal*), et les légendes ainsi que les particularités locales

---

(a) Zie *Journal Asiatique*, IIe serie, tom. VII, pag. 98.

d'une secte sont si promptement adoptées par une autre, qu'il ne tarde pas à devenir difficile de leur assigner leur source véritable. C'est ainsi, que les formules et les cérémonies devinrent bientôt une propriété commune et quelque puisse être le principe dominant, la pratique populaire reçoit aisément une diversité de rites, qui sont propre à différentes croyances. C'est ce que l'on observe dans toute l'étendue de l'Hindoustan et souvent les sectateurs de VICHNOU s'assimilent à ceux de SIWA.» Dit wordt ook bevestigd door F. BUCHANAN in zijne *Journey from Madras, through the Countries of Mysore, Canara and Malabar* London. 1807. 4° tom I., alwaar hij op bladz. 240 en 304 verhaald, dat vele der door hem bezochte inlanders BRAMA en WISCHNOE voor dezelfde Godheid houden als SIWA, en W. WARD zegt in zijn werk, getiteld: *A view of the History, Literature and Religion of the Hindoos*, London 1817. 8° Tom I., p. xxvii; dat de zwarte kleur van WISCHNOE te kennen geeft dat deze Godheid één is met SIWA.

Wat den grooten tempel betreft, welke op het derde terras aanwezig is, dezelve komt bij eene verklaring van de eeredienst, welke op *Soekoe* geheerscht zal hebben, vooral in aanmerking, nademaal dezelve het hoofdgebouw uitmaakt en men dus aldaar het hoofdvoorwerp

der vereering zal moeten zoeken. De heer W. WARD (1) getuigt, dat hij op het vasteland van Indië geene tempels kent, welke aan WISCHNOE gewijd waren. Daarentegen is aldaar een ontelbaar getal tempels gewijd aan de dienst van SIWA onder de gedaante eener *Lingam*, welke in elke tempel geplaatst is en aldaar als eene godheid wordt vereerd. Deze tempels, zegt hij verder, maken verreweg het grootste gedeelte uit der op het vaste land van Indië aan eenige godheid gewijde heiligdommen en het getal der dienaars van de *Lingam* is aldaar veel grooter dan dat der dienaren van alle andere goden te zamen. Daar men nu op *Soekoe* zoowel van SIWA als van WISCHNOE afbeeldingen vindt, en er op Java wel een groot aantal tempels gevonden worden aan de dienst van SIWA, doch geene aan de dienst van WISCHNOE gewijd, zoo verkrijgt de veronderstelling, dat ook de eeredienst te *Soekoe* voornamelijk aan SIWA gewijd is geweest eene hooge mate van waarschijnlijkheid. Dezelve komt tot genoegzame zekerheid, wanneer men in aanmerking neemt, dat de, thans te *Batavia* aanwezige, *Lingam* door hare bijzondere grootte en dikte duidelijk bewijst een hoofdvoorwerp van vereering te zijn geweest. Hiermede

---

(1) In zijn aangehaald werk, pag. XXVIII en pag. 16.

komt ook de inhoud van het opschrift overeen, hetwelk op deze *Lingam* gevonden wordt (a). Immers hetzelfde toont duidelijk aan, dat de instandhouding van het mensdom van dezelve afhangt, en als zoodanig werd haar dan ook Goddelijke eer bewezen. Deze meening wordt ook nog bevestigd door de *Lingam* en *Joni*, welke op den grond binnen de eerste poort uitgehouwen zijn, als welke den naar den hoofdtempel opgaanden *Javaan* reeds vooraf indachtig maakten aan het hoofdvoorwerp der vereering.

Daar het aldus duidelijk is geworden, dat de eeredienst op *Soekoeh* gewijd was aan de godheid *Siwa* onder de gedaante eener *Lingam*, zoo blijft de beantwoording der vraag overig: *in welk verband dit hoofdvoorwerp der vereering met den grooten tempel gestaan hebbe.*

Volgens het bovenaangehaald getuigenis van den heer W. WARD, is op het vaste land van *Indië* de *Lingam* in den tempel geplaatst. Op *Soekoeh* echter kan dit voorwerp zich niet binnen den tempel bevonden hebben, nademaal dezelve rondom eenen heuvel is gebouwd en dus geene opening heeft, noch ook op de buitenzijde der muren enig spoor aanwezig is, dat dezelve aldaar gestaan kan hebben. De kleine vierkante

---

(a) Zie opschrift no. 10.

verhevenheid, welke op het plat van den tempel aanwezig is, zoude ons met volkomene zekerheid doen besluiten, dat de *Lingam* aldaar gestaan heeft, zoo niet de basis derzelve grooter van omvang ware dan de genoemde verhevenheid. Hierdoor wordt het onmogelijk, dat de *Lingam* binnen dezelve, en zeer onwaarschijnlijk, dat zij *op* dezelve bevestigd is geweest, ten zij men aanneme, dat de *Lingam* op deze, voor zulk een zwaar ligchaam zoo wankelbare, plaats nog op eenige andere wijze steviger is bevestigd geworden. Doch in dat geval kan ik geene reden vinden, waarom deze vierkante verhevenheid hol is, daar integendeel een gevuld ligchaam beter aan het doel zoude beantwoord hebben. Zoo derhalve de *Lingam* werkelijk op het plat des tempels gestaan heeft, zal hare plaats waarschijnlijk naast de genoemde vierkante verhevenheid geweest zijn, en heeft deze gediend tot het ontvangen der offerhanden, welke aan haar werden toegebracht.

Heeft echter de *Lingam* niet *op* den tempel gestaan, dan zal het plat van denzelven waarschijnlijk gediend hebben, om daarop gebeden uittestorten en offerhanden aan den God *Srwa* te brengen, terwijl men de plaats der *Lingam* alsdan ergens op het derde terras zal moeten zoeken. Doch waar dezelve geweest zij, is thans

met geene zekerheid te bepalen. De heer RAFFLES vermeldt niet bepaaldelijk de plaats, waar hij de *Lingam* gevonden heeft en bij inlanders alhier of te *Soekoeh*, heb ik daaromtrent geen narrigt kunnen bekomen. Misschien stond dezelve in dat geval op de offerplaats, welke vóór den grooten tempel staat en welker dak, thans geheel ingestort, nog eene aanmerkelijke hoogte heeft. Zeker althans is het, dat de *Lingam* *gestaan* en niet *gelegen* heeft, zoo als die te *Tjetto*, want anders zoude het nutteloos geweest zijn, om aan de, alsdan onzichtbare, keerzijde van het opschrift eene ster en een gedeelte der halve maan uit te houwen.

IV.

Over den Stichter en den tijd der stichting dezer monumenten.

De *Javanen* verhalen, dat *Radhen BANDOENG*, zoon van *DAMAS MOIJO* een klein zoon van *Praboe BIROWO*, omstreeks het jaar van *SALIWAHANA 1366*, de stichter dezer oudheden geweest is. Deze *Radhen BANDOENG* werd door *BROWIDJOJO* den zesden, vorst van *Modjopahit*, voor zijne bewezene diensten tot vorst van *Penging* verheven, onder den naam van *HANDAJANINGGRAT*. De reden, waarom hij te *Soekoeh* eenen tempel en verdere monumenten gesticht zal hebben, wordt duidelijk uit een ander verhaal, mij door den geleerden *Radhen Ngabehi RONGGO WARSITO* medegedeeld. *Praboe HANDAJANINGGRAT* namelijk had vroeger onderwijs ontvangen van eenen boetedoener *Toehan GOEROEDJOE* genaamd, welke op *Soekoeh* zich onthield. 's Vorsten hooge achting derhalve voor

dezen zijnen leermeester en heiligen persoon, welke allerwaarschijnlijkst te *Soekoeh* begraven is, zal hem bewogen hebben, om deze gedenkteekenen ter eere der Godheid SIWA op die geheiligde plaats op te rigten. *Praboe HANDAJANINGGRAT* behoorde dus tot die vereerders van SIWA, welke deze godheid onder de gedaante eener *Lingam* aanbaden en welker secte, volgens den heer CRAWFURD (a), nog overig is op *Bali*.

Met het bovengenoemde jaartal komen ook nagenoeg de jaargetallen overeen, welke op *Soekoeh* nog gevonden worden. Dat toch in de jaren 1361, 1362, 1363 en 1364 de voornaamste voorwerpen op *Soekoeh* vervaardigd zijn, is duidelijk, dewijl deze jaargetallen gevonden worden op de beelden zelve, in den muur der obelisk van het heiligdom ten zuiden van den trap des tempels en op eenen der gebeeldhouwde steenen, welke ten noordén van het derde terras staan. Omtrent den stichter is echter in de opschriften zelve niets vermeld.

Er is evenwel op *Soekoeh* een zeer opmerkenswaardigen steen door mij gevonden, het jaar 1228 behelzende. Dezelve is van eene geele en zeer brosse soort, terwijl bijna alle overige monumenten uit de gewone blaauwe steensoort

(a) *History of the Indian Archipelago*, Tom. II. p. 224.

vervaardigd zijn. Die steen was daarenboven niet aan eenig gebouw of beeld bevestigd, maar lag los op den grond. In welke betrekking deze tot de overige monumenten op *Soekoeh* staat, is mij nog niet gebleken. Misschien hebben er reeds van het jaar van SALIWAHANA 1228 of vroeger eenige monumenten op *Soekoeh* bestaan, terwijl in de jaren 1361—1364 voornamelijk de tegenwoordige monumenten vervaardigd zijn.

Dit vermoeden schijnt bevestigd te worden door de bovenvermelde overlevering aangaande *Toehan GOEROEDJOE*. Immers hij had zich, zoo als het schijnt, reeds vóór 1360 als boetedoener op *Soekoeh* nedergezet, gaf aldaar onderwijs en door zijnen leerling werden de thans nog bestaande oudheden gesticht. Wanneer men hierbij de oudheden op *Tjetto* in aanmerking neemt, welke plaats, even als *Soekoeh*, de woonplaats van eenen boetedoener is geweest en alwaar wel verscheidene beelden, doch nog geen tempel aanwezig is, terwijl de twee aldaar aanwezige opschriften acht jaren verschillen, dat komt men als van zelve tot het vermoeden, dat op deze geheiligde plaatsen van tijd tot tijd uit godsdienstijver beelden of andere voorwerpen werden geplaatst. Dit is mij ook gebleken uit een opschrift, nabij *Padjadjarran* gevonden en door

de vriendelijkheid van den heer T. BIK van *Batavia* mij toegezonden. Langzamerhand nam dan de roem eener zoodanige heilige plaats toe en ten laatste liet deze of gene vorst aldaar eenen tempel bouwen.

Hoewel men derhalve het begin der stichting dezer monumenten niet met juistheid bepalen kan, moet men echter, op grond der overlevering en der opschriften, de voleinding derzelve stellen omstreeks het jaar 1364 van SALIWAHANA, dat is tegen het midden der vijftiende eeuw van de Christelijke jaartelling.

Dat *Praboe HANDAJANINGNGRAT*, zoo hij wezenlijk de stichter dier monumenten is, hierin door inwoners van *Modjopahit* ondersteund zal zijn geworden, is zeer waarschijnlijk. Immers hij was gehuwd met de dochter van BROWIDJOJO VI, *Modjopahit's* laatsten vorst en had aldus de geschiktste gelegenheid, om kunstenaars van dit rijk naar *Soekoeh* te brengen. Het aanwezen der afbeeldingen van verschillende ijzeren werktuigen en eener smederij, ten zuiden van het derde terras, terwijl de smeden van *Modjopahit* voor hunne kunst beroemd waren, bevestigt deze gissing nader, vooral wanneer men de overlevering aanneemt, dat *Praboe HANDAJANINGNGRAT* bij zijne menigvuldige reizen van *Penging* naar *Modjopahit*, over den *Lawoe* toog en *Soekoeh* tot

eene rustplaats had verkozen. Zoo is er ook op den top van het *Lawoe*-gebergte een vierkante steenen muur aanwezig, waar, volgens zeggen der *Javanen*, even eens eene rustplaats voor dien vorst geweest is. Ten laatste vindt men onder de ruïnen van *Modjopahit* dezelfde voorwerpen als te *Soekoeh* en *Tjetto*. Immers in zijne beschrijving der overblijfselen van dit beroemde Javaansche rijk, vermeldt de heer RAFFLES eene *Lingam* en eenen *Garoeeda*, beide voorwerpen, welke te *Soekoeh* en *Tjetto* hoofdvorwerpen der vereering zijn geweest. Hieruit blijkt het dus, dat men op *Soekoeh* en *Tjetto* dezelfde voorwerpen vereerd heeft als in *Modjopahit* en de onderlinge betrekking dezer drie plaatsen tot elkander wordt daardoor des te waarschijnlijker.

De verwoesting der monumenten op *Soekoeh* zal men waarschijnlijk in denzelfden tijd moeten stellen, waarin die op *Tjetto* zijn vernietigd. De nabijheid dezer beide plaatsen bij elkander geeft aan deze gissing groote waarschijnlijkheid, vooral wanneer men daarbij in aanmerking neemt, dat *Toemengoeng* SIDHOLAMONG zich, na den val van *Tjetto*, niet op *Soekoeh* maar ten zuiden van deze plaats, zoo als het schijnt nabij *Tawang Mangoe*, heeft nedergezet. Ware *Soekoeh* door PRAGIWONGSO, den van *Demak* uitgezonden

verdelger der Hindoesche godsdienst, of zijne volgelingen niet bezocht en verwoest geworden, dan zoude deze plaats voorzeker voor de ver-eerders der *Lingam* de geschiktste geweest zijn.

V.

Verklaring der Opschriften op Soekoch.

De opschriften op *Soekoek* zijn, zoo als de meeste, welke op *Java* gevonden worden, in de oude *Kawi*-taal, doch zonder dichtmaat opgesteld en *en relief* op de steenen uitgehouwen.

Bij het ontcijferen derzelve is het van belang hetzelfde op te merken, hetwelk men bij het overige beeldhouwerk aldaar waarneemt. De beelden toch, zoowel die op zich zelve staan, als die *en relief* zijn uitgehouwen, moeten in schoonheid van vormen en in juiste proportien verre beneden die van andere oude monumenten op *Java* gesteld worden. Hieruit moet men dus besluiten, dat zij, die dit beeldhouwerk vervaardigd hebben, of minder zorg aan hun werk hebben besteed, of daarin minder ervaren waren. Het laatste is zonder twijfel het geval op *Soekoek* geweest. De *Javanen* schijnen hier geheel aan zich zelve te zijn overgelaten en niet door kun-

stenaars van den overwal te zijn ondersteund. Van daar dat de afbeeldingen der Goden op *Soekoeh* niet met die juistheid bewerkt zijn, welke men van eenen kunstenaar, in zijne Godenleer ervaren, verwachten zou. Van daar ook de vele voorstellingen, welke uit het huiselijk leven der *Javanen* ontleend schijnen te zijn. De getrouwe nabootsing der Javaansche kleeding heeft voorzeker ook daaruit haren oorsprong genomen.

Dit nu toepassende op hen, welke de opschriften op *Soekoeh* in steen hebben uitgehouwen, is het geenszins te verwonderen, dat zij eenige onnaauwkeurigheden daarin begaan hebben en somtijds een letter in eene moeilijk te herkennen gedaante hebben uitgedrukt. Om echter in de ontcijfering derzelve volgens vaste gronden te werk te gaan, heb ik, na een naauwkeurig onderzoek van den vorm van het letterschrift op *Soekoeh*, daarvan eerst een *alphabet* vervaardigd en daarna volgens hetzelfde de opschriften zelve gepoogd te verklaren. Omtrent dit hier achter bijgevoegd *alphabet* is het volgende op te merken.

De lijn aan de regterzijde der letter $\omega\eta$ is dan eens van de beide lijnen aan de linkerzijde afgescheiden, dan weder met dezelve vereenigd. De verschillende gedaanteveranderingen hier-

door ontstaan, zijn in het *alphabet* mede opgegeven.

De letter ᠠᠨᠨ verwisselt van twee tot drie naar beneden getrokkenne lijnen. De verschillende gedaanteveranderingen, welke tusschen dezen overgang plaats hebben, komen mede in deze opschriften voor en zijn in het *alphabet* opgegeven.

De in deze opschriften voorkomende vorm der letter ᠠᠨ , wordt thans alléén als *Pasangngan* gebruikt.

De tweede of laatste figuur der letter ᠠᠨ komt meer met de tegenwoordige gedaante derzelve overeen dan de eerste.

De hoekige gedaante der letter ᠠᠨ is somtijds afgerond, van daar dat één der beenen aan de linkerzijde soms is weggelaten, waardoor deze letter bijna geheel met de afgeronde gedaante der letter ᠠᠨ overeenkomt.

De eigenlijke gedaante der letter ᠠᠨ in deze opschriften voorkomende, is een cirkeltje, hetwelk echter door onnaauwkeurige afbeelding soms hier of daar is afgeplat. Waar hetzelfde van boven niet gesloten is, komt het meer met de tegenwoordige gedaante der letter ᠠᠨ overeen. De aanhechting der *Woeloe* of *Soekoe* heeft ook soms eene kleine verandering in den vorm dier letter te weeg gebracht.

De hoekige gedaante der letter an is soms afgerond.

De drie eerste vormen der letter an komen het meest met de tegenwoordige gedaante derzelve overeen. De vierde is minder naauwkeurig. Bij den vijfden en zesden vorm is de afscheiding tusschen het eerste en tweede gedeelte dezer letter door een cirkeltje of puntje aangeduid. Over den zevenden vorm zullen wij bij opschrift no. I spreken.

De eerste vorm der letter an komt meer met derzelve tegenwoordige *Pasangnan* overeen. De tweede en derde nadert meer tot de tegenwoordige gedaante dezer letter.

De laatste vorm der letter an wordt thans als *Pasangnan* gebruikt.

De drie eerste vormen der letter an zijn eene oude gedaante derzelve. De vierde en vijfde komt meer overeen met de tegenwoordige *Pasangnan* dezer letter. De zesde is de an , waaraan echter het naar beneden gehaald streepje aan de rechterzijde ontbreekt.

De drie laatste vormen der *talingnan* zijn vooral in gebruik, wanneer de letter met *taling taroeng* geschreven wordt.

O P S C H R I F T E N.

No. 1.

᠑ ᠮᠠᠨᠤ ᠨᠢ ᠮᠠᠨᠤ ᠮᠠᠨᠤ

ᠮᠠᠨᠤ ᠮᠠᠨᠤ ᠮᠠᠨᠤ ᠮᠠᠨᠤ

*Uw voornemen zij op te passen
(hierdoor) verkrijgt gij geluk.*

De twee laatste letters der eerste regel verwekken eenige moeilijkheid. Beide toch hebben eene gedaante, welke in deze opschriften niet weder voorkomt en welke daarenboven van de bekende vormen van het oud Javaansche letterschrift zeer verschilt. Hierdoor ben ik genoodzaakt tot eene gissing mijne toevlugt te nemen en is het mij waarschijnlijk voorgekomen, dat het cirkeltje boven de eerste dezer twee letters ontbreekt. Aldus stelt, volgens het hierachter volgend *alphabet* deze letter eene ᠮᠠᠨᠤ voor. De vorm der laatste letter komt het meest overeen met die der ᠮᠠᠨᠤ of ᠮᠠᠨᠤ. Daar echter ᠮᠠᠨᠤ alléén eenen hier passenden zin geeft, heb ik deze letters door dit woord vertaald.

De tweede letter der tweede regel is ook niet geheel juist. Doch niet alleen de samenhang der rede, maar ook de in deze opschriften meermalen voorkomende onnaauwkeurige schrijfwijze

van dezelve (vergelijk b. v. het derde en zesde opschrift), heeft mij in deze letter de 𑄎 doen herkennen.

Het eerste woord 𑄎𑄎𑄎 is het zelfde als het thans nog gebruikelijke 𑄎𑄎𑄎𑄎 en het Maleische كو.

No. 2.

𑄎𑄎𑄎𑄎

𑄎𑄎𑄎𑄎

𑄎𑄎𑄎

𑄎𑄎𑄎𑄎

𑄎𑄎𑄎

𑄎𑄎𑄎

𑄎𑄎𑄎 𑄎𑄎𑄎

Verwach den grooten

God; wach een weinig.

1362.

De middelste figuur der vijfde regel kan geene moeijelijkheid verwekken. Dezelve verschilt van de andere figuur der letter 𑄎 in deze opschriften voorkomende, alléén daarin, dat de boven en beneden hoek dier letter is afgegrond. Eene soortgelijke afronding van dezelve komt ook voor

in opschrift 10. Bij de laatste letter is de bovenlijn te veel naar beneden getrokken, waardoor de cirkel, welke onder die bovenlijn moet voorkomen, onduidelijk is geworden.

De laatste cijfer van het jaargetal, onder dit opschrift vermeld, is thans geschonden. Het is echter nog duidelijk genoeg zichtbaar, dat daarmede de cijfer ၉ is bedoeld.

No. 3.

ဝေယျာဓိပုဂ္ဂိုလ်တို့
 နှစ်စဉ် ဝေယျာဓိပုဂ္ဂိုလ်တို့
 ဝေယျာဓိပုဂ္ဂိုလ်တို့
 ဝေယျာဓိပုဂ္ဂိုလ်တို့
 ဝေယျာဓိပုဂ္ဂိုလ်တို့
 ဝေယျာဓိပုဂ္ဂိုလ်တို့
 ဝေယျာဓိပုဂ္ဂိုလ်တို့
 ဝေယျာဓိပုဂ္ဂိုလ်တို့
 ဝေယျာဓိပုဂ္ဂိုလ်တို့
 ဝေယျာဓိပုဂ္ဂိုလ်တို့

De Priester verhindert altijd eene slechte daad; hem, die overlast aandoet, betoomt hij; hij zet paal en perk aan hem, die steelt, die zeer stout spreekt, die inhelig is, door zijne afdwalingen zeer ongehoorzaam is (en) zondigt tegen de Goden, hem,

die zich tegen de sterkste durft te verzetten en hem die trouweloos handelt. Hij (de priester) komt tot hem met onderrigt en goede lessen.

1 3 6 3.

In het werk van den heer RAFFLES, (*History of Java* tom. 2. pag. 60) is eene vertaling gegeven van dit zelfde opschrift, volgens eene verklaring, daarvan door den *Sultan* (toen *Panembahhan*) van *Sumanap* in het Javaansch opgesteld. Dezelve luidt aldus:

«This is an advice to mankind, whose ignorance arises out of a covetous desire to obtain more than they possess. If mankind were not by their disposition inclined to be covetous of what others possess, and to scandalize each other, where would be the use of advice; when they are receiving advice they have a confidence in doing what is right, but afterwards they follow their natural inclinations. Therefore, oh ye men of the city, be advised by this, not to follow such dispositions, but to do what is required of you by the times and the customs of the country, and be not singular.»

Het groot verschil tusschen deze vertaling en de door mij gegevene zal ieder duidelijk genoeg in het oog vallen. Jammer is het dat er in het werk van den heer RAFFLES geene bewijzen voor

zijne vertaling gegeven zijn, noch de waarde van elke letter in het opschrift is aangewezen. Hiervoor kan ik mijne vertaling slechts verdedigen door den lezer te verwijzen naar het gegevene Alphabet en de hier onder volgende aanmerkingen.

De laatste letter der eerste regel is niet juist, aan de linkerzijde derzelve ontbreekt eene gebogene streep, welke met die aan de rechterzijde te zamen eenen cirkel had moeten vormen, misschien is de bijvoeging der *woeloe* hiervan de oorzaak. De zesde figuur op de derde regel stelt de zoogenaamde $\text{ᠪᠢ} \setminus$ *miring* voor, dat is, de letter $\text{ᠪᠢ} \setminus$ met de opening naar de linkerzijde in plaats van naar de rechterzijde gekeerd. Deze $\text{ᠪᠢ} \setminus$ *miring* wordt thans alleen als cijfer gebruikt en geldt vier. De vierde letter op de vierde regel is niet naauwkeurig. Van onderen had de lijn een weinig binnenwaarts moeten gebogen zijn, terwijl er van boven tusschen de twee bijelkanderkomende lijnen een kleine ruimte had moeten openblijven, zoo als b. v. bij de vierde letter op de vijfde regel. De volgende letter stelt de thans als *pasanggan* gebruikt wordende letter b voor. Het verschil, het welk thans tusschen het gebruik der ᠪᠢ en ᠪᠢ bestaat, werd oudtijds tusschen dezelve niet in acht genomen, zoo als mij ook uit eene inscriptie te *Kadiri*

waarvan ik een afschrift aan de vriendelijkheid van den heer Resident VAN TEJLINGEN verschuldigd ben, gebleken is. De zevende letter der vierde regel heb ik verklaard door eene $\omega \setminus$ ofschoon derzelve gedaante meer op die eener $\omega \setminus$ gelijk. De reden hiervan is voorzeker aan de onnaauwkeurigheid van den beeldhouwer te wijten, nademaal de zamenhang der rede, alhier het woord $\omega \setminus \omega \setminus$ vordert. De tweede letter op de vijfde regel is ten onregte van boven geopend. Misschien is dit ontstaan, door dat de beeldhouwer de lijn ter linkerzijde van boven niet genoeg gebogen heeft, waardoor de letter $\omega \setminus$ te groot zoude geworden zijn, zoo hij dezelve van boven gesloten had. De volgende letter $\omega \setminus$ heeft een *Paten* bij zich. Eene zoodanige schrijfwijze waarvoor men thans de *Tjetjak* gebruikt, komt meermalen in de Javaansche opschriften voor. De derde letter op de zesde regel stelt de letter $\omega \setminus$ voor, bijna zoo als dezelve thans nog geschreven wordt, met dit onderscheid, dat het naar boven gebogéne lijntje aan de rechterzijde iets lager had moeten geplaatst worden. De van onder naar boven gehaalde lijn aan de rechterzijde, welke thans bij de $\omega \setminus$ gebruikelijk is, ontbreekt zeer dikwijls in de Javaansche opschriften. De zesde letter op de zevende regel is in eene moeilijk te herkennen gedaante uitge-

houwen. Dezelve had moeten voorstellen eene
 𑄓𑄓 (zijnde in dit oude schrift eene cirkel).
 De tegenwoordige gedaante echter van deze let-
 ter in dit opschrift heeft de duidlijkste ken-
 teekenen van het zij door den val van het beeld,
 hetwelk door den heer RAFFLES weder opgerigt
 is, hetzij door den regen te zijn bedorven. Mij
 althans is het waarschijnlijkste toegeschenen,
 dezelve door 𑄓𑄓 te verklaren, nademaal het
 woord 𑄓𑄓𑄓𑄓𑄓 eenen hier zeer passenden zin geeft.
 𑄓𑄓𑄓𑄓𑄓 is eene nu nog in de Javaansche
 poëzij zeer gebruikelijke zamentrekking voor
 𑄓𑄓𑄓𑄓𑄓𑄓

Overigens komen in dit op schrift eenige woor-
 den voor, welke ook nu nog bij de Java-
 nen gebruikelijk zijn, zoo als: 𑄓𑄓𑄓𑄓𑄓 het
 zelfde als: 𑄓𑄓𑄓𑄓𑄓 *altijd*; 𑄓𑄓𑄓 *die*, 𑄓𑄓𑄓
mensch, waarvoor éénmaal voorkomt 𑄓𑄓𑄓
 thans 𑄓𑄓𑄓 *zeer*, 𑄓𑄓𑄓 *thans*, 𑄓𑄓𑄓 *uit, wegens*.

De *Priester* in dit opschrift bedoeld, is mis-
 schien *Tochan GOEROEDJOE*.

No. 4.

𑄓𑄓𑄓

𑄓𑄓𑄓

అనా

అనా

అనా

*Begin met offer-
handen, als gij bidt.*

1364.

De eerste letter is dezelfde als die, welke in op-
schrift No. 3 aan het einde der eerste regel
voorkomt, doch, wegens het kleinere schrift
hier meer incengedrongen.

No. 5.

అనా

1363.

No. 6.

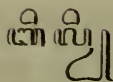

అనా

అనా

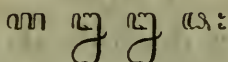
అనా

*Het is zonde, wanneer (gij) er genoeg
in stelt om menschen, die de Goden aan-
bidden, uit te lagchen.*

1361.

Het woord is thans nog in gebruik ; in plaats der *Pingkal* gebruikt men echter de en schrijft . De tweede letter op de tweede regel is zeer onachtzaam afgebeeld. Het cirkeltje aan de linkerzijde ontbreekt.

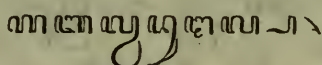
No. 7.

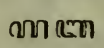

1 2 2 8.

No. 8.

Om het voet stuk van dezen steen is eene slang gekronkeld en op deze bevinden zich twee verschillende opschriften , waar het eene, met de letter *a* geteekend, het volgende gezegde bevat:

Hetzelve bestaat uit vier woorden , welke te zamen een jaartal uitdrukken : 1362. Hetzelve wordt volgens de regelen der *Tjondro Sangkolo* dus berekend :

 <i>dragen</i>	2.
 voor <i>smaken</i>	6.
 <i>zenden</i>	3.
 voor <i>verkeerd</i>	1.

1362.

Het andere opschrift met letter *b* geteekend, staat met betrekking tot het opschrift onder letter

a vermeld omgekeerd , waarschijnlijk om deze twee des te duidelijker van elkander te onderscheiden. Hetzelve bevat het volgende gezegde :

ᬞᬛ ᬭᬦᬪᬢ ᬢᬦᬪᬢᬦᬢᬦᬢᬦᬢᬦᬢᬦᬢᬦᬢ

Kunt gij raden.

Deze vraag wordt tot hen gerigt , welke het voorgaande opschrift onder letter a vermeld , en geen en volzin maar een jaargetal uitdrukken de , verklaren willen.

De twee malen voorkomende weglating der letter ᬞᬦᬢ in opschrift a , is in poëzij zeer gewoon en in de opschriften geenszins vreemd. In het spreken zoude dezelve op die plaatsen ook weinig of niet gehoord worden , vermits de woorden , die dezelve onmiddellijk voorafgaan , met eene opene lettergreep en dat wel zonder bijgevoegde klinker , dat is met eene *haksoro leggenno* eindigen. De eerste letter van opschrift b is eene verkorting van ᬞᬦᬢᬦᬢᬦᬢᬦᬢᬦᬢᬦᬢ *gij* , welke zeer dikwijls voorkomt in de poëzij.

No. 9.

ᬞᬦ ᬭᬦ ᬢ ᬞᬦᬢ

1 3 6 1.

No. 10.

Deze steen bevat drie verschillende opschriften. Het eerste is van boven naar beneden ge-

schreven in twee regelen , beginnende aan de regterzijde. Het middelste bevat een jaargetal en het onderste of derde bevat eveneens een jaargetal, doch niet in cijfers, maar in woorden en volgens de *Tjondro Sangkolo* te berekenen. Wij zullen dezelve achtereenvolgend opgeven en verklaren.

ᨠ
ᨡ
ᨢ
ᨣ
ᨤ
ᨥ
ᨦ
ᨧ
ᨨ
ᨩ
ᨪ
ᨫ
ᨬ
ᨭ
ᨮ
ᨯ
ᨰ
ᨱ
ᨲ
ᨳ
ᨴ
ᨵ
ᨶ
ᨷ
ᨸ
ᨹ
ᨺ
ᨻ
ᨼ
ᨽ
ᨾ
ᨿ

ᨺ
ᨻ
ᨼ
ᨽ
ᨾ
ᨿ
ᩀ
ᩁ
ᩂ
ᩃ
ᩄ
ᩅ
ᩆ
ᩇ
ᩈ
ᩉ
ᩊ
ᩋ
ᩌ
ᩍ
ᩎ
ᩏ
ᩐ
ᩑ
ᩒ
ᩓ
ᩔ
ᩕ
ᩖ
ᩗ
ᩘ
ᩙ
ᩚ
ᩛ
ᩜ
ᩝ
ᩞ
᩟
᩠
ᩡ
ᩢ
ᩣ
ᩤ
ᩥ
ᩦ
ᩧ
ᩨ
ᩩ
ᩪ
ᩫ
ᩬ
ᩭ
ᩮ
ᩯ
ᩰ
ᩱ
ᩲ
ᩳ
ᩴ
᩵
᩶
᩷
᩸
᩹
᩺
᩻
᩼
᩽
᩾
᩿

Acutum pudendi virilis simile est acuto hastae. Omnes, quibus occurrit, effugiunt. Ubicunque tangit, vult obedientiam. Praebet vitam et corpus. Neque illa, quâ vehitur, caret favore (a).

Cuspis hastae, quacum membrum virile comparatur, supra lineam ad partem dextram signata est. Supra cuspidem hastae signatus est sol, luna et stella; dimidia autem pars lunae atque stella in parte hujus lapidis conversâ signata est. Figurae supra lineam ad partem sinistram cum stellarum quoque figuris valde conveniunt. Doctus ille Javanus, *Ronggo Warsito*, mihi, harum figurarum explicationem roganti, respondit: tamdiu membrum virile honore afficietur, quamdiu sol luna atque stellae micant.

Beneden dit opschrift leest men het jaargetal

᠒᠒ ᠑ ᠘ ᠑:

1362.

Onder dit jaargetal is hetzelfde op nieuw uitgedrukt, doch niet in cijfers maar in woorden.

(a) Lector eruditus ignoscat, me eruditorum tantum sermone versionem huius inscriptionis dedisse. Homo Europaeus non ita pudore caret, sicuti Javanus.

කතකතභවං කත

භවං ප්‍රභවං

ප්‍රභවං

කතකතභවං *te zien zijn* . . . . . 2.

කතභවං *in beweging zijn* . . . . . 6.

ප්‍රභවං *vlam.* . . . . . 3.

ප්‍රභවං *stof.* . . . . . 1.

1362.

*Kort overzicht van hetgeen tot nu toe omtrent
Tjetto geschreven is.*

De heer CRAWFURD is de eenigste, welke eenige melding heeft gemaakt van *oudheden* op *Tjetto* (door hem *Katto* genaamd) aanwezig. In zijn beroemd werk, getiteld: *History of the Indian Archipelago* maakt hij van dezelve melding in het tweede deel, bladzijde 198.—199, 206, 210 — 211, 216 en 224. In eene aanmerking op bladz. 199 geeft hij te kennen, dat hij zijn verhaal omtrent *Tjetto* ontleend heeft van den heer WILLIAMS, welke de aldaar aanwezige *oudheden* schijnt bezocht te hebben.

Volgens het verhaal van den heer WILLIAMS zouden de *oudheden* op *Tjetto* op twaalf elkander opvolgende terrassen gelegen zijn. Op een derzelve vond hij eene *Lingam* van zes voeten lang en een beeld, *Sirwa* voorstellende met vijf hoofden. Ook trof hij er een opschrift aan, het jaar 1356 beteekenende.

Dit is het eenigste, hetwelk betreffende deze oudheden is bekend gemaakt. Volgens gevoelen van den heer CRAWFURD moet derzelver stichting, even als die van *Soekoeh* toegeschreven worden aan eene secte der vereerders van SIWA, welke kort voor de invoering van het Mohammedanismus op *Java* kwam.

II.

Beschrijving der oude monumenten op Tjetto.

Van *Karangpandan* den weg naar *Soekoe*h opgaande, verlaat men dien, ter helfte van denzelfden en daalt ter linkerzijde in een ravijn neder. Daarna beklimt men eenen anderen berg, aan de overzijde van dit ravijn en bereikt alsdan spoedig de dhesa *Kemoening*. Van hier is door de zorg van den heer *HANDT* een weg gemaakt midden door koffijlanden, welke, noord-oostelijk opgaande, vervolgens door onbebouwde en geheel woeste streken loopt, aan beide zijden door hooge *Glaga* omgeven. Ten laatste voert die weg door een groot bosch, uit *Tjemoro*-boomen bestaande, hetwelk zich van hier tot aan den top van het *Lawoe*-gebergte uitstrekt, naar eenen hoogen heuvel. Dezen in eene noordelijke rigting opgaande heeft men, na deszelfs top te hebben bereikt, aan de rechterzijde en dus oostwaarts de plaats *Tjetto* ^{ᮊᮧᮒᮧᮒ} _{ᮊᮧ} in het ka-

wisch *hart* beteekenende), alwaar zich eenige oudheden bevinden.

Deze plaats, geheel met *Tjemoro*-boomen begroeid, bestaat uit veertien elkander oostwaarts opvolgende terrassen. Na drie derzelve opgegaan te zijn, welke, ofschoon hare tegenwoordige gedaante blijkbaar door menschenhanden verkregen hebbende, echter geen verder spoor van eenig kunstwerk bevatten, komt men aan eenen steenen trap, welke uit dertien ongelijke treden bestaat. Dezen opgeklommen zijnde, bevindt men zich op een terras van omstreeks twaalf en eene halve Ned. el lengte. De breedte is zeer moeilijk te bepalen, dewijl hetzelfde eene rondachtige gedaante heeft, misschien wel in lateren tijd ontstaan. Op dit vierde terras bevindt zich verder geen overblijfsel van vroegere tijden.

Regt tegen over den zoo even vermelden trap is de opgang naar het vijfde terras, bestaande uit vijf en twintig ongelijke treden. Hetzelfde heeft eene lengte van negen Ned. ellen en vier palmen. Ook hier was de breedte wegens de ronde gedaante van het terras moeilijk te bepalen.

Digt bij den bovensten steen van deze opgang staat een groot beeld. Het aangezicht is monsterachtig, zoo als dat der tempelwachters op *Soekoeh*. De snorren loopen langs den mond naar beneden,

de bakkebaarden zijn breed en gaan van de ooren tot aan de snorren. In de ooren zijn groote bellen (*a*), zoo als MAHADEWA gewoonlijk draagt; de bel in het regter oor bestaat uit acht driehoeken. De linkerhand hangt loodregt langs het lijf, terwijl de regterhand geopend op den buikband ligt. Aan de polsen zijn breede armbanden. Aan den duim der regterhand is eene dikke ronde ring en zoo het schijnt ook aan den duim der linkerhand. De buikband, rondom het ligchaam gewonden, loopt aan de regterzijde over de regterdij en aan de linkerzijde onder den hangenden arm door naar achter, en aldaar naar beneden. Het beeld ligt geknield, met de beide beenen onder het lijf. Hetzelve heeft éene groote kroon of *Makoetho* op, in welker midden, boven op het hoofd, zich eene figuur bevindt, even als de oorbel in het linker-oor, uit negen driehoeken bestaande (*b*). Het beeld is thans van de linker- naar de regterzijde benedenwaarts in twee stukken gebroken, welke echter nog op elkander staan en volkomen passen. Hetzelve heeft eene hoogte van éene Ned. el, één palm en vijf duim.

Vlak achter dit beeld, met den rug naar het-

(*a*) Zie plaat I, no. 1.

(*b*) Zie plaat I, no. 2.

zelve gekeerd, staat het beeld eener vrouw, welker sarong, even als de Javaansche vrouwen nu nog gewoon zijn dezelve te dragen, de borst geheel bedekt. Het aangezicht is thans van voren en aan de linkerzijde geheel geschonden, maar de mond, neus en oogen liggen nog op eenen lossen steen er nevens, liet hoofdhaar schijnt van achter naar de linkerzijde te zijn opgebonden. In de ooren zijn groote ronde bellen, gelijk door de *Javaansche* vrouwen nog gedragen worden. Van achter de ooren en over de wangen hangende komt de knop eener bloem, waarschijnlijk de *Lotus* te voorschijn (*a*). De rechterarm hangt loodregt langs het ligchaam, de linkerhand ligt geopend op den buikband. De armbanden om de polsen bestaan uit drie ringen, waarvan de middelste de dikste is. Dit beeld heeft eene hoogte van ééne Ned. el.

Naast het eerstgenoemde beeld, ter rechterzijde van hetzelfde, een weinig meer naar voren staat een steen, waarop een groot hoofd is uitgehouwen met groote naar boven gebogene snorren voorzien. In de ooren hangen kleine ronde bellen. De kroon op het hoofd schijnt oorspronkelijk niet verschild te hebben van die, waarmede het

---

(*a*) Zie plaat I, no. 3.

eerstgenoemde beeld versierd is. De verdere bewerking van dezen steen is echter gestaakt, zoodat dezelve een onvoltooid beeld daarstelt, hetwelk negen palm en vijf duim Ned. hoog is.

Na twintig ongelijke treden opgegaan te zijn, komt men op het zesde terras, hetwelk eene lengte heeft van negen el en één palm Ned. Op het midden van hetzelfde staat een beeld, gelijksoortig aan het eerstvermelde, met het linkerbeen onder het lijf en de rechterknie vóór het lijf gebogen. Op de laatste rust de rechterhand, welker duim, in de hoogte staande, tegen de eveneens opgehevene duim der linkerhand rust, terwijl de gekromde vingers der beide handen insgelijks tegen elkander rusten. In deze houding worden de handen een weinig beneden de borst tegen het lijf gehouden. (a). De armbanden bestaan uit drie ringen, waarvan de middelste de dikste is. De snorren en bakkebaarden zijn even als bij het eerstvermelde beeld. Ook komen de oorringen met de bij hetzelfde vermelde overeen, met dit verschil, dat zij slechts zes driehoeken bevatten. Dit beeld heeft geene kroon op, maar het haar hangt in krullen over het hoofd tot aan den nek. Het voorhoofd is hoog gewelfd en op het midden van hetzelfde

---

(a) Zie plaat I, no. 4.

vormt het naar achter gestreeken haar eene lange punt. De einden des buikbands hangen van voren en van achter loodregt naar beneden. Het beeld heeft eene hoogte van ééne Ned. el.

De trap naar het volgende of zevende terras is in twee deelen verdeeld. Na eerst zes treden te zijn opgegaan, heeft men eene smalle vlakke van één en drie vierde Ned. el lengte, waarop zich echter geene voorwerpen bevinden. Vervolgens klimt men nog achttien treden op en bevindt zich alsdan op het zevende terras. Op het midden der zestiende trede staat een neut of vierhoekige steen, welke tot grondslag van deurposten of eenig ander gebouw gebruikt wordt.

Op het begin van dit zevende terras, juist bij den trap, staan nog vier andere soortgelijke vierhoekige steenen in een vierkant. De twee voorste steenen zijn grooter dan de twee achterste, terwijl deze laatste in grootte geheel overeenkomen met den steen, welke op de zestiende trede staat. De afstand dezer vier steenen van elkander is anderhalve Ned. el in de breedte en twee Ned. ellen in de lengte.

Achter dezelve volgt nog eene trede, aan welker beide zijden zich een muur verheft, uit ongelijke doch meestal smalle langwerpige vierkante steenen vervaardigd. Deze muren zijn

thans ééne Ned. el hoog. Vroeger moeten zij veel hooger geweest zijn, gelijk blijkt uit de vele losse en hier en daar op dezelve verspreid liggende steenen. De lengte dezer muren van het westen naar het oosten is vijf en eene halve Ned. el; de breedte van het noorden naar het zuiden is vijf en drie vierde Ned. el.

Den muur ter linkerzijde opgaande, vindt men op denzelfen nog het spoor van een vierkant gebouw, welks grondslag uit drie vierkanten bestaat, welke boven elkander liggen, doch telkens inspringende, zoodat het onderste het grootste en het bovenste het kleinste vierkant uitmaakt. Ofschoon ook deze grondslag eenigzins verwoest is, liggen echter de neuten, van dezelfde gedaante als de zoo even beschrevene, nog op hare plaats. Op den muur ter regterzijde staan thans twee hooge *Tjemoro*-boomen, doch, ofschoon er nog wel eenige stenen op denzelfen verspreid liggen, is echter op dezen muur niet zoo duidelijk het spoor van een gebouw aanwezig, als op den muur ter linkerzijde. Het is niet onwaarschijnlijk, dat de vijf bovenvermelde neuten bestemd waren voor een gebouw, hetwelk verbonden zoude worden met het zoo evengenoemde, welks grondslag op den muur ter linkerzijde nog aanwezig is. Op den muur ter regterzijde zal zonder twijfel ook een zoo-

danig gebouw aanwezig zijn geweest, of zal men ten minste plan gehad hebben op denzelfven ook een zoodanig op te rigten. Het geheel zal misschien eene poort hebben moeten vormen, niet ongelijk aan die, welke men thans nog vóór het eerste terras te *Soekoeh* aanwezig vindt.

Tusschen deze muren doorgestaan zijnde, ziet men aan derzelve oosthoek twee beelden staan. Dat ter linkerzijde, negen palm en vier duim Ned. hoog, stelt eenen staanden man voor, welke midden op het voorhoofd eene kleine ronde verhevenheid heeft, misschien het derde oog der godheid *Siwa* verbeeldende. De snorren loopen gekruld naar boven. In de ooren zijn bellen even als die van *MAHADEWA*, uit vijf driehoeken bestaande. Van achter de ooren en over de wangen hangende komt aan elke zijde eene bloem te voorschijn (*a*). Eene kroon is op het hoofd, hetwelk echter thans van den romp is afgescheiden. De linkerarm hangt loodregt naar beneden, terwijl de hand geopend tegen het been ligt. De rechterarm is naar voren gebogen en de rechterhand ligt gesloten met den duim naar boven op den buikband. De duimen en vingers van dit beeld zijn zeer lang. Om

---

(*a*) Ziet plaat I, no. 5.

den pols is een kunstig bewerkte armband (a). Om den elleboog is eene slang twee malen gekruld, met den kop naar voren gekeerd, terwijl eene keten om den hals hangt, waaraan een gelijk versiersel als aan den armband bevestigd is, hetwelk op de borst nederhangt. De buikband is slechts met ééne vouw om het lijf gebonden en hangt van voren zoowel als van achteren recht naar beneden. Beneden op die band, aan de achterzijde van het beeld is een opschrift. (b).

Het beeld, ter rechterzijde, eveneens negen palm en vier duimen Ned. hoog, is zeer geschonden. De oorbellen zijn even als die van het zoo even vermelde beeld, doch de overige deelen van het hoofd zijn zeer beschadigd. De linkerarm hangt loodrecht naar beneden, terwijl met de hand de sarong wordt vastgehouden. De rechterarm is gebogen en de hand ligt gesloten op de borst, welke zeer verminkt is. Om de polsen zijn armbanden uit twee ringen bestaande. Het beeld is bekleed met eene lange sarong, welke tot op de voeten nederhangt en met eenen buikband, welks lis van voren een weinig afhangt, is vastgebonden.

(b) Zie plaat I, no. 6.

(c) Zie opschrift no. 1.

Op het midden van dit terras liggen twee hoopen steen, op eenigen afstand van elkander, in eene regte lijn van het noorden naar het zuiden.

Aan het einde van hetzelfde verheft zich aan de noordzijde eene vierkante hoogte van ongeveer ééne Ned. el; welker wanden uit ongelijke steenen zijn opgetrokken en welker binnenste ruimte met aarde is opgevuld. Midden op deze hoogte verheft zich eene tweede verhevenheid van één el zeven palm en drie duim Ned. hoog. Dezelve is vierhoekig uit regelmatige langwerpige vierkant gehouvene steenen opgetrokken. De binnenruimte is ook hier met aarde opgevuld. De basis dezer verhevenheid is juist vierkant, daar elke zijde eene breedte heeft van één el en zeven duim Ned. De breedte der bovenrand van het oosten naar het westen is één el en twee palmen Ned., terwijl die van het noorden naar het zuiden bedraagt één el en negen palm Ned. Aan deze bovenrand is op elke der vier hoeksteenen een *Garocda*-beeldje uitgehouwen (a).

Deze verhevenheid is gebouwd uit inspringende steenlagen, zoodat derzelve dikte in het midden slechts uit éénen steen bestaat. Daarna springen de steenlagen weder uit en vormen van boven de opgegevene breedte.

(a) Zie plaat I, no. 7.

Bovenop liggen thans eenige stukken van gebroken beeldhouwerk uit dezelfde roodachtige misschien gebakke steensoort, welke men ook op *Soekoeh* aantreft. Onder dezelve bevinden zich:

Een slangenkop.

Een aangezicht met ronde geopende mond en van achter hol. Het heeft volkomen de gedaante van het aangezicht des beelds, hetwelk op de zuidzijde der pyramide, ten zuiden van den trap des tempels te *Soekoeh* geplaatst, zich bevindt en aldaar tot waterleiding dient. Ook dit voorwerp zal waarschijnlijk hiertoe gediend hebben of ten minste daarvoor bestemd zijn geweest.

Een menschenhoofd met oorbellen, zoo als die van MAHADEWA, uit vijf driehoeken bestaande. Aan de kin is nog het kenmerk van eenen afhangenden baard zichtbaar. Misschien behoorde dit hoofd tot een beeld, hetwelk MAHADEWA voorstelde.

Een middellijf met tegen elkander geslotene handen, welke een weinig beneden de borst gehouden worden, terwijl de duimen naar boven gerigt, tegen elkander rusten.

Vóór den trap, die naar het volgende terras voert, staat een beeld met het linkerbeen onder en de rechterknie vóór het lijf gebogen. Het

hoofdhaar hangt in krullen af tot aan den nek. Aan de ooren hangen ronde bellen en van achter dezelve komt aan elke zijde eene bloem, over de wangen hangende, te voorschijn (*a*). Eene slang dient tot halsketen en evenzoo slingert zich eene slang om den elleboog. De linkerarm hangt loodregt naar beneden, terwijl de rechterhand gesloten met den duim naar boven op de borst ligt. De buikband, met kleine vierkante ruiten versierd, hangt schuins langs de linkerdij af. Dit beeld heeft eene hoogte van negen palmen Ned.

Aan de noordzijde van dien trap ligt een gezadelde doch thans gebroken olifant op den grond.

Na vijf treden van den naar het volgende terras leidenden trap te zijn opgegaan, heeft men eene vlakte van één el en zeven palmen Ned. en naast deze treden, aan beide zijden, de stijlen eener poort, zoo als die vóór het eerste terras op *Soekoeh*. Elke stijl heeft eene breedte van één el, één palm en zeven duim Ned. en eene hoogte van ééne el, twee palmen en vijf duimen. Op den stijl ten zuiden is een opschrift (*b*), hoog drie palmen en negen duim en breed vier palmen en acht duimen.

(*a*) Zie plaat I, no. 3.

(*b*) Zie opschrift no. 2.

Deze stijlen worden afgebroken door een vlak, lang zeven palmen en zes duimen Ned. Op het vlak aan de zuidzijde staat een olifant, welke door eenen man wordt bereden, wiens hoofd echter thans afgebroken is. In de regterhand houdt hij eene haak, waarmede de olifanten worden aangedreven. De linkerarm hangt loodrecht langs het lijf. Deze gebeeldhouwde steen heeft eene hoogte van vijf palmen en zeven duimen. Naast denzelfen staat thans een bewerkte steen, welke waarschijnlijk tot versiering van iets zal gediend hebben (*a*). In het midden, bij de lijn *A*, is het onderstuk gescheiden. Zoo als het schijnt, is dit voorwerp oorspronkelijk uit twee stukken vervaardigd. Het heeft eene hoogte van zeven palmen en negen duimen Ned.

Op het vlak ten noorden staat een beeld zonder hoofd, met de beide handen op den rug gebonden. Hetzelve heeft eene hoogte van vier palmen en vijf duimen Ned. Daarnaast staat een viervoetig dier van het mannelijk geslacht, met gespletene hoeven, gelijk die van een koebeest, doch korte breede staart, gelijk die van een paard, welke ter helfte is afgesneden. De hals van dit dier is naar achter gebogen en

(*a*) Zie plaat I, no. 9.

vervolgens vereenigd met het ligchaam van den berijder. Van deszelfs kop is geen spoor. Op hetzelfde rijdt een man, thans zonder hoofd, wiens linkerarm langs de dij nederhangt, terwijl de hand om de dij naar achter is gebogen; de rechterhand ligt op den hals van dit dier. Deze gebeeldhouwde steen heeft eene lengte van vijf palmen en zes duimen en eene hoogte van vijf palmen en drie duimen. Daarnevens liggen nog twee afgebrokene menschenhoofden, misschien tot de twee laatstvermelde beelden behoord hebbende, ofschoon dezelve thans niet meer naauwkeurig daarop passen.

Daarna stijgt men weder zes treden op. De stijlen der poort verlengen zich aan beide zijden van den trap, doch bovenaan vindt men geen verder spoor eener poort, zoodat het onzeker is, of dezelve ooit voltooid is geworden. Boven op den stijl der poort aan de zuidzijde staat thans een groote *Tjemoro*-boom.

Na aldus het achtste terras bereikt te hebben, hetwelk eene lengte heeft van achttien ellen en vier palmen en eene breedte van acht en twintig ellen en ruim acht palmen Ned., heeft men ten zuiden van den trap een mannenbeeld met nederhangende snorren voorzien. Aan de ooren hangen ronde bellen en van achter dezelve komt aan elke zijde eene bloem, over de wang

hangende, te voorschijn. (*a*). De handen liggen kruiselings over elkander beneden de borst. De hoogte van dit beeld is ongeveer negen palmen. Naast hetzelfde staat een bewerkte steen, welke even als de boven vermelde en daaraan volkomen gelijk, tot versiering zal gediend hebben (*b*).

Op dit terras bevinden zich acht verhevenheden. Ten noorden en ten zuiden is eene langwerpig vierhoekige verhevenheid, gemerkt *e* en *f*, breed drie ellen en zeven palmen en lang elf ellen Ned. Verder zijn er nog twee verhevenheden ten noorden en twee ten zuiden; de eerste zijn gemerkt *a* en *c*, en de tweede *b*. en *d*. De verhevenheden *a* en *b* zijn geheel vierkant en hebben eene breedte en lengte van drie ellen en zeven palmen Ned. De verhevenheden *c* en *d* zijn eveneens vierkant en hebben eene lengte en breedte van drie ellen en één palm Ned. Deze zes verhevenheden hebben alle eene hoogte van vijf à zes palmen Ned. Tusschen de vier laatst genoemde staan nog twee andere langwerpig vierhoekige verhevenheden, eene ten noorden gemerkt *g*, breed één el en lang twee ellen Ned., en eene ten zuiden, gemerkt *h*, breed twee ellen en lang één el Ned. De laatste

---

(*a*) Zie plaat I, no. 8.

(*b*) Zie plaat I, no. 9.

zijn volkomen gelijk aan die, welke wij op plaat I, n° 7 hebben voorgesteld, doch zonder de afbeeldingen van GAROEDA.

Op de verhevenheid, gemerkt *a*, ligt een menschenhoofd met ronde bellen in de ooren, terwijl aan elke zijde van achter dezelve eene bloem, over de wang hangende, te voorschijn komt (*a*). Daarnevens staat een bewerkte steen, waarop een dier van het mannelijk geslacht is uitgehouwen. Het gelaat is dat van een mensch. De voorpooten zijn kort, met lange vingers voorzien en naar achter gebogen, als waren het de vinnen van een visch, terwijl de achterpooten met lange toonen naar voren gekromd liggen. De staart, welke over den rug lag, is thans afgebroken. Dit dier wordt bereden door eenen man, van wien thans slechts de beenen overig zijn, terwijl zoowel de hals van het beest als de voor- en achterpooten met eenen band zijn voorzien. Het geheel is om den steen gebeeldhouwd, terwijl die gedeelten van denzelfden, welke niet tot de voorstelling zelve behooren, aanwezig zijn gebleven, zoodat het of nog niet afgewerkt is, of, wat misschien waarschijnlijker is, eene geringe kunst verraadt. (*b*).

(*a*) Zie plaat I, no. 8.

(*b*) Zie plaat I, no. 10.

Vóór de verhevenheid *d* staat een beeld, met de beide beenen onder het lijf gebogen. Het hoofd is zeer geschonden en het gelaat ontbreekt geheel. Aan het achterhoofd is nog het spoor eener kroon zichtbaar. Om den hals hangt een keten, waaraan over de borst een versiersel hangt van dezelfde gedaante als het achterstuk der kroon, met de punt naar beneden hangende (*a*). Zulk een versiersel dient ook voor oorbellen. De linkerarm hangt regt naar beneden. De rechterhand ligt geopend op den buik. De banden om de polsen en ellebogen hebben een versiersel, gelijk aan dat hetwelk over de borst hangt. Dit beeld is zeven palmen Ned. hoog.

Vóór de verhevenheid *c* staat een beeld in dezelfde houding als het zoo even vermelde. De neus is zeer geschonden. Van achter de ooren en over de wangen hangende komt aan elke zijde de knop eener bloem, waarschijnlijk de Lotus te voorschijn (*b*). Aan de ooren hangen ronde bellen. De armen zijn naar voren gebogen en de handen rusten met opgehevene duimen tegen elkander beneden de borst (*c*). De duimen zijn met ringen versierd, de polsen

(*a*) Zie plaat I, no. 11.

(*b*) Zie plaat I, no. 3.

(*c*) Zie plaat I, no. 4.

en ellebogen met armbanden uit drie ringen bestaande, waarvan de middelste de breedste is, op welke ronde bolletjes zijn uitgewerkt. Dit beeld is negen palmen en twee duimen hoog.

Op het midden van dit terras bevinden zich nog eenige voorwerpen, welke slechts een weinig boven den beganen grond verheven zijn en plat op denzelfden nederliggen (a). Het eerste voorwerp is eene, één el, acht palmen, acht duimen, en vier strepen lange, en één palm, vijf duimen en zeven strepen breede *Lingam*, uit drie steenen bestaande en aan den kop met drie ballen voorzien. Op deze *Lingam* ligt een *Tjetjak* met den staart naar den kop van de *Lingam* gekeerd. Vóór den kop der *Lingam* ligt een langwerpig aan de punt driehoekig toeloopend voorwerp, welks voorstelling mij onbekend is. Op de *Lingam* volgt een driehoek, uit verscheidene steenen gevormd. Op dezen driehoek in het midden bevinden zich drie kikvorschen, naar het westen, noord-oosten en zuid-oosten gekeerd. Regt tegenover den kop van den kikvorsch, die naar het westen gekeerd is, ligt een visch, in het Javaansch *Talero*, in het Maleisch *Mearwat* ge-

---

(a) Zie plaat II.

naamd. Tegenover den kop der beide andere kikvorschen liggen *Tjetjaks*. Ten zuiden der kikvorschen ligt een zeekrab en ten noorden een ander zeedierte, in het Javaansch *Mimi* genaamd. Op de basis des driehoeks ligt een visch met den kop naar het westen gekeerd, in het Javaansch *Oeling* genaamd, hebbende de gedaante van eenen dikken paling.

Ten noorden en ten zuiden van de basis des driehoeks ligt op eenen afstand van twee Ned. ellen een ster, uit negen stralen bestaande, terwijl zich aan elken der vier windstreken buiten den omtrek der stralen een klein vierkant bevindt. De ster ten noorden is zeer beschadigd. Op het midden der basis van den driehoek is eene derde ster uit zeven stralen bestaande.

Na zeer kleine tusschenruimte volgt een vledermuis met uitgespreide vleugelen, ongeveer zes ellen Ned. lang. Op dezelve ligt eene schildpad van drie ellen, twee palmen en negen duimen breed en vier ellen, één palm en vier duimen lang. Achter den staart der vledermuis en vlak vóór den trap naar het volgende terras ligt eene andere schildpad, zes palmen en zes duimen breed, en zeven palmen en vijf duimen lang. Naast dezelve staat een beeld in eene opgerigte houding. Het hoofd is van den romp gescheiden, doch bevindt

zich nog los op denzelfven. De snorren zijn naar beneden gebogen. Op het hoofd is eene groote kroon (a). Aan de ooren hangen ronde bellen, terwijl aan elke zijde eene bloem van achter de ooren te voorschijn komt, welke over de wang hangt (b). De armbanden bestaan uit slangen. De einden des buikbands hangen van voren en van achter regt af tot tusschen de voeten. Dit beeld heeft eene hoogte van ééne el Ned. Aan de andere zijde dier schildpad liggen twee zeer kleine schildpadjes op elkander, blijkbaar van hare oorspronkelijke plaats verwijderd. Daar naast staat een paard, waaraan thans de kop ontbreekt, gezadeld volgens de nu nog bij *Javanen* gebruikelijke wijze. Aan het zadel is tevens een staatriem bevestigd en over de borst en den rug hangen troetels. Van den ruiters zijn nog slechts de beenen en voeten, welke in eenen stijgbeugel rusten, overig. In de rechterhand, welke eveneens nog zichtbaar is, bevindt zich, naar het schijnt een stokje, hetwelk naar achter wordt gehouden, om daarmede het paard aantesporen. Ter zijde van dit paard ligt het middellijf tot aan de beenen van een menschenbeeld, welks rechterhand geopend op den buik ligt, terwijl de linkerhand regt naar beneden hangt.

(a) Zie plaat I, no. 12.

(b) Zie plaat I, no. 8.

De opgang naar het volgende of negende terras bestaat uit tien treden. Aan de bovenste trede gekomen, heeft men zoo wel links van zich, als tegen over zich eenen muur, welke den trap van het terras afscheidt. Deze muren zijn zeer laag en thans ingestort. Die, welke zich op eenigen afstand tegen over den trap bevindt, is iets breeder dan de trede zelve, zoodat men, om op het negende terras te komen, een weinig regts moet wenden en dien muur aan deszelfs zuidhoek voorbij gaan. Een en zoodanigen muur vindt men ook nu nog tegen over de poort van het plein, vóór de huizen der *Javanen* van eenigen rang.

Dit terras heeft eene lengte van elf ellen en drie palmen Ned. en eene breedte van zeven en twintig ellen. Zoodra men op hetzelfde gekomen is, heeft men ten noorden van zich een beeld, welks beide armen regt naar beneden hangen. Midden op het hoofd is het haar, even als bij de *Chinezen*, in eene kleine rondte te zamen gebonden, en hangt in eenen korten staart tot aan den nek naar beneden. De snorren van dit beeld loopen gebogen naar boven. De armbanden bestaan uit drie ringen, waarvan de middelste de dikste is en op welke kleine ronde bolletjes zijn uitgewerkt. Het beeld heeft eene hoogte van zeven palmen of vijf duimen Ned. Aan het einde van dit terras is ten noorden en ten zuiden eene vierkante verheven-

heid, hoog zes palmen en acht duimen Ned., terwijl derzelve breedte en lengte bedraagt drie ellen, zeven palmen en vijf duimen Ned. Vóór de verhevenheid ten zuiden staat een beeld, ruim ééne Ned. el hoog, met het regterbeen onder het lijf en de linker knie vóór het lijf gebogen. De linkerhand ligt op de linker knie en de regterarm hangt regt naar beneden, terwijl de hand op de knie schijnt te rusten.

Ten noorden van den trap, die naar het volgende terras voert, staat een beeld, ééne el en drie palmen hoog. Aan de ooren hangen ronde bollen, terwijl eene bloem aan elke zijde van achter dezelfde te voorschijn treedt en over de wang hangt (*a*). Om den hals zijn twee slangen gekronkeld, welke gekroonde koppen, tegen over elkander vóór de borst regt opstaan. Om den elleboog is eveneens eene gekroonde slang gekronkeld. Om den pols is een versierde armband. In de regterhand is eene groote knods (*b*), soortgelijk aan die, welke op *Soekoeh* voorkomt onder de wapenen, uitgewerkt op den steen beneden en ten zuiden van het derde terras geplaatst. De linkerhand, welke op de linker dij rustte, is afgebroken. Het regterbeen, thans afgebroken, lag onder het lijf, terwijl de linker-

---

(*a*) Zie plaat I, no. 8.

(*b*) Zie plaat I, no. 13.

knie vóór het lijf gebogen nog ongeschonden is. Ten zuiden van dien trap staat een beeld, in dezelfde houding als het laatstvermelde. In deszelfs regterhand is eene gewone knods, zoo als die, welke de tempelwachters op *Soekoe* dragen. In de linkerhand is een rond schild. De regtervoet ligt op zijde tegen den staanden linkervoet. Het hoofd is thans in tweeën gespleten. De hoogte van dit beeld is ééne el Ned.

De trap, die naar het volgende of tiende terras voert, bestaat uit zeventien treden, welke aan beide zijden door eenen schuinsoplopenden muur omgeven zijn. Omstreeks het midden dezer muren springen dezelve op drie plaatsen naar binnen. De diepte van elken insprong is negen palmen en de afstand tusschen den eersten en tweeden, en den tweeden en derden insprong, is vijf palmen en acht duimen Ned.

Op den eersten insprong ten zuiden staat eene koe, met een bel aan elke zijde van den hals. Op den nek bevindt zich een kikvorsch en daar achter zit een mensch, waarvan thans alleen de beenen en de regterhand op den rug der koe rustende overig zijn. Op den tweeden insprong ten zuiden staan de stukken van drie gebrokene beeldjes, alle zonder hoofd. Een derzelve is kennelijk eene vrouw, welker sarong hare borst bedekt. Bij een ander beeldje worden de handen, tegen elkander geslo-

ten, met duimen naar boven gerigt (*a*), beneden de borst gehouden.

Op den tweeden insprong ten noorden staan nog de beenen en voeten van een menschenbeeld.

De bovenvermelde zijmuren des traps verheffen zich tot boven de hoogste trede en vormen aldaar eenen muur van ééne el Ned. hoog en ééne el zes palmen en vier duimen breed. Daarna daalt men weder zes treden af. Vóór de onderste dezer treden ligt een klein schildpadje. Ten zuiden van dezen laatstgenoemden naar beneden voerenden trap staat een beeld met ééne kroon op het hoofd. Aan de ooren hangen lange bellen en ééne bloem komt van achter dezelve aan elke zijde over de wangen hangende te voorschijn (*b*). De gekromde vingers der beide handen rusten tegen elkander en eveneens de opgehevene duimen (*c*). In deze houding worden de handen beneden de borst gehouden. Aan de beide zijden van dit beeld hangen twee lange koorden, welke op den linkerschouder beginnen. Dit beeld, op eenen platten steen uitgehouwen, is ééne el Ned. hoog.

Op dit tiende terras, lang elf ellen en drie palmen, en breed drie en twintig ellen, acht palmen

(*a*) Zie plaat I, no. 4.

(*b*) Zie plaat I, no. 14.

(*c*) Zie plaat I, no. 4.

en zes duimen, zijn vier verhevenheden, waarvan het noordelijkste en zuidelijkste langwerpige vierkant is, elk breed twee ellen en lang vijf ellen. Op de vierkante verhevenheid *a*, drie ellen zeven palmen en vijf duimen breed en lang, bevindt zich een olifant in eene liggende houding en gezadeld, zonder echter door iemand bereden te worden. Het zadel is boven op geheel glad. De snuit des olifants is afgebroken. Dit beeld is hoog drie palmen en twee duimen en lang vijf palmen Ned. Op de vierkante verhevenheid *b* eveneens drie ellen, zeven palmen en vijf duimen breed en lang, doch iets hooger dan de andere, zijn vele bas-reliefs en deze is de eenigste plaats op *Tjetto*, waar zich dezelve bevinden. Onder deze komt een steen voor, waarop twee menschen achter elkander zittende zijn uitgehouwen. De voorste derzelve draagt eene kroon en maakt zijne eerbiedige groete, door de handen plat tegen elkander te houden en de toppen der duimen tegen den neus te brengen, voor eenen derden persoon, welke staat en eveneens eene kroon draagt. Op eenen anderen steen is een huis uitgehouwen en vóór hetzelfde staat een man. Op eenen derden steen is een man, eene *Tjokro* of *Wisch-noe*-pijl in de hand houdende. Vóór hem staat een boom, waaronder zich aan elke zijde eene offervaas bevindt. Achter die boom staat een man op zijn hoofd. Op eenen vierden steen staan twee

menschen, welke pijlen op elkander afschieten. Tusschen hen staat een olifant en boven dezen, verbeeldende achter denzelfven te staan, een karbaauw. Achter den karbaauw staat een hooge boom, waaraan twee vruchten naast elkander hangen.

Behalve de reeds opgenoemde steenen, zijn er nog vele andere rondom de verhevenheid *b*, doch welke ik tot mijnen grooten spijt niet verder heb kunnen onderzoeken, dewijl de dag reeds ver gevorderd was, toen ik mij hiermede bezig hield en het terugkeeren door de onveiligheid van dit oord noodzakelijk was.

Vóór den trap, die naar het volgende terras voert, staat eene schildpad, ongeveer zeven palmen breed en acht palmen Ned. lang. Na vijftien treden te zijn opgegaan, heeft men aan beide zijden der bovenste trede eenen muur, hoog ééne el en lang ééne el en twee palmen Ned. Daarna daalt men weder vijf trappen af en bevindt zich alsdan op het elfde terras, lang negentien ellen vier palmen en zes duimen Ned. en even zoo breed. Aan het einde van dit terras zijn twee vierkante verhevenheden, beide drie ellen, zeven palmen en zes duimen breed en even zoo lang. Dezelve hebben eene hoogte van ruim zeven palmen, doch zijn thans in eenen zeer vervallen staat. Op dit terras zijn verder geene voorwerpen aanwezig.

De treden, welke naar het volgende of twaalfde terras voeren, zijn thans vernietigd. Na de schuin-
sche hoogte, welke thans naar dit terras voert,
te zijn opgegaan, heeft men boven aan, aan weers-
zijde, eenen muur ééne el hoog en even zoo lang.
Daarna daalt men weder drie trappen af. Dit
twaalfde terras, lang dertien ellen en acht palmen
en breed zestien ellen en drie palmen, heeft we-
derom twee vierkante verhevenheden in het mid-
den, vijf ellen lang en evenzoo vele breed. Op dit
terras zijn geene andere voorwerpen aanwezig.

Naar het volgende of dertiende terras leiden
drie en twintig treden, uit zeer ongelijke steenen
gevormd. Naast de bovenste trede is aan beide
zijden een muur ééne el hoog en evenzoo breed.
Op dezen muur, zoowel die ten noorden als die ten
zuiden, staat een neut. Misschien was het plan,
om boven dezen trap eene poort opterigten. Op
dit terras, vijf ellen zes palmen en vijf duimen
lang en dertien ellen en acht palmen breed, zijn
in het midden, even als op het vorige terras,
twee vierkante verhevenheden, drie ellen zeven
palmen en zes duimen lang en evenzoo vele breed.
Ook op dit terras is verder geen ander voorwerp
aanwezig.

Achttien trappen leiden naar het laatste of veer-
tiende terras, acht ellen vier palmen en acht dui-
men lang en zes ellen, acht palmen en zes duimen

breed. In het midden van het terras is eene lage verhevenheid, omstreeks vijf palmen hoog, drie ellen en zeven palmen lang en drie ellen en één palm breed. Op dezelve zijn nog zes neuten aanwezig, drie ten oosten en drie ten westen. Ten oosten staan aan de noord- en zuidzijde twee neuten op elkander. Tusschen deze zijn er nog twee andere, ééne ten noorden en ééne ten zuiden der middelste neut. Vóór dezelve liggen twee langwerpige vierkante steenen, gemerkt *a* en *b*, waarop de *Javanen*, die soms op *Tjetto* komen, nu nog offers brengen en wierook branden, gelijk ik zelf aldaar verbrande wierook gevonden heb. Verder is op dit veertiende terras, waarachter het groote *Tjemoro* bosch zich wederom verlengt, niets aanwezig gevonden.

III.

Verklaring der oude monumenten op Tjetto.

Voor zoo verre men thans uit de overgeblevene ruinen te *Tjetto* kan opmaken, komt het mij waarschijnlijk voor, dat dezelve nimmer voleindigd zijn geworden. Deze gissing wordt bevestigd door het beeld, hetwelk op het vijfde terras zich bevindt en waarvan alleen het hoofd is afgewerkt. Ook de tegenwoordige toestand van het laatste of veertiende terras geeft aanleiding tot dezelve. Immers de neuten, welke op de vierkante verhevenheid aldaar nog aanwezig zijn en in zoodanige orde staan als of het gebouw juist op dezelve zoude opgetrokken worden, geven duidelijk te kennen, dat men plan had de werkzaamheden aldaar te vervolgen. Intusschen zijn er volstrekt geene puinhopen van steenen of eenige andere ruinen op dit veertiende terras aanwezig, zoodat men veilig veronderstellen mag, dat ook aldaar de werkzaamheden gestaakt zijn geworden. De neuten op en

boven den trap naar het zevende terras geven een zelfde plan te kennen en ook bij deze vindt men geene puinhoopen. Op het zevende terras vindt men daarenboven alléén ten noorden eene verhevenheid, ofschoon eene oppervlakkige beschouwing der overige terrassen, waarop zich verhevenheden bevinden, dadelijk doet vermoeden, dat dezelfde regelmatigheid, welke op deze zichtbaar is, ook op het zevende terras moest plaats hebben, en aldus eene verhevenheid ten zuiden, gelijk aan die ten noorden, noodzakelijk vordert. Evenwel is er ten zuiden geen spoor hiervan noch eenige ruïne te ontdekken. Het volslagen gemis aan beelden op de vier bovenste terrassen, bevestigt ook hetzelfde vermoeden; te meer, dewijl men op *Tjetto* het plan schijnt gehad te hebben, om aan elke zijde der trappen, zoowel boven als beneden, een beeld te plaatsen. Immers bij verscheidene trappen op *Tjetto* is dit het geval, alwaar de beelden zeer regelmatig geplaatst zijn en niet *op* maar *in* den grond staande, duidelijke bewijzen dragen van hunne aloude standplaatsen te hebben behouden. Zoo hebben b. v. de twee beelden, welke aan het begin van het zevende terras aan beide zijde des traps staan, geheel dezelfde hoogte, terwijl het een eenen man voorstelt en het tweede eene vrouw schijnt aan te duiden. De beide beelden aan het einde van het negende terras, aan beide zijden des traps ge-

plaatst, hebben ook bijna dezelfde hoogte, staan in gelijke houding en zijn de beide eenigste, die met wapens voorzien zijn; zoodat het ook hieruit blijkbaar is, dat deze beelden niet *op* maar *in* den grond staande, hunne oorspronkelijke standplaats behouden hebben. Ook valt het zeer moeilijk te begrijpen, waarom de verhevenheid op het tiende terras iets hooger is dan de overige, en alléén met bas reliefs is voorzien. Het is echter duidelijk te verklaren, wanneer men aanneemt, dat het oorspronkelijke plan geweest is, ook de overige verhevenheden met bas reliefs te versieren; zoo als ook op de beide verhevenheden, te *Soekoeh* op het derde terras staande, voorwerpen *en relief* zijn uitgehouwen en niet slechts op ééne derzelve. Daar de oudheden op *Tjetto* blijken dragen van gesticht te zijn met een godsdienstig oogmerk, zoo moet het verwondering baren, dat er aldaar geen tempel aanwezig is, noch ook eenig spoor van denzelve, te meer daar er op *Soekoeh*, welker ruïnen met die van *Tjetto* de meeste overeenkomst hebben, op het derde of laatste terras een groote tempel gevonden wordt. Het waarschijnlijkst is, dat men plan gehad heeft, om op het veertiende of laatste terras te *Tjetto* een kleine tempel op te richten, welk plan echter onuitgevoerd is gebleven. De tegenwoordige toestand immers der plaats geeft duidelijk te kennen, dat

het plan nooit geweest kan zijn op *Tjetto* eenen zoo grooten tempel als op *Soekoeh* te stichten. Dat men alleen bij drie trappen schildpadden vindt en niet bij alle, is voorzeker ook aan het nog niet afgewerkt zijn dezer monumenten toetschrijven.

De boven gegevene redenen bewijzen naar ons oordeel te meer voor het onafgewerkt zijn der monumenten op *Tjetto*, daar men goede gronden heeft te gelooven, dat de tegenwoordige toestand derzelve weinig verschilt van dien, waarin zij door derzelve verwoesters verlaten zijn geworden. Behalve toch dat de Javanen, vooral de minder met vreemde natiën in aanraking komende bergbewoners nog eenen heiligen eerbied voor die overblijfselen uit het Hindoesche tijdvak koesterende, ongaarne deze monumenten verder vernielen of bederven, zoo ligt ook de plaats *Tjetto* zoo geheel van alle bewoonde plaatsen verwijderd, dat dezelve daardoor te meer voor verdere vernieling beveiligd is geworden.

De verouderde bosschen, welke dezelve omgeven en de hooge *Glaga*, welke eene veilige woonplaats voor de tijgers aanbiedt, zijn ook weinig geschikt om eene bevolking tot zich te lokken, welke in de lagere streken met geringe moeite overvloed van levensmiddelen verkrijgen kan.

Ofschoon men op *Tjetto* geene beelden vindt,

welke het duidelijk kenmerk eener Hindoesche godheid hebben, want het SIWA-beeld met vijf aangezichten, waarvan de heer CRAWFURD in zijne *History of the Indian Archipelago*, tom. 2, op gezag van den heer WILLIAMS melding maakt, heb ik niet aanwezig gevonden; zoo is het echter zeer waarschijnlijk, ja bijna zeker, dat deze plaats van godsdienstige vereering, even als *Soekoeh*, aan de dienst van SIWA geheiligd is geweest. Immers de *Lingam* op het achtste terras, van gelijke grootte als die, welke op *Soekoeh* gestaan heeft, en welke bepaaldelijk door de SIWA-dienaars werd vereerd, bevestigt deze gissing genoegzaam. Dat men op *Tjetto* niet zulke onkiesche voorstellingen vindt als op *Soekoeh*, is misschien aan het nog onafgewerkt zijn dezer monumenten toetschrijven.

Met de voorwerpen, aan de dienst van SIWA eigen, zijn op *Tjetto* even als op *Soekoeh*, eenige andere, bij de dienst van WISCHNOE behoorende, verbonden, zoo als de schildpadden en de *Garoeda*-beeldjes op het zevende terras; WISCHNOE zelf met zijne *Tjokro* in de hand, schijnt onder de bas reliefs op het tiende terras voortekomen. Vreemd is het evenwel, dat op het achtste terras te *Tjetto* verscheidene afbeeldingen van dieren gevonden worden, welke niet tot de Hindoesche eeredienst behooren, als kikvorschen, verscheidene zeededierten, de vledermuis enz. Ook is het mij niet be-

kend, dat dezelve door de Javanen overigens op eenige wijze vereerd worden. Geene voorwerpen der vereering zijnde, zal men dezelve derhalve moeten beschouwen als tot versiering dienende. Ook is het opmerkelijk, dat juist op dit achtste terras zoo vele verhevenheden voorkomen, meer dan op eenig ander. Hieruit zoude men opmaken of dat dit terras meer dan de andere is afgewerkt, of dat hetzelfde tot eene bijzondere heilige plaats bestemd is geweest, welker begane grond daarom door verscheidene voorwerpen versierd werd.

De in de kawische taal zoo bedrevene Radhen Ngabehi RONGGO WARSITO, welke van moederszijde beweert afstammen van KJAHI PATJIRO, die als boetedoener op *Tjetto* geleefd heeft, heeft mij verzekerd, dat onder de aldaar aanwezige beelden vele voorkomen, welke afbeeldingen zijn van voor heilig gehoudenene personen en van de voorvaders van dezen boeteling. Zeker is het, dat de meeste beelden op *Tjetto* geene kenmerken hebben van eene godheid voortestellen, terwijl daarenboven de eerbiedige houding, waarin de meeste derzelve geplaatst zijn, ons tevens veeleer aan afbeeldingen van menschen doet denken.

Het beeldhouwerk is ook hier, even als op *Soekoeh* ruw, ja soms nog ruwer dan op deze plaats bewerkt, en eene juiste kennis van de Hindoesche eeredienst zal men aan de kunstenaars

1
 2
 3
 4
 5
 6
 7
 8
 9
 10
 11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30

« Verhaal van Tjetto. Deze plaats was vroeger de hermitage van eenen *Hadjar*, genaamd KJAH

PATJIRO. Deze was een zoon van KJAHI TOEHAN GOE-ROEDJOE, die boete heeft gedaan op *Soengkoeh* en de leermeester is geweest van PRABOE HANDAJANING-RAT, vorst van *Pengging*.

«Wat nu KJAHI PATJIRO voormeld betreft. Ten tijde van het rijk van *Demak*, namen alle, die de oude godsdienst niet verlaten wilden, hunne toevlugt tot hem. Nadat hun getal langzamerhand zeer was toegenomen, spoorden zij KJAHI PATJIRO aan, om zich openlijk te verzetten (tegen den vorst van *Demak*). Deze gaf hieraan gehoor en benoemde eenen *Patih*, genaamd Toemenggoeng SIDHO LAMONG. Zoodra hiervan op *Demak* tijding was ontvangen, werd de veldheer te *Demak*, genaamd KJAHI PRAGIWONGSO, gelast, om hem aantevallen. Deze nam allerlei wapentuigen met zich mede en kwam op *Tjetto*. Bloedig was het gevecht, doch de inwoners van *Tjetto* werden door het groot aantal der vijanden overmeesterd en geslagen. Vele werden er gedood en onder deze ook KJAHI PATJIRO. Toemenggoeng SIDHO LAMONG nam de vlugt naar een onbekend bosch.

«Nadat KJAHI PRAGIWONGSO wedergekeerd was naar *Demak*, verzamelde Toemenggoeng SIDHO LAMONG eenige menschen, en plantte op nieuw de vaan des oproers; echter niet op *Tjetto*, maar zuidelijker, dicht bij *Soengkoeh*. De zoon van KJAHI PATJIRO, genaamd KJAHI GENTROEH, werd tot op-

perbevelhebber verkozen. Zoodra men hiervan te *Demak* kennis kreeg, werd *KJAH* *PRAGIWONGSO* wederom uitgezonden, om dezen vijand aantevalen. Juist zoude hij de plaats, waar de oproerlingen zich gevestigd hadden, bestormen, toen hij door eenen steen, welke deze naar beneden lieten rollen, getroffen werd en stierf. Het volk van *Demak* vlugtte in wanorde en keerde naar huis terug.

« Vervolgens toog *KANGDJENG SOENNAN KALIDJOGO* tegen de muitelingen op met slechts vier man. Nadat hij den vijand genaderd was, deed hij eene bezwering en gebruikte zijne wondermagt tegen denzelfden. Intusschen stierf *Toemenggoeng SIDHOLAMONG* en werd een beeld, hetwelk nu nog genaamd wordt het beeld *Toemenggoeng*. Zijne onderdanen, die de vaan des oproers gevolgd waren, namen alle het Mohammedaansche geloof aan, behalve *KJAH* *GENTROEH*. Deze vlugtte zuidwestwaarts en hield stil midden in een bosch. Aldaar vestigde hij zich en stichtte langzamerhand een gehucht. Daarop veranderde hij zijnen naam in dien van *PATJIRO*. Ook dit gehucht kreeg ten laatste de naam van *Patjiro*. Van hem is afkomstig *NJAH* *SEKAR PETHAK*, de vrouw van *KJAH* *SEKAR PETHAK*, die zich ten noorden, dicht bij *Patjiro* vestigde. Van daar heet de plaats, waar hij zich vestigde, het dorp *Pepedhan*, hetzelfde als *Pedhan*.

AANMERKINGEN.

RONGGO WARSITO, de opsteller van dit verhaal, hetwelk als eene traditie van oude tijden af is bewaard geworden, heeft hetzelfde in de *Kromo*-taal geschreven. Doch, daar hij *dichter* is, heeft hij zich eenige vrijheden veroorloofd, welke in de poëzij zijn toegelaten, maar in zuiver proza niet mogen gebezigd worden. Ik zal dezelve aanstippen en tevens het verhaal een weinig trachten toetelichten.

a. ᨀᨆᨇᨄᨇᨄᨇᨄ \ Voor deze dichterlijke uitdrukking zegt men in proza ᨆᨇᨄᨇᨄᨇᨄ ᨆᨇᨄᨇᨄᨇᨄ ᨆᨇᨄᨇᨄᨇᨄ ᨆᨇᨄᨇᨄᨇᨄ . Door dit woord wordt een geleerde of priester uit den vóór-mohammedaanschen tijd te kennen gegeven, van daar dat ᨆᨇᨄᨇᨄᨇᨄ nu nog beteekent *onderwijzen*, eigenlijk *Hadjar zijn*.

ᨆᨇᨄᨇᨄᨇᨄ \ RONGGO WARSITO verkiest de schrijfwijze van ᨆᨇᨄᨇᨄᨇᨄ \ boven de thans algemeen aangenomene van ᨆᨇᨄᨇᨄᨇᨄ \ Zie hetgeen wij hieromtrent in het begin der *beschrijving van de oude monumenten op Soekoch* hebben medegedeeld.

ᨆᨇᨄᨇᨄᨇᨄᨇᨄᨇᨄ \ Deze was de zoon van DAMAS MOJO en klein-zoon van PRABOE BIROWO, die in het jaar 1300 regeerde te *Penging*. PRABOE HAN-DAJANINGGRAT is gehuwd met de dochter van BROWIDJOJO VI, vorst van *Modjopahit*.

trekking voor ပျံ့ကာယာဏ်၊ Zoo ook het volgende ပြုစုပုံ၊ voor ပြုပူဇော်၊ Voor ပြုပူ၊ zegt men daarenboven in *kromo*-proza ယာဏ်၊

ကရုဏာဒဏ္ဍိယ၊ Is een spreekwoordelijk gezegde voor *door overmagt van den vijand overwonnenn worden*. Eigenlijk beteekenen deze woorden, *door sap overstroomd worden*. In proza zegt men echter gewoonlijk ကရုဏာဒဏ္ဍိယ၊

ဗာဂီ၊ Is een *Ngoko* woord, hier moet men lezen ယာဏ်၊ In poëzij is de vermenging van *kromo* met *Ngoko* toegelaten, doch niet in zuiver proza, behalve in het laag *Madjo*.

ကရုဏာဒဏ္ဍိယ၊ Het woord ကရုဏာဒဏ္ဍိယ၊ is *Ngoko*. In *kromo*-proza schrijft men hiervoor ကရုဏာဒဏ္ဍိယ၊

ဟာဗျာဗျာဏ္ဍိယ၊ Hier heeft een *Ngoko* woord een *kromo* uitgang ontvangen, zoo als in de poëzij geoorloofd is. Er had moeten staan ဟာဗျာဗျာဏ္ဍိယ၊

ဗျာဏ၊ Is een, uit het Sanskrietsch afkomstig en in poëzij gebruikelijk woord. In proza zegt men ဟာဗျာဏ္ဍိယ၊ of van hooge personen sprekende ဗျာဏ္ဍိယ၊

ဗျာဏ္ဍိယ၊ De lijdende vorm van ဟာဏ္ဍိယ၊ waarvoor men hier had moeten schrijven ဗျာဏ္ဍိယ၊ zie boven.

ရဲယုတ်ယုတ်မိ \ Is een titel van eenen opperbevelhebber in het leger.

ဟဟဟဟ \ Is een van het Sanskrietsch afkomstig en in poëzij gebruikelijk woord voor ပြေ \

ရဲယုတ်ယုတ်မိ \ In kromo-proza zegt men hiervoor မိ

ဟဟဟဟ \ of ဟဟဟဟဟဟ \ Is een in poëzij gebruikelijk woord, waarvoor men in kromo-proza zegt ဟဟဟဟ \

ဟဟဟဟ \ Is *Ngoko*, hier had moeten staan ရဲယုတ်ယုတ်မိ \

ဟဟဟဟဟဟ \ Voor ဟဟဟဟဟဟ \ is in proza ongebruikelijk, men zegt daarvoor ဟဟဟဟ \

ရဲယုတ်ယုတ်မိဟဟဟဟဟဟ \ Het woord ရဲ \ is eene, in poëzij gebruikelijke, verkorting voor ရဲဟဟဟဟဟဟ \ en de titel van den vorst, de prinsen en den rijksbestierder. Voor het woord ရဲဟဟဟဟဟဟဟဟဟဟဟဟ \ had hier moeten staan ရဲဟဟဟဟဟဟဟဟဟဟဟဟ \ dewijl deze de titel is van heilige personen, zoo als *Kalidjogo*, welke één der acht *Soenan's* geweest is, welke het oprigten der Moské te *Demak* bevorderd hebben.

ဟဟဟဟဟဟဟဟ \ Is in peözij gebruikelijk. Hier had moeten staan ရဲဟဟဟဟဟဟဟဟဟဟဟဟ \

ဟဟဟဟဟဟဟဟ \ Is *Ngoko*, er had moeten staan ရဲဟဟဟဟဟဟဟဟဟဟဟဟ \

ဟဟဟဟဟဟဟဟဟဟဟဟ \ Digt bij *Tawang Mangoe* is nog een steenen beeld, hetwelk genoemd wordt ရဲဟဟဟဟဟဟဟဟဟဟဟဟ \ waarschijnlijk hetzelfde, hetwelk al-

IV.

Over den stichter en den tijd der stichting van de oude Monumenten op Tjetto.

Toen wij boven over de stichting der oude monumenten op *Soekoeh* handelden, hebben wij reeds onze gissing te kennen gegeven, dat KJAHI PATJIRO de eerste grondlegger der nu nog aanwezige monumenten op *Tjetto* geweest zal zijn. Immers *hij* had die afgezonderde plaats voor zich verkozen, om aldaar, even als zijn vader KJAHI TOEHAN GOEROEDJOE op *Soekoeh*, boete te doen. De jaargetallen, op *Tjetto* vermeld, komen ook overeen met den tijd, waarin KJAHI PATJIRO geleefd heeft.

Dat hij hierin geholpen zal zijn door inwoners van *Soekoeh*, is zeer waarschijnlijk. KJAHI PATJIRO toch was de zoon van den op *Soekoeh* zoo hoog verkeerden KJAHI TOEHAN GOEROEDJOE. Zonder twijfel zijn hem dus, bij zijn vertrek naar *Tjetto*, eenige inwoners van *Soekoeh* gevolgd. De nabijheid dezer beide plaatsen heeft natuurlijk de gemeenschap tusschen dezelve zeer bevorderd, daar *Tjetto* naar

gissing slechts drie of vier palen hemelsbreedte ten noordoosten van *Soekoeh* gelegen is. Daar er verder tusschen het beeldhouwerk op *Soekoeh* en *Tjetto* een zeer groote overeenkomst bestaat, zoowel in de houding van vele beelden, als in de bewerking der steenen en ook het letterschrift op beide plaatsen geheel overeenkomst, is dit een bewijs te meer voor onze geuite gissing. Aldus zullen er ook waarschijnlijk kunstenaars van *Modjopahit* tot de werklieden der monumenten op *Tjetto* behoord hebben.

Volgens het boven gegeven verhaal van *Tjetto*, mij door RONGGO WARSITO medegedeeld, hebben, in den tijd, toen de Mohammedaansche godsdienst meer en meer veld won op *Java*, dat is, gedurende het leven van KJAHI PATJIRO, vele dergenen, welke aan de voorvaderlijke godsdienst getrouw bleven, zich bij KJAKI PATJIRO op *Tjetto* vervolgd. De ligging van *Tjetto*, midden in het gebergte, was voorzeker zeer geschikt, om hen naar deze plaats uittelokken, waar zij, voor den vijand beveiligd, in stilte hunne goden konden dienen. Zoo hebben ook andere, welke het Mohammedaansche geloof niet omhelzen wilden, zich naar bergachtige streken begeven, waarvan nu nog de zoo genaamde Boedhisten op het *Tengersche* gebergte en in *Bantam* afkomstig zijn. Ook deze vlugtelingen hebben KJAHI PATJIRO voorzeker bijgestaan in het

vervaardigen der beelden en andere monumenten op *Tjetto*.

Het oudste jaargetal hetwelk op *Tjetto* voorkomt is 1370, dus zes jaren later dan de jongste datum op *Soekoeh*. Het tweede op *Tjetto* voorkomend jaargetal is 1378. Van 1370 af tot aan 1378 en voorzeker nog later is men dus op *Tjetto* bezig geweest met het vervaardigen der monumenten. De heer CRAWFURD vermeld, op gezag van den heer WILLIAMS, het jaargetal 1356. Doch ik heb hetzelfde nergens op *Tjetto* aanwezig gevonden.

De juiste tijd der verwoesting dier monumenten is thans niet meer met genoegzame zekerheid te bepalen. Zonder twijfel echter moet men denzelfden stellen in den tijd, toen PRAGIWONGSO met zijn Mohammedaansch leger van *Demak* naar *Tjetto* is getrokken, KJAHI PATJIRO aldaar in het gevecht gesneuveld is en zijne volgelingen zich zuidwaarts bij *Tawang Mangoe* hebben nedergezet. Dat hij toch de verwoester dier monumenten geweest is, kan aan geene twijfeling onderhevig zijn, nademaal hij, met het doel, om de oude Hindoesche godsdienst op *Java* te vernietigen, tegen KJAHI PATJIRO was opgetrokken.

V.

Verklaring der opschriften op Tjetto.

Hetgeen wij bij de verklaring der opschriften op *Soekoeh* aangaande de taal en het letterschrift dier opschriften vermeld hebben, is ook toepasselijk op de beide opschriften te *Tjetto* door mij gevonden, nademaal de letters op beide plaatsen dezelfde gedaante hebben. Daarom verwijzen wij den lezer naar het aldaar gezegde en naar het alphabet en gaan dadelijk tot eene verklaring der opschriften over.

No. 1.

၈၈ ဤ ၈၈ ၀:
1370.

N. 2.

၈၈ ၈၈ ၈၈ ၈၈ ၈၈

ကယျံ နာမု ဣယျာ ဟကေသ

ဤယယသံ နာံ နာံ

သယသယဟကေသက

ရဏာသယဣယျာ နာံ သံ

က ဣ ယ သ :

De voorname Priesterkoning (is het) die zeer beroemd is voor zijne boetedoening, toen hij in kommervolle tijden verkeerde, dacht hij om geen slapen (of) eten; tot dat hij Priesterkoning geworden is, heeft hij (zijne boetedoening) zeer vermeerderd,

1 3 7 8.

Het eerste woord ရယသံ \ beteekent hetzelfde als ဟယကေ \ of thans gebruikelijke နာံ နာံ \ De titel van ဘဒယဏိဋ္ဌိရာ \ Priesterkoning was in het Hindoesche tijdvak een der eervolste; verscheidene Javaansche vorsten hebben getracht dien te verkrijgen. Het woord ကယျံ နာံ \ is hetzelfde als het thans nog gebruikelijke ကယျံ နာံ \ beroemd, bekend. Voor ဣယျာ \ zegt men thans ဟယ \ voor ကေသဤ \ zoude men thans zeggen ကေသရဋ္ဌိ \ Het woord သံ နာံ နာံ \ is hetzelfde als het thans gebruikelijk သံ နာံ နာံ \ ophangen; hier is het gebruikt in den zin van geen gebruik

maken van. Voor ᨧᨶᨶᨶ zegt men thans ᨧᨶᨶ eigenlijk *komen*, hier gebruikt in den zin van *totaan*, in welke beteekenis het woord ᨧᨶᨶ ook voorkomt. Het woord ᨧᨶᨶ is het zelfde als ᨧᨶᨶ van het Sanskrit afkomstig en eigenlijk *heer* beteekenende. In oude Javaansche geschriften wordt het ook soms voor *vorst* gebruik. De heir bedoelde *priesterkoning* is allerwaarschijnlijkst KJAH I PATJIRO.

De derde letter op de eerste regel verschilt in vorm van dezelfde letter in de opschriften van *Soekoeh* voorkomende. In andere opschriften echter komt eene soortgelijke figuur der ᨧ voor, terwijl de zamenhang der rede eveneens voor onze verklaring pleit. De tjetjak, bij de laatste letter der eerste regel behoorende staat niet boven maar nevens dezelve. Hierdoor zoude men kunnen vermoeden, dat deze figuur niet eene ᨧ voorstelt, maar een gekromd lijntje, hoedanig een meermaalen onder de opschriften van *Soekoeh* en ook aan het einde van dit opschrift voorkomt; doch hetzelfde wordt daar alléén gebruikt, wanneer het opschrift geëindigd is en niet midden in hetzelfde. Daarom heb ik gemeend, dat men door hetzelfde hier de ᨧ verstaan moet. Zoo men evenwel hetzelfde voor een rustpunt wil houden en de daarnevens geplaatste Tjetjak als een niet tot het op-

schrift zelve behoorend puntje beschouwen , geeft dit echter in den zin geene verandering , men moet alsdan vertalen : *De voorname priesterkoning. Hij is beroemd* enz.

Het opschrift is niet op éénen maar op vijf verschillende nevens elkander geplaatste steenen gehouwen. Dezelve zijn thans een weinig van elkander afgeweken. Hierdoor zijn de linker- en regterzijden van de voorlaatste letter op de eerste regel van elkander afgescheiden , zoo als ook met het laatste cijfer het geval is. De derde regel heeft niet dezelfde lengte als de overige en de laatste letter derzelve is verminkt , waarschijnlijk door het afwijken der steenen van elkander.

ALPHABETISCH REGISTER

der

in de Opschriften voorkomende woorden.

ᄇᄇ \

ᄇᄇᄇ \ hetzelfde als ᄇᄇᄇ \ *te, in, door.*

ᄇᄇᄇᄇ \ *groot.*

ᄇᄇᄇᄇᄇ \ *trouwloos handelen.*

ᄇᄇᄇᄇᄇ \ *genoegen scheppen.*

ᄇᄇᄇᄇᄇ \ *Godheid.*

ᄇᄇᄇᄇ \ *smaken.*

ᄇᄇᄇᄇᄇ \ *verkeerd.*

ᄇᄇᄇᄇᄇ \ *verkrijging.*

ᄇᄇᄇᄇᄇ \ *inhalig zijn.*

ᄇᄇᄇᄇᄇ \ *verhinderen.*

ᄇᄇᄇᄇᄇ \ *offerhanden.*

ᄇᄇᄇ \ hetzelfde als ᄇᄇᄇᄇ \ *te, in, door.*

ᄇᄇᄇᄇ \ *te, in, door.*

ယံဂဒါ \ *genaderd worden.*

ယံဂံဂံ ဇာ် \ *ophangen.*

ဧဂ \

ဧဂ \

ဧဂဇာ် \ *gehoorzaam zijn.*

ဧဂ \

ဧဂဇာ် \ *plan hebben.*

ဧဂဇာ်ဇာ် \ *ongehoorzaam zijn.*

ဧဂဇာ် \ *vorst.*

ဧဂဇာ် \ *leering.*

ဧဂဇာ်ဇာ် \ *stof.*

ဧဂ \

ဧဂဇာ် \ *gij.*

ဧဂဇာ်ဇာ် \ *in beweging zijn.*

ဧဂဇာ်ဇာ် \ *lagchen, uitlagchen.*

ဧဂဇာ်ဇာ်ဇာ် \ *te zien zijn.*

ဧဂဇာ် \ *wil.*

ဧဂဇာ်ဇာ် \ *op de vlugt gaan, wegloopen.*

ဧဂဇာ်ဇာ် \ *bekend, beroemd zijn.*

ဧဂဇာ် \ *tijd.*

ဧဂဇာ် \ *membrum virile.*

ဧဂဇာ် \ *die, welke.*

ᨗᨗᨗ \ *wegens , uit.*

ᨗᨗ \

ᨗᨗᨗᨗᨗ \ *paal en perkzetten.*

ᨗᨗᨗᨗᨗ \ *zenden.*

ᨗᨗᨗ \

ᨗᨗᨗ \ *gij , uw , zijn.*

ᨗᨗᨗᨗ \ *zeer.*

ᨗᨗᨗ \ *niet.*

ᨗᨗᨗᨗᨗ \ *komen , tot aan.*

ᨗᨗᨗᨗᨗ \ *onderwijs.*

ᨗᨗᨗᨗ \ *overtreding.*

ᨗᨗᨗᨗᨗ \ *boete doen.*

ᨗᨗᨗᨗᨗ \ *zich verzetten.*

ᨗᨗ \

ᨗᨗ \ *zeer.*

ᨗᨗᨗᨗ \ *alle.*

ᨗᨗᨗᨗᨗᨗ \ *oogenblik.*

ᨗᨗᨗᨗ \ *slapen.*

ᨗᨗᨗᨗ \ *plaats.*

ᨗᨗᨗᨗᨗᨗ \ *leven en ligchaam overstorten.*

ᨗᨗ \ *die.*

ᨗᨗ \

ᨗᨗ \ *ontbreken.*

ᄃᆞᆫ begin.

ᄃᆞᆫᄃᆞᆫ geluk.

ᄃᆞᆫᄃᆞᆫ vlam.

ᄃᆞᆫᄃᆞᆫᄃᆞᆫ priester.

ᄃᆞᆫᄃᆞᆫᄃᆞᆫ speer.

ᄃᆞᆫᄃᆞᆫᄃᆞᆫ slechte daad.

ᄃᆞᆫᄃᆞᆫᄃᆞᆫᄃᆞᆫ gelijk, zamen.

ᄃᆞᆫᄃᆞᆫ mensch.

ᄃᆞᆫᄃᆞᆫᄃᆞᆫ mensch.

ᄃᆞᆫᄃᆞᆫ tegenkomen.

ᄃᆞᆫᄃᆞᆫᄃᆞᆫ raden.

ᄃᆞᆫᄃᆞᆫ

ᄃᆞᆫᄃᆞᆫᄃᆞᆫ zeer eig. overtreffen.

ᄃᆞᆫᄃᆞᆫᄃᆞᆫᄃᆞᆫ altijd.

ᄃᆞᆫᄃᆞᆫᄃᆞᆫᄃᆞᆫᄃᆞᆫ honger hebben.

ᄃᆞᆫᄃᆞᆫᄃᆞᆫᄃᆞᆫᄃᆞᆫᄃᆞᆫ verwachten.

ᄃᆞᆫᄃᆞᆫ

ᄃᆞᆫᄃᆞᆫᄃᆞᆫ stout spreken.

ᄃᆞᆫᄃᆞᆫᄃᆞᆫ zonde.

ᄃᆞᆫᄃᆞᆫᄃᆞᆫᄃᆞᆫ raken.

ᄃᆞᆫᄃᆞᆫᄃᆞᆫᄃᆞᆫ heer, vorst.

ᄃᆞᆫᄃᆞᆫᄃᆞᆫ in kommervollen toestand zijn.

ᄃᆞᆫᄃᆞᆫᄃᆞᆫᄃᆞᆫ eig. voet, vandaar als titel voor hooge personen, even als het tegenwoordige ᄃᆞᆫᄃᆞᆫᄃᆞᆫᄃᆞᆫ

ယံယာယံ \ *priester.*

ယံယံယံယံ \ *betoomen.*

ယံယံယံ \ *overlast aandoen.*

ယံ \

ယံယံ \ *zondigen tegen de Goden.*

ယံယံ \ *goed.*

ယံယံ \ *sterk zijn.*

ယံ \

ယံယံ \ *kunnen, in staat zijn.*

ယံ \

ယံ \ *scherp.*

ယံ \ *die.*

ယံယံ \ *vraagwoord.*

ယံယံ \

ယံယံယံ \ *rijden, lijd. vorm* ယံယံယံယံ \

ယံ \

ယံ \ *met, en.*

ယံယံ \ *rooven, stelen.*

ယံယံ \

ယံယံယံ \ *priester.*

ယံယံယံ \ *zich tot de Goden wenden in gebeden.*

ယံယံ \ *gunst.*

ᳵᳵᳵ ᳵᳵ ᳵ *brenghen.*

ᳵᳵ ᳵ

ᳵᳵ ᳵᳵ ᳵ *bidden.*

ᳵᳵ ᳵᳵ ᳵ *wanneer, indien.*

ᳵᳵ ᳵᳵ ᳵ *wanneer.*

ᳵᳵ ᳵ

ᳵᳵ ᳵ

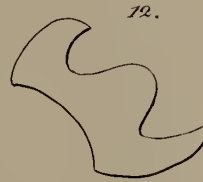
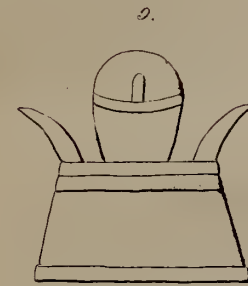
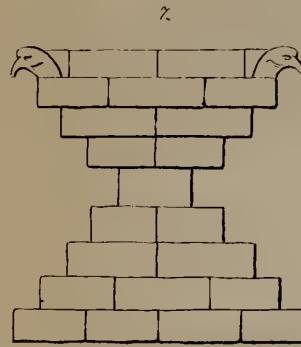
ᳵᳵ ᳵᳵ ᳵ *oppassen.*

ᳵᳵ ᳵᳵ ᳵ *zeer.*

ᳵᳵ ᳵᳵ ᳵᳵ ᳵ *wachten.*

ᳵᳵ ᳵᳵ ᳵ *zeer.*

185

19

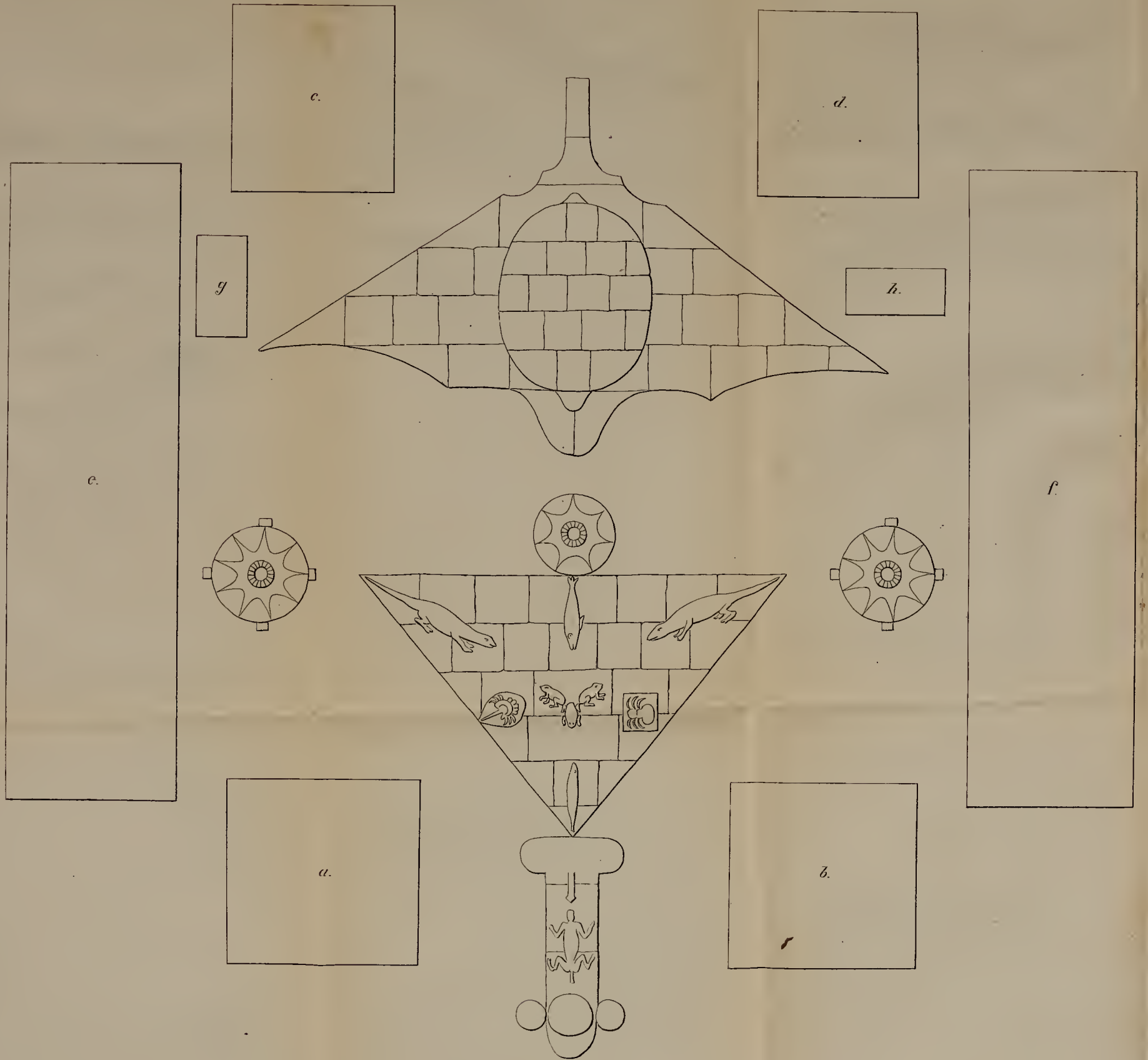
Faint, illegible text or markings in the middle left section of the page.

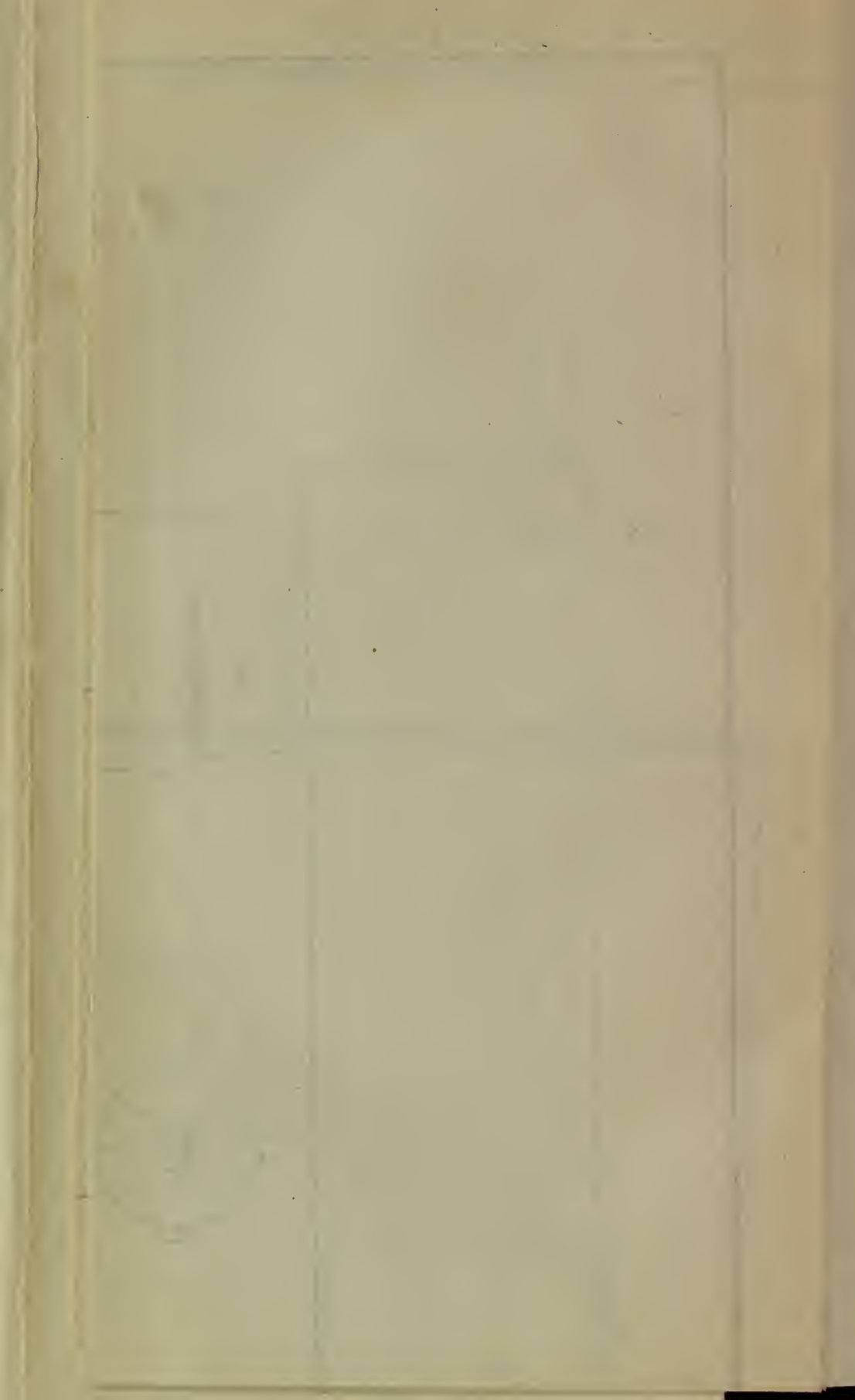

Faint, illegible text or markings in the bottom left section of the page.

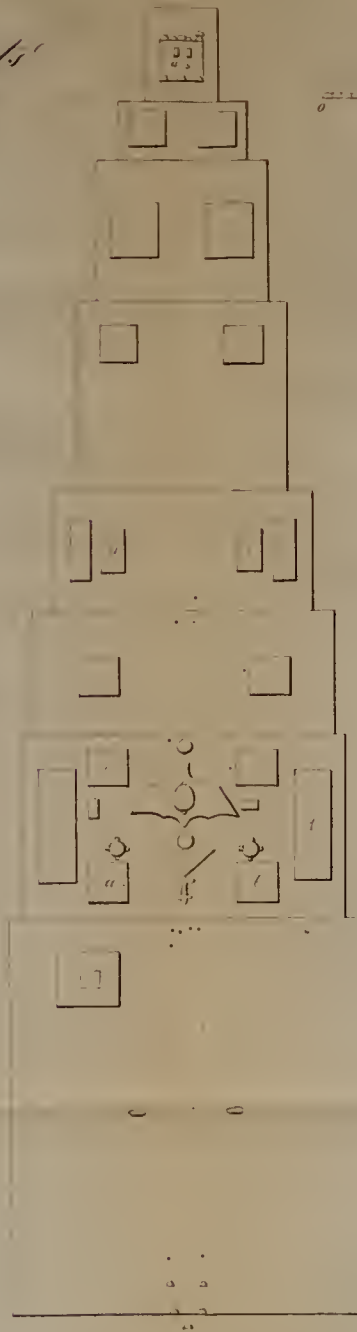
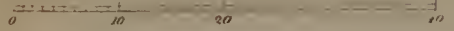

0.

*Topographische Teekets
der Oudheden op Tjelle*

Schaal van 20. Ned. Ellen

A.

Z.

13. Een puntje wijst de plaats van
eenen gebroedersouden Steen aan

11.

~~Handwritten text, possibly a title or header, crossed out with diagonal lines.~~

Handwritten text, possibly a date or reference number.

Handwritten text, possibly a name or title.

Handwritten text, possibly a name or title.

Handwritten text, possibly a name or title.

Handwritten text, possibly a name or title.

Handwritten text, possibly a name or title.

Handwritten text, possibly a name or title.

Handwritten text, possibly a name or title.

Handwritten text, possibly a name or title.

Handwritten text, possibly a name or title.

Handwritten text, possibly a name or title.

Handwritten text, possibly a name or title.

Handwritten text in a rectangular box at the top of the page.

Handwritten text in a large, irregular shape, possibly a list or a set of notes.

Handwritten text in a rectangular box at the bottom of the page.

1.
ⲛⲟⲩⲛⲧⲛⲧⲛⲧⲛⲧ
ⲛⲟⲩⲛⲧⲛⲧⲛⲧⲛⲧ

2.
ⲛⲛⲛⲛ
ⲛⲛⲛⲛ
ⲛⲛⲛⲛ
ⲛⲛⲛⲛ
ⲛⲛⲛⲛ
ⲛⲛⲛⲛ
ⲛⲛⲛⲛ
ⲛⲛⲛⲛ

3.
ⲛⲟⲩⲛⲧⲛⲧⲛⲧⲛⲧⲛⲧ
ⲛⲟⲩⲛⲧⲛⲧⲛⲧⲛⲧⲛⲧ
ⲛⲟⲩⲛⲧⲛⲧⲛⲧⲛⲧⲛⲧ
ⲛⲟⲩⲛⲧⲛⲧⲛⲧⲛⲧⲛⲧ
ⲛⲟⲩⲛⲧⲛⲧⲛⲧⲛⲧⲛⲧ
ⲛⲟⲩⲛⲧⲛⲧⲛⲧⲛⲧⲛⲧ
ⲛⲟⲩⲛⲧⲛⲧⲛⲧⲛⲧⲛⲧ
ⲛⲟⲩⲛⲧⲛⲧⲛⲧⲛⲧⲛⲧ

ⲛⲟⲩⲛⲧⲛⲧⲛⲧⲛⲧ

5.
ⲛⲟⲩⲛⲧⲛⲧⲛⲧⲛⲧ

6.
ⲛⲟⲩⲛⲧⲛⲧⲛⲧⲛⲧⲛⲧ
ⲛⲟⲩⲛⲧⲛⲧⲛⲧⲛⲧⲛⲧ
ⲛⲟⲩⲛⲧⲛⲧⲛⲧⲛⲧⲛⲧ

7.
ⲛⲟⲩⲛⲧⲛⲧⲛⲧⲛⲧ

4.
ⲛⲟⲩⲛⲧⲛⲧⲛⲧⲛⲧ
ⲛⲟⲩⲛⲧⲛⲧⲛⲧⲛⲧ
ⲛⲟⲩⲛⲧⲛⲧⲛⲧⲛⲧ
ⲛⲟⲩⲛⲧⲛⲧⲛⲧⲛⲧ

9.
ⲛⲟⲩⲛⲧⲛⲧⲛⲧⲛⲧ

100

100

100

100

100

100

100

100

100

100

100

100

Opschriften op Tjetlo

N° 2.

N° 2

Σ
Σ
Σ

Σ
Σ
Σ

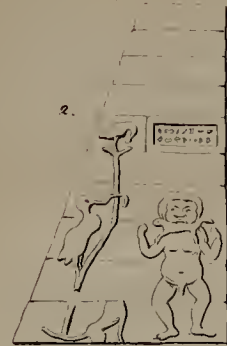
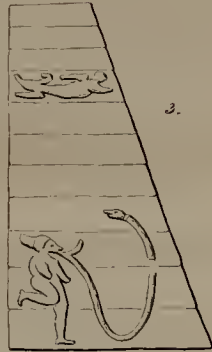
Σ
Σ
Σ

Σ
Σ
Σ

Σ
Σ
Σ

Σ
Σ
Σ

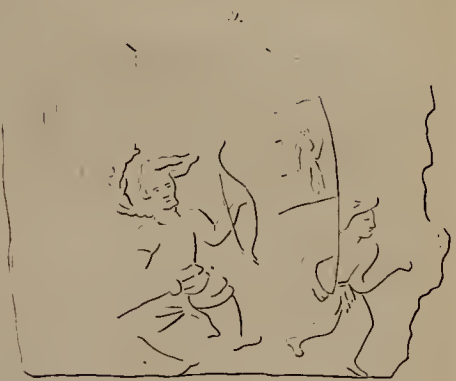
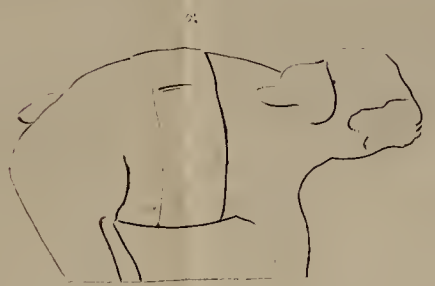
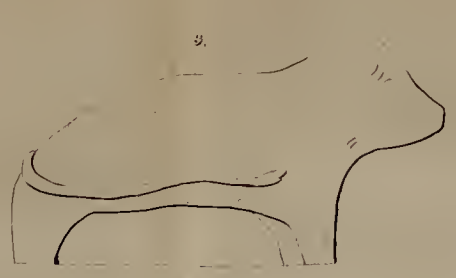

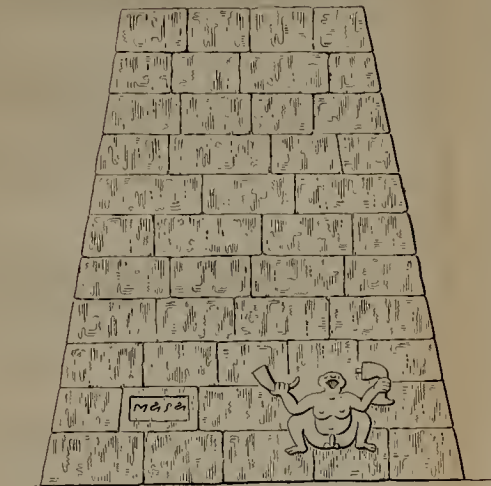

De Pyramide
aan derzelver Noord-zijde

De Pyramide
aan derzelver Zuid-zijde

N° 1.

Op de Pyramide
aan de West-zijde

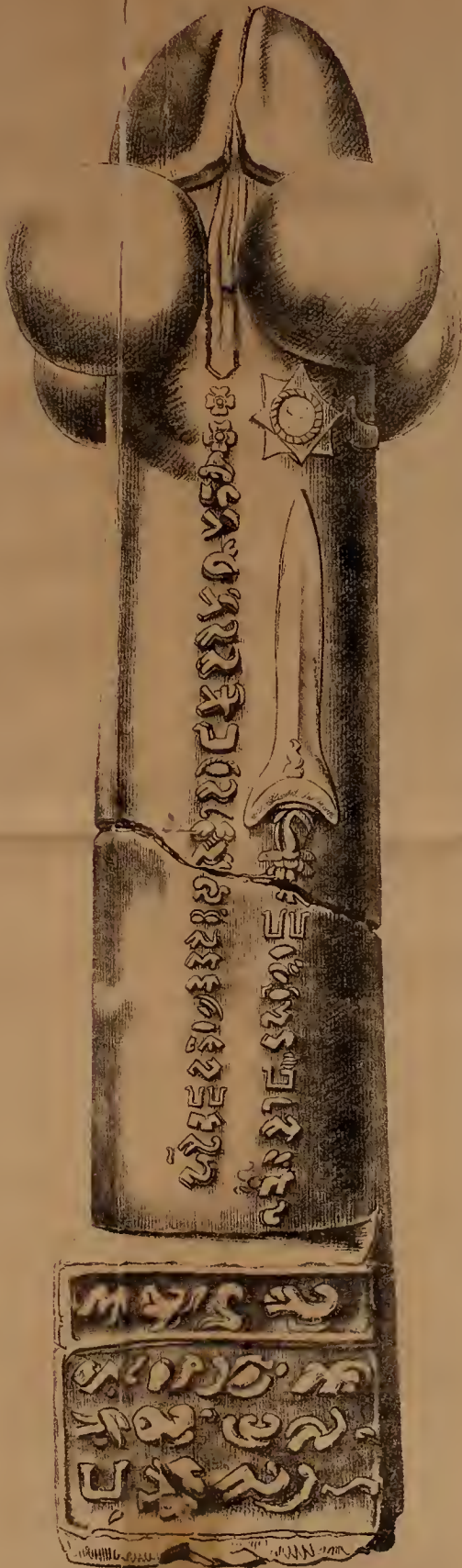

N° 2.

Handwritten text at the top of the page, possibly a title or author's name.

THE HISTORY OF THE

ROYAL SOCIETY OF LONDON

AND

THE ASSOCIATION OF ARTS AND SCIENCES

IN

ENGLAND

FROM THE YEAR 1660 TO 1700

BY JOHN VAUGHAN

Vertical handwritten text on the left margin, possibly a library or collection identifier.

شعير بيدساري

Sjaïr Gidasari,

EEN OORSPRONKELIJK MALEISCH GEDICHT,

UITGEGEVEN

en van eene Vertaling en Aanteekeningen voorzien

DOOR

W. R. van Hoëvell,

THEOL. DOCT., VICE-PRESIDENT VAN HET BATAVIAASCH GENOOTSCHAP VAN
KUNSTEN EN WETENSCHAPPEN, EN PREDIKANT TE BATAVIA.

INLEIDING.

Ofschoon de Maleische taal reeds bijna derde halve eeuw door Europeanen is beoefend; ofschoon wij in 't bezit zijn van elementair-boeken, van lexica en grammaticas, zoo blijkt evenwel, bij eene voortgezette studie en diepere navorsching dier taal, dat hare kennis nog op verre na niet volkomen is. Tallooze malen ontmoet men, onder het lezen van oorspronkelijke werken, woordvormingen en woordvoegingen, spraakwendingen en zamenstellingen van volzinnen, wier verklaringen te vergeefs bij de Grammatici gezocht worden; ja niet zelden stuit men op bijzonderheden, die met door hen aangegeven regelen volkomen in strijd zijn. Dikwerf vindt men woorden, niet alleen van vreemden oorsprong, maar echt Maleische woorden, wier vertaling of uitlegging de woordenboeken, of in 't geheel niet, of slechts gebrekkig en onvoldoende mededeelen: en het zal iemand, die eenig handschrift gelezen en van de daarin voorkomende woorden aantekening gehouden heeft, niet moeilijk vallen de bestaande lexica met eenige honderden woorden te vermeerderen.

Van waar nu dit verschijnsel? van waar komt het, dat zoo veel uitstekende, geleerde mannen zich aan de beoefening eener taal gewijd hebben, wier kennis, na zulk een lang tijdverloop, nog niet verder gevorderd is? Indien het mij vergund is, hierover bescheiden mijn gevoel in 't midden te brengen, dan zou ik dit grootendeels daaraan toeschrijven, dat men te spoedig eene practische rigting aan de studie van het Maleisch gegeven heeft, zonder daarmede het verder onderzoek der Taal- en Letterkunde zelve hand aan hand te doen gaan: dat men het gevonden goud al dadelijk heeft gebruikt en in omloop gebragt, zonder de mijn zelve verder te ontginnen. Daar het in de eerste eeuw bijna uitsluitend Protestantsche Geestelijken waren, die zich op eene wetenschappelijke beoefening van het Maleisch toeleiden, met het doel, om het volk in die taal het Evangelie te verkondigen, en voor het Christendom te winnen, zoo verschenen al spoedig vertalingen van de Heilige schrift en van Godsdienstige werken. Ook spraakkunsten en woordenboeken werden vervaardigd: maar hoedanig waren ze ingerigt? Niet om den aard, de eigenaardige eigenschappen, de bijzondere uitdrukkingen en woorden der taal uiteentezetten, maar om den Europeaan in de gelegenheid te stellen, zijne gedachten en denkbeelden er op eene verstaanbare wijze in uitte drukken. Men schoeide de Grammatica's naar de Latijnsche of Grieksche, in plaats van uit de oorspronkelijke

Maleische geschriften eene grammatica te putten, en ze alzoo een uitvloeisel te doen zijn van hetgeen men daarin aantrof (1): men vertaalde de woorden der Nederduitsche lexica in 't Maleisch; terwijl men in de Maleisch-Nederduitsch woordenboeken niets anders gaf dan eene omzetting van de Nederduitsch-Maleische:

(1) Het zou mij te ver heen leiden, dit een en ander met voorbeelden uit de uitgegeven werken zelve te bewijzen. Genoeg zij het hier onder anderen aan te halen eene zindsnede uit de voorrede van het werk van J. ROMAN, van 1647 tot 1653 Predikant te Batavia, getiteld: »Grondt ofte kort Berecht van de Maleische tale, vervat in twee deelen; het eerste handelende van de letters en haren aanhang, het andere van de deelen eener rede. Door JOHANNES ROMAN, Bedienaar des Heiligen Evangeliums in de Gemeente van Christus te Batavia, op 't eiland groot Java, 't Amsterdam, door ordre van de E. Heren Bewindhebberen der Oost-Indische Compagnie, bij PAULUS MATTHIJSZ, in de stoofsteeg in 't Muzijkboek, gedrukt 1674.» In de voorrede van dit werkje zegt de schrijver: »Maar alzo ik dacht, dat het weinig konde baten, eenig berecht te hebben om de woorden te kunnen lezen, indien men niet te gelijk eeniger mate en verstonde, hoe die te gebruiken, ende tot een rede te brengen waren, ziende mede met verwondering, dat niemandt tot nu toe daarvan eenig werk hadde gemaakt, als alleen dat D. SEBASTIAAN DANKAARS zahr. ged. achter zijn woordenboek in het Latijn eenige weinige regelen hiertoe dienende hadt gevoegd; *heb ik mij verpoogd, om, volgens de deelen eener rede, gelijk die in berecht van andere talen plachten vervolgd te worden, eenige aanmerkingen in orde te brengen,*» enz. Hier bekent dus de schrijver zelf het geen wij in hem afkeuren. Zie G. H. WERNDLIJ *Maleische Spraakkunst* Amst. 1736, blz. 300.

in plaats van de woorden, die men in oorspronkelijke werken aantrof, tot grondslag te nemen en daarvan eene vertaling of verklaring te leveren. Ieder die bekend is met den rijkdom der Maleische taal aan woorden, voor zaken en denkbeelden, die wij slechts door eene omschrijving of bijna in 't geheel niet kunnen uitdrukken, zal gemakkelijk inzien, hoe na-deelig deze rigting der studie op het verkrijgen eener volledige kennis der taal moest werken (1). Hadden allen na hem en voor hem den weg bewandeld, dien de beroemde LEIJDEKKER insloeg, dan zou die rigting veel beter en de resultaten veel overvloediger geweest zijn. Immers zijn Maleisch-Nederduitsch woordenboek, waarvan op dit oogenblik het Gouvernement nog een afschrift bezit, en dat tot aan de letter, door de Heeren LENTING en SCHAAP, op eene hunnen voortreffelijken voorganger waardige wijze, voor de pers is gereed gemaakt, is grootendeels uit de schriften der Maleijers zelve geput. De woorden, die hij daarin aantrof, dienden LEIJDEKKER tot grondslag, niet de Nederduitsche: en ze werden verklaard en uitgelegd door aanhalingen en spreuken uit die schrij-

---

(1) Het zij genoeg hier te herinneren aan de tallooze namen van planten en gewassen: aan de namen van huishoudelijke en maatschappelijke zaken, inrigtingen, betrekkingen enz.: aan de namen van wapenen, kleedingstukken, huisraad, vaartuigen: aan de benamingen van verschillende houdingen en bewegingen van het ligchaam, enz. enz. De aantekeningen achter de vertaling van dit werk bevatten er vele voorbeelden van.

vers zelve ontleend. WERNDLIJ, die van dit woordenboek een afschrift bezat, ging op dezelfde wijze voort, en teekende alles aan, wat hem onder het lezen van echte Maleische- en andere schrijvers voorkwam(1). Had men nu sedert dien tijd de voetstappen dezer beide mannen gevolgd, dan zou er thans, eene eeuw later, een woordenboek bestaan, dat den geheelen schat der Maleische taal in zich bevat. Maar men is weder in de oude dwaling vervallen. Het practisch gebruik op den voorgrond stellende, heeft men de studie der oorspronkelijke schriften op nieuw verwaarloosd; tot dat W. MARSDEN het spoor zijner voorgangers LEIJDEKKER en WERNDLIJ weder insloeg, en in zijn woordenboek (2), hoe onvolledig het dan ook wezen moge, even als deze, de woorden, die hij bij de oorspronkelijke schrijvers vond, tot leidraad genomen, en hunne verklaring mede uit die schrijvers ontleend en door voorbeelden uit hunne schriften opgehelderd heeft. (3).

---

(1) Zie WERNDLIJ, op. l. blz. 269. Dit geheele voortreffelijke werk is een bewijs, dat de schijver de studie der Maleische schriften als de ware en hoofd-bron beschouwde, waaruit de kennis dier taal moet worden geput: gelijk de titel van »Maleische Spraakkunst uit de eigen schriften der Maleiers opgemaakt'' dit almede te kennen geeft.

(2) MARSDEN heeft het woordenboek van LEIJDEKKER niet gekend, hetgeen voor de wetenschap zeer te betreuren is, dewijl anders het zijne ongetwijfeld daardoor aanmerkelijk in waarde zou gestegen zijn.

(3) Hij zelf verklaart dit in de voorrede voor zijn woordenboek (Nederduitsche vertaling van J. P. ELOUT), blz. II, IV, VI.

De studie der oorspronkelijke Maleische geschriften is alzoo het voorname, ik zou bijna zeggen, het eenige middel, althans in den tegenwoordigen stand der wetenschap, om dieper in de kennis dier taal- en letterkunde doortedringen. Ten einde nu die studie te bevorderen is er, dunkt mij, niets nuttiger dan het uitgeven der texten zelve. Geen sterker bewijs voor het verwaarloozen dier studie is er mogelijk, dan juist de bijzonderheid, dat er, tot nu twintig jaren geleden, genoegzaam geen enkel oorspronkelijk Manuscript door den druk was bekend gemaakt: aan den Heer P. P. ROORDA VAN EIJSINGA komt de eer toe van den eersten stap op dezen koninklijken weg gedaan te hebben; en, behalve een paar kleine stukjes elders voorkomende (1), zijn zijne uitgaven van de حکایت سلطان
 ابراهيم *Hikajat Sulthan Ibrahiem*, de اسمائیتیم *Isma
 Jatiem*, de تاج السلاطين *Tadjoe Elsalathin*, en de
 سري رام *Srie Rama*, de eenige uitgaven van Maleische texten. Dit voorbeeld heb ik dan, ofschoon op mijne wijze, trachten te volgen; en ziedaar de reden, die mij bewogen heeft, om een manuscript voor de pers te bewerken.

---

(1) Ik bedoel hier onder anderen de سلسله سکل راج یش کرچان uitgegeven door E. DELACRIER in het *Journal Asiatique*, Juillet 1839, blz. 47 enz.; en de uittreksels van een Maleische Roman, voorkomende in het *Maleisch Leesboek van* A. MEURSINGE Leijd. 1842.

Dat ik juist eene *poëtische conceptie* heb gekozen, is daaraan toëteschrijven, dat dit gedeelte der Maleische taal- en letterkunde nog geheel onbeoefend ligt: want, als men de korte uittreksels, welke MARSDEN uit het gedicht *کن تمبوھن Kin Temboehan* mededeelt (1), en een paar andere kleine versjes uitzondert, dan is er letterlijk nog niets van gepubliceerd. En toch verdient die poëzij de aandacht der beoefenaren van de Indische Taal- en Letterkunde in ruime mate. Velen, die het vonnis van JOHN CRAWFURD over haar kennen, zullen mijn oordeel waarschijnlijk in twijfel trekken. «Van de Maleische gedichten mag men zeggen,» zoo drukt die schrijver zich uit (2), «dat het eene rijmelarij is alleen voor het oog en het oor, vermits er verbeelding, vuur en hartstogt, met één woord alles aan ontbreekt, om ze tot wezenlijke dichtstukken te maken.» Misschien zijn deze woorden wel gedeeltelijk de oorzaak geweest, dat men, vooringenomen tegen eene zaak, waarvan het onderzoek zoo weinig voldoende resultaten beloofde, haar sedert geheel heeft verwaarloosd.

Om nu dit vooroordeel weg te nemen, heb ik geen beteren weg weten in te slaan, dan een der onder de Maleijers meest bekende en beroemde dichtstukken of *شعیر* uittegeven. Er zijn er in 't Maleisch

(1) Zie MARSDENS, *Grammar* blz. 193 enz.

(2) Zie J. CRAWFURD. *Indian Archipelago* tom. III. pag. 310.

vele, zoo als de شعير کن تمبوھن *Sjaïr Kin Temboehan*, شعير بيدساري *Sjaïr Bidasari*, شعير ایکن *Sjaïr Ikan*, شعير ائگرنی *Sjaïr Anggrenei*, شعير اجرانق *Sjaïr adjar anakh*, شعير کراشن بنتن *Sjaïr Kerangan Bantan*, شعير سلمباري *Sjaïr Selimbari*, en tallooze meer. Maar onder dezen zijn de beide eersten de meest beroemde. Daar echter de *Kin Temboehan* door de uittreksels bij MARSDEN reeds eenigzins bekend is, heb ik mij bij de *Sjaïr Bidasari* bepaald. Het is een uitgebreid dichtstuk, uit ongeveer 7000 regels bestaande,(1) en in zes قصة afdeelingen of zangen verdeeld.

In den *eersten zang* brengt de dichter zijne lezers aan het hof van den Sultan van *Kembajat*. Hij schildert het geluk van dien even magtigen als wijzen en regtvaardigen vorst: — maar ziet! daar brengt eensklaps eene ontzettende gebeurtenis schrik en ontroering in zijne hoofdstad. Een *garoeda* (een fabelachtig monster, in de Indische mijthologie algemeen bekend) zweeft met zijne onheilspellende wieken boven het vorstelijk paleis, brengt vrees en ontzetting in het gansche land, en doet den ontstelden vorst met zijne gemalin den zetel van zijn rijk verlaten. Maanden lang

---

(1) De Heer DULAURIER geeft in zijn *Catalogue des M. S. S. Malays etc.* (*Journal Asiatique* Juillet 1840, pag. 67) op, dat het M. S. door hem vermeld, uit 6000 versen bestaat. Is deze opgave juist, dan is dat Handschrift waarschijnlijk niet volledig.

zwerven ze nu in de wildernissen rond. Zijne gade bevindt zich in een' toestand, waarin de vermoeijenssen en ontberingen haar dubbel afmatten. Aan den oever eener rivier zinkt de uitgeputte vrouw eindelijk magteloos neder—daar wordt ze moeder van hare eerstgeboren dochter. Hoc verblijdend die gebeurtenis in andere omstandigheden ook voor hen zou geweest zijn, thans, bij de herinnering aan de ellende en 't gebrek, waarmee ze te worstelen hebben, wijkt de blijdschap voor de bitterste smart. 't Zou eene hardvochtige wreedheid geweest zijn, het teedere wichtje in hunne ballingschap, op den moeilijken togt, door bosschen en wildernissen, met zich te willen voeren, en aan de brandende zonnestrallen, aan de gevaren van wilde dieren, aan kommer en ontbering bloot te stellen. Aan den oever der rivier leggen ze het dus te vondeling. Treffend is inderdaad de schildering van de scheiding der ouders van hunne lieveling: aandoenlijk de ontboezeming van de radelooze smart der moeder, die liever wil sterven, dan haar kind verlaten: en meesterlijk is de voorstelling van den inwendigen strijd des vaders, tusschen zijn verlangen om bij het wicht te blijven, en de overtuiging, dat het voor het geluk van allen beter is, het aan de verzorging van anderen overtelaten. Hij vermant zich zelf; hij voert zijne vrouw van het tooneel der smarte weg; hij ondersteunt hare wankelende schreden; en beiden vervolgen, met gebo-

gen hoofd en een gebroken hart , den langen weg.

Het begin van den *tweeden zang* geeft ons de beschrijving van de woning en de aanzienlijke bezittingen eens rijken koopmans, LILA DJOEHARA genaamd, in de stad *Indrapoera*. Verblindend is de pracht van zijn huis, eer en aanzien vallen hem van zijne stadgenooten ten deel — maar iets ontbreekt er aan zijn geluk — hij heeft geene kinderen. Op zekeren morgen wandelde hij met zijne echtgenote aan den oever der rivier, die voorbij hunne stad stroomt; daar vernemen zij het weenen van een pas geboren kind: ze snellen er heen, vinden een meisje schoon als een engel, nemen het op, brengen het naar hunne woning, noemen het BIDASARI en verplegen en verzorgen het en voeden het op.

De koning der stad *Indrapoera*, waar deze koopman woonde, was gehuwd met eene jonge, schoone vrouw. Hevige hartstogten gloeiden in 't gemoed dezer vorstin. Trotsch op hare schoonheid, hield ze het hart van haar gemaal, die zich gewillig naar hare luimen schikte, in hare kluisters geboeid. Met argus-oogen bewaakte ze hem; en reeds de mogelijkheid, dat hij zich misschien nog eens eene tweede gemalin kon kiezen, deed haar in onstuimige drift, en woede, en minnenijd ontvlammen. De karakterteekening dezer vrouw is vol leven, natuurlijk en niet overdreven. De maatschappelijke toestand der vrouwen onder de Maleijers moet wel zulke ongelukkige karakters ontwikkelen.

Eens wilde ze haar' echtgenoot over een tweede huwelijk polsen; en het gevolg daarvan was, dat hij zeide: »Indien ik eene vrouw vond, wier uiterlijk en geboorte u gelijk waren; dan zou ik haar u tot vriendin geven!» Op dat woord ontvlamt de jaloezij als een brandend vuur in de borst der vorstin. Ze geeft aan hare vertrouwelingen last, om de geheele stad rond te zoeken, of er ook eene vrouw is schooner dan zij. Na langen tijd vergeefs te hebben gezocht, vinden ze eindelijk BIDASARI, die tot eene volmaakte schoonheid was opgegroeid. Door list weet ze het meisje bij zich te lokken. Op eene afschuwelijke wijze koelde ze nu haar moedwil aan de ongelukkige, pijnigde en martelde haar zeven dagen lang, en zond haar toen, gelijk ze meende als een lijk, naar de ouderlijke woning terug. Aandoenlijk is de smart der ouders, bij 'tzien van dit ontzettend schouwspel. Ze barsten uit in tranen en jammerklagten — maar, daar bemerken ze dat de mishandelde nog teekenen van leven geeft. Alle middelen worden nu beproefd — en ziet! BIDASARI herleeft!

Ondertusschen waren de pleegouders in groote verlegenheid, wat te doen, om hun kind aan de verdere vervolgingen der magtige vorstin te onttrekken. Ze komen op het denkbeeld, om verre van de stad, in eene onbewoonde woeste landstreek, een huis te bouwen. Derwaarts brengen ze BIDASARI, en komen haar nu en dan bezoeken.

De dichter brengt den lezer in den *derden zang* terug in 't paleis van den koning van *Indrapoera*. De wreede vorstin gevoelde zich gelukkig, omdat ze van hare mededingster zich bevrijd waande, en zich voor altoos in het onverdeeld bezit van haar' gemaal meende te mogen verheugen. Maar weldra wordt de misdaad door de vergelding achtervolgd. Op zekeren dag ging de koning ter jagt. Bij toeval komt hij aan het verblijf van *BIDASARI*. Verwonderd over dit nieuwe gebouw, dat hij nog nimmer te voren in deze wildernis ontmoette, treedt hij het binnen, en vindt op een pachtig rustbed een slapend meisje, schoon als een engel. Hij trachtte het te doen ontwaken, maar te vergeefs. Reeds bij den eersten aanblik was hij door hare schoonheid getroffen; en op den terugtogt naar zijn paleis, zweeft haar aanminnig beeld hem onophoudelijk voor oogen. — Onder het voorwendsel van een tweede jagt, herhaalt hij den volgenden dag zijn bezoek. Hij komt tegen den avond en vindt *BIDASARI* weer slapende. Ofschoon eerst in het denkbeeld verkeerende, dat het misschien een betooverd huis en eene betooverde maagd was, ziet hij echter de bewijzen, dat zij sedert zijn vorig bezoek wakker is geweest. Bij het vallen der duisternis ontwaakt zij dan ook. Ze verhaalt den vorst haar noodlot, zonder te weten, dat het de koning is: ze ontdekt hem een geheim, waardoor ze voortaan 's nachts slechts leven kan, en over dag door een' onafgebroken slaap overvallen wordt. Een

regtmatige toorn vervult den vorst over hetgeen hij hier van zijne gemalin verneemt. Hij vergelijkt de zachtheid en aanminnigheid van BIDASARI bij de hevigheid zijner gade. Weldra is zijn besluit genomen. Hij keert naar zijne gemalin terug, en ontrukkt haar een amulet, waardoor het meisje uit haren onnatuurlijken toestand gered is. Een nieuwe paleis wordt op zijn bevel gebouwd. Hij vraagt de schoone aan hare pleegouders ten huwelijk, en, onder het gejuich en gejubel van het volk, voert hij haar als zijne tweede echtgenoot naar het pas opgetrokken prachtig gebouw. Wie schetst de woede der ijverzuchtige vrouw, toen dit tweede huwelijk haar ter ooren kwam! Ze overlaadt den ontrouwen vorst, bij zijn eerste bezoek, met beschimpingen en bittere verwijten — maar deze ontvlugt spoedig de ontbarstig van haren toorn, om bij BIDASARI niets dan zachtheid en liefde te vinden.

De vierde zang, verplaatst ons op nieuw naar de stad, waarmede het gedicht eenen aanvang nam, naar *Kembaijat*. Na jaren zwervens was de uit zijn rijk geweken koning terug gekomen, en had den troon zijner vaderen weder beklommen, maar nacht en dag beweenden hij en zijne gade hun kind, dat ze, in droevige omstandigheden, zoo jammerlijk moesten verliezen. Wel werd hun een zoon geboren, die de eer en de kroon was zijner ouders — maar hunne eerstgeborene konden ze niet vergeten. Die zoon ziet hun harteled en biedt zich aan, om de

betreurde dochter te gaan zoeken. Met moeite verkrijgt hij daartoe verlof, want het denkbeeld van ook hem misschien te verliezen, doet den vader de haren te bergen rijzen. Vóór zijn vertrek wint de zoon echter alle mogelijke berigten in. Hij ontbiedt daartoe al de zeelieden en vreemdelingen, die zich te *Kambaijat* bevinden, bij zich. Onder deze is een jongeling *SINAPATI* die verbaasd staat over de gelijkenis, welke hij tusschen den prins de zijne zoogzuster ontdekt — en zoo komt men op het spoor, dat die zoogzuster misschien de vondelinge is. De vorstentelg reist met *SINAPATI* naar diens Vaderland. Ze komen te *Indrapoera* en daar blijkt het, dat inderdaad de pleegdochter van *LILA DJOEHARA*, thans de gemalin des konings, zijne zuster is. De ontmoeting van broeder en zuster, de vreugde van *BIDASARI*, de vriendschap en liefde, die zoowel zij als de koning den prins toedragen, dat alles bevat het einde van den vierden zang.

De *viijfde zang* begint met de verklaring van den prins, dat hij naar zijne ouders wenscht terug te keeren, ten einde hun de blijde mare van het vinden zijner zuster medetedeelen. Maar de koning en zijne gade willen den broeder niet laten vertrekken: ze halen hem over, om te blijven, en eenen brief te zenden, waarin van het gebeurde verslag wordt gedaan, en de ouders worden uitgenoodigd, om in persoon zich van het geluk hunner dochter te overtuigen. *SINAPATI* wordt als afgezant afgevaardigd.

In den zesden zang, ontvangt men te *Kembaijat* de blijde tijding. Onbeschrijfelijk is de vreugde der ouders. Ze begeeven zich spoedig op reis. Ze komen te *Indrapoera* aan. Aandoenlijk is de ontmoeting der oude lie-den met hunne zoo lang verloren dochter. Talrijk zijn de feesten, die bij deze heuchelijke gebeurtenis worden gegeven. Men zeilt naar het eiland *Noesa Antara*, om zich daar eenigen tijd te vermaken, en terwijl hier de prins zich ter jacht begaf en in de bosschen verdwaalde, had hij eene ontmoeting, die ook hem tot den gelukkigste der stervelingen maakte, en zijne ouder- en zusterliefde beloonde. Hij vond, in een betooverd paleis, de vorstin *MENDOEDARI*, die daar door een' boozen geest *Ifriet* werd opgesloten. In een gevegt met dezen, overwon hij hem, en voerde de bevrijde schoone in zegepraal met zich mede, als zijne echtgenoot.

Zietdaar den korten inhoud van het gedicht. Het is vervat in doorlopende disticha van vier regels, die alle vier op elkander rijmen. Nu en dan echter komen er voor van twee regels, maar dit is waarschijnlijk eer aan de onnaauwkeurigheid der afschrijvers, dan aan den oorspronkelijken dichter te wijten. Zulke disticha van vier regels zijn dan ook de gewone vorm, dien de Maleijers in hunne grootere dichtstukken شعير aannemen (1). Soms worden zij echter

(1) Slechts zeer zelden wijken de Maleijers van dezen regel af. Als eene groote bijzonderheid werd mij onlangs een gedicht getoond,

afgewisseld door zoogenaamde *panton's* (فنتن), waarin meestal de minnaar zijn gevoel uitdrukt, of die ook wel eens eenen beurtzang tusschen twee verliefden daargestellen. Volgens Dr. LEIJDEN, zouden de Maleijers beweren, dat de toepassing van het beeld, de spreuk of de gelijkenis in de twee eerste regels van de *panton*, altijd naauwkeurig is: en MARSDEN voegt er bij, dat dit ook eenigermate zou blijken uit de groote, zekerlijk niet door blooten onzin te verwekken aandacht, waarmede deze versen door hen worden aangehoord. Ondertusschen blijkt uit de *pantons*, die in dit werk voorkomen, onwederlegbaar, dat meestal de twee eerste regels in geen het minste verband staan met de beide volgende, en dat ze wel degelijk onzin

vervat in doorlopende disticha van acht regels, welke de een om den ander rijmen. Tot een proef er van deel ik hier het begin mede:

سوات ٲري	*	سبرمول
سوات هاري	*	اداله تٲكمال
يخ د فكييري	*	تربٲله سٲل
كلم د چاري	*	د سورتكن ٲول
بهار د سورت	*	انيله شعير
بوكن عبارت	*	بوكنن سندير
هات غيرت	*	در ٲد فقير
باٲقله لارة	*	ماٲجان فيكو

bevatten. Om dit te verklaren, en tevens te begrijpen, waarom de Maleijers er toch uren achtereen naar kunnen hooren, geloof ik dat men de *panton* uit een ander oogpunt moet beschouwen, dan de beide zoo even genoemde voortreffelijke schrijvers gedaan hebben. In de eerste plaats moet men wel in het oog houden, dat ze gezongen wordt; en dat onzin zich zeer goed laat zingen en toch de aandacht kan boeijen, blijkt, dunkt mij, duidelijk genoeg uit vele Europesche liedjes. Ik meen onder anderen menig air in fransche vaudevilles, dat gedeeltelijk uit niets anders bestaat dan klanken (b. v. la, la, la, enz.) en ik vraag of het publiek van de eerste stad der wereld niet naar dien onzin, op eene aangename wijze gezongen, met genoegen hoort? Hoe kan het dus eenige bevreemding baren, dat een Maleijer de onzin van twee regels, uit den mond eener in zijn oog bevallige zangeres, en begeleid door de in zijn oor welluidende toonen der *ribana*, regt schoon vindt, en dat hij aan het denkbeeld der twee volgende regels voor zijn verstand genoeg heeft? Men moet dus in de *pantons* niet iets zoeken, wat de dichter er niet in gelegd heeft, want dat zou natuurlijk zeer moeilijk te vinden zijn. Wanneer er soms eenig verband is tusschen de twee eerste en de twee laatste regels, zoo als in de volgende op bldz. v^m (105):

»Sorbet in een karaf geschonken

Is een goede drank voor eene zwangere vrouw.

Gij zijt een geneesmiddel voor het minnende hart,

Om het verlangend gemoed te vertroosten.”

dan is dit eer aan toeval dan aan opzet toeteschrijven. En dat het slechts te doen is, om, door de twee eerste regels, de toonen der muziek en de rijmwoorden voor de twee volgende regels te vinden, blijkt onder anderen daaruit, dat dezelfde uitdrukkingen en woorden in die eerste regels zoo dikwijls weder komen, dat ze meestal algemeene namen bevatten van personen, waaraan geen bepaald denkbeeld te hechten is, en dat die regels, niet in verband met de volgende, maar op zich zelve beschouwd, ook dan nog onmogelijk zijn te verklaren. (1)

Wanneer zulke *pantons* voorkomen, kan men dat uiterlijk niet zien, want ze worden op dezelfde wijze geschreven als de *sjaïr*, dat is, de twee eerste regels naast elkander, en de twee volgende er onder. Eigenlijk hadden die regels behooren gedrukt te zijn, niet door een lijn van elkander gescheiden, maar door roosjes of punten, zoo als ook de fragmenten

---

(1) Wat beteekent b, v. op bldz. 190 (216)

»Een *bambam*-vrucht van *Petani*.

Een droppel indigo achter een boom.”

Wat, om van meerdere niet te spreken, op bldz. 191 (217)

»Pluk *melampari*-vruchten.

De rhinoceros vogel vliegt naar de rotsen.”

in MARSDENS *Grammar* voorkomende: doch de moeilijkheid, waarmede dit gepaard ging, heeft mij genoodzaakt in dat opzigt van de oorspronkelijke Maleische gewoonte aftewijken. Zoo wordt in hunne gedichten het eerste woord van ieder distichon met roode letters geschreven, iets hetwelk voor den lezer zeer aangenaam en gemakkelijk is, maar dat ik almede niet heb kunnen volgen. Ik moet hier ook nog aantekenen, dat de opening en de afscheiding, die ik tusschen de verschillende قصه heb laten drukken, almede in de handschriften niet wordt aangetroffen.

Ik zal thans in geene uitvoerige beschouwing treden van den versbouw en het rijm, in dit gedicht voorkomende. Over 't algemeen zal men zien, dat de algemeene aanmerkingen van MARSDEN over die beide belangrijke onderwerpen doordeze *sjair* worden bevestigd. Later zal ik misschien gelegenheid hebben eene uitvoerige verhandeling over de Maleische prosodie mededeelen, iets waarvoor deze inleiding natuurlijk minder geschikt is.

Wat betreft den naam van den schrijver door wien, de plaats waar, en de tijd wanneer dit werk vervaardigd is, daaromtrent laat zich weinig met zekerheid bepalen. De vier eerste regels, waarmeê het gedicht eenen aanvang neemt, geven in dit opzigt niet veel opheldering. Wij zien er alleen uit, dat het een Fakier, een bedelmonnik of godsdienstige bedelaar, geweest is, die er eerst een حکایت, een proza-ver-

haal, van vervaardigde, en het vervolgens in rijm overbragt, en tot een شعير bewerkte. De waarheid van dit laatste wordt onder anderen bevestigd, doordien op dit oogenblik, volgens de verklaring van geleerde inboorlingen, de حکایت بیدساری of het proza-verhaal van BIDASARI nog wel wordt aangetroffen, hoewel het mij niet is mogen gelukken daarvan een afschrift onder de oogen te hebben of magtig te worden. Dr. LEJDEX schijnt hier in echter gelukkiger geweest te zijn; althans hij vermeldt in zijne catalogus de حکایت بیدساری, zonder aan het werkelijk bestaan daarvan eenigzins te twijfelen. (1)

De dichter spreekt, in de acht laatste regels van zijn werk, ook nog van zich zelve: maar wij vinden er geene andere bijzonderheden omtrent zijn persoon in vermeld, dan dat hij het vervaardigd heeft, om zijn bedroefd gemoed een weinig op te beuren en te vertroosten, en dat hij zeer nederig over zich zelve en zijnen arbeid denkt.

Behalve dit weinige, zijn er volstrekt geen uitwendige bewijzen meer voor den oorsprong van dit gedicht. Noch de tijd wanneer, noch de plaats waar het vervaardigd werd, is er in uitgedrukt. Ook de eigennamen, die er in voorkomen, zoo wel van personen als van landen, plaatsen enz. geven hier geen

---

(1) Zie E. JACQUET *Mélanges Malais, Javanais et Polynésiens* in het Journal Asiatique, Mars 1832, pag. 241.

licht, want die eigennamen zijn geheel willekeurig gekozen, zoodanig dat ook het tooneel der gebeurtenissen geheel fictie is. De Heer JACQUET veronderstelt(1), dat men de verklaring van den naam der hoofdpersoon BIDASARI in het sanscrit moet zoeken, en hij begint daartoe met de conjecture, dat men zou moeten lezen **بيدا سري** BIDA SRI. Dat een der manuscripten van RAFFLES, welke hij onder de oogen had, **ساري** heeft, beschouwt hij als geen bezwaar, omdat de gebrekkige spelling van Maleische manuscripten, op *Java* vervaardigd, genoeg bekend is. Als men dus die verandering wil aannemen, dan beschouwt hij de woorden **بيدا** en **سري** als overeenkomende met twee gelijkkluidende woorden in 't Sanskrit, welke DOURGA en LAKSHMI te kennen geven, en dus **بيداسري** als de vertaling van eenen Sanskritschen titel. Maar ik geloof, dat indien de heer JACQUET zelf dit gedicht gelezen had, hij de verklaring van den titel niet zoo ver gezocht zou hebben. Immers in de eerste plaats is zijne conjecture om **سري** in **ساري** te veranderen niet alleen in strijd met het Handschrift van RAFFLES, maar ook met de drie codices, welke ik bij de uitgave van dezen text gebruikt heb, en die alle drie altoos **بيد ساري** schrijven. En bovendien laat zich deze naam zeer goed verklaren, wanneer wij dien in verband brengen met het Javaan-

---

(1) Zie E. JACQUET l. 1.

sche woord WIDHOSARI 𑀧𑀲𑀢𑀺𑀓𑀲𑀺, iets waartoe de menigvuldige verwisselingen van de Javaansche 𑀧, in de Maleische ب volkomen vrijheid geeft. Zoo wordt het Maleische بلس in 't Javaansch 𑀧𑀲𑀢𑀺𑀓𑀲𑀺, zoo wordt het Maleische بجمسان in 't Javaansch 𑀧𑀲𑀢𑀺𑀓𑀲𑀺𑀓𑀲𑀺, zoo wordt het Maleische بيچ in 't Javaansch 𑀧𑀲𑀢𑀺, en zoo wordt بيدي in 't Javaansch 𑀧𑀲𑀢𑀺, 't welk een zeker soort van smeersel (boreh) te kennen geeft. ساري Javaansche 𑀧𑀲𑀢𑀺, beteekent *bloem* of *schoon, liefstellig* enz. Het zamen- gestelde woord 𑀧𑀲𑀢𑀺𑀓𑀲𑀺, geeft dus te kennen: *boreh van bloemen vervaardigd*, en wordt dikwijls als eigennaam aan de bijzitten van Javaansche grooten gegeven. Er komen meer eigennamen in dit gedicht voor, welke op die wijze door het Javaansch kunnen worden opgehelderd. Zoo is ليل ساري eene zamen- stelling uit 𑀧𑀲𑀢𑀺 Kaw. *wezenlijk, uitmuntend, duide- lijk* en weder 𑀧𑀲𑀢𑀺, *een bloem*, dus ليل ساري eene *uitmuntende bloem*. Uit deze namen zou men dus op- maken, dat *Java* het moederland van dit gedicht is: en dat de Maleijers het van de Javanen hebben overgenomen, en in hunne taal overgebracht. Maar wanneer men aan den anderen kant bedenkt, dat er ook veel echt Maleische eigennamen in worden aan- getroffen: dat de voorstellingen bijna alle eene geheel eigenaardige Maleische kleur dragen: dat de Maleische zeden en gewoonten er getrouw in gevolgd, en daar waar er tusschen deze en de Javaansche eenig onder-

scheid is, altoos de eersten zijn in acht genomen: dat, wanneer somtijds Javaansche, even als andere vreemde voorwerpen, worden vermeld, er dit wel degelijk bij wordt gevoegd, zoo als op blz. 96 (136) *توئیخ جاو وایخ چین* enz. hetwelk nimmer met Maleische het geval is: dat de namen van bedieningen, titels en rangen grootendeels Maleisch zij:—wanneer men bovendien in aanmerking neemt, dat in de Javaansche litteratuur geen verhaal noch van den naam noch van den inhoud als het onderwerpelijke bekend is, dan gelooven wij met zekerheid te mogen besluiten, dat de *sjair Bidasari* eene oorspronkelijke Maleische compositie is. Ook de vele woorden naauw met het Javaansch verwant, en door het Javaansch alleen te verklaren, ontnemen niets aan de juistheid dezer gevolgtrekking. In de eerste plaats toch is er zulk een naauw verband tusschen deze twee talen, dat het gewaagd zou wezen en ook tegen hare geschiedenis zou strijden, al de woorden, die in beide voorkomen, als een speciaal eigendom van de eene te beschouwen, die de andere daarvan heeft overgenomen. Maar bovendien heeft de Maleische letterkunde, welke in den geheelen Archipel verspreid is, van *Atjin* af tot aan de *Soeloes* en *Maghindano* toe, overal zulk eene locale kleur, dat men daaruit wel eenigzins kan afleiden waar het eene of andere geschrift vervaardigd is, maar dat het zeer onjuist zou wezen,

daaruit te willen besluiten, dat het niet tot de oorspronkelijke Maleische litteratuur behoort, maar van eene vreemde is overgenomen. Het eenige dus, waartoe de vele ook in het Javaansch voorkomende woorden van dit gedicht ons regt geven, is de veronderstelling, dat het door eenen Maleijer op *Java* is vervaardigd: ofschoon die veronderstelling ook weder veel van hare kracht verliest, als men bedenkt, dat de dichters zich, onder vele andere vrijheden, ook die veroorlooven, van, waar maat of rijm dit medebrengen, tautologiën en pleonasmen op een te stapelen, en daartoe woorden uit allerlei talen, die hun bekend, zijn te bezigen. Bovendien is er nog een ander land, waar de Javaansche taal, zeden en gewoonten zich zoodanig met de oorspronkelijke hebben verbroederd, en waar deze bestanddeelen zoo ondereen zijn gemengd, dat de geheele litteratuur er den stempel van draagt. Immers alle geschriften van *Palembang*, zoo wel van vroegeren als lateren tijd, gelijken in dat opzigt veel op de *sjair Bidasari*, en het zou dus mogelijk kunnen wezen, dat aan dat land de eer der vervaardiging moet worden toegeschreven.

Ook wat den tijd betreft, wanneer de *sjair Bidasari* vervaardigd is, daaromtrent laat zich weinig bepalen. Zeker is het, dat het, even als alle Maleische geschriften, niet dagteekent van vóór de komst der Arabieren in dezen Archipel. Daar er echter vol-

strekt geen Europesche invloed in zichtbaar is: daar, noch bij de beschrijving van de pracht der vorsten, noch bij die van paleizen en statige optogten en feesten, Europesche bestanddeelen worden aangetroffen, en de Europesche weelde, welke anders bij de tegenwoordige Maleische en Javaansche hofhoudingen op eene zonderlinge en somtijds bespottelijke wijze met de oorspronkelijke voorvaderlijke luxe is vermengd en dooreengeweeft, hier geheel vreemd is, zou mij dit doen vermoeden, dat dit gedicht vóór de komst der Europeanen in den Archipel, althans vóór dat deze aldaar eenen overwegenden invloed op de zeden en gewoonten der grooten verkregen hadden, moet worden te huis gebragt. Het eenige wat tegen dit vermoeden zou kunnen worden aangevoerd, is de bijzonderheid, dat er schietgeweer en geschut in voorkomt: maar wanneer men bedenkt, dat de Arabieren hen daarmede reeds eenigzins hebben bekend gemaakt, en dat ze meer voorkomen als voorwerpen van koninklijke praal, dan van practisch gebruik, terwijl b. v. op de jagt pijl en hoog worden gebezigd, dan zal deze zwarigheid tegen mijn vermoeden daardoor wel eenigzins worden weggenomen. In een *panton* op bldz. 81 komt voor: «Een Europeesch stuurman;» maar in 't Maleisch op bldz. 8v is daarvoor het woord **ثَرْغَمِي**, dat is eene Maleische verbastering van het Arabische **فَرْذَك** gebezigd, zoodat ook dit niet als een argument tegen mijne veronderstelling kan worden gebezigd.

Tot de vaststelling van den text hebben mij drie Manuscripten ten dienste gestaan, die ik met A, B en C in de aantekeningen aanduid. Het eerste (A) is mij door den *Hadjie* PAHLIL bezorgd: het is met eene niet zeer duidelijke hand geschreven, en draagt de kenteekenen van hoogen ouderdom en van reeds dikwijls te zijn gelezen. Vooraan lees ik:

این شعیر بیدساری اوله یخ منولس مکمد چیخ سعیدالله ادان *

Het loopt echter niet verder dan tot bldz. ۱۲۷, want de laatste regels zijn;

مولتن برکات لبه دان کورغ * بیرله دسان دودق سورغ

Het tweede Manuscript (B) is mij in der tijd geleend door wijlen Mr. J. C. VAN DER MUELEN, die het gekocht had uit de nalatenschap van wijlen den Heer D. F. SCHAAP, wiens kennis der Maleische taal- en letterkunde even uitstekend, als zijne nagelaten verzameling van Maleische Handschriften belangrijk was. Het is met eene duidelijke, echter niet zeer fraaije hand geschreven, en heeft aan het einde de volgende woorden:

تمتله شعیر بیدساری کغد سبلس هاری بولن ربیع الاخر دان
۱۱ هاری بولن نوفمبر تاهن ۱۸۲۶ دان هجرة نبی مکمد ۱۲۴۲
zoodat het van eenen zeer laten datum is.

De derde codex (C) is mij door den Heer J. DE LANNOY, Hoofd-Kommies ter Algemeene Secretarie, en belast met de zaken van het Inlandsch Departement, welwillend afgestaan. Zij is blijkens de woorden aan

het einde voorkomende, ter Algemeene Secretarie zelve, door eenen inlandschen klerk geschreven, en slechts een jaar ouder dan de codex B.

تمت شعير بيدساري

ترسورة ددالم كنتور سكرتاري گوفرنمذت قد ۸ هاري در بولن
جنواري هاري سبت وقت جم فوكل سات تاهن ۱۸۲۹ قد
بولن جمداول سنة الفميتين واربعين ۱۲۴۵

Dit is van al deze drie manuscripten het fraaiste, duidelijkste en correctste, gelijk uit mijne aantekeningen blijkt. Het heeft mij dan ook tot grondslag gestrekt van den text, terwijl de beide andere meer tot vergelijking en confrontatie dienden. De codices B en C hebben beide, na het einde der eigenlijke *sjair*, nog de volgende versen:

تمبه ترسورة سيغله هاري	تمتله شعير فتري بيدساري
سببكن هندق فون سنديري	دسورة سغله ترثري ثري
برغكال اد برغكال تباد	اورغ ممانجم بوكنن موده
لاگت كوزساي يغ تله سده	كبپاكن دليمت قراشي يغ اد
جاثن ممانجم ترللوله برت	ايتوله سببن اكو مپورة
بارغكالي چدر جا مضره	ممانجم ايت اداله ضروره
باگي منچابه فوهن براكر	فكرجاثن ممانجم ترللوله سوكر
د مذاكن دامت اكن ترغكر	تمباهن دليمت ناگ برلغكر
دامت دباچ سمبارغ هاري	بايگ دان جاهت فون سنديري
سببن تباد يغ فون چاري	دباچ تباد براس ثري

ممباچ اي بايق تاكتن
 منجاد سسلن تيدان گندان
 مڪ کو سورة ببرات حيران
 مٹھڪھيڪن مقصود جاغن ڪڏيرن
 باڳي مراب بارغ يڄ تاجم
 اير يڄ ڪره دکات جمجم
 ڪبپاڪن بخيل ڦراڻين اورغ
 بارغ يڄ معمور منجاد لڙغ
 برڪاسه ڪسيهن ساعت ترلال
 مڱيڪت شريعه شريف ڦڙولو
 اورغ برصڪابت ددالم پياس
 بارغ سوات جاغن دڦقس
 ايبانه تمثت سگل ڦانجامن
 نساجي محبت سمعون زمان
 الله جوڳ يڄ منڌوڪن
 سڙوغ تاء دوقت مغوبهڪن
 تنڪال زمان نينڙي مويڄ ڪيت
 تاڪت سڪال برنام نست
 دفيڪرڪن ڦاتمت بايڪله تنمت
 دوقت دمسوڪي ڪسين سبت
 سببن سده دوقت ڪچوب

سبرات بايڪ اورغ لڙين ڦون
 تاڪتڪن دوقت چدران
 بگتوله داتخ سوات فڪيرن
 تمباهن جاد اڪن ڦلجانن
 انتخ اندوڻ اورغ ممانجم
 مات يڄ جليق اوڻام ڪجم
 بگتوله عاده زمان سڪارغ
 نندان ساعت بدين ڪورغ
 بوڪنن باڳي زمان دهول
 مملڪراڪن دوين ملبهڪن مالو
 سڪارغ اين لڙين ترماس
 ددالم باطن ترلال سوسه
 ڦاتتن صحبت تمثتن امان
 جڪلو سام عارف بديمان
 ڦرين جوڳ همب ڪناڪن
 ڦراڻي ماسغ ۲ دجديڪن
 جڪلو ددغر خبر چريت
 ترتيبن باڳي سيدغ ڦنديت
 دمڪين ڪونن خبرن ايت
 بايڪن بايق بوڪن سوات
 ترسدر قول دهات همب

کٽان باپق بروبه اوبه	کٽد ڦرائي يڄ ساعت لوب
اوڦام سوڦي اد جمبان	ايتئون جاد سوات ايڄائن
کارن دمکين ڦرائي شيطان	تٽاف تيدان برٽوتون
اچي نن ڦرائي مروسقن هات	ڦرائي دمکين جاڄن د ايڄائي
اداله کٽان تيدان اکن ڦستي	کٽد يڄ بلوم دائت مڄرت
ترتيب دان سوڦن بايڪ ڪر جاکن	جکلو بوله کيت ايڄنکن
سڄي جاڄن ممدنساکن	جالن استعادة د ڦلپراکن
کارن ڦکايين اورغ دهول	ترتيب سوات ايت ڦجهول
مشهور نماڻ اورغ ڦون مالو	بارغ ڦڪر جاڄن بنر ترلال
کارن ترتيبن ساعتله ڪورغ	جاڄن د ڦاڪي عادة سڪارغ
کسداهنن کلق سرغ مپيرغ	تيدان سڪال ساينگن بارغ
ترنجور کلام اکو جلاني	ڦرين سهاج کٽاڪو اين
ممدوت فننه کسان سمين	جاڄن تورت اورغ براني
بارغ ڦرڪٽان هندق د تيلڪ	منچاري صمبت هندقله صديق
د دالم هٽين بر بالڪن ۲	جاڄن منغر مولتن بايڪ
هندقله ايڄت سنق سودار	زمان سڪارغ هور هار
جاڄن سگر مغلورکن بچار	بارغ ڦڪر جاڄن هندق برکير

Dit is het einde van het gedicht *Bidasari*,

Het einde is geschreven in den morgen.

Ik heb het geschreven met het vaste verlangen

Om het in persoon te bezitten.

(Immers) 't is niet gemakkelijk het te leen te krijgen,

Misschien krijgt men het, misschien niet.

Dikwijls heb ik reeds gezien, dat dit het gedrag der

En ik heb het reeds zelf ondervonden. [mensen is,

Daarom heb ik het zelf over geschreven,

Opdat ik niet te veel moeite mogt hebben, met het

Leenen van een ander gebeurt uit behoefte, [te leenen.

En brengt men er misschien schade aan, dan doet men

Het te leen te krijgen is even moeilijk [onregt.

Als of men een boom met zijne wortels uit den grond

Die meteen kronkelendeslang omwonden is—[wil trekken,

Hoe zal men die uithalen.

Die het bezit, 't zij het dan goed of slecht is,

Kan het dagelijks lezen.

Hij leest het zonder vrees,

Omdat er niemand is die het terug eischt.

Hoe goed ook (het boek) van een ander zij,

Toch leest men het met veel angst;

Want men vreest, dat er iets aan zal komen,

En alspijt ons dat dan ook, toch is het zonder nut.

Daarom is mij in de gedachten gekomen,

(Dit gedicht) overteschrijven, ofschoon met veel moeije-

Om het tot onderrigt te doen strekken, [lijkheden,

En om op die wijze mijn doel te bereiken.

't Is een kansspel het te leen te krijgen,
't Is als of men een scherp wapen aanraakt :
Heldere oogen zijn dan als gesloten
En troebel water noemt men zweetdruppels.
Zoo is de gewoonte van den tegenwoordigen tijd.
De aard der menschen is zeer gierig.
Er zijn teekenen dat wijsheid hun zeer ontbreekt,
Zaken die overvloedig zijn worden duur.
't Is niet zoo als in vroeger tijd:
Toen beminde men elkander.
Men nam zich in acht, en was veel beschaafder ,
En volgde de bevelen van het heilig Hoofd.
Nu is het een geheel andere tijd.
Men draagt elkander vriendschap toe met woorden,
Maar ze in 't binnenste van 'thart te vinden is moeilijk,
Laat ons daarom niemand tot vriendschap dwingen.
De vriendschap behoort een vertrouwde plaats te zijn,
Een plaats, waar men alles te leen kan ontvangen.
Indien men even verstandig en wijs is,
Dan zal men elkander zeker lief hebben, zoo lang
Deze zaak zeg ik slechts [men leeft.
Maar God bevestigt haar.
Hij heeft aller inborst geschapen
Niemand kan ze veranderen.
Wanneer men het verhaal hoort
Van den tijd onzer voorouders,
Dan was hunne maatschappij als eene vergadering van
Ze vreesden zeer voor de schande van hun naam. [wijzen

Aldus luidt het verhaal.

Indien wij ook zoo denken , dan wordt het zeker goed.
Niet een maar vele soorten van goede zaken

Kunnen wij dan overal stichten.

Hoor niet alleen naar zijn vleijende mond ,

Terwijl het in zijn hart geheel anders gesteld is.
Ik denk in mijn hart,

Omdat ik het reeds ondervonden heb,
Dat een inborst, die zeer inhalig is, dikwijls

Zijne woorden verandert en verdraait.

Dit is eene denkwijze, die vergeleken

Kan worden met een rivier, die een brug heeft
Maar welke niet is zoo als het behoort;

Want dit is de inborst van een' duivel.

Volgt dus zulk een handelwijze niet

Want zulk een handelwijze bederft uw hart.
Jegens iemand, die niet zeer schrander is,

Zijn de woorden van zoo iemand niet bepaald.

Indien wij dit altoos onthouden kunnen,

Dan is het goed dat wij ordelijk en beschaafd handelen,
Dat wij de oude gewoonten bewaren,

Opdat wij ons zelf niet ongelukkig maken.

Orde is het voornaamste

Omdat zij de gebruiken bevat van vroegeren tijd.
Volgt men haar, dan is al ons werk goed, [ons hebben.

Onze naam zal beroemd zijn, en men zal eerbied voor
Laat ons dus niet de gewoonte van den tegenwoordigen

Want aan hare orde ontbreekt veel. [tijd volgen,

Men geeft volstrekt niet meer om zijne goederen

En eindigt met die van anderen te nemen:

Deze handelwijze deel ik slechts mede,

En ik laat mijne woorden hun' vrijen loop,

Opdat gij de onbeschaamde menschen niet volgt

Die overal laster aanrigten.

Zoek dus eenen waren vriend,

En sla eerst zijne woorden gade,

De tegenwoordige tijd is vol verwarring

Bedenkt dat broeders en vrienden!

Bedenkt eerst al wat gij wilt doen,

En spreek niet te spoedig wat gij denkt.

EINDE DER WOORDEN.

Duidelijk behooren deze versen niet tot het gedicht zelf: zoo wel de inhoud, die met de *sjair Bidasarie* niets gemeen heeft, als de stijl bewijst het. Het is de gewoonte der Maleische afschrijvers, om ook hunne geleerdheid eens te toonen, wanneer ze die van een' ander copieren, en als er dan nog een blaadje schoon papier overblijft, dan vullen ze dat gewoonlijk met eenig opstel van hunne hand. Op die wijze zijn waarschijnlijk deze regels achter de *sjair* gekomen, door eenen volgende afschrijver, als tot het werk behoorende weder overgeschreven, en alzoo in vele exemplaren opgenomen. Ik reken mij thans verpligt rekenschap te geven van de wijze, waarop ik van deze codices heb ge-

bruik gemaakt. Ik kan daaromtrent op den voorgrond stellen, dat ik de meest mogelijke en naauwgezetste getrouwheid aan de mij ten dienste staande handschriften heb in acht genomen: dat ik den text zoodanig heb wedergegeven, als ik dien in deze Manuscripten aantrof, en dat ik mij uiterst zelden eenige verandering heb veroorloofd. Was ik daartoe somtijds, ondanks mij zelven verplicht, omdat geen der codices eene lezing aanbood, welke eenen goeden zin opleverde, dan heb ik daarvan opgave gedaan in de aantekeningen. Waar de codices onderling verschilden, daar heb ik, in die zelfde aantekeningen, de varianten mededeeld, en, als mij zulks noodig scheen, de reden mijner keuze opgegeven. Diezelfde getrouwheid aan de handschriften heb ik ook, wat de spelling betreft, in acht genomen. Maar over dit onderwerp dien ik eenigzins breedvoeriger uit te wijden.

Men heeft over de orthographie der Maleische taal veel verschillende gevoelens aangekleefd en veel geredetwist. WERNDLIJ deelt in zijne Spraakkunst daaromtrent eenige algemeene regels mede, gegrond gedeeltelijk op de Arabische orthographie, gedeeltelijk op het gebruik der Maleijers zelve. Deze regels heeft men voornamelijk bij de uitgave van de Heilige Schrift, en in de weinige sedert uitgekome geschriften gevolgd. Het eerst is daarvan afgeweken de uitgever van «*A Dictionary of the Malay tongue,*

as spoken etc. In two parts, *English and Malay*, and *Malay and English*. To which is prefixed a *Grammar of that language*. Bij JOHN HOWISON M. D. London 1801." In deze uitgave heeft men de dwaasheid gehad, van, in plaats van de woorden met het gewone Maleische alfabet te spellen, daartoe zoodanige Persische karakters te kiezen, als het naast overeenkwamen met den klank der woorden; zoodat het enkel bij toeval is, als zij nu en dan wel getroffen zijn. Deze dwaasheid heeft dan ook geene navolgers gehad en wordt door MARSDEN te regt gegispst, en onbewimpeld eene belediging genoemd voor den roem der Engelschen onder vreemde Oostersche taalbeoefenaren (1). Belangrijker is de wijziging, die Dr. LEIJDEN, in zijn «*Comparative vocabulary of the Barma, Malayu and Thái language*» (Serampore 1810), aan de Maleische spelling gegeven heeft. Hij heeft namelijk daar, waar de gewone schrijfwijze aanleiding tot misvatting kon geven; van eene minder algemeen aangenomen spelling gebruik gemaakt, die, veelal meer dan de andere, naar de uitspraak der woorden is ingerigt, doch waarvan men ook, op weinige uitzonderingen na, voorbeelden in sommige handschriften zal aantreffen. MARSDEN keurt deze handelwijze almede af, en, hoewel de spelling van het Maleisch geenzins zoodanig is vastgesteld, dat men niet te dien opzichte eenige

(1) Zie de voorrede zijner *Malay Grammar* pag. xv.

vrijheid zou mogen gebruiken, verlangt hij echter, dat men in gedrukte werken de meest algemeene gewoonte der Maleijers volge. (1) Hij geeft in zijne spraakkunst eenige uitvoeriger regels van orthographie, dan men bij WERNDLIJ aantreft, maar hij zelf is noch in zijn woordenboek, noch in de «Voorbeelden tot oefening,» bestaande in uittreksels uit echt Maleische schrijvers, daaraan getrouw gebleven. Hij keurt af, dat men schrijft مات, maar zelf schrijft hij (bldz. 151 zijner Grammar, منتا: tegen de door hem opgegeven regels aan schrijft hij (bldz. 197) سليموتيله in plaats van سليمتيله: op bldz. 159 كليهان en op bldz. 193 كليهن in plaats van كليهان op bldz. 195 ترتاوا in plaats van ترتاو op bldz. 201 لالوله in plaats van للوله en tallooze woorden meer.

In 1823 verscheen van de zendelingspers te *Fort Marlborough* (Bencoelen) een boek, getiteld «*An attempt to elucidate the principles of Malayan Orthography* bij W. ROBINSON.» In dit werk is de spelling op vaste beginselen gegrond, beginselen gedeeltelijk uit de Arabische orthographie, gedeeltelijk uit den aard der Maleische taal zelve en gedeeltelijk uit willekeurig aangenomen regels geput. Groote scherpzinnigheid in het theoreticeren kan men den schrijver niet ontzeggen, en indien men zijne regels volgt dan heeft men eene consequente, gelijkvormige, op vaste beginselen steunende spelling. En toch ben ik

---

(1) Zie voorrede der Malay Grammar pag. xvi.

aan zijne voorschriften niet getrouw gebleven; toch treft men in deze uitgave geen regelmatige spelling aan. De reden hiervan is te zoeken in mijn verlangen, om den lezer in alle opzigten terug te geven, wat ik bij de Maleijers gevonden heb: en ik heb bij hen *nimmer*, en ook niet in mijne drie codices van de *sjair Bidasari*, eene gelijkvormige orthographie aangetroffen. En waarlijk het is niet te verwonderen, dat zij die niet bezitten. Vooreerst toch is hun alfabet een vreemd eigendom, dat zij van de Arabieren ontleend en op hunne taal hebben toegepast: en in de hoofd- en grondklanken van beide deze talen is zulk een groot onderscheid, dat zij zelfs verplicht zijn geweest, in die toepassing, verschillende letters er bij te voegen, om alle klanken te kunnen uitdrukken. De spelling van het Maleisch met deze karakters is dus natuurlijk meer afhankelijk van het gehoor, dan gegrond op vaste beginselen: en daar nu de uitspraak van het Maleisch op onderscheiden plaatsen onderscheiden is, kan het wel niet anders, of de Maleijers moeten onderling in hunne schrijfwijze verschillen. Bovendien staat bij hen niet zoo zeer eene wetenschappelijke regelmatigheid, als de zucht om duidelijk te wezen, op den voorgrond, en vinden zij zich dus gerechtigd, om een letter meer of minder te schrijven, al naar mate in hun oog de duidelijkheid het vordert. Geeft b. v. de zin aanleiding, dat men zou kunnen lezen *اندرا* *Indra*, terwijl

de bedoeling *اندو* *oendoer* is, welnu dan schrijven zij *اوندر*: is het onzeker of men door *بندغ* *bandang*, een slinger, of *bendang*, bebouwd land, of *bendong*, een dam, of *banding*, vergelijken, wil uitdrukken, dan schrijft men *بانداغ* of *بنداغ* of *بندوغ* of *بندیغ*: meest altoos schrijft men *ایتله* of soms zelfs *ایتوله* uit vrees dat het met *اتوله* *ataulah*, of, zal worden verwisseld. Ik weet wel, dat dit eigenlijk niet zoo behoorde te zijn, dat eene regelmatige op vaste beginselen steunende schrijfwijze verre te verkiezen is, en dat men liever van de Arabische schrijfteekens *حركات* of *بارس* moest gebruik maken, waar de duidelijkheid dit vorderde: ik hecht dan ook gaarne mijne goedkeuring aan de pogingen der geleerden, om zulke beginselen daartestellen: ik juich het van harte toe, dat men, voor Maleijers schrijvende, of nieuwe werken, zoo als de vertaling der H. Schrift, onder hen verspreidende, niet hunne gewoonte volgt, maar eene betere orthographie onder hen tracht in te voeren. Doch iets anders is het, als men eene oorspronkelijke Maleische compositie wil uitgeven. Dan behoort men, in den striktsten zin des woords terug te geven, wat men bij hen aantrof, en geene willekeurige veranderingen in den text te brengen, of men loopt gevaar van niet aan het publiek de taal en den stijl en de schrijfwijze, in een woord de geheele literatuur te doen kennen, zoo als men die bij de Maleijers vond, maar zoo als men die gaarne zou verlangen. Ik al-

thans heb mij hieraan, ook wat de spelling betreft, naauwgezet gehouden. Waar de drie codices onderling verschilden, daar heb ik wel die spelling gekozen, welke het meest met de aangenomen regels overeenkwam, maar op eigen gezag heb ik geene enkele wijziging er in gemaakt.

Dit zelfde is ook van toepassing op de vreemde, vooral Arabische woorden, wanneer zij foutief gespeld waren: ik heb die foutieve spelling behouden, omdat de Maleijers zelve zelden de Arabische woorden schrijven als de Arabieren. Daarvan is echter onkunde niet altoos de oorzaak: immers het kost hun veel moeite, om verscheiden Arabische klanken uittespreken, en het is dus dikwijls eene zekere transactie tusschen het Arabische woord en hunne eigen uitspraak, welke in de spelling doorstraalt. Bovendien hebben zij ook die woorden, welke dagelijks voorkomen en het burgerrecht verkregen hebben, zoodanig gemaleiïseerd, dat ze, van suffixen en affixen voorzien, somtijds bijna niet meer te herkennen zijn. (1)

---

(1) Het zij mij vergund hier bescheiden medetedeelen, dat ik, om de opgegeven reden, mijn zegel niet kan hechten aan de aanmerking van den Hoogleeraar P. J. VETH, in zijne, overigens zoo veel belangrijks bevattende, recensie van het *Maleisch leesboek van A. MEURSINGE* (*Gids*, zesde jaargang, blz. 416), waar hij afkeurt, dat de uitgever van dat Leesboek vele foutieve spellingen van Arabische woorden bewaard heeft. Ik zou juist gaarne gezien

Wat alzoo de vaststelling van den text betreft, vindt men hier drie goede Maleische codices tot één gebragt, zonder eenige verandering van mijne hand. Toen ik het plan vormde, om dit werk uit te geven, heb ik langen tijd gewijfeld tusschen deze handelwijze en tusschen het wijzigen van den text naar mijne eigen inzichten en oordeel. Om de hierboven uiteengezette oorzaken heb ik het eerste gekozen, en ik verheug mij, dat ook andere geleerde mannen mij daarin zijn voorgegaan. Immers MARSDEN, gelijk wij gezien hebben, tegen zijne eigen regels aan, en ROORDA VAN EIJSINGA in alle zijne textuitgaven, uitgenomen de *سري رام*, schijnen eveneens gehandeld te hebben, want men vindt bij hen meestal de gewone, Maleische, volgens de vastgestelde regels foutive spelling terug: hoewel ze geen van beiden daaromtrent rekenschap geven, of ons met de door hen gebruikte

---

hebben, dat hij in den text die alle onveranderd had gelaten, maar in zijne *notices* de ware spelling had aangestipt: en dat hij in 't algemeen in de spelling geene wijzigingen had gebragt. Ook voor den leerling, die dit werkje zal gebruiken, was dit wenschelijk geweest. Want als hij eens, na dit leesboek grondig bestudeerd te hebben, een oorspronkelijk Maleisch Manuscript in handen neemt, zullen hem de handen nu geheel verkeerd staan. Uit welk oogpunt men het dus beschouwt, 't zij het oogmerk waarmede men Maleische texten uitgeeft zuiver practisch is, 't zij men er een hooger wetenschappelijk doel mede beoogt, altoos is het, dunkt mij, wenschelijk, den text zoo terug te geven, als men dien aantreft.

codices nader bekend maken. In de uitgave van de *Chronique du royaume d'Atché*(1) heeft de Heer DULAURIER naauwkeurig, ook wat de spelling betreft, zijne codices gevolgd. Heb ik derhalve in mijne beginselen gefaald, dan heb ik ten minste groote voorbeelden voor mij gehad, die zich aan dezelfde fout schuldig maakten.

De vertaling van den text is zoo getrouw mogelijk: dat sluit echter niet uit, dat ik mij eenige vrijheden zou verloofd hebben, daar waar de Nederduitsche stijl zulks scheen te vereischen. Zoo zal men b. v. tallooze epitheta, die men in het oorspronkelijke aantreft, hier niet altoos wedervinden: immers dit zou eene eentoonigheid veroorzaakt hebben, om het boek onleesbaar te maken. Ik heb zoo veel mogelijk getracht regel voor regel te vertalen, en ben daarom den vorm gevolgd, dien MARSDEN in zijne overzetting van de *کن تمبوهن* heeft in acht genomen.

In de aantekeningen vindt men, behalve eene opgave van de verschillende lezingen, de uitlegging van die woorden, welke in de lexica niet of verkeerd worden aangetroffen. Niet weinig hulp heb ik daarbij gehad van den bekwamen Javaanschen tolk ter Algemeene Secretarie, RADEN RIO REKSO DI POERO. Tot de vergelijking van sommige woorden met het Javaansch, heeft mij de heer C. F. WINTER in staat gesteld, die

---

(1) Journal Asiatique Juillet 1839 pag. 47.

mij, met de meeste bereidwilligheid, al die inlichtingen heeft gegeven, welke ik van hem verzocht.

En hiermede eindig ik deze inleiding. Niemand, dan ik zelf, is meer overtuigd van de gebreken, die mijnen arbeid aankleven. Ofschoon meer dan twee jaren aan het bestuderen en bewerken van dezen text besteed hebbende, is er toch nog veel, dat mij duister is gebleven, veel dat anderen er in te berispen zullen vinden. Ik hoop echter dat mijne pogingen, om, voor zoo veel in mij is, de studie der Maleische taal en letterkunde te helpen bevorderen, welwillend zullen worden ontvangen.

اکن بهگین فدوک ادد
 ممد مٹاف دباو کماری
 تاره ددالم گدغ سندیری
 سمایم ملغنه دانس گت
 تون ایهند برکیرم هرت
 سرب ساکی دیری بگند
 ایتوله کونن بهگین ادد
 اوسهله ممبری تاه بیت
 برسماله گراغن دیری سرت
 ددالم معمور دغن کلمشاهن
 برتمبهله بسر ددالم کرجائن
 قد سگنغ دیس اورغ خباری
 مشهورله کغد سگنغ نگر
 ترلال رامی اندر نگار
 بارغ مقصودن دهنتر سگر
 تغنله ای سورغ دیری
 سسلن ساعت ای سندیری
 در قد فهم بلم سمشون
 جدیله مشاغ فقیر یغ هین
 هات نن گنده برچمشر کلام
 سلسی قرکتان بالخیر والسلام

انیله تونک بغکیسن ایهند
 لال برتینه اگس بستاری
 بواله فولغ ممد منتری
 للوله براغکت دول مکت
 سمبل ترسنیم بگند برکات
 امغت اورغ منتری یغ مود^۲
 لکف دغن گاجه دان کود
 قتری ترسنیم ساری برکات
 مان کهندق دول مکت
 دودقله بگند برکاسه کسپهن
 سننتیاس بگند برسکا^۲ن
 سلام دکتوی اصلن قتری
 اوتس مغوتس قرگی ماری
 تمباهن کرجائن راج قترا
 سباگی مغوتس کغد سوادار
 ادقون قتری لیل ساری
 گنده گولان تیداک ترثری
 سچقن جغکل بایق تاه کن
 هات براهی گنده گولان
 تیداکله فقیر ممنجغکن کلام
 دهابسکن دغن تمت الکلام

سهجاکن فاذک بر دوت ٲیال
 فاذک نن همب یغ سدکال
 ای برقسن اکن سوداره
 کلوکن ای براوله چدر
 انقک تون راج اصلي
 ایند برجالن لغسغ سکال
 برداتخ سمبه براولخ اولخ
 بایکله سگر براتکک ٲولخ
 ددالم برجالن رسان صلي
 ترسدر انقد سایغ ترجلي
 سرت د ایرغکن لقسمان منتري
 سمثيله بگند کدالم نگرې
 د کرنیائی ٲرسالن اکن منتري
 اکن لقسمان منتري باٲق د بري
 امثت اورغ منتري یغ مود ۲
 بدراف کتي هرت دان بند
 د بري بگند بهگین انقد
 سرت مانجناغخ دول بگند
 کلور برجالن کنگرې اندرٲور
 سمثيله مغانٲ لیل مغاندر
 لال د باو مغانٲ بگند

مٲنده ۲ ترجناغخ اتس کٲال
 تینه ترجناغخ د اتس جمال
 برٲلق برچیم دشن راج ٲترا
 ممند وي اجاري عقل ٲچار
 برتینه باگي کباوه دول
 تون بایک سیلاکن کمبال
 اکن مشکبومي وجه گمیلغ
 ابو انقک راج د جولغ
 برجالنله بگند راج اصلي
 رسان هندق بالک کمبال
 برجالن بگند مود بستاري
 د جالن تیاد براف هاري
 ادٲون سٲل یغ مشنتاري
 تمباهن ٲترا راج بستاري
 د بشکسکن بگند اکن انقد
 سرب ساکي یغ سدي اد
 د سورهن باو گاجه دان کود
 برموهنله منتري یغ مود ۲
 برجالنله ای دشن برسگر ۲
 تیاد براف لام انٲار
 مشکبومي سوک ددالم دان

تشنگله تون دشن اوند
 ساعتله فیلو لکون شید
 لولله ماسق مندافتکن ککند
 بلس دان کسپهن دالم دان
 ایو ککند جمال مکت
 جاغن سکال بروسق چت
 ککند جاغن برهات صلی
 بیت معادف ستاهن سکال
 گندهن تیاد لاک ترقری
 لمبت جنجین تون ۲ کماری
 ککند جاغن بروسقله چت
 سبائی کماری گراغن بیت
 جاغنکن اوند یغ فون سونار
 سدیکت بلم دهات چدر
 اشکن برچری سکال ۲
 تیاد دلفسکن اوند کمبال
 براشکت برجالن دول مکت
 دهنتر سمقی کلور کوت
 دلق دچیم سمبل برسبد
 بایک ۲ تون مهاجر انقد
 منچیم دول راج ترعالی

برمدحله بائی فودوک ایهند
 بکند مپمبه ایهند بند
 فترا مپمبه دول بکند
 داعتک تاغن لکون شید
 برداتخ سمبه دشن ایرمات
 ککند جاغن ساعت برچنت
 بیت هندق موهن کمبال
 جک اد سخته سوک دان راضی
 دلق دچیم اوله بیدساری
 اده ادیقک فترا بستاری
 فترا مپمبه سرای برکات
 جک دشن تینه دول مکت
 بکند برتینه مانس سوار
 ککند ساعتله کاسه دان مسر
 معاف تیاد سوک دان راضی
 جک جاغن کارن کباوه دول
 سنله سده برکات کات
 د ایرشکن بکند راج یغ برتخت
 مشکبومی منجبخج دول بکند
 ایو هی باف کفد انچی بید
 برداتخ سمبه مشکبومی قول

سکلین ملغکه داتس گت
 بگند سنتف دغن انقد قتری
 بلسکن انقد بیدساری
 کشد انقد بیدساری
 دباوه تخت راج بستاری
 هندقله دتورت بارغ سغانه
 هبای ۲ جاغن مللوی تیته
 سومین ایت عباره تون
 مک سمقرناله انق بغساون
 سومین جوهر استرین ستی
 استرین عارف سومین سقتی
 تندق مپاٹ ایرو مات
 بفرله سقرت ایهند برتیمه
 ترسغکتکن قترا ددالم هات
 سوداریغ مان اکا دقانی
 مپمبه ککند بیدساری
 برقلق برچیم سرای برقری
 منکال کمبالی تون کماری
 رندون ککند تیک ترقری
 مملق منچیم انقد تون
 رسان گنده کفیلو ۲

باغله بگند دول مکت
 قرسنٹاؤن داغکت دایغ سندری
 سنتف تیک درج برسری
 تیته بگند لاک استری
 تاه ۲ تون قره مبان دیری
 انقک دغر ایهند برکات
 تاه ۲ مپمبه هات سوامی کیت
 عباره کغد انق قرمشون
 سکال ۲ جاغن دلون
 جکلو کدوان سام مغرت
 سہاری ۲ سنغله هات
 ستله انقد منغر کات
 ای برفیکر ددالم چت
 قتری مناعس تیک برهنتی
 اکن ایہ بنداکو انیلہ گنت
 ادثون قتری مندودری
 برتاعس تخیس کدو قتری
 اند قتری مندودری
 جاغله لام تون دنگری
 ادثون ایهند راج بغساون
 تاعس رات تیداله کرون

بگند ڦون بلس منځرکن کات
 جاڻن ڊمکين ٽونڪ برتيتہ
 قد هات انقد تبادالہ دو
 لغسان ڦنداو دڻن کراو
 ددالم دائيره نڱري اين
 ڦاتڪلہ سقدرد مشمڻوئي
 بگند ڦون سوک لال برکات
 سدھلہ در قد لغاسن بيت
 بگند ڦون ساعت اي برچمت
 امبللہ سودار سکلين ھرت
 سمبہ مشمڻوئي برلاک بين
 ادڦون سکلين ھرت اين
 تيتہ بگند دڻن مانس سوار
 جک ستمبخ نڱري اندر نڱار
 سمڻون سکال تولخ سودار
 برتمبھلہ کيت ٽولس دان مسر
 تياک برھنتي دڦرچامو بگند
 لمڻيلہ ٽولس ددالم دان
 ادڦون استري ليلہ مخندر
 مانجڻاکن مات دڻن برچور
 سنلہ فجر ترغله پات

برداتخ سمبہ دڻن اير مات
 سدار تيان غلط دچت
 سوڦام بدن دڻن پاو
 روسق بناس سمائہ کدو
 انقد امڦون سکلين سين
 بارغ مقصود ڦاتڪ لياني
 ايو انقک چھاي مکت
 ددالم ڦرنٽہ ٽون سمات
 کغد مشمڻوئي اي برکات
 کاسہ ٽاء تربالس اولہ کيت
 لمڻہ ڪرونيہ ڊول سلطاني
 انقد امڦون ڦاتڪ لياني
 جاڻندہ ڊمکين کات سودار
 تياک تربالس کاسہ دان ڦلپار
 کاسہ نن تياک براور اور
 کاسہ ڦون جاڻن برانٽار
 ماکن دان مينم سمبل برسبد
 اولہ اي مشمڻوئي انقد
 برپوت ڦربکالن سري بتار
 مڍکاکن هات ستي مندر
 سکلين حاضر الخڪف سمات

هندق مپوره مغنتاري
 بگند براهكت لاک استري
 دداقتين خاضر راج بستاري
 دقندغ تياک لاگ برتار
 برکات دشن مانس سوار
 ايهند هندق کمبال کنگري
 کغد بگند راج بستاري
 اياله گنتي ايهند بند
 هباي ۲ جاغن مللوي سبد
 تندق دربان دشن برچنت
 اغن برچري رسان چت
 بلس ممندغ لاکو انقد
 اتام جيو تون ايئند
 تشکي هات چهاي مات
 جاغنده گنده ددالم چت
 رسان بگند بگيکن فغسن
 بر بگي ۲ فغاجر دان فسن
 ايو انقک راج بستاري
 بارغ سالهن تون اجاري
 مساله همب کغدانه تون
 د قالو فون تياک اکن کملوئن

لال مغرهکن سکل منتري
 سنله دانغ کيسقن هاري
 لال کاستان انقد فترې
 بگند ملغکه دسيسي فترا
 مشکين برتمبه کاسه دان مسر
 ايو انقد بيدساري
 بايک ۲ تون منارهکن ديري
 مشکبو سي مملپراکن انقد
 تاه ۲ مشه مبيت هات بگند
 دمي فترې منغر کات
 برچچورن ايرن مات
 دثلوق دچينم اوله بگند
 دشن اير مات بگند برسبد
 امس تمغاون جمال مکت
 جيواک جاغن تون برچنت
 کاضفت بر فترا تاغس ۲ ن
 فرچري بلم رسان بوسن
 برکتاله بگند دو لاک استري
 فناره ايه بند اکن بيدساري
 کارن اي دانغ سقرت تر تاون
 چکک ان ساله سوات کلکوئن

بگند ٿون مھاڪي دڻن سڀرھان
 برسام ۲ ٿترا گمیلخ ورن
 ادٿون راج اگس جوھاري
 ڪمڊين راج مود بستاري
 سدھله دارق ٿترا ترون
 دارق ڪمبال ٿد استان
 راج ڪمباية مڻٿاڪن ٿري
 اڏند وي اف ٻچار ڊيري
 ستله ٿرميسوري منڱر ورت
 ڪامي اين منڱجڻج ٿينه
 ستله سدھله سيخ هاري
 برھمڻله هلبالڱ سرت منٿري
 مول ايت اورڱ برسوڪ ۲
 بهاروله بگند لائي سڪٿيڪ
 ستله پات ٿاڱي هاري
 د ايرڱن بگند راج بستاري
 برڙايرله در ٿولو نوس انٿار
 سمٿيله ڪنڱري اندر ٿور
 ڪڏالم استان ماسق سڪال
 برمدحله بگند راج اصلي
 ستله ددڱر راج بستاري

دھياسي اوله انق فردان
 هندق دارق راج يڱ غان
 دارق دڻن بيدساري
 برسام ۲ ٿتري مندودري
 برسام ۲ راج اگس مڱرن
 لال نايڪله دٿتران
 ڪڱد اڏند ٿرميسوري
 مريله براڱڪت ايسق هاري
 اي ترسنڀم سراي برڪات
 يڱ مان سبد دڻن ٿرنٿه
 برسڪا ۲ ڏدالم ٿوري
 منٿتيڪن ٿينڀن راج بستاري
 سڪلين منٿري حاضر بلاڪ
 هاري ٿون سيخ باين برسوڪ
 براڱڪت ڪنوراب سڪلين ٿتري
 بسرت سڪلين هلبالڱ منٿري
 ٿيڱ هاري ڏدالم سڱار
 لڱسڱ سڪال ڪڏالم موار
 منٿري ٿون داتڱ منڱجڻج ڏول
 هندق براڱڪت ٿولڱ ڪمبال
 اڀهند هندق ڪمبال ڪنڱري

ممتخ قدخ گیلخ گمیلخ
 برتتهکن منیکم سینر چمرلخ
 سرت بون ۲ ن سکلین د فالو
 سکل یخ منخر رسان فیلو
 گاگف گمفیت تیداله کرون
 اد لاک لاک اد فرمئون
 کلپاتن دشن هوجخ سسون
 تیداله ای سدرکن درین
 قولخ کرومه د فوکل لکین
 لال دارق کدالم قوری
 د کانن قتری مندودری
 بگند سندیری یخ مپوونکن
 ستله سده د سوره اندرکن
 براغکت ماسق کدالم قرادون
 د ریب د بالی اتس فغکون
 برادوله بگند لاک استری
 سمقیله وقت فاگ هاری
 سرت ممقین تاغین استری
 د سناله برمایین مندودری
 د هیاسی قتری مندودری
 برکاین سخکیت تکت چلاری

د اولغن اورغ انق هلبالغ
 قدخ کرجان راج د جولخ
 دارق ای کللیخ قولو
 سوران لوناچیخ برتالو ۲
 بون ۲ ن تیداک برکتھون
 اورغ مننتون برکاون ۲
 اد ایخ چارق اوله کایین
 د یخ کپلاغن اکن انقن
 در قد سبب ساعت سکان
 تیگ کال دارق راج بستاری
 د دودکن قترا بند سندیری
 ناسی اف ۲ داغکتکن
 کمدین مخکومی بگند سورھکن
 سدهله سنتف قترا بغساون
 ممدوجق استرین دشن چمبون
 سنله جاوه مالم هاری
 جم ۲ درج برسری ۲
 باغتله بگند مود بستاری
 مندافتکن ککند بیدساری
 سمقیله سده تیگ هاری
 برسام ۲ ککند بیدساری

چهيان کيلون کڻد موک
 د کمبرن دشن گلخ کان
 قربواتن سيلان ايکانن ورن
 سري نتان منيکم دهنچوري
 فارسن سفرت انق اناکن قري
 د قسٹ فچائن دلکڻ قتري
 مميڻ کيڻس کانن دان کيري
 د هياسي بگند راج قترا
 قربواتن قولو نوس انٽار
 لڻکڻ سکلين تڻي برسيرة
 برتالي ليهر لاڻگ برسورة
 سفرت ڦکابن شهيد شاه قري
 ترسيستله خند سبله کيري
 د دالم ترسورة اية الکرسي
 اتام منجلس سمقون بسي
 برچنچين منيکم بريپ هرگ
 سفرت اندر د دالم شرگ
 تورن ميمبه ايهند بند
 د هدفي اوله انق بيدواند
 مميڻ کيڻس ميگ برچنٿرا
 ترتيبن سکلين تياک سوار

برسوبخ قومات سرب انيک
 برگلخ جاري استاکون
 برچنچين منيکم قسٹ کنچان
 چاچنٿوئن ايکل مايڻ مغوري
 برقتوتن دشن کمبڻ توري
 هابسله د هياسي مندودري
 امقت اورغ انق منٿري
 ادقون مڻکبومي ليلا مڻدر
 برميکناکن منيکم اديکار
 برکايڻ سڻکيت جوڻ سارة
 قربواتن اورغ نڻري باره
 بر باجو کسمب مورب برسري
 برسابق چندي رمبو بيدوري
 برعزيمتکن منيکم بيڻ امت فرسه
 برتاجق گباهن کمبڻ ملغسي
 برگلخ کان سبله تيگ
 فارسن ايلق سوورغ جوڻ
 هابس د هياسي راج مود
 د نايقکن دانس قنچ فرساد
 د ايرڻکن دو اورغ انق بنٿار
 دودق معادف راج قترا

تنگال ممبرو هريمو لاري
 ترسله اي سوات نگري
 دان مځتاکن عفریت څري مات
 سکتیک دانغله بتي ۲
 سنځغله بځند راج ښخ ځارځ
 تمبل ڦلباځي تياک برکوځ
 سدهله سنځف راج ارتاون
 سنځغله سيرة ددالم ڦوان
 راج کمبليت عارف بستاري
 دڦالو ځندرځ سرونې نځيري
 دجامو بځند هلبالځ منځري
 رميله کونن تياک ترڅري
 دسناله بځند برسوک سوک
 انځي بيبي بيدون ملاک
 سنله ځنځله توجه هاري
 دامبل ڦتري ڦرميسوري
 برکايڼ کسمب ورن دلیم
 دبوږه ڦداک برسوسن لیم
 برتوتځ سځکل دکارځ ڦاځن
 سمربق باءون اوکځ اکوځن
 سنځيځ دان مالي امس دريک

لال سست دهوتن دوري
 مځتاکن درين ممبرونه څري
 بځند منځر سکاله هات
 مځتکت ڦرسنځاځن کېداځن ستي
 برسام ۲ انځد انم اورځ
 بېراف ماسځکن ايکن دجوځ
 برسام ۲ انځد ڦترا بځساون
 لال مځاكي باءو باءون
 مملاي برجاځ ۲ توجه هاري
 رميله برماين ددالم ڦوري
 توجه مالم توجه هاري
 رامې برماين تځق دان تاري
 سرب ڦرمائينن اد بلاک
 ڦندي برپايي لاځ ځناک
 دهياسي ڦتري مندودري
 کځد مځکېدومي ڦترا دبري
 کځځچ برڦاهت رام ۲
 برسورة سنځغ ناځ سځم
 انتن دسردي ځمر لاځن
 دڦنځ لکون ترتیب دان سوځن
 دبوټ سځرت بوځ چمځاځ

مېمبه سراي مېمېکين ورت
 قعسن تياډ خبرکن ډيري
 پېروله سدر لال برثري
 قوتسله قعهارث ډ جنغ هات
 ايپند نن هندق مندقاني
 برسام سام اډند قثري
 باڅي هندق مېمونه ډيري
 سقرت بيدساري دغن قثرا
 سوک برماين سند دان چور
 کمبيليه بگند راج بستاري
 دغن قاعسن تياډ ترثري
 سدهله انقک سدهله تون
 مڅکينله ايپند کفيلو قيلون
 بوکونن ايقر راج قثرا
 هتئين کاسه تولس دان مسر
 سمڅيله راج مود يڅ پات
 استرپن قون اډ ډبوان سرت
 مېمبه ايپند لاک استري
 برسام سام ککند بيدساري
 حيوان تياډ ترکات کات
 بگند منغرله سگچت

سمڅيله اي کڅد تخت
 ډمي ددغر ورتان منثري
 اير ماور ډامبل ډ چچوري
 انقک تون يڅ بايک فکرتي
 ډمان اډ انقک گستي
 بگند مناعس تياډ ترثري
 تمباهن لاڅ بيدساري
 تياډاله اورغ کاسه برسودار
 کډوان ساعث تولس دان مسر
 ستله سده قثغله هاري
 لغسڅ سکال کډالم قوري
 تينه بگند راج ارتاون
 جاغنله مناعس انق بڅساون
 راج بستاري برکات سگر
 قعراس قاتک سڅکه سودار
 تغه مناعس سکلين رات
 ماسق مندافتکن ډول مکت
 ستله ماسق مود بستاري
 لال مېمبه اڅس بستاري
 ډمي ترقندڅ ډول مکت
 راج قثراک نن برچريت

کفد استرین ای برکات
 ککند باو تونک سرت
 کفد سومین ای برقری
 بایکله کفد ایسق هاری
 برسند برگورو برجنک
 براغکتله برجان سري قدوک
 دنایقکن استرین کاتس کون
 دایغ فون سکلین حضیره ان
 تغل برسام ۲ راج بستاری
 سمغیله همقر فتح هاری
 سکلینن ایت برهات والغ
 منغتیکن فترا تیاد فولغ
 قد سکلین هلبالغ منتری
 مغاف ای لمبت کماری
 مپمبه بگند برجان چفت
 اینغون تیاد جوگ ددافت
 اند سده دچاری رات
 بگند منغر ساعت برچنت
 هی منتری سگراله کمبالی
 خبرکن فترا هیلغ سکالی
 برجان مندافتکن دول مکت

دمیله ددغر راج مکت
 چک هندق فرگ چنجوشن کیت
 ستله ددغر اند فتری
 چک هندق فرگ قدوک سري
 مالم ایت برسوک سوک
 ستله فاگ هاری کتیک
 ادفون اکن فترا راج مود
 برجان ایت لکون شه
 ترستله فرکتان سکلین منتری
 منغتیکن دانغ فترا بستاری
 ادفون منتری دغن هلبالغ
 تاکتن راج بوکن کفالغ
 تینه بگند راج بستاری
 اند فترا فرگیله چاری
 فرگیله ای منتری کاهممت
 ای منچاری ببرا فتممت
 کمبلیله منتری مپمغیکن ورت
 تیاد کدقاتن دول مکت
 برتینه بگند سایغ ترچلی
 مغاف بگند راج اصلی
 ستله منتری منغرکن کات

برسام ۲ فټري ليل مځندر
 سنتڅ سيرة د دالم ټوان
 د دوکڅن فټري کائس ټرادون
 د تيمخ باڼي انق ۲ کن
 د اټس تيلم بڼند لتکن
 د چيمن هيدغ برتوکر نانس
 سکارغ تياک ککند لټس
 برادوله بڼند دو لاک استري
 کنتم ترسله کمبغ مپري
 ټخس تياک مځخبرکن ديري
 جم ۲ ماورنه د چپوري
 سراي اي مځمټسکن ديري
 سگراله د بوجق راج بستاري
 ملييت لاکو فټري د مکين
 د دوکڅن فټري کټرمندين
 کمبيله بڼند لاک استري
 ککند هندق برموهن ديري
 اي مناس تياک ترټري
 ټيلو ممندغ کلکون استري
 برکات کغد راج اټام
 بواله ټاتک برسام سام

سنتله بڼند نعمت معمور
 سدهله سنتڅ ټترا بځسان
 لال مماکي باءو باءون
 تون ټون لټسان بوغ ټکن
 د ټلقن ليمر د تيدرکن
 توبه يخ لومت سټرت کائس
 تون لټسان ټناور اوټس
 جاوه مالم سدهله هاري
 جم ۲ درج برسري ۲
 ستله کنتم سده ترسري
 د سمبت بڼند راج بستاري
 سدوله فټري مندوري
 مناعسکن انتغ نصيب سنديري
 بڼند ټون ساعټ بلس کسيهن
 ايلقن سټرت بوغ کلين
 ستله ترغ ټاگ هاري
 برتينه بڼند کغد فټري
 دميله فټري منغر ټري
 بلس کسيهن راج بستاري
 بڼند فټري کاسين سقم
 چکلو کمبالي راج اټام

سفرت هریمو هندق مغاله
 فانه قمبرین بتار کال
 عفريت داتخ برکفال دو
 داتخن دشن ترتاو تاو
 دتیمخ تیمغن دلنترکن
 دشن مارهن اي دافتکن
 د فانه بگند سایخ ترجلي
 مات ترگولخ همفر ککالي
 دميله دقندغ بگند قتري
 سکان قتري مندودري
 قتري مېمبه سري قدوک
 قتري فون ساعث برهات سوک
 ساعتله قتري بر سگچت
 سفرت منداقت بوکت فرمات
 اندر داون جاد خليفه
 کرنيا تونک سمقرناله لمغه
 دميله ددغر مود یخ فرسه
 مولت یخ چنک فغکخن لغسي
 وجه یخ فرسه گمیلخ ورن
 قاتله دجدیکن راج استان
 برسند برگورو راج قترا

مپندغ اي قدغ برکمال
 هوچغن ایت برپال پال
 هیتن سفرت بوت دناو
 مخمبل بات بسر سبوه
 راج قترا ملامت مپالهن
 بگند فون سگراله ممالسکن
 کن ددان تروس سکالي
 راج قترا سگراله کمبالي
 تله متيله عفريت قري
 مېمبه بگند راج بستاري
 دشن برسري ورنان سوک
 اوپن هیلخ ملا فتاک
 سبب جاد دول مکت
 دشن مانس اي برکات
 مها راج لیدا مخگلر اي
 الله جوگ ممالس دي
 دقلق دچیم دنفاسي
 دمان هات تیدقکن کاسه
 ایلقن باگي انقکن کنچان
 بایک فارس عقل سمقرن
 فرسنتانن د اشکت اوله دغ مندر

کفنیله کاین د فغشخ تون
 ککند فون بوکن برسبد بین
 لیتهله فرتمون ککند دسان
 د باو مالکی ای تردیری
 برسند دشن راج بستاری
 سفرت هریمو هندق مثاله
 تر گنجغله مالکی مپا راج لیلا
 مغشاکه اشکو دیم برمتو
 تاهنکن بکس تاغذک ایت
 مارهن تیداک ترکیر کیور
 هندق براغذک تورن سگر
 تونکوله راج یخ بستاری
 سقتی سکال ای زن فوری
 انق سمارغ در فغانی
 جایی فرغ سکال این
 شعیرن فتری مندودری
 دشن مانسن ای بر فوری
 بوغ سگند ددالم فوان
 ککند فون موده دایم ملاون
 سیکشن تورن باگی شغسمب
 سفرت هندق مغشاپسکن رسب

جکلو هیلیخ فترا بغساون
 تونک بجاشن گنده گولان
 جاعنله گنتر لیلا مشرن
 ترسبتله فرکتان عفویت فوری
 مشر سوار بکند فتری
 مارهن سفرت اف برپال
 برتمشک سفرت هللنتر ممبله
 هی مانشی برکفال سات
 سگر تورن اشکو در سیت
 دمیله ددغر راج فترا
 مشکینله گرم سرة گمبیر
 برشعیر فتری مندودری
 بایکله تونک ایغذکن دیری
 چوب ۲ ملفسکن جال
 موگ ۲ دقلیراکن الله
 دمیله ددشون راج بستاری
 دقلق دچیم سغه دبری
 انق جاو برماین فانه
 ادند جاشن گنده گولان
 کغد فتری ای مپمبه
 مشکین د فندغ سیکف برتمبه

د فربا يکي فرادون راج بستاري
 لابهکن تيري کلمبو مصري
 کغد فترې مندودري
 ساهتن فترې ايسق هاري
 فترې نن جوگت برهات دوک
 برتمبيله قول ملافتاک
 برتینه فترې مندودري
 فترې فون ماسق سورغ ديري
 هتین گنده کفيلو فیلون
 دهیورکن دغن راگم تيرون
 باغله بگند راج بستاري
 همغير دکت مالکي فترې
 ساعتله اي تاکت دان غري
 ايتوله دي سورغ فري
 برلغکفله اي دغن سنجات
 سرهکن کغد توهن سمست
 چنجين تيان داقمت دساله
 تونله ککند فوهنکن بيلا
 ايتوله سهاچ ککند فانت
 تون منديکن دغن اير مات
 فسن ککند اکن چمبون

ستله سده مالم هاري
 کلور بيلک بگند فترې
 برتان باگي باگي بستاري
 منکال دانغ راج فري
 مالم ايت برسوک سوک
 جکلو هيلغ سري فدوک
 ستله جاوه مالمه هاري
 برادوله نسین راج بستاري
 تيدر سورغ فترا بغساون
 هات براهي برچمغور راون
 ستله سده فاگي هاري
 کدغارنله دانغ سورغ فري
 دمي ددغر اوله تون فترې
 تونک راج عارف بستاري
 ستله بگند منغر کات
 ادند جاغن ساعت برچذت
 سرهکن ککند کغد الله
 جکلو دچنباغ دبله ۲
 ايو تون چهامي مکت
 جکلو مات ککند نن پات
 جاغن تيان امس تمغاون

دشن مناعس اي برقرې
 شعيرن بگند راج بستاري
 دشن مناعس اي برقرې
 ممتکله بوه ملمغاري
 دمان فاذک ممبرو ديري
 بورغ اغشخ تربخ کبات
 فاذک نن داگخ انق ثياتو
 سولسه تمبه ددالم قوان
 هارځکن کاسهڼ یش دډورتون
 شعيرن قترې مندودري
 دقلق دچيم اذند قترې
 اذند جاعن ساعت برچنت
 دمنځکڼپاله در سترو کيت
 قورسنتاقن داغمت کهداقن قترې
 سننقله تونک راج بستاري
 ايتقون جاعن تونک عاييکن
 هندقله تونک سودي ۲کن
 برسام سام اذند قترې
 کغد دايج ستي سنديري
 سننقله سيرة ددالم قوان
 باون سمربق ممبري راون

ساعتله اي انصافکن ديري
 ددشن قترې مندودري
 ساعتله اي انصافکن ديري
 گميلغ چهيدان چنچين قمرات
 جک هيلغ دول مکت
 ممتکله بوه ملمغاري
 دمان فاذک ممبرو ديري
 بورغ اغشخ تربخ کبات
 فاذک نن داگخ انق ثياتو
 ددشن بگند راج بستاري
 بلس دان کسيهن تيباد ترقرې
 راج بخساون کونن برکات
 جکلو دتولغ توهن سمست
 ادون اکن دايج دغ سنديري
 برتيتله قترې مندودري
 سلافترن سهاج فاذک بريکن
 فاذک ثياتو تونک تهوکن
 سننقله قترا مود بستاري
 سنله سده اياقن دبري
 سدهله سننق قترا بخساون
 لولوه ماکي باو باون

دمي ترفندغ فترا بستاري
 ايلق مانجلس تياك ترفري
 هندق كمان پواك تون
 سكراله دلنقن ادس فثكون
 تياك اكه سوي ليلا مخرن
 جكلو تياك اكن برگون
 مناعسله ففري مندودري
 گيلاكه تونك داتغ كماري
 ستله ددغ سري قدوك
 برسري ۲ ورنان موك
 بوه بمبم در ففاني
 رندوك تيدق ترففاني
 اداله فريسي برتالي رمبت
 اداكه بسي تاهوكن تاكبت
 ستله ففري منغركات
 ددندغ فترا بلس دچت
 تونك ستي اندر مخرن
 ككند فندغ دالم مهلجان
 تانم كلادي در جاو
 جك تاء سوي تونك پاو
 ددغون ففري مندودري

وجهن ففري مندودري
 ايقون هندق بشكت لاري
 ككند مندافتكن دول بغساون
 د بوجقن دغن چمبو چمبون
 فرفمباكن ككند اورغ يش هين
 تيكمله ككند دغن سمغان
 بركات كغد راج بستاري
 نسچاي اي دماكن فري
 دالم هتئين ساعتله سوك
 دغن فرفاهن اي برسلك
 ستينك نيلا دباليك باتغ
 اولهك گيل مكاله داتغ
 رمبت ددندل اكن چمار
 اداكه مود گنفركن مار
 تندق مپافوايرن مات
 د بوجقن دغن ببراق كات
 عارف بالله بچقسان
 تونله ففري دالم استان
 دشجوده مذاق ففري
 بونپله ككند اغكور كو مات
 شعيرن بگند راج بستاري

سڌرت اورڻ ايتو ايتو
 الموله مپاهت راج ڦترا
 ڪڏ مات تيداله ڪتار
 مسڪي ڦون بڻس جن دان هندو
 ڪنچين ان دمناڻه ڦنتو
 سٺله ددئر دايع مندودري
 تونڪ منيلاڪ سبله ڪيري
 دميله ددئر ترلال سوڪ
 سٺله سده برفنداڻن موڪ
 برتيتا راج ڦترا بستاري
 اتو بڻس جن دان ڦري
 دمڪيله تيتا راج يڻ غني
 مڪ سلاڪ جاڻ بڻيني
 تونڪ بڻند راج ترعالي
 مالڻي اين مها راج ليلا
 دالهڪن عفریت راج ڦري
 انقن ڦتري مندودري
 ادڻون راج عفریت ڦري
 انتران داڻخ تيگ هاري
 سٺله ددئر اوله ڦدوڪ
 دڻن برسري ورنان موڪ

سڪتيڪ بڻند برهات رادن
 سيفاڪه ڊيري امڻون سوار
 خبرڪنله ڊيري هي سوار
 خبرڪن چوگ جاشن بڻيت
 سڻي ڪبوڪ ڦنداڻن ايت
 ڪڏ ڦترا اي برڦري
 ڊ ڪمنچق مالڻي اين دسنداري
 دامبلن ڪنچي لال ڊبوڪ
 سڪلينن مپمبه ڪاڪ ڦدوڪ
 اصل اف سڪلين ڊيري
 سڻرانه نايڪ سوار ٿتوري
 سيفاڪه امڻون مالڻي اين
 مپاهتله دايع چندر مليني
 ڦاتڪ نن سباڻي درڦدم مخلوق الله
 سڪارڻ اين سدهله اله
 هيلتله مها راج ليلا بستاري
 ڊ ڪنچيڪن ڊيلاڪ سورڻ ڊيري
 سباڻي براواڻ ڪماري
 مٿان ٿفرليخ سڌرت مٿاري
 ددالم هٿين ساڻتله سوڪ
 ڪنچي دامبل بيلڪ ڊبوڪ

سٔیکور روس ترجعکت ۲
 د فانه بگند کن بلیکت
 بناتخ د هوتن نوس اندار
 سٔیکور هریمو مندرم سوار
 د اوسیر راج فترا بستاری
 بگند ممبرو د هوتن دوزی
 بر فیکره فترا بر تمبالن
 تغگل سٔورغ کشغول ۲
 سکتیک برجالن براس لله
 تامن کسقتین مها راج لیل
 فترا فون حیران دیم ترمو
 سگراله راج فترا ماسق کسیت
 کسان کماری برجالن راج مود
 هپاله اورغن جو تیداد
 انبله مالگی جن دان فوری
 د فندغن ککانن سرت ککیری
 سکتیک د دغرین سوار پات
 تقاف تیداد د تندخ مات
 ای برکات سوار فزلاهن
 جکلو ان مناره کسپهن
 دمی منغر فترا بغساون

د فندغ بگند همغیره دکت
 د تغکف هلبالغ لال دایکت
 بایقن تیداد ترکیر کیر
 د اوسیر بگند راج فترا
 هریمو ساعت درس فون لاری
 هریمو تیداد سده برچاری
 هندق کمبالی تاء تهوکن جالن
 سبب تیداد برتمو تولن
 برتمو تامن دهول کال
 سمغون ایلغ تیداد برچالا
 د لیپتن مالگی اد سوات
 د لیپتن تیداد اورغن ایت
 د لیپتن فربوانن مالگی انده
 ایفون بر فیکر د دالم داد
 مک اورغن تیداد فزیری
 لال برجالن کسان کماری
 سوران اورغ برکات کات
 حیرانله فترا د دالم چت
 تونک راج یغ کلمغاهن
 امبلله فانتک دالم فزداهن
 حیران دهات تیداد کرون

سمشيله كڤولو نوس انتار
 ڦتري كدو دودق برجنتي
 اد يڭ ميره اد يڭ ڦوته
 اي مموشت داتڭ مندر
 نايك كڤولو نوس انتار
 سام ۲ انقند بيدساري
 بردمشغ ڦترا سبله كيري
 كڤد مشكبو مي بركات سام
 هندقله كران بربوت خيمه
 خيمه د بوت سڤرت استان
 ماسقله ڦتري ڦسڤ ورن
 برداتغله سمبه راج مود
 هندق بربورو بناتڭ يڭ اد
 مان كهندق چهاي مات
 اند ڦرڭ ككنداله سرت
 مان كهندق ككند تون
 كرهكن منتري دڭن ڦهلون
 براهكته بڭند راج بستاري
 ماسق كهوتن بناتڭ دچاري
 بناتڭ ڦون بايق بولرين
 جانه ترگواڭ كمات متين

تېڭ هاري دتغه سگار
 سمشيله غوراب كڤغڭير ڦنتي
 مليهت داڭ مموشت موتي
 كارڭ كراڭن ددالم سگار
 براهكته نايك سري بتار
 نايكه بڭند ڦرميسوري
 دايرڭكن بڭند راج بستاري
 برتينه بڭند راج ترنام
 ايو ممند يڭ تولبه اتام
 مشكبو مي منتري بچقسان
 سلڭكڭن دڭن سڭكڭسان
 دسناله برسكان دول بڭند
 موهنكن امڭون ڦدوك ايڭند
 دمي ددڭر راج برتينه
 راج بستاري ڦول بركات
 مپمبه باڭي ڦترا بڭساون
 ايسق كيت منچاري ڦربورون
 ستله داتڭ كڤيسقن هاري
 دايرڭكن هلباڭ بسرت منتري
 ماسقله بڭند ڦتري سكلين
 دڦانه بڭند بناتڭ دمكين

موتيله سکيلين الت سانجات
 اکن مخيرشکن دول مکت
 بگند هندق برسوکت سوکت
 د مکنيله کهندق سري فدوکت
 برموهن کلور ميمبه بگند
 برتولسکن چت دشن فراد
 ايسي نغري دکرهکن سمو
 يخ مود تياک سؤزغ جو
 کغد بگند دفرسمبهکن
 سدهله سکيلين فاذکک بايککن
 سوکت برچههاي برسري نوراني
 ماسق مصادف راج سلطاني
 غوراب سکيلين دقربوت سده
 مننديکن مان قرننه دان سبد
 ساشنله سوکت ددالم چت
 ايو ادند برانگنله کيت
 تورنله ککند فرميسوري
 سرت سکيلين فردان منغري
 سوران لنچخ پرتالو^۲
 باگي دهيرس دشن سمبيلو
 برکيبانر تنگل قنچ^۲ چمار

فر بوتله غوراب قنچاجب سرت
 کرهکن هلبالغ قهلون کيت
 سکل فرمائيڻ باو بلاک
 اتورکن مريم دشن رنتاک
 دميله مشکبومي منغر سبد
 بر بوتله غوراب يخ انده^۲
 هابسله غوراب يخ تيگ بوه
 تنگلله سکيلين يخ توه^۲
 سنله هابس اي موتکن
 امقون تونک کباوه تلکان
 ددغر بگند مود فرداني
 کغد مشکبومي دفرسليڻي
 دولة تونک دول سري فاد
 دشن اسين حصيله اد
 دميله ددغر دول مکت
 کغد فرميسوري بگند برکات
 برانگنله قنري قانگي هاري
 سام^۲ انقد بيدساري
 بوپي^۲ ن گانگف دفالو
 سکل يخ تنگل هتین ئيلو
 مريم دقاسخ گموره سوار

کدوان مهمبه منجلیخ جاری
 انقند تون ایهند برنیة
 سبلم کیت منجاک میت
 قنچ قرساک هندق د ثربوت
 تون فون سرت هندق دلپیت
 د سنانه کیت فرگت سگر
 دغن سکلین بتی دا یخ مندر
 جکلو برتمو انقند ستی
 سبلمن ایهند بند فن مات
 ایقون مهمبه سرای برکات
 مان تونک فون فرنته
 دهیاسی تیلیم دهقری
 ترلههله تیری کلمبو مصری
 سمبل بریارغ ای برچرترا
 ببراف مرسای دوک شغسار
 فیلو منغر ورت دان قری
 رامی برچرترا ائگس نوری
 هریشون سیخ باین برسلوک
 ساکن میلم گورو دان جناک
 کغد مگکبومی ای برسرای
 کسداهن کغد فرتام رای

دتینهکن بگند لاک استری
 تینه بگند راج کمبایة
 جک برجمه سام برحیات
 هندق برجاگ ۲ سبولن مفاة
 اندد دارق سرت د نوبت
 قد قولو نوس انتار
 برامی ۲ کیت سنثک برسودار
 دمکینه نیه د دائم هات
 قد بولن ترغ انیله نفتی
 دمیله د دغر دول مکت
 فاکت این منجلیخ فرنته
 ستله سده مالمله هاری
 نایکله سمایم کدو قتری
 قتری برادو دو برقترا
 تکمال ای ساله مغمبار
 تیداله برادو بگند قتری
 دانغله وقت دینهارای
 بهاروله لالی بگند سکتیک
 سکلین باشن ممباسه موک
 برتینه بگند موک بلی
 حاضر قربکالن ممد برافای

مسخ ۲ ملنگه د فتران
 د فلق د چيم سراي بر بهان
 ابو انقک چهاي مکت
 جاغله تون برکچيل چت
 برلاکو ارادتن يڅ امت پات
 بهروله سکارغ بر فنداغن مات
 ممبروئکن تون فد سوات ديس
 نگرې فون بهارو کير سنديوس
 هابسله هيلغ چت اڅاي
 اف گراغن فمبالسکن دي
 مناعس تر سد رکن انتغ سنديري
 کسيهن ممندغ کلکون استري
 سکلين برهمبورن ايرن مات
 سبب اصلن فذوله پات
 هداغن فرسنتاغن د باو سرت
 کهداغن راج سري مکت
 سنله سده دانگرهاي اياغن
 لال مماکي اوکف اکوئن
 سمبل بر روايه باگي ۲ چرت
 ايشون ماسق دغن برسگر
 کفد مخکېومي اياغن د بري

سکلين نايک کاستان
 مېمبه فترې يڅ بچقسان
 بگند مناعس سراي برکات
 بوه هات چيداله مات
 کهندق الله جو سمات
 بېراف لام فرچرين کيت
 بسرن بند منغشخ دوس
 انقک جاغن برجاوله راس
 سدهله انتغ اڅاکن داي
 سموگ دامبل اورغ ملي
 ادثون فترې بيدساري
 ترلال بلس راج بستاري
 سکل يڅ حاضر مخهادف سرت
 بلس برچمشر دغن سگچت
 دالم بگند برکات کات
 دايغ مپندغ نمغن رات
 سننغله بگند ناسي فرسنتاغن
 سننغله سيره فد هداغن
 هابسله سننغ ليم بر فترا
 د سوره فغکل ليلا مخندر
 سلسيله سننغ راج بستاري

بر اوله منندو باگي د چت
 سمبل ترسنديم مانس برسري
 مریله انقک نایک کماری
 مغمبلاکن گاجه ایهند تون
 ایلقن سفرت امس تمثاون
 د ایرغکن اوله سئل منتری
 مخکدومی داتخ مانجبخ دول
 تکرله تونک گراغن ممند
 ایاله مملهراکن دول ککند
 سگراله د تکرن دغن سگچت
 ماری برکنالن کدوان کیت
 مانس برسري ورنان وجه
 قد سکلین اورغ د قربوت منج
 انیله سودراک یخ ترعالي
 سمقون تیاد ممبري چلا
 کقد بگند راج مکت
 کرنیا لمغه ترلوله پات
 برتتهکن مانکم سمبیلن ورن
 دغن سکلین منتری فردان
 د سمبیت فترا فتری بستاري
 تون مپمبه بند سندیري

د قبلکن الله سفرت فمنت
 تذوق مپمبه راج بستاري
 فترا داتخ سگر د تگوري
 لولله مپمبه فترا بغساون
 سدث مانس بارغ کلکون
 براغکنله بگند ماسق کذگري
 ستاه سمقي راج بستاري
 برداتخ سمبه بغساون مود
 ایقله منتری قدوک انقد
 دمیله بگند منغرکن کات
 ماری کسین سودار بیت
 بگند فون دراتس گاجه
 برچمغر کاسه یخ د سپاچ
 د فلقن لیهر د چیم کغال
 بسر کاسهن بر بوت فهال
 مخکدومی تذوق مپمبه سرت
 فاتک نن همب مانجبخ فونته
 بگند فون دودق د سغکھسان
 د هادف انقند فترا ترون
 سدهله داتخ فومیسوري
 تونله فتری بیدساري

سکانه ساعت ددالم چت
 فاذکک مغنترکن دشن مات
 للوله نایکک سئیکر کون
 دایکوتی منتری توه دان مود
 ماسخ ۲ دشن فغھول
 سکل یخ تغنل رسان قیلو
 لغتس سکل کلور نگرې
 سمثیله بگند راج یخ بهاری
 اورغ کمبایه حیرانله رات
 ایلقن سفرت تلپس قت
 سام ترسنپم سوک برتمبه
 لال دسوره بردکت گاجه
 هندق کمان تون انقند
 فاذکک کماری مپمبت ایهند
 انقک تون راج بستاری
 قدانه دشن سکل منتری
 کاسه دان مسر ددالم دان
 سیلاکن کماری تون انقند
 برتمبخ راگ دشن سقم
 سام براصل راج اتام
 ایو انقک چهایی مکت

دمیله فترې منغر کات
 سیلاکنله تونک برجالن سرت
 بگند فون برموهن قد ادند
 برابرخ دشنله راج مود
 سکل بون بپین گاککف دثال
 بپین لنچخ ترتالو تالو
 برجالنله بگند راج بستاری
 دجالن فون تیاد براف هاری
 ستله سام برجمغه مات
 مننتخ وجه دول مکت
 دمیله بگند مننتخ وجه
 راج بغساون قول مپمبه
 راج کمبایه قول برسبد
 برداتخ سمبه قول بگند
 تینه بگند وجه برسری
 مغان تون برافکت سنديري
 ترللوله گمر رسان بگند
 داتس گاجه بگند برسبد
 بگنداله راج یخ ترنام
 دودق برتمبالن بریندیخ سام
 دوقلن دچیم سرایی برکات

ایهند بند فترا داتخ کماری
 فترا فون حاضر مغادف بگند
 سمبهن فترا ایو هی ککند
 ککند دشر فاذک برکات
 جک بیت سورغ دچت
 ساهت بگند دشن مانس سوار
 جیواک جاشن ساعت برچور
 سراي ترسنیم سمبهن فترا
 سوک برمایین سام سوندار
 فترا فون میمبه دول بگند
 بگند ترسنیم سراي برسبد
 سکتیک فرسنافن داغکت اورغ
 سنغله بگند راج یغ گارغ
 سدهله سنتف بگند تون
 لال ممالکی باؤ باؤن
 سنله داتخ کئیسق هاری
 سورهله داتخ ای کماری
 براغکت کلور قدوک بگند
 ترکمبغله فایغ امابعد
 بگند برقس کغد فترې
 ککند هندق کلور نگرې

جموله بیت مشاکو دیري
 سوک ترناو منغرکن سبد
 جاشنله بايق کات دان سبد
 جاشنله گوسر دول مکت
 دفسن ایهند قولغله بیت
 سغشله کات ادند فترا
 کال هات ادند جان چدر
 تیاد توزک فاذک نن ماره
 مغیبرکن هات یغ لار
 موهن هندق میمبت ایهند
 برسام ۲ کیت فرگ ادند
 تمبل فللباگی تیاد برکورغ
 دشن ادند کتینگ اورغ
 سنتف سیره ددالم فوان
 برموهن کلور فترا بغساون
 بگند ممغشل فترا بستاری
 برکمغله سکلین فردان منتري
 برسام ۲ ادند راج مود
 سکل کرجان حاضرله سده
 پوه هات تشکلله دیري
 میمبت ایهند سگر کماری

لال مغادف بگند سندیری
 قدوک ایهند سده سمئی کماری
 فغگلکن مخکبوهی لیلا مخندر
 کیت نن هندق ممبری بچار
 قرگ ممشکل منتری برید
 بگند ترسنیم سراي برسبد
 سورة فربايکي فکن فسار
 بالي فغدائن دغن سگر
 سورة برحاضر الت یخ اد
 کیت نن هندق مپمبت ایهند
 مپمبه بگند برموهن سگر
 سپاس همت دغن بچار
 ملغنه داتس فبت رتن
 دهادف ستي لیلا مغرن
 بات کفال چهیان مات
 دغن الت سمقرن تخت
 دایخ ۲ داتخ مندر
 سورة قرنتهکن دغن سگر
 اداله سمئی داور نگری
 مپمبت ایهند لاک استری
 سمبل ترسنیم درج برسری

برجالذله اتوسن ماسق کنگری
 برداتخ سمبه لقسمان منتری
 بگند برتینه قد بنتار
 سورة ماسق ای دغن سگر
 سرت مشاوره شکل سید ۲
 منتری فون داتخ مغادف بگند
 ایو منتری یخ بایک بچار
 همغنکن رعیت بال تنزار
 سکلین منتری توه دان مود
 هیاسی قول گاجه دان کود
 اکن مخکبوهی لیلا مخندر
 مغرجاکن تینه سری بتار
 بگند فون ماسق کدالم استان
 فتری نن داتس گت رتن
 بگند ترسنیم سراي برکات
 سورة هیاسی استان کیت
 کرهکن شکل بیت ۲ فروار
 همغنکن سکلین انق دار ۲
 ایهند بند سده کماری
 ککند قرگ ایسق هاری
 برشعیرله فتری بیدساری

بر خبر کن چریت انقد فترې
 توجه هاري برجالن تون
 رندوکن انقک فترا بغساون
 همغنکن رعیه گاجه دان کود
 کتیک یخ بایک براشکت بگند
 گچ فغاره قول اکن دقلون
 باغله رعیه دشن سکان
 مغانکن کتووخ گیلخ گمیلیخ
 مغیرشکن بگند راج دجولخ
 ماسخ ۲ دشن فغول
 باگی دهیرس دشن سمبیلو
 رغان سفرت کوت برجالن
 سلاک اورغ کشغولن ۲
 سفرت قولو دتغه لاوتن
 مغریغی برجالن بگند سلطان
 یخ ممشکو قولان نایکله سرت
 دانس جمال دول مکت
 گاگف گمشیت تباد ترثری
 دایرغکن اوله شکل منتری
 سمقیله کنثری اندر قور
 میورهکن اتوسن ماسق سگر

لال ماسق مند افتکن فرمیسوری
 ایو ادند امس تمقاون
 رساک فیلو برچمقرله راون
 مخرهکن منتری توه دان مود
 دالم توجه هاري حاضرکن اد
 بنتخ قون بلم فادم چهیان
 برتالو ۲ کونن بپین
 سکلین باشن منتری هلبالغ
 شمشیر ترهونس سینر چمرلغ
 تغئل فنج ۲ ن برجالن دهول
 سکل یخ تغئل رسان فیلو
 تمبق دان فریسی برتمبالن
 همقرله سورم چهیان بولن
 فدغ دان لمبیخ برکلانن
 دمکینله کونن فد فغلهاتن
 بگند قون نایک بیرام مت
 ترکمبغله فایخ عالم برگذمت
 برپیلله گندرع سرونې نفیری
 برجالفله لال کلور نثری
 دجالن قون تباداله انتار
 دلور نثری برهننتی بچار

منغر فرکتان د دالم قرطس
 قد مشکبوهي تولس دان اخلاص
 انقند سده براوله تخت
 بگند فون ساعتله سگچت
 د دالم سورة هات یخ پات
 بلس ساعتله منغر ورت
 اکن انق همب فترا سلی
 سمبه لقسمان سایغ ترجلی
 دشن ببراٹ تاغس تباد دبري
 چک اند فولغ دهول کنکري
 فانک منجنجخ فرمان دان سبد
 مٹھار فکن امقون یخ سدي اد
 بریب امقون جمال فانک
 کدو فترا سفای بربالک
 ستله بگند منغرکن فري
 ايو انقک لقسمان منتري
 دودقله بگند راج مکت
 برباگیله خبر دشن چریت
 ستله سده فتغله هاري
 سوات استان بگند نن بري
 بگند برتینه قد سگل منتري

ترلال ساعت رسان بلس
 کاسهین باپق تباد تربالس
 د فراستریکن راج یخ برمکت
 هندق باغمت برقداعن مات
 مقصود هندق برتندخ مات
 قد لقسمان منتري بگند برکات
 تباد دلغسکن کباوه دول
 تباد دلغسکن اي کهبال
 نیه انقد دو لاک استري
 تبادانه ایهند براغکت کماري
 ممباو تینه فدوک انقند
 د تینهکن مپهبت دول بگند
 سرت دوله سفات تیلک
 کدو دیس د دالم میلک
 برتینه دشن مانس برسري
 کیت برتغکه بارغ توجه هاري
 لقسمان منتري ممباو ورت
 سگل یخ منغر ترلال پات
 برموهن فولغ سکلین منتري
 مځنتاري مکانن تیغ ۲ هاري
 هندقله برلغکف کران دبري

د بچراکن منتری فاگي دان فتغ
 بر باگیله جنس فرسمبه دتنغ
 بگند فون دودق دالم تخت
 بارغ یخ کورغ دسوره فنت
 جاغن سوات عرص ملنتغ
 مځکین برتمبه داگخ فون داتغ
 تیفت هاري دشن سگچت
 فد مځکومې یغ مځخ هرت

توسبتله فرکتان لقسمان منتری
 تردغرله کغد راج یخ بیاري
 بگند برخبر فد فرمیسوزي
 برتینه بگند درج برسري
 فرگیله منتری دشن هلبالغ
 رعیتن تیدان دافت دبیلغ
 برجمله مات لقسمان منتری
 ببراغ تعظیم حرمة دبري
 د سمفیکن منتری تیتته دان سبد
 ستله منغر تیتته بگند
 سمفیله اتوسن کسان سده
 سکان ساعث دالم دان
 سکلین مځنچخ دول بگند
 سورة د سمبت اوله سید
 د فرسمبیکن اوله فردان منتری
 دبکان دشن درج برسري
 سمفیله اي کسپسي نځري
 سکان تیدان لاگ ترځري
 لغسغ کبالي دهادف منتری
 فرگیله سمبت اوسغ کماري
 ممباو گاجه فایغ ترکمبغ
 دشن سروني گخ دان گندرغ
 سکلین داتغ برجابت جاري
 سکلیزن بځکیسن داتورې
 فد لقسمان منتری فغکاومود
 سموان برجالن منتری برکود
 دمیله ترځندغ کغد بگند
 سراس داتغ فدوک انقند
 بځکیسن دامبل بارغ یخ ان
 د انجقکن کغد منتری برید
 د سمبت بگند راج بستاري
 ممباچ سورة بگند سنديري

کفدان ایت بگند برقس
 سینغاتی د گلر لقسمان منتري
 لاین درقد ایت ببراڤ منتري
 سبب د کاسیهی اوله دول مکت
 مولقم مانس فندی برکات
 ستله اوتس ککند نگرې
 رسان سوک تیداد ترقرې
 ادقون مخکبومی لیللا مخندر
 کارن ای بایک بودی بچار
 سبائی ماسق معادف فترې
 کاسهین ساعت تیداد ترقرې
 سدهله کای برتمبه رای
 بگند فون ممبری حرمة ملی
 ددالم نگرې اندر فور
 برافتنه سام ای کدو
 کدوان منتري سام بچقسان
 ایاله ممرنتهکن دی دالم استان
 کدوان منتري سام سکات
 سیاف یغ کاسه اکن دول مکت
 لاوت دان دارت دالمه دایره
 جوال دبری ببراڤ بهره

ترلال باپق ممبرو بچکیسن
 سلخکف فکاین بگند بری
 دغن سراتس ساکی یغ معنتاری
 کارن ای تاهو اکن فرنته تخت
 تیدالاله ای هندق نام یغ لت
 بگند فون ماسق مندافتنک استري
 برتمبه کاسه اکن تون فترې
 مخکینله بگند کاسه دان مسر
 سبارغ فرنته ای کلغکار
 ماکن دان میدم دولاک استري
 بارغ مقصود سکلین دبری
 راج فون ساعت امت فرچای
 بارغ کهندق بگند کفد دی
 تیداد بندغن سئورغ جو
 دغن فردان منتري یغ توه
 بدین بایک عقل سمغرن
 کچیل دان بسر ملی دان هین
 تیداد ممبری نام یغ لت
 دبالسن دغن ببراڤ هرت
 سکلین ایت سموان دکره
 دسوره جوالکن سرب موره

بدن یخ سوچی هپاله سدی
 عریف بستاری مپمبتله دی
 ککاسه توهن ارحم الراحمین
 سمقرن عادل لاگت مؤمین
 منغرله مود برچریت
 سنتیاس برنده مکن ایر مات
 کدولاگت استری همب یخ کورغ
 هندق مغادف دشن سکارغ
 کبلوه قوس قدوک سری
 مپمبت ایپند بند کماری
 ساعتله رندو هات انقند
 بایکن اد اند راج مود
 هپانه دعا سمتاله مات
 دالمن ورقه دسناله پات
 دتاغن بگند هندق دبری
 بگند قون سوک منغاری
 براءکت کمبالی راج دجولغ
 سرت لشکر تیاک تربیلغ
 سرت ممباو گاجه دان کود
 اکن مپمبت ایپند دان بند
 تشکل قنچ قنجین یخ کمانین

یخ دقلیراکن الله خالق الاشیا
 تمباهن لاگت اورغ یخ ملی
 امین یا رب العالمین
 قارس نقسان بایغ ۲ چرمین
 وبعده در قد اینله پات
 سبب اینله انقند برچنت
 رندون بوکن سبارغ بارغ
 جکلو تاء سوکر جالن مپبرغ
 قورمندان انقند دولاگت استری
 جکلو تیاک سسوات قری
 ایغن برتمو کغد ایپند
 سنتیاس هاری قیلو دان گنده
 سواتقون تیاک چندر مات
 سچاریق قرطس تندان چنت
 هابسله سده دسوراتی منتری
 تیتته بگند بچانه دیری
 سورة سده دکارشکن دالغ
 مغهمقنکن منتری دشن هلبانغ
 سقوله اورغ منتری برید
 ممباو سورت کغد بگند
 برجالدله لقسمان اکن اتوسن

مراجعکن اندد فترا بغساون
 جاغذله تون ساعت برچنت
 اثاکه مقصود دالم چت
 سنله سده مشاوره بچار
 ماسق معهادف دشن برسگر
 تینه بگند مریله لیبت
 مغیرمکن سورة تند حیات
 دمکینله تینه راج بستاری
 ماسقله ای منجبخ جاری
 تینه بگند درج بهسری
 هندوک سورة ممند منتري
 دمیله ددغر منتري برید
 دودق مغارغ لکون شند
 دودق مپورة تغه بریدک
 ایو سکلین ادیق دان کاک
 الحمدالله حق حمده
 والمقولی رفته
 انیله نبذه یخ امت پات
 در قد انقند یخ همین لت
 در قد انقند دو لاک استري
 سمبهن سوداگر لیلا جوهاری

ککند فون گنده تیاد کتهون
 اکن اندد جاغن دکات
 کغد ککند تون برکات
 لال ممغشل لیلا مغندر
 مندافتکن بگند دان راج فترا
 ممند اداکه حاجت دان نیت
 کفده یخ د فرتون راج کمبایه
 لال ممغشل فردان منتري
 دتگر بگند کسین ماری
 سبب فون بیت فغشل کماری
 مغارغ سورة کران دیری
 ممغشل سکفغ قرطس یخ انده
 خطن واضح حرورفن بفرا
 دهداقن بگند سري فدوک
 دغرکن بون دالم ورته
 فلا یجدون الحلوان غیاته
 علی من لانبی بعده
 سمبه سجود دالمن سرت
 بارغ د سمغیکن توهن سمست
 تولتک حضرة راج بستاری
 کباوه چرثو بارغ تردیری

سمبل مپاڻو ايرن مات
 سڱڱله ڪڪند سودار بيت
 چاڻن دمڪين ڪڪند برڪات
 ڪڏ الله د سناله پات
 د مناڪن د اڻت بيت ساليڪن
 ايه بند جوڳ ڀيڻ بيت سبلڪن
 هندق منغر خبرن ڪڪند
 هندق ڪٽپوي اڀهند بند
 ايو اڻند چاڻڙله ڦولڻ
 ممباو سورة سده ترڪارڻ
 ڪيت سمبت ٻڱند ڪماري
 تباداله ٻڱند برهات صلي
 ميمبت اڀهند لاک استري
 بايڪله د سورهڪن سڱل منترِي
 سڪورڻ بوي ٻچار عقل
 تباد ڦاڻت نڪري د ٽڱل
 ساڻڙله سڪان تيان ترڦري
 دامبلن ڦوان د انجڪن ڊيري
 سمبل ممدوجق اڻند ڦترا
 سبب سبڻس باڻت مسر
 تادي مرڪ لڪون ٿون

ميمبه ڦترا دڻن سڱت
 ايو هي ڪڪند جمال مڪت
 ڪڪند نڻ چاڻن برڪڱيل چت
 ڪاسه تباد دڻن بودست
 جڪلو تباد ڪڪند لڦسڪن
 سڪاله دودق مينم دان ماڪن
 ٿولال ساعت هارڻ اڀهند
 پتاله سڪارڻ د ڦرهمب ٻڱند
 تينته ٻڱند وجه گميلڻ
 ڪيت مپورة منترِي هلبالڻ
 جڪلو سوڪ ڪباوه ڊول
 جڪلو ٿون سده ڪمبالي
 ڪڪند بايڪ ڦرڱ سنديري
 سمبه اڻند راج مود بستاري
 ڪڏ ٻچار ڦاڻڪ ڀيڻ ببل
 ٿونگ راج ڀيڻ براصل
 د دڻن ڦترِي بيدساري
 ممدنڻ اڻند وجه برسري
 ٻڱند ٿرتاو ملڱڱه دور
 جيوڪ ڪاسه برسودار
 بات ڪڦال امس تمڱاون

سمعیله هات گراغن تون
 اولهن تون مئاگو سودار
 هیلغله بودی انیث بچار
 سغکله بیت داگخ یغ هین
 بدن یغ ضعیف تیاد برگون
 قترا فون تندق منغر کات
 بردانغ سمبه دشن ابرله مات
 سبب فون فانک هندق فولغ
 برچنتاکن ککند وجه گمیغ
 جک دمکین ککند برکات
 سده ترفندغ دول مکت
 تاکتکن تینه ایپند بند
 ترچانجغله سفرت دول بگند
 ترلال بلس راج بستاری
 دبوچق بگند سغه دبری
 بات کفال تون ککند
 بیرله دهول فولغ اذند
 تندق دیم بگند قترری
 بوکنن بیت ملارغ دیری
 بیتاله فیاتو انق داگخ
 جک دءکو اورغ الش کغالغ

بلم لاگ لام اکن برتمون
 جدیله ککند کاسه دان مسر
 منغرکن هندق کمبال سگر
 مئاگو سودار تیاد سمان
 مئهارکن کاسه راج یغ غان
 فیلو دان بلس ددالم چت
 ککند جاغن ساعتکن برچنت
 کالوکن ایپند برهات والغ
 روح ملایغ بکیکن هیلغ
 ترله قول اذند برچنت
 اغش برچری فد راس چت
 دسوره سگر جاغن تیاد
 هارکن امغون دول بگند
 کسپهن ممدغ کلکون استری
 برتیته دشن مانس برسری
 افاکه بچار ددالم داد
 کمدین کیت مپمبت ایپند
 مناعس تیاد لاگ ترفری
 یغ مان ساچ کسکان سنديری
 افاته دتیاک سرت دقندغ
 بایکله سکال بیت دباوغ

رسان راون برچمقر قیلو
 کاسه تون بلم رسان جمو
 تونک جاشن برهات گنده
 فاتک خبرکن خبریغ انده
 سغای تفت هات ککند
 ساغمله سوک ایهند دان بند
 تریله کفد کاکق دان ادیق
 کمدین قول فاتک بربالک
 دشن لمه لمبت ای برسد
 دغر کتان اوله اند
 دشن راج قترا برقمش جاری
 دهادف دایغ اگس جوهاری
 دودق سنتف سیره دقوان
 اده اند ماریله تون
 رندون ککند فاگی دان فتح
 فاتک سوسه مک تاء داتغ
 ماسخ ۲ مویک دشن کشغولن
 هندق منیمبت ترغ بولن
 ترلوله بلس ددالم چت
 هقین گنده ساعت برچمت
 ایو هی قترا یغ بغساون

برکات ای لکون سندو
 بلم لاگ لام کیت برتمو
 قترا ترسنیم سمبل برمدح
 اقبیل فاتک مغادف سده
 فاتک خبرکن حالن ککند
 ددغون لمغه کرنی سری فاد
 سمقرناله لمغه سغات تیلک
 نسک سوک قرهمباکن فاتک
 برتمبیله بلس هات بگند
 برموهنله تون فدان ککند
 براشکت ماسق راج بستاری
 ددافتمین قتری بیدساری
 ماسقله بگند دو سکاون
 قتری منگر قترا بغساون
 مغفاکه دو هاری تیاد داتغ
 قترا میمبه سراي مننتغ
 برهمشون داتغ سکلین تولن
 ایسقله فاتک هندق برجالن
 دمیله تون قتری منغر کات
 برهمبورن دشن ایرن مات
 برشعیر قتری دشن کفیلون

فترا فون دودق برسوگ سگائ
 د تگگلمکن دغن فرچفتائ
 برپچار اي هندق برجان
 د سورهن لشکف ننگل قربکائ
 ککند گنده رسان هات
 مندافتکن ايهند بند يغ جاني
 ايهند بند تگگل دغن برچفت
 فاذک فون فوگ مشريغي سرت

دو بوان مينم دان ماکن
 ترکذغکن ايهند بند دالم کدکائ
 کغد هتئين دغن کشغولن
 برکات اي فو سکلين تولن
 فترا برکات فو سينغائي
 بيت هندق برموهن کاکف ستي
 بيت دودق دغن سگچت
 سينغائي ميمبه سراي برکات

بگند د بالي د هادف منقري
 منهارف د کاکي فوگ سري
 اند وي دودق تون کماري
 رندون ککند تيان تورقري
 توگ راج سايغ ترجلي
 فاذک هندق موهن کمبال
 جاعنله گنده هات بگند
 تينه کماري ميمبت ککند
 کلوکن بوله نام يغ لت
 بلم لاگ ايهند منغر ورت
 هتئين بلس تيان کفالغ
 مشغاکه هندق باعث فوالغ

القصه فو سوات هاري
 سرتاله داتغ راج بستاري
 بگند برتينه درج برسري
 تياناکه فذغ بارغ سهاري
 سمبه فترا لکون صلي
 جگلو اد امقون کباوه دول
 ممبري خبر کغد ايهند
 هارفکن امقون دول سري فان
 ساعتله مشغول دول مکت
 کرني توگ لمقهن پات
 بگند برسبد سراي ممندغ
 اده اند وجه گميلغ

اڳڙه سگر د فرتسان
 استري مځکبومي مځادف سرت
 لال ميله ايرن مات
 بودق اين تيداد برهات
 کځد اورغ بيغ جاهت فکرتي
 تپوله اي اکن رهسي د چت
 بيت تاء هندق نام بيغ لت
 کهدافن بځند لاک استري
 برسبد بځند راج بستاري
 مځکين برتمبه کاسه دان مسر
 فرتي مځکيل اذند راج فترا
 سمبل مځکي بارغ کلکون
 تپته د فځکيل ککند بځساون
 مځمبه بځند سراي تندق
 تپته بځند مريله دودق
 دهاتف داينخ ۲ بتي ۲ فرتوار
 سوک فرتاو دځن راج فترا
 سنځله سپره ددالم فوان
 برموهن کلور فترا بځساون
 سکان تيداد لاځ برتار
 مځکين برتمبه کاسه دان مسر

اڳبيل دودق دځن سسلن
 کدوان دودق برکات ۲
 اي ترسدر ددالم چت
 سرت برفيکر بند انچي ستي
 فرتي ترسنځم لال برهنتي
 فرتي ترسنځم سراي برکات
 بند وي جاغن ساعت برچت
 ناسي داځکت اوله دغ بيدوري
 مريله سنځف اذند فرتي
 برکات اي سمبل برچور
 لال اي مپوره ستي دان مندر
 فرتيله ستي مندر سکاون
 تونک سگر د فرتسلاکن تون
 فترا ترسنځم برجالن ماسق
 لکون مانس تيدالده برتولق
 سنځله اي تيگ برفترا
 سمبل سنځف برباڳي چور
 سدهله سنځف بځند تون
 لولوه مځکي باءو باءون
 سلام اذند دانغ راج فترا
 اکن مځکبومي لالا مځندر

جاغذله مروت ترلنجور دهول
 تونک چوگ براوله مالو
 بوکنن تباد هندق داوئغ
 کتان بنچي اک ممندغ
 بارغ کهندقن سکلین منجاند
 مغانکن درین تباد سودي
 مارهکن کیت تباد سمان
 ککند قولق د کتاکنن هین
 کتان جاغن تونک دغاري
 بارغ کتان ادند کلواري
 سبب اینله اي مراجق
 انته ترساله لیبر دان تغکق
 در قد ماسم بکند ترتاو
 قندي برکات مکت پاو
 ساعث هندق جان موافقة
 تباد هندق حال مفارقه
 هندق ممندغ کبايکن سمات
 ساعثله سوک دهات بیت
 لامن تون سوک ککند فرگیله
 ککند نن فرگ دغن سلسیله
 سغاي اي تاهو اکن دسان

برکتاله اي نکون فیلو
 چک سده منجمه لسغ دان الو
 بکند برتینه وجه گمیلغ
 ککند فرگ دسورهن قولغ
 فرکتانن بايق تباد بربودي
 کیت داغ بوجق دان فرج
 سده اي برروت بنچان
 عقل دان بودي تباد سمقرن
 دسهوتي قتری بیدساري
 قمدوان ساکت هات سندیري
 ادند ایت سهاج بیاس د بوجق
 تمباهن تونک میفتقن اکق
 منغر کات مانس سبهو
 کتان اده انام جیو
 دمناله هات تباد ترايکت
 در قد جاوه هندق بردکت
 تغکي هات چهامي مات
 دغن سبذرن ککند برکات
 ددالم دمکین تباد ساله
 بارغ کال دقیلکن الله
 بیرله دهول د رساین

قهرمباکن دیری قد بیدساری
 سخکھفون ای بر بوت مت
 تیدالہ کمان ہندق دکات
 کارن ای بیاس منج
 بارغ کھندقن دقراولہ سہاج
 بیت ۲ قروار سباگیلہ لاری
 دسورہ قنت اولہ تون قتری
 معکین برتنبہ ہتین ہاغت
 کارن برچمقر نسلن ساعث
 در قد سدہ ترلنجوز کات
 تتاف ہتین ساعث برچنت
 سبرمول قتری بیدساری
 ای بزکات قد راج بستاری
 جک سباگی جوگ تونک فکغ
 بگند ترسنیم وجہ گمیلغ
 دسکین اینت کھندقن گارغ
 مولتن برکات لبہ دان کورغ
 قتری ممالس سواي برکات
 سبب قون آند ممبری کات
 اف جاھتن کغد یغ دقرون
 بکس د ریب داتس فغکون

منجاد گندیق راج بستاری
 رسان مپسل ددالم چت
 بدن قون کورس دشن برچنت
 مغمبرکن ہتین کغد راج
 دشن تیداد مغلواری بلنج
 فرگت مندافتکن راج بستاری
 اولہ بگند تیدالہ دبری
 سفرت کال دانغ مپعت
 مانس بگند سباگی ترايغت
 جدیلہ ای بر بوت فن مت
 اولین بیاس ددالم تخت
 دلیہتن مندر سباگی لاری
 مندرنن بایکا تونک ہنتاری
 اخرن آند تشکیل سورغ
 تینہن تیداد اکب بری قولغ
 مقصودن تیداد داقت دلاغ
 بیرلہ دسان دودق سورغ
 ترلال امت بر بوت مت
 کارن ای سدہ بیاس دتخت
 مک دقربوتکن لاکویغ دسکین
 مک دبوغکن سوايت کفیلون

جدیله اک دامبلکن تمن
 مٹختکن شکل ماکن مکانن
 کرج خیانه تباد قورمهال
 کهد اورغ بیغ بنر تباد ساله
 تاکتله ای اکن کن مرک
 د سناله ای بر بوت موک
 فکرجان این سهاج د چاری
 سورغ صکبة تباد کماری
 لقسان ساکت اوبت بر فنتخ
 تباد دلپهت فرسمنه داتخ
 سبایکن تهو کن دیری کیت
 تباد فانت د ماکی دان نیست
 هتیک جاغن کام فرموده
 اکفون تباد لاگ مرنده
 ایقله اورغ بیغ تباد تاهو مالو
 بپین سده تردهول
 سیاف تاهو انق اورغ فنجوری
 سکارغ انق راج مٹاکو دیری
 دامبل اوله لیلا جوهار
 سهجاکن توله مات سغسار
 هندق مٹیکت تخکه جوهاری

کسغک دایغ اورغ بر ایمان
 سکارغ قد بیدساری جاد تولن
 برداتخ سمبه اوله دغ لیلا
 دشن سگر د تلجوکی الله
 دایغ ایت ساعت برهات دوک
 دمان بگند برسوک سوک
 تونک تیدق سدرکن دیری
 سلام د مرکای راج بستاری
 سفرت د تخل تباد داتخ
 سلام بگند تباد د تفتخ
 ستغه مندر قول برکات
 راج بیغ بسر دانس تخت
 فتری نن ماسم سرای برمدح
 اورغ فون سده تباد انده
 مٹاف کماری ترلوله لال
 توجه کال نوبت د قال
 راج بیغ مان قول داتخ کماری
 مک د بوغکن اورغ کماری
 سیاف تاهو فجلما ن لوتخ دان کز
 دشن راج فتری ای سنار
 اشکو سکلین هندق لاری

سده برکفان کدو برسودار
 تمقت فون سکلین حاضر اد
 دستوله بایک کدیامن ادد
 فترا فون میمبه لال کلور
 بیت د سین دودق سبنتر
 د سناله د لتقن اوله بکند
 سمبه مشکبومی بنرله سبد
 برقندهله فترا کاستان سندیری
 برهمقنله سکل انق فرمنتري
 سلام اد فترا د اندر فور
 تیف ۲ هاري د فغکلن جو
 ترمشهورله فتری بیدساري
 سمقیله خبر کنگری یخ بهاري
 حیرانله فتری لیلا ساري
 کله کسه سورغله دیری
 هیلغله بودي لنیف بچار
 ساله کرجاک دغن برسگر
 هارکن دایغ تخه جوهاري
 کاشفتن کسان ممباو دیری
 تیاداله سیاف لاگ دسرای
 دایغ هارس لاگ د فچاي

لکیفون سام کاسه دان مسر
 لثکفله دغن بالین سده
 سکل همب سهایی مود ۲
 ممبری تاهو کغد سوداگر
 د قندهکن ککند کسوسر فاگر
 د سوره دودق دغن بدوند
 سبایکن همقر قدوک ککند
 دغن اورغ یخ سام کماری
 برسند برگورو سکنف هاري
 ترکلورله کاسهن ککند کدو
 دودق برمایین سوک ترتاو
 انق راج در سبه نگری
 سبب سودران داتخ منچاري
 منغرکن خبر بیدساري
 ساعتله رسان تیاد ترفري
 برکات اي کغد سورغ مندر
 جدیله اک براوله چدر
 تیاداله لاگ اي کماری
 برپوت موک قد بیدساري
 منجاد هیلغ تیغو دان داي
 فور ۲ ماره فرگیله اي

د قلق د چیم سرای برسد
 کات مراجق جوگ ککند
 د سمبت قترا لال د ماکن
 کدوان جاد بر بایقکن
 اکن ایهند بند دالم برچنت
 سکل یخ مغادف مناعس سرت
 برهاتر د اتس قغدائن
 ترتیب لکون مالو دان سوئن
 مریله سنتف اتام جیو
 سنتفله تونک سورغ جو
 بیوله فانتک ماکن سام ستار
 سدیکت تیاد شک د چور
 کارن کیت سام سبغس
 مشوبهکن سورغ جاد بردوس
 سمبل برگورو سرت جناک
 سکلین د هات ساعتله سوک
 سنتفله سیره دالم قوان
 سکتیک موهن قترا بغساون
 هندق کمان قول ادند
 فاذک برموهن کزومه بند
 جاغندله قرشک قد ایلا مغمندر

ای مپمبه قول بگند
 جاغندله جاوه هات ادند
 د امبل قوان بگند انجقکن
 قرقکان یخ بایک بگند کتاکن
 قترا قون دودق برچریت
 قترا مناعس سمبل برورت
 داغکت اورغ ناسی قرسنتائن
 سکلین مندر مپندغ نمقن
 تیته بگند دش سوک ترناو
 مپاهتله بیدساری سبهو
 فاذک ن هب سام ستار
 تیته بگند سمقون بچار
 جاغندله تون برجاوله راس
 لکیمقون سده گون بیاس
 سنتفله برتیک سری قدوک
 سکل یخ مغادف ممندغ موک
 سدهله سنتف بگند تون
 لال ممالکی باو باون
 بگند ترسنپم سرای برسد
 سمپین قترا راج مود
 بگند برتیته مانس سوار

تیداکه مالو اکن نام دیری
 الکه جاوه تمقن دور
 معاف قول راج معمبار
 کارن بیت اورغ یخ چلاک
 سوداگر برانق سورغ جوگ
 قترا میمبه حرمت برکات
 ککند جاغن برکچیلله چت
 سبب نگرې رونق بناس
 بیروله جوگ کمبال کدیس
 اداله ددالم قخلهاتن بیت
 ککند دسبت دشن ایرمات
 ککند امقونی سکلین دوس
 اداکه نام هندق بناس
 بکند برتینه راج بغساون
 سبب برجالن تیدان کتهون
 هندق دباو ساغله سوکر
 لاگ برجالن ددالم بلوکر
 تگورله تون امس تمقلون
 راس بکند ترللوله راون
 ماسقله قترا مود بستاری
 دسببت ککنداله ییدساری

سکین لام بهارو دچاری
 درنگری کمبایه اندرنگار
 ممدوشکن انقن دتغه قسار
 دمان بوله ادیق دان کاکق
 بوکنن ان لکیله دو تیگ
 تینه ترچانجغ دجمال بیت
 چکلو هین بزسماله کیت
 جدیله ایهند منغش شکس
 بندر قون بهارو راس سنتوس
 ببراغ شکس ایهند مندیریت
 تیداله لوق ددالم چت
 سببگی فیکر دشن قرقس
 ممدوشکن انق قد سوانت دیس
 بنرله کات اندن تون
 قترا نن کچیل لاگ قرمقون
 کارن باوق دوری دان اکر
 دشن قانسن باگی دباکر
 اندن داتغ مندافتکن تون
 ممدوغ لاکو قترا بغساون
 سجود میمبه دکاکی قتری
 دقلق دچیم لاگ استری

سنگین گمر برچمقرله راون
 سدق مانس بارغ کلکون
 د بوان ماسق کدالم استان
 ملنگه د تخکف اوکیو چین
 ای بریفیکر ددالم چت
 بایک فارس منجلیس د مات
 قترا ملنگه سبله کیری
 ترتیب لاکو مپمقن دیری
 تندق بریفیکر ددالم داد
 سهمقره روغ ایهند
 تون تکورله گواغن اوند
 بهارو داتخ مندافتکن ککند
 تونله کونن یغ د چاری
 دودق برچنت سننتیاس هاری
 مغله مشچف بیدساری
 هپاله سوداگر باف سنندیری
 د فیدغ مالو سمو رغان
 سوداگر لاک استری اینب بغان
 عقل دان بودی تیاک سمقرن
 کماری مشاکو سمان مان
 مساکن د بوغکن ای کماری

منقرکن کات قترا بغساون
 فنتس منجلیس بایک رفاون
 د فمقن بگند قترا ترون
 د دافنتین ستی یغ بچقسان
 بیدساری ملیهت دول مکت
 انق سیاق د بوان سرت
 بگند فون دودق همقر بیدساری
 مپمبه بگند کدولاک استری
 قترا مغرلغ روغ انچی بید
 بایک فارس رغان ککند
 بگند ترناو سزای برسبد
 بوکنکه این سودار مود
 در نگرې کمبایه ای کماری
 ایهند فون بهارو فولغ کنگری
 دمیله بیدساری منغاری
 ای بریفیکر بردیم درې
 بیدساری تندق بردیم درین
 ایهند بند تیاک د کتهوین
 فانک فن همب اورغ یغ هین
 راج د اتس سغکھسان
 جک انق راج در سبوه نگرې

باغ مقصود سکلین اد
 اوله منغر سوار انچی بید
 در قد سیاف اصلن ادند
 بریب امقون یخ امت لمقه
 نگرین همغر بندرن تکفه
 رجان عادل دشن مورهن
 بر بگیله جنس نخودان
 هتین ساعتله برسگیت
 تمباهن برمنتوهکن راج مکت
 اوله سینغاتی د فرسمبهکنن
 جدیله دوک دشن نستغان
 اصلن ملی سدهله پات
 سهاج مشهور دالم تخت
 سکلین قرنته راج یخ سقتی
 تورن در قتران سگر ددائتی
 کغد قترا بگند بریهان
 د کرنیای لمقه دشن سمقرن
 د لیپتکن کرنی قدوک ککند
 ببراغ گراغن قوج بگند
 ترقلیه راله نام اورغ برید
 فقیر دان مسکین سکلین قاد

ساعتله امقون دول بگند
 ترلوله سوک هات بگند
 قد سینغاتی بگند برسبد
 سینغاتی میمبه راج قرتاف
 اصل ادند راج خلیفه
 نگرین رامی دشن بسرن
 کشل قون باقی دکولان
 دمیله بگند منغر کات
 منغر سینغاتی امقون ورت
 دشن سکچت بگند برتان
 نگرین روسه اصل ملان
 دمیله بگند منغر کات
 اصلن راج یخ برمکت
 تمباهن د فرسمبهکن سینغاتی
 بگند قون تیاد ترتههان هات
 تورنله بگند در قتران
 مریله ماسق کدالم استان
 قترا بر فیکر دالم داد
 جک کدشارن گغد ایهند
 دشن بروکة دول سدی اد
 تمباهن عادل دشن مسر اد

کذاکن بنر سڦاي کتھون
 نام ڦاتڪ ڦترا بڻساون
 لکيڻون اصل اورغ هيٺ بڻس
 بربوت دست کالو بربوس
 کارن منچاري سَورغ سوار
 ڦاتڪ بزمون ڪمبال سگر
 د مناکه پات سوار ڊيري
 ڊيرله ڪڪند تولغ منچاري
 سڦاي ڊچريڪن سگر کتھون
 سمندر منچاري سوار تون
 کارن ڪيت بهاروله برونون
 سڦاي ڪيت برڪنل ڪنالن
 سمبل ترسنيڻم ترلوله ايلق
 تياڊ برننديغ ددالم تلوق
 تيمه ترچنجغ داتس جمال
 ڦاتڪ نڻ همب يڻ هيٺ چلا
 تله چري همب ڪڍو برسوار
 ڦاتڪ ڦوهنڪن ڪاسه دان مسر
 ڪنڊ ڦاتڪ اين اي ترٿاون
 منجاب همب يڻ د ڦرتون
 ڊنگري ڪمبايه سندياس مڻال

اديق وي اڦاڪه نام تون
 سمبهن ڦترا ڪمالو ملون
 ڦاتڪ نڻ همب تياڊ تاه بهاس
 هارڦڪن امڻون دشن ڦرڦس
 سبب ڦون ڦاتڪ مڻمبار
 جڪلو سدھله اي ڪنار
 تيمه بڻند راج بستاري
 جڪلو ان ددالم ڊنگري
 للميڪه اي انو ڦرمڻون
 برهنٽيله دھول ڦترا بڻساون
 اندد وي جاڻن سگر برجالن
 برهنٽيله سبولن دوان بولن
 ڦترا ميمبه سراي تندق
 د ڦنڊغ بڻند لاکو دان خلوق
 ڦترا بردانغ سمبه ڦول
 تونڪ راج يڻ ترعلي
 ڦاتڪ انڦن ليلا مڻندر
 مان يڻ ڦاتڪ تونڪ بچار
 سوار ڦاتڪ سَورغ ڦرمڻون
 سڪارغ پات سده کتھون
 ڦاتڪ نڻ همب ڦدوڪ ايهنڊ

برتمبه دولت راج یخ اصلي
 انق سیاڤ یخ داتخ سرت
 سدڤ مانس فنداغن مات
 فاذک این تونک تمغت دورا
 سهاج هندق داتخ مغمبار
 کتان هندق مشادف بگند
 مغمبارکن امقون بارغ یخ اد
 اي برفیکر دالمه چت
 دکات اورغ بر بوت دست
 سده دامبل اکن استري
 تکبورله اي ممبرکن ديري
 دشن مانس اي برسبد
 ماري ملغنه دمغخ ککند
 کاءمبل تون اکن سودراک
 بایک دسین فاذک تونک
 مغمبارکن امقون جو سمات
 هندق منجاد همب دباوه تخت
 انق راج گواغن مپامرکن ديري
 سايغن داتخ در سبوه نگري
 برکات بنر اقاله ادند
 جاغن دسمبپيکن کغد ککند

خدمه مپمبه توجه کالي
 بگند ترسنیم سراي برکات
 رقان مانس باڤي دقت
 برداتخ سمبه لילה مغمدره
 در کمبايه نگري سگار
 برسوکو کغد همب سري فاد
 انيله فرسمباهن سمقرن تباد
 ديمله مغمبوموي تباد برکات
 هندق بغسان کسمبپکن پات
 کارن انقک بيدساري
 مليهت راج در سبوه نگري
 کاسه دان مسر راس بگند
 ماري کسین گراغن ادند
 چک اد تولس کاسه ادیقک
 فترا مپمبه مپمبايکي لاک
 فاذک نن همب یخ هین لت
 چکلو لمغهله دشن عادل مکت
 بگند برفیکر سورغ ديري
 سروف سکال دشن بيدساري
 دشن مانس بگند برسبد
 افاکه اصل ايهند بند

برکاین سگمت تکت چلاری
 بزبولغ ۲ قلاغي رمدو بیدوری
 قترا ممالی قون برقتوتن
 سلوار برسوج قسٹ اشکاتن
 ایلقن قترا سدٹ فردان
 رغان ایلق مود ترون
 برعزیمتکن منیکم بیخ امت فرسه
 ایلق منجلیس سمقون لغسی
 مخندرای سئیکور کود جنتن
 چیمان فرسه دان برکلاتن
 برجالن سام ۲ لیلا مخندر
 سکلین مموچ راج قترا
 ستغه برکات سام سندیری
 وجهن ایلق مانس برسری
 بغساون این عارف نکال
 قانت فرهیاسن سفرت ممقلی
 مخکدومی داتخ دلپهت بگند
 بگند حیران دالم دان
 ترللوئه بایک سیکٹ دثندغ
 ایلق منجلیس سدرهان سدغ
 قترا قون تورن منجلیج دول

بر باجو کسمب مورب برسری
 برسیسقله خند سبله کیری
 گلخ برگنت برچنچن انتن
 سفرت دیو رغان کلہاتن
 قکاین اشکف متیار رتن
 ممالی دقانت لیلا مخون
 دالمن ترسورت ایة الکرسی
 هات سیاٹ تیدقکن کاسه
 برقلناکن قطیفه برمیکن انتن
 برجالن منداثکن بگند سلطان
 حیران ممدغ اورغ قسار
 اولین مانس تیاد برتار
 درمان مود داتخ کماری
 لایق دهادف سکلین منقری
 سفرت بوغ دکارغ مالی
 قترا سمقی کهداثن بالی
 در بلاکخن اورغ برکود
 قد هتین سیاٹ سوغ مود
 لقسان بوغ کمبغ سفادغ
 سلاک انق دیو ممبغ
 مغادف راج سایغ ترجلی

رسان کاسه تباداله جمو
 برکات سمبل سوک توتراو
 بسوله انتخ همب یخ توه
 ساعتله سوک دالم دان
 سده منجاد استري یخ مود
 کمبلیله کفد مرتبت یخ سدي
 برقول برنیة مندائت فترا
 اکن سوار کیت سدهله پات
 سرت مغنل سواراله بیت
 هندق مپمبت کاکق فتري
 کالو د مرکایي تباد د بری
 بیت هندق موهن کمبال
 سببن پات بوله برتمو دول
 گمرکن دی سمفرن بچار
 سفرت مدو تمبق سگار
 د رومه مشکبومی فترانن دیم
 مغادف مشکبومی کحضرة دالم
 د غلتکن دشن فرسمباهنن
 د بوان دهول دهداقتنن
 سده ممالکی سلخکف فکابن
 سفرتیلله انق راج دان

دشن استرین سکلین برتمو
 لاک استري سماله کدو
 بات کفال اتام جیو
 تنکال فاکت دافت فدوگ ککند
 سکارغ سده دامبل بگند
 سنله اصل کیت اورغ مملی
 اکن اصل کیت سپاج ۲
 فترا ترسنپم سراي برکات
 دافکته مغادف دول مکمت
 اداله مقصود بیت کماری
 سکارغ ساعت بیت نن فتري
 سده مغنچخ فتري اصلي
 مقصود مشغول سکال ۲
 سکل یخ منغر فرکتان فترا
 سدف مانس تباد برتار
 سنله تیگ هاری تیگ مالم
 قد سوات هاری بگند سمایم
 فترا فون سرتاله د بوان
 سرب جنس انیک رفان
 اکن راج فترا بغساوان
 چنتک منجلس بارغ کلکون

سرت برفيکر د دالم چت
 د کتاکنن کلق اک بردست
 تيداک د کتهوي تمفتن ايت
 تيداک برکات بارغ سوات
 سمبل اي برقداشن مات
 ککند ايت د سنيله پات
 سفياي هات ايپند سگچت
 تيدادانه نام تونک نت
 د تلوغي الله سدهله قولخ
 سکان فاکت بوکن کفالخ
 انيله اورغ ييخ د تاره رهسي
 تاکت تيداک اورغ فرچايي
 اورغ د سين فندشرن تننت
 د کنلن امس سغوله مت
 هندق د کتاکن انقد تهاني
 هندق منچار سودار د سين
 اصلن راج ييخ برمکت
 سفرت مندافت گونخ فرمات
 د فلق د چيم حرمة د بري
 سفرت مندافت سبوه نگري
 د بوان ماسق سرت د فرجامو

فترا فون تندق سراي برکات
 مالو رسان هندقکن پات
 کارن سودران تيداک برتنت
 د فندغ سينغاتي فترانن مت
 سينغاتي فرتاو سراي برکات
 تونک جاغن مشغول چت
 تونک بايک جوگت د پات
 ککند سده براوله تخت
 اصل مانکم ييخ چمرلخ
 تونک جاغن برهات والخ
 فترا منجلخ برکات اي
 بيت نن داگخ تيداک افاي
 تونک جاغن برتيمه بگيت
 سهاج توکخ فد کرج ايت
 ايو تونک مشکبومي
 انق راج بسر بوکنکه اين
 دميله مشکبومي منغرات
 مشکين برتمبه کاسه دان چت
 لال اي ماسق مشغيري
 سوک رسان تيداک تروري
 د هياسي رومه دغن تيري کلمبو

اده انقک چهاي مات
 جاغنه گوسر ايهند برتان
 دمذاکه کونن تمثت ديمن
 دغن سبزون تون برکات
 انقک جاغن برکچيل چت
 جک تون سودي بربقاکن اک
 کاسه مسر راس هتیک
 فترا ترسنيم سراي برکات
 تتاف اکن سودران کيت
 لال دچرتراکن اوله راج فترا
 ايب بغان فرگ مخمبار
 سمئيله بولن سدهله انتار
 برتمو فراهو تکس اشکار
 سکلين هابس فترا چرتراکن
 بوکتن هندق دفربرکن
 کارن اي سورع فرمفون
 جک ان تمثتن سده کتهون
 دميله ددغر ليلا مخندر
 مخکين برتمبه کاسه دان مسر
 ترتاو اي سرت مراون
 کتاکن اصل ايه بند تون
 جاغنه تون ساعت برچنت
 سودار تون سياف نمان
 اداکه تون دغرورتان
 ساعتله مسر دهنيله بيت
 بارغ حال تون ايهند سرت
 هندق کامبل اکن انقک
 سبب سروف دغن جيواک
 کاسه ترچانجخ اتس مکت
 تمثتن تيان لاگ پات
 تکال نگرين هيرو هار
 للوله سست کدالم فسار
 ساکت فرت بدن سغسار
 دسناله بند کام برقترا
 دغن علامه يخ دتغکلکن
 سقدرله هندق مپتاکن
 دمان گراغن اي ترتاون
 برسماله بيت دودق ستون
 سکان تيان ترکير کير
 اوله بيدساري امفون سودار
 ايو هي انقک فترا بغساون
 سغاي ايهند چريکن سودرام فرمفون

اده انقک چهاي مات
 جاغنه گوسر ايهند برتان
 دمذاکه کونن تمثت ديمن
 دغن سبزون تون برکات
 انقک جاغن برکچيل چت
 جک تون سودي بربقاکن اک
 کاسه مسر راس هتیک
 فترا ترسنيم سراي برکات
 تتاف اکن سودران کيت
 لال دچرتراکن اوله راج فترا
 ايب بغان فرگ مخمبار
 سمئيله بولن سدهله انتار
 برتمو فراهو تکس اشکار
 سکلين هابس فترا چرتراکن
 بوکتن هندق دفربرکن
 کارن اي سورع فرمفون
 جک ان تمثتن سده کتهون
 دميله ددغر ليلا مخندر
 مخکين برتمبه کاسه دان مسر
 ترتاو اي سرت مراون
 کتاکن اصل ايه بند تون

سینغاتی برجاک دودق دقت
 بایق یخ داتخ تیاد برتنت
 ممشکل سینغاتی دشن برسگر
 دایرغکن تمنن سام مغمبار
 حیران ترچغخ لایلا مغمدر
 سدق مانس تیاد بوتار
 ای برفیکر دالم چت
 رفان ایلق باگی دقت
 ایقون مپمبه سرامی ممدغ
 تیاد منگور قترا یخ داتخ
 مغات ترچغخ بارغ کلکون
 مشکبومی ترکمت دشن کملون
 مریله دودق دکت ایهند
 اولهن سروث دشن انچئی بید
 دودق برسام داتس گت
 افاکه مقصود مذداقتن کیت
 همب نن داغخ یخ هین لت
 هارکن کاسه جوگ سمات
 مقصود کماری منچار سوار
 بارغ یخ ساله دبری بچار
 ترسندیمله دشن سگت

قد مالم راج قترا تیدر دسیت
 تاکتکن اورغ داتخ کسیت
 دسورهن اوله لایلا مغمدر
 سینغاتی داتخ برسام قترا
 برجالنه ماسق سینغاتی سگر
 ملیهتکن فارسن راج قترا
 تیاداله لئس در قد مات
 اورغ مان گراغن دبوان سرت
 سینغاتی نایک دودق برتنتخ
 حیرانکن تونن ساعت ترچغخ
 سینغاتی برکات ایو هی تون
 تگورله انقند قترا بخساون
 کتان سیلاکن ایو هی انقند
 تولس دان اخلاص دالم داد
 قترا ترسندیم منغر کات
 مشکبومی برکات دشن سگت
 قترا مپمبه سمبل برکات
 هندق بوتارهکن دیری بیت
 بیت نن داتخ د اندر قور
 جک اد تولس کاسه دان مسر
 دمیله مشکبومی منغر کات

لایق دهادف دسغښسان	فارسن ایلق باځي ارجون
تمن منمغخ سام مخمبار	سینځاتي مپاهت څرلاهن سوار
د مناکه کمغخ لپلا مغندر	ایو تون اورغ څسار
تیا د جاوه انقند سین	د تنجقکن اورغ تمغمت د سان
برهمځیرن کوت دغن استان	سدیکت لاڅ برجالن کسان
ایتله کمغخن مخکبومي	اداله کمغخ ترلوله څرمي
سدهله منجاد څغول بومي	تیا داله براني سکلین کامي
ماسقله انچي ککمغخن ایت	برکتاله څول اورغ د سیت
راج یخ بسر جا د منندو	تونم سده ملي ترقتت
د داقین بندان حضیر منندي	لال ماسق سیناله څاتي
برلاري ۲ سگر مندڅاتي	ترولل سوکر رسان هات
اورغ مان این د باو سرت	د څلق د چیم سمبل برکات
اورغ انیله صحابت کیت	سینځاتي مپاهت ممندغ مات
مړیله تون بایک برهندي	د تگور اوله بندان سینځاتي
اورغ این سروڅ انچي ستي	سمبل برفیکر د دالم هات
اڅ نام اورغ مود بلي	سرای ممندغ برکات اي
سدف مانس د مات سپاي	سڅرت صفة اورغ یخ ملي
سمبل برکات مالو ملون	څترا ترسندیم ممبايکي کلکون
کماري مخیکت انقند تون	نام بیت څترا بغسان
ساختله حرمة د څرملیاکن	اوله سینځاتي د جمون ماکن
تیا داله مالو لاڅ مختاکن	کلورله رهسي یخ د تارهکن

تیداد کروون سسقی دان فاگر
 مک سوپی سنپف باگی بلوکر
 دکمخ این اورغن تیداد
 هابس دشن توه دان مود
 ترکجت بردبر دالم چت
 اف گراشن دوس تون بیت
 جاغنه ترکجت ابو هی اند
 بیدساری دامبل اکن استری مود
 سکلین اورغ هابس برنده
 دسان قول ربه دان رنده
 ترلوله سوک رسان هات
 ساعت دکسیه پی راج یخ سفتی
 سلاکن تونک برجالن سگر
 برگلر مشکبوم لیل مخذدر
 دشن سگچتان بوکن کفالغ
 ملیهت فترا وجه گمیلغ
 منکال داتغ انقد سین
 بایک فارسن ترلان بین
 ممندغ روٹ سفرت اندر
 ترون یخ مان تیداد برتار
 مننتغ وجهن گمیلغ ورن

کمناله فرگین تون سوداگر
 اوله سسوات حالن سوکر
 ساهت مندر قندی مغان
 سده درمقس اوله بگند
 دهی سینغاتی منغر ورت
 دان دتبه سرای برکات
 دایخ قون برکات ترسنیم سده
 سوداگر مخیکت دول بگند
 دقربوت بگند نگر یخ انده
 سوداگر قون هابس فرگت سده
 ستله ددغر سینغاتی
 اوله منغر خبر یخ قستی
 برکات ای کغد راج فترا
 دسناله کونن لیل جوهار
 برجالله ای سفوله اورغ
 سکل یخ ممندغ حیران تراولغ
 برتپانه سکل اورغ دسان
 سیاف قول مود ترون
 ستغه داتغ دشن هیرو هار
 ای برکات سمبل برچور
 ستغه لاگ داتغ برهین

قترا بغساون اکن برجالن
 قدان د قترارهن ایند بند
 ایفون منجیخ دول بکند
 دشن دو اورغ منتری برید
 د تغه جالن قترا برسبد
 رهسی بیت کغد دیری
 بغس بیت جاشن د کلواری
 کناکن ادند اورغ دیس
 کغد اورغ یخ تیاد بیاس
 منجواب تینه قدوک بکند
 مساکن تر بویی بغس یخ اد
 جک سخنه اد کاکق قتری
 بیت سگر قولغ کنگری
 برجالنله قترا برسگر
 لوله سمفی کدالم قسار
 امغت اورغ در قد ککند
 برجالنله سکلین یخ مود
 برجالن د ایرشکن اوله منتری
 لغشغ سکال کدالم نگری
 لال ککمغش لیل جوهار
 برکات ای قد سورغ مندر

کغد امغت بلس هاری بولن
 سینقانی فون قوگ سرت بکند
 دانگرهائی قرسالن هرت بند
 برجالنله رات یخ مود
 اد یخ برجالن اد یخ برکود
 یا ابغ مود بستاری
 جکلو سمفی ماسق کنگری
 جک کران اورغ قرقس
 مالو بیت مختاکن بغس
 سینقانی ترتاو منغر سبد
 جک ساله قدوک ککند
 ترسنم برتینه راج بستاری
 مان کهندق بچار دیری
 ستله سده مشاوره بچار
 د جالن فون تیدق لام انقار
 یخ ماسق کنگری سرت بکند
 انم اورغ انق بیدواند
 دلپهتن سوات لاک بستاری
 یخ لاین د تغلکن د اور نگری
 برجالنله سکلین اورغ مغمبار
 دلپهتن سوپی تیاد برسوار

ایهند موهن فاذک مغمبار
 کالوکن ای تولس دان مسر
 فاذک مپورهکن اورغ کماری
 فاذک ممبرو ای سندیری
 هیلغله روح ددالم داد
 اده انقک پار ایهند
 بوکنن موده کدیس اورغ
 بایکله مپوره سکل هلبالغ
 مثاف فاذک دسان اوری
 سگراله قولغ فاذک کماری
 ملسسکن فترا تباد بردای
 برلغکف فکاکس هرت ملی
 مشرهکن انق فردان منتری
 برموهنله فترا راج بستاری
 دقلق دچیم اکن انقند
 جاغنه لام مدغشکلکن ایهند
 هراقن ایهند قیاداله دو
 گنتی کرجان ددالم بنو
 سکل انق فغکاو بیغ مود ۲
 اکن مشیرغکن فدوک انقند
 سکلین برلغکف قربکالن

برداتغ سمبه راج فترا
 فاذک مندافتکن لیلا جوهار
 چک اد پات کاکق فتری
 دغن سوات علامه ایهند بری
 دمی ددغر سمبهن انقد
 دقلق دچیم سرای برسد
 مود ترون فارسن گمیلغ
 چک سوات حال لمبت قولغ
 برداتغ سمبه راج بستاری
 چک لیلا جوهار تباد ممبری
 هیلغله تیغو دغن اقای
 لال برتینه فد همب سهای
 ببراغ قربکالن قول دبری
 سنله سمقی فد توجه هاری
 فترا فون مپمبه ایهند بند
 دغن ایر متان بگند برسد
 کارن ایهند سدهله توه
 ملیکن انقد مکت جیو
 سکلین دکرهکن اوله بگند
 سغوله اورغ انق بدوند
 سکل مود ۲ بیغ اندالن

نام تون فاکت لیل جواهر
 ازم توجه کافل فرگی ماری
 مخکینله ساعت کرس منچاری
 سکلین هابس د فرسمبهکنن
 سوداگرله گراغن یخ مندافتن
 فترا فون مغادف ایبه بندان
 د تگر ایهند دشن سبدان
 اداکه براوله خبرن ککند
 سمبل مپمبه کغد بگند
 دشن دولت یخ د فرتون
 تقاف تیاد صم برتنتون
 در فدان خبر د دشرن فترا
 ترلال کیان دالم فسار
 جکلو دمکین تیاداله ساله
 سفای سمفرن جاغن مپاله
 دشن برسری ورن مکان
 سفرت د خبرکن اوله ایبون
 مغوچف شکور دشن سگچت
 امس دان فیرق دشن فرمات
 بایکله کیت میوره اتوسن
 بسرت سوره فوج فچین

سینغاتی ترسنیم مپمبه سگر
 د سورهن برنیانگ سگنث نگر
 سلام برانقکن بیدساری
 فترا سبائی دودق برتان
 برفیکر فترا د دالم هتین
 سلخ دو هاری اد انتران
 سینغاتی سرت د بوان
 دشن مانس بگند برسبد
 فترا فون دودق دکمت بند
 سمبه فترا اصول بغساون
 خبرن همقرله کتهون
 انیله سورغ د اندرفورا
 اداله د دافمت لیل جواهر
 لغکغله سفرت تینه ایقله
 جک دشن سوات مسئله
 بگند فون سوک سراپی برتان
 اوله سینغاتی د فرسمبهکنن
 ستله خبر سدهله پات
 سینغاتی دانگرهکن هرت
 تینه بگند جکلو دمکین
 ممباو هرت دشن فکابین

ساعتله رندو ددالم چمت
 راج فترا ممدغ سرت
 اباله ابخ مود ترون
 افاکه گراغن مول کارن
 اف د فکیرکن ددالم سغک
 کیت نن سیلاکن برسوک ۲
 سینغاتی داتغ بقرسمبهکن کات
 قاذک نن همب بیغ هین لت
 در اندر قور قاذک کماری
 دغن دولت تونک راج بستاری
 تیداله قاذک برهات دوک
 اوله ترسدر ادیق دان کاک
 دمی راج فترا منغر کات
 دسناله اک منغر ورت
 داگخ د جام اوله راج فترا
 برسولخ سولاغن سام ستار
 سدهله ماکن بهروله فولغ
 رسان کاسه مسران اولغ
 لال برسبد باگی راج فترا
 ککندوی بیت ساعت مسر
 ککند دودق د اندر قورا

برهمبورن دغن ایرن مات
 ای ترسندیم سمبل برکات
 ابخ نن اورغ دیس مان
 مک ابخ مناعس تیدق سمان
 مک بروبه ورنان موک
 مغشاکه قول برهات دوک
 موهذکن امشون کباوه تخت
 هارفکن امشون جوگ سمات
 منمغخ دکاقل هندق منچاری
 مک دات مغادف سندیری
 مغادف تونک ترلال سوک
 ترلنقس دهات سدیکت جوگ
 ترلال ساعت ای سگیت
 دمان تمغتن سهجاکن پات
 برباگی ۲ شربة نعمة معمور
 در قانگ سمغی فتح انتار
 سینغاتی د فغخ راج د جولغ
 سینغاتی سوک بوکن کغالغ
 دغن لمة لمبت مانس سوار
 هندق دامبل اکن سوار
 دمان دودق مغادف بکهر

د تگرون داگخ دشن برسگر
 ممباو فرسمباهن بارغ یخ اد
 چندک منجلس اصلن شهد
 سدث مانس فنداغن مات
 سکلین مموچ ددالم چت
 ماسخ ۲ نگري اف نمان
 د فرسمبهکن نام دشن نگرين
 بر باگي جنس تباد برهغث
 دشن توني د بایرن هرگ
 فقرا نن هندق منغر ورت
 اکن فرنته نگري یخ د چریت
 وجهن مانس لاگ برسري
 منمغخ کغد دیس نگري
 مغانث راج سري مکت
 دشن سکلین داگخ نن سرت
 ترلال بایک بودي فکرتي
 تندق بر فیکر ددالم هات
 سروث سکال دشن انچه بي بيد
 سدیکت تباد لاگا پر بيد
 تتکال بیدساري د امبل فتري
 ترسد رله اي اکن بیدساري

بگند ثون د هادف اوله بنقار
 سکلین تهارف مپمبه بگند
 د فندشن بگند راج مود
 ابلق فارسن باگي دقت
 سوران مردو مغلورکن کات
 راج فقرا قول برتان
 سموان مپمبه دشن سکال
 سکلین داگخ یخ برنیانگ
 یخ ستعه ایت د بلین جوگ
 سکلین دودق برکات ۲
 د فرسمبهکن داگخ دشن سگیت
 اداله سورغ مود بستاري
 انق اینخ فد بیدساري
 ایثون اد دودق سرت
 ملغکه اي د باوه تخت
 مود ایت برنام سینغاتي
 د فندشن راج دامت اماتي
 حیران ممدغ روث بگند
 لغسان د بله فینخ یخ مود
 ادثون اي منغکلیکن نگري
 ستله ممدغ فقرا بستاري

تمباهن تباد دو تیگت برانق
 د دوکخ د جولخ دالم فننق
 مملهراگن تون دالم رومب
 پامق تباد د بیری چروب
 منغملکن ایهند اورغ توه
 در قد سوغ لذیقب کدو
 کاکقم جاغن تون چنقاکن
 تمقن دهول کیت پتاکن
 دواست تونک دول سري فاد
 جدیله تاء صبر هات انقد
 بیره فرگ فاتک یخ هین
 سقای براوله خیر سمقون
 اده انقک امس تمقاون
 سمقشون بودق سمقون قنقون
 فکرن نام کلوکن لت
 سقدر هندق منقوروت
 برموهن قولخ کاستان مندیبری
 یخ داتخ برنیباک کدالم نغری
 سکلین میمبه منجنجخ دول
 کارن بگند هندق منبلی
 ماسق متادف راج قنرا

کارن تون مسیله کانق ۲
 لغسان بورغ د فرجینق
 برگنتی ۲ ایهند زیبا
 سرت مالم سباگنی د راب
 سمیله هات اتام جیو
 جاغنله فرگ انقک پار
 تون تباد ایهند لغسکن
 قد اورغ فرگ ماری کیت پتاکن
 قنرا میمبه سرای برسبد
 سبب منغر چرتو ایهند
 قد فکرن ددالم رنجان
 مندافتکن بگند بارغ دمان
 تینه بگند راج بغساون
 بمرله سقرت بچار تون
 مشغولله بگند ددالم چت
 کمان لاگ هندق دکات
 راج قنرا بحق بستاری
 د سورهن قنکل داگخ بیا فری
 منغر تینه راج یخ اصلی
 سرت ملباو دگاغن سکال
 د بوان جنس باقی فرکار

هنجره هات ددالم چت
 ممبروغ فترې سسل سکارغ
 سیاف تاه منجاد سهای اورغ
 دلیمت بندان ساعت برچندت
 ترلال بلس رسان چت
 اداکه فاتک مناره سودار
 تیداداکه داقبت بند مملهار
 دبوغکن ایاله سمان
 الغکه جاهت نام فون هین
 سمبل برهمبورن ایر مات
 تنکال ای مرسای دکت
 ببراٹ مرسای دوکت سخسار
 دسناله تون بند برفترا
 انته هین انته ملي
 منغملکن فترا تیداد بردای
 سمبهن دغن سمقون بچار
 هندق فرگ منچاری سودار
 تیدالاله لام منغملکن نغری
 سگر جوگ فاتک کماری
 بگند ترکجت منفق داد
 جاغذله منغملکن ایه دان بند

ایه دان بند ساعت برچندت
 وه نصیب چلاک مالغ
 انته جانته اورغ یغ کورغ
 فترا فون اد معادف سرت
 تیداد برهننتی دغن ایر مات
 برداتخ سمبه راج فترا
 معاف دبوغکن قد تمشت دور
 لاگ تیداد اکن دفرگون
 دغن فرمقون باپق بنچان
 بگند منچف سراي برکات
 قد انقن سموان دچریت
 در اول مول مغمبار
 جانته کدیس تغه سگار
 سلاک کمقش اورغ یغ کای
 در قد بند هیلغ اقای
 دمیله ددغر راج فترا
 ایهند موهن فاتک مغمبار
 جک اد امقون سرت دبری
 جک برتمودغن کاکق فترې
 سرت منغر سمبهن انقد
 اده پواک تون ایهند

مشهورله نام بارغ کمان

اداکه عاده راج یغ بسر

فانتله دودق دالم بلوکر

بگند ترسنیم سرای برکات

جگ ترمشهور خبردان ورت

سیفاکه ملاح اک براستری

فرمشون یغ سبائی جنس دیری

در قد اک مناره کسین

بارغ کهندهم اک ملاین

سده بر بوت بنچان سندیری

گوسرله بگند راج بستاری

بربنیکن اورغ قاف کلان

مغمبل بین انق سوداگر

برتمبه قول ساکت دان سوکر

افاکه مالو کغد بیت

دیریله براوله نام یغ ات

دالم ملیکو ساییسی نگری

فانت درمشس بارغ یغ دیری

جاشن ترهین قد اورغ سکلین

جدیله اشکو براوله سکین

کیت قول ای دگساری

قولغله ای کغد بیدساری

راج کمبایت راج فرکاس

اندرله بگند کلاین دیس

کغد وقتوله دنیپاری

لوله برفتوا سورغ دیری

تیف ۲ هاری دودق برچندت

تیداد تمفت برتپاکن ورت

دمان گراغن تون توتاون

ایهند ساعت کفیلو فیلون

دمناکه ادامس چوبیت

ترسبت قول سوات قیصه

دالهکن گرد اغکس اشکاس

کندر فور ممباو دیری

دالم فراهو دفتی نگری

ستله بگند کمبالی کتخت

سمبل مپقوله ایرن مات

اده بوه هات انقک تون

مات هیدف تیداد برکتھون

وهی انقک بجمیله مات

بوکن سپاچ ککنډ منجاري
 سؤله تون یخ منجاري
 جکلو تون اډند محبت
 راچن دافت دجدیکن اوبت
 دمی تون فتری منشر کات
 مارهن تیدق لاگ مندريت
 فرگیله دیری سی مرک الله
 دودق دغن سی کوتق الله
 سغنهون دهل اصل مانکم
 بنیم ایت اصلن بکم
 دیریله اورغ یخ هین بودی
 جک توجه کال لاغر دان مندی
 دمیله ددغر اوله بگند
 ساغنده شک دالم دان
 انیله دیری اورغ یخ هین
 سده سندیری بر بوت بلچان
 کلکون سفرت اورغ یخ فاف
 جک سده اک تیاد سراف
 دسهوتی فتری اف جاهتک
 در فد اشکو ممبرتله لاک
 دیریله عقل یخ تیاد برگون

خبر فون تیاد لاگ دبری
 مغاث فون تون گساری
 هات یخ کاسه سفای ترتمبت
 سترو دافت دجدیکن صکت
 مشکینله برتمبه هتین مت
 برتمبه فون ماکي دان نست
 برسومیدکن اشکو اک تاء اډده
 یخ اشکو جانجغ داتس کفال
 سکارغ سده منجاد سکم
 کاسر لقسان کاین تریکم
 جاغنه باپق بوچق دان فوجی
 ایتفون تیاد لاگ کسودی
 فرکتان فتری ترلنجر سبد
 مرکاله بگند سراي برسبد
 عقل دان بودی تیاد برگون
 چمبرون تیاد مول کارن
 بودی تاء فانت دغن روفا
 بایک دان جاهت داتخ منمغه
 مساکن تورن بغس مرتبتک
 جدیله بسر بارغ کتاک
 تورن کغد فغکت یخ هین

فکاین یخ انده دسوره چاري
 ان یخ برلایو ان یخ برجالن
 تیداد برکفتوسن تیڤ ۲ بولن
 برکتاله فترې بیدساري
 مغاف تیداد فولخ کنځري
 لماله تونک سده برقنده
 تیداد ملغسکن دول بڼند
 مپوره بڼند مندافتکن فترې
 ایسقله ککند فولخ کنځري
 بڼند فولخ کدالم نځري
 لال ماسق مندافتکن فترې
 ترلیهت دانخ دول مکت
 ممبري بلاکخ دودق منست
 جاغذله کماري هي سي چلاک
 ساعتله بنچي تیدادک سوک
 دغن اک تیداد دافت ستار
 فانتله دودق درمب بلنثار
 للوله بڼند منجواب کات
 جاغذله گوسر سري مکت
 تون جوک امغون اوله
 د فنت دغن ادين الله

براتس لغس مودل د بري
 کځد سکل هندي دان تولن
 ماسخ ۲ دغن قربکالن
 اداله کځد سوات هاري
 تونک راج بستاري
 مرکاله کلوق قدوک ادند
 د سځکان فاذک مغاد ۲
 برباځي ۲ کات بیدساري
 بڼند ترسندیم مانس برسري
 ستله داتخ کایسکن هاري
 تله سمځي کاستان سنديري
 فترې ملغځه داتس گت
 فنتو لاوغ دتوتفن سرت
 ساکي سمغه کلور بلاک
 اک تاء ايغن ممدغ موک
 اځکوله مننتو ليلا جوهار
 بنیم سروث لوتغ دان کر
 بڼند ملیهت فترې منست
 تخکي هات چپیان مات
 بوکنن بیت مملایي سالا
 دچاري دغن بدراف مسیله

سمبل دچیم سغه دبري
 وجهن فوجت مانس برسري
 مهايي بگند دشن بيدساري
 توجه كال ببارق كليلغ نكري
 دمنديكن استري منكري برید
 لال ببارق كمبال بگند
 دودق بردكت لاک استري
 دنماي قتري بيدساري
 لمغه دشن هرت دان بند
 سکلين ددالم استان بگند
 تياي دللوي راج بستاري
 بارغ يغ تياي دسوره چاري
 دقلق دچيم برکات ۲ سام
 معرجله کيت برسام ۲
 کاسه دان سايع تياياله الف
 سديکت تياي دبرين تمغه
 برقندهله اي ماسق کنكري
 تياي جاوه در استان قتري
 انق کنچين دسرهن سرت
 مپمغيکن مقصود يغ دچت
 مپورهن کغد سگنډ نكري

تونک لقسان مندودري
 بيدساري تندق برديم دبري
 سنله گنغله تيگ هاري
 نايک کفرارکن لاک استري
 نايک کاتس فنجي فرساد
 سده مندي دول سري قاد
 ماسق کاستان راج بستاري
 کاسه دان سايع تياي ترفري
 سهابس کاسه ددالم داد
 ببراڤ دايع يغ مود ۲
 بارغ کهندق بيدساري
 سگل دايع ۲ سموان دبري
 بگند کاسه ترلوله سقم
 اده اند جيو اتام
 معکين سباري تياياله لوف
 سقرت ميپق دتاتخ لمغه
 اکن سوداگر لاک استري
 همقر جوگ تمشت دبري
 دسوره ممغ گدغ هرت
 براتس ۲ ساکي يغ دکات
 سلام برانکن بيدساري

قنقور براهي سکلين تربوک
 ترليله ستي داتس تيلم
 باءون سمربق سموتر عالم
 کاین ترگلغسیر فغغغ تربوک
 بگند منچیم ملکوکن سوک
 سمغیله وقت دنیهاری
 ملیهتکن انق اناکن بدیادری
 لقا ممدغ صفة الله
 باگیکن لذیث دالم بحرالله
 رسان دالم جنه الماو
 ملیهتکن بدیادری راسی ترقاو
 داعمت دریب لال د بوجق
 جائذله تون ساعت مراجق
 ایر ماور دامبل دچچوری
 سمبل مناعس ای برقری
 برمقی سکل انیک د فذغ
 بوهرن ماسق بوکن کفالغ
 مکان فوچت مانس برسری
 دهیاسی بگند قول سنذیری
 دثلق دچیم سراي برکات
 سمغیله مقصود دالم چت

سنله سده مالم کنیک
 هریقون سده ثغه مالم
 بوغ زیتون سندل مالم
 بیدساری برادو برهات دوک
 رقان سفرت تارق اغسوک
 مرچاله ستي بیدساری
 جم ۲ درج برسری ۲
 لیلله منفتح افعال الله
 خیال مرسائی نعمت الله
 بدنن تیان لاگ تریاو
 لته لسو بدن دان پاو
 دراب بگند توبهن سچق
 تونله منجاد سنئیغ دان تاجق
 رسان بلس راج بستاری
 بهروله سدر بیدساری
 سنله سدهله بیت نن ابغ
 سفوهن خرم داهفن رندغ
 سنله سدهله سیخ هاری
 بیدساری مندی دلغیری
 د بوان دودق داتس گت
 اده تونکو امس جویت

برتتهکن انتن قودي دسلخ
 برتمبه مانس درجان قولغ
 سکلینن مموچ بیدساري
 سقرت اندر دغن بدیادري
 سکل دایخ ۲ دغن کلخکائن
 قد بین منقري دکرنی ایاغن
 سنتف سیره ددالم قوان
 سرای ممدغ ستي بغساون
 انق رمبتن ملنتیق ویلس
 مځکین برتمبه رقان مانس
 بځند ممدوجق ستي بغساون
 دقلق دچیم دغن چمدون
 مځمفرکن سایقن باځي مناري
 سرت ای مځلورکن قري
 ایر هاشت ددالم بمبو
 میځت ددالم تځي قلبو
 قربتساري میس ولن
 مک متهارې ممدوجق بولن
 مکان ماسم سرای برقري
 دامبلن قینخ دلنقاري
 ملیهکن نوري برجناک

مځناکن مکت یخ چمرلخ
 برتاجق مانکم گیلخ گمیلخ
 ادقون سکل بین منقري
 قانت دغن راج بستاري
 داځکت اورغ ناسي سنناقن
 بځند سنتف ترتیب دان سوغن
 سدهله سنتف بځند تون
 لال ماکي باؤ باؤن
 بارغ لکون ساځتله منجلس
 متان بالت بکس مناعس
 دلایهکن اورغ تیري قرادون
 داځکت دریب اتس قځگون
 ترسبنله فرکتان اځگس نوري
 تربخ همقر بیدساري
 انق کود ایبون مات
 عارفن بځند ممدوجق ستي
 کلم اف کلم دکارغ
 مالم اف مالم سکارغ
 دمیله ددغر بیدساري
 گیل اځاکه اځگس نوري
 بځند ملیهت ترلوله سوک

دشن ایر امس دسمبوري
 دتتهکن مانکم بریب هرگ
 سقرت روفا انق اناکن شرگ
 کلچخ برفاहत رام ۲
 برسوات سندخ ناگ سقم
 برتتهکن مانکم دشن فودي
 ایلقن سقرت نیلا کندي
 کشد مات تیداله ترنیلی
 در قد بیدوري انتن ترقیله
 چهیدان چهولخ برکلانن
 ترلال انده روفا فربواتن
 دکمبرن دشن گلخ کان
 فربواتن سیلان ایکانن ورن
 کدشن باگی تاجی دقات
 لقسان گمبر دالم فت
 چهایی مکان بگیکن تیتک
 لقسان بوخ بهار دفتیک
 دلتهکن بندان داتس متی
 دودق دهادف سکن بیته
 ساعتله برچهایی دتنتخ درج
 برتتهکن مانکم یخ دراجه

برکاین انقلس ورن مصري
 بقرمات امس برفاहत ناگ
 مشکین برتمبه مانسن جوگ
 بر باجو کسمب ورن دلیم
 د بوبه قداکه برسوسن لیم
 برتوتف سغکل ترکن کندي
 سغوله متو امس ترسندي
 ساعتله بایدک فارس ممشلی
 فانت دشن سنتیخ دان مالی
 برسوبخ در قد قرمات انتن
 امس یخ توه جاد ایکانن
 برگلخ جاری استاکون
 برچهین مانکم قسف کنچان
 بنتخ تیمر لقسان مات
 برقتون دشن سري نات
 گکین هیتم لکیدون لنتیک
 هیدشن منچووع باگی درنتیک
 ستله سده ماکي ستي
 بدنن نیئس سمقرن فوته
 بکنند ماکي القن راج
 امس داوکیر بوخ سروج

کارن فارسن ترلوله ایلق
 د نگرې نن تیداد بندبیغ دان تلوق
 منجباد مننتون راج بستاري
 مرتبتن لبه درقد ایسی نگرې
 حیران تاء دافت ترکیر ۲
 کغد بیدساری بوکن ستار
 تیداد سکال قد بیدساری
 مک مانسن تیداد ترقرې
 بیت ثون اد منغر ورت
 کغدان انق تیدالده پات
 انق اورغ کونن ددافت
 دامبلن بوتله انق اشکت
 سکلینن ایت بگند دغاری
 سرت برفیکر راج بستاري
 اکن سوداگر لاک استري
 سیاف تاه بوکنن انق سندیري
 مساکنله تیداد دکتاکنن
 جگ اورغ ملي اد تندان
 انته تورن در اشکاس
 ممبري هات روسق بناس
 ستي دهیاسي اوله بین منقرې

قانقله بگند گیل دان مابق
 برفوتون لاک دغن خلوق
 برانتخ سوداگر لاک استري
 سغشون ای داغ سنقرې
 سنغه برییسک برکات سگر
 روغ سوداگر لیل جوهار
 اکن روغ سوداگر لاک استري
 انته مپامرنق بدیداری
 اد یغ سنغه ای برکات
 سوداگر باپن سهای دان هرت
 دخبرکن اورغ یغ همغر دکت
 ددالم فراهو داتس دارت
 ای برییسک سام سندیري
 فور ۲ بگند بریم دیري
 سغشله کات سکلین منقرې
 برسلاهن رفان دغن بیدساری
 کمدین اک هندق برتان
 بگمان مول سدغ ددافتن
 سیاف تاه انق اورغ بربخس
 برسبوتن روغ دغن بهاس
 گنقله سده امقت هاری

مشکینه دلپهت سابق رفان
 سکلین منتری یخ مود ۲
 ادفون اکن سکل بدوند
 مالی جانجوشن د پیدکن بدون
 ربان د فالو لیلای بغساون
 فانت بیدین دشن ربان
 بغکنله براهی بمبغ گولان
 فسف لفسان باغن مناری
 یخ مننتون تیاد خبرکن دیری
 باغنله مناری لیلای مخندر
 مناری فون تیاد لام انتار
 بوچغک اندر باغن مناری
 سیکشن تیاد لاگ ترفری
 قنچق کاین ترکیبر ۲
 سکل یخ مننتون تیاداله خبر
 سمقیله کغد امفت فوله هاری
 گکف کمفیت د کوت نثری
 سکلین منتری توه دان مود
 سکل یخ ممدغ روفا انچی بیید
 ماسخ ۲ برکات سام سنديري
 فارسن سفرت بدیادری

سکلین سابق دشن گمبران
 سابق براهی برچمشر گنده
 رامی برپایی سوران انده
 لکون مانس بوکن تیرون
 سرت نفیری ممبری راون
 ریه رنده دالم استان
 باغنله مناری فسف ورون
 ایلقن سفرت انق اناکن فوری
 تیاد د فرساکن سکل تهروری
 سیکشن تیاد لاگ برتار
 د هغکف کغد بوچغک اندر
 مخیسوکن کرس سبله کیری
 سوله گمبیر ای سنديري
 سفرت مرق اکن ممبر
 ملیهت فارس باگی د گمبر
 گوغ دان گندرغ سرون نفیری
 بگند براعت کدالم فوری
 ممبرا سستی مهادف بگند
 ترچغ برفیکر دالم داد
 ایلقن سستی بیدساری
 گند تولبه در قد تون فوری

تمغمت بگند دهادف اورغ
 سفرت بوغ سده ترکارغ
 برتینه کغد فردان منتری
 سوره برقنده ستغه کماری
 امشت قوله هاری لمان هغک
 اد یغ برماین سیفک راک
 رامی برماین مود دان توه
 اد بروایغ للاکن فنداو
 رمیله برماین دالم ثوری
 اد یغ برجوگیت لمبغ ساری
 لثکف سکلین سرب ورن
 دالخ بالی دان وایغ چین
 دالم استان راج دجولغ
 منتری قهلوان دشن هلبالغ
 دشن سکل بون بپین
 کن ترغن تغلغ دان دین
 دهداشن بگند سری سلطان
 تکمال ایته بسر اشکاتن
 مغان میره برپال^۳
 سفرت هریمو هندق مغاله
 سنغین لایو منوتف تلغان

بالی تغه سمیلین روغ
 قرمین بوکن بارغ^۲
 سقله سده ممباشن نگری
 همغنکن سکل داغ سنتری
 بگند مملائی فکرجائن برجاک
 سگنذ هاری برماین جوگ
 ادقون اکن سکل فغکاو
 اد یغ برماین تویغ جاو
 دمکینله سهاری کغد سهاری
 اد برماین تاقق دان تاری
 انیک^۲ قورماین اد دسان
 اورغ مننتون ملی دان هین
 ریه زند بوکن کفالغ
 ماکن مینم سولغ مپولغ
 ماکنله مینم ای سکلین
 ترسینوله چهپیان سکل فکاین
 کلورله قیاله برتاته انتن
 سکلین مینم برسببت سمبوتن
 یغ مندواشی مندومن مابق قول
 بارغ کتان سموان ساله
 سفرت بوغ سولاسی ایت میابقن

ممد جاڻن ساعت غلاب
 کڏ فردان منٿري بڻند برکات
 دميله منٿري منغر بربيت
 منٿري ممباڻن کوت دسيت
 ددالمن اد مالڳي سوات
 ڦرتام ڦنتون در ڦد بڻي
 کاولن جن بسرت حبشي
 سکليڻن ايت ڦنڻگو کوت
 تله ترهونس سڳل سناجات
 کدوان ڦنتو تمباڳ دريک
 کاولن مميخ ايت بلاک
 سکليڻ منجاڳ سڳنڻ هاري
 مپندهڳرن ڦدڻ کسان کماري
 کتيڳ ڦنتون در ڦد ڦيرق
 گڻڻ گمڻيت تڻنار برسورق
 کوتان ايلق تيداد بر بنديخ
 سفرت گاجه بيخ برگاديخ
 دگنڻن تيڳ بوه کمال
 سفرت منديکي بسر سوله
 هابسله کوت راج بديمان
 لڻگڻله بليڻ دڻن هلاسن

انڦند تيدق بيت ڦرهمب
 اک نڻ هندق ممباڻن کوت
 مڻهمڻڻن ڦندي سکليڻ رات
 تيڳ لافس ڦرتمان ڦنت
 در ڦد امس سڦوله ست
 سڳل سناجات حاضر تراپسي
 برچمڻر دڻن قوم گورگاسي
 دڻن کنڊراڻن سکليڻ رات
 منڻتيکن سبد دول مکت
 لڻگڻله مريم دڻن رنگاڳ
 دسناله دودق برسوک ۲
 مميخ برچمڻر دڻن ڦري
 منڻتيکن تينه راج بستاري
 سفرت کوت دبنو عراق
 سڦورڻ ستمبيخ تيداد برگورق
 کليهاڻن در لاوت تر بنديخ
 دمناکن داقت اکن دسنديخ
 دسينر منهاري برپال ۲
 باڻنن تيداد داقت دچلا
 لال دسورهن ممباڻن تامن
 بسرت دڻن تانم تامن

سگواله د فکڅکن یخ د فرتون
 سدهله انتخ اکن فرتمون
 مپوره ممشکل فردان منتری
 تندق مپمبه منجنجغ جاري
 افاکه بچار ابو ممند
 هار فکن بچار منتری برید
 هندق بچار قول د چاري
 مغلورکن کات مانس برسري
 اکن سکارغ افاله بچار
 هندق دامبل استري قهار
 د جدیدکن اي استري یخ مود
 توتینه منجنجغ دول بگند
 کفدان تاء فانت د کاسه مسر
 ممشکلکن مکانن نعمت معمور
 جک مرک امقون د فوهکن
 ایتقون تباد فاذک سالهکن
 سدپاله همب فدوک سري
 بر بند یخ دغن دول تون فتري
 بر تمبه مرک فدوک اند
 درقد لمغه دول سري فان
 بلس کسپین مشکلین بر تمبه

اندر کبلاخ ستي بغساون
 تباد مغاغ امس تمقاون
 بگند بر تینه مانس برسري
 ایقون نایک کرومه بیدساري
 بگند ترسنیم سراري برسبد
 بیت نن تباد ایهند بند
 کارن رهسي سده د بري
 ترسنیم مپمبه فردان منتری
 ابو سوداگر لیل جوهار
 اکن انقند ستي مشندر
 برانتخ بسر گراغن اند
 دمي سوداگر منغر سبد
 انيله فاذک امقون بچار
 لایقن د جدیدکن بیتي فروار
 جکلو اکن لمغه د کرنیاکن
 سرب عذاب شکس د کناکن
 اکن فاذک این بیدساري
 بوکن لایقن د جدیدکن استري
 ایتله مشغل دالم داد
 مرکان یخ تله سدهله اد
 دمي بگند منغرکن سمبه

د دالم هوتن د رصب دورې
 سمغیله ای سوداگر د سان
 مندا فتمکن بگند راج یخ غان
 راج ترسندیم سرای برسب
 بایک کرومه مندا فتمکن انقند
 بریب امقون کباوه تخت
 ساغتمله تاکت دول مکت
 د سنیله بایک فاکت برلاکو
 د باوه حضرة چرفو تونکو
 اکن فاکت یخ هین فاف
 سده منجاد ایب دان باف
 دهول فون صکت کفد بیت
 تمباهن سکارخ ترلال پات
 سرت خدمه منجانجغ جاري
 دودق دسیسی راج بستاري
 سفرت بوغ کمبغ سفادغ
 لقسان فتمري دگونخ لیدغ
 اکن انقک ستي بیدساري
 سفرت اندر دغن بدیادري
 بات کفال امس جویت
 انتخ اف یخ هین لت

برجالنله ای دولاک استري
 د جان فون تيام براه لین
 لغسخ سکان د دالم استان
 خدمه منجانجغ دول بگند
 جاشن تاکت ممند دان بند
 دولاک استري مپمبېله سرت
 فاکت نن همب یخ هین لت
 فاکت نن همب سوات سوکو
 بارغ کهندق فاکت مفاکو
 سرت امقون تونک سرف
 تیتته بگند تيام مفاغ
 جاشنله غري د دالم چت
 برکاسه کسپهن کدو کیت
 نایکله سوداگر لاک استري
 د لپهتن انقن بیدساري
 سکان هات سوداگر ممندغ
 ایلق منجلس سدرهان سدغ
 د دالم هات سوداگر لاک استري
 فاکت دغن راج بستاري
 دغن فرلاهن ای برکات
 اوندر کبلاکغ دول مکت

بون بپین گاکف گمئیت
 دودق برسمبونی دبالق گت
 سمربق هارم باو باون
 لنتس ماسق کدالم فرءون
 دالم فرءون ستي تباد
 لولله کلور سراي برسبد
 لال دچاري کبالق گت
 برچچورن دغن ايرن مات
 د بوجق دغن سمفرن کات
 مٹفاکه تون ساعث برچنت
 د بوجق دغن چمبوچمبون
 انيله دي سماعث تون
 جاعثله تون ساعث برچنت
 ستي فون تندق تباد برکات
 لال کلور ممبري سبد
 سرت ممبرا گاجه دان کود
 مپمببت سوداگر لاک استري
 سکلين باو اي کماري
 مندافتکن سوداگر لاک استري
 تون دسیلاکن راج بستاري
 اي دثغثل راج بستاري

سکتيک لاگ کدغارن پات
 ستي ترکجت بروسق چت
 داغله بگند راج بئساون
 سرت فکاین کیلو کیلون
 ستله دليہت اوله بگند
 ترکجت سمبل منمبق داد
 کمناکه امس رتن جویت
 دليہتن ستي دودق برچنت
 دسمببت بگند دغن سگچت
 ایو اند چهاي مکت
 د بوان ماسق کدالم فرءون
 امس میوه رتن تمثاون
 ککند باو کمریله سرت
 سمبل دسفون ایرمات
 دثلق دچیم اوله بگند
 مپورهکن سگل بدوند
 فرگیله دغن دو اورغ منتري
 دایغ ۲ امثت قوله فرگیله چاري
 برجالذله سگر دو اورغ منتري
 مپمٹيکن فسن منجايغ جاري
 دميله ددغر لیل جوهاري

باکي دهيرس دغن سمبيلو
 قدغ دان تمبوق برکلانن
 لال برجالن ماسق کهوتن
 رقان سفرت کوت برجالن
 برتمبيله راون قلدون تولن
 جگاله اي قد سيخ هاري
 وجه يغ مانس مځکين برسري
 سمبل برفيکر ددالم هات
 مک سايخ تيداک اک مات
 رسان سبل برچمقر دوک
 اولهن هيلخ ملافتاک
 بهروله لکون کفيلو فيلون
 تاکتکن بگند راج بځساون
 دهيرکون نورين برجناک
 سځاي ستي هتمين سوک
 دغ مليني منانم تمو
 هاري انيله اکن برتمو
 سځکه ممتيک بوغ دتامن
 بوکنله فانک اغکس بوديمان
 سځکه مځمبل بوه کلندخ
 سکتیک جوگ بگند داتغ

سځل يځ تغئل هتمين فيلو
 سځل بدون مځخ جوانن
 بدیل استځگر دغن سمځينن
 لمبيخ قريسي برتمبالن
 مځکين دسيناري چهپان بولن
 ترسبتله څرکتان بيدساري
 بځکت ملځکه سورغ ديري
 حيران ترچځخ لکون ستي
 راج گراغن امځون فکرتي
 ايځون دودق ممباسه موک
 اداله سدیکت هتمين سوک
 سنځف سیره ددالم څوان
 سبل رسان تيداک برکتهون
 هتمين ستي ترللوئه دوک
 بدراف څرکتان يځ دريک
 سیره درندم دالم سراهي
 ستي دندم راج براهي
 انق سمارغ منانم تمو
 جکلو سکارغ تيدق برتمو
 در کامل کبلمباغن
 ددالم رمل نچوم څندتاغن

بگند فون ماسق کدالم استان
 بگند ممالکي دشن سبرهان
 برکابن سگمیت تکت چلاري
 سيگفن منجلیس تباد ترفري
 بگند ممالکي ترکس سيلاني
 سيگفن بگند راج سلطاني
 برقلناکن خطیفه برمبي ساري
 جوگن کرجان تله ترديري
 دمیکنله عاده راج دهول
 برهمغله سنترين ببراڤ فوله
 هابسله برهمغن سگنل منغري
 مندافتکن ففري ليلا ساري
 بگند ترسنيم سراي برسبد
 بوچق دان چمبو دباو برسبد
 دباو کلور سمبل برتینه
 ففري ترکجت دشن دوکچت
 ساعت بر دبر ددالم چت
 مغان حقت دباو سرت
 تباداله دبریکن بگند لاگ
 هويغون ترغ همغرله فائگ
 سنله بگند سدهله لال

سمايم دانس تخت رتن
 هندق مندافتکن ليلا مغرن
 برباجو کسمب مورب برسري
 سفرت مکت ددالم نگري
 ستي مغندر بيغ ميلاني
 مغندراي کود سمبراني
 برتتهکن مانکم دشن بيدوري
 علامه راج کلور سنديري
 گوغ راي قول دقال
 منغنيکن تينه سبد فغهور
 بگند فون ماسق کدالم فوري
 دثلق دچيم سغه دبري
 تخگله تون پاو ککند
 دسنتقن ايکن در قد دان
 دسوره امبل سگنو برتانه
 مارهن ساعت سمبل منست
 برديري دفتو اي برکات
 کارن اک امغون هرت
 لوله بگند برجالن فرگ
 بورغ بر بون ورن قلباگي
 منغري مغيرغکن ببراڤ فوله

ایسق قرگ فوئلده ککند
 چک تیدان د فوراوه سکال
 چک د جوال اورغ ککند بلی
 قتری ترتاو دشن سگچت
 برکات کغد یخ مغادق سرت
 د باو بگند گورو دان سند
 رسان ایکن سخگهده اد
 لال برتینه قول بگند
 کسورهکن منتری توه دان مود
 بدیل استغکردان لمبیخ سمغینن
 ایسق اک برجالن کهوتن
 برتینه بگند ورن گمیلغ
 قربرون باپق بوکن کفالغ
 ستله مالم سدهله هاری
 د راب بگند دان تون قتری
 بگند برفیکر دالم هات
 اینله اورغ یخ جاهت فکرتی
 سملامن بگند تیدان برادو
 رسان ساعت مزاره زندو
 ستله سیخ سدهله هاری
 توال سوک درج برسری

کالو برانتغ قربرون اد
 نمبت سدیکت ککند کمبال
 ککند تمبتکن دشنله تالی
 دشگان سخگه سفرت کات
 قربروت لاگ قربرکالن کیت
 فور ۲ ترچایی کغد دان
 سفرت د کات اوله انچئی بید
 قد شکل فذکاون بدوند
 سوره برحضیر قرننه یخ اد
 قدغ هلبالغ یخ برکیلاتن
 سفای قربرون سگر کلیهاتن
 سگچت اک سبائی براولغ
 سبب اینله هندق دجالغ
 برادوله بگند لاک استری
 ایکن تیدان بگند چاری
 پتاله باگی خبرن سستی
 فعل تاء قامت دبیلا مات
 ترکنخکن سستی لکون سندو
 منغر شعیر یخ امت مردو
 بگند فون باشن لاک استری
 قرگیله مندی برسام قتری

تشکلله پاو تشکلله تون
 ادند جاغن برهات راون
 تشکلله ستي توبه یخ لومت
 منداکن دعا اکن سلامت
 تشکلله ادند فوته یخ صفا
 سبذره تیاد ککند لوڤ
 تشکلله تون داد یخ بیدغ
 ایسقله کلق تون اک قندغ
 تشکلله ادند ورن گمیلغ
 ککند هندق براغکت قولغ
 منقري برسرو سوران پات
 هتین گنده برچمقر چنت
 برجاندله بگند راج بستاري
 لنتس ماسق کاستان سندیري
 قنري ترسنیم سرایي برکات
 بگند قزلهن منجواب کات
 سبب ککند برمالم دسان
 دسهوتي قنري تیاد سمان
 هندق برمالم منغکلکن نگرې
 بر بوت قزبکالن سهارې ۲
 بگند ترسنیم سرایي برسبد
 تشکلله گونخ امس تمقاون
 ایسقله ککند دافدنکن تون
 تون جاغن مرندو ساعت
 سغاي ککند کمبال باغت
 تشکلله گونخ لیللا مهاروڤ
 ایسقله ککند داتخ مدرڤ
 تشکلله پواک کونییغ یخ لیدغ
 جاغندله ساعت مرندو سیدغ
 جاغندله ساعت برهات وانغ
 ایسق کمبال داتخ ملغلغ
 بگند قون تورن درانس گت
 هندق برجالن کدالم کوت
 لرونه لغشغ کدالم نگرې
 ملغکته دکمت ادند قنري
 سان قزبرون د بوان سرت
 سواتقون تیاد قزاولهن بیت
 میپکاکن هات بارغ دمان
 بایسقن تیاد سوات بلچان
 اداله گراغن سوات دچاري
 سوات اوڤهن تیاد دبري
 بر بوت قزبکالن قولق ادند

تاکنله قازک کدالم کوت
 بایک برایشکت قولغ کنگری
 داتخ براولغ تونک کماری
 تمباهن فارس تیاد براف
 تیاد قانت تونک سراف
 بات کفال امس جویت
 تونله توایکت قد هات بیت
 تون تیاد ککند لفسکن
 سماعت تون ککند امبلکن
 ایغون تندق بردیم دیری
 ترلیله ستی بیدساری
 سفرت د خبرکن بیدساری
 سبب گوسرن تیاد ترقری
 د فلق د چیم د سلموتی
 تیدرن ایت سوله مات
 سبلن منغغو قدوک سری
 مپرو بگند سورغ دیری
 کغد بگند منجانجخ دول
 تیادا که تونک برایشکت کمبال
 هات بیغ راون د دالم دان
 بوه هات تغلله اند

تونک موهن قازک د تخت
 تونک راج بیغ بستاری
 تاکت د کتپوی اوله تون قتری
 قازک نن همب بیغ هین قاف
 بیدله دودق بکین روغ
 بگند ممدوجق سرای برکات
 سکلین لوقت قد راس چت
 چاغنله بایق تون فیکرکن
 قولغ این ککند بچراکن
 سبائی د بوجق راج بستاری
 ستله سده سیغله هاری
 یقینله هات بگند سندیری
 بنچی رسان اکن تون قتری
 ساعتله بلس رسان هات
 توپین نیغس ورنان قوته
 ترسبتله فرکتان سکل منتری
 فردان منتری بچق بستاری
 برسروله ای براف کال
 تونک خلیفه راج بیغ اصلی
 ستله د دغر اوله بگند
 د فلقن ستی سمبل برسبد

سکلیمن دهنترکن اوله اند
 سدهله نصیب سکلین اد
 حیوان بگند سرای برکات
 دمناکه تونک دودق سرت
 دمناکه اندن مود بستاری
 ککند تاء برگرق باغ سهاری
 فرچیله ککند منغر چریت
 جاشن دبون ددالم چت
 درقد سیاست بگند سندیری
 هابس دکتان کلکون قتری
 مرکاله ساعت مها راج لیل
 دمکینله فریواتن سی مرک الله
 سذره تیداک ککند دقانی
 تیداک سمان مناره ساکت هات
 دسمبت بیدساری سرای برکات
 تغکی هات چهایی مکت
 هبایی جاشن برکچیل چت
 جیواک جاشن بردوک چت
 دقلق دچیم بگند اکن سستی
 جیو ککند یخ بایک فکرتی
 بیدساری مناعس دوکچت

سغکیمفون هیدق سراس تیداک
 سکلین ددشر اوله بگند
 اده تونک امس جویت
 ککند تیداک ترقدغ مات
 مکت تاء دودق دهمغر قتری
 دمناکه تون ملندعکن دیری
 جاشن تاکت تون برکات
 کغد ککند سغیاله پات
 تیدالنه بردای بیدساری
 بگند ترچغغ منغرکن قتری
 بلس دان کسین برتمبه قول
 تیداک سغک دمکین اوله
 یخ دمکین لکون فکرتی
 سمگان تون تیدالنه مات
 برهمبورن دشن ایرن مات
 جاشن دسبت قد یخ دین لت
 سدهله انتغ فرتمون کیت
 لبه درقد ایت ککند تخت
 ساعتله بلس ددالم هات
 قاتله تون بیلاک مات
 تیداک برهننتی دشن ایرن مات

مرکاله ساعت قدوک اذند
 مک د تارهکن فاذک کماری
 سبب تاکنکن اذند تون فترې
 تتکال فترې بر بوت مت
 هڅک برچچورن ایرن مات
 ایو هی امس خپو ککند
 تیدام مغاف گراغن اذند
 کغد اورغ گون بیاس
 ایغون تاهو فمال دان دوس
 بلم تاهو بهاس ککند ایت
 بنچي دان کاسه د سناله نغت
 بکند بساعت مموچ فترې
 هندق برکات رسان غري
 هابسله هیلخ تیغو اڅاي
 کالو تونک تیدام فترچاي
 اداله قدر انم توجه مالم
 جمجم درج منجاد تیلیم
 دودق مناعس لاک استري
 ببراڅ مکانن یخ د هندري
 د سامرکن باڅ تون فترې
 ماس تا بوله اک هندري

جکلو لمغه کرنیا بکند
 ایب باق فاذک ساعتله غري
 تیگ بوان سده منغملکن نغري
 بیدساري ترسدر دالم چت
 تیداله دافت ای برکات
 دغن مانس بکند برسبد
 کلورکله رهسي دالم داد
 ککند فترې تون بایک بهاس
 مساکن هندق ممبري بناس
 جاعنله تون کات بکیت
 جک سده تون فرگ کسیت
 دمي د دغرله بیدساري
 ایغون گرم هات سندپري
 دغن قیاس برکات ای
 سمبه فاذک تیدام برداي
 بوکنکه دهول فاذک کدالم
 دغن قدره رب العالم
 زدنون سندو تیدام فترې
 برارلخ کدالم سهاري
 جکلو داتخ دایخ بستاري
 جکلو هندق قولخ بیدساري

مښاښ د بوښکن سورغ ډیري
 سرت مالم جاځ سندیري
 جک سڅکه انق لیل جوهار
 ککند جدیدکن استري قهار
 سوک گراښ ایهند دان بند
 جک د کپنداکی مېباو اند
 ترکچتله هتین بیدساري
 تیداله دافت برلغسکن ډیري
 اي مښاغس تید برهنتي
 جکلو دمکین لاکو فکرتي
 جک تید هندق اک برکات
 ایهند بند ټون ساعت برچند
 تیداله اک مښاره ټرچاي
 کغد راج اک مپسل دي
 سدغ بلم جان مدون
 تمباهن دامبل ټول لکین
 بیدساري گنده تید ترتهان
 مېمبه بگند دشن کدکائن
 تونک راج یخ برمکت
 ټانک نن همب یخ هین لت
 ټانک نن همب دباو سبد

حکمت اف د بوبه ډیري
 سیخ تید خبرکن ډیري
 ټانت دامبل ککند مملهار
 برتمېله اي کاسه دان مسر
 بر بوت منندو اکن ککند
 ککند بریکن بارغ یخ اد
 منغر کات راج بستاري
 تاکت دباو راج کنگري
 سرت بر فیکر دالم هات
 سکال این ډیریک مات
 د بوپاله ټولغ اک سرت
 مات اک ټون تیداله پات
 ټقري ټون بايق تیښو دان داي
 اک جوځ یخ کن ټدای
 سده دمکین لاکو ټکرتین
 مڅکین برتمبه ساکت هتین
 لولاه اي تون در ربان
 سمبل بزکات ټرلاهن
 تاکنله ټانک لاون برکات
 تیدان لایق د کرنیاي تخت
 مساکن دافتم مښاد اد

کفد ککند تون پتاکن
 تړلولة سبل رسان ستي
 ديم برفيکر د دالم هات
 جک ککناکن فربواتن يڅ سده
 جکلو ژرچاي اي تيدان
 لولوه برقيته اول مکت
 مڅاکه ديم تيدان برکات
 د قندغ بگند لکون سيلو
 رسان هات هنچر دان لوله
 بيدساري گنده دالم چت
 تاکت رسان هندق برکات
 بتفاکه اک مانجواب سبد
 د سخکان اک مغان اد
 کارن اک اورغ يڅ هين
 مرکاله کلق راج يڅ غان
 جکلو اد بفاک سرت
 برقمبه مشغول د دالم چت
 بلس مناعس راج بغساون
 امس ميړه رتن تمغاون
 د قلق د چيم سغه د بري
 جاغنده تون تاکت دان غري

جاغن سکال تون سمبيکين
 اوله بگند هندقکن ارتي
 سبب استرين امغون فکرتي
 تيدان د ليهمتن اوله بگند
 د سخکان اک مغان اد
 تخکي هات چهاي مات
 ککند برتان هندقکن پات
 درج يڅ مانس بروث فيلو
 برکات بنر جاغنده مالو
 سرت برچچورن ايرن مات
 بودي تون فرتي هندق د پات
 کالو تاء يقين کفد بگند
 کلکون استرين د ليهمت تيدان
 د ککناکن اک فربوت قسون
 د بونهن اک تيدان سمان
 د اقله اک بغرسمبهکن کات
 سباگي برچچورن اير مات
 د اشکت دريب اتس فکون
 مغان ساعت مناعس تون
 جيواک يڅ سغرت بديادري
 خبرکن انتخ نصيب سنديري

پدانه راج ددالم نگري
 تاکنن ساعت اکن تون قنري
 سهبل تون در اتس گت
 جاعنله تونگ مغرنياي تخت
 ايب باف فانگ ددالم نگري
 حيرانن ساعت تيان تر قري
 امسن ميرو تون ککند
 تون کتاکن کغد ککند
 نام باف فانگ ليلا جوهار
 سبب سديکت هيلغ بچار
 دشن مانس بگند برسبد
 برکتاله بنراف ادند
 مغشاکه د قربوت بگين روغ
 ليلا جوهار بوکنن فاف
 لاگئون اصل اورغ پغ ملي
 مغاش ممبوغکن انقن کرمب راي
 همب دان سهاي د چاري سمات
 پغ سفرت مانکم تاجق مکت
 لاگئون موره تيان مکر
 مکت ممبوغکن انقن دالم بلوکر
 افاکه سبب مکت د بوغکن

منغر کات راج بستاري
 هيلغله روح بيدساري
 دشن قرلاهن ستي برکات
 فانگ نن همب پغ هين لت
 بوکنن فانگ جن دان قري
 دميله ددغر راج بستاري
 دشن سگچت بگند برسبد
 افاکه نام ايه دان بند
 برکتاله ستي قرلاهن سوار
 تمقنن دودق دالم قسار
 مشکين ساعت حيران بگند
 ايو هي تون پاو ککند
 جکلو اد ايب دان باف
 د بوغکن سورغ دشن تليغ
 ايله سورغ سوداگر پغ کاي
 فدان بايق همب دان سهاي
 افاکه گندان مناره هرت
 مغشاکه انقن تيان برتخت
 ترمشهور کغد سکلين سوداگر
 افاکه اد ساکت دان سوکر
 دشن سبنرن تون کتاکن

سبب ککند دودق برهننتي
 دغرکن انچئي دغرله تون
 لولوله سست تيدان برکتھون
 کلمارن لاگت ککند کماري
 دکهنداكي اوله ککند فتري
 دو هاري سده ککند براولغ
 مننتخ فارس وجه گميلغ
 جاغلله منسغل دالم داد
 جکلو دانغ ايه دان بند
 کژد فيکر ککند سنديري
 ککند تون اصل تورس نگرې
 جکلو سوک مود اتام
 دغن ککند تون فترې برسام
 تندق مناعس بيدساري
 راج مان گراغن دانغ کماري
 مڅکينله ساعت برهات دوک
 باپقله تينه ترلنجور بلاک
 دليهنله بگند ستي برچنت
 تخکي هات چهاي مات
 جکلو سده ايهند ممبري
 هوتن داقت اولغ هاري

قد ايه بند هندق دننتي
 ککند اين منچاري فربرون
 جاته کماري جديله راون
 فربرون جوگت هندق دچاري
 هندق دفرجيدق داجري
 دغن سگل منتري هلبالغ
 تيدالنه برکهندق کمبال قولغ
 بربروت جاهت ککند تيدان
 دغن سبزنن دثنت اندد
 هندق گراغن ايهند ممبري
 سديکتين بعس مانسي دان فري
 ککند ممبرو تون کرومه
 دودقله تون برچغکرام
 سمبل برفيکر کملون ديري
 افالنه گراغن نمان نگرې
 فيکرن راج تيداک سڅک
 سموگت ۲ بگند تيدالنه مرک
 دبوچق دغن بدراش کانت
 جيواک جاغن بردوک چت
 ککند باو تون کنگرې
 بوکنن تان داقت فرگ کماري

فرسهن سقرت قرنام ترغ
 سیاف دافت اکن ملاغ
 سراي ممالس اي برکات
 بیدله ککند منورت سرت
 سموان ممبري هتیک دوک
 اکن هنندق ممبرسه موک
 مریله دباسه موک اند
 دسمبورن ایر کموک بکند
 سمبل ترسنیم سراي برسبد
 هابسله باسه کاین ککند
 فاکو د تانم تیداکن تمبه
 قبالن کاین بکس توبه
 لاین دیس راج اغغ
 کاین باسه کرغ د فغغ
 چمقدق جوالن د دالم فکن
 ایتئون تیداک ککند سدرکن
 سدهله ممبرسه موک سندیری
 د سمبت بکند تیداک دبری
 د بوجقن دشن سمقرن کات
 جائله تون مرکاکن بیت
 سقرت رهسی د دالم هات

تون لغسان بوغ د کارغ
 ککند سهاج اورغ یغ کارغ
 هندق کمان امس جویت
 بیدساری سبل رسان چت
 جائله کماری تیداک سوک
 قرگیله اندورهی سی چلاک
 بکند ترسنیم سراي برسبد
 ستی قون گرم د دالم داد
 سکاله ساعت هات بکند
 برکات جائن کیران اند
 اورغ برماین ریه رنده
 هابسله باسه کاین ککند
 ربب قوان چران قوان
 سبب تون کرناله تون
 لاین دیس راج اغغ
 کاین باسه کرغ د فغغ
 ادقون اکن بیدساری
 کبالاک گت هندق نن لاری
 د بوان نایک کاتس گت
 امس میره رتن جویت
 دشر کتاک ایوانچی ستی

سگل هرتاک باو سگال
 د چنچخپالنه اشکو تیان برسانه
 سوات فون تیان براوله فهال
 اده تونک بیچ مات
 تونک جوگ د هات بیت
 سبب اینله ککند کماری
 سدیکت تیان ککند غری
 د فرودت ماره سکهندق هات
 تونک کللق بیلاک مات
 مغممشکن دیرین ک اتس گت
 دیمله تون امس جویت
 تونک پاو دیمله سرت
 هرگان سام ستمبخ بیت
 هندق کمان لیل باغساون
 اکن ککند اورغ یخ راون
 مغمکینله برهمبورن ایرن مات
 برلاری تورن در اتس گت
 سرای برکات دشن چمبورن
 جکلو د بونه کارن تون
 تیاناله ککند بوله برکات
 سیشاکه دافت منندخ مات

بایکله سگر اشکو کمبال
 جکلو ایه بنداک داتخ قول
 مات د بونه تیان بر بیلا
 بگند ترسنیم سرای برکات
 اف گزان کغد هرت
 سگنه ککند اورغ فنجوری
 بریب ۲ داتخ جن دان قری
 مغمکینله ساعت غرین سنی
 جکلو د چنچخ کرت کراتی
 بیدساری مناعس سمبل منینه
 د سمبت بگند سرای برکات
 دیمله تون چهایی مکت
 سایخن تر بوغ ایرن مات
 ایو هی اند امس تمغاون
 تیاناکه کسپهن گراغن تون
 ستله بیدساری منغر کات
 مناره تاکت رسان چت
 سوک توتاو راج باغساون
 رتن جویت امس تمغاون
 جک قری یخ ممانله بیت
 جک لاین در قد بوت

بردبرله هتین بیدساری
 هندق دریب راج بستاری
 قد سگک هات بیدساری
 دلپهتن اک سورغ دیری
 معکینله ساعت ای برانته
 سمبل مناعس ای برکات
 بگند توتاو سرت مموجق
 اده اندد درج یغ ایلق
 بوکنن ککند جن دان قری
 جاغنده تون تاکت دان قری
 سرت ددشرن بیدساری
 لال هندق بر بگت لاری
 هغ صفیان منانم تمو
 سدهله قورچنچین کیت برتمو
 سمئن سراهی دالم قریگی
 د مناکن دایمت دسلاهی لاگ
 دغ جولیت ممتیق چولن
 بایکله کیت برکنل کنالان
 باتغ سلاسی د فگجاشن
 سفای کاسه بر فنجاشن
 برکات سمبل معممسکن دیری
 مغفاکه اغکو داتغ کماری
 جاغنده اک اغکو چبولی

بردبرله هتین بیدساری
 هندق دریب راج بستاری
 قد سگک هات بیدساری
 دلپهتن اک سورغ دیری
 معکینله ساعت ای برانته
 سمبل مناعس ای برکات
 بگند توتاو سرت مموجق
 اده اندد درج یغ ایلق
 بوکنن ککند جن دان قری
 جاغنده تون تاکت دان قری
 سرت ددشرن بیدساری
 لال هندق بر بگت لاری
 هغ صفیان منانم تمو
 سدهله قورچنچین کیت برتمو
 سمئن سراهی دالم قریگی
 د مناکن دایمت دسلاهی لاگ
 دغ جولیت ممتیق چولن
 بایکله کیت برکنل کنالان
 حیرانله هات بیدساری
 اینله گراشن اورغ قنچوری
 تیاداک ساکن سکال ۲

فاذک ن هم باد باوه تخت
 سایخن فاذک بوکن کفالغ
 براوبه فوچمت ورن گمیلغ
 بگند مچکف سراي برکات
 کهندق الله جوگ سمات
 ادنون کلمارن بیت کماری
 قارسن لغسان بدیادری
 کلکونن هابس بگند کتاکن
 منتري وي جاعن دیری قچهن
 بیره فوالغ سنغه منتري
 جکلو دتپاکن تون فتري
 سنله بگند برتینه سده
 فوالغله هلبالغ تینه بگند
 سنله سده بگند برکات
 نایکله دودق داتس گت
 سکندیک مالم سدهله هاری
 دمی ترقدغ راج بستاری
 سگراله دقغخ اوله بگند
 امس میوه پاواله ککند
 ککند داتغ مغادف سندپیری
 تونک تیاد خبرکن دیری

مساکن هندق ممبری یغ لت
 سبب تونک تاء هندق فوالغ
 سلاکو مشغل برهانت والغ
 سخگهله ممند رسان چت
 جانچین برلاکو کائس بیت
 ترقدغ سورغ انق ثری
 دودقله ای سورغ دیری
 کغد منتري بگند مپتاکن
 قد سورغ جاعن دچرتراکن
 ایسق قول سوره کماری
 کتاگن برماین لاگت سهاری
 منتري مپمبه دول سري فاد
 سنغه فوالغ سنغه تیاد
 ماسقله کمبال راج مکت
 هاری فون فتح سدهله پات
 ترکچنله ستي بیدساری
 ترکچنله ستي هندق لاری
 دقلق دچیم سراي برسبد
 هندق کمان قول اندد
 دو هاری سدهله ککند کماری
 سکارغ کمان هندق لاری

وچهن ٿوچت مانس برسري
 ممند نايڪ اڦاله ڪماري
 جاڳنله ممند تاڪت برچنت
 جڪلو سوات دهلوه بيت
 بوڪن دمڪين ڦاٽڪ مڱاڪ
 بپرله دهلول همب تونڪ
 تونڪ جاڳن برهات والڻ
 پاويڻ هين رضاڪن هيلىڻ
 سايڻن ڦاٽڪ مود ترچلي
 تباداڪه هندق براڱڪت ڪمبال
 ممند جاڳن برهات والڻ
 سورهن سڱل منٿري هلبالڻ
 تباداله ڪمبال رسان بيت
 مات دان هيڏق برسماله ڪيت
 حيران برفيڪر دالم دان
 مڪ دمڪين تينته بڱند
 دوله تونڪ بارڻ تروڊيري
 مڪ تونڪ منڱلڪن نڱري
 حرام هندق مليهت ڪچيو
 هراقن ڦاٽڪ تباداله دو
 بچار يڻ بايڪ دبري پانت

برجالن ڪڱندو بڱند سنڊيري
 لال مڱگل فردان منٿري
 دسنيله بايڪ ڪيت برڪات
 تباداله مڱاڻ گراڻن ڪيت
 منٿري برڪات مپمبه سوڪو
 جڪلو مربهائي تله برلاڪو
 سري سلطان وجه گمليڻ
 جڪلو داتڻ بڱچان يڻ مالڻ
 بوڪن ڦاٽڪ مڱاد اصلي
 تونڪ خليفه راج يڻ اصلي
 تينته بڱند راج دجولڻ
 قد مالم اين تباداله اڪ ٿولڻ
 قد مقصود ددائمله چت
 سياڻ يڻ هندق دودق سرت
 دميله منٿري منڱر سبد
 اڦاڪه گراڻن ڦڪرجانن اد
 برداتڻ سمبه بڱين منٿري
 اڦاڪه ڦڪرجانن د رومه ڦري
 قد بچار ڦاٽڪ همب يڻ توه
 تونڪ لقسان بدن دان پاو
 دڻن سبڙن تونڪ برڪات

اکن فغیبر هات یغ دندم
 دلپهتن سده فتغ هاری
 مغماکه بگند لمبت کماری
 ملیهتن لکون یغ دقوتون
 سقرت اورغ برهات راون
 ملیهتن حالن قدوک سري
 مک براولغ ۲ دو هاری کماری
 مشاوره مہبچراکن یغ دقوتون
 کتانن هندق مچپاری قربرون
 تون سیلان بگند کماری
 دودق سمقيله فتغ هاری
 سقرت اورغ ترکن گون
 اخون بگند براوله بنچان
 هتین دهست بوکن کفالغ
 مغماکه بگند لمبت قولغ
 مندافتکن بگند راج یغ اصلي
 ایو تونک بایکله کمبال
 کارن هاری سدهله فتغ
 سمندار بلم کلور بنتغ
 منغر سوار فردان منتري
 سمبل ملتقکن بیدساري

فانتکن اوبت هات براهی
 ترسبتله فرکتان شکل منتري
 ای برکات سام سندیري
 رسان گنده تباد کروئن
 برلایین هتین بهرون
 ساعتله رسان هتیک غري
 کلوکن کن گندان قري
 شکل هلبالغ دان قهلوان
 مغماکه جوگ دمکین کلکون
 برکات ای کغد فردان منتري
 اث دقربوت سورغ دیري
 قنوجوله کماری سامان ۲
 جن نن ساعت قندي مشرن
 سکلین منتري دشن هلبالغ
 سکلین دودق برهات والغ
 فرگیله منتري سایغ ترجلي
 ای برسرو ۲ بپراک کال
 افاکه جوگ تونک تنتغ
 یغ مغمیرکن سدهله دانغ
 ترکچتله بگند راج بستاري
 ای بر بچکت قزلاهن بودیري

فارس لقسان شهرب نیلا
 د مناکن ککند تیاد گیل
 کسداهن مکت چهایی نگری
 هندق معادف تون سندیری
 د لیپت سغه سده د بوغکن
 سفرت تاء دافت ککند صبرکن
 تیادا که کسپهن گراغن اذند
 ککند زن سده ترکن گود
 هیلغله بودی لنپف بچار
 کالو ایه بند تون دانغ سگر
 تمباهن ماسخ ۲ برلا یین بهاس
 برسما له کیت روسق بناس
 هیلغله بودی مود بئساون
 برباگی شعیر دغن چمبون
 سغکه د فاسر مهبلی ثوان
 مننتخ حالن لیلا بئساون
 برسنتخ بوغ گوبه چمفاک
 سفرت انق اناکن شرگ
 شربت د توغ دالم سراهی
 فانت اکن اوبت هات براهی
 اکن منومن اورغ مخیدم

امس میره رتن کمال
 اصل یغ مانس تیاد برچلا
 ساغله منجلیس تیاد تروری
 کلمارن تون ککند دانغ کماری
 سیره د ثوان ککند ماکن
 هات براهی ککند تاهذکن
 تونک پاو بدن ککند
 سفرتیمکن لنپف نفس د داد
 لمهله اغکوت د دالم سلیرا
 ککند هندق بر بوت اغکار
 کارن بگند برلا یین بئس
 چکلو سوات بر بوت دوس
 مخکین د فندغ بر تمبه راون
 د لتکن ستی دالم فغکون
 بوغ رای د دالم کندي
 لنپفله دای دغنن بودی
 سغکه د فاسر مهبلی ثوان
 مننتخ وجه ستی بئساون
 برسنتخ بوغ گوبه چمفاک
 سفرت انق اناکن شرگ
 شربت د توغ دالم سراهی

ملبهت فرنته این هاری
 کاین باسه د سمشرکن سکلین
 سلاکو اورغ ان ملاین
 د تمباهی میبق جوگت سمات
 سکلین هیداعن د بکان سرت
 تیان برکنن د گینگت د بوغ
 بکس منومن بهارو د توغ
 نایکله بگند کانس گت
 بیدساری برسلیمت کاین برقت
 پتاله هیدف تیان مات
 مالم هیدف سیخ مات
 مندخ فارس یخ امت فرسه
 د بکان سلوبخ د نفاسی
 بکس ملیله ایرن مات
 برتمبه بلس رسان چت
 انق رمبتمن ملننق ویلس
 متان بالت بکس مناعس
 اده امس رتن جویت
 مغشاکه تون سلاکو برچنت
 بدراف بوجق دغن چمبون
 گنده گولان تیان برکتون

سکندک ترچغ بگند بردیری
 د قندغن قد تمغت فرمندی
 د لیتمن قول تغلخ دان دین
 سکلین قندیل دغن فلیت
 بگند فرگت قد سوات گت
 د لیتمن بکس د ماکن اورغ
 کغد سوات گت یخ برکارغ
 ستله سده سکلین پات
 د بوک کلمبو د قندغن رات
 بگند برفیکر دالم هات
 بهاس فری گراغن فکرت
 سمبل بگند ملخکه د سیسی
 باوئن هرور میبق دراقسی
 د قندغ بگند د پات ۲
 بنتل برسولم باسه سمات
 فارسن ایلق ساعتله منجلس
 کنغن باگی اون د تولس
 د فلق د چیم ساری برکات
 تخکی هات چهپاله مات
 داغکت دریب دالم فغکون
 مابق براهی برچمفر راون

بگند برجالن دشن منتری
 دگرتقن کدان سگر برلاری
 برداتخ سمبه سکلین منتری
 تونک راج یخ بستاری
 ممباو جالن تیاد برتنتو
 جاعنله کیت فرگ کسیتو
 دمیله ددغر راج بستاری
 فور ۲ تیاد ای دغری
 منتری میکه ببراف اورغ
 تونک تیاد دافت دلاغ
 سکلین سمشی کفنتو فاگر
 شیطان لعنت فرگیله بخگر
 فکاوی ترگیله بوکنکه این
 جکلو فناکت تیاد برانی
 سموان میمبه سوک ترتاو
 هندق منچوب برانی همب توه
 بگند ترتاو سرای برمدح
 جاعنله گنده هات ممند
 منتری میاهت میمبه سرت
 فاتک منجلیخ اف تیته
 بگند فون سورغله دیری

ممباو جالن بگند سندیری
 منوج کمغخ بیدساری
 ساله جالن تونک کماری
 ایته کمغخ جن دان فوری
 تیاد فربرون دتمشت ایت
 سهجاکن مات دماکن هندو
 ای ترسنیم بردیمله دیری
 ماسقله ککمغخ بیدساری
 برداتخ سمبه براولخ اولخ
 برنین ساعت بوکن کغالخ
 منتری برسورق ریه دان گمفر
 لريله اشکو کدالم بلوکر
 د باو مخیکت کسان سین
 تیاد فانت دنمای بگینی
 منجواب تیته مانس سموا
 قد شیطان مذت د باو
 سرت د بوک فنتون بید
 بیره سکنتیک ماسق انقند
 سیلاکن تونک مان فرنته
 فاتک سرهکن قد توهن سمست
 نایک کرومه بیدساری

سکلین دلہائی بیدساری
 سموان تیاد براوبہ تمثت
 برفیکرلہ ای سده مراقبت
 ای برفیکر سرب سالہ
 شیطان گراغن ممدوت اولہ
 جکلو مانسی یخ امثون
 چک ایہک داتخ اد تندان
 دلہیت ستي تمثت تیدرن
 سیرہ دقوان سالہ اترن
 سیاٹ گراغن ماسق کسیني
 در قد بفاک ساعت براني
 ایغون دودق داتس گت
 سراي برہمبورن ایرن مات
 سرت برفیکر دالم ہات
 ہیدف تیاد دغن سفرت
 ایب بفاک تیاد براولہ فہال
 جکلو سده براولہ چلا
 ستلہ فجر دقندغ پات
 دامبل ستي کاین یخ برقت
 ترسبتلہ فرکتان راج بستاری
 دایرغن ہلبالغ دغن منتری

برجالنذہ ای کسان کماری
 ہپالہ دقوان سفہ ددافت
 لولہ باغن ای مغمثت
 سراي مغوجف استغفراللہ
 ہمغرلہ اک براولہ بلا
 نسچای اک دچیومین
 برتمبہلہ مکانن یخ دوان
 تیلیم سدیکت ترکلغسر اولسن
 بیدساری مشغل دغن تاکتن
 مک سلاکو تگکہ بگیني
 منارہکن اک دیم دسیني
 ساعت گندہ دالم چت
 تیادالہ تمثت ہندق دکات
 دغن تاغسن تیاد برہنتي
 در قد ہیدف بایکلہ مات
 منارہکن اک سفرت برہال
 برتمبہلہ روسق ہتین قول
 تیوغ دان باین نوری برچریت
 برسلوبغ تیدر دغن ایر مات
 برجالن درمب ہوتن دوری
 فربرون ایت دسورہ چاری

د اجقن سنتف ادند تون
 هتین گنده تیداد برکتھون
 سنتفله سیره د دالم توان
 د فمفین ماسق د دالم فرادون
 هات ترایکت قد انچئی بید
 د باو برچمبو گورو دان سند
 فترې مراقت د اتس فغکون
 مغاله مخچف تیداد برکتھون
 ترسندر کغد بنتل سلمفت
 پتاله تروس سکلین صفت
 بگند باغن دو لاک استری
 سموان برهمغن سوره کماری
 ماسخ ۲ داتخ دغن سنجات
 براغکتله کلور دول مکت
 ستاه مالم سدهله هاری
 ماکن دان میذم بارغ یغ دگماری
 ستله سده ماکي باون
 سنتف سیره د دالم توان
 د امبل ستي د چمفماکن
 سیفماکه این یغ ممدوتکن
 اداله سدیکت رسان غری

سدھله سنتف راج بغساون
 کات بگند مریله تون
 فیلو دان گنده د دالم دان
 سبائی د هیبرکن اوله بگند
 د بوجق دغن چمیو چمبون
 بگند سورغ ایگو ایگون
 سمالمن تیداد بگند مراقت
 منیلک ستي د دالم معرفت
 برکوکق هایم دینھاری
 لال برتینه کغد منتری
 سکل یغ هندق فرگ سرت
 ستله فجر ترغله پات
 ترسبتله فرکتان بیدساری
 باغله ای سورغ دیری
 فرگیله مندی ستي بغساون
 کلوله ماسق کدالم فرادون
 برتمو سغه بکس د ماکن
 دغن تاکتن ای فیکرکن
 اورغکه گراغن ماسق کماری

کالوکن جن داتخ کماری
 رسان غری تیداد برتنت
 د ابرغکنله منتری درسیت
 قد فردان منتری بگند برسبد
 سواتقون تیداد براوله فایده
 ایسق قول کیت کماری
 روس دان کیجغ هندق دبری
 برکات ای اینله بلاک
 ایسق کیت قراوله جوگ
 لال ماسق کاستان سندیری
 ترکنغ بگند اکن بیدساری
 اده تونک امس جویت
 یخ تون فسنکن کغد بیت
 سوات قون تیداد قراولهن اد
 ایسق قول قرگ ککند
 سدهله انتخ براوله چلا
 کارن تون هتیک گیل
 برچری سهاری دغن جویت
 تون ترکنغ دالم چت
 جاغن مناره گنده ککند
 انتخ تیداد قراوله سده

مریله قولغ ممند منتری
 قد سغک منتری بنرله ایت
 براغکنله قولغ بگند راتو
 سغکهنون برجالن رسان گنده
 سی^۲ برلته کیت ممند
 برحاضرله ممند مالم هاری
 کیت برجنجی دغن تون قتری
 منتری هلبالغ ترلال سوک
 هاری نن لغسر گراغن چلاک
 سنله سمغی کدالم نگری
 سرت ترقندغ کغد قتری
 دهیبرکن بگند دغن برکات
 تیدالنه سمغی سقرت چت
 جاغنله مرگ کیران ادند
 فکیرن ککند دالم داد
 مقصود هات براوله فهلا
 امس میره بات کغال
 رندون ساعت رسان بیت
 تغکی هات چهایی مکت
 قتری ترسنپم سرایی برسبد
 تیداد سکال مارهن ادند

بگند ڦون تورن در اتس گت
 تيداله دافت ترکات ۲
 دو تينگ لنگه کمبال ڦول
 هنگرله هات تيداد برکال
 دقلق دچيم سراي برکات
 جکلو مات تون نن پات
 ککند ڦندغ دامت اماتي
 سلاکو گوسر گراغن ستي
 دکرسي بگند هات يڭ راون
 ددافتکن منڦري دودق سکاوان
 مڦاڦ تونک ساعت دسان
 ڦاتک نن غريب داگڭ يڭ هين
 اڦاکه اد انيک ورن
 بگند ترسنپم لال بر بهان
 دليهدت منڦري لکون بر اوبه
 اد ڦون ڦد ڦغليهدان همب
 بگند ترسنپم سراي برکات
 در ڦد ڦلو کڦال بيت
 پتانه رومه جن دان ڦري
 سرت کدهارن سوران منڦري
 بگند برکات سمبل برديري

ڦيلو دان بلس ددالم چت
 لکون سفرت اورغ يڭ لت
 اده تونک بات کڦال
 مسمندغ لاکو مڦرن ليلا
 سفرت بر مڦي رسان چت
 تيداله ساعت هات برچنت
 جيواک هيدڦ تيداد مات
 ساعتله گنده ددالم هات
 بر اعگتله کلور يڭ دڦرتون
 سراي بوسوشت سمبل سراون
 سفرت سمايم ددالم استان
 تاکت تونک بر اوله بنچان
 تونک ليغه تيداد سمان
 سوات ڦون تيداد ڦغليهدان دسان
 ڦرلاهن اي برداغ سمبه
 تونک ساعت مناره غلاب
 سوات ڦون تيداد گنده چت
 للوله ترلاي داتس گت
 سهجانه اي ملندغکن ديري
 بيت ترکجت رسان ڦري
 ڦنت رومه دکنچي سنديري

سفین ایت بگند تارهکن
 چت براهی تیار ترقری
 مغمبیدیسی مانس سنوره نگری
 سبنتر دودق سبنتر بردیبری
 مشغاکه بگند لمبت کماری
 ایوهی منتری یخ ترعالی
 کالو سسوات براوله چلا
 اقاله جدیدین سکلین منتری
 چوب تونک سروکن سندیبری
 د سیدیسی رومه ای بردیبری
 بایکله تونک قولغ کنگری
 کارن هاری سدهله فتح
 سبلم قادم چهیان بنتغ
 کالوکن هنتو داتخ مپلغ
 لاقوله منتری دشن هلبالغ
 گیل دان مابق اکن بیدساری
 بهارو بگند ایغتنکن دیری
 د قلق دچیم سراي برکات
 تغکله تون امس جویت
 دشن کاین برنام سراساری
 ایسق قول ککند کماری

سیره د ثوان بگند ماکن
 بگند منیلک کغد بیدساری
 اده تونک انق اناکن قری
 ترسبتله فرکتان سگل منتری
 ای برکات سام سندیبری
 سورغ بدوند برکات قول
 بگند بایکله سگر د قرسیلا
 جک یخ د فرتون سوات قری
 داتغله سسالن ساییسی نگری
 سگراله فرگ فردان منتری
 بات کفال قدوک سری
 لفاکن دیری اث د ننتغ
 ایسق تونک کمبال داتخ
 تاکتن فاذک بوکن کفالغ
 بایکله تونک سیلاکن قولغ
 ادثون بگند راج بستاری
 سنله منغر سوران منتری
 ساعتله قیلو رسان چت
 تغکی هات چهایی مات
 د سلموتی بگند اکن بیدساری
 تونکوله سفرت بدیادری

د تارا بغان اي د سپين
 دمکينه برتمبه جان براني
 توبهن تياک برگرق گنسي
 دغن سیره فينخ سده ترايسي
 اورغ اين لکون فرمشون
 سهاج اورغ کمالو ملوئن
 کالو اصلن اي فرقتري
 د بکان سلوبخ بيدساري
 حيران تياک ترکات ۲
 هيلغله روح د دالم چت
 باغنه تون باغن ادند
 د فلق د چيم سمبل برسبد
 ککند هندق منغرکات
 جيواک ترايکت دهات بيت
 برباگي ۲ شعير بگند
 لاي ساعت د فندغ مود
 سرت د راس نفسن اد
 هيلغله عقل د دالم داد
 جيواک جاغن ساعت لاي
 قد هات ککند تياک ترنيلي
 د فلق د چيم سرت د لنتکن

کالو اورغ مات گراغن اين
 مک لکون سروف اين
 باون هرورم مييق درافسي
 د ليهتن سوات فوان د سيسي
 بربالک فيکر راج بغساون
 هيدف جوگ سقرت کالکوئن
 سغنه جوگ انق اناکن فري
 بگند فون ماسق مغمشيري
 دميله ترندغ کغد مات
 فارسن سقرت توليسن فت
 لنپف بچار کغد بگند
 لال داغکتن اکن انچي بيد
 جاغنه تون ملوکن بيت
 امس ميره رتن جویت
 د فلق د چيم سراي برسبد
 تيداله سدر اکن انچي بيد
 سقرت اورغ لکون سده
 ترلوله حيران راس بگند
 مراقت اف بگيني سکال
 فارس يخ ابده تياک ترقيه
 مابقک تاء دافت د کتاکن

مغمغمگرن سایشن لال برقری
 تونک کماری اف فریواتن
 د ماکرن تونک د دالم هوتن
 د فوشت مندو اوله دغ لیل
 د ماکن هنتو تیداک بریلا
 حیران منغر اغشس برکات
 تر بڅ سمبوی د بالیک گت
 سکتیک لنپف سیکر نوری
 مک تادوات کیت منچاری
 د لیپتن اد سورغ جوگ
 مملق سبوه بنتل سراگ
 لکون سفرت اورغ یخ سندو
 مانسن سفرت لوت مدو
 انیله گراشن انق اناکن قری
 فور ۲ تیدر برسلوبخ دیری
 مغمگه مراقفت برتمبالن
 برکاسه کسپین کیت برتولن
 تیداک برگررق قنداغن مات
 سمبل بریفیکر د دالم چت
 مغمگه ای مغمگن مات
 لریله ای در اتس گت

د لیپتن اد سیکر نوری
 تونک راج فدوک سلطان
 اینله رومه هنتو دان شیطان
 دغ سمی اورغ قنای
 سایشن کامی اورغ این
 بگند راج مغمگن مات
 ستله هابس ای برورت
 ساغله حیران راج بستاری
 د مناکه جوگ ای نن لاری
 د بوک بگند کلمبو دیواغگ
 تیدر مات براتر ناگ
 برسلوبخن کاین ورن دادو
 تیدرن سفرت فغگو مرندو
 بگند بریفیکر سورغ دیری
 د لیپتن اورغ دانغ کماری
 بگند نن برکات کبتولن
 باغله ماری کیت برکنالن
 تیگ کال بگند برکات
 بگند فون نایک کاتس گت
 جکلو قری جن دان بوت
 جگ اغش ای برکات ۲

ممند جاغن برهات گنده
 چکلو انله جانجیکن سده
 سکلیغون ددالم ائی میال
 جانجین تیاد دافت دسانه
 کیت فن تیاد ممقوپایی کواس
 چکلو انتخ هندق بناس
 تیدانه مغاف گواغن بیت
 چکلو برسلاهن فمنداغن مات
 بیت فون غری تیاد برانی
 اک هندق ماسق سکارغ این
 سمبین منتری فسق سمبارغ
 لامن سهاج بر بوت گارغ
 سقله بگند منغرکن سمبه
 د فندغ سکل کلخکافن انده
 براق همقارن در قد سترا
 دتولسن اون میگک برجنترا
 فانتن سفوت استان راج
 ساعتده ایلق د فندغ درج
 سکلین هابس دجلانی رات
 ترلبه قول فنداغن مات
 بگند برجالن کسان کماری

جاغنده باپق شعیر دان مدح
 جانجین تیاد دافت دسانه
 سرهکن بیت کغد الله
 نسچای لغس در قد بلا
 سقدر هندق ملیهت ترماس
 سدهله تقدیر توهن یخ اس
 ممند جاغن ساعت برجنت
 بیت سروکن فرگیله سرت
 تقاف ممند جاغن تمانی
 ممند مننتی دودق دسینی
 تونک تیاد دافت دلاغ
 سیلاکنله تونک ماسق سورغ
 برجالن ماسق تیاد برهمب
 فرهیداسنن سفوت سوات قبه
 لاین در قد ایت ببراغ فرکار
 تغلخ قلیت دگنتخ برانقار
 اون داوکیبر بوغ رینتجه
 لگکف دشن کرسی دان میچ
 حیران سکان ددالم چت
 انیله کبسان توهن سمست
 سورغ مانیسی تیاد بردیبری

تيداد هارس کيت کيسيت
 مغفاکه کيت دودق دسيني
 مک سروف تگه بکيني
 کالو اي دانغ منچابولي
 فانگ ن ساعث تاکت سکل
 سراي بوتيته درج برسري
 دهات بيت تيداله غري
 هندوک سورۃ اي سکارغ
 اک ن هندق ماسق سورغ
 ددافتن هلباغ لاگ برديري
 ايو هي هلباغ سکراله ماري
 راج ترسنيم سمبل برسبد
 فانهکن کنچي باغ يغ اد
 لال برجالن اي سرت
 بگند فون ساعث سگپت
 ماسقله سورغ سري قدوک
 کلوکن بوله ملافتاک
 سمبه منتری بيرفانگ مغنتري
 کلوکن برسهمبوني برديم دييري
 بگند برکات سوک ترناو
 بيرله بيت سورغ ن جو

سياف تاهو رومه شيطان دان هنتو
 فانگ ن غري تيداد براني
 پتاله قري گراغن اين
 توزک سيلاکن باريک کمبال
 جاعن برپهاي کباوه دول
 بگند ترناو ممندغ منتری
 افاکه د تاکتن جن دان قري
 فرگيله فغثل سکل هلباغ
 فانهکن کنچي يغ ترگالغ
 فرگيله منتری سکره برلاري
 لال برکات بکين منتری
 هلباغ سکره مغهادف بگند
 هي هلباغ يغ مود ۲
 سنله هلباغ منغرات
 دغن مودهن کنچي د فاته
 سنله فنتو سده تر بوک
 سکل منتری ساعته دوک
 برجالله ماسق بگند سندیري
 باپق دسيني جن دان قري
 منغرن سمبهن منتری يغ توه
 ممند منتری تيداد اک پاو

تیداد سوار اورغ برکات ۲
 سیاف د سروکن اوله کیت
 منتری برجالن کللیخ بلوکر
 د کنچین دشن بسی یخ تکر
 کمبلیله سورغ منتری یخ مود
 دوله تونک دون سري قاد
 سبوه کمغخ د تغه هوتن
 قلباگي بوا ۲ هن مئگیس رمبوتن
 فاگر دان ساسک برلائیس تدت
 تله تر کنچی سکلین فننتو
 دمیله منغر سمبهن منتری
 همغیر کفنتو بگند بر دیری
 بگند بر تیتله کغد منتری
 دهول فون سده کیت کماری
 بوکنن کمغخ اورغ یخ بهاری
 چوب سروکن کران منتری
 منتری برسرو سوران مرسیک
 ماری کسینی افاله انچی
 توجه کال د سرو بر گنتی ۲
 بگند بر تیتله بایک برهنتی
 سمبهن منتری سغکله ایت

تیوغ دان باین سوران پات
 تاکتک جاشن کلور بوت
 لال برتمو فننتون فاگر
 هندق د بوک ترلال سوگر
 برداتخ سمبه کغد بگند
 براف د چاری ایر فن تیداد
 القن ایت سفرت سلطان
 اورغن جوگ تیداد کلیهانن
 بر باگی اوکیرن بوکن سوات
 فاکتک تاد ایت ماسق دسیت
 لال براغکت بگند سندیری
 حیران ساعت تیداد تفری
 سغکله سفرت کات دیری
 هوتن فن سمق روتن دوری
 تنامنن فون بهارو د فکاری
 کالو ای تاکت بر دیم دیری
 ایو هی تون کاکت دان ادیق
 بریله ایر بارغ ستینق
 ایتفون تیداد یخ مپهوتی
 سفرت مپروکن اورغ یخ مات
 جک اد اورغن تیداد بگیت

برقلناکن بلدو برمیکن متیار
 مشیرشکن بگند مناسق کهوتن
 بناتخ لاری برلمغان
 ادقون منتري دشن قپلوان
 اورخ برسورق برکاون ۲
 داتغله وقت تغه هاري
 دباوه قوهنله ناگ ساري
 مشغاکه هوتن جان بگیني
 بایکله کیت برهنتي دسیني
 سبب لاري بردهولو ۲
 دشن تیگ منتري یخ ستیاون
 برتینه کغد تیگ منتري
 چریکن ایرباو کماری
 بارغ سدیکت چریکن جوگ
 منچاري سوغي دشن تلاگ
 برتموله تامنن بیدساري
 للوله برجالن مشغمشیري
 انیک ۲ تزامن یخ انده
 دهول دسیني تامن تیداد
 سیاف این مشغوپایي تامن
 کلوکن این رومه سیدومن

بگند نایک کداله میره
 تمبق قریسی لمبغ سمغیتن
 هاري قون سیخ فجر کلیهاتن
 ستله سیخ سدهله کلیهاتن
 دلغسکن انجیخ قزبرون
 بناتخ سیکریخ دچاري
 بگند برتینه دهادف منتري
 تیتهن بگند راج سلطاني
 کفناسنله کیت سکلین این
 ستغه سست تیداد برکتیون
 اکن دول یخ دقوتون
 برهنتیله اي سراي برثري
 ایو هي منتري فرگیله دیری
 رساک این ساغتنله دهاک
 فرگیله برجالن منتري کتیگ
 برجالنله کلیغ منتري منچاري
 حیران ترچغخ کتیگ منتري
 منتري قون سمغي کسان سده
 کغد تمنن اي برسبد
 اي برکات دشن سام ستمن
 قربواتنن انده تمغتنن پامن

بگند براهکت سیلم ن ترغ
 سکلین دایخ حرمت میمبه
 تونک جاغن ساعت غلاب
 تغه مالم سدهنه هاری
 دالم تیري کلمبو مصري
 سملن ایت تیاد برادو
 لقسان قغکو دودق مرندو
 سنله وقتوله دینهاری
 بگند برتینه درج برسري
 برداخ سمبه سورغ بدوند
 سکلین منتري توه دان مود
 بگند برتینه کغد تون فتري
 تغکله مانجلس تیاد ترثري
 فتري فون ساعت سکچت
 انق روس چریکن بیت
 بیت برقسن جاغنه تیدق
 هندق دسوره قد سکلین بودق
 بگند ترناو سراي برسبد
 تیاد لوٹ قسن اذند
 بگند برموهن قد تون فتري
 کلور کغغداغن د ایرغن منتري

فرکسای اولهم بارغ
 امقون تونک دوله برتمبه
 سکارغ د ثربوت سکلین همب
 برادو ماسق لاک استري
 براولت بگند ممبوجق فتري
 ترکذغکن ممقی لکون سندو
 منغر بون بورغ فلدو
 باغنه بگند لاک استري
 سدهله برهمغن هلباغ منتري
 دوله تونک حاضرله سده
 مننتیکن مان تینه دان سبد
 سمبل دچیم سغه دبري
 ککند فون فرگ فولخ هاری
 سراي ترسنیم ای برکات
 کیجغ مانجاغن بواله سرت
 کیجغ اینله یغ بیت هندق
 مهلهراکن دی سغای جینق
 جگ بوله گراغن ککند
 ککند بواکن بارغ یغ اد
 فلق چیم سغه دبري
 ممباو قاری کانن دان کیري

د دالم هتین ساعت سگچت
 چمبو یخ مانس جوگ سمات
 براولتله بگند لاک استری
 بگند تون جاگ سورغ دیری
 ملیهت بولن کیلو کیلو
 ترچغ بگند تیاک برکتھون
 سمقیله دینھاری بهارو برادو
 سوران سفرت بورغ قلدو
 بگند باغن دشن فتري
 کلور کبالي د هادث منتری
 برلغکغله ایسق هی تون ۲
 بسرت دشن انجیغ قزبرون
 برلغکغله ایسق دشن لوس
 اک نن هندق بربور روس
 قد سگل قغئاو دان بدوند
 کغد تون فتري بگند برسبد
 ککند هندق کرمب رای
 لئگکفن سماس بنتغ برچهایی
 ساعت سوک رسان هات
 ممدوت زواده تیاک برهنٹی
 سگل قزبکالن جاغن کورغ

فتري تون قور ۲ بربوۃ مت
 بگند تون بچق قندي برکات
 ستله سده مالمله هاری
 تله ترلیله تون فتري
 راس بگند ترلال راون
 تمبلن در قد چله اون
 ترسدرکن ممقی لکون سندو
 منغر بون قغکو موندو
 ستله سیغ سدهله هاری
 سدهله سنتف دو لاک استری
 تینه بگند راج بغساون
 همغدنکن هلبالغ دشن قهلوان
 دمکین تیقهن راج قزکاس
 قزگیله دیری سکلین قزقس
 ستله سده بگند برسبد
 براغکغله ماسق قذوک بگند
 تون حاضرکن قزبکالن سدی
 سورھکن کغد سگل همب سهایی
 دمیلله د دغر قذوک ستي
 د سوره قد سگل بیتي ۲
 قزبوته قد مالم سکارغ

سراس بدن بلم برپاو
 لقسمان مندي برديري
 تياك كمان ممباو ديري
 جور مودي اورغ قورغكي
 بورق تياك برگنتي لاگ
 اوربخن تمبه دتلق
 ديغن سياف اكن مملق
 ممتيك داهن بوغ قولي
 د قلق قغكغ سراس لالي
 اغين برتيف در هلون
 مريله تيدر داتس قغكون
 قئري ممالس لال برسرو
 لكون سفرت قغنتين بهارو
 تخكي هات تون ككند
 تياداكه دافت ككند برسو
 جاشن ممبري كندهن كاند
 بودي يخ بايدك جاشن بر بيد
 قرتام فارس يخ دگيل
 ايقله دافت دامبل بيلا
 چك دمكين تون ممباو
 سد هله دشن سـورغ جو

بلم دافت قدام تون
 قاشن دتاره راج بخساون
 بدن ترسره قدام تون
 اندر لقسمان راج سيماروس
 تون لقسمان چندي يخ هالس
 بمبم اين بوه قئاني
 دندمك دافت اگ قئاني
 تراتي مان منوره سيسي
 هات دمان تياك اكن كاسه
 ريه زنده د بنو جاو
 امس ميده تمباغن پاو
 تونكوله سفرت گونخ مها ميرو
 مغمكاكه قول مغارو بيرو
 بگند ترسنپم سمبل برسبد
 جاشنله مرك گراغن اندد
 اقام جيو ايو هي اندد
 كغد تون دكات سده
 سفرت قنتن دهول كال
 بودي دان قكرتي د تمبه قول
 ايو هي اندد تونك پاو
 قد هات ككند تياداكه دو

فد تعبير فاذاك يث هين
 ددائت توذك راج مولان
 فرتام ددائت سام سبغس
 كنيذمان منجلس ساعت فركاس
 بگند برسبد مانس برسري
 سغكشون بايق اد فرقتري
 فترتي فون بايك بودي فكري
 تمباهن كرج سموان مغرتي
 اغن رسان براستري مود
 تيگت تاهن اين سكينله اد
 كالوسفرت انق اناكن بدبادري
 بهروله اك هندق براستري
 منقري ترتاو منغر سبد
 سموگت ۲ ككل دشن ادند
 سقله سده هابس بركات ۲
 منقري فون حرمه دبيري رات
 سقله بگند سدهله ماسق
 فيقي دچيم سرت دبوجق
 فارس يث ايلق امت گميلغ
 باغ كمان رسان والغ
 فاشن ددائت ددالم فوان

امشت فركار اد دسان
 فائت دجديكن راج استان
 كدوان كاي ساعت ددالم ديس
 كائمشت اد بودي دان بهاس
 بفوله كات ممد منقري
 امشت فركار سوكر دچاري
 ساعت تاهو مغممت هات
 فرنته عادة دشن سفرت
 ممبري گنده ددالم دان
 بهروله برسماان دشن ادند
 بيت ممدغ لثاكن ديري
 تممكن برماين ادند فكري
 سبنرن تيته فدوك بگند
 فارس دان بودي سموان اد
 بربخكتله بگند در فد تخت
 براغكت ماسق راج ممت
 دسيبي فكري بگند دودق
 انيله چهاي راج يث ايلق
 لقسان مانكم ددالم بالغ
 قصدك هندق بزبالق قولغ
 انق بندان بر بهاس چاو

برمه‌مقی کج‌توهن بولن قرنام
 برداتغ سمبه فردان منتری
 علامه تونگ براوله استری
 بولن جاته در اعکاس
 سمقرن عارف دغن بهاس
 ستله بگند منغرکن قری
 سراي ترسنیم بگند برقری
 جگ تیاک لبه در قد قتری
 قنداغن بیت ممند منتری
 فانت جدیدکن سنتخ‌دان تاجق
 تیاداله کواس بیت ممدوجق
 ایقله سهاج سبلن هات
 کهندقن جگ تاء دتروتی
 ایثقون سده دغن سوراتن
 قتری لغسان فرمات انتن
 قد ماس این بیت برکات
 قتری ترایکت دهات بیت
 منتری ترسنیم منغر سبد
 جکلو اد یخ ترله انده
 جگ ادگراغن بودی‌دان بهاس
 فارس یخ ایلق جاد بناس
 تعبیرن ایت افاکه نام
 دغن ترسنیم مانس برسری
 دمکین تعبیرن اوزغ یخ بهاری
 سهاج دقراوله سام سبغش
 مغبایدیسی مانس سئیسسی دیس
 ورن مکان مانس برسری
 تله برواعدله کغد قتری
 تیاداله بیت هندق براستری
 قتری قون ایلق سوکر دچاری
 سدیکتن ماره لمبت سحجق
 کارن قرغین ساعت براجق
 قتری ایت لاین قکرتی
 ممدوت لکون باگی هندق مات
 سدهله انتخ قنداقتن
 چهیان گمیلخ برکیلت کلان
 تیاک یخ مانس کغد مات
 قد یخ لاین قمام چت
 تینه تونگ سبنزله سده
 سیدائ تاهوکلن جانجی برونده
 ایاله جاد کلیهاتن راس
 دتولق چهایی در اعکاس

برمه‌مقی کج‌توهن بولن قرنام
 برداتغ سمبه فردان منتری
 علامه تونگ براوله استری
 بولن جاته در اعکاس
 سمقرن عارف دغن بهاس
 ستله بگند منغرکن قری
 سراي ترسنیم بگند برقری
 جگ تیاک لبه در قد قتری
 قنداغن بیت ممند منتری
 فانت جدیدکن سنتخ‌دان تاجق
 تیاداله کواس بیت ممدوجق
 ایقله سهاج سبلن هات
 کهندقن جگ تاء دتروتی
 ایثقون سده دغن سوراتن
 قتری لغسان فرمات انتن
 قد ماس این بیت برکات
 قتری ترایکت دهات بیت
 منتری ترسنیم منغر سبد
 جکلو اد یخ ترله انده
 جگ ادگراغن بودی‌دان بهاس
 فارس یخ ایلق جاد بناس

کغد فتري ليلا ساري
 باغ مقصودن سکلين د بري
 بگند فون ساعت کاسه دان مسر
 د بوجق بگند سرت برچور
 د بوجق سگر سري قدوکت
 سڅاي اذند هتین سوک
 برگورو برسند برگنتي مالم
 ليله بگند داتس تيلم
 ترکنڅکن ممشي اوله ملان
 بایکله ایسق اک برتان
 باغله بگند دو لاک استري
 لوله سنتف دغن تون فتري
 داېخ مپمقي مېباو نمش
 لوله کلور کغذدائن
 سدهله حاضر سکلينن اد
 سکلين تندق تياک برسېد
 منوله کغد فردان منتري
 اک هندق برتان کغد ديري
 مڅاکن دوله تونک سري فان
 د باوه تخت فاقن خرنند
 بيت تيدر تياک اکن لام

ساعتله کاسهن راج بستاري
 برسکا ۲۴ سن سگنث هاري
 مقصودن ایت د بري سگر
 د چوب فتري بربوت ماره
 د ليهتن ماسم ورنان موک
 براف فنتن دغن سلوک
 ادقون راج جوهن شاه عالم
 سمغيله کتيک فرتاهن مالم
 ساعتله گنده راس هتین
 ممشيک این افاله ارتين
 سنله سيخ سدهله هاري
 ملڅکه داتس همغارن مصري
 سدهله سنتف سگل ايافن
 بگند ماکي اوکف اوکوفن
 سگل منتري توه دان مود
 دميله مليهت قدوکت بگند
 لوله برتینه راج بستاري
 ممند دودق همغر کماري
 دميله منتري منغر سېد
 ايغون دودق دکت بگند
 برکذاله بگند راج اتام

مذت دعا سننتیاس هاری
 ادثون حالن بیدساری
 باشن دودق سَورغ دیری
 مشغل ساعمت ددالم چت
 ائانه لاگ هندق دکات
 وه نصیب سباتغ کارغ
 چکلو سوات بهیان گارغ
 بیدساری ایت ساعتله سندو
 سفرت قغکو دودق مرنندو
 سرتاله داتغ ایب دان بغان
 هیلغله سدیکت راس دکان
 لیقرله هات بیدساری
 اداله تمن ای برقری
 سوداگر ثون داتغ سننتیاس

ببراڤ صدقه قول دیری
 ستله مالم سدهله هاری
 رسان ساعمت تاکت دان غری
 برچچورن دغن ایبرله مات
 سرهکنله کغد تون سمست
 سدهله انتغ دودق سَورغ
 تیاداله بوله داقمت دلاغ
 تیاد بوله لاگ برادو
 منغرکن بون بورغ قلدو
 برباگی^۲ بوه بواهن دبوان
 ماکن مینم دغن برسکان
 سبب اد سَیکر نوری
 دمکین کلکونن سهاری^۲
 قور^۲ ای بربرو روس

دغرکن تون سوات قصه
 راج یغ عارف لاگ فرکاس
 ادثون قتری لیلا ساری
 سلام ممبرونه بیدساری
 فیکرن هات بگند قتری
 سدهله مات سی بیدساری

ترسبت فرکتان راج جوهن شاه
 ملکوکن کسکائنن سننتیاس
 سوک دان ریا تیاد ترقری
 برسکان^۲ سن سگندف هاری
 تیاداله لاگ بگند براستری
 تیاداله بندیشک ددالم نغری

باڳي د همبرکنله اير مات
 بريله تمن دودق نن سرت
 جيواک جاښن ساعت فرچاي
 هندق مغمبل اوڅاهن دي
 کتان بنر قد هات سنديري
 تندق مناعس تيدک ترڅري
 برسام ماکن نعمت يشخ اد
 سبب گنده ددالم داد
 ترليله ستي بيدساري
 هندق کمبال کدالم نگرې
 بيچ مات کمال فرمشون
 سبلن ايهند تغلکن تون
 تيدان برانغ برقترا سؤرخ
 تيدان لام ايهند څولخ
 منغکلکن انقد سئیکر نوري
 مغلشکرکن هات بيدساري
 سموان د گنجي اوله سوداگر
 جالنن سولت ترلال سوکر
 ساعت توکل ددالم چمت
 دښن تولثم جو سمات
 دودق برچنت دولاک استري

دښن مناعس بيدساري برکات
 ساعتله تاکت رسان چمت
 سوداگر بر بيسک برکات اي
 اکن شکل همب دان سهاي
 للوله ديم ستي بيدساري
 اکن سوداگر لاک استري
 بيدساري مشاچق ايه دان بند
 ماکن تاء براق للوله سده
 ستله سده سيغله هاري
 سوداگر برفيکر څک استري
 سوداگر مناعس سراي سراون
 تغکي هات امس تمقاون
 ايهند ساعت چلاک مائع
 تون وي جاښن برهات والڅ
 تورنله اي دو لاک استري
 ساعتله څندي اي برڅري
 کتوجه لافس څنتون څاگر
 اي برجالن ددالم بلوکر
 برجالن اي دښن اير مات
 الهي الله اغکوله سرت
 ستله سمهي کرومه سنديري

بهر ائ نصیحة کات د بږي
 تځکي هات چهاي مات
 هبای جاغن برکچیل چت
 تمثت یخ جاوه در قد نځري
 کاو د کتځوي اوله تون فترې
 سیاډ براني هندق ملاغ
 منجاد فانس د مات اورغ
 ساعت فندي مېمېوت فننه
 در قدان جو براوله بنچان
 باپق ساعت تیځو دان داي
 د لیهتن تون اداله سدي
 د خبرکنن هندق بیدساري
 دشن تیځو ملغسکن دېري
 بېرله ایهند د هول مات
 تون وي جاغن بروسق هات
 جیواک جاغن برهات صلي
 دو هاري جوگ ایهند کمبالي
 ایهند فولغ لاک استري
 سباځي براولغ ایهند کماري
 سځگهله کات ایهند بند
 داغله ځول فننه مغادغاد

هڅرله هتین تیداد تڅري
 اده انځک جمال مکت
 تون دغرکن ایهند برکات
 سبب کباو تون کماري
 کارن تون هیدف مالم هاري
 دایغ ۲ ایت سباځي براولغ
 کیت یخ هین همب یخ کورغ
 دایغ ۲ ایت اورغ فسف ورن
 مانس دسین فاهت دسان
 دایغ نن تیداد اک څرچاي
 جکلو داغ کلقله اي
 کارن اي بیاس څرگت ماري
 دسوره امبل اوله تون فترې
 کغد مقصود ددالم هات
 رمق دچنچخ کره کراتي
 ایو انځک مود تېرجلي
 سوادار تیداد ایهند تځکالي
 تځکله انځند بیدساري
 تیداد لام ددالم نځري
 بیدساري برفیکر ددالم داد
 جک دلیهتن اک دسان اد

برتانهکن فرمات بوکن ستمفت
 ترلق داتس بنتل سلمفت
 باغله ستي بيدساري
 دلوات دغن گهارو کستوري
 دکناکن فکايين يغ دهياسي
 فنجغ نيغس اصلن لغسي
 سوداگر حيران ممندغ دي
 لوقته بودي هيلخ اوقاي
 تخي هات بجميله مات
 نيتهک تياک ممبري لت
 کات يغ مانس دشعيرکن
 در قد مات ايهند لندغکن
 مناعسه اي تياک ترثري
 در بان ايهند مريهکن ديروي
 برچچورن ايرن مات
 مغانله ايهند ممبروکن بيت
 تياک تننغک کانن دان کيروي
 دمان انقند ممندغ ديروي
 سياث تمن برکات ۲
 اداله سوک ددالم چت
 مناعسه سوداگر لاک استري

د تخکالي فکايين سرب امفت
 دغن سدي سده ترليفت
 ستله سده مالمله هاري
 دمنديکن ايهند لاک استري
 ستله سده مندي فرسه
 فارسن ايلق سمقرن بستي
 رفان قولخ سفرت سدي
 هندق دتغکلکن تياک برداي
 دقلق دچيم سراي برکات
 انقک جاشن برکچيل چت
 برباگي ۲ سوداگر فسنکن
 بوکنن چيو ايهند بوغکن
 دميله ددغرن بيدساري
 ترکنغکن انتغ نصيب سنديروي
 دغن تاغسن اي برکات
 سفرت دلنپکن رسان چت
 ممبروغ انقند دهوتن دوري
 چکلو داتغ سسوات ثري
 دودق سورغ تاکتله بيت
 چکلو ايه دان بند اداله سرت
 سوداگر منغر کات بيدساري

اندهن تیداله ترکیب ۲
 د تانمن زیبب اشکور دلیم
 ایلقن تیداد ایغ سام
 انیکت بوه بواهن قلباگی اد
 ستله لثکث مستعید سده
 ستله مالم سدهله هاری
 ممباو انقن ستی بیدساری
 دو هاری برجیان سمئی کسان
 دهمشکرکن فرمدانی بوآن چین
 دهیاس سکلین رومه دان تغث
 براف لاغت ۲ سفرتیله میدگ
 براف قول دین دان فلیت
 ترغ بندرغ چهیمان پات
 فرهیاس سفرت استان راج
 اداله کوفن سوات میج
 داتر داتس فرمدانی لغس
 براسیله ایر سننتیاس
 سموان فون اد دسیسی
 فینغ واغی ترلوله فرسی
 دسمقرین کاین وون گمیلغ
 بیدساری تله مماکی گلغ

سروث تامنن بتار اندر
 د تانم سوداگر دهمشکر رومه
 تامن یخ کسقتین بتار برهم
 ددالم تامن یخ مها انده
 سوداگر قولغ سرت ادند
 برجالذله سوداگر لاک استری
 دغن فکاکس سکلین دبری
 کغد رومه د رمب غان
 بسرت فرهیاس انیکت ورن
 تیری کلمبو سقرا دیواغث
 تغلغ قندیل دگنتغن جوگ
 سموان لثکث تیری دان گت
 سفرت راج دقربوت تخت
 ایلق منجلس دتنتغ نراج
 تمشت منومن بیدساری ساج
 شگو امس باتل سواس
 دغن التن سهابس کواش
 سیره کونیغ تله تراپسی
 فرسنتاقن ستی یغ امت بسی
 برفاکذکن سقرا امس داسلغ
 سو بیغ دان چنچین سینرچمرلغ

انام جیو چہیان قولم
 ستلہ سیخ سدھلہ ہاری
 قغسن تیان خبر کندیری
 سرت مالیم بیدساری سدر
 ترلولہ سبل رسان سوداگر
 دو لاک استری ای برکات
 زمان این ماس خیانہ
 امس دان ہرت جو دمہ
 استغفر اللہ تیان اک سغک
 سبب ای بر بوت درھاک
 بایکلہ دایخ بر بوت کجھانن
 مریلہ بر بوت رومہ دھوتن
 ستلہ سدہ ای بر کیر
 فیکر سوداگر دغن برسگر
 ادالہ سوات تمغت یخ اندہ
 دغن فاگر ساسق سلغکف سدہ
 توجہ لافس فاگر دان ساسق
 براق جمباعن قول دلتق
 تامنن دغن قومین
 ددالمن بوغ باپق سمین
 دنمای سوداگر لیلہ جوہار

پدر برادو کتیک سیلم
 ربیلہ ستی بیدساری
 برچنٹالہ سوداگر لاک استری
 جکلو سیخ تیدالہ خبر
 ہندق منچاری تمغت یخ سوگر
 افاکہ ادند بچران کیت
 باپق یخ دغکی بر بوت لعذہ
 تیدالہ تاکت جانجی امانہ
 فکرتی دایخ ۲ سکلین بلاک
 بیدساری مذدائت ملافتاک
 بارغ لکون سفرت شیطان
 قد تمغت سولیت جاعن کلپھاتن
 دغن سہیان سام سبچار
 رومہ د بوات درمب بلنتار
 د سنالہ د فر بوتن سوات رومہ
 القن سفرت کمغ یخ اندہ
 سکلین ایت دفاکو فاسق
 د تدامین بوہبواہن دسان قولق
 برجمنبی لاک دغن کومین
 لغکفلہ ہلامن دغن بالین
 نامن برنام تغلیغر لار

بايق يڭ سوک بربوت بانچان
 تاء فانت دماسکي دالم استان
 هرت جوگ هندق دمنه
 تندان همقرله هاري قيمه
 تندان ظاهر امام مهدي
 ممبروت فننه مشکن منجاب
 تيدانه سدق رسان هات
 هابسله کيت سکلين مات
 تيدانه سکال مخندهن اورغ
 تيدانه سياف دانت ملاغ
 بچران ظالم سمات ۲
 تيدان تاکتن اکن توهن سمست
 ممبرونه رعيت تيدان بردوس
 اياله جوگ کلق بناس
 دبالسن تيدان لام انقار
 اي جوگ مندانت لار
 سياف ممبروت اورغ دبالس قول
 نسچاي منجاب سروق ايقله
 جاعنله ساعت مقاره قيلو
 اياله مندانت سفرت يڭ لال
 اير متان دقربوت نيلم

زمان اين زمانن فننه
 سکل دايغ ۲ اورغ درجان
 تيدان تگه چنچ امانه
 ايوهي صکبت هنديک ايغه
 سبد محمد ختم النبي
 دايغ ۲ ايت اصلن عبدي
 جکلو دمکين لکون فکرتي
 جک فکرتي تاهو هيدشن ستي
 کارن فکرتي ترلمونه گارغ
 لکون سائت لبه دان کورغ
 شغشغون اي راج مکت
 يڭ عادل تيدان د بوان سرت
 اداکه عادت راج فکراس
 دشن کوق توهن يڭ اس
 دشن قدرتم توهن يڭ موره
 بارغ يڭ ممبروت اورغ شغسار
 دمکينله تله د جنجيکن الله
 تيدان لام مندانت بلا
 ايوهي انقک بولغ هول
 دهول الله بعد فغهور
 مناعسله سوداگر تغه مالم

سگله ايندخ قشاسين د قندخ رات
 اير مغان سباگي مليله
 کشد ايه بندان اي منزله
 اکن بيدساري سدهله سدر
 د بواکن ناسي سرت د تاور
 تيدانله بوله لاگت بر بخت
 د سواڅي سوداگر ناسي سديکت
 د اقله اي برالیه سند پيري
 مغانسله ستي بيدساري
 اير مغان بيدساري
 بارغ يخ برکنن د سواڅ د بري
 ايو انقک بيدساري
 مک د مکين د بالس قشري
 سرت برهمبورن ايرن مات
 سکو پخ ۲ د اتخ ماكي دان نسبت
 د چرتراکن اوله بيدساري
 منغر قربواتن تيدان ترفري
 چهپاي مات بات کشال
 سبب قربواتن اورغ يخ گيل
 بودي يخ بايدک هانت ترتمبت
 ايلله راجن بوکنن اوبت

ايه بندان قون اداله سرت
 هندق برکات تيدان بوله
 دشن قزلاهن ۲ اي برالیه
 سگله دلپهت اوله سوداگر
 د اڅکت دريب سراي د سندر
 بدن سفرت د تمف بوکت
 کارن توپين لاگت ساکت
 سگله سديکت بيدساري
 ترسدر اي قربواتن قشري
 د سغون سوداگر لاک استري
 ببراڅ مکانن يخ د تاوري
 دشن قزلاهن سوداگر بر فري
 اڅاڅه اد کسلاهن ديري
 بيدساري مغانس سراي برکات
 سواتقون تيدان کسلاهن بيت
 سکلين هابس کلکون قشري
 حيرانله سوداگر لاک استري
 سوداگر مغانس برکات قول
 هارسله بدن تيدان برساله
 بوکن کهنداكي بخش مرتبت
 دايخ تا د اڅت دامبلکن صحتبت

ڦٽي نن سده د چاري رات
 سوداگر تر کجکت رسان چت
 تيداله داقت ڦٽي بيدساري
 مناغسله اي دو لاک استري
 تڅي هات بچيله مات
 کمناټه لاگ هندق دکات
 هارڅکن سماشت تون نن اد
 ڦوتنسله هارڅ ايه دان بند
 دغن تونن اي ستي
 دغکين بايق تيشو دان داي
 ڦغسن تيداد خبرکن ديري
 بهروله اي مڅگرڅکن ديري
 ددالم تيري کلمبو مصري
 اينخ ڦغاسپن منداري
 تاکت دچوري اي کمبال
 کوالن جاگ کرس سکا
 لاک استري دودق منجابه
 کالوکن سدر جيوا اتام
 بهروله سدر بيدساري
 بهروله سوداگر درج برسري
 دليقتن ديريون داتس گت

اي کمبال سرت برکات
 تيداد کد اڅتن کڦداله بيت
 اينخ ڦغاسه ڦرگ منچاري
 سوداگر منفق داد سنديري
 دڦلق دچيم سراي برکات
 هارڅکن تون جاد مکت
 هيلغله عقل ددالم داد
 سکارڅ ڦٽي سده تيداد
 دايخ گراڅن منچوري دي
 تيداد هارس دايخ دڦرچاي
 ادڦون اکن بيدساري
 داتخ کتيگ تغه مالمه هاري
 دڦلسڅي دين کانن دان کيري
 ببراڦ ڦليت يڅ داتوري
 ببراڦ همبان يڅ مڅوالي
 سـورڅ تيداد لاگ خيالي
 بيدساري دتومخ دلمه ۲
 دتڅکوي ايپند براه لام
 جاوه مالم سدهله هاري
 دليقت سوداگر لاک استري
 سرت بيدساري ممبکاکن مات

کفد تون فترې کالو برورت
 تاکت کدغرن کفد تون فترې
 قد بگندله کیت ممبرو دیري
 سدهله انتغ نصیب کیت
 قصد ن تیاک ممبري لت
 هندق ملیهت کبسان انقند
 تون فترې سورع مهاد ۲
 سغمله کات دایغ بستاري
 مکت ساکت هتین اکن بیدساري
 برکتاله سوداگر لاک استري
 بایکله قولغ کرومه سنديري
 تاکت کدغرن قد دول مکت
 کالو ۲ دایغ براوله لت
 سهاج دمرکایي کباوه دول
 سغمهتون قولغ رسان صلي
 د اکت انقن بیدساري
 فغسن تیاک خبرکن دیري
 د تدوشي دغن کاین کسمبه
 د رسان هاعت توبه برهوبه
 د لتقن فترې د اتس تيلم
 مضمبل فتي د دالم کلم

کیت ن همبیغ هین لت
 ترلال ساعت بیت ن غري
 جگ فربواتن کیت سام سنديري
 سکاغ اف هندق دکات
 تون جاغن سسلکن بیت
 کفد مقصود د دالم داد
 فکرجان تیاک د کتھوي بگند
 فیکر سوداگر دو لاک استري
 کرج چمبروئن لکون فترې
 سمغیله گفد جاوه مالم هاري
 ابو هي دایغ لیدا بستاري
 دغن سبمرن بیت برکات
 دایغ دودق بسرت بیت
 دکات دایغ سغمه سکال
 لال برموهن قولغ کمبال
 ادئون سوداگر لاک استري
 تاغسن دان راتف تیاک تر فري
 سوداگر مناعس سرت مریب
 سداگی د بوک سرت د ریب
 ترايغت سماغت یغ د رندم
 لال مپوره قد دغ قولم

نگورله اييئند انقک تون
 مغشاکه هات امس تمقاون
 مغشاکه ديم تيداد برقرري
 سکوپغ تون برديم ديري
 گوسرکه تون اکن اييئند
 باغن برماين دغن ايئند
 بندام دائغ نگورله تون
 سفرت اورغ کفيلو قيلون
 ممندغ اييئند سفرت گيل
 سبب هيلغ مشرن ليلا
 انقک سفرت بايغ ۲ کسوم
 هيلغله ايه بند برسام ۲
 تونک تشکلکن اييئند قرغ
 منپاناي زندو فتح دان فاگي
 تيداد ملنتس کشد سغک
 قربوانتمن دايج ايت بلاک
 مندروم سفرت بدين تاگر
 هندق دکات ترلال سوگر
 مغشاکن اندغن سمبل ممند
 سبباگي برچاپچورن ايرن مات
 جاشغله تون ترلنجر کانت

نگورله اييئند انقک تون
 تغکي هات امس تمقاون
 ايو هي انقک بيدساري
 نگورله اييئند لاگ استري
 تون دنگور تيداد برسبد
 باغله تون باغن انقند
 پدر برادو انق بغساون
 مغشاکه ساغت مناره راون
 تيدادکه بلس بات کفال
 هنگورله هات تيداد برکال
 سوداگر مئاس ترلال لام
 جکلو هيلغ جيو انام
 هيدف فون اف گندان لاگ
 قد اييئند تله تربياگي
 يالهي تيدکو اشک
 انقک مندافت ملافتاک
 رييله تاعس کمغخ سوداگر
 هاشغله هات باگي دباگر
 باگي ۲ سوداگر بزکات ۲
 دايج فون بلس رسان چت
 دغن ترلاهن دايج برکات

د سمبټن سټي لال د جولغ
 سټله سده بربالک سيلم
 کلورله بيدساري در دالم
 سمځيله اي کڅد بڅان
 سوداگر ترکچت سرت برتان
 دايش وي اف د باو اين
 د سهوتي دايش موبله سيني
 د لټکن دايش اگس بستاري
 مناعس اي مپسل ديروي
 هاروگ اکن تون فټري
 بارغ کهندون سکلين کبري
 اده انکو مود بڅساون
 مک د حکمکن راج فرمشون
 ايهند برتان سهاري
 کتان ساعت د کسيهاني فټري
 ترلال ساعت هارون بيت
 کسڅکاکن سڅکه سقرت کات
 سمځيله هات تون فټري
 د بوان ماسق توجه هاري
 اده انک اصول يڅ انده
 څچورله رسان هات ايهند

سټراڼه کلور د بوان قولغ
 سمځيله کڅد تڅه مالم
 کڅد وقت بولن نن کلم
 د باو دايش دشن راتڅن
 اڅاکه سبب مول کرنان
 مک دايش سکلين سوکر بڅيني
 سټله د کرنيا د فرسليڼي
 ترکچت سوداگر لاک استري
 سمبل مملق بيدساري
 جديله اک فرهمباکن ديروي
 ممدباو فرسمبهن سهاري
 اڅاکه دسام گراڅن تون
 مانجاڅ بڅين ورنام تون
 کڅد دايش ليلا بستاري
 کڅد سټي بيدساري
 سبب کسيهين دايش نن سرت
 جديله کبري کدالم کوت
 بربوت دمکين اکن بيدساري
 سهڅگ مات مک دهنټري
 ممبري هات ايهند گنده
 ممدڅ تون تيان برسبد

قد سهاري جاڻن برتڻڪان
 مڪ فاذڪ لغسغ برجان
 سڪان تيد لاڳ ٿوري
 ڊگڙتڪن ڪڏن ليهن سنديري
 جڪ اد امڻون ڪباوه دول
 ميٽ فاذڪ هنترڪن ڪمبال
 لڻه لسو تيدالاهه برگاهي
 ڊسڪان مات سدهلهه اي
 سڳهه برپاو سروف مات
 سڪان ساعت ڊدالم هات
 امبلله ستي بيدساري
 قد ايب بڻان اڻڪو هنٿري
 اڪن بيدساري سدهلهه هيلغ
 رسان بلس ترلال سايغ
 برهمبورن دشن ايرن مات
 افانه لاڳ هندق دڪات
 متيله اي منبه دان
 هارڻله ساعت اڪن ڪڪند
 ميرو ٿادم ورنان موڪ
 بواله ٿولغ اي سي چلاڪ
 ٿوري مرڪ بوڪن ڪڏالغ

سمبهن فاذڪ ساعت برتولن
 سهڻگ سمهي تيڳ بولن
 تله ڊدغر بڳند ٿوري
 ڊاڻڪتن ڊبوپهن تالي
 بيدساري برڪات لڪون لاي
 چڪلو سده فاذڪ مات سڪان
 سنله سده برڪات اي
 بڳند ٿوري ساعت ٿرچاي
 لليله سڪتيڪ بڳند ستي
 ڊدوغ ٿوري دشن ڪاين ڦوته
 لال ڊڻڪل دايع بستاري
 ٿرگيله اڻڪو باو سنديري
 سنله دلپهت اوله دايع ۲
 بردابر هات روح ملايغ
 دايع ترڪمت سراي برڪات
 ايو تونڪ امس جوپت
 جڪ دلپهت ايه دان بند
 ٿرسمبهڪن ڪڏ تون بڳند
 ٿوري برتپنه بسرت مرڪ
 مڻاف اڻڪو برميهڳ ۲
 سنله ڊدغر دايع ڪميليغ

سکاله هتین بیدساری

کلور سگر دایخ بستاری

ژول ای هندق ممندوری

د بوان ماسق کغد تون قتری

مزیله تون امبل سندیری

ایو هی دایخ فرگیله دیری

ایسق قول اغکو کماری

للوله برجالن کلور کوت

قٹی ایت د بوان سرت

د هداژن ستی بیدساری

ایلقن تیاد لاگ تروری

برایسی ایرله دالمن

ترلال انده سکال فربواتنن

ملیهت سیکر ایکن برنغ

بهروله قتری رسان سنغ

ایکت ستی بیدساری

اڤ د قربوت کناکن کماری

سماشت قاتک د دالم ایکن

جکلو مالم تونک رندمکن

د باتخ لیهر تونک ایکاتی

قاتک یخ هین باغذله مات

جکلو بوله قتی ایت کماری

دایخ مپمبهله تون قتری

منوج تامن بیدساری

قٹی دامبل دایخ بستاری

دایخ ژون ممغکل بیدساری

لال برتینه بکین قتری

تیدر گراژن بیدساری

دایخ برموهن منغر کات

قتری ژون ماسق دغن سگچت

قٹی د بوک اوله تون قتری

دالمن اد چمبل بیدوری

چمبل ایتفون د بکان

سئیکر ایکن دغن هیدفن

قتری ژون حیران مسی مئغ

متان سقرتیله کونخ ۲

قتری برکات درج برسری

ایکن نن اڤ کغد دیری

بیدساری مپمبه سرای مئناکن

سرت سیخ تونک اشکتکن

سمبارغ جاشن تونک تمغاتی

جک ده کین تونک فربواتی

فٽري ڪلور برتيتہ سنديري
 دسورھڪن ستي بيدساري
 ددالم ڪلم ڦرمندين ستي
 سڀاي جاڻن اورغ ليهائي
 فٽي ايت ڦرگيله چوري
 دايع امبل باو ڪماري
 ڦاٽڪ ڦوهنڪن بيدساري
 برچري سده توجه هاري
 دودق برندم ايرله مات
 ڦاٽڪ ڦوهنڪن ڦرگ سرت
 ستي نن ددالم سگچت
 دو هاري لاڳ ڪام ڦنت
 سڪارغله ڪسوره مڱهنٽاري
 اوله سبب اشڪولمبت ڪماري
 برڪات اي مانس سوار
 ڪلورله اف سڪتيڪ جو
 مڪا دمڪين لڪون ڦڪرتي
 هندق برتمو دڻن انچئي ستي
 ستي ڦون گنده رسان چت
 سفرت دسهوتي دڻن ابرمات
 جاڻله بايق ڪات ديروي

دميله دائخ دايع بستاري
 ايو هي دايع ڦرگيله ديروي
 اد ڪونن سوات فٽي
 ڪتيڪ سوپي هندقله ننڍي
 هي دايع ڦرگيله ديروي
 دتاره سوداگر لاک استري
 سمبهن دايع اگس بستاري
 رندون ساعث تياڊ ترفري
 ايه بندان ساعث برچنت
 چڪا اد امڱون دول مڪت
 فٽري ترسنيم سراي برڪات
 جاڻن ايهن ساعث برچنت
 جڪلو هندق ڦولخ بيدساري
 ساعث ڳوسر بيدساري
 دايع ميمبه سوڪ ترتاو
 ايو انچئي ستي اتماله جيو
 سڱهله تون جاهت هات
 ڪاڪق نن دائخ اڪن مندڦاتي
 ڪدڱرنله سوار دايع نن پات
 اوله تياڊ داقت برڪات
 منيته باگيله تون فٽري

تباد سمان مېبوت گارغ
 سختههون اک هين دان فاف
 د چريکن اک دشن ايب باف
 فترې منغر کات بيدساري
 د تندغ د گوچه د تمفري
 د امبل کابن د فنتلن تالي
 تولغله اک سگر بدالي
 سرت د تاريخ اوله تون فترې
 فترې ممندغ سمبل بر فري
 بېراف کال جو د فربوتن
 دشن بېراف شکس د رسايين
 ساکت ساعت مر ساعي شکس
 روسقن هات بدن بناس
 اي برفيکر د المله چت
 کغد فترې سغاي پات
 للوله برمدح بگ ستي
 چک هندق فانک سگر مات
 د دالم کلم د تارهکن
 چکلو بوله تونک امبلکن
 تله د دغر اوله تون فترې
 فغکلکن اک دايع بستاري

تمباهن نستان لبه دان کورغ
 تباد اک سبکيتي هات سياف
 تبادله سکال مناره سرف
 بر تمبه گرم هتین فترې
 ستي فون تباد خبر کنديري
 سرت ممشکل دغ رتن والي
 اي نن هندق کبونه سکال
 سلاکو منيله بيدساري
 سکتيک جو فولغ سنديري
 دمکينله جوگ اکن کلکونن
 پدرله مېبکاکن متان
 اي منغشغ تبادله کواس
 هپاله مناعس سننتياس
 ايکن امس هندق دکات
 ساکتين تباد مندرپت
 تونک جاشن بروسق هات
 سور هله امبل سوات فتي
 دالمن ان سسيکر ايکن
 سکارغله داقت فانک ستمبهن
 برتینه کغد دايع سنداري
 سورة سگر ماسق کماري

مېمبه برموهن منق داد
 ستي نن تياډ د لپتن سده
 د لپتن مرک لکون فترې
 منغر سوار دايع بستاري
 سبب تا بوله بر فندا شن مات
 قد ايه بندان ممبري ورت
 بگند کلور د هادف منترې
 تمغر دان گوچه تياډ تره
 مېمبه ستي بيدساري
 فانک برموهن کرومه سنديري
 ميره فادم ورنان موک
 اغکونن هندق کبونه جوگ
 هيلغله روح ددالم ديري
 هتین ساعت تاکت دان غري
 برچچورن دشن ايرله مات
 مپرهکن ديري قد توهن سمست
 توهنک الله الهي توهن
 مخلوق تياډ مناره کسيهن
 مليهنکن همبام امقون لاک
 سگراکن افاله متيکن اک
 سغاي قوس هتین اورغ

دميله دايع منغر سبد
 رسان هات ساعتله گنده
 هندق برتان رسان غري
 ادقون اکن ستي بيدساري
 هنگرنه هات ددالم چت
 مقصودن هندق برکات ۲
 ستله سده کاي سقن هاري
 ماسق کبيلاک قول تون فترې
 سرت تر فندغ قد تون فترې
 تونکوله راج بيغ امت بستاري
 فترې مت سرت مرک
 جاغن بايق کتام هي چلاک
 دميله ددغرن بيدساري
 رسان تياډ لاگ تر فري
 بردابر لنډف ددالم چت
 کمان لاگ هندق دکات
 اي برکات سوار فرلاهن
 اف جوگ اد کسلاهن
 کسيهنن تياډ سهوجح کوک
 يالهي الله توهنک
 متيکنله همبام دشن سکارغ

تاکت کداقتن کغد فتري
 مذاغسله اي سکنف هاري
 اکن انقند ستي بيدساري
 سوداگر لاگ گنده گولان
 کله کسه ترلوله بين
 انيک جنس قد تون فتري
 اوله فتري تيداله د بري
 ماسق مغادف بگند فتري
 مغاله مخچف سننتياس هاري
 قوگيله ديري دالم استان
 دغن تربتيب مخمبل بهين
 بيت فوهنکن انق بيدساري
 کمدين بيت مخهنتر سنديري
 تندق ميمبه سراي برثري
 هندق موهنکن بيدساري
 اير مکان مورم براوبه
 بوکنکه انقن دبرين سده
 دندمن تيدان ترتهافي
 مکت سوداگر جاد بگيني
 ستي فون بوله فرگ ماري
 ماس تا بوله کسوره هنثري

کلورله سگر دايع بستاري
 سبرمول سوداگر لاگ استري
 زندو دندم تيدان ترثري
 سلمان بيدساري دالم استان
 تيدر مالم تيدان اکن لين
 ميمباو فرسميهن سهاري ۲
 سينغه د کيرم اکن بيدساري
 قدر ليم مالمله بيدساري
 رندون سوداگر لاگ استري
 دسوره فغکل دايع مغرن
 مندافتکن فتري فسف ورن
 موهنکن امغون کغد فتري
 لمان بارغ دو تيگ هاري
 دايع فون ماسق مغادف فتري
 اکن سمبه سوداگر لاگ استري
 دمي تون فتري منغر سمبه
 لال ممالس سراي برسبد
 بلم براف هاري لاگ دسيني
 فرکتان اعکو سموان اين
 سدهله اک برکات سنديري
 چک هندق قولغ بيدساري

تيداداڪه ان اورغ توه ۲
 بگند دودق سيرة د ماڪن
 د امبلن سغه د سوڦڪن
 ستله تون ڦٽري سده ڪسان
 مليهت بيدساري برءوله بنچان
 اي برڪات سام سنديري
 انق اورغ د سميت ڪماري
 جڪلو سده جان مدون
 سوات تيداد ان ملان
 ماسقله دايع سلاکو مڇوري
 دامبل ايرسگر د چچوري
 ستله اي ممباڪن مات
 ڪڏه دايع بيدساري برڪات
 دايع ڦون بلس د دام چت
 صبرله تون جاڻن برچنت
 برڪتاله ڦول بگين ستي
 انتغ تاء بوله لاڱ ڪمبالي
 ڪاڪق ڦرسمبهڪن ڪباوه دون
 بدنڪ لقصان د تمڦ بوڪت
 سمڻي ڪتولغ مرسي ساڪت
 دايع ڦون بلس تيداد ترڦري

مڪت تون ممالو سنديري جو
 دريبان ڦٽري بگند برتلاڪن
 منت د بوبه اورڦ اوراڻن
 سڪل دايع ۲ ايسي استان
 بلس دان ڪسيهن ترلولة بين
 ترلولة بغييس لڪون ڦٽري
 د تمغر د گوجه سگنڦ هاري
 داقت سديڪت ان لڪون
 سلاکو هندقله د بونهن
 سنڻين مليهت تون ڦٽري
 بهروله سدر بيدساري
 د ليعتن دايع سورغ پات
 ڪاڪق د موره هنترڪن بيت
 برهمبورن دڻن ايرله مات
 سرهڪن قد توهن سمست
 ڪاڪق وي جاڻن برسوسه هات
 تله ترسوره ڪڏه ازلي
 سورهله بونه بيت سڪال
 تيدالاه بوله لاڱ بر بڻڪت
 تيداد رحيم بارغ سديڪت
 منڻرڪن ڪات بيدساري

هندق منجاء استري یغ مود
 سکارغ این هندق کتیک
 هارقم ماو لبه باگی دتیک
 برچچورن دغن ایرن مات
 حرم برنیة ددالم چت
 موهنکن امشون دغن فرقس
 فانتله دکذاکن یغ مان شکس
 برهوت دوس کغد قدوک
 سی ۲ هیدف دغن چلاک
 هندق دقالوکه سهاری ۲
 نیة یغ جاهت حرم تیدال
 تیدالکه رحیم ددالم داد
 تیدالاله رحیم کغد بیت
 جاغله اشکو برهابق کات
 د امبل کایو د بدال سندیری
 فغسن تیدال خبرکن دیری
 فتری قون کلور دغن سگر
 کنچیکن بیلک جاغن کنار
 سیاف دقالو اوله ادند
 بودق تاهندق منورت سبد
 لال لکون اتام جیو

هارقله اشکو هی ستی بید
 ریاله اشکو اکن رفام بایک
 فارسن یغ ایلق سده بربالیک
 بیدساری حیران سرای برکات
 فانک نن همب یغ هین لت
 تونک فتری راج فرکاس
 جکلو اد فانک برهوت دوس
 کارن فانک اورغ درهاک
 سکلیفون دبنه فانک قون سوک
 تونک امبل فانک کماری
 فانکله همب یغ امت فان
 تونک مپکس دمکین سده
 فتری برسبد لکون مت
 بنچی ساعت ممندغ مات
 دگولغن رمبت اوله تون فتری
 ساغله مناعس بیدساری
 بگند ماسق کدغون سوار
 برکات کغد سورغ مندار
 لال منان قدوک بگند
 فتری مپاهت لکون شهد
 بگند برمدح سرای توتاو

همبام منغشخ تيدان كواس
 ايتئون دشن قدرتم بلاك
 در قد هيدف دشن چلاك
 اشكو توهن رحيم دان رحمن
 يالهي منيكن همب
 هتئين همبام ساعت غلاب
 ياتوهذك ييخ مها تغئي
 شكس ييخ داتخ ورن بائي
 ايه دان بند تيدان برگون
 سياث گواغن بربوت فننه
 كذاله سمو رفان اك
 براك فسن ايه بنداك
 اخر زمان تله كتار
 مولتن مانس هتئين مار
 مولتن مانس سقرت گول
 سبب ابي امقون اوله
 ايتئون افاله هندق دكات
 بيدساري دودق دشن برچنت
 سنله كلور سده بگند
 د تمغر د گوجه سراي بوسبد
 جاشن اشكو چنتك مغاد ۲
 افام د فاكنت اولر ييخ بيش
 د دالم دنيا مرسائي نارك
 اشكوره مات همبام سوک
 متيكنله همبام سرت ايمان
 ساكت تاءكورش مشكن برتمبه
 هيتمله صفة جاد براوبه
 همبام تاءهندق هيدف لاك
 متيكن همبام سبلم فائي
 د بوغكن همبام د دالم استان
 مك اك براوله بنچان
 هارثكن دايج سودراك
 مدت د لييتكن سبارغ لاک
 دايج تاء فانت دامبل سودار
 اوله تاء فانت د كبير ۲
 هتئين هندق ممبري چلا
 مك اك مذدانت بلا
 برلكوكن قدره توهن سمات
 هپاله برندم ايرله مات
 فتري فون ماسق مند افنتكن بيد
 مغاف مناعس سورام ان
 سورام كدشون قد بگند

سرت دشن تاکت دان غري
 جان دمركائي تون فتري
 منهارف مناعس دكاك فتري
 بارغ يڭ ساله تونك اجري
 تدمال اك مخادف فتري
 ايت گراغن ساعت دگوسري
 تمباهن قول بيم بياس
 موهنكن امشون دشن فرقس
 تمباهن دگوچه دتمفري
 تهوله اك اكن كهندق ديري
 اشكونن ساعت ممدوعت لاک
 هارقله هندق جاد مدوڪ
 سبب بگند مک دگوسري
 مناعسکن انتخ نصيب سنديري
 ماکن دان مينم تيدان ديري
 فتري فون سگر کلور برلاري
 سفرت دتونو هيتم سمات
 لته دان ساکت سگل اشوت
 الهي ربي خالق البحري
 مک دمکين دبالس فتري
 افاکه سببن فتري ميقس

فندق مناعس بيدساري
 تيداله اي تاهوکن ديري
 برداخ سمبه بيدساري
 تونک فرهمباکن فاذک کماري
 کغد سڭک هات بيدساري
 تيداله ترتيب مپمشن ديري
 فاذک فن بودق تاء تاهو بهاس
 جکلو فاذک بر بوت دوس
 دميله ددغر بگند فتري
 برکتاله اي بيدساري
 يگمناکه تيدان ساکت هتيک
 رقام لبه در فدانه اک
 بهروله بيدساري تاهوکن ديري
 مخکنله ساعت تاکت دان غري
 دگوچه دتمفر نسکنف هاري
 سرتاله ماسق راج بستاري
 ورن صفتن براوبه لت
 هندق اي ممدوکاکن مات
 مناعسله ستي بيدساري
 تيدان بردوس ددالم ديري
 همبام تيدان مختهوي دوس

ٲرسانن سٲرت رومه سنديري
 اي مناعس ترسدرکن بند
 سوران مناعس ترلال انده
 بودابر لنٲف ددالمن چت
 بودق مرېوت تمٲت ممېوت
 د سورهن لارغ تون ٲتري
 دتبانين مننتي سيغله هاري
 سکل يځ منغر رسان والځ
 مځناکن درين هندق ٲولځ
 هندق منيغق بيدساري
 سٲورغ تاء داقٲ ٲرگ ماري
 ايغون فيکر سٲورغ ډيري
 مکن ساعت اک دگوسري
 بگند کبالي دهادٲ اورغ
 ممېوک ٲنتو ماسق سٲورغ
 اکن تون ٲتري ليلا ساري
 هندقله مذت دهنٲري
 بارغ امغون کباوه دول
 کمدين ٲول ٲاتک کماري
 سراي برکات تيد کبري
 هندقله ٲولځ کروه سنديري

اينځ ٲغاسه هندق دچاري
 دمکين جاوه مالم رسان گنده
 سيفاکه ايت تينه بگند
 دمي تون ٲتري منغر کات
 اف ٲول ٲدلين کيت
 دهات ٲتري ساعتله غري
 هتين ماره تيدالنه ترٲري
 بيدساري مناعس بوکن کغالځ
 ممېت بندان براولځ ۲
 سکل داينځ ۲ ٲرگ منچاري
 بيلق دکنچي اوله تون ٲتري
 حيرانله ساعت بيدساري
 اٲاکه دساک ٲد تون ٲتري
 سنله ٲاگي هاري ٲون ترغ
 ماسقله بگند ٲتري يځ گارغ
 تله دايهت اوله بيدساري
 تندق مېمبه منچيم چاري
 تونک راج ٲرميسوري
 ٲاتک هندق موهن کمبال
 اوله تون ٲتري دتمٲري
 جاشن کو هارٲ بيدساري

اوسهله دايغت اکن بيدساري
 اشکو قون بوله قرگ ماري
 سکلين بر بخت سرامي ميمبه
 درج يش مانس مورم براوبه
 دتاره دبيلق بيدساري
 رسان تاکت ساعتله غري
 ماسقله بگند راج يش بهاري
 هيداشن داغت دغ سندااري
 مریله تون کیت فن ماکن
 دسیسي بگند دودقکن
 سکان ساعت راس ککند
 ملیاکن قدغ داتس کود
 کاسه سغکه تون اکن بیت
 منفتیکن هندقله سنتف سرت
 سمبل برسند دشن چمبوون
 لال ماسق کدالم فرادوون
 برندمله دشن ایرن مات
 قد سیاف لاگت تمغت برکات
 دودقله دشن سئورغ دیرین
 مک حاکم دمکیمله ادان
 اولهین دودق سئورغ دیري

هي دايغ ۲ قولغله دیري
 اینغ فغاسهین اکو نن بری
 دمپله دايغ منخرکن تینه
 دايغ کاهمت هتین غلاب
 ادشون اکن بگند فتري
 دودقله اي سئورغ دیري
 ستله سده مانمله هاري
 سگرانه ددافتکن تون فتري
 بگند قون دودق مپیلاکن
 بگند بردیري منداقتکن
 بگند ترناو سرامي برسبد
 ملیپت کلکون انق بدوند
 ایوهي ادند سري مکت
 لافردان دهانگ قون تیدامند ریت
 سنتقله بگند راج بغمساون
 سدهله سنتف بگند تون
 بيدساري قون ساعت دکچت
 دودقله ددالم گلغ گولیت
 ترکنغله اي اکن ایه بندان
 انبي الله افاکه ملان
 ترلال ساعت تاکتن بيدساري

رسان هات تيدالنه سنخ
 داينخ دان مندر برکليلخ
 بيدساري تندق تيدان مغرلخ
 بگند فون لاگ دهادف منترې
 ماسق مغيادف تون فترې
 اينخ فغاسين دمکين جوا
 تغه دهادف داينخ سما
 فغاسي سوداگر دولاک استرې
 سغگين فنجلمان بيدساري
 داتغله اي مغيادف سنديري
 انق سوداگر ليلا جوهاري
 حيران برفيکر دالم چت
 رقان ايلق باگي دفت
 دفرسمبکين اوله دغ بيدوري
 فيکريغ جاهت جوگ دچاري
 تاکت دليدهت اوله بگند
 سورة کمبال فغاسه اينغد
 اينخ فغاسين د هالوکن فترې
 تندق مناعس رسان شرې
 جاشنله مناعس بيدساري
 جگ هندق قولخ کسوره هنترې

اير منان جوگ برلينخ ۲
 برجالنه ماسق دفتو مالخ
 داينخ ۲ فنه داتخ مغرلخ
 فد کتيک لغسير متياري
 سکتیک سميله بيدساري
 داينخ سکلين دودق دباوه
 بيدساري ميمبه فري فغگاو
 فرسمبهن دتاتر کپداون فترې
 فترې ترچغخ حيران تر فري
 برداتخ سمبه دغ بيدوري
 انيله تونک فاتک بيدساري
 فترې ترکجت منغر کات
 سغگيله باگي داينخ برچريت
 سکل کات سوداگر لاک استرې
 فترې فون تندق برديم ديري
 دالم قلب ساعت بر بيد
 کغد داينخ فترې برسبد
 ستله ددغر اوله بيدساري
 بلسن تيدان لاگ تر فري
 برکات قول باگي تون فترې
 بوکن تاء دافت فترگ کماري

سمبل مملقله بیدساری
 کباوه چرغو دول تون قتری
 دودق مغادف راج - منتری
 برموهنله کشد تون قتری
 هبای تون جاشن برید
 جاشن تغئی مغغئکن مدح
 ایوانقند شکل دایخ ۲
 اکن بیدساری جاشن دبوغ
 سمبل مپقوله ایر مات
 سرهکن انقند کشد تون بیت
 دباوه تخت راج یخ غان
 مساکن سام داقث دسان
 سرت برهمبورن ایرله مات
 تیداکه هندق مغنتر بیت
 کدولاک استری منمبق دان
 تیدان دتینکن ممشکل بند
 دهنتری سمئی کلور فاگر
 هتین هنجر باگی دباکر
 دلتقن قتری ساری برکات
 بوه هات جاشن ساعت برچنت
 اکن سوداگر تغئل ترکغ

برقس سوداگر لاک استری
 بایک ۲ تون قرهمباکن دیری
 تاهو ۲ له تون مپمئکن دیری
 جک تون رندوهندق کماری
 تون دودق دباوه خرنند
 دشن لمه لمبت تون برسبد
 قسن سوداگر مالم دان سیغ
 جکلو اد کاسه دان سایغ
 دایخ قون بلس ساری برکات
 جاغنه تون ساعت برچنت
 انقک دودق ددالم استان
 برلههتله بیت برهولغ استان
 بیدساری تندق تیدان برکات
 مریله بند قرگیله سرت
 دمی ددغر کات انقند
 تاکتن ساعت اکن بکند
 بیدساری ددوگخ اوله سوداگر
 بندان تغئل تاغس برتاگر
 دهنتر لال کسیمی کوت
 تغئلله انقک بجیله مات
 بیدساری ددوگخ اوله ماء اینغ

بلم قرنه برچري بارغ سھاري
 بوله بديت فرسمه بھکن قري
 مساکن تاء لفسکن بيدساري
 د لاغيري اوله سکلين اينغد
 د بوبه باو۳ن يغ امت قاد
 د توتف توبه د سالنکن
 برتافه سراسه بوغ فکن
 نغکف دشن تقي برسيرت
 برتالي د تاته لاگ برسورۃ
 برکنچيغ برتوليس ناگ
 بزچنچين مانکم بریب هرگ
 ايلقن تيدان لاگ برتارا
 سکلين برتمبه مانس مندرا
 د بوبه تاجق بوغ چمفاک
 سايعن تيدان مھاکي فداک
 ايلقن فانت تيدان براوبه
 تنکال تورن کمای قاد
 ايلقن سقرت انق کياغن
 باون هارم سقمنداشن
 د قلق دچيم د تاغيسي
 سقرت هندق د رانقي

بودق تاناهو ملينکن سنديري
 مپاهت دايع دغ بيدوري
 کارن قترې ايت راج بستاري
 بيدساري دمندیکن ايه دان بند
 دگوسق اوله گنديق يغ مود
 سدهله بيدساري دمندیکن
 دھياسی قول د فکيکن
 برکايين انقلس توليسن بارت
 مھاکي قمر امس د قاهت
 بر باجو سترا ورنان چغک
 برگلغ کان سبله تيدگ
 برسوبغ کونن لايغ برجنترا
 برکرنچيغ امس ادی کارا
 سنديغ د فانتن امس دريک
 د سلخي دشن مندالیک
 هابسله مھاکي مانس برتمبه
 فارسن لقسان بدياري سقرت
 مھاکي د فانت دايع ليماشن
 لقسان بوغ دالم جمباشن
 ستله سدهله دھياسی
 قترې نن بیاس د تيمغ ستي

مېمبه سوداگر لاک استري
 ايښون برکات سگر کماري
 داښخ فن داتخ ترلال بايقه
 بيت دتيتيکن راج يڅ نجق
 کښد تون دو لاک استري
 هندق د سمبت بيدساري
 کدو لاک استري منفق داد
 فترانن سورغ هپاله اد
 انق بيت ساعت بياس منج
 لاگيښون بلم سمفي درج
 موهنکن امښون کباوه دول
 رمله داگيڅ تننکن سکال
 دغن لمه لمبت اي برکات
 تون جاغن ساعت برچنت
 بهروله سوداگر مانس برسري
 فترتي مغانسي بيدساري
 تيته ترچانجخ اتيس جمال
 لامن جاغن ممبري چلا
 سهاج مکت ساييسي نڅري
 سغانت تمغت بوڅکن ديري
 دو هاري سکال لغس کماري

ستله سمفي داښخ بستري
 لولوه مېمبه بيدساري
 کات سوداگر افاکه کهندق
 دساعت داښخ يڅ امت گالق
 سلام در قد تون فترتي
 جکلو اد کاسه سرت دبري
 ستله سوداگر منغر سبد
 ايو انقک تون ايهند
 بوکنن مده ادب همب راج
 بارغ کلکونن بايق دسهاج
 سينلاکن داښخ سکلين کمبال
 سمبه سجود کښد راج يڅ اصلي
 داښخ فون بلس ددالم چت
 اکن تيته دول مکت
 دسمغيکن داښخ کتان فترتي
 هارث ساعتله دو لاک استري
 لال برکات سوداگر فول
 بوکنن بيت تيباداله رضا
 بيت فون سدي همبان فترتي
 تمباهن د فوغت بيدساري
 بيت فوهنکن کښد تون فترتي

ممبري لمبت هتین فتري
 هتین ساکت تیاک ترفري
 هتین فانس باگي دباکر
 فکرجان این ترلال سوکر
 سفای جاشن جاد مدوک
 سهنگ مات بایک هتیک
 ایوهي دایخ فرگیله دیري
 کسوره مپمبت بیدساري
 در قد سوداگر لیلای جوهارا
 بیدساري هندق دامبل فترا
 براف هابس هرت دان بند
 سورخ فتري فون بلمله اد
 باواله دایخ ستي مخذرا
 بییکن ای سهاری دو هاری
 کغد سوداگر دو لاک استري
 کغد سوداگر لیلای جوهاری
 برتمبهله ملیان فرداگخ سنتري
 انقن تیاک کبري لت
 داتخ کماری کغد بیت
 مپمبه دغن برسوک چت
 سثوله مندر دباوان سرت

برباگي د فچین اکن لیلای ساري
 فتري فون تندق بر دیم دیري
 فتري بر فیکر برهات مکر
 کاسه دایخ اکن انق سوداگر
 بایک کوامبل دغن تیغوک
 لامن بیدساري دام تاغذک
 مک برسبداله تون فتري
 منذا فتن سوداگر لاک استري
 جکلو کاسه تولس دان مسرا
 کدو لاک استري جاد سودار
 تیگ تاهن برسوامیکن بگند
 بدن فون همفرکن اکن برید
 دایخ وي افاله فرگ سگر
 جکلو داتخ سي بیدساري
 فرلاهن اشکو برکات سن دیري
 دمکیله هندقن اشکو بر فري
 جکلو دیرین سي بیدساري
 جاعنله سوداگر بردوک چت
 چک ای رندوساعت برچنت
 دمیله دایخ منغر کات
 سرت ممباو الة فرنته

د اشارتکن دغن ایگر مات
 سنتف سیره د دام فون
 سمبل برسند دغن چمبون
 هندق کبالی سکارغ ککند
 براجر ممانه د اتس کود
 بایکله ککند برمایین سرت
 سفای فندي برمایین سنجات
 مخممشکن سکل اورغ یغ فندي
 سوک ترتاو بکند مغیلي
 د فغکلن دایغ د همغیري
 مناته دي سیدساري
 سوکر ساعت فانک ملچوري
 تیاک برچري بارغ سهاري
 ترلال کرس کاول جگمان
 سنتیاس حاضر د هداقنن
 کغد ایه بندان بایک د فنت
 کارن ایفون لاگ بودق
 بارغ مقصود د دات سدي
 تمباهن انقن د جدیدکن سهاري
 بیر فانک فرتک سنديري
 ساعتله هندق فرهمباکن ديري

دایغ ترسندم دغن سگچت
 سده سنتف راج بغساون
 سرت ممالکي باون
 بری سیره افاله ادند
 مچورهکن سکل اورغ مود
 فتري ترسندم سرای برکات
 معافجرکن سکل هلبالغ کیت
 بکند فون سکر کلور کبالی
 دسوره برمایین انیک ۲ باگی
 اکن تون فتري ایلا ساري
 معفاکه دیهي لمبت کماري
 بردانغ سمبه دغ بیدوري
 اکن سوداگر دو لاک استري
 کاسه ساعت ایت بندان
 دغن سکل اینغ فغاسهن
 جکلو سغنه تونک برکههندق
 تونک امبل اي اکن انق
 جکلو تونک مغسهانی دي
 کارن ایهن ساعتله کاي
 جکلو دسوره سمبت کماري
 اکن فانک ایت بیدساري

ایه بندان هار فکن کیت
 ببرا فؤل د برین هرت
 کارن تون فترې راج کواس
 جک اتق اورغ روسق بناس
 فترې نن گارغ بارغ کلکون
 منغرکن کات یخ د فرتون
 لال بزکات فؤل دغ جوده
 کات یخ بایک ممبری فایده
 سغکھئون فترې تون بیت
 جک بیدساری براوله تخت
 جاد فغبول تیاد اد مده
 اشکن رسان بر بوت خیانه
 سنله سده ای بزچار
 دایخ نن سهاج اکن جوهار
 اد فون فترې لیل ساری
 در قد سھاری کغد سھاری
 سـورغ مندرا فرگ منچاری
 مندر بزکات کاکق نن ماری
 دایخ فون سگر مغانف
 داتخ مېمبه سمفون ادب
 ارتین جاغن دیرې بزکات
 ساکن دان میتم د بوان سرت
 د تان فترې اف جواب کیت
 کالو د فربوتن سمبارغ بهاس
 بوکنکه کیت بر فوله دوس
 فرگنائن ماره سده کتھون
 ایقله فترې ساعت چمبرون
 کیت فون بوله برداتخ سمبه
 سغای هیلخ هات یخ گنده
 بگند نن تله جان مکت
 مساکن کورغ مرتبت کیت
 بوکن منجاد فرض دان سنه
 کلک کیت براوله لعنه
 برجان لال ای کفسار
 بارغ کهندقن د فراوله سگر
 مننتیکن داتخ بیدساری
 دایخ تیاد داتخ کماری
 برتمو دشن دغ بیدوری
 اشکو د فغگل تون فترې
 د دافتنین بگند لافٹ سنتف
 تون فترې ممدغ مات ترکچف
 کغد بگند کلوکن پات

ایه بندان هار فکن کیت
 ببرا فؤل د برین هرت
 کارن تون فترې راج کواس
 جک اتق اورغ روسق بناس
 فترې نن گارغ بارغ کلکون
 منغرکن کات یخ د فرتون
 لال بزکات فؤل دغ جوده
 کات یخ بایک ممبری فایده
 سغکھئون فترې تون بیت
 جک بیدساری براوله تخت
 جاد فغبول تیاد اد مده
 اشکن رسان بر بوت خیانه
 سنله سده ای بزچار
 دایخ نن سهاج اکن جوهار
 اد فون فترې لیل ساری
 در قد سھاری کغد سھاری
 سـورغ مندرا فرگ منچاری
 مندر بزکات کاکق نن ماری
 دایخ فون سگر مغانف
 داتخ مېمبه سمفون ادب
 ارتین جاغن دیرې بزکات

مغدافي تونک تڌکان سمايم
 ڦاتڻله دڻن چڻگيڻ کيږي
 تاءِ سام ستي بيدساري
 دايع مموچ بيدساري
 لقسان باڳي دتوسق دوري
 دايع وي جاڻن برپايق وزت
 خبر نن جاڻن دبري پات
 کاسه ڦاتک اکن تون ڦٽري
 تونکوله راج يڻ بستاري
 ايو دايع دڻ بيدوري
 چوريکن کامي سي بيدساري
 هندڦله دهول تون صبرکن
 کمدين کلوق ڦاتک کرجاکن
 مندافتکن ستي بيدساري
 اوله ستي دسورهن چهاري
 ڦرگ کماري دايع برجان
 کاسهن سده برپتولن
 دايع سبباڳي ڦرگ کماري
 باغ کهندقن اي دبري
 افاته داي کيت منچوري
 کاسهن بايق تپاد ترڦري

ڦاتڻله اي دسين ديم
 دوري لندق سرفان جاري
 سڻگهڻون بايق انق ڦرمٽري
 دميله ددغر بگند ڦٽري
 ساکت هٽين تپاد ترڦري
 ڦٽري ممالس سراي برکات
 جک سڻگه ديري کاسهکن بيت
 سمپهن دايع دڻ بيدوري
 دمذاته لاڻ ڦاتک نن چاري
 برتپهله ڦٽري ليلا ساري
 جک سڻگه سفرت کات ديري
 دايع ميمبه سراي مڻکان
 موده جوگاله ڦاتک بچراکن
 دايع ميمبه برموهن ديري
 جکلو تاءِ دايع باغ سهاري
 اداله انٽران کو بولن
 دڻن بيدساري اي برتولن
 دلپيتن سوداگر لاک استري
 برکاسه کسيهن دڻن بيدساري
 برکٽاله دايع سام سنديري
 کسيهن اک اکن بيدساري

ساعتله بانجی رسان بیت
 منغر خبرن هتیک مت
 در قد رفاک ترلهه بایک
 تباد تونک ددائت فادک
 سنپمن فانت دشن ممالس
 لقسان گمبیر بهار دتولس
 باهون سفرت باهو وایغ
 فینغ دماکن بر بایغ ۲
 وجهن لقسان کونخ تلور
 برقتوتن سغکول مایغ مگکور
 لیهرن لقسان گمبه دلاریق
 دمکینله برتمبه رفان بایق
 سرت ترقدغ هات تردوک
 ترقدغ دی منجاب سوک
 سسون سفرت تلور کفودغ
 سفرت قتری دگونخ لیدغ
 لقسان مانمک ددالم بالغ
 بارغ یغ ممدغ رسان بالغ
 سمفرناله بهسان دشن بودی
 فارسن لقسان نیلا گندی
 سفرت قتری د بنو سیم

قتری منغر منجواب کات
 جاغدنکن اک ممدغ مات
 دمان لاگ یغ کامو تیلک
 سمبه دایغ یغ تیتته چردیق
 ایگر منان مغولخ مانس
 کولتن سفرت چمفاک ویلس
 فغین باگی فاره دایغ
 لیهرن سوک دتنغ دایغ
 هیدشن سفرت کنتم ملور
 قوته صفتن ورن هبلور
 بدرن سفرت فتی د چاریق
 برقتوتن سنتغ بوغ اغتربق
 گکین سفرت دلیم مرک
 جکلو سفوله هات یغ دوک
 فغکخن رمفیغ ددان بیدغ
 ساعتله سوک فادک ممدغ
 فهان سفرت فاه بلالغ
 فرمین بوکن الخ کفالغ
 بتسن سفرت بنتغ فادی
 کاسه دان سایغ سرت سودی
 تومتن سفرت تلور هایم

دايخ ميمبه مغانن فاذک
 کاه مغانن ماسق کباوه فنکاهن
 دغن دولة دول کلمغانن
 بديراف کمغ فاذک جلاني
 لافر دان دهگ فاذک تهاني
 سودهله فاذک جلاني رات
 سـورغ تـمانس کفد مات
 اداله سبوه کمغ سوداگر
 جالزن سولت ترلال سوکر
 اياله اد سـورغ فترا
 رغان سفرت بديادري اندر
 سکيلنله گراغن بديادري
 لکون فانت بچق بستاري
 چکلو دنتغ فدوک ککند
 انق دامبل اکن استري مود
 کچيل مولق سدغ روماج
 سفرت اون مغانغ تيج
 ومبتن ايکل مايغ مکر
 سغمغون اي انق سوداگر
 دهين سفرت سهاري بولن
 چکلو تونک امبلکن تولن

سمبل برکات ملکوکن چنتق
 برداغ سمبه فرلاهن ۲
 اداله تونک سوات فليهن
 فننله رسان کسان سين
 هات يخ تاکت جاد براني
 فاذک تئافي سکيلنن پانت
 لاین در قد تونک دول مکمت
 اورغ کاي لاگ فنديکر
 برلاؤس ۲ ساسک دان فاگر
 فارسن ايلق تيداد برتار
 سفرت مدو تمبق سگار
 سـورغ تـابندغ دالم نغري
 نمان ستي له بيدساري
 منجاد اف گراغن بکند
 سهابس کاسه ددالم داد
 مانس لکون برساج ۲
 سوداگرلاک استري ساعث فرمنم
 سروث ايت دچاري سوکر
 دغن انق منغري تيداد ترزوکر
 لقسان چنچين ايکاتن سيلان
 مانس مغريغهي تونک برجالن

کیشس جاغن د بلي ديري
 سروث اين دانت کوچاري
 فد فندي امس کيت اوښهکن
 کيشس راج تون فولغکن
 بلس کسيهن د دالم چيت
 ديمله تون امس جوپت
 لبه در فد ايت کسوره تمف
 دغن کيشس اين تياک سروث
 د فلقن بند د کساري
 بيرله اک ميمبوکن ديري
 سگراله دانغ برلاري لاري
 سمبل د بوجق سغه ديري
 جاغله تون برهات دوک
 ستمبغ تون کبلي جوگ
 براف هرگان گراغن اين
 جگ دو تمبغ اداکه براني
 بيت نن فاف تياک بهرت
 بوله تاء بوله بيله بيت
 داغ ميمبه برموهن ديري
 دمي تر فندغ کتان ماري
 اداکه بوله ديري سليديق

اي برکات فد بيدساري
 بوکنن امس تياک کبري
 بيرله بند سوره فربوتکن
 لبه در فد ايت بوله د قاتپکن
 بندان ممدغ لکون سرت
 د فلقن ستي سراي برکات
 کيشس ايتئون تياک بتاف
 برباگي جنس انيک ۲ روځ
 ساغله مناعس بيدساري
 جگلو کيشس اين تياک د بري
 د دغر سوداگر ليلا جوهارې
 داغکت در باله بيدساري
 تخکي هات جاغله مرک
 جگلو براف سکليئون هرگ
 داغکه يغ ميمباو کيشس کسين
 مپاهت داغ چندر مليني
 سوداگر ترسندپم سراي برکات
 سبب انقک بجميله مات
 د تمبغن امس لال د بري
 سمقيله کهداغن بگند فترې
 برکتاله فترې سمبل بر بيسک

کلورکنده شکل یخ د باو
 دایخ ترگجت کمالو مالوون
 انیله انچی فکاین تون
 برکات دغن سوک ترقاو
 ممندغ ستي اتام جیو
 ستله دلیهت اوله بیدساری
 کیغس د تاته انتن بیدوری
 د سورغن قوان د ماکن سیره
 ایو ما اینغ لیتهله دیری
 سموان فکاین سکلینن اد
 فرگیله اف سگر ککند
 فرگیله دایخ سورغ دیری
 دایخ مپمبه مختاکن ثری
 امس کونن د سورهن فنت
 اد باو دایخ در دالم کوت
 منغر کات دایخ بستاری
 فرگیله سگر لهاتی دیری
 ای فرگ د ایرغن ککند
 دلیهتینن فکاین سلغکف اد
 استری سوداگر امت بچقسان
 فکرجان این اف سمان ۲

مان فکاین در بنو جاو
 برکتاله تیاد لاک کرون
 د جوالکن اوله راج بچساون
 حیران سکال بیت سمو
 کاسه رسان تیداله دو
 فکاین انده تیاد ترثری
 نواسن لازور دی د چمقوری
 د فکخن کیغس بیدساری
 ایلقن کیغس تیاد ترثری
 هپاله کیغسکو جوگ تیاد
 فنتاکن امس کغد ایهند
 مندافتکن سوداگر لاک استری
 سهای دسوره انقند کماری
 هندق ممبلی کیغس فرمات
 ثتری کونن امقون هرت
 سوداگر برکات کغد استری
 تمبغله امس سکال بری
 لولوه دودق دکت انقند
 عجایب قول د دالمن داد
 داتغله فکیرن یخ امت سمقون
 سیاف تاه دالمن بنچان

اي ترسنيم سراي برکات
 کيت نڻ هندق مليهت سرت
 سده سهاي برکات سنديري
 دايع نڻ تيداد هندق ممبري
 ٺڪارين راج ددالم کوت
 ٺڪڙيلله اي دباو سرت
 ٺڪڙيله دايع ٺڪڙيل کماري
 هندقله جوڻاڪ ممبري
 ددائتدين دايع لاڻڪ برنفتي
 بارغ نڻ هندق اي لهاني
 اي برجالن سمبل مراون
 سفرت اورغ مالو ملوڻ
 سلاڪن تون ايو انچي مود
 مريله نايڪ کاکق دان سندن
 ترچڻغ مليهت روڻ انچي بيد
 ممندغ فارس يڻ امت انده
 بايڪ فارسن انچي بيدساري
 دمکينله گراڻن انق ۲ ن ٺري
 سهاج دامبل دجديڪن استري
 فارسن لقسان مندودري
 انچي دان دايع مڻاف جيو

بيدساري منغرساغت سڳت
 دايع وي ٺرڻ امبلڪن بيت
 دايع دالم سراي برٺري
 دٺنت هندق دباو کماري
 ناڪت ساغت اي برکات
 سياف هندق ممبري هرت
 برکات ستي له بيدساري
 کالو برڪنن اڪ سنديري
 کلورله دايع دغ رتن وائي
 دٺڪڙيل ماسق اوله انچي ستي
 دايع ٺون ماسق امغت سڪاون
 لمه لمبتن بارغ کلڪون
 سگورله دتگور اوله اينغد
 کيت ٺون سام دٺرهمب بگند
 دميله ترڻدغ دايع نڻ سده
 بردبرله روح ددالم دان
 اي برکات سام سنديري
 منجلس ترليه درٺد ٺري
 جڪلو بگند مليهت سنديري
 تيداد برڻدغ ددالم نڻري
 اينغ برکات سراي ترٺاو

جوانان کامي انيله سمات
 د لور ډاگر سوران اد
 دايغ وي اډ د چاري ككند
 سوداگر دسمن كيت چاري
 كلوكن ماء و د بليكن استري
 انيله ډكايڼ يڅ بيت باو
 تمغاهن اورغ د بنو جاو
 همبان ستي بيدساري
 ككند دايغ باو كماري
 ډكايڼ در بنو جاو
 د بليڼ گراڼ سوات دو
 بوكنن كامي امقون هرت
 جديله كامي براوله نست
 سبايقن بيت باو كماري
 مان سڅانترن اكو ممبري
 كنان ككند دودقله نڅتي
 كلوكن اي هندق لهاتي
 د دافتمين ستي دودق دكات
 دايغ مېمبه سراي بركات
 ډكايڼ امس انده سكال
 كنان څمري سورة جوالي

تيدادكه هندق ممبري هرت
 ستله د دغر اورغ مود ۲
 ممبروك څنډت سراي برسېد
 دايغ بركات سام سنديري
 ډكايڼ كيت بايق دكلواري
 دايغ بركات سراي ترتاو
 ډكايڼ اين تيدادنه دو
 ستله دلپهت دايغ بستاري
 كڅد دايغ اي برڅري
 دايغ وي بري كيت ممبراو
 كڅد تون بيت نن جو
 دايغ ترسنېم سراي بركات
 جكلو هيلغ سوات څرمات
 كارن ډكايڼ تون څمري
 بارغ يڅ هندق اشكو تاواري
 دايغ څون سوک د دالم هات
 بيت ممبري تاهوانچي ستي
 ايڅون ماسق دڅن سگچت
 دباو ايڅد څغاسه سرت
 اداكه توډك هندق ممبري
 دباو دايغ مود ترجلي

ممبرايکي لکون تباد برهنگ
 سکرانه سهاي کمبال چوگ
 کارن فکاین راج بگساون
 نسچاي سهاي خبرکن تون
 سکلیدن هابس دقندغ رات
 تباد برکنن د دالم چت
 ماسقله ککمغ سگل منقري
 تباداله سفرت حسرتن قنري
 رتانه کمغ تباد تراومشت
 سورغ تاء بوله سفرت صفة
 قندله برجالن سهاري هاري
 چوب ککمغ داغ سنقري
 ممبراو فکاین امس سمات
 فکاین بوکن لایقن کیت
 اف ککوراغن کباوه دول
 سورغ تباد براني ممبراي
 برلافس ۲ رغان فاگر
 م سقله دایغ مندقاتي لغگر
 کمغخن تربله در قد منقري
 چوب ۲ کیت ماسق کماري
 ایاکه نون د دالم کوت

برکذاله باگي دایغ فوداگ
 سهاي قولغ برتپاکن هرگ
 دنکیذله کات دایغ وبراون
 هرگان جک سده کنهون
 سغقهفون اي برکات ۲
 سورغ تاءمانس کقد مات
 اي موهن ممندت دیري
 سکلین رات سده دچاري
 دایغ برجالن سگل تمشت
 دمان اورغ یغ د داقت
 دایغ برکات سام سنديري
 کمان لاگ هندق دچاري
 برجالذله دایغ سکلین رات
 اورغ یغ ملیهت سکلین رات
 ماسغ ۲ برکات سام سنديري
 مک فکاین دسوره جوالي
 دایغ منوجو کمغ سوداگر
 ددالمن ریوه سوار برتاگر
 دایغ برکات سام سنديري
 ریوه بپین تافق دان تاري
 دایغ کاهمشت قول برکات

سمون هابس برکنل کنان
 سکنف کمشخ اي نن ماسق
 نکون سفرت اورغ يش مابق
 کفد دايش اي برقري
 دگاشن تيداد ماوکلواري
 سکلين برکات مود دان توه
 بوکنن فانت د بکاکن جو
 دايش وي گراشن ايت
 هندق دلييت بارغ سوات
 بيدر کباو کفد تون بيت
 بولپکه کامي فرگ سرت
 يش ممندغ حيران ترچشغ
 ايشون سگر کمبال قولغ
 هندقکه تون ممبلي هرت
 برجوال فکايين لشکف سمات
 سکچيتان تيداله ترقري
 باواله اي سگر کماري
 مندائتکن دايش سرت برسراي
 چکلو فنوج کفد دي
 سمبل ممبوت تشکه کلکون
 براف هرگان دايش ويراون

سگل يش برجمفه دامبلن توان
 دايش ساعث فندي ممبوجق
 بارغ کدي اي نن دودق
 سگل سهاي فردان منقري
 دايش وي اف دجوال ديري
 دايش کاشفت سوک توتاو
 افاله کرج بيت ممبوک سمو
 برتان قول اورغ دسيت
 خبرکن افاله سفاي تفت
 چکلو بوکن لايقن کيت
 دايش ترسنپم سراي برکات
 لان دتنبجکن سوات گلغ
 اندهن بوکن لاگ کفالغ
 سرت داتغ لال برکات ۲
 دايش داتغ دردالم کوت
 سنله ددغر انق منقري
 اي برکات فرکيله ديري
 سهاي منقري کلورله اي
 ديري دفتکل تون سهاي
 ماسقله سکلين دايش بخشاون
 دتپاکن سگل انق فراون

رصهن فندي دايغ همفرکن
 دکلورکنن امس د نلجقکن
 امس د تمف برکلانن
 عجایب سکال دلپهت فربوانن
 بدراق مانکم یغ د تفتن
 تیغت هاري اکن کاهفتن
 اکن تون فتري تباد ماکن
 فندي مپمبه سرت مپباواکن
 دسمبتن فتري دشن ترناو
 سروف ایت تبادله دو
 فتري فون سوک ممدغ دي
 دايغ وي فرگت کامي سراي
 دايغ وي فرگت اقاله ديري
 سراي برنيلي برجوال بلي
 سیاغ یغ برکهندق دايغ لپهتن
 فکاین این ديري جوالکن
 دايغ وي لپهت سلیديق ۲
 در قد رفاک یغ ترله بايق
 مقصودک چکت دايغ سمفیکن
 دايغ کاهفت اکلپهکن
 دايغ ایت سهاج اندان

دايغ مپمبه سرت مغانکن
 دسوره بواتي سگر دکناکن
 بدراق فودي دشن انتن
 فکاین فتري استرپن سلطان
 تاهداقت ترکیره اکن هرگان
 هابسله فکاین دشن سلخفرن
 ککند گولان یغ د رساکن
 مپباو کیفس یغ دبوکن
 ملیهت کیفس تباد کچیو
 فکاین فتري دبنو جاو
 دفتکلن دايغ امفت سبای
 کفدام اکو مناره رهسي
 ماسق ککمشخ سکل منفري
 فکاین این انجقکن بری
 کغد اورغ لاین جاشن بریکن
 هرگان جاشن ديري کناکن
 کلو ان اورغ یغ کچیل مولق
 هندقله دايغ سگر بربالق
 بارغ کهندقم اکو بریکن
 فغهور استان اشکو کچدیکن
 کاهفتن برموهن لال برجالن

سڱامي جاڻن جاد مدوڪو
 ٽرلبه ڪاسهن ڏسان ٽولق
 هنجرله هٽيڪ تياڪ برڪال
 سڱرت ڊبويه اسم دان گارم
 لامن جاڻن اڪو ترڪارم
 ڪله دان ڪسه سڱورڻ ڊيري
 باغنه بڱند دولاڪ اسٽري
 سيڪشن تياڪ لاڱ ٽرنيلي
 سده سنٽف براغڪت ڪبالي
 ٽنهله ڊسيڪ ڊاڪڻ بيا ٿري
 ٽندي امس ڊسورهن چاري
 ڊانغله اي برتمغو راقٽ
 ڊوله ٽونڪ سمڱرن صفة
 هي ڊايڻ ٿرگيله ڊيري
 ٽد ٽندي امس اڱڪونن بري
 امس اين باواله سرت
 ڪيڱس اين ڊتانه ٿرمات
 سلغڪف ٿڪاين انق ڊار
 اڪو ڪهنڊاڪي ڊغن سڱر
 امس ڊسمبت مڀمبه سرت
 ڪمڱڻ ٽندي امس ڊجڊين رات

ڪڊوڪن اي ٽوس رساڪو
 ڪجڪو بڱند براسٽري ڪلق
 ڪڱڊيڻ مود ساعت ڊگيل
 برڊاڱي فيڪرن برتمبه گرم
 بيبرله اڪو براوله حرام
 تياڊاله لوڱت دهات ٽري
 سٽله سيڱله سده هاري
 ٿرگيله منڊي سڱرت ممڱلي
 لقسان بوڱ ڊڪارڱ مالي
 دهادف اوله سڪلين منٿري
 اڊئون ٽري ليلا ساري
 مڀوره ممڱل ڊايڻ ڪامڱت
 لال مڀمبه ڊغ ويلاڱت
 لال برتله ٽون ٽري
 امبل اولهم امس دان اوري
 ڊايڻ وي ٿرگ ڊيري برڪات
 تمڱاڪن سڱرت مقصود ڪيت
 برمبيڪن مانڪم ڊغن منٿيار
 هباي جاڻن هارو هار
 ڊايڻ بستاري ساغله گيت
 برجالنله اي ڪلور ڪوت

سکلین دسوره بواتي بلاک
 تاجق دان سنڌغ بوغ چمڻاک
 در قد سهارې کڻد سهارې
 ستله چوڊيقله بيدساري
 څوته کونځ ورن گمیلخ
 د څاتمت دغن سوبغ دان گلځ
 ایلقن تیدق لاځ برتار
 کاسه سوداگر ساغتله مسرا
 څهغه څکاین تیداد ترپاو
 ادڅون بيدساري دالم بندو
 ترسبتله څرکڅان جوهرن معندرا
 کرجائن بسر تیدادله برتار
 بریب هلبالغ یخ مود مود
 ادڅون اکن څدوک څکند
 اکن څتري لیلای ساري
 چک د بندغ سدیس نڅري
 څکند څون ساعت بایک رفان
 څانځله دغن بودي بیسان
 سلام سده امي براسټري
 کاسه دان سايخ تیداد ترڅري
 څتري ملیعت لاکو څکند

ټالي لیهه قمر څداک
 کاست سوراني سولم دریکت
 دڅلهراکن سوداگر لاک استري
 برتمبه مانس درج برسري
 سدڅ مانس بوکن کڅالغ
 سفرت مانکم د دالم بالغ
 څارسن سفرت بدیداري اندر
 سدیکت تیداد براوله چدر
 لقسان څتري د تانه جاو
 تیدادله ان بندڅن دو
 منجاد سلطان د اندرڅور
 لڅکڅ سکلین منڅري بندهار
 سکلین دودق د باوه څرند
 تله دو تاهن براسټري سده
 سدڅ مانس لاځ جوهاري
 سءورغ تیداد بندڅن څتري
 د اندرڅور تیداد تران
 مولتن چنڅق څگر سڅان
 دغن څتري لیلای ساري
 بارغ مقصودن څکند بري
 کاسه تیداد لاځ برید

دشن کسکمان دباوان قولخ
 دهمشکن سهامي توه دان مود
 دو اورغ دجدیکن ایندند
 دهمشیرین فرمدانی تیداک برهنگ
 دهمشاری تیلیم ورنان جشگ
 داتس گری امس دتاته
 دشسکن دین تغلخ قلیت
 کاسهین سفرت انق سندیری
 دنمای ستي بیدساری
 دامبل سماغتن دگننیکن
 دالم قتی دماسکن
 قلباگی جنس تانم تمان
 کلن قون انده ترلال هیمن
 دسلخن دشن قسف راگم
 کقد مات ساغتله سخگم
 برچمغر متیار میره دان نیلم
 قتی دتاره دالم کولم
 سکان سوداگر لاک استری
 کاول دان جاگ سهاری ۲
 دوکه دقربوت قلباگی روٹ
 چنچن فرمات قندیغ سلفه

دسمبت سوداگر لال دجولخ
 سگچتاله سبب براونه انقند
 امشت اورغ قغاسهین اد
 دهیاسی سکلین رومه دان تغگ
 تابر لامت در قد دیوغگ
 قترا دلتقن داتس گت
 دشن اینغ قغاسه سمشون تخت
 قد هات سوداگر لاک استری
 فارسن لغسان مندودری
 دقربواتی قول سیکر ایکن
 دچمبل امس دزندمکن
 دقربواتی سوداگر سوات تامن
 جمباغن بالی دشن هلامن
 دایکتن بات قنچلوگم
 دقانتن سفرت نگری قلمگم
 قسیرن اوری بتون قولم
 ایرن جرنه ساغتله دالم
 سلام دقراولهن بیدساری
 ماکن دان میدم تاقق دان تاری
 ببراف قکاین یغ دتمغه
 سرب جنس تیداک سروف

دو لاک استرې بگند برجالن
 برجالن دغن کشغو^۲ لن
 تباد ممبراو تمن دان تولن
 جانفن ترغ دسناري بولن
 ملکوکن کسکمان فلباگي^۲ *

قصه ترسبت سوات فرکتان
 لمقیله هرتان دغن ککيان
 ددالم نگرین اندرفور
 بریب سهامي مود دان توه
 کيان تباد بندغن دو
 دو اورغ ایت استرین اد
 سدیکت مشکل ددالم داد
 دغن تقدیر خالق البحاري
 کلورله سوداگر لاک استرې
 ددغن سوداگر لیل جوهار
 مردون سفرت بغسي کار
 تربتاله سوار سوداگر دغاري
 ستله ترلیهت بودق نن پات
 سکمان تباد ترکات کات
 اي برکات دو لاک بین
 اورغ بسر جوگ سمهي کسین
 سکمان سوداگر بوکن کفالخ
 سؤرخ سوداگر دغن کمليان
 سندياس بودق دغن کسکمان
 ککيانن تیدق لاگ برتار
 برباگي جنس ماسخ^۲ دان جاو
 مرتبتن لبه در قد فغکاو
 ببراغ گزديق یغ مود مود
 سبب انقن سؤرخ تباد
 مک کدیک سیخ فاگي هاري
 ترسن کسوغي اي برديري
 بودق مئاس بون سوار
 ددالم قراهو تخکس اشکار
 سوداگر قون فرگ سنديري^۲
 فارسن انده باگي دقت
 نقسان مندائمت بوکت فرمات
 انق سیاف گراشن این
 مک کلغکافنن سکین این
 مندخ فارسن ورن کمیلخ

سماله هیلخ سام تیاد

ای نین هندق منغملکن کام

ساکت منغملکن سـورخ دریم

کو کندوغ ددالم هوتن دوری

د مناکن تیدق هنیک غری

قشمن تیاد خبر کندیری

رسان هندق ممدونه دیری

دریب بگند کفال استری

قتری فون ایغت باغن سندیری

ملیهت انقند مول قرتام

هیخله بند برسام ۲

کلمله چهایی مات بند

سبب توزک قندغ تیاد

تغکین هات چهایی مات

تغملله انقند جاغن برچنت

هنین بلس برچمقر راون

موگ ۲ دداقت اورغ درماون

منغر استرین برکات کات

فجر مپشغ همقرکن پات

رسان هندق بربالک کمبال

برجالن سمبل مذوله ۲

کیت برتیگ دشن انقند

لایله قول بچار ایهم

ادفون قد هات ایبوم

سمبیلن بولن سمبیلن هاری

سکارغله تون تغمل سندیری

ساعتله مناعس تون قتری

بگند ملیهت کلکون استری

هات بگند ترلال قری

دشن قدره خالق البکاری

قتری مناعس ترلال لام

جکلو هیلخ جیو اتم

پاو بندام اکن انقند

قوتسله قچمراقن ددالم داد

قتری فون مناعس سمبل برکات

سکارغ این قرچربین کیت

ساعتله مناعس قتری بخساون

کوراس سماعت انقگ تون

بگند فون مپاقو ایرن مات

ایو هی اذند مریله کیت

برجالله بگند لاجو مذوله

د تگمکن بگند راج یخ اصلی

تیدر چپای مات ایهند
 هندق د باو بوکنن موده
 انق ایهند بجمیله مات
 کسرهن کفد توهن سمست
 بیرله ایهند برجالن دهول
 باگی دهیرس دشن سمبیلو
 ایهند سایغن سفرت عزیزمه
 اوریف دان وارس سرت همه
 لیلله سکتیک فدوک انقند
 د نطقن د اتس کاین یغ انده
 د سلموتی کاین سندس برامس
 رسان ساعت مناره چمس
 هتین بلس برچمفرکن سایغ
 د سلاخی مانکم سلودغ مایغ
 برچچورن دشن ایرن مات
 کسرهن کفد توهن سمست
 هابسله باسه توبه انقند
 اوریف وارس فنغکل بند
 سجالنن مرسائی دوک
 سبب فلپواکن انقند مک
 تیدان بگیت فکیرن بند

تیدرله پاو تیدر انقند
 جاعنله ساعت برچنناکن بند
 تیدرله انقک چپای مک
 تغلم جاعن ساعت برچنت
 تیدرله انقک بولغ هول
 انقک فنغ هتیک فیلو
 ابو انقک توبه یغ لومت
 سفنغکل ایهند بیر سلامت
 د تیدرکن فترا اوله ایهند
 د اشک در قد فغکون بگند
 د السن دشن کاین انقلس
 د فنغ بندان ساعت بلس
 ستله هاری همفرکن سیغ
 د کناکن لمغین گرغسیغ وایغ
 د فلق د چیم سراي برکات
 ابو هی انقک امس جویت
 د تغیمی بندان سراي برسبد
 ابو هی انقک استان داد
 بندام این اورغ چلاک
 اوله سدیکت هتیک سوک
 سکارغ هندق تغلمکن ایهند

مخنتي ککاسين مالو ۲۰۰
 برسالمله اذند س۲ورغ ف۲تري
 ساکتين تيان لاگ ت۲ثري
 انقن ف۲تري ف۲سف ورن
 لقسان بوغ چمفاگ ورن
 ستله برسالن ف۲دوک اذند
 اتم جيو باغمله اذند
 ستله سده مندي برسوچي
 هتمين بلس تيان ت۲ثري
 کدوان سام برچنت گنده
 بگند مفاغس سراي برسبد
 هندق د باو ترلال سوکر
 سمقله دشن دورري دان اکر
 کغد استرين بگند برين
 انقند جاغن چندتاکن بين
 بايکله انقند کيت تشکلکن
 مدهمدهن انتخن الله تولغکن
 سقله سده موافقة بچار
 ساکتين تيان ترکير کير
 انقند دسمبت راج بغساون
 د تيدرکن انقند سرت مراون

برسالمله ف۲تري س۲ورغ ف۲رمشون
 فارسن لقسان مندودري
 دريب بگند کفال استري
 ايلقن باگي انق ۲۰۰ کنچان
 مک د گوبه س۲ورغ ران
 د تيلک بگند سراي برسبد
 منديله تون سام انقند
 دسمبت انقند لال د سو ۲ي
 انق هندق د تشکل ف۲رگي
 ممندغ ف۲ترا فارس يخ انده
 هندق د باو بوکنن موده
 کارن برجالن دالم بلوکر
 لاگ فون فانس باگي د باکر
 ايوهي اذند سري استان
 سرهکن کغد توهن يخ غان
 کغد الله کيت سرهکن
 د امبل اورغ د لپراکن
 مشاوره هندق منغکلکن ف۲ترا
 هندق برجالن ف۲رگ سکر
 د اشکت دريب اتس ف۲شکون
 بوه هات تيدرله تون

ترسله ککمفخ سـورغ سوداگر
 برهنتيله بگند داور فاگر
 تينه بگند راج سلطاني
 هندق ماسق تباد براني
 قترى مناعس سراي برکات
 ساکت قوت رسان بيت
 مشغول بگند تباد ترکير
 برکات دشن قزلهن سوار
 مریله تون کیت برجالن
 مانچهاري سوغي تمفت قزلهنتين
 برجالله بگند لاک استري
 قفي سوغي جوگ هندق دچھاري
 ستله بگند سمئي کھنتي
 لکھله سکلين کاجخ دان لنتي
 بولن قون سدغ قزنام راجي
 قترى نن ساکت تباد برداي
 فارس بولن امفت بلس هاري
 جم ۲ درج برسري ۲
 سھوي ۲ ائين سلانن
 دشن مرق برساهت سھوتن
 بولن قون سبله دساقمت اون
 جالزن سولت ترلال سوکر
 برهنتيکن الله سراي برسندر
 کمفخ سياف گراغن اين
 بايکله اک برهنتي دسين
 ککند وي اف بچار کيت
 بردبر لنپف ددالم چيت
 هيلغله بدی لنپف بچار
 کالو تون هندق برقترا
 گاگهله سدیکت قزلهن ۲
 سھاي کيت جاشن کسساهن
 سمبل بگند مھشن قترى
 دو تيگ لکھه سگھه برديري
 دلپهنتن قزاهو داتس لنتي
 بايکله قترى دودق برجنتي
 ترغ چواچ ساعت برچهاي
 بگند قون بلس مھندغ دي
 قوکل تيگ دنهاري
 بگند قون ساعت بلسکن قترى
 برکوکقله رامي هاييم دهوتن
 سفرت مغالو ۲ کن انق سلطان
 سفرت موک انق قراون

ترسله ککمفخ سـورغ سوداگر
 برهنتيله بگند داور فاگر
 تينه بگند راج سلطاني
 هندق ماسق تباد براني
 قترى مناعس سراي برکات
 ساکت قوت رسان بيت
 مشغول بگند تباد ترکير
 برکات دشن قزلهن سوار
 مریله تون کیت برجالن
 مانچهاري سوغي تمفت قزلهنتين
 برجالله بگند لاک استري
 قفي سوغي جوگ هندق دچھاري
 ستله بگند سمئي کھنتي
 لکھله سکلين کاجخ دان لنتي
 بولن قون سدغ قزنام راجي
 قترى نن ساکت تباد برداي
 فارس بولن امفت بلس هاري
 جم ۲ درج برسري ۲
 سھوي ۲ ائين سلانن
 دشن مرق برساهت سھوتن
 بولن قون سبله دساقمت اون

ممبرو درین بارغ کمان
 منغرکن گمفر سقرت فرغ
 گمفر این افاکه کورغ
 برداتخ سمبه سوات بدوند
 قازک سکلین د فرهمبت گرد
 درج یخ مانس فرچمت بروبه
 برتمبیله بگند هات غلابه
 برتمبیله بگند ساعت کشغولان
 سوات فون تیاد اد فر بکالان
 کغد الله توهن سمست
 برجالمله ای دشن ایرمات
 سلغکه فانس باگی درندغ
 برتمبه فیلو قلبون سیدغ
 توبهین لوک برکرت کرانن
 تمباهن فترتی دشن کبرانن
 بلس ممندغ کلکون استرتی
 اوله بگند دشمن جاری
 صلیهتکن حالن اذند ستی
 بارغ کهندقن بگند تروتی
 لمهله بدن لته دراس
 ترسله بگند سوات دیواس

سئیی نگرې گنده گولان
 بگند فون سدغ د هادث اوزغ
 برتینه بگند راج یخ گارغ
 دمیله منغر تینه بگند
 دولت تونک دول سرتی فاد
 ستله بگند منغرکن سمبه
 منترتی فون بختک دان د تبه
 فترتی فون حامل توجه بولان
 دشمن بگند تورن برجالان
 مپرهکن دیری سمات ۲
 فترتی تا دافتم برکات کات
 ببراف مللوی کمغ دان فادغ
 هیتمله اذند کونخ یخ لیدغ
 سمغیله بگند کدالم هوتن
 کن ترکایت دوری روتن
 ساکتین تیاد لاگ تفرتی
 تیاد تر باو توبه سندیری
 ساعتله بلس ددالم هات
 سفنجج جالان بگند برهننتی
 دو بولان دو هاری دان ماس
 دشمن تیاد لاگ کواس

شعير بيد ساري

راج دديس نكري كمباية	دشركن قصه سوات روايه
د بوتكن شعير سرة برنیه	د كارغ فقير د جديكن حكاية
سلطان اگس بچق بستاري	اداله راج سبوه نكري
ملمشهن قد داكخ بيا فوري	اصلن بگند راج يش بهاري
بگند ايتوله راج فركاس	خبرن اورغ امشون ترماس
انتله كغد ايسق دان لوس	تيداله اي مرساي سوسه
ستله اي سده براسفري	سري فدوك سلطان بستاري
حامله ففري فرميسوري	ببراف بولن ببراف هاري
مشكله هات برتمبه چفت	دهي د تفنخ دول مكه
مننتخ استرين حامل سرت	لقسان مندافت بوكه فرمات
سنتياس اي برسك سگان	ببراف لمان د دالم كرجان
بگند منغلكن تحت كرجان	داتغله ماس براوله كدكان
ملايشله اغكس در اغكاس	داتغله كغد سوات ماس
منجاد نكري روسق بناس	اغكس گورد بورغ فركاس
گمقرله سكلين مليا دان هين	داتخ ميمبر سوران بهن

EERSTE ZANG.

Hoort een' zang der geschiedenis
Van den koning eener *dessa* in 't land *Kembajat*.
Een *Fakir* heeft het verhaal zamengesteld,
Met het plan het tot een gedicht te bewerken.

Er was een koning in een land
Een Sultan, schoon, verstandig en volmaakt.
Zijn geslacht behoorde tot dat der groote koningen:
(’t Land) deed hij weemlen van vreemden en kooplieden.
Volgens de berigten der menschen van dien tijd,
Was hij een dapper vorst,
Die nog geen ongeneugte ondervonden had —
Maar de dag van morgen en overmorgen is onzeker.
Nadat de koninklijke Sultan, de voortreffelijke,
Eenige maanden en eenige dagen
Reeds gehuwd was geweest,
Werd zijne vorstelijke gemalin zwanger;

Toen hij dit gewaar werd

Gloeide de liefde nog meer in zijn hart,
En 't was als of hij een diamantmijn had gevonden,

Nu hij zijne gade zwanger zag.

Eenigen tijd ondervond hij in zijn koninkrijk

Ongestoorte vreugde en blijdschap:

Maar 't oogenblik kwam, dat hem droefheid te beurt viel

En de vorst den zetel van zijn rijk verliet.

't Gebeurde op zekeren dag

Dat een wilde vogel uit den hemel nedervloog,
Een *garoeda*, een magtige vogel,

Die het land geheel verwoestte en vernielde.

Hij kwam met zijn klauwen en een vreeselijk geschreeuw:

Allen, aanzienlijken en geringen, waren in rep en roer
Het geheele land was beangst en bedroefd,

En men vlood her- en derwaarts henen.

Toen het volk voor den vorst verscheen,

Hoorde deze het rumoer, als dat van eenen krijg;

Hij vroeg onstuimig:

«Van waar dit oproer?»

Zoodra hij den vorst hoorde spreken

Kwam een lijfwacht hem eerbiedig antwoorden:

«Doorluchtig heer! genadige vorst!

«Wij allen worden gekweld door eenen *garoeda*»

Als de koning hem dus hoorde spreken,

Verbleekte zijn vriendelijk gelaat.

De *mantris* stonden op en sloegen zich op de borst.

De angst van den vorst was te grooter

Dewijl de vorstin zeven maanden zwanger was;

Zijne ontsteltenis steeg al meer en meer:

Hij leidde (zijne gemalin) bij de hand, en vertrok,
Zonder eenigen leeftogt voor de reis medetenemen.
Hij gaf zich geheel en al over
Aan God, den Heer van het Heelal.
De koningin sprak geen enkel woord
En ging onder het storten van tranen.
Zij trokken bij afwisseling door *kampongs* en velden
Onder eene hitte, als of ze verbrand werden.
De vorstin, die lichtgeel was, werd zwart.
(Door dit vertrek) werd de smart der bevolking nog
De vorst bereikte de wildernis, [grooter.]
Zijn ligchaam werd gewond en opengereten,
Door de haken van dorens en *rotan*,
Vermeerderd door de zwaarte der vorstin:
Boven mate was zijne smart
En zijn verdriet, als hij den toestand zijner gade zag,
Die haar ligchaam zelf niet meer voort kon slepen
(Maar) door den koning bij de hand geleid werd.
Hij treurde bitter in zijn gemoed
Wanneer hij 't lot der koningin aanschouwde.
Den geheelen weg over, stond hij (gedurig) stil,
Om aan haar verlangen te voldoen.
Na den tijd van twee maanden en twee dagen
Was haar ligchaam (geheel) verzwakt, en magteloos,
En was zij niet meer in staat het uittehouden.
Nu ging de vorst in één tijdperk regt
Op den *kampong* van een' koopman af.
De weg was hobbelig en zeer moeilijk.
De vorst hield stil buiten de omheining —
God deed hem stil houden en nederzitten.

De koninklijke Sultan sprak :

« Welke *kampong* zou dit wezen ?

« Ik wilde er wel binnen gaan, maar heb geen moed,

« Welaan ik zal hier uitrusten. »

De koningin weende en zeide :

« o Mijn geliefde, wat zal ik zeggen ?

« Ik gevoel pijnen en weeën,

« Mijn gemoed is ontroerd en ik val in onmagt. »

De koning werd (nu) geheel onthutsd,

Hij verloor zijne denkkraft, en zijn spraak.

Met eene zachte stem fluisterde hij :

« Misschien zult gij bevallen.

« Kom laat ons gaan,

« Doe u voorzigtig een weinig geweld aan,

« Ten einde bij eene rivier een rustplaats te zoeken,

« Opdat wij niet in ongelegenheid komen. »

De koning en de koningin gingen

En de vorst ondersteunde de vorstin,

Zij wilden den oever eener rivier zoeken,

Maar bij (elke) twee of drie schreden hielden ze op.

Toen de koning aan den oever genaderd was,

Zag hij een *prauw* met een dek van gespleten *bamboe*,

Voorzien van een tent van *kadjang*,

(En zeide): « Zet u thans hier neder vorstin. »

Het was een feestelijke volle maan,

De heldere hemel schitterde heerlijk —

(Maar) de vorstin leed hevige smarten,

En de vorst was bedroefd, haar dus te zien.

De maan was veertien dagen oud,

't Was drie ure voor 't aanbreken van den dag,

De stralen van het gelaat (der maan) schitterden —
(Maar) de vorst was diep bedroefd om de vorstin.
Een koeltje uit het zuiden zuchtte
De boschhanen kraaiden
En de paauwen antwoordden hun,
Als om een vorsten-kind te begroeten :
Een wolk bedekte de helft der maan
Gelijk eene maagd haar gelaat verbergt,
En haren geliefde beschaamd van ter zijde begluurt.
Toen bragt de vorstin eene dochter ter wereld.
Zij baarde eene prinses
Wier gelaat gelijk was aan MENDOEDARI.
Zij leed hevige smarten :
De vorst leide het hoofd zijner gade op zijn' schoot.
Haar vorstelijk kind had de kleur eener bloem ,
Ze was schoon, als een gouden beeld,
Als de kleur van *tjempakka*-bloemen
Die door eene koningin zijn zaamgevoegd.
Nadat de vorstin bevallen was,
Zag de vorst haar aan, en zeide :
«Voortreffelijke beminde, sta op,
«En ga u met uw kind baden.»
Toen zij zich gereinigd had,
Nam zij haar kind in de armen en zoogde het :
Maar haar hart was bitter bedroefd,
Daar zij zou moeten gaan en haar kind verlaten.
Beiden waren bezorgd en verontrust
Terwijl zij het schoone gelaat der prinses aanschouwden.
De vorst weende en zeide :
«Het medetenemen zal niet gemakkelijk zijn,

«Het medetenemen zal te moeilijk wezen,
«Daar onze weg door de struiken loopt
«Begroeid met doornen en distelen,
«En er de hitte brandend is.”
«Geliefde!” sprak hij tot zijne gemalin:
«Geliefde, glans van mijn paleis!
«Verontrust u niet te zeer over uw kind,
«Vertrouw het toe aan den almachtigen Heer!
«Laat ons ons kind verlaten,
«En het opdragen aan God.
«Moge God haar lot zoodanig begunstigen,
«Dat menschen haar opnemen en opvoeden.”

Toen ze dus waren overeengekomen

En besproken hadden, de prinses te verlaten,
Was hunne smart onbegrijpelijk groot.

Ze wilden ijlings vertrekken —

(Maar) de vorst nam zijn kind in zijne armen,

Nam het op zijn schoot

En wiegde het, overstelpt van aandoening, in slaap

«Slaap vrucht van mijn hart,

«Slaap mijn ziel, slaap mijn kind,

«Slaap glans der oogen van uw' vader.

«Ween niet te zeer om uwe moeder,

«Ze wil u medenemen maar 't is te moeilijk.

«Slaap mijn kind, glans mijner oogen,

«Kind, oogappel van uw' vader.

«Blijf hier, wees niet bezorgd,

«Ik vertrouw u toe aan den Heer van 't heelal.

«Slaap, mijn kind, kroon van mijn hoofd,

«Laat uw' vader vertrekken.

«U te aanschouwen verscheurt mij het hart.

«Als of het met een mes van een woord gereten :

«Ach mijn kind, teeder ligchaam,

«Uw vader is u genegen, als door een tooverdrank,

«Uw vader verlaat u — dat gij gelukkig

«En gezond moogt zijn en leven!»

De prinses was door haar' vader in slaap gewiegd,

Het vorstelijke kind sluimerde :

De vorst nam het van zijn' schoot

En legde het neder op een' fijnen doek.

Hij spreidde er een satijnen kleed onder

En bedekte het met een gouden *sindoes*.

De moeder zag het bitter bedroefd aan

Haar gemoed was hevig ontroerd :

Toen de morgen bijna aanbrak,

Werd haar hart nog meer bekommerd en bewogen,

Ze bedekte het kind met een' gebatikten doek,

Afgezet met juweelen, in den vorm van betel-bloesems.

Zij omhelsde het kind, en kuste het en zeide

Onder het storten van een stroom van tranen :

«Ach mijn kind, gouden maagd,

«Ik geef u over aan den Heer van het heelal!»

De moeder weende, onder deze woorden,

Het ligchaam van haar kind nat :

«Ach mijn kind, zetel van mijn' boezem,

«Leef gelukkig, als uw moeder u verlaat.

«Uw moeder is een rampzalig mensch

«Den ganschen weg over is zij bedroefd —

«Nauwelijks is haar hart een weinig verheugd geweest,

«Dewijl zij haar kind bij zich had —

«En nu wil uw vader u verlaten : —

«Anders denkt uwe moeder er over,

«Zij wil liever met haar kind

«Te zamen omkomen, te zamen behouden blijven.

«Anders spreekt uw vader

«Hij wil u verlaten.

«Daarom is 't hart uwer moeder

«Krank, dewijl zij u moet verlaten.

«Negen maanden en negen dagen

«Heb ik u in de dorenbosschen gedragen,

«En nu moet gij alleen blijven, —

«Hoe zou mijn hart dan niet bedroefd zijn!»

De vorstin weende bitter,

Ze bezwijmde, en viel van haar zelve.

De vorst zag den toestand zijner gemalin

En wilde zich zelve dooden,

Zoo was zijn gemoed bewogen :

Hij nam het hoofd zijner gade op zijn schoot.

Door de almacht van den Schepper der zee

Kwam de vorstin weder tot haar zelve en rigtte zich op.

De vorstin weende zeer lang

Toen zij haar kind weder voor 't eerst aanschouwde:

«Indien gij verloren gaat, reine ziel,

«Dat dan uw moeder te zamen (met u) omkome!

«De levensgeest uwer moeder is aan haar kind verbonden

«De glans der oogen uwer moeder is verduisterd,

«De hoop is in haar boezem verbroken,

«Omdat zij u niet meer zien zal.»

De vorstin weende en zeide:

«Loot van mijn hart, glans mijner oogen,

«Nu moeten wij van elkander scheiden,

«Blijf hier mijn kind, wees onbekommerd.»

De vorstin weende bitter,

Haar hart was hevig aangedaan en ontroerd.

«Ik geloof dat gij nog gelukkig zult worden, mijn kind.

«Moge een liefdadig mensch u vinden!»

De vorst wischte zich de tranen af,

Toen hij zijne gade (dus) hoorde spreken.

«Welaan mijne geliefde, laat ons gaan,

«De ochtendschemering breekt bijna door.»

De vorst vertrok, maar wendde zich gedurig om

En wilde weder terugkeeren,

Maar de doorluchte koning vermande zich,

En ging verder, herhaaldelijk omziende.

Beiden, gemaal en gemalin, trokken voort,

Zonder medgezel, zonder vriend,

Ze trokken voort, beangst en bezorgd,

Terwijl de maan helder scheen.

Tot dat ze op eenen hoogen berg zich bleven verlustigen,

En hunne begeerte voldeden, op verschillende wijzen.)

TWEEDE ZANG.

In dezen zang wordt gesproken
Van een' handelaar en zijnen rijkdom.
Zijne goederen en schatten vloeiden over
En hij genoot een ongestoorde vreugd,
In de stad *Indrapoera*,
Waar zijn rijkdom geen weêrga had.
Duizend slaven bezat hij, ouden en jongen,
Van onderscheiden landaard en van *Java* :
Zijne schatten waren weergaloos
Zijn rang was hooger dan die van *Panggawa*.
Hij had twee echte vrouwen
En verscheiden jeugdige bijzitten;
Slechts een weinig donker was het in zijn gemoed,
Dewijl hij geen enkel kind bezat.
Door de bestiering van den Schepper der zee
Ging de koopman, met zijne vrouw,
In den vroegen morgen naar buiten,
En begaf zich regtstreeks naar de rivier.

De koopman LILA DJOEHARA hoorde
Het geluid der stem van een weenend kind,
Welluidend, als de toonen eener fluit,
Uit een verwonderlijk snelle praauw (komende).

Toen hij dit duidelijk gehoord had
Ging hij zelf derwaarts.

En toen hij een kind ontwaarde,
Mèt een gelaat, schoon, als of het geschilderd was,
Verheugde hij zich onuitsprekelijk,
Als of hij een diamantmijn had gevonden.

De beide echtgenooten zeiden tot elkander

«Wiens kind zou dit wezen?

«Een aanzienlijk man moet hier geweest zijn,

«Daar het kind zoodanig is toegerust.»

De koopman verblijdde zich boven mäte,

Terwijl hij 't gelaat (der kleine) zag schitteren.

Hij nam het op in zijne armen en droeg het

Met groote vreugde naar zijne woning.

Hij was verheugd, dewijl hij een kind had verkregen,

En verzamelde zijne bedienden ouden en jongen.

Er waren vier voedstermoeders,

Twee minnen werden er aangesteld;

Het geheele huis en alle vertrekken werden versierd,

Tapijten werden er uitgespreid, zonder einde,

Gordijnen, en behangsels van tapijtwerk,

En een oranje kleurige matras.

De prinses werd op een' zetel geplaatst,

Op een rustbank, met goud ingelegd,

Met de minnen en zoogsters: een volkomen pronkbed;

Kaarsen en lantaarnen en lampen werden opgestoken.

Het hart van den koopman en zijne vrouw

Minde haar als hun eigen kind :

Haar gelaat was gelijk aan MENDOEDARI,

En ze ontving den naam van BIDASARI.

Men vervaardigde nu een visch

Nam er den levensgeest uit, verwisselde dien,

Maakte hem nat in een gouden doos

En deed de doos vervolgens in een kistje.

Voorts maakte de koopman een lusthof

Met verscheiden soorten van plantsoen,

Met bloemvazen, prieelen en lanen

En een' schoonen liefelijken vijver,

Dien hij metselde van edelgesteenten

Afgewisseld door topazen,

Alles in den trant van het land *Pelanygam*,

Een lust voor de oogen :

Het zand was goudzand, de steenen waren albast,

Vermengd met roode paarlmoer en saffier :

Het water was er helder en bijzonder diep.

In dien vijver werd het kistje geplaatst.

Sedert zij BIDASARI gevonden hadden

Verheugden zich de koopman en zijne vrouw

Ze aten en dronken, klaptten in de handen en dansten,

Bewaarden en bewaakten het kind dag aan dag.

Ze lieten tallooze kleederen van geslagen goud,

Halsketenen van onderscheiden vorm vervaardigen,

Sieraden van verschillende soort,

Ringten met juweelen, gordelgespen en doosjes

Dat alles lieten ze maken;

Halsbanden, maanvormige borstplaten en *pedakas*,

Gouden haarbloemen, en *soentings* van *tjempakka*,

Geborduurde muilen naar Soeratsche wijze.

Van dag tot dag

Bewaakten haar de koopman en zijn vrouw:

Terwijl *BIDASARI* voorspoedig opgroeide,

Vermeerderde de schoonheid van haar gelaat.

Haar kleur was schitterend wit en geel

En zij zelf was onbegrijpelijk lief en vlug.

Oorsiersels en armbanden stonden haar goed

Gelijk een edel gesteente in een glas.

Hare schoonheid was weergaloos

En haar gelaat als dat eener hemelsche nimf.

De koopman was regt (met haar) ingenomen en verblijd,

Geen de minste oncenigheid ontstond er.

Zij had zooveel kleederen, dat men ze niet kon dragen,

Gelijk eene vorstin van *Java*.

In een woord, in het geheele land,

Was er geen tweede, als *BIDASARI*.

Nu wordt gesproken van *DJOEHAN MENGINDRA*

Die als Sultan regeerde te *Indrapoera*,

Zijn rijk was weergaloos groot,

Voorzien van *mantris* en *bandharas*,

En duizenden van jonge uitgelezen krijgslieden,

Die allen zaten aan den voet van den troon.

De doorluchtige vorst

Was reeds twee jaren gehuwd

Met de vorstin *LILA SARI*

Lieftallig, aanminnig en vernuftig.

Indien men de *desa* of *negerie* vergelceek,

(Vond men) niemand gelijk aan de vorstin.
De koning was uitstekend schoon van gedaante
En had in *Indrapoera* zijn weerga niet :
Zijne wijsheid en zeden waren naar behooren,
En zijn mond bevallig in 't aanspreken en vragen.
Zoo lang hij gehuwd was geweest
Met de vorstin LILA SARI,
Had hij haar lief en beminde haar teeder
En willigde al hare verlangens in.
De vorstin zag het gedrag van den vorst,
En ook tusschen hare liefde was geen onderscheid.
Maar zij verhovaardigde zich in haar gemoed
«Niemand (zoo dacht ze) is mij gelijk!»
Zoo werd dagelijks hunne verëeniging nauwer
Als die van ziel en ligchaam.
(Ook) de koning vermeende, dat er geen twee waren
Als de vorstin, dat ze een' uitmuntenden inborst had.
Op zekeren dag gebeurde het,
Dat de beide echtgenooten zaten te spelen en te boerten,
De vorstin zong den beminden vorst toe :
«Kom geliefde, hoor mij aan,
«Uwe liefde verzekert gij mij dikwerf,
«Maar ik doorgrond toch uw gemoed nog niet.
«Indien mij eenig gevaar dreigde,
«Zoudt gij mij dan nog getrouw blijven?»
De vorst grimlachte en zeide :
«Moge geen gevaar u dreigen, mijne geliefde,
«Maar (in alle geval) staat het vast in mijne ziel
«Zoo gij bezwijkt, bezwijk ik met u.»
Verblijd hernam de vorstin :

«o Schoone en voortreffelijke vorst,
«Zoo er eens eene lieve uitstekende vrouw was,
«Zoudt gij haar dan tot uwe tweede gemalin nemen?
De koning antwoordde lagchende:
«Geliefde, uitmuntend van inborst,
«Welke volmaakte (vrouw) zou men mij kunnen brengen,
«Daar er geen twee zijn, zoo als gij?
«Gij zijt liefvallig, gij zijt volmaakt,
«Waar zou ik nog eene als gij kunnen zoeken?
«Al zocht ik het gehele land door,
«Uw gelijke vond ik niet, geliefde vorstin!
«Mijn ziel! gij zijt van een doorluchtig geslacht,
«Gij zijt zonder gebreken, verstandig en schoon gevormd:
«In de gehele *dessa* is er niemand gelijk gij,
«Als de hemelsche schimmen in de wolken zijt gij.
«Schoon is uw gelaat, als geteekend,
«Bevallig en lief zijt gij in mijn oogen,
«Gij zijt in mijn hart gegrift,
«Waarvan het gevoel onverdeeld is.”
De vorstin grimlachte en verblijdde zich;
Zoodat haar gelaat gloeide van vreugd,
Maar eensklaps woelde de gedachte in haar hoofd:
«Wie weet of er geen schooner is (dan ik).”
De vorstin riep uit:
«Hoor mij aan, geliefde,
«Indien er eens een vrouw was als een cherub,
«Zoudt gij die dan tot uw echtgenoot willen maken?
«Indien zij in uwe oogen
«Schooner gevormd was dan ik,
«Zou uw gemoed dan niet ontvlammen?”

De vorst grimlachte en antwoordde niet.
De vorstin grimlachte en vervolgde,
Terwijl zij de houding van den vorst gadesloeg :
«Zoo dus uw houding is,
«Zoudt gij haar zeker huwen.»

De doorluchtige vorst antwoordde toen :
«Mijn hoofd, mijn fijn bewerkt goud,
«Indien haar uiterlijk en geboorte u gelijk waren
«Zou ik haar tot een lotgenoot maken van u.»

Toen de vorstin hem dus hoorde spreken,
Beefde zij, en vergat zich zelve,
Wierp een' zijdelingschen blik (op den vorst),
Stond op, en verliet den vorstelijken zetel.

Spoedig greep haar de vorst,
Die met haar wilde kortswijlen, en zeide :
«Goud, robijn, dierbre geliefde,
«Wees niet vertoornd, bid ik u!
«Loot van mijn hart, licht mijner oogen,
«Voed geen achterdocht in uw gemoed
«Omdat gij mij gevraagd hebt,
«Antwoordde ik u.»

De vorst at *siri*
Omhelsde haar, kuste haar, en gaf haar een *sepah*,
Hij streelde en vleide haar, en vernederde zich voor haar.
Toen werd haar gelaat weder vriendelijk.
Zij hoorde naar zijne zachte, welluidende liefkozingen,
Ze speelden en boertten en rustten uit.
Maar het hart der vorstin bleef zwaarmoedig,
Ze zat te treuren als een uil,
En dacht bij haar zelve :

«Welaan, morgen zal ik laten zoeken;
«Ik vrees, dat er misschien in het land,
«Onder al de staatsdienaren een meisje is
«Schooner van vorm dan ik :
«'k Zal haardan door list in mijn magt trachten te krijgen.
«Vernietigen zal ik haar, om aan mijn wraak te voldoen,
«Opdat ze mijn mededingster niet worde.
«Als de koning een tweede huwelijk aangaat,
«Zal hij haar meer beminnen (dan mij),
«Dan zal hij voor de jongere van liefde vervoerd zijn,
«En zoo zou mijn gemoed gedurig verscheurd worden.»
Die verschillende gedachten vermeerderden haren toorn,
Als of (haar gemoed) met zuur en zout vervuld was.
«Laat ik vervloekt zijn
«Zoo ik maar niet (in mijne liefde) te gronde ga!»
Het gemoed der vorstin werd niet verruimd,
Ze zuchtte en treurde in de eenzaamheid.
Toen de dag aanbrak
Stonden de koning en zijne gade op,
En gingen, als jonggehuwden, zich baden;
Onovertreffelijk was de schoonheid hunner vormen,
Gelijk bloemen tot een snoer gevlochten.
Na gegeten te hebben, vertrok (de koning)
Verzeld van al zijne *mantris*
En van talrijke kooplieden.
Ondertusschen beval de vorstin LILA SARI
Haar eenen goudsmid te zoeken :
Ze liet hare vier *dayangs* roepen,
Die kwamen en zich nederzetten.

Dang WILAPAT boog zich neder en zeide :

« Heil u vorstin, volmaakt in eigenschappen! »

Toen beval de vorstin :

« *Dayang's* gaat gijlieden

« Mij goud en stofgoud halen,

« En brengt dat bij een' goudsmid;

« *Dayangs* gaat gijlieden, en zegt hem,

« Dit goud medenemende,

« Dat hij, naar mijn verlangen,

« Dezen waaijer make, met juweelen omzet,

« Versierd met robijnen en paarlen;

« En een volkomen maagdelijke kleeding.

« Verwekt vooral geen opzien of ophoop;

« En spoedig wil ik het gereed hebben. »

De *dayangs* haastten zich

Namen het goud aan, en bogen zich,

Begaven zich buiten de stad

En doorzochten de geheele *kampong* der goudsmeden.

De *dayangs* naderden het huis van een' smid

Bogen zich en bevalen,

Terwijl zij het goud uitspreidden en vertoonden,

(Het kleed) te vervaardigen, en dat wel spoedig.

Het goud werd nu geslagen, schitterend

Van verscheiden amethisten en juweelen,

Een wonder was het werk om te zien,

Een kleedingstuk der gemalin van een' sultan;

't Werd omzet met een menigte edele gesteenten,

Waarvan de waarde niet te bepalen valt.

Drie dagen later, op den vierden (dag),

Was de kleeding geheel gereed.

(Al dien tijd) had de vorstin niet gegeten,

Wegens de droefheid, die zij gevoelde.

De goudsmid boog zich en bragt

Den waaijer, dien hij gemaakt had.

De vorstin nam dien aan en lachte

Toen zij zag dat de waaijer uitmuntend was

Er er zoo geen twee waren,

Onder de kleedingstukken der Javaansche vorstinnen.

De vorstin vond er behagen in, dien te beschouwen,

En riep de vier *dayangs* te zamen.

«Ik verzoek u *dayangs*, gaat,

«Ik wil u een geheim toevertrouwen,

«Gaat *dayangs*, bid ik u,

«In de *kampong* der *mántris*,

«Om deze kleeding te verkoop te bieden

«En te vertoonen.

«Laat haar zien aan ieder die 't verlangt,

«Maar geeft haar niet aan anderen (uit uwe handen).

«Biedt deze kleeding te koop aan,

«Maar noemt den prijs niet.

«Ziet dan overal naauwkeurig toe,

«Of er ook iemand is, lief en schoon,

«Uitstekender dan mijne eigen schoonheid;

«(Vindt gij die) keert dan spoedig herwaarts.

«Als gij mijn verlangen volbrengt,

«Dan wil ik u al geven wat gij begeert,

«Dan zal ik u alle vier verhoogen

«En u tot opzigtsters van 't paleis verheffen.»

De *dayangs* waren te vertrouwen,

Ze namen afscheid en vertrokken.

Allen die zij ontmoetten werden haar vrienden
Of haar bekenden.

Ze wisten de menschen zeer te behagen,

Gingen de gansche *kampong* door,

Zetten zich in alle winkels neder

En hielden zich als bevangen menschen.

Al de bedienden der *mantris*

Zeiden tot de *dayangs* :

«Wat hebt gij toch te koop?

«Wilt gij uwe waar niet voor den dag halen?»

De vier *dayangs* waren vrolijk

En antwoordden aan allen, oud en jong :

«Waartoe zouden wij ze openen,

«'t Past niet ze u te toonen.»

Maar de menigte hield aan met vragen :

«*Dayangs* wat is dat toch?

«Berigt ons wat gij bij u hebt, opdat wij het weten»

«Wij verlangen er maar iets van te zien.

«Indien het voor ons niet geschikt is,

«Laat het ons dan naar onze meesters brengen.»

De *dayangs* grimlachten en zeiden :

«Kunnen wij medegaan?»

En tevens lieten zij een' armband zien,

Dien ieder, die hem zag, bewonderde,

Omdat zijne schoonheid bovenmate was.

Ijlings gingen (de bedienden) naar hunne woning,

En zeiden, toen ze waren binnengekomen,

«Wilt gij goederen koopen, meester!

«De *dayangs* uit de stad

«Hebben eene volkomen kleeding te koop.»

Toen de dochters der *mantris* dit hoorden

Waren zij buitengemeen verheugd

En zeiden : « Gaat

« Brengt haar spoedig herwaarts. »

De bedienden der *mantris* gingen naar buiten

Om de *dayangs* te ontmoeten, en zeiden :

« Onze meester roept u, (om te zien)

« Of (uwe waar) hem misschien aanstaat. »

De *dayangs* gingen allen in huis,

Onder veel beleefde gebaren.

En al de meisjes vroegen :

« Hoeveel is de prijs, *dayang* WIRAWAN ? »

De *dayang* POEDAGAH antwoordde haar,

Terwijl zij eene goede houding trachtte aantenemen :

« Ik zal naar huis gaan, om naar den prijs te vernemen,

« Spoedig zal ik terug zijn. »

De *Dayang* WIRAWAN voegde er bij :

« 't Is een vorstelijke kleeding ;

« Als ik den prijs weet

« Zal ik 't u mededeelen. »

Zoo spraken zij, en

Als ze overal rond hadden gezien

En er niemand in hare oogen bevallig was

Niemand, die haar beviel,

Verzochten zij haar afscheid te mogen nemen,

En gingen de *kampong* der *mantris* weêr binnen.

Ze hadden nu overal rondgezocht,

(Te lang voor) het ongeduld der vorstin,

Ze waren op alle plaatsen geweest,

De geheele *kampong* door, niets bleef haar verborgen.

Maar waar ze ook meisjes hadden gevonden,
Niemand had de eigenschappen (der vorstin).
Toen zeiden de *dayangs* tot elkander
Moede van den geheelen dag te loopen:
«Waar zullen wij nu nog zoeken?»
«Wacht! in de *kampong* der vreemdelingen en priesters.»
De *dayangs* gingen ook daar overal rond,
De kleeding van zuiver goud mede brengende,
Maar ieder die haar zag, zeide:
«Die kleeding past ons niet.»
Overal sprak men bij zich zelve:
«Wat heeft toch de koningin,
«Dat zij deze kleeding laat verkoopen?»
Niemand durfde ze te nemen.
Nu gingen de *dayangs* naar de *kampong* der kooplieden
Die dubbelde omheiningen had,
Luide was daar het gejoel en geschreeuw:
Ze traden binnen, gingen naar de *langar*,
En zeiden tot elkander:
«In deze *kampong* is meer geschreeuw
«En handgeklap en spel en dans, dan in die der *mantris*,
«Laat ons het hier eens beproeven.»
De vier *dayangs* vroegen (overal):
«Is de meester in de stad?»
«Wil hij geen goederen koopen?»
«Wij verkoopen deze voortreffelijke (waar).»
Als de jonge lieden buiten de
Omheining deze stem hoorden,
Openden zij de deur en zeiden.
«Wat verlangt gij *dayangs*?»

De *dayangs* zeiden dan tot elkander :

«Wij zoeken den koopman te spreken,

«Wij hebben vele kleedingstukken te ontpakken,

«Indien zijne vrouw ze wil koopen.»

De *dayangs* voegden er dan lagchende bij :

«Die kleeding, welke wij bij ons hebben,

«Is onovertreffelijk en weergaloos,

«Vervaardigd door iemand uit *Java*.»

Toen de bedienden van **BIDASARI**

De *dayangs* zagen :

Zeiden ze tot haar :

«Brengt (die kleeding) hier.

«Geeft haar ons slechts, dan zullen wij

«Deze Javaansche kleedingstukken

«Naar onzen meester brengen,

«Die er wel een of twee van zal koopen.»

De *dayangs* grimlachten en zeiden :

«'t Zijn onze goederen niet;

«Indien een der edelgesteenten er van verloren raakte

«Dan zouden wij zeker bestraft worden.

«Want al de kleedingstukken, zooveel

«Wij medegebragt hebben, zijn van de vorstin :

«Wat gij er van verlangt, daarop kunt gij bieden,

«Als 't naar behooren is, dan zal ik ze u geven.»

De *dayangs* (van **BIDASARI**) verblijdden zich.

En zeiden: «zit, lieven, neder en wacht :

«Wij zullen **BIDASARI** dit mededeelen,

«En hooren of zij (de kleedingstukken) ook zien wil.»

Ze gingen verheugd weder naar binnen

En vonden het meisje zitten op haar zetel

En daar beneden hare zoogmoeders en voedsters.

De *dayangs* bogen zich en zeiden :

«Wilt gij ook kleedingstukken koopen

«Van goud gemaakt en uitstekend schoon?

«Jonge bevallige *dayangs* hebben ze gebragt:

«Ze zeggen, dat de vorstin ze laat verkoopen.»

Toen BIDASARI dit hoorde, verblijdde zij zich zeer

Grimlachte en zeide :

«Gaat *dayangs* en haalt mij die kleedingstukken hier

«Ik wil ze zien.»

De *dayangs* antwoordden :

«Wij zelve hebben dit reeds gezegd,

«En verlangden de kleeding hier te brengen,

«Maar de *dayangs* willen het niet toestaan.

«Ze zeggen, dat ze er zeer bang voor zijn

«Omdat het eene vorstelijke kleeding is uit de stad.

«Ieder die ze koopen wil

«Kan haar roepen, dan zullen zij ze zelve brengen.

BIDASARI hernam :

«Gaat die *dayangs* hier roepen,

«Wanneer hare goederen mij aanstaan,

«Dan wil ik er van koopen.»

De *dayang dang* RĀTNA WĀTIE ging naar buiten

En vond de *dayangs* (der vorstin) nog wachten :

Ze riep haar, omdat het meisje (BIDASARI)

De goederen verlangde te zien.

De vier *dayangs* gingen gezamenlijk naar binnen :

Ze gingen, verrukt van blijdschap,

Maar hare houding was liefelijk en zacht

Als of ze bedeesd en beschaamd waren.

Weldra werden ze door de voedsters aangesproken :

«Komt, jonge dames,

«Wij allen zijn onderdanen van den koning,

«Komt binnen, oudere zusters en vriendinnen.»

Toen de *dayangs* nu rondgezien hadden

Waren ze verbaasd op 't zien der gestalte van BIDA.

Het hart klopte haar in den boezem

Nu ze haar schoon gelaat aanschouwden.

Ze zeiden tot elkander :

«Het gelaat van BIDASARI is uitstekend,

«Bevalliger dan dat der vorstin,

«'t Is als het kind van een hemelsch wezen :

«Als de koning zelf haar ziet

«Zal hij haar zeker tot gemalin nemen :

«Haars gelijke is er niet in het land,

«Haar gelaat is als dat van MENDOEDARIE.»

De voedsters zeiden lagchende :

«Waarom zijt gij zoo (verwonderd) *dayangs*?

«Haalt al wat gij gebragt hebt voor den dag;

«Waar zijn nu die kleedingstukken van *Java* ?»

De *dayangs* schrikten en waren beschaamd

En spraken verward :

«Zie hier de vorstelijke kleeding,

«Die door de doorluchte vorstin wordt verkocht.»

Lagchende voegden zij er bij :

«Wij allen zijn zeer verwonderd

«Bij 't zien van dit uitstekend meisje

«En zijn onbegrijpelijk met haar ingenomen.»

Toen BIDASARI de buitengemeen

Fraaije kleederen zag,

En den waaijer met juweelen en opalen ingelegd
En met *lapis lazuli* afgezet,
Schoof zij de beteldoos aan, opdat zij *siri* zouden eten.
En nam zij den waaijer in haar handen.

«Ziet eens zoogmoeders,

«Hoe uitstekend schoon deze waaijer is.

«Ik heb allerlei kleederen,

«Maar, zulk een waaijer ontbreekt mij.

«Gaat spoedig, mijne besten,

«En vraagt goud aan mijnen vader.»

Een van haar ging

Naar den koopman en zijne vrouw:

Ze boog zich en zeide:

«Uw kind zendt mij hier,

«Het beveelt mij u goud te vragen, [pen]

«Daar zij een' met juweelen omzetten waaijer wil koo-

«Die door de *dayangs* uit de stad is medegebragt

«En het eigendom is der vorstin.»

Toen hij de *dayangs* dus had hooren spreken,

Zeide de koopman tot zijne vrouw:

«Ga spoedig, en onderzoek die zaak,

«En weeg het goud af en geef het haar.»

Ze ging — en hij volgde haar

Ze zetten zich naast hun kind neder,

Zagen de uitmuntende kleedingstukken

En verwonderden er zich over in hun gemoed.

Maar de vrouw van den koopman was zeer verstandig.

Het gelukkig denkbeeld viel haar in:

«Die handelwijze der vorstin is niet zonder reden,

«Wie weet, of er geen kwaad onder schuilt.»

Daar zei' ze tot **BIDASARI** :

«Koop dien waaijer niet!

«Niet mijne lieve, omdat ik hem u niet geven wil :

«Ik zal een' dergelijke voor u zoeken.

«Laat uwe moeder er een voor u laten maken :

«Bij den goudsmid zal ik hem bestellen ,

«En meer edelgesteenten zal ik er omzetten, dan om deze.

«Laat haar den waaijer der vorstin maar weder mée-

Maar toen de moeder hare houding zag, [nemen.]"

Gevoelde zij medelijden met haar,

Kuste haar en zeide :

«Houd u stil mijn kind, mijn gouden maagd,

«Deze waaijer is zoo uitstekend niet :

«Ik zal er u laten slaan schooner dan deze.

«Van allerlei vorm en gedaante,

«Die met deze niet te vergelijken zijn."

Doch **BIDASARI** weende bitter —

Haar moeder omhelsde haar, maar zij was boos :

«Als mij deze waaijer niet gegeven wordt,

«Dan verdoe ik mij zelve."

De koopman **LILA DJOEHARA** hoorde dit,

En begaf zich daarop spoedig derwaarts,

Nam **BIDASARI** op zijn schoot

Streelde haar en gaf haar een *sepah*.

«Tak van mijn hart, wees niet boos,

«En niet bedroefd van gemoed.

«Al is de prijs ook zoo hoog,

«Als gij zwaar zijt, toch zal ik hem koopen.

«Gij *dayangs*, die dezen waaijer hier hebt gebragt,

«Wat is de prijs er van?"

De *daijang* TJENDRA MELINEI antwoordde:

«Als't twee *timbangs* was, zoudt gij haar durven koopen!

De koopman grimlachte en zeide:

«Ik ben wel arm en niet rijk,

«Maar omdat mijn kind mijn oogappel is,

«Zal ik, kunnen of niet, den waaijer koopen.»

Het goud werd gewogen en gegeven;

De *daijangs* bogen zich en vertrokken;

Ze kwamen terug bij de vorstin

Die, haar ziende, haar toeriep: «kom hier.»

Daarop fluisterde de vorstin haar toe:

«Hebt gij kunnen rondzien?»

De *daijangs* bogen zich en zeiden: «Ja!

«En hebben met slimheid gesproken.»

Ze traden alle vier in 't slaapvertrek der vorstin,

En bogen zich langzaam, en zeiden:

«Door de overmaat van uw geluk

«Hebben wij het verlangde gevonden.

«Wij hebben verscheiden *kampongs* doorgelopen,

«En ons vermoeid door ginds en her te loopen,

«Wij hebben dorst en honger geleden,

«En ons vreesachtig hart werd moedig.

«Wij zijn overal rond geweest.

«En wij allen weten thans duidelijk,

«Dat er in onze oogen niemand bevallig is

«Dan onze doorluchtige vorstin.

«Er was echter een *kampong* van kooplieden

«Rijke en aanzienlijke menschen,

«De weg was er eng en moeilijk

«En naauw door (vele) dubbelde omheiningen,

- «Daar bevond zich eene vorstin,
«Met een gelaat onvergelykelyk schoon.
«Met vormen als een engel uit den hemel,
«Als een dijk van honing tegen de zee.
«Ja hoe veel engelen er ook zijn mogen,
«Geen der vrouwen van dat land is aan haar gelyk.
«Haar houding is naar behooren, ze is wel opgevoed en
«En haar naam is BIDASARI. [verstandig,]
«Indien de doorluchte koning haar ziet
«Wat zal er dan gebeuren?
«Dan zal hij dit meisje tot zijne gemalin maken,
«En haar al de liefde van zijn hart schenken.
«Tenger is ze, welgemaakt, bijna maagd,
«Bevallig zijn haar bewegingen en ongekunsteld.
«Gelyk een wolk die een glansrijk licht bedekt,
«Zoo bewaken haar de koopman en zijne vrouw.
«Heur haar is gekruld, als een geopende bloesem.
«Moeijelyk zal men het zoo elders aantreffen,
«Wel is het een kind van een' koopman
«Maar hij zou't voor geen kind van een' *mantri* ruilen.
«Haar voorhoofd is als de maan, die een dag oud is,
«Als een ring te *Ceilon* vervaardigd.
«Indien gij haar tot gezellin neemt,
«Zal het schoon staan, als zij u verzelt.”
- De vorstin hoorde dit en antwoordde:
«Ik voel den haat in mijn gemoed (ontbranden),
«Dat mijne oogen haar niet zien!
«Mijn hart is reeds woedend, nu ik van haar hoor.
«Waar ziet gij (aan haar ligchaam)
«'t Geen schooner is dan mijne gestalte?”

De *dayangs* hernamen eerbiedig: «Uw verstandig spreken

«Vorstin, hebben wij nog niet gevonden, —

«Maar de blik harer oogen is zacht

«Lief is haar grimlach en haar lonk,

«Haar kleur is als een groene *tjampakka*

— «Als een pas geteekend beeld.

«Haar wangen zijn als de sneb van een vliegende vogel;

«Haar schouders als de schouders der *wayang*;

«Haar hals zagen wij gaarne,

«Als zij een *pinang* eet, schijnt deze er door heen.

«Haar neus is als de knop der jasmijn,

«Haar gelaat als de door van een ei,

«Zuiver zijn haar eigenschappen als kristal

«Haar kapsel, *mayang mongkoor*, staat haar goed.

«Haar lippen zijn als een fijn geschaafd kistje,

«Haar hals is als een gedreven doos,

«*Soenting*s van *angrek*-bloemen staan haar goed,

«Daardoor wordt het schoon van haar gelaat verhoogd.

«Haar tanden zijn als een glinsterende granaat,

«En 't hart opent zich, als men haar ziet:

«Al zijn er ook tien gemoederen die treuren,

«Als ze haar zien, dan verheugen ze zich.

«Haar leest is slank, haar boezem wel gevormd,

«Haar borsten zijn als *kepoedang*-eieren.

«'t Was ons een zaligheid haar te zien,

«Gelijk eene vorstin van den berg *Lidang*.

«Haar dijen zijn, als die van een sprinkhaan,

«Als een juweel in een stolp,

«Haar schoonheid is weërgaloos,

«Ieder die haar ziet wordt er door getroffen;

«Haar beenen zijn als zwangere padie aren ,
«Volkomen zijn haar woorden en haar verstand ,
«Liefderijk is ze en meêdoogend en goedwillig ,
«Haar gelaat is gelijk aan NILAGENDI.
«Haar hielen zijn als een hoenderei ,
«Als eene vorstin in *Siam*.
«o Zij behoort hier te vertoeven
«En te voorschijn te treden , als gij gehoor verleent.
«Haar vingers zijn tenger als de pennen van een stekelzwijn ,
«En de nagel aan haar linkerhand staat haar goed.
«Wel zijn er vele dochters van de *mantris* ,
«Maar geen een is er gelijk aan BIDASARI.”

Toen de vorstin de *dayangs*

BIDASARI dus hoorde prijzen ,
Was haar zielesmart hevig
Als of ze zich aan een doorn gestoken had.

Ze bliksemde met haar oogen en zeide :

«Verhaal er mij niet meer van ,
«Als gij mij inderdaad lief hebt ,
«Maak dan dit berigt niet ruchtbaar.”

De *dayang dang* BIDOERIE boog zich en zeide :

«Voorzeker hebben wij u lief ,
«Wat zouden wij toch meer zoeken —
«Want gij zijt eene voortreffelijke vorstin.”

De vorstin LILA SARI hernam :

«Welaan *dayang dang* BIDOERIE ,
«Indien het waarlijk is , zoo als gij zegt ,
«Schaak mij dan BIDASARI.”

De *dayang* boog zich en zeide :

«Heb geduld vorstin ,

«Laat ons eerst goed overleggen

«Dan is daarna de uitvoering gemakkelijk.»

De *dayangs* bogen zich en vertrokken

Om BIDASARI te ontmoeten;

Wanneer ze eenen dag niet kwamen

Dan liet het meisje haar roepen :

Zoo duurde het twee maanden

Dat de *dayangs* bij haar uit- en ingingen,

Ze knoopten vriendschap met haar aan

En hadden haar inderdaad lief.

De koopman en zijne vrouw zagen

Hoe de *dayangs* daar gedurig kwamen,

Hoe ze BIDASARI beminden.

Daarom gaven ze haar wat ze verlangden.

Toen spraken de *dayangs* tot elkander

«Door wat middel zullen wij haar schaken ?

«Want we gevoelen mededoogen met haar

«En zij heeft ons hartelijk lief.

«Haar vader en moeder vertrouwen ons,

«Laten ons met haar eten en drinken,

«En geven ons menig geschenk : —

«Maar als de vorstin ons vraagt, wat zullen wij zeggen ?

«Want de vorstin is eene magtige koningin,

«Als zij eens doet al wat zij zegt! —

«En als we het kind dezer menschen ongelukkig maken,

«Doen we dan geen zonde? —

«Maar de vorstin is zoo onstuimig van aard

«Wij kennen reeds haar vertoornde woorden,

«Als de koning van deze zaak hoort spreken,

«Dan reeds ontvlamt hare jaloezij.»

Dang DJOEDAH zeide :

« Wij zouden naar haar toe kunnen gaan ;

« Een goed woord zal (misschien) nuttig wezen

« Om haar hare gemoeds-aandoening te stillen.

« (Wel) is zij immers onze meêsteres

« (Maar) de koning heeft de hoogste magt ;

« Indien BIDASARI den troon verwierf

« Zou 't ons dan aan een ambt ontbreken ?

« Wij verlangen geen opzieners meer te worden ,

« Want 't geen zij begeert is niet verplichtend en betame-

« Zoo wij eene daad van trouweloosheid pleegden [lijk :

« Zouden wij een vloek op ons laden. »

Nadat zij dus gesproken hadden ,

Gingen zij naar de *kampong* der kooplieden ;

Haar bedoeling was naar DJOEHARA te gaan

Om te verkrijgen wat zij verlangden.

Ondertusschen wachtte de vorstin LILA SARI

Op de komst van BIDASARI

Van den eenen dag tot den anderen.

De *dayangs* kwamen niet terug.

Een *mandar* ging haar zoeken

En ontmoette *dang* BIDOERI ;

De *mandar* zeide tot haar : « Kom vriendin ,

« De vorstin ontbiedt u. »

Spoedig begaven de *dayangs* zich tot haar

En vonden den vorst aan zijn' maaltijd.

Ze naderden zich , wellevend buigende :

De vorstin zag haar met een oogwenk aan ,

Te kennen gevende van niet te spreken

Als de vorst het hooren kon.
De *dayangs* grimlachten verheugd
En wenkten (terug) met haar oogen.
Nu had de vorst gegeten,
Nam *siri* uit de *betel*-doos,
Gebruikte reukwerken
En schertste en vermaakte zich.
«Geef mij *siri*, mijne lieve,
«Ik wil nu naar het pavillioen gaan,
«En alle jonge lieden leeren
«Te paard met pijl en boog te schieten.»
De vorstin lachte en zeide:
«Welaan, mijn vriend, ga u vermaken,
«Oefen onze krijgslieden,
«Opdat ze in den wapenhandel bedreven worden.»
Daarop ging de vorst naar het pavillioen,
Liet allen die er ervaren in waren verzamelen,
Liet hen verschillende spelen uitvoeren,
En vermaakte zich met het aantezien.

Onderwijl ontbood de vorstin LILA SARI

De *dayangs* bij zich:
«Waarom komt gij zoo laat terug?
«Waar is zij, die BIDASARI?»
Dang BDOERI, naderde zich buigende, en antwoordde:
«'t Was moeilijk haar te schaken,
«Want de koopman en zijne vrouw
«Scheidten zich geen enkelen dag van haar:
«Haar moeder bemint haar bovenmate,
«Bewaakt en behoedt haar goed:

«En al de zoogmoeders en minnen
«Zijn gedurig om en bij haar.
«Indien gij dit verlangt, vorstin,
«Zou 't goed wezen haar van hare ouders te vragen,
«Neem haar dan aan als uw kind,
«Want ze is nog zoo jong:

«Als gij haar lief hebt,
«Dan zult gij, al wat gij verlangt, van haar vader
«Want haar vader is zeer rijk [verkrijgen,
«En daarenboven komt zijn kind dan onder uwe zorgen.
«Indien gij beveelt haar hier te brengen
«Laat ons dan alleen derwaarts gaan,
«Want BIDASARI wil
«Ons gaarne volgen.»

Voorts roemden ze, op allerlei wijzen, LILA SARI,

Ten einde 't gemoed der vorstin zachter te stemmen.

Maar de vorstin boog het hoofd en zweeg,

Haar hart was bitter bedroefd.

Ze overlegde in haar valsch gemoed,

Dat gloeide als of 't verbranden zou:

«Die *dayangs* hebben het kind van den koopman lief,
«Dat is een moeilijke zaak.

«Welaan, dan zal ik haar door list trachten te verkrijgen,
«Opdat ze mijn mededingster niet worde.

«Wanneer BIDASARI in mijn magt
«En bezweken is, dan eerst zal mijn hart genezen zijn.»

Toen zeide de vorstin :

«Gaat *dayangs*, ik beveel het u,

«Naar den koopman en zijne vrouw

«Om BIDASARI hier te brengen.

«Indien de koopman LILA DJOEHARA

«Mij opregt genegen is en lief heeft,

«En beiden mijn broeder en zuster willen worden,

«Dan wil ik BIDASARI tot vorstin verheffen.

«Reeds sedert drie jaren ben ik aan den koning gehuwd.

«Veel schatten zijn in dien tijd verspild,

«Mijn ligchaam zal bijna reeds veranderen (van ouderdom).

«En nog heb ik geen kind.

«(Daarom) *dayangs* vertrekt spoedig,

«Neemt de *dayang* MENGENDRA mede;

«Als BIDASARI komt,

«Verbergt haar dan gedurende een of twee dagen;

«Spreekt zelve zacht en vriendelijk

«Tot den koopman en zijne vrouw.

«Spreekt op deze wijze

«Tot den koopman LILA DJOEHARA :

«Indien zij BIDASARI willen afstaan

«Zal het aanzien der vreemden en priesters daardoor

«Laat de koopman niet bedroefd wezen. [rijzen.

«Ik zal zijn kind niet vernederen :

«Als hij sterk naar haar verlangt,

«Laat hij dan herwaarts bij mij komen (om haar te zien).

Toen de *dayangs* haar dus hoorden spreken,

Bogen zij zich verheugd:

Ze namen den noodigen toestel mede,

En tien *mandars* volgden haar.

Als de *dayangs* aangekomen waren,

Bogen zij zich voor den koopman en zijne vrouw,

En bogen zich voor BIDASARI,

Die haar dadelijk toeriep: «komt hier!»

Maar de koopman zeide : « wat wilt gij toch ,

« Dat gij in zulk een groot getal hier komt ? »

De *daijangs* antwoordden :

« De wijze koningin heeft ons gezonden.

« De groete van de vorstin

« Aan den heer en zijne vrouw ;

« Indien gij haar genegen zijt , en het toestaat ,

« Dan komen wij BIDASARI halen »

Toen de koopman deze taal hoorde

Sloegen hij en zijne vrouw zich op de borst :

« Ach mijn kind is slechts

« Het eenige kind van hare ouders !

« Moeijelijk is het een ervaren vorsten-dienaar te wezen :

« Daarenboven is mijn kind zeer eigenzinnig.

« In hare handelingen volgt zij haar eigen wil ,

« Ook is haar gelaat nog niet gevormd.

« Ik bid u , *daijangs* , keert terug ,

« Bidt de vorstin om vergeving ,

« Buigt u tot op den grond voor de doorluchtige koningin ,

« Zegt haar dat ik mijn vleesch pijnig en verscheur ! »

De *daijangs* waren bedroefd van ziel

En zeiden met zachtzinnigheid :

« Verontrust u niet te zeer

« Over de bevelen der vorstin . »

De *daijangs* bragten al de woorden der vorstin over—

Toen eerst klaarde 't gelaat van den koopman weder op .

Hij en zijne echtgenoot hoopten zeer

Dat de vorstin BIDASARI zou lief hebben ,

En daarom hervatte hij :

« De bevelen der vorstin draag ik op mijn hoofd ;

«Niet dat ik mijn toestemming niet wil geven [wezen.
«Ik was maar bevreesd, dat BIDASARI berispelijk zal
«Ik maak haar (dan) tot de dinares der vorstin,
«De eenige meesteres van 't gansche land,
«Te meer nog dewijl zij haar tot kind heeft aangenomen
«Behoort BIDASARI derwaarts te gaan.
«Ik verzoek de vorstin slechts,
«Dat zij om de drie dagen hier mag komen,
«Want het meisje is nog gewoon bij anderen te zijn
«Daar ze nog nimmer een dag van ons gescheiden
Daarop hernam de *daijang dang* BIDOERI [was."
«Wij kunnen dit der vorstin mededeelen,
«Want waarom zou die voortreffelijke koningin
«BIDASARI niet deze vrijheid willen geven."
Nu werd BIDASARI door haar ouders gebaad
En verschoond door al hare zoogmoeders,
Ze werd door de jeugdige bijzitten gewasschen
En met geurig reukwerk gewreven.
Nadat ze dus was gebaad,
Dekte men haar toe, en verwisselde hare kleederen.
Ze werd versierd met een kleed,
Een *sijrash* beschilderd met *pekan*-bloemen,
En satijn in 't Westen gebloemd,
Met gouden randen omzoomd.
Ze droeg een plaat van gedreven goud [en gebloemd;
Vastgehecht door een gordel ingelegd met juweelen
Een opperkleedje van oranje-zijde
Met knoopjes, waarin slangen gegrift waren.
Aan beide handen had zij drie armbanden,
En juweelen ringen droeg ze, duizenden waard,

En oorsieraden in den vorm van een vliegend rad,
Wier fraaiheid uitstekend was.

Ze had goed bewerkte gouden enkelringen.

Dat alles verhoogde haar bevalligheid;

(Nog droeg) ze *soentings* van goud gemaakt :

Gekroond met (gouden) *tjempakka*,

Geschakeerd met *mendaliek*-bloemen;

Jammer dat ze geen *pedaka* droeg.

Nadat ze dus getooid was, waren haar bevalligheid

En schoonheid nog verhoogd en onovertrefbaar :

Haar gelaat was gelijk aan de hemelsche *SPRABA*,

Toen zij op aarde nederdaalde.

De *daijang* LIMANGAN kleepte haar naar behooren

Zoodat haar schoonheid was als een hemelling,

Als een bloem in een bloemvaas

Wier geur zich verspreidt zoo ver men zien kan.

Toen ze alzoo was versierd

Werd ze, onder tranen, gekust en omhelsd;

Zoo werd ze dagelijks geliefkoosd,

En daarom scheen ook zij te willen weenen.

Toen vermaanden haar de koopman en zijne vrouw,

Terwijl zij haar omhelsden :

«Verootmoedig u diep

«Onder de voetzolen der vorstin :

«Bedenk wel, dat gij op u zelve let,

«Gij zit daar in tegenwoordigheid van den vorst en

«Als gij naar ons verlangt te gaan [de *mantris*.

«Verzoek het dan aan de vorstin :

«Gij zit onder den vorstelijken zetel,

«Draag wel zorg, dat gij daarbij niet afsteekt.

«Spreek zacht en vriendelijk,
«En verhef uwe stem niet te luid.»
Zoo vermaande haar de koopman gedurig :
«Welaan mijn *daijangs*, kinderen,
«Zoo gij BIDASARI lief hebt en bemint
«Verstoot haar dan niet.»
De *daijangs* antwoordden bedroefd,
Onder het afdroogen harer tranen :
«Wees niet te zeer bezorgd
«Vertrouw uw kind aan onze meesteres toe;» [paleis,
«Mijn kind» (hernam de koopman) «gij zult nu wonen in 't
«Aan den voet van den troon des rijken konings.
«Gedurig zal ik u daar komen zien,
«Dáár zult gij 't beter hebben dan hier.»
BIDASARI boog het hoofd en zweeg
En stortte tranen.
«Kom mijne moeder» (zoo riep ze eindelijk uit) «ga mede,
«Wilt gij mij niet vergezellen?»
Toen de beide echtgenooten dit hoorden
Sloegen zij zich op de borst,
Ze waren bevreesd, dewijl de koningin
De moeder niet had ontboden.
Nu nam de koopman BIDASARI op
En bragt haar tot buiten de omheining :
De moeder bleef bitter weenende achter,
Haar hart was verscheurd en gloeide.
Hij begeleidde zijne dochter tot bezijden de stad,
Daar zette hij haar neder en zeide :
«Hier verlaat ik u, mijn kind, mijn oogappel
«Vrucht van mijn hart, wees onbevreesd.»

Nu werd BIDASARI door de zoogsters verder gedragen,

Terwijl de koopman haar bleef nastaren;

Zijne tranen vloeiden

En zijn hart was beklemd. —

BIDASARI werd de zijpoort binnen gebragt,

Omringd van de *dayangs* en *mandars* :

Een menigte (andere) *dayangs* kwam haar bezien,

Maar BIDASARI boog het hoofd en zag niet op.

Toen nu de zon ten avond neigde

En de koning nog door zijne *mantris* omgeven was,

Bereikte BIDASARI het paleis

En verscheen zij voor de koningin.

Al de *dayangs* zetteden zich op den grond;

Zoo ook de minnen en voedsters

BIDASARI boog zich, op de wijze der *pengawas*,

Terwijl al de *dayangs* der vorstin daar waren.

Ze plaatste de geschenken voor de vorstin, als

Bewijzen van genegenheid van den koopman en zijne

De koningin was verwonderd en verbaasd : [vrouw.

En hield BIDASARI voor de menschwording eener god-

Dang BIDOERI naderde nu en sprak ; [heid.

(Ze naderde alleen voor de vorstin)

«Zie hier, vorstin, BIDASARI

«De dochter van den koopman LILA DJOEHARI.»

Bij deze woorden schrikte de koningin;

Stond verbaasd, en dacht bij zich zelve :

«Waarlijk, 't is zoo als de *dayangs* verhaalden.

«Hare gedaante is schoon, als geschilderd.»

Al wat de koopman en zijne vrouw gezegd hadden,

Werd nu door *dang* BIDOERI overgebragt.

De koningin boog zich en zweeg,
Terwijl misdadige gedachten haar hoofd doorwoelden.

Zware tweestrijd woedde in haar ziel,

Ze vreesde dat de koning het meisje zou zien.

(Eensklaps) zei ze tot de *dayangs*:

«Laat die minnen en zoogsters vertrekken.»

Toen BIDASARI hoorde,

Dat de koningin hare minnen en zoogmoeders wegzond,
Werd zij bitter bedroefd

Boog zij 't hoofd en weende hevig ontsteld.

De koningin riep haar toe:

«Ween niet BIDASARI,

«Kunnen zij later niet terug komen?

«Als gij terug wilt keeren, zal ik haar u laten brengen.

«*Dayangs* gaat henen,

«Gij behoeft BIDASARI niet meer optepassen:

«Ik zelf zal haar minnen en zoogsters geven,

«Gij kunt (van tijd tot tijd) komen en gaan.

Toen de *dayangs* dit bevel hoorden

Stonden ze allen op en bogen zich.

De vier *dayangs* waren zeer bevreesd,

Haar bevallig gelaat werd droefgeestig.

BIDASARI werd door de koningin

In een vertrek geplaatst,

Daar zat ze alleen

En was zeer beangst en beklemd.

Toen het nu avond geworden was,

Keerde de groote koning terug:

En spoedde zich naar de vorstin.

Dang SENDARI bragt het avondmaal op.

De koning zette zich neder en noodigde (zijne gemalin) uit:

«Kom mijne liëve, laat ons eten!»

Hij stond op en ging naar haar toe

En zij liet hem naast zich zitten;

Hij lachte en sprak,

Regt vrolijk, als hij was

Nu hij de jeugdige *bedoewandas*

Te paard met het zwaard had zien strijden.

«Mijne dierbre, koninklijke vrouw,

«Hoe hartelijk hebt gij mij lief; [uithouden,

«Ofschoon gij 't van honger en dorst niet langer kondt

«Toch hebt gij gewacht, om met mij te eten.»

Zoo at de doorluchte koning

Al vleijende en liefkozende:

Nadat hij den maaltijd geëindigd had

Ging hij naar zijn slaapvertrek.

Ondertusschen was *BIDASARI* diep bedroefd

En stroomden hare tranen,

Ze zat daar in stikdonkere duisternis

En kon tot niemand spreken.

Ze dacht aan hare ouders

En zat daar gansch alleen.

«Groote God, waarom

«Ben ik in dezen toestand!»

Ze was zeer bevreesd en beangst

Nu ze daar zoo alleen zat.

Ze wilde haar minnen en zoogsters zoeken,

Als of ze nog in haar eigen woning was.

Zoo gevoelde ze haar smart, tot diep in den nacht,
En weende, en dacht aan hare moeder.

«Wie is dat?» vroeg de koning,

«Wier weenende stem daar zoo liefelijk klinkt.»

Naauwelijks hoorde de koningin deze woorden,

Of ze trilde en sidderde in haar gemoed.

«Wat gaat ons dat aan?» (riep zij)

«'t Zal een kind wezen, dat in 't duister rondtast.»

't Hart der vorstin was hevig ontgloeid

Ze liet (BIDASARI) verbieden (te weenen).

Vreesselijk was ze vertoornd

Maar ze hield zich in en wachtte tot den morgen.

Onderwijl bleef BIDASARI bitter weenen

Zoodat allen, die't hoorden, er van aangedaan werden:
Gedurig riep ze om haar moeder

En schreeuwde 't uit, dat ze terug wilde keeren.

Al de *dayangs* kwamen toeschieten

Om BIDASARI te zien,

Maar 't vertrek was door de vorstin gesloten,

Niemand kon er binnen komen.

Daarover stond BIDASARI verbaasd

En dacht bij zich zelve:

«Wat heb ik de vorstin toch misdaan,

«Dat ze zoo vertoornd op mij is.

Toen het nu morgen geworden was

Ging de koning weder naar 't pavillioen,

En de onrustige koningin

Opende de deur (van BIDASARI's vertrek) en trad alleen

Zoodra BIDASARI [binnen.

De vorstin LILA SARI gezien had,

Boog zij 't hoofd, begroette haar, kuste haar vingers,

En wilde haar verzoeken te mogen vertrekken:

«Doorluchtige vorstin

«Ik bid uwe majesteit om genade,

«Ik verlang te vertrekken

«Later zal ik terugkeeren.»

Maar de koningin sloeg haar met de hand,

En antwoordde: «dat vergun ik u niet,

«Hoop nimmer weder, BIDASARI,

«Naar uwe woning terug te keeren.»

BIDASARI boog het hoofd en weende

Vreezende en bevende:

Ze wist volstrekt niet

Waarom de vorstin zoo vertoornd was;

Ze naderde en boog zich

En wierp zich weenende aan de voeten der vorstin.

«Ik verootmoedig mij hier vóór u, mijne meesteres.

«Onderrigt mijn gemoed,

«Van 't kwaad, dat ik gedaan heb

«Toen ik voor u ben verschenen.

«Heb ik mij niet betamelijk gedragen

«En zijt gij daarom zoo vertoornd?

«Ik ben nog een kind, weinig ontwikkeld,

«En nog onbedreven.

«Zoo ik misdaan heb,

«Dan bid ik om vergeving.»

Toen de vorstin deze taal hoorde

Sloeg zij haar nog meer met de hand en de vuist,

En zeide: «BIDASARI

«Ik weet zeer goed uwe bedoelingen.

«Hoe? zou mijn hart niet ontroerd zijn

«Daar gij uwe bevalligheden te veel ten toon spreidt,

«En uwe gestalte voortreffelijker is dan de mijne

«En gij mijne mededingster verlangt te worden?»

Toen eerst begreep BIDASARI

Dat de vorstin op haar vertoornd was om den koning.

Nog te meer vreesde zij en beefde

En beweende haar noodlot.

Den ganschen dag door werd ze geslagen en gestoten,

Eten noch drinken werd haar gegeven.

Eerst als de koning huiswaarts keerde

Spoedde zich de vorstin buiten 't vertrek (van BIDASARI).

BIDASARI's kleur was geheel veranderd,

Zwart was ze, als of ze zich verbrand had,

Ze wilde de oogen openen,

Maar al hare leden waren magteloos en pijnlijk.

Ze weende (en riep uit :)

«o God, o Heer, Schepper der zee,

«Ik ben mij geen misdaad bewust,

«En nu vergeldt mij de vorstin aldus;

«Ik weet geen enkele zonde,

«Waarom mij de vorstin zoo kastijdt:

«Ik kan dat niet langer verduren

«'t Is of een giftige slang mij bijt,

«Ik lijd, door Uwe Almagt, volkomen

«Een hel op deze wereld.

«Liever dan zoo ongelukkig te leven

«Wil ik sterven.

«Gij zijt de Mededoogende en Goedertieren Heer

«Laat mij sterven, in het geloof,

«Ja Heere, laat mij sterven

«Mijne smart verergert en vermeerdert,

«Mijn gemoed is geheel ontsteld,

«Mijn gelaat is zwart geworden (van pijn).

«Ja hoogverheven Heer

«Ik wil niet langer leven,

«Allerlei pijnigingen hebben mij gemarteld —

«Laat mij sterven, voor de morgen aanbreekt.

«Mijne ouders zijn mij niet meer van nut

«Ze hebben mij in dit paleis verstoten.

«Wie toch heeft mij belasterd en beschuldigd

«Waardoor al dit onheil mij overkomt?

«Al deze jammer toeft mij,

«Dewijl ik op de *dayangs* als mijne zusters vertrouwde,

«Hoe zeer hebben mijne ouders haar bevolen,

«En verzocht, dat zij mijn' ganschen toestand zouden

«'t Einde des tijds schijnt daar te wezen; [gadeslaan.

«'k Had de *dayangs* niet voor mijne zusters moeten

«Haar mond is liefvallig, maar heur hart [houden,

«Is onbegrijpelijk slecht.

«Haar mond is zoet als zuiker

«Maar heur hart is kwaadaardig.

«Het is door hare valscheid

«Dat al dit ongeluk mij treft.

«Wat zal ik van dit alles zeggen?

«'t Treft mij door de Almagt van den eenigen Heer.”

Zoo zat BIDASARI met hare smart

En hare tranen stroomden.

Toen de koning weder was uitgegaan,

Kwam de vorstin op nieuw bij BIDA :

Ze sloeg haar en stootte haar en zeide :

«Waarom weent gij zoo luid ?

«Tracht niet uwe bevalligheid ten toon te spreiden

«Door uw stem aan den koning te doen hooren.

«Gij hoopt, BIDA,

«Zijne jongere echtgenoot te worden ?

«Gij zijt trotsch op uwe schoone gedaante—

«Nu zal ik u vinden !

«Uw schoon gelaat is reeds veranderd,

«Maar toch hoopt gij nog schooner te worden.”

BIDASARI stond verbaasd en zeide,

Terwijl hare tranen stroomden :

«Ik ben uwe geringe, nietige onderdaan, (maar)

«Ik mag vervloekt zijn, zoo ik deze bedoelingen heb;

«Gij zijt eene vorstin, eene magtige koningin,

«Ik bid u om vergeving : onderzoek het

«En zoo ik misdaan heb

«Moge dan de straf mij treffen !

«Want (zoo) ik slecht ben

«En mij jegens u bezondigd heb,

«Dan wil ik gaarne sterven ;

«Nutteloos is het leven, als men ongelukkig is !

«Hebt gij mij herwaarts gebragt

«Om mij dagelijks te mishandelen ?

«Ik ben een goede onderdaan

«Geen slechte bedoeling koester ik,

«(En toch) hebt gij mij zoo gestraft —

«Hebt gij dan geen mededoogen in uw' boezem.”

Woedend hernam de vorstin :

«Neen ik heb geen mededoogen,

«Ik haat u fel, als mijne oogen u zien, —

«Spreek niet meer !”

Nu greep de vorstin haar bij het haar

Vatte een stuk hout, en trok het zelf uit den grond,

(Terwijl) BIDASARI bitter weende,

Bezwijmde en van haar zelve viel. —

Daar hoorde men de stem van den terugkeerenden ko-

IJlings spoedde zich de vorstin naar buiten, [ning,

En gaf aan een *mandar* bevel

't Vertrek te sluiten, opdat men haar niet bemerkte.

De koning vroeg :

«Wie werd daar door u geslagen ?”

Met hevige gebaren antwoordde de vorstin :

«Een kind, dat mijne bevelen niet wil volgen.”

De koning zeide lagchende,

En op een vriendelijke wijze :

«Zijn (daarvoor) geen oude menschen ?

«Dat gij haar zelve (dus moet) slaan.”

Toen zette de vorst zich neder, om *siri* te eten,

Hij vleidde zich op den schoot der vorstin,

Hij nam een *sepah* en gaf het haar in den mond.

Zij verzocht hem er de ingredienten op te strooijen.

Terwijl de vorstin daar was,

Zagen al de *dayangs* uit het paleis

Den jammer van BIDASARI,

Hadden diep medelijden met haar,

En zeiden tot elkander :

«Hoe wreed is 't gedrag der vorstin,
«Ze laat iemands kind hier brengen
«Om het den ganschen dag te mishandelen.
«Als ze nog haar mededingster was geworden,
«Dan was haar gedrag misschien (te verontschuldigen),
«Maar ze heeft er nu geen enkele reden toe:—
«'t Is (immers) als of ze haar wil dooden.»
Nu traden de *dayangs* binnen (ter sluik) als om te stelen.
Een gedeelte (bleef), om naar de vorstin te zien;
Ze namen water en stortten het (over BIDASARI) uit,
Toen kwam ze weder tot zich zelve.
Als ze de oogen opende
En een der *dayangs* voor zich zag
Zeide ze tot haar :
«Lieve heb mededoogen en breng mij wêêr 't huis.»
De *dayang* was aangedaan
En stortte tranen :
«Heb geduld mijn arme :» (zei' ze) «wees niet beangst,
«Geef u over aan den Heer des heelals.»
«Ach !» antwoordde haar het meisje,
«Verontrust u niet over mij,
«Mijn lot is niet te veranderen,
«Het staat van eeuwigheid af geschreven.
«Bid dus (voor mij) de vorstin,
«Dat ze mij laat dooden,
«Want mijn ligchaam is als een neergestorte heuvel,
«Ik kan mij niet meer oprigten.
«Tot op het gebeente gevoel ik mij krank :
«Geen vonkje mededoogen had ze met mij.»
Hevig waren de *dayangs* aangedaan,

Bij deze woorden van BIDASARI :

Ze spoedden zich weg

Uit vrees van door de vorstin gevonden te worden.

Ondertusschen weenden de koopman

En zijne vrouw den ganschen dag :

Ze verlangden onuitsprekelijk

Naar hun kind BIDASARI.

Sedert BIDASARI zich in 't paleis bevond,

Hadden ze steeds getreurd en gezocht.

's Nachts sliepen ze bijna niet

Maar kermden en weenden bitter :

Dagelijks zonden ze geschenken

Van allerlei aard aan de vorstin ;

De helft daarvan bestemden ze voor BIDASARI,

Maar de koningin gaf ze haar niet.

Toen BIDASARI vijf nachten

Bij de vorstin was geweest,

Werd hun verlangen naar haar zoo sterk

Dat ze den ganschen dag zuchtten,

En de *dayang* MENGERNA ontboden :

«Ga naar het paleis» (bevalen ze)

«Naar de vorstin, die veelkleurige bloem,

«Met grooten eerbied en betamelijkheid :

«Bid de koningin om vergeving

«En zeg haar, dat ik om mijn kind BIDASARI verzoek,

«En het, na twee of drie dagen,

«Haar zelf zal terug brengen.»

De *dayang* begaf zich daarop naar de vorstin,

Boog zich eerbiedig en zeide :

«De koopman en zijne vrouw groeten u,
«Zij verlangen BIDASARI terug te hebben.»

Toen de vorstin deze woorden hoorde

Werd haar gelaat gemelijk :

Ze wierp een' vertoornden blik op (de *dayang*) en zeide :

«Hebben ze mij haar kind niet gegeven ?

«Naauwlijks is ze weinig dagen hier,

«En nu kunnen ze hun verlangen reeds niet meer
«Is dat misschien ook uw eigen verzoek, [bedwingen.

«Of is de koopman werkelijk zoo ?

«Ik heb immers zelf gezegd,

«Dat het meisje kan gaan en komen.

«Indien BIDASARI huiswaarts wil keeren

«Kan ik dan zelf haar niet laten brengen?»

Toen de *dayang* deze taal vernam

Boog zij zich en vertrok, zich op de borst slaande.

Bitter bedroefd zijnde,

Omdat ze het meisje niet had gezien.

Ze wilde naar haar vragen — maar was verschrikt

Op 't zien van het vergramde gedrag der vorstin.

Ondertusschen hoorde BIDASARI

De stem der *dayang*

En voelde zich 't hart in den boezem verscheuren,

Dewijl ze haar niet kon zien,

En zoo gaarne tot haar wilde spreken

Om hare ouders berigt te zenden.

Nadat de koning den volgenden morgen

Weer naar buiten was gegaan naar zijne *mantris*,
Spoedde de vorstin zich op nieuw naar 't vertrek

Om (BIDASARI) hevig te mishandelen.

Naauwelijks zag deze haar

Of zij bad :

«Ach mijne meesteres, voortreffelijke koningin,

«Laat mij naar mijne woning terug keeren!»

Maar de vorstin was woedend van toorn

En haar gelaat gloeide als vuur.

«Spreek niet meer ongelukkige» (riep ze)

«Ik wil u vermoorden!»

Bij 't hooren dezer woorden

Verloor BIDASARI haar bewustzijn,

En gevoelde zich zelve niet meer

Van vrees en schrik;

Ze sidderde en bezwijmde

Onder een' vloed van tranen.

Tot wien zou ze zich nog wenden?

Ze gaf zich over aan den Heer des heelals,

En zeide met een zwakke stem :

«Mijn Heer, mijn God en mijn Heer,

«Wat heb ik toch misdreven, [hebben!

«Dat uwe schepselen geen mededoogen meer met mij

«Niet het geringste mededoogen hebben ze,

«Bij 't zien van mijn' toestand.

«Ja, mijn God en mijn Heer,

«Laat mij slechts spoedig sterven!

«Laat mij op dit oogenblik ontslapen

«Opdat het verlangen (der vorstin) vervuld worde!

«Onophoudelijk is ze wreedaardig

«En overlaadt ze mij met beleedigingen;

«Wel ben ik gering en arm,

«(Maar) niemand heb ik leed gedaan.

«Van mijne ouders ben ik gescheiden

«Ze toonen mij niet het minste gevoel.»

Toen de vorstin deze woorden hoorde

Onvlamde de woede nog heviger in haar hart.

Ze schopte en sloeg haar met handen en vuisten—

(Maar) 't meisje had haar bewustzijn verloren.

Ze nam een doek, vlocht dien tot een touw,

En riep *dang* RATNA WALI :

«Help mij dit hout uit den grond trekken,

«Dooden wil ik haar.»

Terwijl ze dus door de vorstin werd voortgesleurd

Scheen BIDASARI den geest te geven.

De koningin zag dit

En verwijderde zich toen.

Dikwijls herhaalde ze deze handelwijze,

En bejegende alzoo de ongelukkige,

En deze, hoewel ze de mishandeling gevoelde,

Kwam echter gedurig weêr bij en opende de oogen.

Ze gevoelde de vreeslijkste pijnen

Zoodat zij ze niet langer kon verduren.

Haar hart was wanhopig, haar ligchaam verbrijzeld,

En bitter weende ze onophoudelijk.

Nu dacht ze bij zich zelve :

«Ik zal (de zaak) van dien gouden visch

«Aan de vorstin verhalen, opdat zij 't weet,

«Want ik kan de pijnen niet langer verdragen.»

En ze zeide tot de vorstin :

«Vermoei u niet langer, meesteres;

«Zoo gij wilt, dat ik spoedig zal sterven,

«Laat dan een kistje halen

«Thans in den vijver (mijner ouders) verborgen ,

«Waarin zich een visch bevindt.

«Zoo gij dat kunt laten halen

«Dan zal ik de zaak u onmiddelijk mededeelen.»

Toen de vorstin deze woorden hoorde,

Beval zij de *dayang* SENDARI :

«Roep mij de *dayangs* (van den koopman) ,

«Laat ze onmiddelijk hier komen !»

Als deze gekomen waren

Ging de vorstin naar buiten en beval :

«Gaat *dayangs* ,

«BIDASARI zegt,

«Dat er een kistje is

«In hare badplaats :

«Wacht tot dat het er stil is

«Opdat niemand u zie;

«Gaat dan *dayangs*

«Het kistje wegnemen,

«Dat de koopman en zijne vrouw daar hebben geplaatst :

«Gaat dat halen, *dayangs*, en brengt het hier.»

De *dayangs* antwoordden :

«Wij verzoeken om BIDASARI ,

«Het verlangen harer ouders is groot,

«Want zij zijn reeds zeven dagen gescheiden.

«Hare ouders verontrusten zich zeer

«Zij zitten en storten bittere tranen.

«Indien gij 't ons vergeven wilt, vorstin,

«Dan wenschen wij haar medetenemen.»

De koningin antwoordde lagchende :

«Het meisje is vrolijk en blijde
«Laten dus haar ouders zich niet verontrusten;
«Ik verzoek hun nog om twee dagen (uitstel).
«Maar als BIDASARI huiswaarts wil keeren,
«Dan zal ik haar aanstonds laten terug brengen :
«Ze is echter zeer vertoornd
«Dat gij zoo dikwijls hier komt.”
De *dayangs* bogen zich lagchende,
En zeiden op een' vriendelijken toon :
«Kom lief meisje, rein van ziel,
«Kom op dit oogenblik naar buiten,
«Waarlijk 't is slecht van u,
«Dat gij u dus gedraagt.
«Wij komen hier om u te zien
«Om u, lieve, te ontmoeten.”
BIDASARI hoorde de stem der *dayangs*
En werd nu te meer bedroefd.
Omdat ze haar niet kon spreken,
Antwoordde ze haar met tranen.
Maar de vorstin zeide (tot de *dayangs*)
«Spreekt niet langer,
«Als gij dat kistje hier kunt brengen,
«Dan zult ge 't hart van BIDASARI verblijden.”
Toen bogen zich de *dayangs* voor de vorstin,
En spoedden zich weg :
Ze begaven zich naar den luthof van BIDASARI,
Wilden eerst weder terugkeeren,
(Maar) namen (toch) het kistje weg,
Bragten het naar 't paleis der vorstin
En riepen BIDASARI :

«Kom hier lieve, ontvang het zelf.»

Maar de vorstin zeide haar :

«Gaat thans henen *dayangs*,

«Want BIDASARI slaapt op dit oogenblik,

«Komt morgen terug.»

De *dayangs* bogen zich bij deze woorden

En gingen de stad weder uit,

Terwijl de vorstin verheugd (bij BIDASARI)

Binnentrad, en 't kistje medebragt.

Ze opende het

In 't bijzijn van het meisje.

Er was een doos in van agaatsteen

Onbegrijpelijk schoon.

Toen die doos geopend werd,

Was zij gevuld met water,

Waarin een levende visch zich bevond,

Van een voortreffelijk maaksel.

De vorstin stond verbaasd en bedacht zich,

Terwijl zij den visch zag zwemmen

Met oogen als vuurvlieggen.

Toen eerst gevoelde zij zich gelukkig,

En zeide met een vrolijk gelaat

Op BIDASARI gerigt :

«In welke verhouding staat deze visch tot u ?

«Wat zal ik met hem hier doen ?»

BIDASARI boog zich en zeide :

«Mijn levensgeest is in dien visch.

«'s Morgens moet gij hem er uit nemen,

«En als 't avond is hem nat maken.

«Laat hem niet hier of daar liggen

«Maar bind hem aan uw hals.
«Als gij zoo handelt,
«Zal ik ellendige weldra sterven.
«Mijne woorden zijn volkomen waar —
«Verzuim geen' enkelen dag (te doen wat ik u zeg)
«Wanneer dan drie maanden voorbij zijn,
«Zoo ben ik genaderd (aan den dood).”
Nauwelijks had de vorstin dit gehoord,
Of ze verheugde zich onuitsprekelijk.
Ze nam (den visch) op, bond er een band aan,
En hing hem aan haar' hals.
BIDASARI zeide toen, langzaam bezwijmende :
«Indien gij mededoogen met mij hebt,
«Laat dan, als ik gestorven ben,
«Mijn lijk (naar mijne ouders) terug brengen.”
Toen ze dit gezegd had,
Verloor zij uitgeput al haar kracht.
De vorstin geloofde (wat BIDASARI haar gezegd had)
En meende, dat ze reeds dood was.
Ze hield op (haar verder te mishandelen).
BIDASARI leefde, maar 't scheen dat ze dood was.
De vorstin dekte haar toe met wit linnen,
Uitermate verblijd van geest,
En riep de *dayangs* (zeggende) :
«Neemt BIDASARI mede,
«Gaat en brengt haar zelf
«Naar hare ouders terug.”
Toen de *dayangs* zagen
Dat BIDASARI gestorven was,
Beefde haar hart en haar ziel

Van medelijden en mededoogen.

Ze zeiden ontsteld en verschrikt :

Terwijl hare tranen stroomden :

«Ach lieve! maagdelijk goud!

«Wat zullen wij toch zeggen

«Als uwe ouders u zien —

«Dan sterven ze zeker van 't slaan op hun borsten.

«Ze gaven haar aan den koning

«Omdat ze zoo volkomen op ons vertrouwden!»

Maar de koningin gebod toornig,

Terwijl de kleur van haar gelaat vuurrood was :

«Wat hebt gij nog te zamen?

«Brengt haar huiswaarts, die ongelukkige!»

Nu de *dayangs* hoorden

Dat de vorstin zoo uitermate vertoornd was,

Namen ze 't meisje op haar schouders

En droegen haar spoedig huiswaarts.

Toen de avondschemering gevallen was (gingen zij),

En kwamen te middernacht aan.

BIDASARI werd uit (het paleis) gebragt

Terwijl het donkere maan was.

Ze kwam bij haar ouders aan

Gedragen door de huilende *dayangs*.

De koopman verschrikte en vroeg :

«Wat is dat? — Wat? — Waarom?

«Wat brengt gij hier *dayangs*?

«En waarom neemt gij zoo veel moeite?»

De *dayangs* antwoordden : «Kom hier!

«Dewijl zij haar gunstig was, gaf zij haar een ander

Daarop leiden de *dayangs* haar neder — [kleed”

De koopman en zijne vrouw ontstelden,
Weenden en gevoelden wroeging des gemoeds,
En omhelsden en kusten BIDASARI.
«Ik vertrouwde» (zoo riep hij) «op de vorstin,
«Daarom gaf ik haar BIDASARI,
«Ik stond haar af, al wat zij verlangde,
«En zond haar dagelijks bewijzen van eerbied.
«Ach! mijn jeugdig, voortreffelijk kind
«Wat hebt gij toch misdaan,
«Dat de vorstin u dus heeft gestraft?
«En dat uw toestand zóó is geworden?
«Dagelijks vroeg uw vader (naar u)
«Aan de *dayangs* van ILILA :
«Ze zeiden (dan), dat de vorstin
«BIDASARI zeer genegen was.
«Ik vertrouwde dat geheel,
«Te meer dewijl de *dayangs* u ook beminden.
«Omdat ik geloofde, wat ze mij zeiden,
«Heb ik u naar 't paleis gezonden —
«En is het hart der vorstin nu in staat
«BIDASARI dus te mishandelen?
«Ze neemt haar zeven dagen bij zich
«Tot ze dood is, en zendt haar nu terug.
«Ach mijn kind van aanzienlijken bloede,
«Gij bedroeft het hart van uw' vader,
«Zijn gemoed wordt verscheurd (van smart)
«Nu hij u niet meer hoort spreken.
«Spreek tot uw' vader, mijn kind,
«Mijn hoofd, juweel aller vrouwen,
«Tak van mijn hart, geslagen goud,

- «Waarom stelt gij mij niet gerust?
- «Ach mijn kind, mijn BIDASARI,
- «Waarom zwijgt gij en spreekt niet?
- «Vertroost uwe ouders, —
- «Maar eensklaps zwijgt gij
- «Ik vraag u en gij antwoordt niet, —
- «Zijt gij boos op uw' vader
- «Sta op mijn kind, sta op,
- «Sta op, om met uwe voedsters te spelen.
- «Gij slaapt zoo vast mijn voortreffelijk kind —
- «Daar komt uwe moeder — verwelkom haar toch.
- «Waarom zijt gij zoo door aandoening overstelpt,
- «Als iemand, die zeer ontroerd is?
- «Gevoelt gij geen mededoogen, mijne lieve,
- «Uw' vader bijna zinneloos van smart te zien?
- «Onophoudelijk wordt mijn hart verscheurd,
- «Omdat gij, dierbre, verloren zijt.»
- Zoo weende de koopman langen tijd:
- «Gij zijt, mijn kind, als de schaduw eener godin, —
- «Als gij verloren gaat, reine ziel,
- «Dat uwe ouders dan met u omkomen!
- «Wat heb ik nog te leven;
- «Als gij sterft, dan wil uw vader ook van hier.
- «Dan is het zijn deel geworden,
- «Vroeg en laat zijn verlangen (naar u) te beteugelen.
- «O Mijn God! ik begrijp het niet
- «'t Gaat mijn begrip te boven.
- «Dat mijn kind dit onheil heeft getroffen
- «Is alleen het werk dier *dayangs!*»

De gansche *kampong* der kooplieden weende luid

Ze wierpen zich op den grond, als 't geraas van den Hun hart gloeide als of ze verbrand werden, [donder.

Ze wilden spreken, maar konden niet van smart.
De koopman sprak verward,

Verhaalde zijn ongeluk, en vroeg er naar.
De *dayangs* waren aangedaan

En stortten tranen.

Zachtkens zeiden ze :

«Spreek niet zoo luide en woest !

«Wij zijn slechts geringe dienaren —

«Als het eens aan de vorstin berigt werd —

«o Wij zijn zeer bevreesd

«En beangst dat de vorstin het hoort.

«Als dit het werk was van iemand van ons gelijke.

«Dan zouden wij 't aan den koning bekend maken.—

«Maar wat zullen wij nu zeggen ? —

«(Wat anders dan) dat het ons noodlot moest wezen

«Wees tegen ons niet vertoornd

«Ons voornemen was niet slecht.

«Het doel van ons gemoed was,

«Uw kind groot en magtig te zien.

«De koning weet van dit alles niets, —

«De vorstin is zeer achterdochtig !”

De koopman en zijne vrouw dachten :

«Juist zijn de woorden der *dayangs*,

«De handelwijze der vorstin is die eener jaloersche :

«Zeker was ze verbitterd op *BIDASARI*.”

Toen de nacht ver gevorderd was,

Zeiden de koopman en zijne vrouw :

«Welaan *dayangs*,

«Gaat maar terug naar uw woning.

«Ik spreek naar waarheid,

«Ik vrees dat de vorstin misschien verneemt,

«Dat gij bij ons hebt vertoefd,

«En dat gij dan bestraft zult worden.»

De *dayangs* hernamen : «Te regt spreekt gij :

«De vorstin zou op ons, haar slaven, vertoornd zijn.»

Toen bogen zij zich en ze keerden huiswaarts,

Ze keerden met gloeiende harten.

Toen namen de koopman en zijne vrouw

Hun kind *BIDASARI* op.

Ze weenden en huilden

En bezwijmden en gevoelden zich zelve niet.

De koopman weende en nam haar op zijn schoot

Gewikkeld in een karmozijnkleurig kleet.

Toen hij dit geopend had, en haar op zijn schoot hield,

Gevoelde hij de warmte in haar ligchaam terugkeeren.

Hij dacht aan haar' levensgeest in het water

Leide het meisje op een matras,

En beval *dang* *POELAM*

Het kistje uit den vijver te halen.

Als deze terug kwam, zeide ze :

«Ik heb het kistje overal gezocht,

«Maar niet gevonden.»

De koopman verschrikte :

De voedsters en zoogsters gingen daarop zoeken

Maar vonden (ook) het kistje van *BIDASARI* niet.

De koopman sloeg zich op de borst,

Beiden, hij en zijne vrouw, weenden.

Hij omhelsde en kuste (het meisje) en zeide :

«Tak van mijn hart, mijn oogappel,

«Wij hoopten, dat gij eene vorstin zoudt worden.

«Waar zullen we (heen gaan) om ons te beklagen

«Ik heb mijn verstand verloren.

«Ik hoopte dat uw levensgeest er zijn zou,

«Maar 't kistje is verdwenen.

«Ach! de hoop uwer ouders is vernietigd.

«Waarschijnlijk hebben de *dayangs* het gestolen,

«Ze zijn getrouw aan hare meesteres,

«Maar (voor ons) zijn ze niet te vertrouwen,

«Want ze zijn vol haat en bedrog en list.»

Ondertusschen lag BIDASARI in zwijm

En had haar bewustzijn verloren.

In 't midden van den nacht

Bewoog ze zich weer voor het eerst.

Nu werden er kaarsen ontstoken, regts en links,

Achter *Egyptische* gordijnen.

Verscheiden lampen werden er, door

De voedsters en zoogsters en *mandars*, geplaatst :

Vele bedienden hielden de wacht,

Uit vrees dat ze weêr zou geschaakt worden.

Niemand was er, die niet oplette:

De wachters bewaakten haar nauwkeurig.

BIDASARI werd aan haar zelf overgelaten,

Terwijl hare ouders haar zachtkens betastten.

De vader wachtte langen tijd

Of zijne lieve ook tot zich zelve zou komen.

Reeds was het diep in den nacht,

Toen BIDASARI weêr bij kwam,

Naauwelijks zagen dit de koopman en zijne vrouw,
Of hun gelaat helderde op.

BIDASARI opende de oogen, en

Zag zich zelve op haar eigen rustbed,
En hare ouders bij zich.

Ze staarde hare voedsters en zoogmoeders aan.

Ze wilde spreken, maar kon niet;

Hare tranen vloeiden.

Langzamerhand keerde ze zich om

En hief de oogen naar hare ouders op.

Toen de koopman zag

Dat BIDASARI weder bij was gekomen,

Nam hij haar op zijn schoot, liet haar zitten,

Liet rijst komen en bood ze haar aan.

Haar ligchaam was als een ingestorte heuvel,

Ze kon niet opstaan,

Door de pijn van al haar leden.

De koopman diende haar wat rijst toe.

BIDASARI herstelde een weinig

En kon zich zelve verplaatsen (op het rustbed).

Toen ze zich de handelwijze der vorstin herinnerde,

Begon ze bitter te weenen.

De koopman en zijne vrouw wischten

Haar de tranen af.

Ze boden haar allerlei eten aan,

En al, waar ze veel van hield, gaven ze haar in den

Zachtkens fluisterde de koopman : [mond.

«Mijn kind, mijn BIDASARI,

«Wat hebt gij toch misdaan,

«Dat de vorstin u dus heeft vergolden?»

BIDASARI weende en zeide,

Terwijl hare tranen stroomden :

«Ik heb niets misdreven

«Onverhoeds kwam ze mij beschimpen en bestraffen.»

't Gansche gedrag van de vorstin

Werd nu door BIDASARI verhaald;

De koopman en zijne vrouw verwonderden zich

Bovenmate, toen zij deze handelwijze hoorden.

De koopman riep weenende uit :

«Glans mijner oogen, mijne dierbare,

«Voorzeker zijt gij onschuldig,

«Want haar gedrag is dat eener zinnelooze.

«Ik geef niet om hare hooge geboorte

«Slechts wijsheid en deugd verbindt de harten.

«Die *dayangs* moet men niet tot vriendinnen nemen,

«Ze zijn vergif, maar geen genezende kruiden.

«De tegenwoordige tijd is een booze tijd,

«Velen zijn er, die gaarne onregt doen.

«Al die *dayangs* zijn laaghartige menschen,

«Ze behoorden niet in 't paleis te zijn,

«Hare beloften en trouw zijn niet vast

«En ze bedelen om onze bezittingen.

«o Mijne vrienden en lotgenooten bedenkt,

«Dat dit de teekenen zijn, dat de jongste dag bijna

«MOHAMED, het zegel der profeten, zeide : [aanbreekt,

««Dit is duidelijk het teeken van den *imam* MOHADIE.»»

«Die *dayangs* zijn van 't geslacht der slaven,

«Ze lasteren en veroorzaken meer en meer laster.

«Zoo aldus hare handelwijze is,

«Dan kan haar gemoed zich niet aangenaam gevoelen.

«Wanneer de vorstin weet, dat BIDASARI nog leeft
«Dan zullen we allen moeten sterven.
«Want de vorstin is vreeslijk verwoed,
«Ze ontziet volstrekt niemand.
«Haar handelwijze is zeer wispélturig —
«Niemand is er ook die haar iets verbiedt.
«Wel is zij de doorluchtige koningin
«Maar hare woorden zijn hard en wreed.
«Ze weet van geen regtvaardigheid
«Noch vreest den Heer van het heela.
«Of is het de gewoonte van magtige vorsten
«Onschuldige menschen te dooden?
«Dat de vloek van den eenigen Heer
«Haar treffe en verniele!
«Door uwe bestiering, weldadige God!
«Zal dit alles haar weldra vergolden worden.
«Ieder die een ander kwelt en martelt
«Wordt door onrust en wroeging vervolgd:
«Zoo heeft God het ingerigt:
«Wie anderen kwaad doet, dien wordt het vergolden
«En niet lang duurt het, of 't ongeluk treft hem,
«En zal hij worden, gelijk (hij een ander gedaan heeft).
«Welaan mijn kind, kroon van mijn hoofd,
«Wees niet langer bekommerd,
«(Vertrouw op) God en op den Leidsman;
«Haar zal overkomen, zoo als ze gehandeld heeft.»
De koopman weende te middernacht,
Zijne tranen werden als saffieren.
Het onschuldige meisje, de glans van marmer,
Sliep vast tot aan de avondscheming.

Tegen den morgenstond

Viel zij weder in onmagt,
Bezwijmde en verloor haar bewustzijn.

De koopman en zijne vrouw verontrustten zich zeer,
Omdat ze 's nachts herleefde,

Maar over dag haar bewustzijn verloor.

De koopman was (daarover) bitter bedroefd

En verlangde een afgelegen verblijfplaats te zoeken.
Beide de echgenooten riepen uit :

«Ach ! mijne lieve, wat zullen wij zeggen,
«De tegenwoordige tijd is een tijd van trouwloosheid,
«Haat en nijd bezorgen jammer en vloek.
«Men bedelt om goud en goed,
«En vreest Gods beloften en trouwe niet.
«Vergeef mij o God ! maar ik had niet gedacht,
«Dat die *dayangs* dus zouden handelen.
«Omdat zij deze misdaad gedaan hebben
«Heeft BIDASARI deze jammer getroffen.
«Welaan dan, (dewijl) de *dayangs* zoo slecht zijn,
«En hunne handelwijze als die van een' duivel is,
«Zoo laat ons een woning bouwen in de wildernis,
«In een moeilijk te genaken en verborgen oord.

Nadat hij alles goed overwogen had

En met zijne bedienden overeen was gekomen,
Bragt hij spoedig zijne gedachten ten uitvoer,

En bouwde een woning in de wildernis.

Er was daar een aangename streek ;

Dáár trok hij een huis op,

Geheel door omheiningen en *sasaks* ingesloten,

En toegerust als een schoone *kampong*,

Zevendubbelde omheiningen en *sasaks*
Allen van binnen gespijkerd.
Talrijke bloemvazen werden er geplaatst,
En allerlei vruchtboomen geplant.
Sierlijk was die tuin
Vol *pinang*-boomen met hunne kruinen;
Veel bloemen waren er en knoppen,
Veel lanen en kleine pavillioenen
En de koopman LILA DJOEHARA gaf
Aan dezen lusthof den naam van *Penglipoerlara*.
Zijne schoonheid was onbegrijpelijk,
Gelijk de tuin van BETARA INDRA.
Druiven en granaten,
Plantte de koopman dicht bij het huis.
Geen andere tuin (was ooit) zoo schoon:
't Was als de lusthof van den magtigen BETARA BRHAMA.
Verscheiden soorten van vruchten waren er
In dien heerlijken lusthof. —
Toen alles volkomen gereed was
Gingen de koopman en zijne vrouw:
Bij het vallen van den avond
Vertrokken zij,
Bragten hun kind BIDASARI derwaarts,
En gaven haar allerlei voorraad mede.
Na twee dagen gereisd te hebben, waren ze
Genaderd aan het huis in de wildernis.
Tapijten werden er uitgespreid van Chineesch maaksel
En sieraden van onderscheiden kleur.
De gansche woning werd getooid
Met gordijnen en zijden behangsels,

Met verhemelten in den vorm van wolken;
Lantaarnen en stolpen werden overal gehangen,
En kaarsen en lampen.

'tGeheel werd volmaakt door gordijnen en een' rustbed.
't Licht was er gelijkvormig, een schitterend licht.

('t Geheel) was gemaakt als een koninklijk verblijf.
De sieraden waren als die van een vorstelijk paleis
Bevallig en schoon om te zien.

Er was almede een tafel,
Een plaats voor dranken van BIDASARI alleen
Op vochtig tapijtwerk nêergezet

In een gouden schenkkom en een bekken van *soeasa*,
Waarin zich onophoudelijk water bevond,

Met al wat er bij behoorde;
Dat alles stond ter zijde (van het rustbed),

En was gevuld met gele *siri*,
Met geurige *pinanly*, bijzonder zuiver,

Ten gebruike van het lieve meisje.
Een laken werd er uitgespreid van schitterende kleur
Met zijde doorweven en geschakeerd.

BIDASARI droeg armbanden
En oorsieraden en ringen schitterend en glinsterend.
Vier kleedingen werden haar gelaten

Overal afgezet met juweelen,
Zij waren gereed en opgevouwen
En lagen op een kussen.

Toen de avond gevallen was
Ontwaakte BIDASARI,

Werd door hare ouders gebaad

En met aloëhout en muskus bestreken.

Na gebaad te zijn

Werd ze met hare kleederen versierd.

Toen was haar gelaat heerlijk en schoon,

Lang en dun was ze en tenger.

Haar uiterlijk was geheel weer als vroeger, [aanzag.

Zoodat de koopman zich verwonderde toen hij haar

Hij verborg haar niet, dat hij haar nu wilde verlaten,

En verloor daarbij al zijne wijsheid en bedaardheid;

Hij omhelsde en kuste haar en zeide :

«Tak van mijn hart, mijn oogappel,

«Mijn kind, wees niet bekommerd,

«Mijn oogmerk is niet u ongelukkig te maken.»

Zoo vermaande haar de koopman op verscheiden wijzen,

En zong haar allerlei zoete woorden toe.

«Uw vader zal u niet verstoten, mijne lieve,

«Maar wil u redden van den dood.»

Als BIDASARI dit hoorde,

Weende ze bitter :

Ze overdacht haar noodlot,

Wierp zich op den schoot van haar' vader

En zeide, schreiende,

Onder het storten van tranen,

En als of ze 't bewustzijn verloren had :

«Waarom wilt gij mij verstoten, mijn vader,

«Waarom uw kind verstoten in deze wildernis?

«Regts noch links heb ik er eenigen nabuur.

«Als mij eens iets overkwam,

«Waar zou ik dan naar hulp omzien.

- «Ik ben bang hier alleen te blijven
«Met wie zal ik kunnen spreken?
«Wanneer mijne ouders hier bij mij zijn
«Dan slechts gevoel ik mij vrolijk en gelukkig.»
- De koopman hoorde deze woorden van BIDASARI :
Hij en zijne vrouw weenden.
Hun gemoed werd hevig van smart verscheurd,
Maar toch gaven ze haar kind menig goeden raad.
«Ach, mijn kind, mijn hoofdsieraad, mijn kroon,
«Tak van mijn hart, glans van mijne oogen,
«Hoor naar de woorden van uw' vader,
«Wees in geen deele bekommerd.
«Ik heb u herwaarts gebragt
«In een oord, ver van de stad gelegen,
«Omdat, als de koningin vernam
«Dat gij des nachts nog leeft,
«Dan die *dayangs* gedurig hier weer zouden komen, —
«En wie zou moed hebben het haar te verhinderen ?
«Wij geringe en nietige dienaren
«Zijn gehaat in de oogen van anderen.
«Die *dayangs* zijn menschen als veelkleurige bloemen,
«Zeer ervaren in snoode bedrijven,
«Hier zijn ze vriendelijk, daar zijn ze bitter;
«Door haar heeft al deze jammer ons getroffen.
«Ik vertrouw ze niet meer
«Want ze zijn vol list en bedrog :
«Als ze hier kwamen
«En zagen dat gij er waart,
(«Want het is haar gewoonte rond te loopen)
«Dan zouden ze aanstonds berigt van u brengen,

«Dan zou de vorstin u laten halen

«En zij zouden door haar list zich wel weten te veront-

«Maar 't is mijn voornemen [schuldigen.

«Eer (dan dat toetestaan), te sterven

«En verbrijfeld en in stukken gehouwen te worden.

«Wees daarom niet bekommerd, mijne lieve,

«Mijn jeugdig, dierbaar, voortreffelijk kind,

«Laat uw hart niet gloeijen (van vrees).

«Uw vader kan u geen lotgenoot laten

«Maar na twee dagen komt hij weder :

«Blijf hier, mijne dochter, mijn BIDASARI,

«Uwe ouders keeren naar hunne woning terug ;

«Maar niet lang zijn ze in de stad geweest,

«Of ze komen weder hier.»

BIDASARI dacht bij zich zelve :

«Mijne ouders spreken de waarheid,

«Als men gewaar werd dat ik daar was,

«Zouden ze komen, om mij weer kwaad te doen.»

BIDASARI sprak, weenende,

Alsof hare tranen stroomden,

En terwijl ze hevig bevreesd en beangst was :

«Geef mij (dan ten minste) iemand tot gezelschap.»

De koopman antwoordde daarop fluisterend,

«Mijne lieve vertrouw niet

«Op de bedienden en slaven,

«Want die verlangen maar loon en betaling.»

Toen zweeg BIDASARI :

Ze moest deze woorden in haar eigen hart toestem-

De koopman en zijne vrouw [men.

Bogen het hoofd en weenden bitter.

BIDASARI noodigde nu hare ouders uit
Om te zamen te eten van de lekkernijen, die er waren.
Maar ze gebruikten er niet veel van,

Om de smart die ze gevoelden in hun' boezem.
Als de morgenstond aanbrak

Verloor BIDASARI weer haar bewustzijn.

De koopman en zijne vrouw wilden

Nu naar de stad terug keeren :

Hij weende van aandoening (en zeide) :

«Mijn oogappel, juweel aller vrouwen,

«Tak van mijn hart, geslagen goud,

«Met diepe smart verlaten u uw ouders,

«Ze gevoelen zich ramspoedig en ongelukkig

«Omdat ze nu geen enkel kind meer hebben :

«Maar wees gij niet droefgeestig, mijne lieve,

«Want spoedig keeren wij hier terug.»

Nu vertrokken de beide echtgenooten

En lieten hun kind een *noerie* achter,

Die zeer ervaren was in 't spreken,

Om BIDASARI te vertroosten.

Al de deuren der zevendubbelde omheining

Werden allen door den koopman gesloten.

Ze trokken vervolgens door het kreupelhout

Langs een' naauwen en moeilijken weg.

Ze gingen onder het storten van tranen

Vol vertrouwen (op God).

«Ja Heer, ja God, wees gij met (haar),

«Met uw volmaakten bijstand en hulp.»

Toen ze aan hunne woning gekomen waren

Zaten de beide echtgenooten vol kommer daar neder

Baden den ganschen dag

En gaven menige liefdegift.

Maar wat BIDASARI betreft;

Toen de avond gevallen was,

En ze ontwaakte, en daar alleen zat,

Gevoelde ze zich zeer beangst en beklemd.

Hevige onrust (woelde) in haar gemoed

En ze stortte bittere tranen.

Wat zou ze zeggen?

Ze gaf zich over aan den Heer van 't heelal.

Helaas! het noodlot is als een rots!

En haar lot was het alleen te zijn.

Zoo eenig gevaar (haar dreigde)

Dan zou niemand het af kunnen wenden.

BIDASARI zat daar, treurig en zwaarmoedig,

Ze kon niet meer slapen,

Gelijk een uil zit te treuren

Als hij 't geluid van een *peladoe* hoort.

Wanneer hare ouders kwamen

En allerlei soorten van vruchten medebragten,

Dan vergat ze een weinig haar verdriet,

En at en dronk verheugd van geest.

Haar gemoed werd ook eenigzins opgebeurd

Door die *noerie*,

Waarmee ze kon spreken.

Zoo was dag aan dag haar toestand.

De koopman kwam gedurig (bij haar),

Onder 't voorwendsel van op herten te jagen.

DERDE ZANG.

Hoort eenen zang, (waarin)

Van den koning DJOEHAN gesproken wordt.

De verstandige en magtige vorst

Volgde ongestoord al zijne neigingen op.

En de vorstin LILA SARI

Was onuitsprekelijk gelukkig en ijdel.

Sedert zij BIDASARI gedood had

Was hare blijdschap onvermengd. —

Ze dacht in haar hart,

«De koning zal nu geen tweede gade nemen,

«Dewijl thans, na BIDASARI's dood,

«Mijn wederga niet meer in de *negerie* te vinden is.

De uitmuntende vorst beminde

De vorstin LILA SARI hartelijk,

Onophoudelijk deed hij haar genoeg

En gaf haar al wat zij verlangde.

Hij willigde haar al haar begeerten in,

En was met haar ingenomen en verblijd.

Als de vorstin zich vertoornd hield,

Dan streelde de vorst haar en sprak haar toe.

Als hij zag dat ze wrevelig en bitter was,

Dan liefkoosde en vleide hij de vorstin,

En zong haar verzen en liederen toe,

Opdat haar gemoed weer opgeruimd mogt worden.

De magtige vorst **DJOEHAN**

Speelde en boerte met haar elken nacht

Tot den tijd van middernacht.

Eens lag hij op zijn rustbed te sluimeren,

En gevoelde zijn hart beklemd,

Door een droom, die hem gekweld had.

«Wat zou die droom toch beteekenen?» (zoo dacht hij)

«Welaan morgen zal ik 't onderzoeken.»

Toen de morgenstond was aangebroken

Stonden de beide echtgenooten op;

Hij zette zich neder op een *Egyptisch* tapijt,

En ontbeet met de vorstin.

Nadat ze van alle spijsen hadden gebruikt,

De *dayangs* kwamen en bragten een schenkblad;

De vorst gebruikte reukwerk;

En begaf zich toen naar het voorhof.

Al de *mantris* ouden en jongen,

Waren daar verzameld.

Zoodra ze den koning zagen

Bogen ze zich en zwegen.

De uitmuntende vorst gebod,

Den *ferdana mantri* aanziende:

«Kom, mijn oom, nader, zet u hier neêr,

«Ik wil u ondervragen.»

Nauwelijks hoorde dit de *mantri*,

Of hij zeide : «Heil u, genadige vorst !»

Nu zette hij zich bij den vorst neder

Aan den voet van den troon.

De koning nam het woord :

«Ik had nog niet lang geslapen,

«Of droomde dat de volle maan nederviel.

«Wat is daarvan de beteekenis ?»

De *ferdana mantri* boog zich,

En zeide, vriendelijk grimlagchende :

«'t Is een teeken, dat gij eene gade zult vinden :

«Zoo leggen het de waarzeggers uit ;

«Als de maan uit den hemel valt [even hooge afkomst

«Beteekent dit niets anders, dan dat gij iemand vindt van

«Volmaakt, verstandig, wel opgevoed,

«En het liefelijkst van de gansche *dessa*.”

Als de vorst hem dus hoorde spreken,

Klaarde zijn gelaat op en werd vrolijk,

En zeide hij grimlagchende :

«Ik heb aan de vorstin beloofd,

«Dat, zoo ik niemand vind schooner dan zij,

«Ik niet meer zal huwen,

«En nu mijn oom de *mantri*, is in mijne oogen

«De vorstin zoo schoon, dat haar gelijke niet te vinden

«En dat ze een bloem zou kunnen schijnen. [is,

«Maar is ze eens vertoornd, dan wordt ze in lang niet

«Dan kan ik haar niet te vreden stellen [verzoend,

«Omdat haar inborst zoo gemelijk is.

«Dit alleen maakt mijn hart droefgeestig

«Dat haar gedrag zoo wonderlijk is.

« Wanneer men haar verlangen niet opvolgt

« Dan stelt ze zich aan, als of ze zich zelf wil dooden.

« Zoo staat het (nu eenmaal) geschreven,

« Dit is het lot, dat mij is weggelegd.

« De vorstin is als een juweel

« Waarvan de glans schittert als het weerlicht.

« Op dit oogenblik zeg ik nog,

« Dat er geen ander zoo schoon is in mijne oogen.

« De vorstin is aan mijn hart verbonden,

« En bluscht alle andere gevoelens uit.”

De *mantri* grimlachte bij deze woorden :

« Wat gij zegt, o koning, is juist,

« Als gij misschien iemand vindt schooner dan zij

« Zult gij uwe belofte op een andere wijs kunnen volgen.

« Als er iemand is verstandig en welopgevoed

« Dan kunt gij er nader over denken.

« LILA SARI'S schoon gelaat is vergankelijk

« Het zal door den glans uit den hemel worden ver-

« Volgens mijne verklaring (van dezen droom) [drongen.

« Héeft zij (met wie gij huwen zult) vier eigenschappen :

« Als gij, o vorst, zoo iemand vindt

« Die behoort de koningin van uw paleis te worden.

« Vooreerst moet ze van een even aanzienlijk geslacht zijn,

« Ten tweede moet ze de rijkste zijn der *dessa*,

« Ten derde uitstekend schoon en voortreffelijk,

« Ten vierde verstandig en welopgevoed.”

De vorst zeide lagchende :

« Uwe woorden zijn waar, mijn oom de *mantri*,

« Wel zijn er vele vorstinnen,

« Maar moeilijk is het die vier eigenschappen te vinden.

«De koningin is goed en verstandig
«En weet de harten te winnen.
«Ze verstaat alles,
«Wetten en gewoonten, gelijk het behoort,
«Daarom verlang ik geen tweede te huwen,
«En haar verdriet te doen.
«Nu leef ik reeds drie jaren lang
«In goede verstandighouding met mijne lieve. —
«Wanneer ik iemand als eene hemelling
«Zag, dan zou ik misschien mij zelf vergeten,
«Dan eerst zou ik willen huwen
«En aan mijne gade een spleelnoot geven.»

De *mantri* lachte bij deze woorden :

«Gij spreekt naar waarheid, voortreffelijke vorst,
«Blijf lang met uwe beminde vereenigd;
«Schoonheid en verstand, alles bezit ze.»

Na dus gesproken te hebben,

Stond de koning op van zijn' troon;
Terwijl de *mantris* hem met eerbewijzen overlaadden
Trad hij zijn paleis weder binnen.

Na binnen gekomen te zijn

Zette hij zich nêr naast de vorstin,
Kuste en streelde haar wangen (en zeide) :

«Gij zijt de glans eener bevallige koningin,
«Ja, uw gelaat schittert van schoonheid,
«Gelijk een juweel in een glas. [droefd,
«Wanneer ik van u scheiden moet, dan ben ik be-
«Dan is 't mijn verlangen; terugtekeeren :

- « Een plank vastgehecht in een *siri*-doos.
« Een Bandanees die Javaansch spreekt.
« Zoo lang ik u niet ontmoet
« Dan is het met mij, als een ligchaam zonder ziel.
« Een plank door een doorluchtig vorst neergelegd.
« Een *laksimana*, die staande zich baadt.
« Lieve, mijn ligchaam heb ik aan u verpand
« (Daarom) kan ik mij nergens heen begeven (zonder u).
« **INDRA LAKSANA** koning van *Simaros*.
« Een Europeesch stuurman.
« Gij zijt gelijk een fijne *tjindi*-doek, dien,
« Al is hij ook versleten, ik toch niet wil verruilen.
« Deze *bambam* is een vrucht van *Petani*.
« Een *waringin* gegroeid in een zeeboezem.
« Mijn verlangen naar u kan ik bedwingen,
« Maar wie zal mij koesteren, als het koud is?
« Welke waterlelies groeijen daar bezijden?
« Wij plukken de takjes van een *poeli*-bloem.
« Hoe zou mijn hart u niet beminnen? [zwijmen.
« (Immers) als ik uw leest omvat, dan meen ik te be-
« Een luidruchtig geschreeuw op het eiland *Java*.
« De wind blaast van voren.
« Mijn goud, mijn robijn, zoo ligt als een geest,
« Kom hier, sluimer op mijn schoot.

«Gij zijt gelijk de berg MAHA MIROE.»

De vorstin zag den koning aan, en riep hem toe
«Waarom maakt gij zoo veel beweging?

«Gij stelt u aan als een jonge bruidegom.»

De koning lachte en zeide :

«Tak van mijn hart, mijne lieve,

«Wees niet vertoornd op mij,

«Mag ik niet tot u spreken?

«o Mijne beminde, o mijne lieve,

«Maak mij niet verlegen.

«Ik heb verstandig en goed tot u gesproken,

«Neem het dus niet anders op.

«'t Is als in dat oude rijmtje :

«'t Eerst wordt men verliefd op een schoon gelaat

«Dan komt er wijsheid en het karakter bij :

«En zoo vergezelt men (de geliefde) tot in den dood.

«Indien gij (dus) mijne lieve,

«U zoo (wijs en lief) gedraagt,

«Dan zijn er nimmer twee in mijn hart,

«Dan bezit gij het alleen.»

De vorstin veinsde vertoornd te zijn,

Maar was inderdaad hartelijk blijde,

Omdat de koning zoo verstandig sprak,

En omdat hij haar zoo vriendelijk liefkoosde.

Toen de avond gevallen was

Wiegden de beide echtgenooten elkander.

Nadat de vorstin was ingesluimerd

Was de koning nog alleen wakker.

Hij gevoelde zich aangedaan

Bij 't zien van het schitteren der maan,

Tusschen de wolken door.

Hij stond verwonderd en verbaasd
En werd bedroefd, nu hij zich zijn droom herinnerde.

Tegen den morgen, sliep hij eerst in.

Hij hoorde het geluid van een uil,

Gelijk de stem van een *peladoo*.

Als de dag was aangebroken

Stonden de koning en de vorstin op

Ze ontbeten te zamen, [der *mantris* :

En vervolgens ging de koning naar de vergaderzaal

Daar gaf hij bevel :

«Maakt morgen alles in gereedheid, mijne heeren,

«Verzamelt de *hoeloebalangs* en *pahloewans*,

«En de jagthonden.»

Zoo sprak de magtige koning :

«Maakt dat alles gereed, morgen en overmorgen.

«Gaat alles zelve nazien :

«Ik wil op de hertejagt mij begeven.»

Nadat hij dus gesproken had

Tot de *pegawas* en *bedoewandas*,

Keerde de vorst weder binnen zijn paleis

En zeide tot de koningin :

«Maak gij, mijne lieve, leeftogt in gereedheid,

«Ik wil mij naar de bosschen begeven :

«Beveel aan onze slaven

» Alles gereed te maken, als de sterren schijnen.»

Toen de vorstin dit hoorde

Was zij hartelijk verblijd,

En beval de *bitis*

Een' goeden voorraad in gereedheid te brengen.

«Doet dat nog dezen nacht,» (zeide ze)
«Allerlei leeftogt, laat er niets aan ontbreken.
«De koning wil dezen nacht vertrekken,
«Gaat alles naauwkeurig na.»

Toen bogen zich eerbiedig de *dayangs* en zeiden :
«Vergeef ons, vorstin ! dat uw heil vermeerdere !
«Verontrust u niet,
«Onmiddelijk zullen wij alles verrigten.»

Te middernacht

Begaven zich de beide echtgenooten ter ruste,
Achter Egyptische gordijnen

Wiegde en liefkoosde de vorst zijne gade.

Dien ganschen nacht sliepen ze niet;

Hij dacht aan zijn droom, en was er bedroefd over
Gelijk een uil verlangt

Om het geluid van een *peladoe* te hooren.

Bij 't aanbreeken van den dageraad

Stonden de vorstelijke echtgenooten op.

De koning vroeg met een vriendelijk gelaat :

«Zijn de *hoeloebalangs* en *mantris* reeds verzameld ?»

Een der *bedoewandas* naderde buigende en sprak :

«Heil u ! mijn vorst; allen zijn aanwezig,

«Al de *mantris*, ouden en jongen,

«Wachten op uwe bevelen.»

Toen zeide koning tot de vorstin,

Terwijl hij haar kuste en een *sepah* haar gaf :

«Blijf hier, mijne lieve, onuitsprekelijk schoon,

«Ik verlaat u, maar kom nog heden terug.»

De vorstin was vrolijk

En zeide grimlagchende :

«Zoek mij een jonge hertje

«En breng mij een *kidjang* mede :

«'k Verzoek u het niet te vergeten,

«Dat jonge hertje, dat ik verlang.

«Ik wil mijne bedienden dan bevelen,

«Dat ze er goed voor zorgen, opdat het mak worde.»

De koning antwoordde lagchende :

«Als 't mogelijk is, mijne lieve;

«Uw verzoek zal ik niet vergeten :

«Wat er is zal ik u medebrengen.»

Nu nam de koning afscheid van de vorstin,

Omhelsde en kuste haar, en gaf haar een *sepah*.

Hij ging naar den voorhof, omringd van de *mantris*,

Die regts en links de jagtgereedschappen droegen.

Hij besteeg een bruin paard [len.

Met een fluweelen zadel, versierd met franjes van paar-

Dragers van speren, schilden, lansen en blaasrottings,

Omgaven den koning, toen hij de wouden binnen drong.

In den vroegen morgen, bij 't aanbreken van den dag,

Vloden de dieren en sprongen weg.

Als het dag was geworden,

Lieten de *mantris* en *pahloewans*

De jagthonden los,

En hief het volk een jagtgeschreeuw aan.

Een van de dieren, waar ze op jaagden,

Vongen ze omstreeks den middag.

Toen sprak de koning tot zijne *mantris*,

(Zittende) onder een *naga sari*,

Hij sprak, de vorstelijke Sultan:

«Waarom is dit woud toch zoo?

«Wat zijn wij allen verhit en vermoeid!

«Welaan laat ons hier uitrusten.

De helft van zijn volk was verdwaald

Doordien ieder trachtte de eerste te zijn.

De doorluchtige koning, (verzeld)

Van drie der *mantris*, die hem bij waren gebleven

Hield hier dus stil, en zeide

Tot die drie *mantris*:

«Gaat *mantris*

«Water halen, en brengt mij dat hier.

«Ik gevoel een' brandenden dorst

«Haalt mij slechts een weinig (te drinken).

(Onmiddelijk) gingen de drie *mantris*,

Om een rivier of vijver te zoeken.

Overal liepen ze zoekende rond,

En kwamen (eindelijk) aan den lusthof van BIDASARI

Ze stonden verbaasd

En naderden digter bij.

Toen ze aan dien

Schoonen lusthof gekomen waren,

Zeiden ze tot elkander:

«Vroeger was hier geen lusthof.»

En de een vroeg aan den ander:

«Wien of toch deze hof behoort?

«'t Is een goed aangelegd en aangenaam oord.

«Misschien is het wel een woning van geesten.

«Geen enkele menschenstem is er te hooren,

«Slechts 't geluid van *minahs* en *bajans* verneemt men

«Wien zullen wij roepen?

«Mogen de spoken maar niet naar buiten komen!

De *mantris* liepen het kreupelhout rond,
En ontdekten een deur in de omheining
Met een zwaren ijzeren bout gesloten,
Dien ze te vergeefs trachtten te openen.
Een der jonge *mantris* keerde terug,
Boog zich voor den koning en sprak:
«Heil u, koninklijke meester,
«Overal hebben wij gezocht, doch geen water gevonden,
«Maar een *kampong*, midden in de wildernis,
«Volkomen ingerigt als die van een' Sultan,
«Met allerlei soort van *mangis* en *ramboetan*.
«Geen sterveling hebben wij er echter ondekt.
«Zij is omgeven van dubbele omheiningen en *sasaks*,
«Doch geen opschrift bevond zich er.
«Al de deuren waren gesloten
«Zoodat wij er niet binnen konden komen.”
Nauw had hij den *mantri* dus hooren spreken
Of de koning spoedde zelf zich derwaarts.
Digt bij de deur bleef hij staan
En was verwonderd en verbaasd.
Hij sprak tot de *mantris*:
«Waarlijk, het is zoo als gij mij verhaald hebt,
«Vroeger ben ik ook hier geweest,
«Maar toen was 't een bosch vol *rottan* en doornen.
«'t Is geen *kampong* van een aanzienlijk man,
«En de lusthof moet eerst onlangs omheind zijn.
«Beproof eens *mantris* te roepen,
«Of ze ook bevreesd zijn, en niet zullen antwoorden.”
De *mantris* riepen met een doordringende stem:
«Hoort ons, broeders, vrienden!—

«Komt hier, bid ik u!

«Geeft ons een weinig water»

Zeven maal riepen ze dus bij beurten,

Maar niemand was er, die antwoordde.

Toen zeide de vorst: «'t is wel; houd maar op;

«'t Is of men tot een' doode spreekt.»

«Zoo is het» hernamen de *mantris*,

«Als er iemand was, dan zou het anders wezen.

«Wie weet, of 't niet het verblijf is van duivelen en

«'t Is beter dat we er niet binnen gaan: [spoken :

«Wij zijn bevreesd en hebben geen moed;

«Wat zullen we hier nog langer verblijven?»

«Zeker zijn het geesten,

«Daarom heeft het hier zulk een voorkomen.

«Wij bidden u, vorst, keer liever terug,

«Als ze buiten komen, graauwen ze u misschien toe:

«Begeef u toch niet in gevaar:

«Wij zijn zeer bevreesd en beangst.»

Lagchend zag de koning de *mantris* aan

En sprak met een vriendelijk gelaat:

«Wat zijt gij beducht voor duivelen en spoken?»

«In mijn gemoed heerscht geen vrees.

«Gaat, roept de *hoeloebalangs*,

«Onmiddelijk wil ik hun bevelen

«De sloten en krammen te verbreken,

«En dan wil ik alleen binnen gaan.»

De *mantris* ijlden voort,

Ontmoetten de *hoeloebalangs*

En zeiden tot hen.

«Komt spoedig herwaarts, *hoeloebalangs*!»

De *hoeloebalangs* spoedden zich naar den vorst.

De koning zeide lagchende:

«Komt, jeugdige *hoeloebalangs*,

«Verbreekt al de sloten, die hier zijn.»

Naauwelijks hadden de *hoeloebalangs* dit gehoord,

Of ze gingen

En verbraken zonder moeite de sloten.

Nu verblijdde zich de koning

En, nadat de deuren waren geopend,

Begaf hij zich alleen naar binnen.

Al de *mantris* waren bitter bedroefd,

Uit vrees dat hem eenig ongeval mogt treffen.

De vorst ging alleen naar binnen.

De *mantris* riepen: «Laten wij u verzellen,

«Want er zijn vele duivelen en spoken

«Die zich nu misschien verschuilen en stil houden.»

De vorst hoorde de oude *mantris* dus spreken

En antwoordde vrolijk:

«Neen eerwaardige *mantris*, ik wil u niet medenemen,

«Laat mij alleen naar binnen gaan:

«Weest niet verontrust

«En spreekt er niet meer over.

«Als God eens iets bepaald heeft,

«Dan kunnen zijne bepalingen nimmer falen.

«Zelfs al moest ik branden in het vuur,

«Dan nog zou ik op God vertrouwen,

«Zijne besluiten kunnen niet falen;

«Hij zal mij zeker van alle ramp bevrijden.

«Wij menschen hebben geen magt. —

«Ik verlang dit verschijnsel eens te zien,

«Zoo het mijn lot is daarbij omtekomen,

«Dan is dat de beschikking van den eenigen Heer.

«Waarschijnlijk zal het goed afloopen, mijne vrienden,

«Weest niet bekommerd over mij.

«Als mijne oogen eenig kwaad ontwaren,

«Dan zal ik u roepen, volgt mij dan.

«Ik ben zelf ook bevreesd en niet moedig,

«Maar gij behoeft mij daarom niet te vergezellen.

«Nu ga ik naar binnen

«Blijft gij, mijne vrienden, hier wachten.»

De *mantris* bogen zich en zeiden :

«Wij kunnen het u niet beletten

«Als gij het met geweld verlangt

«Ga dan alleen naar binnen.»

Nadat de koning deze woorden gehoord had,

Ging hij, zonder een' enkelen volgeling, naar binnen;

Daar zag hij de gansche voortreffelijke inrigting

Versierd als een tempel;

Tallooze tapijten van zijde,

En een menigte anderen zaken,

Beschilderd met wolken en raderen,

En lampen, en stolpen afwisselend gehangen.

't Was er als een koninklijk paleis :

Wolken waren er gegraveerd in den vorm van bloemen.

Alles was er heerlijk voor de oogen :

Stoelen en tafels maakten het volkomen.

Nadat hij alles rond had geloopt,

Verwonderde de koning zich zeer

En al meer en meer over alles wat hij zag.

Het was een bewijs van de almacht van God.

Ginds en herwaarts ging de koning rond,

Maar nergens vond hij eenig menschelijk wezen.

Slechts een *noerie* zag hij,

Die zijne vleugelen naar beneden spreidde en riep:

«o Koning, o doorluchtige sultan

«Wat doet gij hier?

«Dit is het verblijf van geesten en duivelen,

«Die u hier in de wildernis zullen verslinden.

«*Dang SEMIE* is afkomstig van *Petanie*

«En is schoondochter geworden van *dang LILA*;

«Mededoogen heb ik met dezen man,

«Wien de geesten zullen verslinden, zonder dat iemand

hem verzelt in den dood.»

De koning sloeg nu zijne oogen op

En verwonderde zich een vogel te hooren spreken,

Die, nadat hij dit berigt had medegedeeld,

Opvloog en zich verborg achter een rustbed.

Nog meer stond hij verbaasd

Toen de *noerie* verdween:

«Waar of hij heen is gevlugt» (zoo riep hij)

«Dat wij hem nergens kunnen zoeken.»

Nu opende de koning de gordijnen

En ontwaarde een menschelijk wezen,

Dát lag te slapen als een doode, (op het rustbed) in den

En een kussen omvat hield. [vorm van een draak,

Het was bedekt door een lichtblauw laken

En had het uiterlijk van iemand die bedroefd is.

Het sliep als een treurende uil,

Bevallig als een honingzee.

De koning dacht bij zich zelve :

«Zou dit het kind zijn van een hemelsch wezen ?
«Of zou ze, toen ze iemand zag naderen,
«Slechts veinzen te slapen en zich bedekt hebben.»

«Waarom» sprak de vorst :

«Sluit zij onafgebroken de oogen ?

«Ontwaak, kom hier, laat ons kennis maken,
«Laat ons elkander lief hebben en vrienden worden.»

Zoo riep hij tót drie maal toe,

Maar er was geen beweging in te bespeuren.

Nu begaf hij zich zelf op het rustbed,

En dacht bij zich zelve :

«Indien het een duivel of een spook is

«Waarom houdt het dan de oogen gesloten ?

«Als het weigert te spreken

«Dan zal het zeker van het rustbed vlugten (als ik

«Misschien is het wel eene doode, [nader).

«Die hier door haar vader is bijgezet.»

Op die wijze werd de koning

Al meer en meer moedig.

Er verspreidde zich een liefelijke geur, [boom.

Maar het ligchaam was onbewegelijk als 't hart van een

Hij ontdekte aan de eene zijde een betel-doos,

Gevuld met *siri* en *pinang*.

Toen veranderde hij van gedachten :

«Deze mensch schijnt eene vrouw te wezen,

«Die inderdaad schijnt te leven,

«Maar slechts beschaamd is,

«Zeker is ze een hemelsch wezen

«Maar misschien uit eene vorstin geboren.»

Nu naderde de koning digter bij

Opende het laken, waarmêe BIDASARI bedekt was,

En naauwelijks zag hij haar

Of hij stond sprakeloos van bewondering,

Want haar gelaat was als een schilderij.

Hij verloor zijn denkkraft,

En hij was ten einde raad :

«Ontwaak, mijne lieve, ontwaak !»

En met een nam hij BIDA op

En omhelsde en kuste haar, en riep uit :

«Neen, lieve, wees voor mij niet bedeesd,

«Laat mij uwe stem hooren,

«Mijn goud, mijn robijn, mijn maagdelijk juweel,

«Uw ziel is aan mijn hart gesnoerd.»

Op nieuw omhelsde en kuste hij haar,

En zong haar verschillende liederen toe :

«Mijne lieve, gij krijgt uw bewustzijn niet terug,

«Wel staar ik u aan maar gij ligt geheel in bezwijming,

«'t Is toch duidelijk dat het een mensch is

«Daar ik haar ademhaling bemerk.»

De koning kon van zijne verbazing niet terug komen

En verloor zijn verstand :

«Hoe zijn uwe oogen dus gesloten» (zoo riep hij)

«Sluimer niet te lang, mijne lieve !

«Uw gelaat is keurig schoon,

«Onwaardenaar voor mijn gevoel,

«Mijn geestvervoering is onuitsprekelijk»

En hij omhelsde en kuste haar op nieuw en vleide zich

Nu nam hij *siri* uit den betel-does [bij haar nêr.

En leide de *sepah* daarvan er in neder.

Hij staarde haar aan

En minde haar met een gloeiende liefde.

En riep: «Ach mijne lieve, ach hemelsch wezen,
«Aanminstigste van de geheele wereld!»

Nu wordt er weer gesproken van de *mantris*.

Dan eens zaten ze, dan stonden ze weer op,
En spraken tot elkander

«Wat toeft de koning hier toch zoo lang?»

Een der *bedoeandas* zeide:

«o Voortreffelijke *mantris*,

«Noodig toch den vorst (terug te keeren):

«Als hem eenig gevaar bedreigde,

«Of eenig ongeval hem trof,

«Wat zou er dan van de *mantris* worden.

«Dan zou er droefheid komen over 't gansche land.

«Roept hem dus zelve toe, mijne heeren!»

Onmiddelijk begaf zich de *ferdana mantri*

Bezijden het huis, (en riep):

«Voortreffelijke vorst,

«Keer toch terug naar de *negerie*!

«Gij vergeet u zelf: wat beschouwt gij daar toch?»

«Reeds begint de avond te vallen

«Kom liever morgen hier terug,

«Als de glans der sterren nog niet is verdoofd.

«Wij zijn uiterst bevreesd

«Dat de geesten er zich in mengen.

«Welaan dan koning, keer terug,

«Uwe *mantris* en *hoeloebalangs* hebben honger.»

Maar de doorluchtige vorst

Was zinneloos van liefde voor BIDASARI.

Eerst toen hij de stem van den *mantri* hoorde,

Kwam hij weder tot bezinning.

Hevig was hij aangedaan en ontroerd.

Hij omhelsde en kuste haar en zeide :

«Tak van mijn hart, glans mijner oogen,

«Ik verlaat u mijne lieve, mijn maagdelijk goud,»

Daarop bedekte hij BIDASARI

Met een laken, *sersarie* genaamd.

«Ja mijne lieve, gij zijt als een engel,

«Morgen kom ik zeker terug.»

Toen verliet hij het rustbed,

Vol kommer en droefheid,

Zoodat hij niet spreken kon

Even als iemand die verbijsterd is.

Na twee of drie schreden, keerde hij terug :

«Ach mijne lieve, ach mijne lieve,

«Mijn hart wordt vreeselijk verscheurd

«Bij 't aanschouwen van u, mijne schoone.»

Nog eens omhelsde en kuste hij haar, en riep uit,

Als of hij wakend droomde :

«Ja mijne lieve, indien gij wezenlijk dood waart,

«Dan zou mijn hart u niet zoo beminnen;

«Als ik u met aandacht beschouw

«Dan leeft gij, mijne lieve, dan zijt ge niet dood.

«Zijt gij misschien vertoornd ?

«En daarom zoo ontroerd in uw gemoed ?»

Nu bedwong de vorst zijne aandoening,

En vertrok naar buiten.

Daar vond hij de *mantris* bij elkander zitten,
Te mompelen en hevig opgewonden.

«Waarom, o koning! vertoeft gij daar zoo lang

«Als of gij gehoor verleent in uw paleis?

«Wij, uwe geringe onderdanen,

«Vreesden, dat u eenig onheil trof.

«Wat is daar toch vreemds te zien,

«Dat gij zoo onvoorzigtig zijt?»

Lagchend antwoordde de vorst:

«Er is daar volstrekt niets te zien.»

Nu bemerkten de *mantris*, dat zijn gelaat verduisterde

Ze naderden langzaam, zich buigende, en zeiden:

«'t Schijnt ons toe, o koning!

«Dat gij zeer bekommerd zijt.»

Lagchend antwoordde de vorst:

«Geen de minste ontroering kwelt mijn gemoed.

«Maar dewijl ik pijn gevoelde in mijn hoofd

«Viel ik er op een rustbed in slaap.

«'t Is zeker het verblijf van duivelen en geesten

«Maar ze houden zich verscholen:

«Toen ik de stem van den *mantri* hoorde,

«Schrikte ik en ontstelde.»

Zoo sprak de koning, stond op,

Sloot in persoon de deur der woning,

En zeide: «Komt, *mantris*, keeren wij huiswaarts,

«Opdat de duivelen misschien niet hier komen.»

Dit keurden de *mantris* goed,

Want ze waren beangst en weifelend.

Toen keerde de koning terug

Omringd van zijne *mantris*.

Hij trok voort, overstelpt van gevoel,

En zeide tot den *ferdana mantri*:

«Te vergeefs hebben wij ons vermoeid, mijn oom,

«'t Heeft ons geen het minste voordeel gebragt.

«Verschijn daarom dezen nacht weder voor mij,

«Dan gaan we morgen hier weder henen.

«Want ik heb aan de vorstin beloofd

«Dat ik haar een jong hertje en *kidjang* zou brengen.»

De *mantris* en *hoeloebalangs* waren zeer verheugd

En zeiden: «Al uw bevelen zullen wij volgen,

«De dag die voorbij is was vol tegenspoed,

«Morgen zullen wij er misschien een kunnen vangen.»

Toen ze in de *negerie* terug waren gekomen,

En de koning in zijn paleis was getreden,

Dacht hij, bij 't zien der vorstin,

Aan *BIDASARI*.

Hij troostte zich zelve door haar aantespreken:

«Ach! mijne lieve, maagdelijk goud,

«'t Is mij niet gelukt, zoo als ik verlangde,

«U te brengen wat gij mij bevolen had.

«Wees niet vertoornd, mijne beminde,

«Ik heb niets kunnen vinden.

«Maar het is mijn voornemen

«Morgen weder (ter jagt) te gaan,

«Ten einde eene belooning waardig te worden,

«Gelijk het nu mijn lot is berisping te verdienen.

«Mijn robijn, mijne lieve,

«Mijn hart is smoorlijk op u verliefd,

«En ik gevoelde een hevige smart

«Nu ik een' dag van u gescheiden was.

«Tak van mijn hart, glans mijner oogen,

«Gij zijt in mijn gemoed gegrift.»

De vorstin antwoordde hem grimlagchende :

«Wees niet bekommerd, mijn vriend,

«Ik ben volstrekt niet op u vertoornd.

«'t Was nu ons lot niets te vangen: welnu — daar blijft
Daarop noodigde hij haar te eten, [het bij.»

Omgeven van talrijke *dayangs*.

Maar ook onder den maaltijd was hij aangedaan,

En was zijn gemoed hevig ontroerd.

Na gegeten te hebben

Gebruikte hij *siri* uit den beteldoos,

En zeide: «kom, mijne lieve!»

En geleidde haar bij de hand naar 't slaapvertrek.

Onafgebroken was zijn boezem ontsteld en ontroerd.

En was zijn hart bij BIDA.

Hij troostte nu zich zelve

Door de vorstin te liefkozen en met haar te stoeijen.

Hij streelde en vleide haar,

En zij zette zich op zijn schoot.

De vorst was zeer onrustig,

Hij zuchtte en steende zwaar en diep;

Den ganschen nacht sloot hij geen oog,

En zat hij leunende tegen de kussens;

Met zijne gedachten was hij bij het meisje

En stelde zich al hare bevalligheden voor.

Tegen den morgenstond, bij 't kraaijen der hanen,

Stonden de vorstelijke echgenooten op.

Hij gaf aan de *mantris* bevel,

Dat allen zich zouden verzamelen en herwaarts komen.

En dat zij die mede wilden gaan,
Met hunne wapenen zouden verschijnen.
Toen de ochtendschemering zichtbaar was
Vertrok de koning.

Nu wordt er weder gesproken van BIDASARI. —

Als de avond gevallen was
Stond ze, in hare eenzaamheid, op
En at en dronk wat zij verlangde.
Daarop ging ze zich baden.

En nadat ze reukwerk gebruikt had,
En haar slaapvertrek weer was binnen getreden,
Nam ze *siri* uit de beteldoos.

Daar vond ze een *sepah*, nog versch gebruikt,
Nam dien op en wierp hem weg.

En dacht bevreesd bij zich zelve:
«Wie zou dat gedaan hebben?»

«Is hier misschien iemand geweest?»
Zij gevoelde zich eenigzins onthutst.

Alles ging ze doorzoeken;
Ze liep ginds en herwaarts;

Maar alles vond ze nog op de zelfde plaats; [vonden.

Die *sepah* was 't eenige, dien ze in de beteldoos had ge-
Nu dacht ze: — «Er is hier iemand digt bij mij geweest.»

«En toen ik opstond heeft hij zich verscholen.»
Al wat haar in de gedachten kwam, betwijfelde zij,

En ze riep uit: «God beware ons!
«Zijn dit misschien de treken van den duivel?

«Zoodat hij mij bijna ongelukkig zou gemaakt hebben?»

«Als het de treken van een mensch waren

«Dan zou hij mij zeker gezoend hebben. [van zijn,

«Was mijn vader hier geweest, dan zou er 't bewijs

«Dan zou het eten vermeerderd zijn, door 't geen hij

Nu zag zij op haar rustbed [medebragt.”

De spreij der matras van haar plaats verschoven,

En hoe de *siri* in de beteldoos verspreid lag,

Daarom was ze beangst en bedroefd.

«Wie is hier toch geweest” (zoo dacht ze)

«En heeft zich dus hier aangesteld?

«'t Was toch te onvoorzigtig van mijn' vader

«Mij hier zoo alleen te laten.”

Zoo zat ze op haar rustbed

Vol smart en droefheid in haar gemoed,

En stortte een vloed van tranen,

Zonder aan iemand haar nood te kunnen klagen.

Ze dacht bij zich zelve,

Onophoudelijk weenende :

«Als men niet kan leven gelijk het behoort

«Dan is het beter te sterven.

«Mijne ouders kunnen nimmer beloond worden

«Omdat ze mij hier als een afgod hebben neergezet.

«Als ik ongelukkig zal geworden zijn,

«Dan zal hun hartzeer onuitstaanbaar wezen.”

Toen de dageraad begon te lichten

En de *minas* en *bajans* en *noeries* begonnen te zingen,

Nam zij een geschilderd laken,

Bedekte zich er mede, en viel weenend in slaap.

Nu worde er verhaald, hoe de koning

In de wildernis en de bosschen rondzwierf,
Omgeven van zijne *hoeloebalangs* en *mantris*

Die hij bevolen had te gaan jagen.

Hij trok met zijne *mantris* voort

En volgde den weg, dien hem goeddacht.

Zijn paard stampte op den grond en vloog

Naar de *kampong* van BIDASARI.

Al de *mantris* bogen zich voor hem en zeiden :

«Gij slaat den verkeerden weg in, o vorst!

«Dit is, o voortreffelijke koning,

«De *kampong* der duivelen en spoken.

«Gij zijt een' verkeerden weg gevolgd,

«Hier is geen (goede) jagt.

«Laat ons daar niet heen gaan

«Want de spoken zullen er ons verslinden!»

Toen de vorst deze woorden hoorde,

Zweeg hij grimlagchende,

Deed als of hij het niet hoorde

En trok de *kampong* van BIDASARI binnen.

De *mantris* en eenige anderen trachtten het te beletten,

Kwamen op nieuw en bogen zich neder :

En zeiden : «Niets kan men, o vorst, u beletten,

«Uw moed is onvertsaagd.»

Toen ze bij de deur der omheining waren gekomen,

Schreeuwden de *mantris* en maakten geraas :

«Weest vervloekt gij duivelen, wijkt van hier,

«Vliedt in het kreupelhout.

«Zijn dit allen geen uitgelezen *pegawis*

«Die (den koning) overal volgen?

«Wanneer ze bang waren en geen moed hadden,
«Dan zouden ze dien naam niet mogen dragen.»

Allen bogen zich toen lagchende,

En beantwoordden vriendelijk zijne bevelen:

«Indien gij den moed uwer oude dienaren wilt beproeven,

«Dan verzoeken wij, dat gij ons bij die duivelen brengt.»

De vorst zeide nu lagchende,

Terwijl hij de deur van BIDA opende:

«Verontrust u niet, mijne heeren,

«Laat mij hier voor een oogenblik binnen gaan.»

De *mantris* antwoordden zich buigende:

«Doe, o vorst, gelijk gij zegt,

«Wij dragen uwe bevelen op ons hoofd,

«En vertrouwen u toe aan den Heer van 't heelal.»

Nu trad de vorst alleen

De woning van BIDASARI binnen.

Toen stond hij verbaasd

Bij 't zien van den toestand der woning op dat oog-
Want hij zag bij de badplaats [blik,

Een kleed hangen, dat vochtig was:

Hij zag lantaarnen en kaarsen

Die door iemand schoon werden gehouden,

Voorts al de stolpen en lampen

Met olie gevuld.

Hij begaf zich naar een zitplaats,

Opende de geregten, die daar stonden [hebben,

En zag de bewijzen, dat men hier onlangs moest gegeten

Dat men er van geproefd had, maar, er niet van houden-

Bij een andere zitplaats, [de, liet weer had weggeworpen.

Vond hij de overblijfsels van dranken, pas ingeschonken.

Na dit alles onderzocht te hebben,
Begaf hij zich op het rustbed,
Opende de gordijnen, en zag
BIDASARI met één geschilderd laken bedekt.
Hij dacht bij zich zelve:
«Nu is het toch zeker, dat zij leeft en niet dood is:
«En dat het misschien haar aard is,
«'s Nachts te leven, en tegen den morgen te sterven.»
Daarop begaf hij zich naast haar
En staarde in haar helder gelaat.
Een liefelijke geur verspreidde zich,
Hij nam het dekkleed weg, en verkwikte zich daar-
Hij staarde haar aan, en zag [mede.
Hoe hare tranen nog onlangs gevloeid hadden,
Zoo dat het geborduurde kussen geheel nat was:
Dat vermeederde de droefheid zijner ziel.
Haar gelaat was schoon en bevallig
En haar lokken krulden sierlijk.
Haar wenkbrauwen waren als geteekende wolken,
En haar oogen gezwollen van 't weenen.
Hij omhelsde en kustte haar, en riep uit:
«Ach, mijn maagdelijk juweel!
«Tak van mijn hart, glans mijner oogen,
«Waarom schijnt gij zoo bedroefd?»
Hij nam haar op zijn schoot,
En streelde en liefkoosde haar;
Dronken was hij van liefde en smart
Van aandoening en ontroering.
«Mijn goud, mijn robijn, mijn schitterende karbonkel!
«Uw gelaat is als NILA SEPRABA,

- «Uw afkomst is zuiver en zonder vlek,
«Hoe zou ik op u niet verliefd zijn!
«Wat zijt gij onbegrijpelijk bevallig,
«Beter zijt ge dan alle kroonen, de glans aller landen.
«Gisteren ben ik hier geweest
«Om u alleen, mijne lieve, te ontmoeten,
«Ik gebruikte toen *siri* uit uw beteldoos
«Maar nu zie ik, dat gij de *sepah* hebt weggeworpen.
«Mijn hart bemint u, maar ik heb mij bedwongen.
«Nu echter heb ik langer geen geduld.
«Gij zijt de ziel van mijn ligchaam:
«Hebt gij dan geen mededoogen met mij?
«'t Is of mijn adem in mijn borst is verstikt
«Dewijl ik zoo door u word geplaagd.
«De leden van mijn ligchaam zijn verzwakt
«En ik heb mijn wijsheid en verstand verloren.
«Ik wil mijn lust en verlangen volgen —
«Maar als misschien uwe ouders kwamen —
«Want ze behooren tot een' anderen stam
«En hebben dus ook andere zeden —
«En als een van ons beiden zondigt, [den."
«Dan zullen we beide daarvan de gevolgen ondervin-
Hoe meer hij haar aanzag, vermeerderde zijn hartstogt
En verloor hij zijne wijsheid:
Hij leide het meisje op zijn schoot
En zong haar al streelend en liefkozend toe:

«Een Chinesche roos in een vaas.

«Ga naar de *passer*, om een beteldoos te koopen.

«Al mijn list en verstand zijn vervlogen.

«Als ik u zie, mijne schoone.

«Ga naar de *passer*, om een beteldoos te koopen,

«Versierd met *soentings* van *tjempakka* gevlochten.

«Als ik uw gelaat, mijne lieve, aanschouw

«Dan komt gij mij voor als een hemelsch wezen.

«Versierd met *soentings* van *tjempakka* gevlochten.

«Sorbet in een karaf geschonken.

«Gij zijt, gelijk een hemelsch wezen,

«Een geneesmiddel voor het minnende hart.

«Sorbet in een karaf geschonken

«Is een goede drank voor een zwangere vrouw.

«Gij zijt een geneesmiddel voor het minnende hart,

«Om het verlangend gemoed te vertroosten.»

Thans wordt er gesproken van de *mantris*.

Toen zij den avond zagen vallen,

Zeiden ze tot elkander :

«Wat toeft de koning hier toch zoo lang?»

Ze waren onbegrijpelijk verontrust,

Over deze handelwijze van den vorst,

- «Al wie wil kan bij mij blijven
«Om met mij te leven en met mij te sterven.»
Toen de *mantri* deze taal hoorde
Stond hij verwonderd (en dacht):
«Wat zou er toch te doen wezen
«Dat de vorst zulke bevelen geeft?»
Hij boog zich toen voor den koning en zeide:
«Moge, o vorst, uw heil onverwrikbaar zijn!
«Wat is er toch in dit spookhuis te doen
«Dat gij (daarvoor) uwe *negerie* verlaat?
«Ontvang den raad van mij, uw' ouden dienaar.
«Dat ik vervloekt zij, zoo ik uw ongeluk verlang!
«Gij zijt (voor ons) gelijk het ligchaam en de ziel,
«Gij zijt onze eenige hoop;
«Antwoord mij naar waarheid.
«Ik heb u goeden raad gegeven:
«Hoe zou ik, de onderdaan van uw troon,
«Hoe zou ik uw schande verlangen?
«Uitermate ben ik bezorgd en beklemd
«Dewijl gij niet terug wilt keeren.
«Uw gelaat is bleek
«Als het bewijs van de onrust, die gij gevoelt.»
De koning zuchtte en zeide:
«Juist, mijn oom, zoo is het in mijn gemoed.
«Maar de wil van God is heilig en rein:
«Zijne voornemens met mij zal hij ten uitvoer brengen.
«Gisteren heb ik, toen ik hier was,
«Een hemelsch wezen gezien,
«Wier gelaat gelijk was aan een engel.
«Ze zat hier alleen.»

zoo verhaalde de vorst

Het gansche geval aan den *mantri*:

«aar» (voegde hij er bij) «laat u dit niet ontvallen,

«En spreek er tegen niemand over.

«Laat de helft der *mantris* terug gaan,

«En laat ze morgen herwaarts keeren.

«Als de vorstin naar mij vraagt,

«Laten ze dan zeggen, dat ik mij nog een dag blijf ver-

«dat de koning dus had gesproken, [maken.»

Boog zich de *mantri* voor hem.

«*hoeloebalangs* gingen nu terug, volgens 's konings bevel.

De eene helft ging, en de andere bleef.

«dus gesproken te hebben

Ging de koning weer naar binnen,

«zette zich op nieuw op het rustbed neder.

De avond was reeds gevallen;

«s't geheel duister was geworden,

Schrikte *BIDASARI* (en ontwaakte).

«Zien ze den koning gewaar werd

Ontstelde ze en wilde vlugten.

«Maar de vorst greep haar vast,

«Omhelsde en kuste haar en zeide:

«Mijn goud, mijn robijn, mijne ziel, mijne lieve,

«Waar wilt gij heen?

«Ik ben alleen bij u gekomen,

«En was hier reeds vóór twee dagen!

«In al dien tijd hadt gij uw bewustzijn verloren.

«Waar wilt gij nu heen mijne lieve!»

BIDASARI sidderde in haar gemoed

«En vreesde en beefde.

«Al wie wil kan bij mij blijven

«Om met mij te leyen en met mij te sterven.»

Toen de *mantri* deze taal hoorde

Stond hij verwonderd (en dacht):

«Wat zou er toch te doen wezen

«Dat de vorst zulke bevelen geeft?»

Hij boog zich toen voor den koning en zeide:

«Moge, o vorst, uw heil onverwrikbaar zijn!

«Wat is er toch in dit spookhuis te doen

«Dat gij (daarvoor) uwe *negerie* verlaat?

«Ontvang den raad van mij, uw' ouden dienaar.

«Dat ik vervloekt zij, zoo ik uw ongeluk verlan

«Gij zijt (voor ons) gelijk het ligchaam en de ziel

«Gij zijt onze eenige hoop;

«Antwoord mij naar waarheid.

«Ik heb u goeden raad gegeven:

«Hoe zou ik, de onderdaan van uw troon,

«Hoe zou ik uw schande verlangen?

«Uitermate ben ik bezorgd en beklemd

«Dewijl gij niet terug wilt keeren.

«Uw gelaat is bleek

«Als het bewijs van de onrust, die gij gevoelt.»

De koning zuchtte en zeide:

«Juist, mijn oom, zoo is het in mijn gemoed.

«Maar de wil van God is heilig en rein:

«Zijne voornemens met mij zal hij ten uitvoer breng

«Gisteren heb ik, toen ik hier was,

«Een hemelsch wezen gezien,

«Wier gelaat gelijk was aan een engel.

«Ze zat hier alleen.»

En zoo verhaalde de vorst

Het gansche geval aan den *mantri*:

«Maar» (voegde hij er bij) «laat u dit niet ontvallen,

«En spreek er tegen niemand over.

«Laat de helft der *mantris* terug gaan,

«En laat ze morgen herwaarts keeren.

«Als de vorstin naar mij vraagt,

«Laten ze dan zeggen, dat ik mij nog een dag blijf ver-

Nadat de koning dus had gesproken, [maken.»

Boog zich de *mantri* voor hem.

De *hoeloebalangs* gingen nu terug, volgens 's koningsbevel.

De eene helft ging, en de andere bleef.

Na dus gesproken te hebben

Ging de koning weer naar binnen,

En zette zich op nieuw op het rustbed neder.

De avond was reeds gevallen;

Als 't geheel duister was geworden,

Schrikte *BIDASARI* (en ontwaakte).

Toen ze den koning gewaar werd

Ontstelde ze en wilde vlugten.

Maar de vorst greep haar vast,

Omhelsde en kuste haar en zeide:

«Mijn goud, mijn robijn, mijne ziel, mijne lieve,

«Waar wilt gij heen?

«Ik ben alleen bij u gekomen,

«En was hier reeds vóór twee dagen.

«In al dien tijd hadt gij uw bewustzijn verloren.

«Waar wilt gij nu heen mijne lieve!»

BIDASARI sidderde in haar gemoed

En vreesde en beefde.

De koning wilde haar op zijn schoot nemen,

Maar zij wierp zich weenende ter aarde.

En de gedachte woelde haar in 't hoofd :

«Is dit ook een der duivelen en geesten?»

«Nu hij ziet dat ik alleen ben

«Heeft hij misschien moed hier te komen.»

Al meer en meer nam haar twijfeling toe,

Ze toornde tegen hem en vloekte hem,

Weenende riep zij uit :

«Ga van mij gij duivel of spook!»

De koning lachte, streelde haar,

Nam haar op zijn schoot en omhelsde haar :

«Ach! mijne lieve, met uw hemelsch gelaat,

«Ik ben een schepsel (even als gij).

«Ik ben geen duivel, ik ben geen spook,

«Het is een mensch, die bij u komt.

«Wees dus niet bevreesd en beangst;

«Mijn voornemen is u tot mijne gade te maken.»

Toen BIDASARI dit hoorde,

Vermeerderde haar angst en haar vrees,

Ze hief zich op en wilde vlugten

Maar de vorst greep haar en zong :

«HANG SOPHIAN plant toemoe.

«Bewaar deze vaas in een bron.

«'t Is boven besloten, dat we elkander zouden ontmoeten,

«Hoe zouden wij dat besluit kunnen veranderen!

«Bewaar deze vaas in een bron.

«Dang DJOELITA plukt tjoelan.

«Hoe zouden wij dat besluit kunnen veranderen

«Laat ons liever elkaër leeren kennen.

«Dang DJOELITA plukt *tjoelan*.

«De stam van een basilicum te *Pekadjangan*.

«Welaan laat ons elkaër leeren kennen

«Opdat wij elkander eeuwig beminnen.»

—

BIDASARI was verbaasd (bij deze woorden).

En riep uit, terwijl ze zich op den grond wierp :

«Zijt gij ook misschien een roover ?

«Waarom komt gij hier ?

«Ik wil niet, ik wil volstrekt niet,

«Dat gij mij zoo onbetamelijk toespreekt.

«Welaan keer spoedig terug

«En neem al mijn bezittingen mede.

«(Spoed u, want) als mijne ouders hier komen,

«Dan zullen ze u zeker in stukken houwen,

«Dan zullen ze u dooden, niemand zal u verzellen,

«En gij zult (na uw dood) geen belooning verkrijgen.»

De koning zeide lagchende :

«Ach mijne lieve, mijn oogappel,

«Wat geef ik om uwe schatten!

«Gij alleen zijt in mijn hart gegrift.

«Inderdaad ben ik een roover, (maar van uw hart)

«Daarom kom ik hier,

«En al kwamen er nu duizend duivelen en spoken

«Dan zou ik niet bevreesd voor hen zijn.»

Al meer er meer steeg de angst van het meisje

En liet ze hem den toorn van haar gemoed gevoelen.

«Als ik in stuk word gehouwen» (zeide de vorst),

«Dan zult gij mij in den dood verzellen.»

BIDASARI weende en overlaadde hem met beledigingen,

Terwijl ze zich op haar rustbed wierp.

De koning nam haar op en zeide :

«Zwijg, mijne lieve, mijn maagdelijk goud,

«Zwijg, mijne dierbare, glans van mijn kroon,

«Zwijg, mijne ziel !

«Wat jammer van uwe tranen, die gij stort,

«Haar waarde schat ik zoo hoog al mij zelven.

«Ach mijne lieve, mijn geslagen goud,

«Waar wilt gij heen ?

«Hebt gij dan geen mededoogen

«Met mij en mijne droefheid ?

Toen BIDASARI dit hoorde

Stroomden hare tranen nog overvloediger.

Ze vreesde en beefde

En vlugtte van het rustbed.

Nu lachte de koning

En zeide al vleijende :

«Maagdelijk juweel, geslagen goud,

«Al moest ik voor u sterven,

«Al verslonden mij de geesten,

«Dan nog zou ik er niets van zeggen.

«Wie anders, dan een geest of spook,

«Zou mij onder de oogen durven zien.

«Gij zijt gelijk een gevlochten bloem,

«Uw schoonheid is als 't licht der volle maan.

«Ik ben een magtig vorst

«Wie zou mij iets durven beletten ?

«Waar wilt gij heen, maagdelijk goud?»

Zoo sprak hij, met teedere blikken, haar toe.

BIDASARI was gemelijk en verstoord.

«Laat mij u volgen» (riep hij).

«Nader niet! ik verbied het u!» (antwoordde zij)

«Alles geeft mij droefenis en smart,

«Terug, terug, ongelukkige!

«Ik wil mijn gelaat gaan wasschen.»

De koning lachte en zeide:

«Kom, laat mij uw gelaat wasschen, lieve.»

Maar zij was verbitterd in haar gemoed

En spooog het water den vorst in 't aangezigt.

Dat verheugde den koning

Zoodat hij lagchende zeide:

«Niet alzoo, mijne lieve,

«Mijn gansche kleed hebt gij nat gemaakt.

«Daar vermaakt men zich vrolijk en luide.

«Een spijker, die men plant, zal niet groeijen.

«Dewijl gij mijn gansche kleed hebt nat gemaakt,

«Verlang ik het te ruilen met het kleed van uw ligchaam.

«Noemt ge een viool of een schenkblad een beteldoos, ik doe

«ANGANG is de koning van een andere *dessa*. [het ook.

«Om u, om uwent wil, mijne lieve,

«Zal dit natte kleed om mijne lenden droogen.

«ANGANG is koning eener andere *dessa*.

«Een *tjempedak* te koop in een winkel.

«Laat dit natte kleed om mijne lenden droogen
«(Ofnat blijven): ik zal er mij niet meer om bekommeren.»

Nadat nu BIDASARI

Haar gelaat had gewasschen,
Wilde ze achter haar rustbed ijlen,
Maar de koning greep haar en belette het.
Hij droeg haar zelf naar haar rustbed

En liefkoosde haar met zoete woorden :

«Mijn goud, mijn robijn, maagdelijk juweel

«Wees niet op mij vertoornd.

«Hoor naar mijne woorden, mijne lieve,

«Naar het geheim van mijn hart.

«Ik wil hier blijven

«Om op uwe ouders te wachten.

«Hoor mijne dierbare, hoor mijne lieve!

«Ik bevond mij op de jagt,

«En terwijl ik verdwaalde, zonder te weten waar ik was,

«Kwam ik hier, in groote ontroering.

«Gisteren ook was ik hier,

«Op de jagt mij bevindende,

«Volgens het verlangen der vorstin,

«Die een *kidjang* wilde hebben, om het tam te maken.

«Twee dagen heb ik dit reeds herhaald

«Met de *mantris* en *hoeloebalangs*.

«En sedert ik uw schitterend gelaat heb gezien,

«Wil ik niet weder terug keeren.

«Verontrust u niet, in uw gemoed,

«Ik zal u geen kwaad doen.

«Als uwe ouders hier komen
«Zal ik hun, naar behooren, uw hand vragen.
«En ik denk, dat misschien
«Uwe ouders het wel zullen toestaan.
«Ik ben van een geslacht, dat het zaad is van het land.
«Jammer, dat mijn geslacht menschelijk en het uwe
«Als gij wilt, mijne lieve, [geestelijk is!
«Dan zal ik u naar mijne woning voeren,
«Dan zult gij naast de koningin
«Zitten, en in blijdschap leven.

Nu boog BIDASARI het hoofd en weende

En dacht, terwijl de schaamteblos haar kleurde:
«Welke koning is toch hier bij mij gekomen,
«En hoe is de naam van zijn land?

Al meer en meer steeg haar droefheid

En ze dacht: «ik veronderstelde niet dat het een ko-
«Veel onbehoorlijks heb ik reeds gezegd. [ning was.
«Moge de koning maar niet vertoornd worden.»

De koning zag, hoe het meisje bekommerd was

En liefkoosde haar met vleijende woorden:
«Tak van mijn hart, licht mijner oogen,
«Wees niet bedroefd, mijne lieve,

«Als uwe ouders hun toestemming geven,
«Dan voer ik u naar mijne *negerie*.

«Van dit bosch kunnen we in èèn dag te huis zijn,
«Zoodat het niet moeilijk is heen en weer te gaan.»

Toen zij den vorst dus hoorde spreken

Werd het haar duidelijk, dat het de koning was van
Nu verloor ze haar bewustzijn [t land.

Uit vrees voor de koningin.

Zachtkens zeide ze

Terwijl ze van het rustbed opstond :

«Ik ben een geringe nietige onderdaan,
«Geef mij dus geen troon, mijn vorst,
«Ik ben geen geest of spook, (maar)
«Ik heb mijne ouders in de *negerie*»

Als de koning dit hoorde

Stond hij verbaasd,

En zeide verblijd :

«Mijn goud, mijn robijn, mijne beminde,
«Hoe is de naam uwer ouders?
«Zeg mij dat.»

Toen antwoordde ze met een zachte stem:

«De naam van mijn' vader is LILA DJOEHARA.
«Hij woont op de *pesara*, —
«Wegens een weinig (verdriet) was hij ten einde raad.»

Al hooger steeg de verbazing van den vorst

En vriendelijk hernam hij :

«Welaan dan mijne lieve,
«Spreek de waarheid :
«Zoo gij ouders hebt,
«Waarom hebben ze dus met u gehandeld ?
«En u hier in de eenzaamheid verstooten ?
«LILA DJOEHARA is immers niet arm,
«Maar een rijk koopman
«Van aanzienlijke geboorte,
«Die veel bedienden heeft en slaven.
«Waarom verstoot hij u dan in de wildernis ?
«Waartoe dienen hem zijne schatten ?
«Bekreunt hij zich slechts om zijne bedienden en slaven !

«Waarom heeft hij zijn kind geen troon gegeven?»

«Zijn kind, dat het juweel eener kroon is?»

«Hij is beroemd onder al de kooplieden.

«En goedgehartig en niet valsch.

«Welke smart of tegenspoed trof hem dan,

«Dat hij zijn kind in de bosschen verstootte?»

«Zeg mij de waarheid, mijne lieve,

Waarom heeft hij u verstooten?»

«Openbaar het mij

«En verberg mij niets.»

Nu gevoelde zij zich bitter bedroefd,

Dewijl de koning het wilde weten.

Ze zweeg en bedacht zich:

«'t Is de schuld zijner gemalin, (maar)

«Als ik hem verhaal wat er gebeurd is . . . .

«Hij heeft mij niet (in 't paleis) gezien.

«Als hij het niet gelooft

«Dan ben ik, in zijne meening, een bedriegster.»

Ondertusschen vervolgde de vorst:

«Tak van mijn hart, glans mijner oogen,

«Waarom zwijgt gij, en spreekt niet,

«Verklaar mij toch wat ik u gevraagd heb.»

Dewijl de koning haar aanzag, werden haar oogen ver-

En teekende haar liefgelaat kommer en vrees. [blind,

Hij gevoelde zich daarom het hart verscheuren

En zeide: «Wees niet beschaamd.»

Maar BIDASARI was bedroefd

En stortte tranen.

Ze vreesde te spreken

En de inborst der vorstin hem medetedeelen.

- «Hoe» (zoo dacht ze) «zal ik hem antwoorden?»
«Misschien vind ik bij den koning geen geloof,
«En denkt hij, dat ik hem wil misleiden,
«Dewijl hij 't gedrag der vorstin niet gezien heeft,
«Want ik ben slechts gering en onaanzienlijk:
«Daarom zal hij zeggen, dat ik aan tooverij schuldig
«En zal de magtige koning vertoornd worden, [ben,
«En mij ongetwijfeld dooden.
«Als mijn vader maar hier was,
«Dan zou ik kunnen spreken.»
- Zoo vermeerderde de onrust in haar gemoed
En stroomden hare tranen overvloediger.
De koning had mededoogen met hare tranen,
En nam haar op zijn schoot.
«Mijn goud, mijn robijn,» (zoo riep hij) «mijn juweel,
«Waarom weent gij zoo, mijne lieve?»
- Hij omhelsde en kuste haar en gaf haar een *sepah* :
«Mijn ziel, gij zijt gelijk een engel,
«Wees niet beangst en bevreesd,
«Deel mij uw noodlot mede.
«Waarom heeft men u hier verstootten?
«Welke tooverij heeft veroorzaakt,
«Dat gij des nachts waakt
«En des morgens uw bewustzijn verliest?»
«Als gij inderdaad een dochter zijt van LILA DJOEHARA,
«Dan zal ik u bij mij nemen,
«Dan zal ik u tot mijne magtige gemalin maken,
«En zoo zal hunne genegenheid en liefde voor u ver-
«Mogen uwe ouders mij maar [meerderen.
«Tot hun schoonzoon willen aannemen!

«Als zij u met mij willen laten vertrekken,

«Dan zal ik hun geven al wat zij verlangen.»

't Hart van BIDASARI schrikte

Toen zij deze woorden van den vorst vernam;

Ze wist niet hoe ze zich zou redden,

En vreesde dat de vorst haar naar de *negerie* zou voeren.

Ze weende daarom onophoudelijk

En dacht bij zich zelve :

«Indien dit zijn toeleg is,

«Dan zal ik zeker moeten sterven.

«Wanneer ik niet tot hem wil spreken,

«Dan zal hij mij eveneens mede nemen.

«Mijne ouders, die mij zoo hartelijk beminnen,

«Zullen dan niet eens vernemen dat ik dood ben.

«Ik vertrouw die zaak niet,

«Want de vorstin is vol listen en bedrog.

«En al verwijt ik het dan ook later den koning

«Toch ben ik in haar netten gevallen.

«Voor ik nog haar mededingster was geworden,

«Was haar gedrag reeds zoo (verraderlijk),

«En als ik nu haar' echtgenoot neem

«Dan zal haar spijt nog grooter worden.»

Nu kon BIDASARI haar gevoel niet meer bedwingen :

Ze stond op van den schoot (des konings),

Boog zich, met hare smart, voor den vorst,

En zeide zachtkens :

«Mijn koning, mijn doorluchte vorst,

«De vrees belet mij te spreken. . . .

«Ik, uwe geringe, onwaardige onderdaan,

«Ben niet geschikt voor een' koninklijken troon....

- «Wanneer gij met mij verlangt te spreken
«Hoe zou ik dan durven liegen?
«Als gij mij overvloedig wel wildet doen,
«Dan zou de vorstin vertoornd worden. . . .
«Mijne ouders zijn zeer bevreesd
«Daarom hebben ze mij hier gebragt.
«Reeds sedert drie maanden heb ik de *negerie* verlaten,
«Uit vrees voor de vorstin.»
- BIDASARI dacht in haar gemoed
Aan de gramschap der vorstin.
Daarom kon ze niet verder spreken
Maar barstte (weer) uit in tranen.
Vriendelijk sprak toen de koning:
«Welaan mijn goud, mijn ziel,
«Vertrouw mij 't geheim dat uw boezem vervult.
«Gij behoeft niet te vreezen.
«De vorstin is goed en verstandig
«Ze weet de menschen (voor zich) in te nemen;
«Waarom zou ze u ongelukkig willen maken?
«Ze weet zeer goed wat deugd en zonde is.
«Spreek dus niet alzóo, mijne lieve,
«Want de vorstin *kan* zulk een kwaad niet doen.
«Als gij bij haar zult zijn gekomen,
«Dan zal 't u blijken, of ze u haat of bemint.»
- Toen BIDASARI hoorde,
Dat de koning de vorstin zoo prees,
Ontzonk haar het hart,
En wilde ze spreken, vol angst en vrees.
Want na deze redenering van den koning, [gen.
Waren haar alle middelen benomen om hem te overtui-

«Mijne woorden zijn waarheid, zonder bedrog :

«Maar misschien zult gij mij niet gelooven.

«Ben ik vroeger niet in 't paleis geweest

«Ongeveer zes of zeven nachten lang?

«Toen vormden, door de toelating van den Heer des heelals,

«De droppelen van mijn angstzweet mijn rustbed,

«Zoo onuitstaanbaar was mijn verlangen

«Naar mijne ouders, die om mij weenden,

«En mij dagelijks herhaaldelijk

«Verschillende soorten van spijzen zonden.

«Als de *dayangs* kwamen

«Dan werden ze door de vorstin verborgen gehouden.

«Dan zeide ze : «Als BIDASARI huiswaarts wil keeren ;

««Kan ik haar zelf dan niet terug laten brengen?»”

«Eensklaps werd ik weêr 't huis gebragt, —

«Ik leefde, maar gevoelde mij als dood.”

Haar gansche lot deelde zij mede,

En dat alles werd door den koning aangehoord.

De vorst stond verbaasd en zeide :

«Hoe, mijne lieve, mijn maagdelijk goud ,

«Hoe is 't mogelijk, dat gij in mijn paleis waart,

«En ik u niet gezien heb?

«Hoe is 't mogelijk, dat gij u daar

«Niet in de nabijheid der vorstin bevond?

«Ik heb mij geen' enkelen dag van huis begeven;

«Waar hebt gij u dan verscholen?

«Ik geloof u, mijne lieve, in al wat gij zegt

«Spreek dus onbevreesd.

«Verberg niets voor mij in uw hart

«Opdat mij alles bekend worde.”

Door den koning gedwongen

Sprak BIDASARI nu de gansche waarheid.

Nadat zij geheel het gedrag der vorstin had verhaald,

Stond de koning, toen hij dit hoorde, verbaasd.

Een woedende toorn vervulde hem

En tevens vermeerderde zijne liefde en mededoogen.

«Zoo heeft ze dan gehandeld, die toorn Gods!

«Ik had niet gedacht, dat haar bedrog zoo groot was.

«Ik had nog niets van haar gezien,

«Dat zulk een inborst bij haar bewees.

«Maar heb er geen hartzeeer meer over.

«Gelukkig dat gij niet bezweken zijt!»

Nu sloot hij BIDASARI in zijne armen, en zeide,

Terwijl zij een stroom van tranen stortte :

«Tak van mijn hart, glans mijner oogen,

«Spreek niet langer van die verachtelijke,

«En wees niet meer bekommerd, —

«Gelukkig dat we elkander ontmoet hebben!

«Treur dus niet langer mijne lieve

«Ik zal u een schooner troon geven (dan haar).»

Nu kuste en omhelsde hij het meisje,

En was hevig ontroerd :

«Mijne lieve, met uw beminnelijke inborst,

«U zal ik in den dood vergezellen.»

En BIDASARI weende

Weende zonder ophouden, (en zeide :)

«Ik bedank u mijn vorst voor een troon,

«Want ik vrees in de stad te komen.

«Keer liever, voortreffelijke vorst,

«Naar uwe *negerie* terug.

«Ik ben bang, dat de vorstin gewaar wordt,

«Dat gij zoo dikwijls hier komt.

«Ik ben slechts eene geringe, arme onderdaan

«Met geen bijzonder uitstekend gelaat :

«Laat mij dus blijven die ik ben

«En bekreun u niet verder om mij.»

De koning liefkoosde haar en zeide :

«Mijne lieve, mijn maagdelijk goud,

«Alle andere gevoelens zijn bij mij verdrongen,

«Doordien gij alleen in mijn hart zijt gegrift.

«Verdiep u dus niet meer in gedachten hierover,

«Ik zal u nimmer verlaten.

«Thans wil ik terug keeren, en onderwijl bedenken,

«Hoe ik uw levensgeest terug zal bekomen.»

Zoo streelde en liefkoosde haar de koning,

Maar zij boog het hoofd en zweeg,

En toen de dag begon aantebreken

Bezwijmde zij weder.

Daardoor werd de koning verzekerd,

Dat het zoo was als BIDASARI hem gezegd had.

Een gloeiende haat voelde hij nu tegen de vorstin,

En hevig was hij vergramd.

Onder teedere aandoeningen

Omhelsde en kuste hij het meisje, en bedekte

Haar tener ligchaam met een wit kleed.

Daar lag ze te slapen, als een doode.

Nu wordt er gesproken van de *mantris*.

Gemelijk wachtten ze nog altoos den koning.

De *ferdana mantri* ging

Alleen den koning roepen :

Verscheiden malen sprak hij luide

Den koning eerbiedig toe :

«o Heer, o Kalif, o doorluchte koning

«Wilt gij niet weder vertrekken?»

Als de vorst dit hoorde

Werd zijn gemoed nog heviger geschokt.

Hij omhelsde het meisje en zeide :

«Dierbre van mijn hart, ik verlaat u mijne lieve,

«Ik verlaat u mijn ziel, ik verlaat u mijn leven,

«Ik verlaat u, berg van geslagen goud!

«Maar wees niet bedroefd,

«Morgen vind ik u weder.

«Ik verlaat u mijn meisje, teeder ligchaam,

«Treur niet, mijne dierbare,

«Zend gebeden voor mijn welzijn omhoog,

«Opdat ik spoedig terug ben.

«Ik verlaat u, vlekkeloos reine,

«Ik verlaat u, berg MAHA ROEPA!

«Geen oogenblik zal ik u vergeten

«Morgen ontmoet ik u weder.

«Ik verlaat u, lieve, met uw schoon gevormden boezem!

«Ik-verlaat u mijn ziel, met uw ligt gele kleur!

«Morgen zie ik u weder,

«Beween mijn gezelschap niet te zeer.

«Ik verlaat u, dierbare, met uw schitterende kleur!

«Treur niet zoo bitter,

«Ik wil vertrekken

«Maar morgen terug komen.»

(Op nieuw) riep nu de *mantri* met luider stem.

Toen verliet de vorst het rustbed,

Het hart vervuld van smart en liefde

En met het voornemen naar de stad terug te gaan.

De koning ging

Begaf zich naar de *negerie*,

En trad onmiddellijk zijn paleis binnen.

Daar zette hij zich neder naast de vorstin.

De vorstin zeide grimlagchende :

«Wat brengt gij van de jacht mede?»

Fluisterend antwoordde de vorst:

«Ik heb niets kunnen krijgen,

«Daar ik den nacht ben overgebleven

«Alleen om mij te vermaken.»

De vorstin hernam : «o Dat is niets !

«Goed dat gij maar geen ongeluk hebt gekregen !

«Daar gij uwe *negerie* des nachts hebt verlaten

«Was er misschien iets, dat gij zocht ?

«Ik heb gedurig den voorraad voor de jacht gereed ge-

«Maar er nog geen belooning voor erlangd. [maakt,

De koning zeide daarop grimlagchende :

«Maak weder eenigen voorraad in gereedheid,

«Morgen wil ik op nieuw gaan.

«Misschien valt de jacht nu gelukkiger uit.

«Verkrijg ik dan weder niets,

«Dan keer ik, na een weinig toevens, terug.

«Als er een *kidjang* te koop is, dan zal ik het koopen,

«En het, aan een touw gebonden, u brengen.»

De vorstin lachte van blijdschap,

Geloofde wat hij zeide,

En beval hare bedienden

Op nieuw voorraad in gereedheid te brengen.

De koning schertste nu en stoeide met haar

En veinsde haar boezem te streelen.

Daar voelde hij, dat de visch er werkelijk was,

Zoo als BIDA hem gezegd had.

Nu beval hij

De *penakawans* en *bedoeandas* :

«Ik beveel, dat de *mantris*, ouden en jongen,

«Allen zullen verschijnen, met

«Geweren, speren en blaasrottings

«Zwaarden en schitterende *hoeloebalangs*.

«Morgen ga ik weder naar de bosschen

«Opdat wij spoedig het wild mogen vinden.»

En met een gloeiend gelaat voegde hij er bij :

«Ik wil dit genoeg dikwijls herhalen

«Er is ontelbaar veel wild

«Daarom wil ik er op gaan jagen.»

Toen het nu nacht was geworden

Sliepen de beide vorstelijke echtgenooten.

De koning betastte den boezem der vorstin

Maar vond den visch niet meer.

Toen dacht hij bij zich zelve :

«'t Is zoo als het meisje mij gezegd heeft.

«Inderdaad is ze iemand van een boezen inborst, [dood!]

«Met zulke eigenschappen verzel ik haar niet in den

Den ganschen nacht sloop de koning niet,
Maar was verdiept in gedachten aan het treurend meisje,
En was zwaarmoedig, (als of hij)
Een aandoenlijk gezang hoorde.
Toen de morgen aanbrak
Stonden de vorstelijke echtgenooten op.
Nu werd zijn gelaat weer vrolijk
En ging hij zich baden met de vorstin.
Daarop trad de vorst zijn paleis weer binnen
En zette zich in staatsie op den troon vol juweelen:
Hij kleedde zich geheel (in zijn vorstelijk gewaad),
Dewijl hij het lieve meisje ging ontmoeten:
In een kleed van zijde met gouddraad geborduurd
En een bovenkleed van oranje en gevlamd.
Zijne gedaante was onovertreffelijk schoon
Als van den koning der *negerie*:
Hij was gewapend met een pijlkoker van *Ceylon*.
Het jonge meisje *MENGINDRA* kleedde hem.
Hij had geheel het voorkomen van een Sultan
En reed op een *sembrani*-paard,
Met een schabrak van franjes omgeven,
En omzet met juweelen en agaten.
De vorstelijke standaard was ontrold
Tot een teeken, dat de koning zelve zijn paleis verliet.
Volgens de gewoonte der koningen van vroegere tijden
Werd de groote *gong* geslagen.
Daarop verzamelden zich talloze *santris*,
Om op de bevelen van hun hoofd te wachten.
Nadat alle *mantris* vereenigd waren
Ging de koning (nog eens) in zijn paleis,

Daar ontmoette hij de vorstin LILA SARI
Omhelsde en kuste haar, gaf haar een *sepah*,
En riep haar grimlagchende toe :
«Ik verlaat u mijn ziel, mijne lieve.»
Onderwijl streelde en liefkoosde hij haar,
Ontrukte den visch aan haar' boezem,
Bragt hem naar buiten en beval
Een met juweelen omzet schenkbord te brengen.
De vorstin schrikte en treurde
En werd hevig vertoornd en schold
En sidderde in haar gemoed,
En riep, terwijl ze in de deur stond :
«Waarom neemt gij mijn regt mede
«'t Is mijn eigendom !»
Maar de koning gaf het haar niet terug,
En spoedde zich voort,
Terwijl de dag bijna was aangebroken
En de vogelen op onderscheiden wijzen zongen.
Nauw was de koning voortgeijld,
Of de tallooze *mantris* volgden hem.
Allen die achter bleven waren bedroefd
Als of ze met een mes werden gesneden.
De zangers deden hun pligt.
De zwaarden en speren schitterden,
En met de geweren en blaastrottings
Vloog men de bosschen in.
De speren en schilden waren in rijen geschaard,
En schenen een zich bewegende stad.
Hoe meer de maan schitterde
Hoe meer het hart der gezellen gloeide van vreugd.

Nu wordt er weer gesproken van *BIDASARI*.

Ze bleef, toen het morgen werd, wakker,
Rees op en zette zich neêr in hare eenzaamheid.

Haar vriendelijk gelaat helderde meer en meer op.
Ze verwonderde zich over haar' toestand

En dacht bij zich zelve:

«Zou dit het werk zijn van den koning?

«Gelukkig dan dat ik niet gestorven ben!»

Ze waschte zich het aangezicht

En gevoelde zich onaangenaam en droefgeestig,
Maar toch mengde zich eenige vreugde er onder,
Omdat haar ongeluk voorbij was.

Ze gebruikte *siri* uit de beteldoos

En toen teekende haar gelaat op nieuw bezorgdheid,
En gevoelde ze onbegrijpelijke smart

Uit vrees voor den koning.

Maar 't gemoed van het meisje, dat zoo bedroefd was,

Werd opgebeurd door den schertsenden *noerie*,

Die (de volgende) woorden snapte en praatte,

Opdat het meisje weer vrolijk mogt worden:

«*Siri* geweekt in een vaas.

«*Dang MELINI* plant *toemoe*.

«Het meisje verlangt en de koning bemint,

«Dezen dag zullen ze elkander ontmoeten.

«Een inboorling van *Samarang* plant *toemoe*.

«Ga bloemen plukken in den hof.

«Als ze elkander nu niet ontmoeten

«Dan ben ik geen verstandige vogel.

«Van *Kamal* naar *Blambangan*.

«Ga *klentang*-vruchten halen.

«In den loop der sterren kan ik zien,

«Dat op het oogenblik de koning zal komen.»

Op dat zelfde oogenblik

Werd een luidruchtig geschreeuw gehoord.

Het meisje schrikte en haar hart was beklemd,

Ze verborg zich achter haar rustbed.

Daar kwam de magtige koning.

Een welriekende geur verspreidde zich,

En zijne kleeding schitterde :

Onmiddellijk trad hij in het slaapvertrek.

Toen hij bemerkte,

Dat het meisje niet in 't slaapvertrek was,

Ontstelde hij, sloeg zich op de borst,

En spoedde zich naar buiten, roepende :

«Waar zijt gij heen, mijn goud, mijn maagdelijk juweel!»

En met een zocht hij achter het rustbed.

Daar zag hij het meisje zitten, terwijl het treurde,

En bittere tranen stortte.

De koning ging haar vrolijk te gemoet

En liefkoosde haar met vriendelijke woorden :

«Waarom, mijne lieve, glans van mijn kroon,

«Waarom zijt gij zoo bedroefd?»

En met een bragt hij haar in het slaapvertrek,

En streelde en vleide haar :

«Mijn goud, mijn robijn, mijn juweel,

«Daar is uw *semangat*.

«Ik breng u dien terug.

«Wees dus niet meer bedroefd.»

Onderwijl wischte hij haar de tranen af:

Maar 't meisje boog het hoofd en zweeg.

De koning omhelsde en kustte haar

En ging toen naar buiten zijne bevelen geven.

Hij beval de *bedoeandas*

De olifanten en paarden te zenden:

«Gaat met twee *mantris*

«Den koopman en zijne vrouw halen.

«Gaat tevens veertig *dayangs* ontbieden,

«En brengt die hier.»

Onmiddelijk gingen de beide *mantris*

Den koopman en zijne vrouw ontmoeten.

Ze volbragten de bevelen des konings, bogen zich,

En zeiden: «de koning laat u noodigen.»

Toen LILA DJOEHARA hoorde,

Dat de koning hem liet roepen,

Gingen de beide echtgenooten

Naar het bosch in de wildernis.

Nog niet lang waren ze voortgetrokken

Of ze kwamen er aan:

Regtstreeks begaven ze zich naar de woning,

Om den koning te ontmoeten.

Aan den koning voorgesteld, bogen ze zich.

De vorst grimlachte en zeide:

«Vrees niet mijn oom, en mijne moeder,

«Laat ons in huis gaan om uw kind te ontmoeten.»

De beide echtgenooten bogen zich en zeiden:

«Duizendmaal vergiffenis smeeken wij u!

«Wij geringe, nietige menschen
«Vreezen u zeer, doorluchtige vorst.
«Ik ben een uwer onderdanen
«Laat mij dus hier slechts blijven.
«Al wat gij verlangt zullen wij belijden
«In uwe tegenwoordigheid en onder uw voetzolen.
«Vergeving! dat gij u zoo gelegen laat liggen
«Aan ons geringen en armen.»

Daarop antwoordde de vorst: «Vreest niet,
«Ik heb u tot mijne ouders gemaakt.
«Weest niet meer beangst in uw gemoed,
«Vroeger waart gij ook reeds mijne vrienden,
«Vroeger hadden wij elkander reeds lief,
«En thans zullen wij elkander nog meer beminnen.»

Nu traden de koopman en zijne vrouw binnen,
Bogen en kustten zich de handen.

Ze zagen hun kind *BIDASARI*
Naast den koning zitten.

De koopman verheugde zich, toen hij haar zag,
Als of hij een veld vol bloemen vond.

Schoon en bevallig was ze bovenmate,
Als eene vorstin van den berg *Lidang*.

De koopman en zijne vrouw dachten bij zich zelve:
«Ons kind *BIDASARI*

«Past bij den koning,
«Gelijk eene godheid bij een engel.»

Met een zachte stem zeiden ze:

«Lieve, maagdelijk goud,
«Plaats u achter den koning!
«Welk een geluk is dat reeds voor u!»

Het meisje begaf zich daarop achter (den vorst)

Maar deze hield haar onmiddelijk tegen :

«Dat behoeft niet, mijne dierbare,

«God heeft gewild, dat wij elkander zouden ontmoeten.»

Nu beval de vorst, met een vriendelijk gelaat,

Den *ferdana mantri* te roepen.

Deze trad de woning van BIDASARI binnen,

Boog het hoofd, en kuste zich de handen.

De koning zeide grimlagchende :

«Wat zegt gij (er van) mijn oom ?

«Ik heb geene ouders meer :

«Ik hoop dus dat gij mij raad zult geven.

«Want ik heb u mijn geheim medegedeeld,

«Daarom zoek ik nu raad bij u.»

De *ferdana mantri* boog zich grimlagchende,

En sprak met een vriendelijk gelaat :

«Welaan gij koopman LILA DJOEHARA

«Wat zegt gij ?

«(De vorst) wil uw kind

«Tot zijne magtige gemalin verheffen.

«Wat groot geluk voor u, mijn vriend,

«Dat zij zijne jongere gade zal worden !»

Toen de koopman deze woorden vernam

Boog hij zich voor den koning :

«Dit zeg ik er van,

«Dat het niet past, dat hij haar lief heeft en bemint,

«Beter voegt het, dat hij haar tot eene bediende make,

«Om de spijzen en geregten optedragen.

«Alshij iets over heeft laat hij't haar dan schenken ;

«En wordt hij op haar vertoornd, dan vergeve hij haar ;

«Maar indien hij haar ook duizendmaal strafte

«Dan zou ik hem dit niet ten kwade duiden;

«Want ik heb BIDASARI

«Tot zijne slavin bestemd,

«Omdat het niet goed is dat ze zijne gade worde

«Gelijk aan de doorluchtige koningin:

«Immers, het baart mij onrust en angst,

«Dat de toorn der vorstin zou vermeederen.

«Ze was reeds vroeger vergramd

«Om de genegenheid van den vorst.»

Toen de koning hem dus hoorde spreken

Werd hij nog meer met hem ingenomen:

«Mijn oom» (zoo riep hij) «verontrust u niet

«Ik wil uw kind niet tot mijne bediende maken.»

En met een zeide hij tot den *ferdana mantri*:

«Ik verlang hier een kasteel te bouwen.»

Toen de *mantri* dit hoorde

Verzamelde hij al de werklieden.

Daar trok hij een kasteel op,

Met drie omheiningen. In de eerste poort

Bevond zich een paleis

Van goud, tien graden zwaar.

De eerste poort was van ijzer,

Met wapenen, allen geladen,

En bewaakt door duivelen en *Ethiopiërs*,

Vermengd met vele kwade geesten.

Die allen waren de poortwachters van het kasteel

Met hunne rijdieren.

Ze hadden hunne wapenen ontbloot

En wachtten op de bevelen van den vorst.

De tweede deur was van gegraveerd koper

Voorzien van kanonnen en geschut,

Bewaakt door bovennatuurlijke wezens,

Die daar vrolijk nederzaten.

Ze hielden er den ganschen dag de wacht

Die bovennatuurlijke wezens en geesten :

Omgord met hunne wapenen gingen zegindsen herwaarts

En wachtten op de bevelen van den koning.

De derde poort was van zilver

Als bij een vesting in het land van *Eirak*:

Er was een leger, vol gejoel en geschreeuw,

Maar ieder (soldaat) stond onbewegelijk.

De schoonheid van dit kasteel was onvergelykelyk

Als men 't van verre beschouwde, scheen er alles

Gelyk een olifant met twee ijvoren tanden. [dubbeld

Waar zou men nog iets dergelyks vinden ?

Er waren drie diamanten opgehangen

Waarin de zon luisterrijk schitterde,

Wier grootheid gelyk was aan een watermeloen,

En in wier vorm niet de geringste fout was.

Nadat het kasteel gereed was, beval

De wijze vorst een' lusthof aanteleggen.

Voorzien van pavillioenen en lanen

En allerlei planten.

Het middenste pavillioen had negen afdeelingen,

Een plaats, waar 't volk voor zijn' koning verscheen,

Onbegrijpelyk aangenaam (voor de oogen)

Gelyk een gevlochten bloem.

Nadat hij aldus de *negerie* had ingerigt

Droeg hij den *ferdana mantri* op,

Al de vreemdelingen en *santris* te verzamelen
Met het bevel, dat een gedeelte van hen herwaarts zou
De koning liet nu den feesttijd beginnen, [verhuizen.
Die veertig dagen lang plaats had,
Den ganschen dag door duurden de spelen.
Sommigen speelden *sipak raga*.
Al de krijgslieden, oud en jong
Vermaakten zich gezamenlijk.
Sommigen speelden de Javaansche *topeng*
Anderen op de *wayang* het stuk «PENDAWA.»
Zoo vermaakten ze zich van dag tot dag
In het paleis.
Hier danste men en sloeg in de handen,
Elders op de wijze van *lambang sarie*.
Allerlei soorten van spelen waren er
Met alles wat daar toe behoort.
Aanzienlijken en armen zagen
Naar den Balineschen *dalang* en de Chinesche *wayang*.
Bovenmate was het gejoel en gejuich
In het paleis van den koning.
Men at en men dronk en de beker ging rond
Onder de *mantris* en *pahloeans* en *hoeloebalangs*.
Ze aten en dronken allen
Onder het geluid van allerlei muzijk-instrumenten.
De glans der kleederen schitterde
In het licht der lantaarnen en kaarsen.
Een drinkglas met juweelen omzet
Werd aan den koninklijken Sultan gebracht.
Men dronk er beurtelings uit (op elkanders welzijn):
Op dat oogenblik was het feest ten toppunt gestegen.

De schenkers werden dronken
Hunne oogen waren gloeiend rood,
Al wat ze zeiden was verkeerdt
En gelijk een tijger die brult.
Hunne dronkenschap was als de bloem van een basilicum,
Hun *soentings* verdorden, en bedekten hunne ooren.
Allen, die hunne dronkenschap zagen,
Werden eveneens bevangen van opgewondenheid.
Al de jeugdige *mantris*
Waren dronken van liefde en minnesmart.
Terwijl de *bedoeanda's*
Te zamen met luider stem zongen.
De *bedoeans* zongen het lied «*malei djendjoengan,*»
Op eene onnavolgbaar welluidende wijze.
LILA BANGSAWAN sloeg op de *ribana*.
Liefelijke toonen verwekten er smachtend verlangen
En stemden overeen met de *ribana*.
't Was overal gejoel en gejuich in 't paleis.
BIMBANG GOELANA stond op verrukt van zinnen,
En POESPA WARNA stond op, om te dansen,
Ook POESPA LAKSANA stond op om te dansen,
Hare schoonheid was als die van hemelsche wezens.
De aanschouwers vergaten zich zelve,
En merkten niet, dat hun kapsel losging.
Ook LILA MENGINDRA stond op om te dansen:
Hare gebaarden waren onovertreffelijk,
Maar nog niet lang had zij gedanst,
Of ze noodigde BOEDJANGGA INDRA, om met haar te dan-
BOEDJANGGA INDRA stond op, om te dansen, [sen
En keerde zijn kris naar de linker zijde:

Zijne gebaarden waren onbegrijpelijk schoon
Als van iemand, die danst uit hartelust:
Hij wapperde met de panden van zijn kleet
Gelijk een paauw, die zijne vleugelen uitspreidt.
De omstanders vergaten zich zelve
Bij 't zien van zijn gelaat als dat van een beeld.
Veertig dagen lang hadden
De *gongs* en *gendarangs*, de *seroeni* en *nasiri*,
Luide weergalmd in het kasteel en de *negerie*.
Toen keerde de vorst in zijn paleis terug.
Al de *mantris*, ouden en jongen,
Bragten nu het meisje bij hem.
Ieder, die haar gestalte aanschouwde,
Stond verwonderd en verbaasd.
Overal zeide men tot elkander:
«Hoe schoon is BIDASARI!
«Haar gelaat is als dat van een engel!
«Duizendvoudig schooner dan de vorstin!
«Te regt is de koning verrukt van liefde
«Want haar gelaat is onovertreffelijk.
«Haar gestalte is zoo als het behoort [niet.
«In de *negerie* en aan de gansche kust is haar weerga
«Gelukkige koopman en zijne vrouw,
«Die de schoonouders worden van den koning!
«Ofschoon ze tot de vreemdelingen en *santris* behooren
«Zullen ze in rang nu hooger zijn, dan de gansche
Sommigen fluisterden: [negerie”
«Wat is het wonderlijk,
«Dat de koopman LILA DJOEHARA
«Volstrekt niet op BIDASARI gelijkt,

«Het gelaat van den koopman noch van zijne vrouw

«Heeft volstrekt niets van BIDASARI:

«Wie weet of ze geen vermomde hemelling

«En daarom haar bevalligheid zoo uitstekend is.»

Anderen zeiden:

«Ik heb hooren vertellen,

«Dat de koopman vele slaven en bedienden

«Maar geen kind bezat.»

Wederom anderen, die in de nabijheid stonden, zeiden :

«Inderdaad heeft hij 't kind van een ander gevonden

«In een praauw op het strand,

«En het opgenomen, en tot zijn kind aangenomen.»

Zoo fluisterde men onder elkander,

En de koning vernam dat alles,

Maar hield zich, alsof hij het zich niet aantrok,

Ofschoon hij bij zich zelven dacht :

«Te regt spreken dus de *mantris*

«Van den koopman en zijne vrouw.

«Hun gelaat is geheel anders dan dat van BIDASARI;

«Wie weet, of het wel hun eigen kind is.

«Ik zal er hun later naar vragen;

«Waarom zouden ze 't mij niet willen zeggen?

«Misschien was er wel, toen ze 't vonden,

«Een bewijs bij van hare hooge geboorte.

«Wie weet of ze van geen aanzienlijken bloede is,

«Of misschien wel uit den hemel gedaald.

«Want de vereeniging van haar gestalte en stem

«Treff en ontroert de harten der menschen.»

Toen nu vier dagen verloopen waren

Werd 't meisje door de vrouwen der *mantris* getooid

Ze werd gekleed in Egiptisch satijn,

Met gulden water begoten, [draak,

Met edelgesteenten in goud gevat, in den vorm van een

En met juweelen omzet, duizenden waard, versierd :

Daardoor kwam haar schoonheid al meer en meer uit,

Gelijk de gestalte van een hemelsch wezen.

Ze droeg een bovenkleed van karmozijn en granaatkleur

En knopen gewerkt in den vorm van een vlinder.

Ze werd versierd met een *pedaka* van vijf schakels,

En met een gordel omwonden *naga soekma* genaamd.

Haar kapsel was opgemaakt als een *koendei*, en

Omzet met edel gesteenten.

Gelijk goud van tien graden waren hare leden,

En hare schoonheid was als die van NILA KENDI.

Heerlijk was het gelaat der jong gehuwde

Onwaardeerbaar schoon,

Met hare *soentings* en vlechten

Van uitgelezen agaatsteen en diamant.

Oorsieraden had ze van diamanten

Helder schitterende en glinsterende,

Gevat in zuiver goud

En voortreffelijk bewerkt.

Een vingerring had ze, *astakoena* genaamd,

En een weerga daarvan *glang kana* geheten,

Daarenboven nog een ring met een edelgesteente

Te *Ceylon* bewerkt.

Hare oogen waren als sterren in 't oosten,

Hare wenkbrauwen scherp geschilderd,

En stonden goed bij hare fijne haren ,
Gelijk eene teekening in eene schilderij.

Hare tanden waren zwart en gebogen

Endeglans van haargelaat als die van een waterdruppel.

Haar neus was vooruitstekend , als met een mes gesneden,

Als een pas geplukte bloem.

Toen ze gekleed was

Werd ze door haar moeder op een paarden-bed gelegd

Rank was haar ligchaam en gelijkmatig blank :

Ze zat daar omgeven van de *bitis*. —

De koning kleedde zich in zijn vorstelijk gewaad

Dat elk die 't aanschouwde in de oogen schitterde.

Het was van goud met lotusbloemen gegraveerd,

En kruiselings ingelegd met juweelen.

Hij bedekte zich met een schitterende kroon ,

Bij afwisseling met juweelen en amethisten omzet

En met een glinsterende diamant prijkende als sluitsteen.

Daardoor kwam de schoonheid van zijn gelaat nog

Al de vrouwen der *mantris* [meer uit.

PREZEN BIDASARI :

«Ze past» (zoo riepen ze) «bij den koning

«Gelijk eene godheid bij een engel.»

Nu bragt men rijst op voor den maaltijd ,

Al de *dayangs* waren er en al wat er noodig was.

De koning at nu met betamelijkheid en sierlijkheid.

Aan de vrouwen der *mantris* vereerde hij 't geen over-

Na den maaltijd geëindigd te hebben [bleef :

Gebruikte hij *siri* uit de beteldoos

En allerlei reukwerk ,

En zag zijne jeugdige verloofde aan.

Haar uiterlijk was bovenmate bevallig,
Hare lokken krulden liefelijk,
Hare oogen droegen de blijken van vergoten tranen;
En dat alles vermeerderde 't bekoorlijke van haar gelaat.
Men liet nu de gordijnen voor het slaapvertrek vallen,
De koning streelde zijne beminde,
Nam haar op zijn schoot,
Omhelste en kuste en liefkoosde haar.

Nu wordt er gesproken van den *noerie*,
Die zijne vleugels uitspreidde, als wilde hij dansen,
Digt bij BIDASARI nedervloog
En de volgende woorden zong:

«De moeder van dit veulen is dood.
«Warm water in een *bamboe*.
«De verstandige koning streelt het lieve meisje
«En steekt haar tot in den tak van haar hart.

«Welke vijver is daar vervaardigd?
«o *Perhatasari!* o *Meisa Woelan!*
«Wat is dat heden voor een nacht
«Waarin de zon de maan liefkoost?"

Toen BIDASARI dit hoorde

Werd haar gelaat donker en, zeide ze:
«Is die *noerie* zot?"

En met een wierp ze hem met een *pinang*.

Maar de koning was regt verheugd
Toen hij deze scherts van den *noerie* vernam.
Nu 't nacht was geworden,
Werden al de deuren der liefde geopend,
En toen het middernacht was
Bezwijmde BIDASARI op haar rustbed.
De olijfbloem en de *soendal* verspreiden des nachts
Haar welriekende geuren de wereld door.
BIDASARI sliep droef te moede,
Haar kleed viel neder, en hare lenden werden ontbloot.
Zij geleek naar den tak van een *angsoeka*-boom.
De vorst kuste haar, en voldeed aan zijne begeerte.
BIDASARI lag bewusteloos
Tot de dageraad aanbrak.
Gelijk het schitterende gelaat
Van een hemelsch wezen scheen zij hem toe:
Hij vergat al de andere werken Gods
Omdat hij hier goddelijke hoedanigheden zag.
Bedwelmd was hij van deze goddelijke bekoorlijkheden,
Als of hij zich verloor in Gods zee.
Hij gevoelde zijn ligchaam niet meer
En meende in den hemel te wezen:
Beide zijn ligchaam en ziel waren uitgeput en krachte-
Toen hij den lach der engelen aanschouwde. [loos
Nu betastte hij haar verkoelde ligchaam,
Nam haar op zijn schoot en streelde haar.
«Gij mijne lieve» (riep hij) «zijt mijn *soenting* en kroon!
«Wees dus, beminde, niet langer zwaarmoedig.»
De koning was aangedaan
En besproeide haar met rozewater:

Toen ontwaakte BIDASARI

En zeide weenende :

«Mijn vriend, terwijl ik droomde

«Van allerlei dingen, zag ik

«Een dadelboom, met schaduwrijke takken,

«Met vele rijpe vruchten.»

Bij 't aanbreken van den dag,

Klaarde haar bleek gelaat op.

Ze baadde zich en wreef zich met het sap van kruiden,

En de vorst kleedde haar zelf weder aan,

Geleidde haar naar haar rustbed,

Omhelsde en kustte haar en zeide :

«Beminde, maagdelijk goud,

«Zoo heb ik dan mijn oogmerk bereikt.

«Gij zijt gelijk aan MENDOEDARI!»

En op nieuw kustte hij haar en gaf haar een *sepah*.

BIDASARI boog het hoofd en zweeg,

Haar bleek gelaat was vriendelijk.

Na verloop van drie dagen

Kleedden de koning en BIDASARI zich,

Bestegen te zamen den triomfkar

En werden degansche *negerie* zevenmaal rondgedragen.

Toen traden ze de badkamer binnen

En de vrouwen der *mantris* baadden hen.

Na gebaad te zijn,

Werd de koning weer rond gedragen.

Daarop keerde hij terug naar zijn paleis

En zat daar neder naast zijne gade.

Hij beminde haar teeder

En verhief BIDASARI tot den rang van vorstin.

Volmaakt was de liefde in zijn gemoed

Hij overlaadde haar met goederen en schatten :

En gaf haar een menigte jeugdige *dayangs*

Zoo velen als er in zijn paleis zich bevonden.

Al wat BIDASARI begeerde

Willigde de koning haar in :

Al die *dayangs* had hij haar reeds gegeven,

En wat er niet was, dat liet hij halen.

De koning beminde haar zeer,

En zeide, terwijl hij haar omhelsde en kuste :

«Welaan mijne dierbre, mijne reine ziel,

«Laat ons te zamen (leven en) sterven

«Laat ons dagelijks meer aan elkander denken,

«En onze liefde nimmer verwaarloozen,

«Even als olie, ten boordevol in de holle hand uitgegoten,

«Waarvan geen enkele druppel gestort wordt.»

De koopman en zijne vrouw

Verhuisden naar de (nieuwe) *negerie* :

In de nabijheid werd hun een woning gegeven

Niet verre van 't paleis der vorstin BIDASARI.

Ze werden gesteld over het magazijn harer goederen

En de sleutel werd hun toevertrouwd.

Honderden bedienden

Volbragten hunne bevelen.

Sedert BIDASARI hun kind was

Zonden ze zendelingen naar vele *negeries*,

Gaven hun honderd tienduizenden aan fondsen mede,

Om de fijnste kleedingstukken te zoeken.

Naar alle hunne kennissen en vrienden zonden ze.

Sommigen gingen over zee, anderen over land.

Al (deze zendelingen) namen voorraad op reis mede
Onafgebroken, elke maand.

Op zekeren dag gebeurde het

Dat de vorstin BIDASARI zeide :

« o Koning, o voortreffelijke vorst,

« Waaron gaat gij niet eens naar uwe (andere) *negerie*?

« Voorzeker zal de vorstin (LILA SARI) vertoornd wezen,

« Dat gij reeds sedert zoo lang van haar vertrokken zijt:

« Zij zal denken dat ik u verleid

« En dat ik u niet wil laten gaan.”

Zoo trachtte BIDASARI, door allerlei woorden,

Den vorst over te halen, om de vorstin te bezoeken.

Hij (antwoordde) vriendelijk grimlagchende :

« Morgen zal ik naar de *negerie* mij begeven.”

Toen de volgende dag was aangebroken

Vertrok hij derwaarts.

Na zijn paleis bereikt te hebben

Trad hij binnen en ontmoette de vorstin.

Ze zat op haar rustbed

En toen ze den koning zag komen

Deed ze de deur toe,

Keerde hem den rug toe, voer tegen hem uit,

En overlaadde hem met beleedigende woorden :

« Nader niet, ongelukkige,

« Ik verlang uw gelaat niet te zien --

« Ik bemin u niet meer -- ik haat u !

« Gij zijt de schoonzoon van LILA DJOEHARA.

« Mijn gelijke zijt gij daarom niet meer.

«Uw vrouw is gelijk aan een *loetong* of aap,

«Die in de bosschen 't huis behoort.»

Toen de koning dus de vorstin hoorde woeden,

Antwoordde hij;

«Tak van mijn hart, glans mijner oogen,

«Wees niet vertoornd, mijne lieve,

«Ik ben niet begonnen te misdoen,

«Maar 't is de schuld van uw eigen handelwijze.

«Gij hebt er zelf aanleiding toegegeven,

«Gij hebt het, onder Gods toelating, bewerkt,

«Maar ik heb het niet gezocht:

«Gij hebt daarenboven niets van u laten hooren:

«En daar gij mij daartoe gebragt hebt,

«Waarom zijt gij nu op mij vergramd?

«Indien gij haar nu genegen wilt zijn,

«Opdat uw liefderijk hart aan haar verbonden worde,

«Dan kunt gij vergif tot een geneesmiddel maken,

«En een vijand in een' vriend veranderen.»

Toen de vorstin deze woorden vernam,

Steeg hare woede al hooger en hooger;

Ze kon haar toorn niet langer bedwingen

En barstte weer uit in beleedigende woorden:

«Ga van mij, gij toorn Gods!

«Ik acht u niet meer als mijn echtgenoot,

«Leef met die van God vervloekte,

«Die gij op uw hoofd draagt en vereert.

«Eertijds waart gij van edel bloed,

«Nu zijt gij kaf geworden,

«Uw vrouw is van een stom geslacht

«Ruw gelijk grof linnen.»

«Gij zelf zijt een dwaas

«Gij behoeft mij niet langer te vleijen en te prijzen.

«Als gij u zevenmaal gereinigd en gewasschen hebt,

«Dan nog zal ik u niet bij mij toelaten.»

Toen de koning deze buitensporige

Uitdrukkingen der vorstin hoorde,

Gevoelde hij zich gekrenkt en beleedigd

Ontvlamde in toorn en zeide :

«Gij zelf zijt een laag en verachtelijk wezen,

«Uw verstand en uwe wijsheid baten u niet.

«Gij zelf hebt slecht en boosaardig gehandeld

«Gij zijt jaloers geweest zonder reden.

«Uwe handelwijze is als die van 't gemeen

«Uw verstand is verre beneden uw schoonheid.

«Als ik mij uwer niet meer aantrek,

«Dan zal het ongeluk u treffen.»

«Wat heb ik misdaan?» hernam de vorstin,

«Heb ik mijn aanzienlijk geslacht verzaakt?

«Dewijl uw gedrag zoo (schandelijk) is

«Spreek ik op zulk een bitteren toon tot u.

«Uwe wijsheid is u onnut!

«Zich tot zulk een gering volk te verlagen!

«Uw schande is nu reeds overal bekend

«Van zulk een verachtelijke landloopster te huwen.

«Of is het de gewoonte van aanzienlijke vorsten

«Het kind van een koopman tot echtgenoot te nemen?

«Zij behoorde daar in de bosschen te huis

«En verdriet en jammer te hebben.»

De koning grimlachte en zeide :

«Welke schande rust er op mij?

«Als het gerucht dezer zaak verspreid wordt,
«Dan zult gij zelf een slechten naam verkrijgen.
«Wie durft mij verbieden te huwen
«In mijn gansche koninkrijk ?
«Eene van dat soort als gij
«Moest ik alles ontnemen wat ik haar gegeven heb.
«Maar ik wil mededoogen met u hebben
«En u niet voor het volk vernederen.
«Dewijl ik al uw verlangen u inwilligde
«Daarom zijt gij zoo slecht geworden ?
«Gij zelf hebt onbetamelijk gehandeld,
«Daarom ben ik op u vertoornd.»

Vol woede keerde de vorst

Terug naar BIDASARI.

VIERDE ZANG.

Nu wordt in dezen zang weêr gesproken

Van den magtigen koning van *Kembajat*.

Hij was door een *garoeda*, een vogel uit den hemel, ten

En naar een andere *dessa* getrokken. [onder gebracht,
Naar *Indrapoera* had hij zich begeven :

Bij het aanbreken van den dag,

En in een praauw, op het strand, bij die *negerie*

Was (zijne gade) moeder geworden van eene vorstin. —

Nadat hij in zijn vorstelijk paleis was teruggekeerd,

Zat hij daar dagelijks te treuren

En zijne tranen aftewisschen,

Zonder eenig berigt (van zijn kind) te erlangen.

«Ach mijn kind «(zoo riep hij)» ach mijne lieve

«In wiens handen bevindt gij u toch?

«Wij weten niet of gij leeft of gestorven zijt

«Daarom is uw vader zoo hevig bezorgd.

«Ach mijn kind, mijn oogappel,

«Waar zijt gij thans, mijn maagdelijk goud!

«Uwe ouders zijn zoo bitter bekommerd

«Hun hart wordt in hun' boezem verscheurd.

«Helaas hoe rampzalig is ons lot

«Van u verstooten te hebben: thans hebben wij berouw.

«Misschien zijt gij wel in handen van arme lieden geval-

«Misschien zijt gij wel slavin geworden!» [len.

De zoon des konings was er bij tegenwoordig

En zag de droefheid der moeder,

Wier tranen niet ophielden te vloeijen;

Dat trof hem diep.

De vorstentelg boog zich en zeide:

«Bezit ik nog eene zuster?»

«Waarom hebt gij haar zoo ver van hier verstooten?»

«Kondet gij haar niet als uw kind verzorgen?»

«Was zij u dan zoo onnut,

«Dat gij haar dus verstiet?»

«Eene vrouw is aan veel onheil blootgesteld!

«Denkt gij niet dat de schande u wacht?»

Nu zuchtte de koning en sprak

Onder het storten van een vloed van tranen.

Hij verhaalde het gansche geval aan zijn' zoon,

Hoe hij diep bedroefd was geweest,

Van 't begin af zijner omzwerfing

Onder het lijden van veel smart en verdriet,

Hoe hij in eene *dessa*, in 't midden der zee was aange-

En zijne gade daar moeder was geworden, [land,

Terwijl het de *kampong* scheen van rijke lieden

Maar het onzeker was, of ze geringen waren of aan-

Hoe de moeder ten einde raad was [zienlijken.

En van alle middelen ontbloot, haar kind had verlaten.

Nauwelijks had de koningszoon dit gehoord

Of hij boog zich en zeide:

«Mijn vader sta mij toe rond te zwerven

«Ten einde mijne zuster te zoeken.

«Als gij het mij wilt vergunnen

«Dan zal ik de *negerie* niet lang velaten,

«En als ik mijne zuster ontmoet

«Dan keer ik ijlings herwaarts terug.»

Toen de vorst deze woorden hoorde

Schrikte hij en sloeg zich op de borst:

«Ach» (zoo riep hij) «ach, mijn zoon,

«Verlaat uwe ouders niet!

«Want gij zijt nog een kind,

«En wij hebben geen ander kroost;

«Gelijk een tamgemaakte vogel

«Hebben wij u op onze schouders gedragen;

«Wij hebben u beurtelings getorscht

«Ten einde, in de bosschen, u te behouden,

«'s Nachts hebben wij u bewaakt en beschermd,

«Opdat de muskieten u niet zouden kwellen.

«Hoe komt het in u op, mijn zoon,

«Uwe bejaarde ouders te verlaten?

«Ga niet, mijn kind, ga niet,

«Want in plaats van een zou ik er dan twee verliezen.

«Verlaat uwen vader niet,

«Verontrust u niet over uwe zuster.

«Wij zullen bij de reizigers onderzoek doen

«En eerst haar verblijf trachten op te sporen.»

De prins boog zich en zeide:

«Heil u mijn heer, heil u mijn vorst,

«Sedert ik uw verhaal hoorde

«Heb ik geen geduld meer.

«Onder uw verhaal, heb ik het besloten.

«Laat mij gaan

«Om mijne zuster te zoeken

«Ten einde naauwkeurig berigt van haar te verkrijgen.»

Daarop antwoordde de koning :

«Welaan mijn zoon,

«Zoo is het goed, als gij daar zegt,

«Ofschoon nog een kind zijt gij toch verstandig.»

De koning was zeer bedroefd,

Uit vrees, dat men hem zou verachten, (om 't geen hij

«Wat zal ik zeggen» (dacht hij) [gedaan had)

«Hij wil nu eenmaal tijding van haar inwinnen!»

Maar de voortreffelijke koningstelg

Keerde naar zijn vorstelijke woning terug,

Ontbood al de vreemdelingen en kooplieden bij zich,

Die in de *negerie* handel kwamen drijven.

Toen ze 't bevel van den doorluchten prins vernamen

Bogen ze zich allen, kusten zich de handen,

En bragten hunne handelswaren mede

Omdat de vorst goederen wilde koopen:

Ze bragten allerlei zaken,

Traden binnen, en verschenen voor den prins.

Omgeven van zijne herauten

Gaf hij de vreemdelingen onmiddelijk gehoor.

Allen wierpen zich op hunne aangezigten en bogen zich

En bragten hem geschenken. [voor hem,

Ze beschouwden den jongen vorst,

Zijne bevalligheid, voortreffelijkheid,

De schoonheid van zijn gelaat,
Zijne vriendelijkheid en beminnelijkheid,
De welluidendheid zijner stem, als hij sprak,
Dat alles prezen ze bij zich zelve.
Nu vroeg de vorstentelg
Naar den naam hunner onderscheiden *negeries*.
Allen bogen zich daarop verblijd
En noemden hunne namen en die hunner *negeries*.
Al die kooplieden dreven handel
In allerlei soort van goederen.
Hij kocht het een en ander hun af
En betaalde den prijs in gereed geld.
Ze zaten daar bij elkander en zeiden :
«De prins wil berigten van ons inwinnen.»
Ze bogen zich voor hem, vol vreugde,
En verhaalden hem van de zaken der *negeries*, die zij
Er was onder hen een jong mensch [kenden.
Met een vriendelijk en innemend gelaat,
De zoogbroeder van BIDASARI,
Die in deze *dessa* een tijd lang vertoefde.
Hij zat onder hen,
Voor den vorst.
Hij zat aan den voet van den troon
Tusschen de overige vreemdelingen.
Die jongeling heette SINAPATI,
Braaf en verstandig was hij van inborst :
Hij staarde den vorst langen tijd aan,
Boog toen het hoofd, en dacht bij zich zelve :
«Verwonderlijk is, als ik de gestalte van den vorst be-
«Zijne gelijkenis op BIDA, [schouw,

«Even als een jonge *pinang*, in tweeën gespleten,
«Is er ook tusschen hen geen het minste onderscheid.»

Hij had de *negerie* verlaten

Toen *BIDASARI* tot vorstin was verheven.

Terwijl hij den prins beschouwde

Dacht hij aan *BIDASARI*,

En was diep bedroefd

En stortte tranen.

Ook de prins zag hem aan

En zeide grimlagchend tot hem :

«Jongeling, mijn vriend,

«Van welke *dessa* zijt gij ?

«Om welke reden

«Weent gij zoo bitter ?

«Welke gedachten woelen er in uw hoofd

«En hebben uw gelaat zoo treurig gestemd ?

«Wij hebben u genoodigd om u genoeg te doen,

«Waarom is dan uw hart bedroefd ?»

SINAPATI boog zich en zeide :

«Ik bid u om vergeving aan den voet van uw' troon,

«Ik ben een geringe onderdaan

«En hoop op uwe vergiffenis.

«Van *Indrapoera* ben ik op een schip

«Herwaarts gereisd, om handel te drijven.

«En nu heb ik u, voortreffelijke vorst,

«In persoon ontmoet.

«Ik ben daarom niet bedroefd, (integendeel) ;

«Dat ik voor u ben verschenen, verheugt mij zeer.

«Maar dewijl ik aan mijne broeders en zusters dacht,

«Is (de droefheid) een weinig in mijn hart gedrongen.»

Toen de prins deze woorden hoorde
Verblijdde hij zich, (en dacht :)
«Hier zal ik eenig berigt vernemen
«En zal 't bekend worden, waar zij zich bevindt.»
Nu werden de vreemdelingen door hem onthaald ;
Op overvloed van *sorbet* en allerlei lekkernijen.
De bekers gingen gelijkelijk rond,
Van den vroegen morgen tot den middag.
En na gegeten te hebben keerden zij huiswaarts.
Maar de vorst hield SINAPATI tegen.
Hij gevoelde genegenheid en liefde voor hem.
SINAPATI verheugde zich onuitsprekelijk.
De prins zeide tot hem
Met eene zachte vriendelijke stem :
«Mijn vriend ik ben u zeer genegen
«En wil u als mijn broeder aannemen!
«Gij woont te *Indrapoera*
«Maar wie is uw meester ?”
SINAPATI grimlachte, boog zich, en zeide :
«De naam van mijn meester is LILA DJOEHARA :
«Hij laat in allerlei *negeries* handelen ,
«Zes of seven schepen heeft hij in de vaart.
«Sedert BIDASARI zijn kind is geworden .
«Zoekt hij met nog meer ijver (zijn voordeel).”
De vorst zette zich neder en ondervroeg hem,
En hij antwoordde al wat hij wist.
Nu dacht de prins bij zich zelve :
«Zou die koopman haar ook gevonden hebben ?”
Nadat twee dagen verlopen waren
Verscheen hij weder voor zijne ouders

En nam SINAPATI mede.

Zijne ouders spraken hem aan.

Vriendelijk vroeg hem de koning :

«Hebt gij eenig berigt van uwe zuster ingewonnen?»

De prins zat dicht bij zijne moeder,

Boog zich voor den koning ,

En zeide :

«Heil u, o voortreffelijke vorst,

«Ik heb al cenig berigt ontdekt,

«Maar 't is nog niet bewezen en zeker.

«Zie hier iemand van *Indrapoera*

«Van hem heb ik tijdingen ingewonnen.

«Ze moet gevonden zijn door LILA DJOEHARA

«Een zeer rijk man, op de *pesara*.

«Alles komt overeen met hetgeen gij gezegd hebt,

«Als het zoo is, dan kan er geen vergissing zijn.

«'t Zal goed zijn dat wij het nader onderzoeken,

«Opdat er geen vergissing geschiede.»

De koning was verblijd en ondervroeg verder

Met een vriendelijk gelaat :

SINAPATI antwoordde hem

Al wat hij van zijne moeder gehoord had.

Toen hij dit berigt had medegedeeld

Dankte men hem vol vreugde,

En vereerde hem geschenken

Goud en zilver en juweelen.

Nu sprak de vorst : «Als het zoo is

«Dan zal ik een afgezant zenden,

«Die geschenken en kleederen derwaarts brengt

«En een' brief van erkentelijkheid en lof.»

Daarop boog zich de prins en zeide :

«Ik bid u verlof, mijn vader, om derwaarts te reizen.

«Ik wil LILA DJOEHARA ontmoeten,

«Misschien is hij opregt en braaf.

«Als het blijkt dat zij mijne zuster is

«Zal ik iemand herwaarts zenden,

«Met een' brief, en als gij het toestaat

«Zal ik haar zelf vergezellen.»

Toen hij dus zijn' zoon hoorde spreken

Verloor hij zijn bewustzijn,

Omhelsde hem en kuste hem en zeide :

«Ach mijn kind, mijn dierbaar kind,

«Jongeling met uw schitterend gelaat,

«'t Is niet gemakkelijk naar die *dessa* (te reizen) :

«Indien gij om eenige reden te lang u denkt optehouden,

«Is het beter dat ik alle *hoeloebalangs* u medegeef.»

De prins boog zich en antwoordde :

«Waarom zou men mij daar lang ophouden ?

«Als LILA DJOEHARA haar niet wil afstaan,

«Dan keer ik onmiddellijk terug.»

De koning wist er nu geen middel meer op,

Om het den prins te beletten.

Hij beval al zijne bedienden en slaven

Een voorraad van kostbare goederen gereed te maken,

En gaf hem een groote menigte levensbehoefsten mede.

Hij liet de kinderen van den *ferdana mantri* medegaan.

Toen zeven dagen verstreken waren

Verzocht de vorst verlof om te vertrekken :

Hij boog zich voor zijne ouders,

Die hun kind omhelsden en kusten.

Met tranen in de oogen zeide de koning :

«Verlaat uwe ouders niet te lang,

«Want uw vader is reeds bejaard

«En gij zijt mijn eenige hoop.

«Gij alleen, mijn dierbare zoon,

«Moet mij in mijn koningrijk opvolgen.»

Allen werden nu door den koning verzameld,

Al de jonge *penggawas*

En zeven *bedocanda's*,

Die zijn' zoon zouden begeleiden,

Allen jong en te vertrouwen

En van leeftogt voorzien.

Op den veertienden dag der maand

Zou de prins vertrekken :

SINAPATI ging met hem.

Aan dezen hadden de ouders hun kind opgedragen.

Ze vereerden hem nieuwe kleederen en schatten.

Hij boog zich voor den koning en kuste zich de handen.

De jongelieden vertrokken te zamen

Met twee *mantris*.

Sommigen gingen te voet, anderen te paard,

En toen ze een eind wegs gevorderd waren, zeide de prins:

«Hoor mijn vriend

«Gij kent mijn geheim;

«Wanneer wij de *negerie* binnen getrokken zijn,

«Maak mijn' stand en geslacht dan niet bekend.

«Als men er naar mogt vragen

«Zeg dan, dat ik iemand uit een *desa* ben,

«Ik schaam mij, mijn stand bekend te maken

«Aan menschen, die mij niet kennen.»

SINAPATI lachte bij deze woorden

En hernam op dit bevel van den vorst :

«Indien uwe zuster van lage afkomst was,

«Dan zoudt gij ook uw' stand niet verbergen.»

Grimlagchende hernam de vorst :

«Indien zij inderdaad mijne zuster is

«Dan kunt gij zeggen, wat u goed dunkt, (want)

«Dan keer ik spoedig naar mijne *negerie* terug.»

Na dus te zijn overeengekomen

Vervolgde de prins zijne reis met spoed,

En niet lang was hij voortgetrokken

Of hij kwam aan de *pesara*.

Met hem gingen de *negerie* binnen,

Behalve SINAPATI, vier zijner volgelingen,

En zes der *bedoeanda's* :

Al die jongelieden volgden hem.

Hij nam eene vorstelijke houding aan

En was van de *mantris* omgeven.

De overigen bleven buiten de *negerie*,

De anderen begaven zich naar de *negerie*.

Al die reizigers gingen

Naar de *kampong* van LILA DJOEHARA,

Maar ze vonden die verlaten en stil,

En vroegen aan een *mendar* :

«Waar is de koopman heengegaan ?

«De omheiningen en *paggers* zijn in wanorde,

«Misschien heeft eenig ongeval hem getroffen

«En is 't hier daarom zoo eenzaam als een woud.

De *mendar*, ervaren in 't misleiden, antwoordde :

«Er zijn in deze *kampong* geen menschen meer,

«Ze zijn door den koning weggeroofd

«Allen ouden en jongen.»

Toen SINAPATI dit berigt hoorde,

Schrikte hij, sidderde zijn gemoed,

Sloeg hij zich op de borst en zeide :

«Wat heeft mijn meester dan toch misdaan ?»

Grimlagchende hernam de *dayang* :

«Verontrust u niet langer, mijn vriend,

«De koopman is den koning gevolgd,

«Die BIDASARI tot zijn echtgenoot heeft verheven

«En eene schoone *negerie* heeft gebouwd,

«Werwaarts allen zijn getogen.

«Ook de koopman is derwaarts getrokken:

«Daar heerscht thans vrolijkheid en gejuich.»

Als SINAPATI dit hoorde

Was hij bovenmate verheugd,

Dewijl hij de zekere tijding vernam

Dat de magtige koning den koopman zoo genegen was.

SINAPATI zeide tot den prins :

«Laat ons onmiddelijk vertrekken, mijn vorst;

«Daar is LILA DJOEHARA, [MENGINDRA.»

«Die thans den titel voert van *mangkoeboemi* LILA

Nu vertrokken ze, tien in getal,

Hartelijk verheugd.

Allen, die hen zagen, stonden verbaasd

Bij 't zien van 't schitterend gelaat des vorsten.

Allen vroegen :

«Wanneer is SINAPATI hier gekomen ?

«Wie is die jeugdige man ?

«Hoe uitstekend schoon is zijn gelaat !»

Sommigen kwamen met geschreeuw

Om zijne gestalte als die van eene godheid te zien,
Ze spraken en snaptten :

« Welk onvergelykelijke jongeling is dat toch ? »

Anderen kwamen met gejuich

Om zijn schitterend gelaat te aanschouwen (en riepen):

« Zijn aangezicht is schoon als dat van ARDJOENA,

« Het past bij een' koninklijken troon ! »

SINAPATI antwoordde hun met een zachte stem :

« Het is mijn togt- en reisgenoot !

« Zegt mij, menschen van de *pesara*,

« Waar is de *kampong* van LILA MENGINDRA ? »

Men wees hem nu : « Gindsche woning

« Niet verre van hier, SINAPATI!

« Ga nog een weinig naar gindschen kant,

« Digt bij het kasteel en 't paleis.

« Daar is een heerlijk schoone *kampong*

« Dat is de *kampong* van den *mangkoeboemi*.

« Wij durven niet (te digt naderen)

« Want hij is ons hoofd geworden. »

En ze voegden er bij :

« Ga gindsche *kampong* binnen !

« Uw heer is groot en magtig

« De koning is zijn schoonzoon geworden ! »

Nu trad SINAPATI die *kampong* binnen

En vond zijne moeder zitten.

Zij gevoelde zich het hart beklemd,

IJlde hem te gemoet,

Omhelsde en kustte hem en zeide :

« Wien brengt gij daar mede ? »

SINAPATI zag haar aan en antwoordde :

«Dat is mijn vriend.»

Nu sprak zij zelve den prins aan :

«Kom, mijn heer, en rust u uit!»

Tevens dacht ze bij zich zelve :

«Hij gelijkt veel op BIDASARI!»

En terwijl zij hem aanzag, vroeg ze :

«Hoe is uw naam schoone jongeling ?

«Gij komt mij voor als een aanzienlijk man

«Innemend en vriendelijk.»

De prins grimlachte, en op eene beschaafde wijze

Zeide hij bedeesd :

«Mijn naam is POËTRA BANGSAWAN

«Ik ben uw zoon' herwaarts gevolgd!»

Nu werd hij door SINAPATI onthaald

En hem veel eerbied bewezen :

Zoo werd het geheim ontdekt,

En schaamde hij zich niet meer er voor uit te komen.

Dien nacht bleef hij daar slapen :

SINAPATI hield bij de deur de wacht,

Uit vrees, omdat zoo vele menschen daar aan huis kwamen,

En men van velen hunner niet verzekerd was.

Nu kwam er bevel van LILA MENGINDRA

Om SINAPATI onmiddelijk te ontbieden.

Deze kwam met den prins

En verzeld van zijne togtgenooten :

Toen hij binnen was getreden

Stond LILA MENGINDRA verbaasd,

Bij 't zien van 't gelaat van den prins

Zoo onvergelykelijk aangenaam en bevallig.

Hij kon zijne oogen niet van hem afhouden

En dacht bij zich zelve :

«Wien brengt hij daar toch mede

«Dien man met zijne schoone gestalte?»

SINAPATI trad binnen, zette zich neder en zag (LILA MENG-

Boog zich, en merkte

[INDRA) aan,

Met verwondering, hoe zijn meester verbaasd was

En den naderenden prins niet aansprak.

Hij zeide daarom : «Mijn meester

«Waarom zijt gij zoo verbaasd?»

«Spreek POETRA BANGSAWAN aan.»

De *mangkoehoemi* schrikte en was bedeesd,

En zeide : «Kom mijn zoon

«Zet u neder naast uwen vader!»

En was hem opregt genegen

Dewijl hij zoo op BIDA geleek.

De prins grimlachte bij deze woorden

En zette zich naast hem op zijn' rustbank.

Toen vroeg de *mangkoehoemi* hem met blijdschap :

«Wat is het doel uwer komst?»

De vorst boog zich en zeide :

«Ik ben een geringe vreemdeling

«Die mij aan u wil voorstellen,

«In de hoop, dat gij mij genegen zult zijn.

«Ik ben te *Indrapoera* gekomen

«Met het oogmerk, om eene zuster te zoeken.

«Zoo gij mij opregt genegen zijt

«Geef mij dan raad, als ik verkeerd handel.»

Bij deze woorden

Grimlachte de *mangkoehoemi*.

«Mijn zoon» (hernam hij)

«Verontrust u niet,

«Duid mij niet ten kwade, dat ik u vraag

«Hoe de naam uwer zuster is,

«Waar zij zich ophoudt,

«En of gij iets naders van haar weet.

«Zeg mij de waarheid :

«Ik ben zeer met u ingenomen,

«Wees niet bevreesd, mijn zoon,

«Deel mij uw gansche zaak mede.

«Indien gij mij tot vader kiest,

«Dan neem ik u aan als mijn kind.

«Ik ben zeer met u verblijd,

«Omdat gij op mijne lieve dochter gelijkt.»

De vorst grimlachte en zeide :

«Uwe liefde draag ik op mijn hoofd :

«Maar wat mijne zuster betreft,

«Haar verblijf is mij niet bekend.»

En nu vertelde de prins

Hoe, ten tijde, dat zijne *negerie* in oproer was,

Zijne ouders hadden rondgezworven

En op de *pesara* waren verdwaald,

En hoe, toen er een maand verlopen was,

Zijne moeder de weeën had gevoeld,

En in een praauw op het strand

Bevallen was.

Zoo verhaalde hij alles wat er gebeurd was,

En de kenteekenen, die men (bij het kind) had gelaten.

«Ik wil mij zelf niet verhovaardigen» (zoo zeide hij)

«Ik wil alleen de zaak vertellen :

«'t Was een meisje,

«Waar zou ze zich nu ophouden?

«Als ik haar verblijf weet,

«Dan wil ik ook de dienaar worden van haar meester.»

Toen LILA MENGINDRA dit gehoord had

Was hij onuitsprekelijk verblijd,

En al grooter werd zijne genegenheid en liefde

Dewijl het de broeder was van BIDASARI.

Lagchend en verblijd zeide hij :

«Zeg mij, mijn zoon, POETRA BANGSAWAN,

«Zeg mij van welk geslacht uwe ouders zijn,

«Opdat ik uwe zuster ook kan helpen zoeken.»

De prins boog het hoofd,

Terwijl hij in gedachten verzonk;

Beschaamd was hij, het te ontdekken

En bij zich zelve zeide hij : «Zal ik liegen?»

Want hij was nog niet verzekerd, dat het zijne zuster was

En wist nog niet vast, of zij zich hier bevond.

SINAPATI zag hem er op aan,

Dat hij geen enkel woord sprak,

Lachte en zeide,

Terwijl hij zijne oogen niet van hem wendde :

«Wees niet bekommerd, mijn heer,

«'t Is zeker, dat uwe zuster hier is.

«'t Is goed, dat gij de waarheid zegt,

«Opdat het hart van den *mangkoeboemi* verblijd worde.

«Uwe zuster is tot een troon verheven

«Zoodat uw naam niet bezoedeld zal worden.

«Haar geslacht is als een schitterend juweel

«God heeft haar op nieuw tot zulk een stand gebragt.

«Wees dus niet meer bedroefd,

«(Wat mij betreft) ik ben hartelijk verheugd!»

De prins gaf hem een oogwenk en zeide:

«Is dit de man, wien ik mijn geheim heb toevertrouwd?

«Ik ben een weerloos vreemdeling

«En vrees dat men mij niet zal vertrouwen.»

«Spreek niet alzoo», hernam SINAPATI

«Want men weet het hier toch reeds,

«De *mangkoeboemi* is iemand die menschenkennis bezit,

«En het goud van tien graden weet te onderscheiden.

«Welaan *mangkoeboemi*!

«Ik wil het u zeggen, maar hij wil 't mij beletten.

«Hij is de zoon van een magtig koning

«Die zijne zuster hier komt zoeken.»

Toen de *mangkoeboemi* hoorde,

Dat hij van koninklijken bloede was,

Werd zijne blijdschap en genegenheid nog grooter

Als of hij een berg met edelgesteenten had gevonden.

Hij naderde (den prins)

Omhelsde en kuste en eerde hem,

Onuitsprekelijk verheugd

Als of hij een *negerie* had gewonnen.

't Huis werd versierd met tapijten en gordijnen,

Hij bracht hem naar binnen en onthaalde hem,

Stelde hem aan zijne echtgenoot en aan allen voor,

En zijne genegenheid voor hem was niet te ver zadigen.

De beide echtgenooten

Zeiden lagchende tot elkander:

«Mijne dierbare, mijn lieve,

«Hoe groot is ons geluk in onzen ouderdom!

«Toen wij uwe zuster vonden
«Waren wij opgetogen van vreugd,
«Nu heeft de koning haar tot zich genomen,
«Haar tot zijn jongere gade gemaakt
«En ons geslacht verheven
«En ons een hoogen rang geschonken,
«Terwijl het in 't begin slechts ons verlangen was,
«En onzè bede, om een kind te hebben.»

De prins grimlachte en zeide:
«'t Is mij nu duidelijk, dat mijne zuster hier is,
«Zou ik niet voor den koning kunnen verschijnen
«En mijne zuster leeren kennen?
«Want ik ben met het doel hier gekomen
«Om haar te ontvangen en medetenemen:
«Maar nu ben ik bevreesd,
«Dat de koning zal vertoornen en haar niet afstaan.
«Na haar dus bezocht te hebben
«Wil ik terug keeren,
«Mijn verlangen is nu nog te sterker,
«Om den koning te ontmoeten.

Allen die den prins hoorden
Schepten genoeg in zijne woorden,
Die vriendelijk en welluidend waren
Als honing, die de zee tegenhoudt.

Nadat hij nu drie dagen en drie nachten
In de woning van den *mangkoehoemi* vertoefd had,
Gaf de koning op zekeren dag gehoor,
En verscheen de *mangkoehoemi* in zijne tegenwoordig-
Hij bragt den prins mede: [heid,
Met zijne geschenken

Van allerlei verschillende soorten,

Die hem vooruit werden gedragen.

De vorstelijke koningstelg

Had eene prachtige kleeding aan,

Zijne houding was sierlijk en bevallig

Gelijk die van een hemelsch koning.

Zijn kleed was van *songket* geborduurd op de wijze van *tje-*

Zijn bovenkleed was violetkleurig en gevlamd, [*larie*,

Zijn veelkleurige hoofddoek was afgezet met agaatsteen,

Zijne kris droeg hij aan de linker zijde van de gordel.

Hij was geheel naar behooren gekleed

En droeg armbanden met bellen en juweelen ringen.

Zijn broek was gestikt met bloemen, *poespa angkatar*

En zijn gestalte scheen die van eenegodheid. [genaamd

Buitengewoon waren zijne schoonheid en bevalligheid

Talloos waren de paarden aan zijne kleeding,

(In een woord) de jongeling zag er voortreffelijk uit,

En was op een sierlijke wijze uitgedost.

Een *amulet* bezat hij, een zuivere diamant

Waarop een vers uit den koran was geschreven.

Schoon was hij, bevallig en welgevormd

Zoodat ieders hart voor hem werd gewonnen.

Hij bereed een' hengst

Met een schabrak, versierd met juweelen,

Waarvan de glans zuiver en schitterend was:

Op die wijze begaf hij zich naar den koning.

Hij ging met LILA MENGINDRA:

Al het volk van *depesara*, dat hem zag, stond verbaasd,

Allen roemden den prins

Wegens zijne buitengewone vriendelijkheid.

Sommigen zeiden tot elkander:

«Van waar komt toch die jongeling?»

«Met zijn schoon innemend gelaat,

«En voor wien de *mantris* behooren te buigen.

«Die doorluchte schijnt zeer verstandig!

«Gelijk een snoer van bloemen!

«Zijn tooisel als dat van een bruidegom staat hem goed!»

De prins was aan het pavillioen genaderd.

Toen de *mangkoeboemi* gekomen was, zag de koning,

Dat er iemand achter hem te paard zat.

Hij was verwonderd

En dacht bij zich zelve: «wie zou die jongeling wezen?»

«Met zijne uitstekende hoedanigheden

«Gelijk een veld vol bloemen?»

«Schoon is hij en bevallig

«Gelijk een bovennatuurlijk wezen.»

Nu steeg de prins af, kuste zich de handen,

En verscheen voor den koning.

Hij boog zich eerbiedig, zeven malen, (en zeide)

«Dat uw heil vermeerdere! doorluchte vorst;»

De koning zeide grimlagchende (tot den *mangkoeboemi*)

«Wie is die jongeling dien gij medebrengt,

«Met zijne innemende gestalte

«En zijne vriendelijkheid en bevalligheid?»

Toen boog zich LILA MENGINDRA en zeide:

«Deze uw slaaf is van verre landen gekomen;

«Van de *negerie Kembajat*, aan zee gelegen,

«Is hij herwaarts gereisd:

«Hij begeeft zich onder mijne bescherming,

«Omdat hij verlangt voor U te verschijnen.

«Dit zijn zijne geringe geschenken,

«Die hij hoopt, dat genade zullen vinden.»

Hier zweeg de *mangkoehoemi*

En dacht bij zich zelve:

«Ik zal zijn stand bekend maken. . .

«Maar misschien zal men zeggen, dat ik onwaarheid

«Omdat de koning mijn kind BIDASARI [spreek,

«Tot zijne gade heeft genomen.

«En als zij den' vorst van een andere *negerie* ziet

«Dan zal zij trotsch worden en zich verhovaardigen.»

De koning was (den prins al aanstonds) genegen,

En zeide vriendelijk:

«Kom hier, mijn vriend,

«Zet u naast mij neder.

«Als gij mij vriendschap toedraagt,

«Dan beschouw ik u als mijn jongere broeder.»

De prins boog zich wellevend:

«Laat mij liever hier blijven, mijn vorst,

«Ik ben een geringe, onwaardige dienaar

«En hoop dat gij mij vergeven zult.

«Als gij regtvaardig wilt zijn, mijn koning,

«Dan wil ik een onderdaan worden van uw rijk.»

De koning dacht bij zich zelve:

«Zou dit geen vorstentelg zijn, die zich vermomd heeft?

«Hij lijkt veel op BIDASARI,

«Jammer dat hij in een ander land t'huis behoort.»

Nu zeide hij vriendelijk:

«Spreek de waarheid, mijn vriend,

«Van welke afkomst zijn uwe ouders?

«Verberg mij niets.

«Hoe is uw naam?

«Zeg mij de waarheid, opdat ik het weet.»

De prins boog zich en zeide bedeesd :

«Mijn naam is POETRA BANGSAWAN.

«Ik ben een onbeschaafde dienaar

«Van lage en geringe geboorte.

«Ik hoop, dat gij mij genadig zult zijn,

«Als ik onwaarheid sprak, dan zou ik kwaad doen,

«Ik reis overal rond,

«Om eene zuster te zoeken,

«Als ik haar gevonden heb,

«Dan keer ik onmiddellijk terug.»

Toen zeide de koning :

«Waar bevindt zich uwe zuster,

«Als zij in mijne *negerie* is,

«Dan zal ik u helpen om haar te zoeken.

«Is zij een broeder of zuster? (*)

«Zeg 't mij, opdat ik er onmiddellijk onderzoek naar doe.

«Blijf hier zoo lang, POETRA BANGSAWAN,

«Tot ik onderzoek naar haar doe.

«Vertrek niet te spoedig

«Want wij hebben nog eerst pas kennis gemaakt.

(*) De vraag van den koning luidt in het Nederduitsch eenigzins vreemd, daar de prins reeds gezegd had, dat hij eene zuster zoekt. In 't Maleisch is zij echter zeer natuurlijk, want het woord *سودا* (*soedara*) beteekent de betrekking tusschen broeders en zusters in 't algemeen, zonder bepaaldelijk een' broeder of zuster te kennen te geven. De koning wist dus nog niet of de prins den eersten of de laatste bedoelde, zoodat in 't Maleisch zijne vraag zeer passende is.

«Blijf hier een of twee maanden

«Opdat we nader bevriend worden.»

De prins boog het hoofd

En grimlachte bevallig.

De koning zag zijne gestalte en vormen,

En hoe aan de gansche kust zijn weerga niet was.

Nu boog de prins zich voor hem (en zeide):

«Uwe bevelen draag ik op mijn hoofd.

«Gij zijt een doorluchte koning

«Ik een geringe, nietige dienaar.

«Ik ben een kind van LILA MENGINDRA,

«Maar van mijne zuster reeds sedert lang gescheiden,

«Al wat gij denkt dat voor haar goed is,

«Bid ik van uwe genegenheid en liefde.

«Zij, die ik zoek is eene zuster

«Zij trekt mij tot zich.

«Want ik weet nu zeker,

«Dat zij uwe bediende is geworden.

«Ik ben een onderdaan van uw' vader, den koning,

«In de *negrie Kembajat*, waar ik altoos gewoond heb.

«Ik bid u om vergeving, mijn vorst,

«Gij kent nu al mijn verlangen.»

De koning verheugde zich

Daar hij in zijne stem die van BIDA herkende.

En vroeg aan SINAPATI :

«Tot welk geslacht behoort hij, mijn vriend,»

SINAPATI boog zich voor den vorst en zeide :

«Duizendmaal bid ik om vergeving!

«Hij behoort tot het geslacht der vorsten en Kalifen,

«Zijne *negerie* is niet ver, en zijn rijk schoon.

«Zijne *negerie* is volkrijk en groot
«En de koning is er regtvaardig en genadig.
«Vele schepen liggen er in de baai
«Met allerlei soort van gezagvoerders.»

Bij deze woorden

Was de koning verheugd,
Toen hij hieruit hoorde

Dat zijn schoonvader een magtig koning was.
Verblijd deed hij nog nader onderzoek,

Waarop hem door SINAPATI werd geantwoord.
«Omdat zijne *negerie* vroeger werd verwoest,
«Is er droefheid en vloek over hem gekomen.»

Toen de koning dit hoorde,
Werd het hem duidelijk dat hij van een aanzienlijk ge-
Van koninklijken bloede, [slacht was,

En hij slechts tegenspoed in zijn rijk had ondervonden.
SINAPATI verhaalde verder [bajat.)

Van al de grootheid en magt van den koning (van *Kem-*
De vorst kon zich nu niet langer bedwingen,
Verliet zijn troon, liep op den prins toe,
Hij verliet zijn troon

En zeide tot den prins:
«Kom, tred mijn paleis binnen!»

En overlaadde hem met welwillende gunst.
De prins dacht nu bij zich zelve,

Toen hij de genegenheid van den koning zag:
«Als mijn vader dit hoort,

«Hoe zal hij dan den koning prijzen,
«Want door zijnen zegen
«Zijn wij bewaard gebleven, om zijns naams wille.

«Hoe regtvaardig en liefderijk is hij!

«En hoe veel *fakiers* en armen verzorgt hij!»

Al wat de prins hoorde

Verrukte hem van blijdschap en aandoening.

Zijne houding was goed en bevallig,

Vriendelijk en innemend zijne handelwijze.

De koning geleidde den jongen prins bij de hand

En bragt hem in zijn paleis.

Daar ontmoetten ze **BIDASARI**

Zittend bij een gegraveerd Chineesch venster.

Toen ze den koning zag,

Dacht ze bij zich zelve:

«Welk jongeling brengt hij daar mede

«Met zijn goed en bevallig gelaat?»

De koning zette zich naast haar neder,

De prins ging ter linker zijde zitten.

Hij boog zich voor de vorstelijke echtgenooten,

En gedroeg zich wellevend.

De prins wierp steelsgewijze zijne blikken op **BIDA**,

Boog het hoofd en dacht bij zich zelve:

«Schoon is het gelaat mijner zuster

«Bijna gelijk aan dat van mijn' vader.»

De koning zeide lagchende:

«Spreek hem aan, mijne lieve,

«Hij is uw jongere broeder,

«Zoo even gekomen om u te ontmoeten.

«Van de *negerie Kembajat* is hij herwaarts gereisd,

«En gij zijt het, die hij zoekt,

«Uw vader is eerst onlangs in zijne *negerie* terug,

«En zit den ganschen dag te treuren.»

Toen BIDASARI dit hoorde
Steende zij en zuchtte.
Ze zweeg, en dacht,
Dat de koopman haar eigen vader was.
Ze boog het hoofd en zweeg,
En was bedeesd, omdat men haar aanstaarde
En ze haar vader en moeder niet kende,
Maar den koopman en zijne vrouw voor haar ouders hield.
«Ik ben iemand van geringe afkomst,
«Mijn verstand is niet ontwikkeld,
«Die vorst is van zijn koninklijken troon
«Hier gekomen, om iets onzegers te verhalen :
«Als ik de dochter ben van een' koning
«Waarom heeft hij mij hier dan verstooten ?
«Schaamt hij zich niet
«Van, in al dien tijd, nu eerst naar mij te laten zoeken?
«Het is zoo ver
«Van *Kembajat* tot hier --
«Waarom heeft die koning rond gezworven
«En zijn kind op de *pesara* verstooten ?
«Ik ben eene ongelukkige !
«Hoe kan ik broeders of zusters hebben,
«Want de koopman heeft slechts een eenig kind,
«Meer heeft hij er niet.”
De prins boog zich nu en zeide eerbiedig :
«Uwe woorden draag ik op mijn hoofd,
«Voed geen wrok in uw gemoed,
«Indien gij van lage afkomst zijt, dan ben ik het ook ;
«Dewijl zijne *negerie* verwoest was
«Heeft mijn vader dit verdriet geleden.

«En eerst onlangs is hij in zijne *dessa* terug,

«Want eerst onlangs is het land weer in rust.

«Ik zelf heb gezien

«Hoe veel hartzeer hij heeft geleden :

«Uw naam noemt hij niet dan met tranen in zijne oogen

«Hij heeft u niet vergeten.

«Vergeef hem dus wat hij misdaan heeft—

«Denk daarover ernstig na.

«Zou iemand zich (vrijwillig) zoo verachtelijk maken

«Dat hij zijn kind in een *dessa* verstoot?»

De koning zeide daarop :

«Gij spreekt naar waarheid, mijn vriend,

«Want ze wisten niet, waar hun weg heen leidde,

«Hun kind was nog klein en een meisje :

«Het was bijna onmogelijk het medetenemen,

«Wegens al de doornen en boomstammen.

«Daarbij dwaalden ze in de wildernis,

«Bij eene hitte, om te verbranden.

«Antwoord hem dus, mijne lieve,” (zeide hij tegen zijne

«Hij komt, om u te ontmoeten.” [gade)

De koning was aangedaan

Toen hij den prins aanzag,

Die naderde en

Zich voor de voeten der vorstin nederwierp.

BIDASARI sloot haar' broeder nu in hare armen,

En de beide echtgenooten kusten en omhelsden elkan-

Daarop boog hij zich voor den koning, [der.

Die hem omhelsde en kuste en zeide :

«Onttrek haar uw hart niet, mijn vriend,

«Omdat uwe zuster zoo stuursch tegen u geweest is.”

Nu nam de vorst de beteldoos en bood hem die aan,
De prins nam haar, en gebruikte er van.
De koning sprak zachte en vriendelijke woorden,
Beiden werden elkander meer en meer genegen.
De prins zette zich toen weder neder, en verhaalde
Van het verdriet zijner ouders;
Hij weende bij dit verhaal
En allen, die er tegenwoordig waren, weenden met hem.
Men bragt toen rijst voor den maaltijd op,
Ze werd voor hunne zitplaatsen gereed gezet.
De *mendars* bragten schenkbladen binnen
Met orde, beleefdheid en eerbied.
Toen sprak de koning vrolijk :
«Kom, mijne lieve, laat ons eten.»
BIDASARI antwoordde : «Beter is het,
«Dat gij alleen eet, mijn meester,
«Ik ben niet meer dan een uwer onderdanen,
«Laat mij met mijn' gelijke eten.»
Toen hernam de vorst :
«De bedoeling mijner woorden is opregt,
«Beschouw u niet zoo van mij verwijderd
«Want wij zijn van eenen bloede :
«Bovendien ben ik met u vereenigd,
«En als ik dus anders handel, dan handel ik slecht.»
Nu aten de drie vorstelijke personen
En schertsten en vermaakten zich.
Allen die er om stonden en 't zagen
Werden er vrolijk door en verblijd.
Na gegeten te hebben
Gebruikten ze *siri* uit de beteldoos

En allerlei reukwerken.

Daarop nam de prins zijn afscheid.

Lagchende vroeg de koning :

«Waar wilt gij heen, mijn broeder?»

De prins boog zich en zeide :

«Ik wil terug gaan naar 't huis mijner ouders.»

Maar de koning hernam met een vriendelijke stem :

«Ga niet terug naar LILA MENGINDRA!

«De broeder en zuster hebben elkander nu leeren kennen,

«En zijn elkander hartelijk genegen;

«Er is hier plaats genoeg voor u

«Er zijn rustbanken in overvloed, —

«Blijf hier dus, mijn broeder,

«Met al uwe dienaren en bedienden.»

De prins boog zich, begaf zich naar buiten

En deelde den koopman mede :

«Ik zal hier blijven

«En verhuizen naar het paleis van den koning.

«Daar heeft de koning mij een verblijf aangewezen

«Met mijne *bedoeandas*.»

De *mangkoeboemi* boog zich en zeide : «Zoo is het goed :

«Want beter is het in de nabijheid van den koning.»

Nu verhuisde de prins naar het paleis

Met al de menschen, die hij meê had gebragt:

Al de *mantris* verzamelden zich daar,

En schertsten en vermaakten zich al dien tijd.

Zoo lang hij te *Indrapoera* was,

Betoonden hem de koning en zijne gade hunne liefde,

Ontboden hem dagelijks in hunne nabijheid

En speelden en lachten met hem.

De vorstin BIDASARI werd weldra bekend

Als de dochter eens konings van een ander land;
Dat nieuws verspreidde zich het gansche land door,
En dat haar broeder gekomen was, om haar te zoeken.

De vorstin LILA SARI was verbaasd

Bij 't hooren dezer tijding omtrent BIDASARI,
Ze zat in hare eenzaamheid te zuchten,
Gevoelde eene onuitsprekelijke droefheid,
Verloor bijna haar verstand en was ten einde raad.

Ze zeide tot een *mendar* :

«Door mijne overhaasting heb ik verkeerd gehandeld,
«En mij te veel bloot gegeven.

«Ik hoopte op het gedrag der *dayangs*

«Maar ze komen niet meer hier;

«Alle vier hebben ze zich daar ginds heen begeven

«En toonen BIDASARI een vriendelijk gelaat,

«Niemand is er meer, dien ik hulp kan vragen.

«Al mijne listen en pogingen zijn mislukt.

«Men moet die *dayangs* maar vertrouwen!

«Ze veinsden vertoornd te zijn, toen ze vertrokken,

«Ik dacht dat men ze kon gelooven,

«Daarom nam ik ze tot mijne vertrouwden,

«Nu zijn ze de vertrouwden van BIDASARI geworden,

«En dragen bij haar het eten op.»

Dang LILA naderde, boog zich en zeide :

«Trouwlooze daden geven nimmer voordeel :

«God toont weldra,

«Wie brave menschen en niet schuldig zijn.

«Die *dayangs* zijn bitter bedroefd (en verlangen naar u),

«Maar vreezen voor den toorn (des konings),

«Aan ieder, die door den vorst bemint wordt,

«Toonen zij een vriendelijk gelaat.

«Bedenkt gij niet, vorstin,

«Dat gij zelve zoo (verkeerd) hebt gehandeld?

«Zoo lang de koning op u vertoornd is geweest,

«Is niemand uwer vrienden hier gekomen,

«Ze zijn weg gebleven en hebben zich niet vertoond

«Als of gij ziek waart, en de geneesmiddelen verboden

«Zoo lang de koning hier niet gezien is, [zijn.

«Zijn hier ook geen geschenken gebragt.»

Sommige der *mendars* zeiden (onder elkander):

«'t Best is, dat wij ons zelve kennen;

«Den magtigen koning

«Behooren wij niet te beledigen en te beschimpen.»

De vorstin werd (door dit alles) nog meer verbitterd, en

«Tracht mijn hart niet te verligten! [zeide:

«Hij acht mij niet meer,

«En ik wil mij niet vernederen (voor hem).

«Waarom kwam hij hier

«Die onbeschaamde? [slagen is

«Ofschoon de koninklijke trom zevenmaal voor haar ge-

«Heeft haargeluid toch reeds vroeger voormij weergalmd!

«Wat is dat voor een koning die hier is gekomen?

«Wie weet of hij niet een zoon is van roovers,

«Die haar hier heeft verstooten,

«En zich nu voor een konings zoon uitgeeft?

«Wie weet of zij geen menschwording zijn van een *loetong*

«Die door LILA DJOEHARA zijn aangenomen. [of aap,

«Ieder, die hem een weergâ van BIDASARI noemt,
«Heeft de oogen door pijn verblind.
«Gij allen, *dayangs*, gaat onverwijld
«En vorscht het gedrag dier *dayangs* uit,
«Die zich zelve tot bedienden van BIDASARI hebben gemaakt
«En nu bijzitten van den koning wenschen te worden!»
Wel hield ze zich vertoornd
Maar inderdaad had zij berouw.
Tegen niemand kon ze meer klagen,
Haar ligchaam werd mager van verdriet:
Vroeger kon ze verkrijgen al wat ze verlangde,
En haar hart bij de koning vertroosten,
Al hare begeerten kon ze vervullen,
Zonder dat het haar iets kostte:
Nu waren alle *bitis* en *perwaras* vertrokken
Naar den koning.
Ze werden door LILA SARI wel weder terug ontboden,
Maar de koning stond het niet toe.
Haar hart ontgloeide al meer en meer (van toorn)
Als of een scorpioen haar had gestoken.
Want zij had nog te meer berouw
Wanneer zij zijne vriendelijkheid jegens haar zich
Hoe hare woorden zoo buitensporig waren [herinnerde,
En hij daarom in woede ontvlamd was:
Ook was haar hart bitter bedroefd
Omdat ze vroeger een hofhouding had. —
Maar de vorstin BIDASARI
Zeide, toen ze al die *mendars* zag,
Tot den koning:
«Zend die *mendars* haar terug,

«Want als gij ze bij u houdt

«Zal LILA SARI eindelijk geheel alleen zijn.»

Grimlagchend en met een vrolijk gelaat hernam de vorst:

«Ik laat ze niet weder vertrekken;

«Dewijl haar wil zoo woest en onstuimig is

«Niemand haar in hare begeerten belemmert;

«En haar mond zoo bitter en razend is,

«Moge ze thans geheel alleen blijven.»

Met een' vriendelijken blik der oogen zeide de vorstin:

«Gij zijt al te zeer vergramd;

«Ze heeft zoo (verbitterd) tegen u gesproken,

«Omdat ze aan een hofhouding gewoon was.

«Wat heeft ze toch tegen u misdään

«Dat gij haar dus bejegt?»

«Na haar op uw schoot gestreeld te hebben,

«Hebt gij haar nu in droefheid verstooten?»

Met een bezorgd gelaat voegde zij er bij:

«Wees niet zoo buitensporig op haar vertoornd:

«Want als zij de stamper en vijsel moet handteren,

«Dan zal 't u zelf ook tot schande zijn.»

Met een schitterend gelaat zeide toen de koning:

«Niet dat ik bij haar niet zou willen terugkeeren,

«Ik ging immers tot haar, maar zij joeg mij weg,

«Maar zij zeide: ««Ik schuw u te zien.»»

«En vele onverstandige woorden voegde zij er bij:

«Al wat ze verder zeide was nog meer beleedigend.

«Ik kwam haar vriendelijk en minzaam aanspreken,

«Maar ze riep mij toe: ««Ik ontvang u niet!»»

«Ze heeft dus haar eigen ongeluk bewerkt,

«En is op mij vertoornd geworden:

« Haar gedrag was dom en dwaas :

« En ze noemde mij verachtelijk en gemeen. »

De vorstin BIDASARI hernam :

« Trek u dat niet aan, mijn vriend,

« Omdat wrok en nijd haar kwelden

« Sprak zij op die wijze tot u.

« Vroeger streeldet en liefkoosdet gij haar,

« Daarom is zij nu zoo stuursch en vergramd.

« Gij hebt haar bovendien gedreigd en naar haar gegrepen,

« Misschien hebt gij haar hals of nek wel geraakt. »

Toen de koning deze vriendelijke woorden hoorde,

Begon zijne ontevredenheid voor een lachje te wijken

En zeide hij : « Ja, mijne reine ziel,

« Gij spreekt verstandig en goed.

« Hoe zou mijn hart aan u niet verbonden zijn

« En met u vereenigd het leven willen ten einde loopen ?

« Vroeger waren wij verwijderd, nu willen we elkanderen

« En nimmer ons weder scheiden. [naderen,

« Tak van mijn hart, glans mijner oogen,

« Gij verlangt slechts het goede.

« Ik spreek de waarheid,

« Ik houd veel van u.

« Zoo (als gij zegt) is het goed;

« Wanneer gij 't verlangt, zal ik naar haar toe gaan,

« Misschien is het Gode welgevallig

« Dat ik ga, om de zaak in orde te brengen.

« Maar eerst moet zij het ondervinden

« Opdat ze haar misdrijf inzie.

« Wanneer ze berouw getoond heeft,

« Dan zal ik haar gaan zien. »

Terwijl ze zoo met elkander zaten te spreken

Was de echtgenoot van den *mangkoeboemi* er tegen-

Ze zat in gedachten verzonken, [woordig,

En hare tranen stroomden,

Want ze dacht bij zich zelve :

«Mijn kind voedt geen wrok in haar hart.

«Zc grimlacht en zwijgt

«Jegens iemand van zulk cen' slechten inborst.»

BIDASARI grimlachte en zeide :

«Gij kent het geheim (van mijne vroegere ongelukken)

«Maar denk daar niet meer om, (want)

«Ik wil mijn' goeden naam niet verliezen.»

Dang BIDOERI bragt nu de rijst op

Voor den koning en zijne gade.

«Kom, vorstin, laat ons eten!»

Zeide de vorst.

Ze spraken te zamen en praatten

Terwijl hunne liefde en genegenheid vermeêrde.

Vervolgens beval hij de bedienden en *mendars*

Den prins te roepen.

De bedienden en *mendars* gingen

En zeiden beleefd :

«De koning ontbiedt u, mijn heer,

«Hij beval ons u, doorluchte, te roepen.»

Grimlagchend kwam de prins binnen

En boog zich voor den koning

Met een vriendelijk gelaat.

«Kom hier, zet u neder!» riep de koning hem toe.

Toen aten de drie vorstelijke personen te zamen,

Omgeven van de *dayangs* en bedienden,

Ze aten, onder allerlei gesprekken,
En verheugden zich en lachten.
Nadat de maaltijd was afgelopen
At de koning *siri* uit de beteldoos,
En gebruikte reukwerken,
Terwijl de prins zich verwijderde.
Zoo lang de prins bij hen was,
Was 's konings vreugde uitgelaten,
En ook van den *mangkoeboemi* LILA MENGINDRA
Hield hij gedurig meer.

Na twee maanden lang gegeten en gedronken
En in vreugde te hebben doorgebracht,
Herdacht de prins aan zijne ouders in hunne droefheid,
En hoe hij ze vol kommer had achtergelaten.
Met bezorgheid in zijn hart
Zeide hij: «Ik wil vertrekken!»
En gaf zijne togtgenooten bevel
Alles in gereedheid te brengen,
Hij zeide toen tot SINAPATI:
«Ik ben bitter bedroefd,
«Omdat ik mijne zuster moet verlaten
«Ten einde naar mijne ouders terug te keeren.
«Ik leef hier in vrolijkheid en vreugd
«Terwijl mijne ouders in kommer zijn achter gebleven.»
SINAPATI boog zich toen en zeide:
«Ik zal u vergezellen.»

VIJFDE ZANG.

Nieuwe zang. Op zekeren dag

Verschenen de *mantris* voor den koning op het paviljoen.
Ook de koninklijke vorstentelg kwam [lioen.

En wierp zich voor de voeten des konings.

De koning riep hem toe met een vriendelijk gelaat :

«Zet u hier naast mij, mijn broeder.

«Een' ganschen dag heb ik u niet gezien

«En nu is mijn verlangen naar u groot.»

De prins boog zich met een gloeiend gelaat en zeide :

«o Mijn koninklijke heer

«Zoo gij 't mij vergeven wilt,

«Dan verlang ik terug te keeren,

«Ten einde aan mijne ouders berigt te brengen

«Opdat hunne harten niet langer treuren.

«Ik hoop op uwe genade, doorluchte vorst!

«Mijn vader beval mij herwaarts te gaan, om mijne

«Want hij was zeer beangst, [zuster te zoeken,

«Dat zijn naam misschien tot schande zou worden.

«Uwe goedheid is zoo overvloedig, o koning,
«En mijn vader heeft daar nog niets van vernomen.»
De koning zag hem aan en zeide,
Terwijl zijn hart hevig ontroerde :
«Ach, mijn broeder, met uw schitterend gelaat,
«Waarom wilt gij zoo spoedig vertrekken?»
Met een droevige houding voegde hij er bij,
Daar hij zich aangedaan gevoelde :
«Naauwelijks hebben wij elkander ontmoet,
«En ik heb mij nog niet aan uwe genegenheid verza-
Grimlagchende hernam de prins : [digd !"
«Wees niet bedroefd, mijn heer.
«Wanneer ik voor mijn vader zal verschijnen,
«Zal ik hem goede tijding kunnen brengen;
«Ik zal hem het lot mijner zuster verhalen,
«Opdat zijn hart zich omtrent haar geruststelle.
«Als ze uwe overvloedige goedheid vernemen,
«Dan zullen mijne ouders zich zeer verblijden.
«Want uwe genegenheid en gunst zijn groot
«Vooral jegens uwe bloedverwanten.
«Ik denk dat gij mij tot uw' onderdaan wilt maken
«(En daarom) zal ik weldra terug keeren.»
Nu vermeerderde nog de aandoening des konings
En zeide hij met eene zachte stem :
«Vraag verlof aan uwe zuster
«En hoor wat zij zegt !"
De koning ging naar binnen
En leide den prins aan zijne hand.
Ze vonden de vorstin BIDASARI,
En bij haar de *dayang* AGOES DJOEHARI.

De beide vorstelijke personen traden binnen ,

Zetten zich neder en gebruikten *siri* uit de beteldoos.

De vorstin sprak den prins aan :

«Kom hier, mijn broeder,

«Waarom zijt gij in twee dagen niet hier geweest?

«Van den morgen tot den avond heb ik er om getreurd.»

De prins zag haar en zeide, zich buigende :

«Omdat ik veel te doen had, ben ik niet gekomen.

«Al mijne togtgenooten hebben zich verzameld,

«Al die lieden, verlangen (te vertrekken).

«Morgen ben ik dan ook van voornemens te gaan,

«En van de lichte maan gebruik te maken.»

Toen de vorstin deze woorden hoorde,

Gevoelde ze zich zeer ontroerd,

Stortte een' vloed van tranen

En was in haar hart bitter bedroefd.

Hevig ontsteld, zeide ze tot hem :

«Ach, doorluchte prins,

«Is uw hart daartoe instaat

«Nadat we elkander nog pas hebben ontmoet?

«Dewijl gij u als mijn broeder hebt bekend gemaakt,

«Heb ik u lief gekregen en bemin ik u.

«Nu ben ik geheel buiten mij zelve

«Daar ik hoor, dat gij zoo spoedig wilt vertrekken.

«Zeker ben ik van geringe afkomst

«En hebt gij u ten onregte voor mijn broeder verklaard.

«Ik ben een krachteloos en onnuttig wezen —

«Hoe zal ik dus de liefde van een magtig vorst vertrou-

De prins boog, bij deze woorden, het hoofd, [wen!"

En was hevig ontsteld.

Weenend naderde hij en zeide :

«Verontrust u niet zoo, mijne zuster!

«Ik wil terug keeren, omdat

«Onze ouders waarschijnlijk zoo bekommerd zijn.

«Ik bemin u zoo, mijne dierbare,

«Dat mij mijn ziel bijna ontvliedt.

«Indien gij op die wijze spreekt, mijne lieve,

«Dan stijgt mijn onrust al hooger en hooger.

«Nu ik u gezien heb

«Kan ik bijna niet van u scheiden, (maar)

«Ik vrees het bevel onzer ouders,

«Die mij den meesten spoed aanbevalen.

«Uwe liefde waardeer ik hoog

«En ik bid om uwe genade.»

De vorst was diep geroerd

En had medelijden, bij 't zien van den toestand zijner
Streelde haar, gaf haar een *sepah*, [gade,

En zeide, op een' vriendelijken toon:

«Mijne lieve, mijne dierbare vrouw,

«Wat is uw gevoelen?

«Laat uw broeder eerst terug keeren

«Dan zullen wij vervolgens uwe ouders hier zien.»

De koningin boog het hoofd,

Weende bitter (en zeide):

«Ik zal het hem niet beletten,

«Laat hij doen wat hij verkiest.

«Ik ben een vreemde vondeling,

«Wie zou mij genegen zijn en mij gedenken?

«Als men mij maar half wil erkennen

«Dan is 't beter dat men mij maar geheel verstoot!»

Toen boog zich de prins en zeide verheugd

Terwijl hij haar de tranen afdroogde :

« Ach mijne lieve, ach mijne dierbare,

« Ongetwijfeld zijt gij mijne zuster !

« Wees niet mistroostig

« En spreek niet op zulk eene wijze.

« Ik heb opregt en waarachtig u lief

« Dat is God bekend.

« Als gij mij niet wilt laten gaan,

« Dan kan ik er niets aan doen.

« Ik leef hier in blijdschap, etende en drinkende,

« Maar laat mijne ouders ondertusschen in kommer en

« Mijn vader ziet vol verlangen uit [verdriet.

« Naar berigten omtrent u;

« En nu ik ontdekt heb, dat de koning u heeft gehuwd,

« Begéeren onze ouders dat ook te weten.”

Toen sprak de koning met een schitterend gelaat :

« Keer niet terug, mijn broeder,

« Ik zal *mantris* en *hoeloebalangs* zenden

« Met een' brief.

« Als (uw) koninklijke (vader) het goedkeurt,

« Dan hopen wij hem zelven hier te zien.

« Wanneer gij terug zijt gekeerd,

« Dan zou zijh hart niet zoo (van verlangen) meer gloeijen.

« Ik zelf wil gaan

« Om uwe ouders te ontvangen.”

Toen boog zich de prins en zeide :

« Zend liever uwe *mantris*,

« Want, ofschoon mijn raad verkeerd

« En onverstandig en die van een onwetende is,

«Geloof ik toch, dat gij een aanzienlijke koning

«Uwe *negerie* niet behoort te verlaten.»

Toen de vorstin *BIDASARI* dit hoorde

Verheugde zij zich bovenmate :

En toen zij het opgeklaarde gelaat van haar broeder zag

Nam ze de beteldoos en bood hem die aan.

De koning zette zich ver (van zijn troon) neder, en lachte,

En vleide zijne gade :

«Mijn ziel, gij bemint uw' broeder te zeer,

«Dewijl hij van eenen bloede met u is,

«Mijne dierbare vriendin,

«Zoo even scheent gij ontevreden te zijn,

«En dewijl gij vertoornd op hem waart

«Was ik daarom hevig ontroerd.

«Verontrust u thans niet meer, mijne lieve.

«En spreek tot hem niet meer op zulk een' toon.

«Al wat gij verlangt

«Geef mij dat (openhartig) te kennen.»

Nadat ze dus waren overeengekomen

Liet (de koning) *LILA MENGINDRA* ontbieden :

Onmiddelijk kwam deze en verscheen

Voor den koning en den prins.

De koning riep hem toe : «Kom hier, zie

«Mijn oom; hebt gij het voornemen

«Een' brief, tot teeken dat wij nog leven, te zenden

«Aan den doorluchten koning van *Kembajat*?»

Zoo sprak de koning

En riep den *ferdana mantri* :

Deze kwam binnen en kuste zich de handen.

De koning sprak hem aan : «Kom hier !»

En zeide met een vrolijk gelaat:

«Ik heb u ontboden

«Dewijl ik, mijn oom de *mantri*,

«U een' brief wil laten schrijven.»

Nadat de *mantri* dit gehoord had,

Nam hij een vel fijn papier, en

Zette zich op eene behoorlijke wijze neer te schrijven

Een duidelijk schrift met vergulde letters.

Hij zat te schrijven, terwijl hij peinsde,

Vóór den doorluchten koning:

«Welaan!» riep de vorst, «mijne bloedverwanten

«Hoort den inhoud van den brief:

««Lof zij aan God, dien alle lof toekomt, [ontzegt;

««Wien geene dwaling de hem toekomende hulde

««Wiens voornaamste gunstbetooning is [opgevolgd.

««Over hem, die door geen (ander) profeet wordt

««Deze duidelijke brief

««Waarin ik mijne groete en vereering aanbied,

««Komt van uw' geringen zoon,

««En doe de Heer van 't Heelal geworden,

««Van ons uw' zoon en uwe dochter,

««Voor het gelaat van u, magtige koning!

««Ook de koopman LILA DJOEHARA buigt zich voor u

««En onder uwe voetzolen.

««Moge God de Schepper van alles

««U bij een zuiver ligchaam bewaren.

««En moogt gij, aanzienlijke man

««Verstandig en welopgevoed, dezen ontvangen.

««Zoo zij het, o Heer der legerscharen,

««o Beminde God, genadigste aller genadigen!

- «Uw gelaat is als de glans van een spiegel,
«Volmaakt, regtvaardig zijt ge en geloovig!
«Na dit gezegd te hebben,
«Hoor nu mijn verhaal.
«Dewijl uw kind naar u verlangt
«Stroomen hare tranen onophoudelijk.
«Ons verlangen naar u is niet te beteugelen, [ven:
«'t Verlangen van ons beide echtgenooten, uwe sla-
«Zoodat, indien het voor ons niet te moeilijk was,
«Wij onmiddelijk voor u zouden verschijnen.
«Daarom is nu 't verzoek van ons, uwe kinderen,
«Onder uwe voetzolen,
«Indien er geene verhindering is,
«U, onze ouders, hier te ontvangen.
«Wij zijn begeerig u te ontmoeten,
«'t Hart uwer kinderen verlangt onuitsprekelijk.
«Den ganschen dag zijn wij bezorgd en bedroefd—
«Gelukkig dat onze broeder, de jonge prins, hier is!
«Wij hebbengeen enkel teeken van herinnering aan u,
«Dan slechts onze gebeden.
«Dit losse vel papier zij het bewijs onzer liefde,
«'t Geen het behelst worde u bekend.” ”

Nadat de *mantri* dit geschreven had,

Wilde hij het aan den koning overhandigen,
Maar de koning beval: «Lees het eerst voor.”

Terwijl hij het hoorde, verheugde hij zich.
En nadat de *dalang* den brief had geschreven
Vertrok de koning,

En verzamelde de *mantris* en *hoeloebalangs*

En een ontelbaar groot leger.

Tien *mantris*

Namen olifanten en paarden mede,
En bragten den brief van den koning
Naar zijne ouders, om hen te ontvangen.

Een *laksimana* ging mede als afgezant

Met vaandels en standaarts van juweelen omzet.

De koning beval hem

Vele geschenken medetenemen.

SINAPAPATI ontving den titel van *laksimana mantri*

En een volkomen uitrusting van den koning,

En, behalven dat, nog vele *mantris*

En honderd bedienden, die hem volgden:

Want de koning was hem zeer genegen

Dewijl hij de gewoonten van het rijk kende,

En hij vriendelijk was en verstandig ter taal

En zijn' goeden naam (altoos) trachtte optehouden.

Nadat hij het gezantschap naar de *negerie* had gezonden:

Ging de koning naar zijne gade,

Was hartelijk blijde en verheugd,

En verdubbelde zijne liefde voor de vorstin.

De *mangkoeboemi* LILA MENGINDRA

Werd al meer en meer door den koning bemind,

Want hij gaf goeden en wijzen raad,

En voldeed gaarne aan 's vorsten bevelen.

Hij kwam dikwijls bij de koningin,

At bij haar met zijne echtgenoote,

Werd door haar hartelijk bemind

Terwijl al zijne verlangens werden ingewilligd.

Zijn rijkdom en geluk vermeerderden dagelijks
Want de koning schonk hem zijn gansche vertrouwen,
Hij eerde en achtte hem
En gaf hem al wat hij verlangde.
In de gansche *negerie Indrapoera*
Was niemand hem gelijk.
Hij was naauw verbonden
Aan den ouden *ferdana mantri*;
Beide de *mantris* waren even voorzigtig,
Even wijs, even verstandig en even volmaakt.
Zij hadden beide in 't paleis het bevel (over)
Klein en groot, aanzienlijk en gering.
Beide de *mantris* waren eenstemmig
En bewaarden hun' goeden naam.
Allen, die den koning beminden,
Beloonden zij met weldaden.
De zee en het land, in 't gansche grondgebied,
Stonden onder hunne bevelen:
Ze gaven verscheiden *bahars* (goud) uit
Om het goedkoop (onder het volk) te verkoopen.
Ze gaven vroeg en spade goeden raad,
Opdat niets (hunne onderdanen) verhinderde of in den
En ontvingen allerlei geschenken [weg stond,
Hoe meer koopliden er kwamen.
De koning leefde in zijn rijk
Van dag tot dag gelukkig en tevreden.
Al wat hem ontbrak liet hij vragen [was.
Aan den *mangkoehoemi*, die over zijne goederen gesteld

ZESDE ZANG.

Nu wordt er gesproken van den *laksimana mantri*,
Die aan de grenzen van de *negerie* gekomen was.
Toen de koning van *Kembajat* dit vernam
Was hij onbegrijpelijk verheugd.
Hij deelde het aan zijne gemalin mede,
En begaf zich toen naar het pavillioen, bij de *mantris*.
Met een opgehelderd gelaat beval hij :
«Gaat hem ontvangen en geleid hem herwaarts.»
Toen gingen de *mantris* en *hoeloebalangs*
En namen olifanten en geopende *payongs* mede.
Ontelbaar was het volk dat hen volgde,
Met *seroenis*, *gongs* en *genderangs*.
Ze ontmoetten den *laksimana mantri*,
Vatten zijne handen,
Groetten hem eerbiedig,
En boden hem geschenken aan.
De *mantris* van *Kembajat* bragten huns konings bevelen
Aan den *laksimana mantri* en de jeugdige *penggawas*.

Nadat ze die bevelen gehoord hadden

Trokken allen voort, de *mantris* te paard.

Zoo kwam het gezantschap aan.

Toen de koning het gewaar werd

Was hij hartelijk verblijd

Als of zijn kind gekomen was.

Allen bogen zich voor den koning,

Die de geschenken aannam,

Terwijl de gesnedenen den brief ontvingen

En aan den *ferdana mantri* overreikten.

Deze boog zich nu

En de vorst nam den brief uit zijne handen aan.

Opende dien, met een opgeruimd gelaat,

En las hem in eigen persoon.

Toen hij den inhoud van het papier vernam,

Was zijn gemoed hevig aangedaan:

Den braven en opregten *mangkoeboemi*

Kon hij zijne liefde nimmer vergelden,

Omdat zijn kind tot een' troon was verheven

En aan een' magtigen koning was gehuwd:

Hij was buiten zich zelve van blijdschap

En wilde haar onmiddellijk zien met zijne oogen.

In den brief was het duidelijk vermeld

Dat hun verlangen was, hem met hunne oogen te zien.

Hij was hevig aangedaan bij deze tijding

En zeide tot den *laksimana mantri*:

«Heeft mijn eenige zoon, de prins,

«Ook geen vrijheid verkregen om terug te keeren?»

Toen boog zich de *laksimana* en zeide vol mededoogen:

«De koning wilde hem niet laten gaan,

«Drong hem met tranen en gebeden te blijven,

«Hij, zoo wel als zijne gemalin, dachten,

«Dat, indien hun broeder herwaarts terug keerde,

«Hun vader ook niet tot hen zou komen.

«Ik breng het geschrift en de woorden

«Van uwe kinderen aan u over.

«Hun hoop is, dat ze genade bij u zullen vinden,

«En ze bevalen mij u te ontvangen.

«Duizendmaal vergeving over mijn hoofd!

«En zie gij mij genadig aan, mijn vorst!

«Opdat uwe beide kinderen terug keeren

«En de beide *dessa's* één rijk mogen worden!»

Toen de koning dit gehoord had,

Zeide hij vriendelijk :

«Welaan, mijn zoon, de *laksimana mantri*!

«Ik zal nog zeven dagen wachten.»

Nu zette de koning zich neder [te vernemen;

Om nog nadere berigten van den *laksimana mantri*

Allerlei verhalen en tijdingen deelde deze mede,

En allen die het hoorden werd het bekend.

Toen de avond gevallen was

Verwijderden zich de *mantris* (van *Indrapoëra*);

De koning wees hun een paleis aan

En zond hun dagelijks eten.

De koning beval toen zijne *mantris* :

«Maakt u gereed!»

En begaf zich vervolgens naar zijne gemalin,

Om ook haar het lot hunner dochter te verhalen.

«Welaan, mijne lieve,» (zoo zeide hij)

«Na zeven dagen denk ik te vertrekken.»

«Want ik gevoel mij bezorgd en bekommerd,
«En verlang onuitsprekelijk naar ons kind.»
Hij vereenigde toen zijne *mantris*, ouden en jongen,
Verzamelde volk en olifanten en paarden,
En binnen zeven dagen was alles gereed,
Om ter goeder ure te vertrekken.
Terwijl de glans der starren nog niet was verdonkerd,
Weergalmde de koninklijke *gong*,
En werd herhaaldelijk geslagen.
Daarop stond de schare met blijdschap op.
Ook de *mantris* en *hoelobalangs* stonden op
En namen hunne glinsterende helmen.
Hunne ontbloote zwaarden schitterden en blonken,
En zoo omgaven ze den koning.
De banieren en vaandels vlogen vooruit
(En wapperden) hier en ginds met de aanvoerders,
Allen die achterbleven hadden verdriet
Als of ze met een mes werden gesneden.
De speren- en schilden- (dragere) gingen naast elkander
En geleken naar een beweegbare stad.
Bijna werd de glans der maan (er door) verduisterd,
Als iemand, die beangst en bedroefd is.
De zwaarden en pieken glinsterden
Als een eiland in 't midden der zee,
Op die wijze verhaalt men, dat
Ze den voorttrekkenden Sultan verzelden.
De koning besteeg een' ontembaren olifant,
En zijn *siri*-drager beklom dien met hem.
Een koninklijke *payong*, met bellen omzet, werd geopend
Boven het hoofd van den vorst.

De *genderang*, *seroeni* en *nasiri* weergalmden
Doordringend en onstuimig.

Zoo verliet hij de *negerie*
Omgeven van de *mantris*.

Hij vertrok zonder zich optehouden,
En bereikte de *negerie Indrapoera*.

Buïten de *negerie* hield hij stil
En zond onmiddelijk een' gezant af,

Die de *negerie* binnen ging
En voor den koning (van *Indrapoera*) verscheen.

Ook de *laksimana mantri* kwam voor hem,
(En zeide :) «Uw vader is reeds gekomen.»

Nu beval de vorst zijnen herauten :
«Ontbiedt den *mangkoeboemi* LILA MENGINDRA,

«Laat hij onmiddelijk komen
«Ik wil hem bevelen geven.»

Tevens droeg hij den gesnedenen op :
«Gaaf den *ferdana mantri* ontbieden.»

De *mantri* kwam voor den vorst
Die hem grimlagchende beval :

«Welaan, verstandige *mantri*,
«Laat de marktplaatsen schoon maken,

«Verzamel het volk en het leger,
«Dat ze ten spoedigste voor het pavillioen zich bevin-

«Laat al de *mantris*, ouden en jongen, [den.
«De koninklijke insigniën te voorschijn halen,

«En de olifanten en paarden versieren ;
«Want ik wil mijn' vader gaan ontvangen.»

De *mangkoeboemi* LILA MENGINDRA
Boog zich en vertrok,

Hij bragt de bevelen van den koning ten uitvoer,

Met al zijn vermogen en zijn verstand.

De koning trad toen zijn paleis weder binnen.

En zette zich op een juweelen rustbank;

De koningin zat ook op een rustbank van juweelen.

En LILA MENGIRNA bevond zich bij haar.

Grimlagchend zeide de vorst:

«Mijne lieve, glans mijner oogen,

«Laat het paleis versieren

«Met koninklijke sieraden.

«Beveel alle *bitis*, *perwaras*,

«*Dayangs* en *mendars* hier te komen.

«Vereenig alle maagden —

«Laat het onmiddelijk geschieden.

«Want onze ouders zijn reeds gekomen

«Zc bevinden zich aan de grenzen der *nègerie*.

«Morgen ga ik

«Hen ontvangen.»

Toen riep de vorstin BIDASARI,

Met een grimlach op haar vrolijk gelaat:

«Onze ouders zijn gekomen om mijn broeder's wille,

«Daarom wil ik mij nu niet voor hun kind verklaren.»

De prins was er bij tegenwoordig

En lachte toen hij deze woorden hoorde.

«Welaan mijne zuster,» zoo zeide hij

«Spreek thans niet meer, maar

«Hoor wat ik u zeggen wil,

«En wees niet vertoornd;

«Indien ik alleen door hen bemind werd,

«Dan zouden ze mij hebben laten terugkeeren.»

Vriendelijk hernam de koning daarop :

«Gij spreekt naar waarheid, prins!

«Praat niet langer zoo, mijne lieve vrouw,

«Misschien zal uw broeder er ontevreden om worden.»

Grimlagchend zeide toen de prins :

«Ik ben niet boos, mijn broeder,

«Ik wil slechts met mijne zuster kortswijlen

«En haar verontrust gemoed vertroosten.»

Toen boog hij zich voor den koning

En verzocht, zijn vader te mogen gaan ontvangen.

Grimlagchend hernam de koning :

«Wij zullen te zamen gaan, mijn broeder!»

Nu werd de maaltijd opgedragen :

Er ontbrak geen verscheidenheid van spijzen.

De koning at

Met zijne gade en broeder.

Na gegeten te hebben

Nam hij *siri* uit de beteldoos

En gebruikte reukwerken.

Daarop nam de prins zijn afscheid.

Den volgenden dag

Ontbood de koning den prins

En liet hem bij zich komen.

Hij verzamelde den *ferdānā* en al de *mantris*

En vertrok

Met zijnen broeder.

Een *payong* was boven hen geopend,

Al de koninklijke insigniën waren aanwezig.

Nu sprak hij tot de koningin :

«Blijf hier, mijne lieve,

«Ik begeef mij buiten de *negerie*

«Om uwen vader herwaarts te brengen.»

Deze woorden

Verheugden de vorstin, en ze zeide :

«Ga, mijn vriend,

«Ik vergezel u met mijne oogen.»

Nu nam de koning afscheid van zijne gade

En steeg te paard,

Vergezeld van den prins

En gevold door de *mantris*.

Alle speeltuigen werden luide bespeeld,

Overal waar de aanvoerders waren.

Al de klokken werden geluid,

En ieder die achterbleef was bedroefd.

De koning begaf zich

Regtstreeks buiten de *negerie* :

Na weinig dagen voortgetrokken te zijn

Ontmoette hij den koning (zijnen schoonvader).

Toen ze elkander genaderd waren,

Stonden de lieden van *Kembajat* verbaasd,

Bij 't zien van 't gelaat van den jongen koning,

Dat schoon was als een schilderstuk;

En toen de oude koning zijn gelaat aanschouwde

Grimlachte hij, terwijl zijne blijdschap vermeerderde.

De koning van *Indrapoera* boog zich eerbiedig

En liet den olifant, waarop zijn vader zat, naderen.

De koning van *Kembajat* zeide :

«Waar wilt gij heen, mijn zoon?»

Toen boog hij zich en antwoordde:

«Ik ben hier gekomen, om u te ontvangen.»

«Mijn zoon!» hernam de oude koning, met een vriende-

«Mijn zoon, magtige vorst, [lijk gelaat,

«Waarom zijt gij in persoon gekomen?»

«Uwe *mantris* waren voldoende geweest.»

Uitermate was hij verblijd,

Gevoelde eene hartelijke genegenheid (voor zijn' zoon),

En zeide, op zijn olifant gezeten:

«Nader mijn zoon!—

«Gij zijt een beroemde vorst,—

«Het ligchaam en de ziel hebben dus even veel waarde,

«Beiden zijn aan elkander gelijk,

«Beiden zijn van zuiver koninklijken bloede.»

Hij omhelsde en kuste hem en zeide:

«o Mijn zoon, glans van mijn kroon,

«God heeft mijne gebeden verhoord,

«En mij een' schoonzoon gegeven, naar mijn verlangen.»

Toen boog de koning van *Indrapoera* het hoofd,

En grimlachte met een vriendelijk en vrolijk gelaat,

Ook de prins naderde, en werd door zijn' vader verwel-

«Kom, mijn zoon, klim bij mij op!» [komd:

De prins boog zich

En dreef den olifant van zijn' vader.

Liefelijk en aangenaam was zijne houding,

Schoon was hij als geslagen goud.

Nu trokken de koningen de *negerie* binnen

Door de talrijke *mantris* omringd:

Toen ze aangekomen waren

Kwam de *mangkoeboemi* en boog zich voor hen,

De koning van *Indrapoera* boog zich en zeide:

«Spreek mijnen oom aan, mijn vader,

«Hij is die *mantri*,

«Die uwe dochter heeft opgevoed.»

Nauwelijks hoorde dit de oude vorst

Of hij sprak hem onmiddelijk vol blijdschap aan:

«Kom hier, mijn broeder,

«Kom, laat ons kennis maken.»

Het gelaat vanden ouden koning, op den olifant gezeten,

Was vriendelijk en vrolijk.

Hij legde het er op toe, om hem zijne liefde te toonen,

En al het volk maakte hij eigenzinnig.

Hij viel hem om zijn hals, kuste zijn hoofd, en zeide:

«Dit is mijn uitmuntende broeder. [maakt,

«Groot was zijne liefde, hij heeft zich verdienstelijk ge-

«Volkomen (was zijn trouw), niets ontbrak er aan.»

De *mangko-boemi* boog het hoofd en antwoordde

Den koning:

«Ik uw slaaf draag uwe bevelen op mijn hoofd,

«Uwe gunst en genegenheid zijn te overvloedig.»

Toenzette zich de oude koning op den koninklijken zetel,

Met negen kleurige edelgesteenten versierd.

Zijn zoon de jonge prins zat voor hem

En al de *mantris* en de *ferdana*.

Ook zijne gemalin was reeds gekomen

En door den prins en de vorstin (*BIDASARI*) ontvangen,

Die van haren zetel was afgegaan,

Om haar moeder te begroeten.

Allen traden nu het paleis binnen

En zetten zich op hunne koninklijke zitplaatsen neder.

BIDASARI boog zich en

Werd door hare ouders omhelsd en gekust.

De koning (haar vader) zeide weenende :

«Ach, mijn kind, glans van mijn kroon,

«Vrucht van mijn hart, licht mijner oogen,

«Voed geen wrok in uw hart tegen ons.

«De wil van God

«En zijn verlangen met ons zijn duidelijk.

«Lang zijn wij gescheiden geweest

«En nu eerst zien we elkander met onze oogen.

«Zwaar hebben wij misdaan,

«Door u in een *dessa* te vondeling te leggen.

«Maar, mijn kind, dat uw hart niet van ons vervreemd zij!

«Nog eerst onlangs is onze *negerie* weder in rust.

«Zoo was nu eens onze bestemming; wat zouden wij er

«Wij waren ten einde raad. [aan doen?

«Moge een aanzienlijk man u tot zich nemen (zoo dachten

«Hoe zullen wij hem dat ooit vergelden!” [wij):

BIDASARI weende, terwijl zij

Haar noodlot overdacht.

De koning (haar echtgenoot) was aangedaan

En had medelijden met haar, toen hij dit zag.

Allen, die 't zagen en er tegenwoordig waren,

Stortten tranen;

Aandoeningen vermengden zich met vreugde,

Daar haar afkomst nu aan 't licht was gebragt.

Terwijl de koninklijke personen zamen spraken,

Droeg men de spijzen op.

De *dayangs* bragten schenkbladen

Voor de vorstelijke personen.

Toen aten de beide koningen rijst
En na gegeten te hebben vereerden ze 't overschot aan
Namen *siri*, die voor hen stond [hunne kinderen,
En gebruikten reukwerken.
Na dat de vijf vorstelijke personen gegeten hadden
En elkander verschillende verhalen hadden meêgedeeld,
Lieten ze LILA MENGINDRA roepen,
Die spoedig binnentrad.
Na dat ze gegeten hadden,
Gaven ze 't overschot aan den *mangkoeboemi*.
De koningen spraken tot LILA MENGINDRA en zijne vrouw,
Beiden bogen en kusten de handen.
Toen zeide de koning van *Kembajat*:
«Mijne kinderen, het was mijn voornemen,
«Van, indien wij elkander in dit leven nog ontmoetten,
«Voor dat we een prooi vanden dood waren geworden,
«Een maand lang te zamen een feest te vieren;
«Ik wil dan een *pontja persada* laten maken,
«Om mijn kind feestelijk te laten rondragen en uitte-
«En ook u te laten zien. [roepen,
«Wij willen dus naar 't eiland *Noesa Antara*
«Onmiddelijk vertrekken,
«Omdaar met onze bloedverwanten maaltijd te houden,
«En met al de *bitis*, *dayangs* en *mendars*.
«Zoo was mijn voornemen
«Als ik ooit mijn kind weder mogt vinden.
«Thans, met deze lichte maan, willen wij 't ten uitvoer
«Vóór uwe ouders komen te sterven.” [brengen,
Toen de koning van *Indrapoera* dit hoorde
Boog hij zich en zeide:

«Ik draag uwe woorden op mijn hoofd!

«Zoo als gij beveelt mijn koning!»

En toen de avond gevallen was

Werd alles versierd, werden matrassen uitgespreid,
Begaven zich de beide koninginnen naar haar rustbed,

En liet men de Egyptische gordijnen vallen.

De beide vorstinnen begaven zich te zamen ter ruste

En verhaalden elkander, daar liggende,

Van den tijd harer omzwerving

En hoe veel smart en verdriet ze toen hadden geleden.

Zij, noch de koningen, konden slapen

Van aandoening bij 't hooren dezer berigten.

Bij 't aanbreken van den morgenstond

Begon de *noerie* te zingen en te snappen,

Terwijl de koningen pas eerst waren ingesluimerd.

In den morgen begonnen ook de *bajans* te zingen.

Allen stonden nu op, waschten zich het gelaat,

Aten en dronken, schertsten en boertten.

Toen zeide de koning van *Indrapoera*

Tot den *mangkoeboemi*:

«Maak voorraad, zoo veel er noodig is, in gereedheid

«Tegen dat de maan vol is.

«Maak vaartuigen, *ghoerab* en *pendjadjab*, gereed,

«Belaad ze met allerlei wapenen,

«Roep mijne *hoeloebalangs* en *pahloeans* bij een,

«Ten einde den koning, mijn' vader, te vergezellen.

«Neem allerlei soort van spelen mede,

«Want de vorst wil zich vermaken.

«Bring de kanonnen en 't geschut in orde:

«Zoo is het verlangen van den koning.»

Nauwelijks had de *mangkoeboemi* dit gehoord,
Of hij boog zich voor den koning en ging,
Maakte sierlijke vaartuigen gereed,
Beschilderde ze met verf en verguldsel,
En toen er drie in orde waren

Liet hij al de inwoners der *negerie* er in gaan.
Al de oude menschen bleven achter
Maar niemand van de jonge lieden.

Na dat ze allen beladen waren

Zeide hij tot den koning (van *Indrapoera*):
«Genade, o vorst! smee ik onder uwe voetzolen,
«Alles heb ik in gereedheid gebragt.»

Toen de koning dit hoorde

Was hij verblijd, schitterde zijn gelaat van vreugde.
Engaf hij den *mangkoeboemi* een nieuwkleedt tot belooning.

Deze verscheen daarop voor den koning van *Kembajat*:

«Heil u!» (zoo zeide hij) «heil u, mijn vorst,
«Al de vaartuigen zijn in gereedheid,

«En ze zijn allen beladen,

«Zoodat we slechts op uwe bevelen wachten.»

Toen de koning van *Kembajat* dit vernam,

Was hij verblijd

En zeide hij tot zijne gade:

«Welaan, mijne lieve, laten wij ons gereed maken.»

Vroegtijdig was de koningin van *Kembajat* gereed;

Ze verliet het paleis met den koning,

Met hare dochter *BIDASARI*,

En met den *ferdana* en al de *mantris*.

Nu werden al de speeltuigen bespeeld,

En weergalmde het geluid der klokken.

Allen, die te huis moeten blijven, hadden verdriet

Als of ze met een mes werden gesneden. [geraas,

De kanonnen werden afgestoken met een doordringend

De vlaggen en banieren en *tjemara* wapperden,

En na drie dagen op zee geweest te zijn

Bereikte men het eiland *Noësa Antara*.

De vaartuigen kwamen aan het strand :

De beide koninginnen zaten

En zagen het aan, hoe de *dayangs* koralen vischten :

Er waren er rooden en witten.

De schelpen uit de zee

Werden door de *mendars* opgeraapt. —

Nu verliet de koning (het vaartuig)

En zette voet aan wal op het eiland *Noësa Antāra*.

De koning en zijne gade zetten voet aan wal

Met hunne dochter *BIDASARI*.

De koning van *Indrapoëra* vergezelde hen,

En de prins ging naast hen aan hunne linkerzijde.

Toen beval de koning van *Indrapoëra*

Aan den *mangkoëboemi* en zeide :

«Welaan, mijn beminde óóm,

«Laat een tent vervaardigen.»

De *mangkoëboemi*, een vernuftige *mantri*,

Maakte daarop een tent als een kasteel,

Voorzien van een' koninklijken pronkzétel.

De beide vorstinnen traden binnen

En de vorstelijke personen vermaakten zich daar.

De prins boog zich (voor zijn' vader) en zeide :

«Mijn koninklijke vader, ik vraag u verlof

«Hier op de jagt te mogen gaan.»

Als hij dit hoorde zeide de koning van *Kembajat* :

«Doe zoo als gij verlangt, licht mijner oogen.»

De koning van *Indrapoera* zeide daarop :

«Ik zal u vergezellen als gij gaat, mijn broeder!»

De prins hernam, zich buigende :

«Zoo als gij wilt, mijn broeder!» [*Indrapoera*]

«Morgen zullen wij ter jacht gaan» (hernam de vorst van

«Verzamel dus de *mantris* en *pahloeans*.»

Toen de volgende dag was aangebroken,

Vertrokken de koning en de prins,

Omringd van de *hoeloebalang*s en *mantris*,

En trokken het bosch in, om wild te zoeken :

De koning en de prins en al hun gevolg trokken het bin-

Het wild vlugtte, [nen.

De koning schoot er met pijl en boog op

En de dieren vielen dood ter aarde.

Een hert, dat voortsnelde,

Zag hij dicht bij zich:

Hij raakte het met een pijl in het schouderblad

En de *hoeloebalang*s grepen en bonden het.

Er was in de bosschen van *Noesa Antara*

Ontelbaar veel wild.

Een tijger brulde er;

De koning en de prins maakten er jacht op:

De prins maakte er jacht op

En de tijger vlugtte snel.

De prins zette hem na in het woud,

Zonder hem te kunnen vinden.

Toen verzonk hij in gedachten :

Hij wilde terug keeren , maar wist den weg niét.

Daar stond hij alleen , in de grootste onrust ,

Omdat hij geen zijner jagtgenooten ontmoette.

Terwijl hij nu daar vermoeid rondzwierf ,

Ontmoette hij een' luthof van vroeger' tijd ,

Een' aanleg van den grooten koning LILA ,

Volmaakt , schoon en zonder gebreken.

Hij stond verbaasd en zwijgend daar

Toen hij een paleis ontwaarde :

Onmiddelijk trad hij binnen

En zag , dat er niemand was.

Hij liep overal rond

En beschouwde de schoone zamenstelling van dit paleis.

Maar daar er volstrekt geen mensch te vinden was ,

Dacht hij bij zich zelve :

«Zou dit een paleis wezen van duivelen en geesten ?

«En er daarom niemand hier zijn ?»

Hij zag regts en links en

Ging her en derwaarts :

Daar hoorde hij (eensklaps) een luide stem

Van iemand , die sprak ,

Zonder dat hij den spreker zag.

Daarover stond hij verbaasd.

De stem fluisterde :

«Genadige heer , mijn koning ,

«Zoo gij mededoogen met mij hebt ,

«Verlos mij dan uit deze kamer !»

Toen de prins dit hoorde

Was hij buiten zich zelve van verwondering ,

Als iemand die droomt,
Gevoelde hij zich hevig aangedaan
En antwoordde :
«Wie zijt gij, wiens stem ik daar hoor,
«Zonder dat mijne oogen u zien :
«Zeg het mij, mijn vriend !
«Al zijt gij ook van 't geslacht der duivelen en spoken,
«Zeg het mij —
«Waar is de sleutel dezer deur ?
«Opdat ik het vertrek open.»
Toen de *dayang* van MENDOEDARI dit hoorde
Zeide zij tot den prins :
«Zie naar de linkerzijde,
«Daar ligt de sleutel op den toren van 't paleis.»
Naauw hoorde hij dit, of vol vreugde
Nam hij den sleutel en opende de deur.
Toen men zijn gelaat zag,
Bogen zich allen (die binnen waren) voor de voeten van
De prins riep hun toe : [den prins.
«Tot welk geslacht behoort gij ?
«Tot het geslacht der duivelen of der geesten ?
«Kom spoedig, en vertel het mij !»
Zoo sprak de vorst :
«Wiens paleis is dit
«Hetwelk in zulk een' zonderlingen toestand zich be-
De *dayang* TJINDRA MELINI antwoordde : [vindt?"
«Mijn koninklijke heer, mijn groote vorst,
«Wij zijn schepselen van God (gelijk gij):
«Dit paleis van den grooten koning LILA
«Is verwonnen

«En bemagtigd door IFRIET, een' koning der geesten,

«Waarbij de doorluchte vorst LILA is omgekomen.

«Zijne dochter, de vorstin MENDOEDARI,

«Is hier alleen in een vertrek opgesloten.

«En de geestenkoning IFRIET

«Komt dikwijls hier :

«Meestal verschijnt hij om de drie dagen —

«Dan schitteren zijne oogen als de zon.»

Toen de prins dit vernam

Was hij hartelijk verheugd,

Met een vrolijk gelaat

Nam hij den sleutel en opende het vertrek.

Naauw zag hij het gelaat

Der vorstin MENDOEDARI, dat zoo

Bovenmate schoon en bevallig was,

Of zij wilde ijlings vlugten.

«Waar wilt gij heen, mijne lieve!» (zoo riep hij)

«Ik heb u gezocht en gevonden!»

En met een leide hij haar op zijn schoot

En streelde en liefkoosde haar.

«Wilt gij niet, mijne lieve?»

«Dat ik mij voor u verneder?»

«Zoo gij mij niet genegen zijt

«Doorboor mij dan met deze *sempana*.»

Weenend zeide nu de vorstin MENDOEDARI

Tot den prins :

«Zijt gij zoo zinneloos, van hier te komen ?

«Daar de geesten u zeker zullen verslinden!»

Deze woorden stortten

Eene hartelijke vreugde in 't gemoed van den prins.

Met een vrolijk gelaat

En eene zachte stem zong hij haar toe :

«Een *bambam*-vrucht van *Petani*.

«Een droppel indigo achter een boom.

«Mijn verlangen naar u kan ik niet bedwingen,

«Zinneloos ben ik (van liefde)— daarom ben ik hier.

«Er is een schild met een handvat van haar,

«Dat haar is gebreid tot een vlecht.

«Weet een schoon man van vrees?

«Zou een jongeling bevreesd zijn voor gevaar?»

Bij 't hooren dezer woorden boog de vorstin

Het hoofd en wischte zich de tranen af.

Toen de prins dat zag, werd hij aangedaan

En liefkoosde haar en zeide :

«Gij zijt eene schoone vrouw

«Bij God! verstandig en voorzigtig,

«Schoon schijnt gij mij toe in een feestzaal

«Schoon in een paleis.

«Plant arum van *Java*.

«*Dang* *DJOEDA* trekt een kistje.

«Als gij mij niet genegen zijt, mijne lieve,
«Dood mij dan, want dan sterf ik liever.»

Bij het hooren dezer woorden,
Die door den prins haar toe werden gezongen,
Vertrouwde zich de vorstin MENDOEDARI aan hem
En zeide weenende :

«De glans van deze juweelen ring is schitterend.
«Pluk *melempari*-vruchten.
«Zoo gij, voortreffelijke vorst, mogt bezwijken,
«Waar zou ik mij dan kunnen bergen.

«Pluk *melempari*-vruchten.
«De rhinocerosvogel vliegt naar de rotsen.
«Waar zou ik mij kunnen bergen
«Ik vreemdelinge, ik een wees?

«De rhinocerosvogel vliegt naar de rotsen.
«Basilicum, die groeit in een beteldoos.
«Ik vreemdeling, ik een wees,
«Hoop op uwe liefde mijn koning.»

Toen de prins de vorstin
MENDOEDARI dus hoorde zingen,
Had hij hartelijk mededoogen met haar,
Omhelsde en kuste haar,
En zeide :
«Wees niet bekommerd, mijne lieve,

«Als de Heer van 't heelal mij helpt,
«Zal ik onzen vijand zeker overwinnen.»

Nu bragt de *dayang dang* SENDARI

Het eten op voor de vorstin,
En de vorstin MENDOEDARI zeide :

«Wilt gij niet eten, voortreffelijke vorst ?
«Ik kan u slechts de schil (der vruchten) geven
«Veracht die dus niet.

«Gij weet, ik ben slechts een wees,
«Neem er daarom genoeg mede !»

Nu at de koning

Met de vorstin :

En vervolgens gaven ze 't geen overbleef

Aan de *dayang siti* SENDARI.

Na gegeten te hebben

Nam de koning *siri* uit de beteldoos.

En gebruikte reukwerken ,

Waarvan de welriekende geur zoo aangenaam was.

Toen de avond gevallen was

Werd het rustbed voor den koning gespreid :

De vorstin verliet haar vertrek

En liet de Egyptische gordijnen zakken.

De koning vroeg nu

Aan de vorstin MENDOEDARI :

«Wanneer komt de geesten-koning ?»

«Morgen vroeg,» hernam de vorstin.

Dien nacht gevoelden zich allen verblijd,

Maar de vorstin was bitter bedroefd :

«Wanneer hij bezwijkt» (zoo dacht ze)

«Dan wordt mijn ongeluk nog grooter.»

Toen de avond nu reeds ver was gevorderd

Zeide de vorstin MENDOEDARI :

«Slaap in dit vertrek, mijn koning!»

En hij ging alleen in haar kamer.

Daar sliep de prins alleen

Besluiteloos en vol smartelijke gewaarwordingen.

Zijn hart kwijnde van liefde en aandoening.

En hij zocht zich te troosten door liederen te zingen.

Toen de volgende dag was aangebroken,

Stond de prins op,

En hoorde een' geest,

Die het paleis der vorstin naderde.

Naauw vernam dit de vorstin,

Of ze ortstelde vol schrik en vrees :

«Ziedaar, mijn voortreffelijke vorst,

«Ziedaar die geest!» (zoo riep ze).

Bij deze woorden

Greep de vorst naar zijne wapenrusting :

«Wees niet bezorgd, mijne lieve,» (zeide hij)

«Beveel mij aan den Heer van 't heelal!

«Vertrouw mij toe aan God,

«Zijne beschikkingen kunnen niet falen.

«Als ik mogt bezwijken en verbrijfeld worden,

«Verzel gij mij dan in den dood!

«Welaan mijne lieve, glans van mijn kroon,

«Dit verlang ik slechts,

«Dat gij mij, als ik gesneuveld ben,

«In uwe tranen laat baden.

«Doe dat zeker, mijne beminde,
«Ik bid het u, en verzoek het u vriendelijk.
«Als ik val, geef mij dan tot doodkleed,
«Het kleed, dat gij om uwe lendenen draagt.
«Wees dus onbekommerd, mijne lieve,
«Want ik zeg het niet alleen, (maar meen het).
«Vrees niet, mijne schoone, [den geest].”
«En verzel met uwe oogen mijne ontmoeting (met

Thans wordt er gesproken van **IFRIET**, den geest.

Hij stond onder het paleis.

Toen hij de stem van de vorstin vernam,

Die met den koning sprak,

Ontvlamde zijn toorn, als een gloeiend vuur,

Gelijk een tijger, die brult.

Hij gaf een schreeuw, als of een donderslag losbarstte,

Die het kasteel van den koning **LILA** deed daveren :

«Gij eenhoofdige mensch” (zoo riep hij)

«Waarom zwijgt gij?

«Kom uit, kom onmiddellijk uit,

«En weersta de kracht van mijn hand.”

Nauwelijks hoorde de prins deze woorden

Of zijne woede steeg ten top,

Zijne gramschap en moed ontvlamden meer en meer

En hij wilde zich naar buiten spoeden.

Maar de vorstin **MENDOEDARI** zeide :

«o Koninklijke heer,

«Neem u goed in acht

«Want die geest bezit een bovennatuurlijke kracht.

--

«Tracht een werpnet uit te werpen.
«Een inboorling van *Samarang* komt van *Petani*.
«Moge God u beschermen!
«En u doen overwinnen in dezen strijd!»

--

Toen de prins de vorstin

MENDOEDARI dus hoorde zingen,
Omhelsde en kuste hij haar, gaf haar een *sepah*,
En zeide op een' vriendelijken toon:

--

«Een Javaan vermaakte zich met boogschieten.
«Een *seganda*-bloem in een beteldoos.
«Wees niet bekommerd en bedroefd, mijne lieve,
«Gemakkelijk zal ik den vijand bestrijden.»

--

Nu boog de vorstin zich voor hem [die van *Sangsamba*.

En toen hij naar buiten ging, was zijne gestalte als
Hoe meer men hem aanzag, hoe edeler zijne houding
Als wilde hij een bosch vellen, [scheen,
Als die van een' tijger die brult.

Hij omgorde zich met zijn zwaard van karbonkels,
En wapende zich met een pijl, de gift van **BETARA KALA**,
Waarvan het uiteinde vlamde.
De tweehoofdige **IFRIET** naderde,
Vreesselijk als een spook.

Lagchende kwam hij

En nam een' grooten steen op,
Speelde er mede in zijn hand, en wierp hem

Naar den vorst, die opsprong, zoodat hij hem ontweek.
Hevig vertoornd drong **IFRIET** op hem in;

Maar de prins vergold het hem spoedig,
Schoot met een pijl naar hem

En doorboorde hem de borst.

Stervend stortte hij neer, bijna in de rivier;

En de vorst spoedde zich terug (naar de vorstin).

Toen zij zag

Dat de geest **IFRIET** dood was,

Was zij verblijd

En boog zich voor den prins.

Ze boog zich voor hem

Met een vrolijk gelaat,

En haar gemoed was onuitsprekelijk verheugd

Omdat haar ongeluk voorbij was:

En nog te meer verblijdde zij zich

Dewijl zij dit aan den prins had te danken.

't Was als of ze een berg van juweelen had gevonden.

Op een' vriendelijken toon zeide ze :

—

«Eene hemelsche godheid wordt *Kalif*

«En geeft zich den titel van den grooten koning **LILA**.

«Uw gunst en genegenheid zijn volkomen mijn vriend,

«Daarom moge God ze beloonen.»

—

Toen de schoone prins dit hoorde

Omhelsde en kuste hij haar, en zwolg haar' adem in :

«Uw mond is bevallig» (zoo riep hij) «uw leest is rank,

«Hoe zou mijn hart u dan niet beminnen!

«Uw gelaat is zuiver en schitterend

«En schoon als een gouden beeld,

«Gij behoort een vorstin van mijn paleis te worden,

«Want heerlijk is uw gelaat en uw vernuft uitstekend.»

Nu schertsten en boertten zij,

Terwijl de *mendars* het eten opdroegen:

De koning at van de aangename spijzen

Met de bevallige vorstin.

En na gegeten te hebben

Nam hij *siri* uit de beteldoos,

Gebruikte reukwerken

En droeg de vorstin op haar rustbed.

«Gij zijt als een jasmijn» (zoor zong hij haar toe)

En droeg haar op de handen als een pop,

Omhelsde haar, vleide haar ter ruste,

En leide haar neder op de matras.

Zacht was haar ligchaam als boomwol:

Hij zwolg haar adem in, en gaf haar de zijne.

«Lieve!» (riep hij) «gij zijt als een tegengif tegen de *opas*,

«Nu komt gij niet weder los, beminde.»

Toen nu de nacht reeds ver gevorderd was,

Sliepen de beide echtgenooten.

Hun gelaat schitterde van vreugd. [uit,

De bloem opende zich en de hommel zoog er de honing

En terwijl de honing (uit de bloem) gezogen was

Bezweek zij en verloor haar bewustzijn.

De koning nam haar in zijne armen

En besprengde haar gelaat met rozewater.

Toen kwam de vorstin weder bij,

Wierp zich (in hevige ontroering) ter aarde,
En beweende haar noodlot.

Maar de prins streelde haar,
En had diep medelijden met haar,

Nu hij haar droef gelaat aanschouwde,
Dat schoon was als een *kelajan*-bloem.

Hij droeg haar naar de badplaats,
En tegen het aanbreken van den dag

Keerden ze beiden terug.

Toen zeide de prins tot de vorstin :

«Ik wil vertrekken, mijne lieve!»

Maar nauwelijks hoorde ze dit,

Of ze barstte uit in tranen;

De prins was met haar begaan,

Nu hij hare droefheid zag;

Zij had hem hartelijk lief

En zeide tot hem :

«Als gij wilt vertrekken, mijn vorst,

«Neem mij dan mede!»

Na deze woorden gehoord te hebben

Hernam de koning :

«Zoo gij mede wilt, mijne lieve, die ik draag op mijn

«Zal ik u geleiden.»

[hoofd,

Toen antwoordde zij

Haren echtgenoot :

«Indien gij vertrekken wilt,

«Welaan laat ons dan morgen gaan.»

Dien nacht vermaakten zij zich
Speelden en boertten en schertsten,
En toen de morgen aanbrak
Vertrok de vorst:
Hij plaatste zijne gade
Op zijn paard.
Ze trokken voort, en
Al de *dajangs* volgden.

Nu wordt er gesproken van de *mantris*.

Ze bleven, met den koning (van *Indrapoera*),
Wachten op den prins
Tot het vallen van den avond.

De *mantris* en *hoeloebalangs*

Waren allen bezorgd,
En ook de koning was zeer bevreesd

Omdat de prins zoo lang draalde eer hij terug kwam.
Toen zeide de koning

Tot de *hoeloebalangs* en *mantris*:

«Gaat mijnen broeder, den prins, opzoeken
«(En onderzoekt) waarom hij toeft te komen.»

Nu gingen vier *mantris*,

Bogen zich voor den koning en snelden voort;

Ze zochten van plaats tot plaats,

Maar vonden hem niet.

Ze keerden daarom terug met het berigt,

Dat ze hem overal gezocht

Maar nergens gevonden hadden.

Die tijding bedroefde den koning zeer,

Zoodat hij beval:

«Spoedt u huiswaarts, *mantris*,
«Naar den koning (mijn' vader)
«En berigt hem, dat de prins verloren is.»

Na dit bevel ontvangen te hebben

Vertrokken de *mantris* naar den ouden vorst,
Bereikten zijn verblijf,

Bogen zich, en deelden hem het berigt mede.

Toen hij de tijding der *mantris* hoorde

Bezwijmde hij en viel van zich zelve.

Men besprengde hem met rozewater,

Waarop hij weder bijkwam en zeide:

«Ach mijn kind met uw voortreffelijken inborst,

«Nu is al de hoop mijn hart geknakt!

«Waar zijt gij mijn voortreffelijke zoon?

«Ik wil u zelf gaan zoeken!»

De koning weende luid

Met zijne gade,

En BIDASARI scheen

Zich zelve te willen dooden,

Want nimmer hadden een broeder en zuster elkander zoo

Als BIDASARI en de prins. [bemind,

Beide waren onschuldig en vrolijk

En schertsten en boertten met elkander.

Tegen den avond

Kwam de koning van *Indrapoera* terug:

Regtstreeks ging hij naar het paleis,

Terwijl hij bitter weende.

De koning van *Kembajat* riep hem toe:

«Stil, mijn zoon, stil,

«Ween niet zoo,

«Want daardoor vermeedert gij mijne droefheid.»

Maar de koning van *Indrapoera* hernam:

«Hij was mijn schoonbroeder niet, maar

Mijn gevoel voor hem is dat van een' eigen broeder:

«Hij was zoo liefdevol, zoo onschuldig, zoo vrolijk!»

(Maar ziet), terwijl nu allen weenden

Kwam (eensklaps) de prins terug,

Trad binnen bij den koning

En bragt zijne gade mede.

Zoodra hij binnen was getreden

Boog hij zich voor zijne ouders

En voor den koning, zijn' broeder,

En voor zijne zuster *BIDASARI*.

Toen de koning (zijn vader) hem zag

Kon hij van verbazing niet spreken (en zeide vervolgens):

«Is dat niet de stem van mijn zoon?» [blijdschap.

En toen hij haar erkende was hij buiten zich zelve van
(De prins verhaalde nu)—hoe hij jagt maakte op een' tijger

En in het woud verdwaalde,

Hoe hij aan zekere plaats kwam,

En aldaar een' geest had gedood,

Hoe hij den geest *IFRIET* had geveld—

De koning hoorde hem en verblijdde zich.

Nu verschenen de bedienden

En bragten den maaltijd op.

De koning at

Met zijne (gade en kinderen); zcs waren ze nu in getal.

Er was geen gebrek aan verscheidenheid van spijzen,
Veel soorten van gekookt eten en visch.
Na dat de vorst
Met zijne kinderen gegeten had,
Nam hij *siri* uit de beteldoos
En gebruikte reukwerken.
De verstandige en magtige koning van *Kembajat*
Gaf nu een feest, dat zeven dagen duurde.
De *gendrang*, *seroeni* en *nafiri* weergalmden,
En men vermaakte zich in het koninklijk verblijf.
De vorst onthaalde de *hoeloebalangs* en *mantris*
Gedurende zeven nachten en zeven dagen.
De vrolijkheid steeg er ten top
De vrolijkheid van spel en dans.
De koningen verheugden zich.
Overvloed was er van spelen.
INTJI BIBI, eene zangeres van *Malakka*,
Zong en schertste liefelijk.
Toen de zeven dagen om waren,
Werd de vorstin MENDOEDARI opgetooid,
De echtgenooten der beide koningen namen haar bij zich,
En de prins werd aan den *mangkoeboemi* toevertrouwd.
Ze werd gekleed in een *kesoemba* van granaatkleur
Met knopen, gewerkt in den vorm van een vlinder;
Ze werd versierd met een *pedaka* van vijf schakels,
En met een gordel, *naga soekma*, die geborduurd was.
Haar lokken werden opgemaakt met een gegraveerd
Omzet van juweelen schitterend geslepen. [plankje
Welriekend was zij door de geur van reukwerken,
Hare manieren waren wellevend en beschaafd.

Soentings had ze en snoeren van goud gemaakt

In den vorm van *tjempaka*-bloemen,
Juweelen oorsieraden van allerlei soort,

Waarvan de glans terugkaatste op haar gelaat.

Een vingerring had ze, *astakoena* genaamd,

En een weerga daarvan *glang kana* geheten,
Daarenboven nog een ring met een edelgesteente

Bewerkt op *Ceylonesche* wijze.

Haar lokken krulden, als een geopende bloesem

En in die krullen waren edelgesteenten vastgehecht.

De *toerie*-bloemen stonden haar goed.

Haar gelaat was schoon, als van een hemelsch wezen.

Nadat MENDORDARI dus was opgetooid,

Werd zij op den bruidszetel neergelegd,

Terwijl zeven dochters van *mantris*

Regts en links van haar met waaijers stonden.—

Ondertusschen tooide de *mangkoehoemi* LILA MENGINDRA

Den prins op.

Hij werd met een kroon versierd

Op het eiland *Noesa Antara* vervaardigd.

En gekleed met een *songket*, *djongsarar* genaamd,

Waarvan de randen gestreept waren, en

In het westen vervaardigd :

Een gegraveerde halsketen droeg hij

En zijn bovenkleed was oranjekleurig en gevlamd,

Gelijk het kleed van SCHAHID SCHAH PRI.

Zijn gordel bestond uit een *tjindi*-doek met franjes van

En de *chanda* droeg hij aan de linkerzijde. [agaatsteent,

Hij droeg als *amulet* een' zuiveren diamant,

Waarop een spreuk uit de *Koran* gegrift was.

Hij had een *tadjok* in den vorm van een vliegenden hom-
 En was uitermate innemend en schoon. [mel,
 Hij droeg drie *glang kana's* aan elke zijde,
 En een ring, duizenden waard.
 Zijn gelaat was onovertreffelijk schoon,
 Als dat van eene godheid in den hemel.
 Na dus te zijn opgetooid kwam de prins
 Naar buiten en boog zich voor zijne ouders.
 Begaf zich naar de *pontja persada*,
 Waar de kinderen der *bedoeandas* voor hem verschenen,
 Terwijl twee zoons der herauten zich bij hem bevonden
 En waaijers droegen als drijvende wolken.
 Allen zaten voor den prins
 En zwegten betamelijk.
 De jeugdige *hoeloebalangs* hielden de wacht,
 En droegen schitterende zwaarden,
 En het koninklijke rijkszwaard
 Met diamanten omzet, glinsterend en schitterend.
 Nu werden zij 't gansche eiland rondgedragen
 Terwijl al de speeltuigen weergalmden,
 En de klokken geluid werden,
 Zoodat allen die 't hoorden er van ontstelden.
 Ontelbaar waren de speeltuigen
 En onbegrijpelijk luide klonken ze.
 Veel volk kwam er om het aantezien
 Mannen en vrouwen :
 Sommigen scheurden hare kleederen
 Zoodat hare borsten ontbloot werden,
 Anderen verloren hare kinderen
 Zoo weinig gaven ze acht op zich zelve,

Door al de vreugde en 't gejuich,
Zoodat ze 't huis komende door hare mannen geklopt
Na driemaal rondgedragen te zijn [werden.
Bragt men hen in 't paleis terug.

Daar werd de prins door zijne moeder geplaatst
Aan de regter zijde van de vorstin MENDOEDARI.

De rijst, *adap-adap* genaamd, werd nu opgedragen
De koning zelf bediende hun er van :

Vervolgens gaf hij aan den *mangkoeboemi* bevelen,
Die, na ze ontvangen te hebben, zich weder verwij-
Na gegeten te hebben, [derde.

Begaf zich de prins naar het slaapvertrek,
Streelde en liefkoosde daar zijne gade

En nam haar, op het rustbed, op zijn schoot.
Als de nacht reeds verre gevorderd was

Sliepen de beide vorstelijke echtgenooten,
Terwijl hun gelaat schitterde,
Tot aan den morgenstond.

Toen stond de prins op

En leidde zijne gade bij de hand
Naar zijne zuster BIDASARI,

Bij wie ze zich bleef vermaken.
Drie dagen later

Werd de vorstin MENDOEDARI weder getooid,
Met hare schoonzuster BIDASARI. [*larie* genaamd.

Ze werd versierd met een geborduurd zijden kleed, *tje-*
Ook de prins kleedde zich naar behooren.

Zij werd door de dochters van den *ferdana* gekleed
Te zamen met den schitterenden prins,
Ten einde weder rondgedragen te worden.

De koning van *Indrapoera*

Werd met *BIDASARI* rondgevoerd

En vervolgens de prins

Met de vorstin *MENDOEDARI*.

Na dat de jonge prins was rondgedragen

Met den koning van *Indrapoera*,

Werden ze weder naar het paleis geleid

En zetten zich neder op hunne rustbanken.

Toen zeide de koning van *Kembajat*

Tot zijne gemalin :

«Wat zegt gij er van, mijne lieve?

«Willen wij morgen niet vertrekken?»

Op deze woorden

Hernam de koningin grimlagchende :

«Ik draag uwe geboden op mijn hoofd

«Uwe woorden en bevelen.»

Den volgenden morgen

Was er vreugde in het vorstelijk verblijf :

De *hoeloebalangs* en *mantris* verzamelden zich,

Om op de bevelen des konings te wachten.

De koning verblijdde zich,

Dat al de *mantris* tegenwoordig waren.

Eerst pas was hij ingeslapen

En met het aanbreken van den dag door den zang der

Vroeg in den morgen [*bajans* gewekt.

Bestegen de vorstinnen weder het vaartuig

De koningen vergezelden haar

En al de *hoeloebalangs* en *mantris*.

Men zeilde van het eiland *Noesa Antara* weg

En, na drie dagen op zee geweest te zijn,

Bereikte men de *negerie Indrapoera*

En stevende onmiddelijk de monding derrivier binnen.

Na het paleis betreden te hebben

Kwamen de *mantris* en kusten zich de handen.

Toen zeide de koning van *Kembajat*

Dat hij wilde vertrekken.

Naauwelijks hoorde de koning van *Indrapoera*,

Dat zijne ouders naar hunne *negerie* terug wilden,

Of hij verzamelde al zijne *mantris*

Ten einde hun te bevelen hen te vergezellen.

Den volgenden dag

Vertrok de koning van *Kembajat* met zijne gade.

In het paleis hunner dochter

Ontmoetten zij den vorst van *Indrapoera*.

De koning van *Kembajat* zette zich naast zijnen zoon,

Wiens uiterlijk weergaloos schoon was.

Met onuitsprekelijk veel goedheid en liefde,

Zeide hij op eenen vriendelijken toon :

«Welaan, mijne dochter *BIDASARI*,

«Uwe ouders willen naar hunne *negerie* terugkeeren.

«Onderwerp u geheel aan

«Uwen echtgenoot den koning :

«De *mangkoeboemi* heeft u opgevoed,

«Hij bekleedt de plaats uwer ouders :

«Zoek het hart van uwen gemaal geheel te winnen

«En overtreed geen zijner bevelen.»

Naauw hoorde zij deze woorden

Of zij boog zich vol droefheid op den schoot van haar'

En weende een' vloed van tranen, [vader,

Want zij wilde niet (van hare ouders) scheiden.

Ze werd gekust en omhelsd door haar vader,
Die mededoogen had, bij 't zien van den toestand zijner
Weenende zeide hij : [dochter.

«Mijne lieve, dierbaar kind uwer ouders,
«Geslagen goud, sieraad van mijn kroon,
«Tak van mijn hart, glans mijner oogen,
«Wees niet bezorgd, mijn ziel,
«En niet bedroefd in uw gemoed!»

De vier vorstelijke personen weenden
En hun vader scheen te bezwijmen (van smart),
Omdat hij moest scheiden, maar (hun bijzijn) nog niet moede
En hij hun zoo veel goede lessen en vermaningen gaf. [was,
De koning en zijne gade zeiden daarop :

«Mijn zoon, voortreffelijke vorst,
«Wij vertrouwen BIDASARI aan u toe,
«Wijs haar te regt, wanneer zij misdoet,
«Want zij is hier gekomen als eene gevangene;
«Mijn verzoek is dus tot u,
«Dat gij, indien haar gedrag verkeerd is,
«Haar kastijdt: voor ons zal dat geen schande wezen.»

De koning van *Indrapoera* was aangedaan bij deze woorden,
Boog zich weenende en zeide :

«Spreek niet alzoo, mijn vader,
«Ik denk niet zoo verkeerd over haar,
«Onze beider harten zijn één geworden,
«Even als het ligchaam vereenigd is met de ziel.
«Gelijk de *pendhawas* en *koerawas*
«Zullen wij beide te gronde gaan.
«Al wat er in de landpalen dezer *negerie* is
«Behoort uw kind.

«Ik ben niet meer dan haar schatbewaarder
«En volg al hare begeerten op.»

De koning antwoordde verblijd :

«Welaan, mijne dochter, glans van mijn kroon,
«Thans zijt gij van mijn opzigt ontheven,
«En staat gij geheel onder de bevelen van uw' gemaal.»

Hij was zeer aangedaan

En zeide tot den *mangkoehoemi* :

«Neem alle mijne schatten, mijn broeder,
«Want wij kunnen uwe liefde nimmer beloonen.»

Toen bogen zich de *mangkoehoemi* en zijne vrouw :

«Uw gunst, voortreffelijke vorst, is groot;
«Al de schatten zijn
«Van uwe dochter en wij bestieren ze.»

Op een' vriendelijken toon hernam de koning :

«Spreek niet aldus, mijn broeder,
«Al gaf ik u zoo veel als geheel *Indra-negara* weegt
«Dan nog zou ik uwe liefde en zorg niet vergelden.

«Uwe hulp was volmaakt

«En uwe liefde volkomen :

«Daarom zijn wij u ook opregt genegen

«En hebben u onafgebroken lief.» [noodigd,

Zoo lang de koning daar was, had hij hem ter maaltijd ge-

Hem eten en drinken gegeven en met hem gesproken,

En opregt was hij hem genegen

Om zijne liefde voor zijne dochter.

Ondertusschen maakte de echtgenoot van LILA MENGINDRA

Voorraad voor de reis des konings gereed.

Door scherts en boert hield ze de *mendars* wakker
En verheugde haar het hart.

Nauwelijks was de dageraad aangebroken
Of alles was in gereedheid,

En ontwaakten de vorstelijke personen.

Ze zaten op hunne zetels.

De *dayang* SENDARI bragt het eten op.

De koning at met zijne kinderen.

Maar ze aten niet met een vrolijk gelaat,

Want ze waren bedroefd oim BIDASARI (die ze moesten
De koning en zijne gade zeiden [verlaten).

Tot hun kind BIDASARI :

«Onderwerp u, mijn kind, geheel

«Aan den wil van den koning, uw' gemaal.

«Hoor naar de woorden van uw' vader, mijn kind,

«En volg op al wat ik u zeg :

«Neem het hart van uwen echtgenoot voor u in,

«En overtreed geen zijner geboden.

«Eene vrouw behoort

«Haren echtgenoot als haar' heer te beschouwen,

«En hem volstrekt niet tegen te werken :

«Zulk eene vrouw handelt gelijk hare hooge geboorte het

«Waar beiden op die wijze verstandig zijn, [medebrengt.

«Daar is de man een held en de vrouw getrouw,

«Daar gevoelt men zich dag aan dag gelukkig,

«Daar is de gade verstandig en de echtgenoot magtig.»

Toen BIDASARI deze woorden hoorde,

Boog zij het hoofd, wischte zich de tranen af,

En dacht bij zich zelve :

«Ja, het is zoo als mijn vader zegt.»

Ze weende onophoudelijk

Want zegevoelde haar hart (tot haren broeder) getrokken:

«Ik heb iemand, die de plaats mijner ouders vervult» (zoo

«Maar waar zal ik eenen broeder vinden?» [dacht ze.]

De vorstin MENDOEDARI

Boog zich nu voor BIDASARI :

Beide de vorstinnen weenden

Kusten en omhelsden elkander, en BIDASARI zeide :

«Mijne lieve zuster MENDOEDARI,

«Wanneer keert gij herwaarts terug?

«Blijf niet te lang in *Kembajat*,

«Want mijn verlangen naar u is onuitsprekelijk.»

Nu kuste de koning

En omhelsde zijn kind,

Allen weenden bitter

Van droefheid en smart.

De koninklijke vader zeide :

«Blijf hier, mijn schoonzoon, met uwe gade.»

De koning boog zich nu voor zijne ouders

Met een droefgeestig gelaat :

De prins boog zich voor den koning (zijn' broeder)

En begaf zich naar zijne zuster BIDASARI,

Hief met een bedrukt gemoed zijne handen om hoog,

En was hevig aangedaan :

Weenende boog hij zich en zeide :

«o Mijne zuster! sieraad van mijn kroon!

«Wees niet zoo bedroefd,

«En treur niet zoo bitter,

«Ik wil vertrekken,

«Maar wees daarom niet ontroerd,

«Indien het u genoeg doet en het uw verlangen is

«Dan wil ik jaarlijks eenmaal hier komen.»

BIDASARI omhelsde en kustte hem

Maar hare smart bleef onuitsprekelijk :

«o Mijn broeder ! doorluchte prins !

«Volgens die belofte, duurt het te lang eer gij hier

De prins hernam, zich buigende : [komt.]

«Matig uwe droefheid, mijne zuster,

«Als de koning mijn vader het toestaat,

«Zal ik misschien spoedig reeds terug zijn.»

De koning van *Indrapoera* zeide vriendelijk :

«Ofschoon hij uw broeder is,

«Heb ik hem toch hartelijk lief

«En hebben wij geen het minste verschil gehad.

«Waarom zijt gij dus niet verheugd en verblijd,

«En weigert gij van hem te scheiden ?

«Ware het niet om den koning, onzen vader,

«Dan zou ik hem niet laten gaan.»

Na deze woorden,

Vertrok de koning

Vergezeld van zijnen zoon,

Die hem tot buiten de stad begeleidde.

De *mangkoeboemi* boog zich voor den koning,

Die hem omhelsde en kustte en zeide :

«o Vader van BIDASARI,

«Help uw kind en ondersteun het verder.»

Op nieuw boog zich de *mangkoeboemi*,

Kuste den koning en zeide :

«Al wat noodig is draag ik op mijn hoofd

«Opdat ik mij maar verdienstelijk maak.

«Uw bevelen draag ik op mijn hoofd,
«Ik uw oude dienaar.»

Hij en de prins kusten en omhelsden nu elkander,
Terwijl deze hem zijne zuster aanbeval :

«Onderwijs en leid haar, mijn oom,
«Als zij misschien misdoet.»

Nu zeide de koning van *Kembajat* :
«Welaan mijn zoon !

«Keer terug,
«Want ik wil thans onmiddelijk vertrekken.»

Ook de *mangkoeboemi*
Naderde hem, boog zich herhaaldelijk en zeide :

«Welaan, mijn zoon, voortreffelijke koning,
«Laat ons thans terugkeeren.»

Nu trok de koning van *Kembajat* voort.
En was, onder weg, hevig aangedaan,

Verlangde zelfs terug te keeren
En dacht onophoudelijk aan zijne beminde kinderen.

Ook de prins volgde hem
Omgeven door den *laksimana* en de *mantris*.

En na weinig dagen voortgetrokken te zijn,
Kwamen de vorstelijke personen in hunne *regerie*.

Allen, die hen begeleid hadden,
Ontvingen een nieuw kleed :

En de prins gaf bovendien
Aan den *laksimana* en de *mantris* vele geschenken.

De koning zond aan zijne kinderen,
Met vier jeugdige *mantris*

En duizend volgelingen,
Een groot gewigt aan goederen en schatten.

Hij beval hun olifanten en paarden medetenemen
Tot een geschenk voor zijne kinderen.

De jeugdige *mantris* vertrokken nu

En bogen zich voor den koning:

Ze trokken spoedig voort

Naar de *negerie Indrapoera*.

Niet lang daarna

Verschenen ze voor LILA MENGINDRA,

Den *mangkoeboemi*, die zich verblijdde

En hen voor den koning bragt.

«Dit zijn geschenken van uwen vader

«Voor u» (zeide de *mangkoeboemi*).

De koning antwoordde:

«Waarom brengt gij die hier?

«Breng ze, mijn oom de *mantri*,

«In uw eigen schatkamer.»

Daarop vertrok hij

Zette zich op zijn' zetel,

En zeide lagchende (tot BIDASARI):

«Uw vader heeft ons geschenken gezonden,

«Vier jeugdige *mantris*,

«Duizend volgelingen heeft hij gegeven,

«Met olifanten en paarden;

«Dat alles is voor u bestemd.»

Grimlagchende zeide de koningin:

«Gij behoeft mij dat niet medetedeelen,

«Al wat gij verlangt

«Is ook mijne begeerte.»

De koning beminde zijne gade

Was haar gunstig en genegen,

Zijn geluk was ongestoord

En zijn rijk werd al grooter en grooter.

Sedert de afkomst zijner gade bekend was,

Had men dit in alle *dessa's* verkondigd,

Afgezanten gingen heen en weer

Om die tijding over al te verbreiden.

Het rijk van den koning werd

Al volkrijker en magtiger te *Indrapoera*.

Afgezanten bragten aan zijnen broeder (den prins)

Al zijne verlangens en begeerten over.

Wat de vorstin LILA SARI betreft,

Zij bleef alleen

In bittere droefheid en verdriet,

En vol spijt en berouw.

Deze verzen zijn wanklinkend en gebrekkig

Omdat mijne kennis nog onvolkomen is,

Mijn hart was opgewonden van aandoening

Daarom heb ik, geringe *fakier*, dit gedicht zaâmgesteld.

Ik heb dit geschrift niet lang gemaakt

Omdat mijn gemoed te zeer bedroefd en verduisterd was:

Ik heb het tot het einde toe voleindigd

En voltooid, en daar door veel heil en zegen genoten.

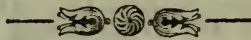
AANTEKENINGEN

OP DEN

MALEISCHEN TEXT

VAN

شعير بيدساري

BLDZ. ۱ (1) سلطان اگس بچق بستاري

De codex A heeft اگس, dat waarschijnlijk een fout van den afschrijver is. اگس is, naar 't mij voorkomt, hetzelfde als باگس. Het wordt als een epitheton van vorsten dikwijls gebruikt; zoo ook in dit gedicht bldz. ۱۰ (15) راج (131) ۱۶۱ en bldz. ۱۶۱ (131) راج ۱۰ (15) راج. اگس جوھاري. Maar 't wordt ook van minder aanzienlijke personen gebezigd; zoo als op bldz. ۳۹ (55) ۳۹ (55) راج. اگس بستاري en op bldz. ۴۲ (59) ۴۲ (59) راج.

اصلن بگند راج بھاري.

Dikwijls wordt door Maleische schrijvers aan koningen het epitheton بهاري toegevoegd. Wat dit woord beteekent is nog niet regt duidelijk. Misschien is het 't Persische woord بهاري *alles wat tot de lente behoort*, en van daar *schoon, bevallig, aangenaam*

enz. Het komt in dit gedicht meermalen voor, onder anderen ook op bldz. ۱۳۷ (197) ۱۴۲ (204), en daar het hier altijd gebezigd wordt van den koning van *Kembajat*, den oudsten vorst en schoonvader van den koning van *Indrapoera*, blijkt daaruit, dat het een der voornaamste epitheta is, die men aan vorsten geven kan. Eens komt het nog voor op bldz. ۹۹ (78) *دسکینله تعبیرن اورغ یغ بهاری*, waar het niet aan een vorstelijk persoon wordt toegevoegd, maar toch aan iemand, die met grooten eerbied genoemd wordt.

BLDZ. 2. *دسي دتنتخ دول مکت*

Onder de verschillende woorden, waarmede *دول* of *دل* verbonden wordt, om bijzondere titels van vorsten en alleenheerschers uitedrukken, zoo als *دل شاه عالم*, *دل شاه ملي*, *دل شاه فادک*, enz., behoort ook *دول مکت*; hetwelk woordelijk *de majesteit der kroon* beteekent.

اڭکس گروڊ بورغ څرکاس

De *Garoeda* is een mijthologisch monster, dat, volgens de Maleijers, vier beenen met lange klauwen gewapend en de vleugels en bek van eenen vogel heeft. Het komt in hunne geschriften ontelbare malen voor en verwoest, naar hun begrip, geheele steden en landen, doodt de menschen of pikt hun de oogen uit, en is de verschrikkelijkste volksramp, die zij ken-

nen. Zoo b. v., om van talrijke voorbeelden slechts een op te geven, leest men in de حکایة راج شیخ مردان het volgende verhaal: جاي ٿون اي برتان كشد اورغ ايت در قد مل ٿرتيان مك اورغ ايتقون برکات يا انقک اورغ مود يث ٿرلبه مليا دان بچقسان ادٿون ملان ايهند دان بند ايت دسرغن اوله بورغ گروند مک تيدالنه داي اقاي ايهند اکن بورغ گروند ايت کون ساعث هيبتن دان بسرن مک بنساله نگرې دان رعيت ايهند سکلين ادٿون نگرې ايهند ايت دالم نگرې. Er is daarom voor den Maleijer niets buitengewoons in gelegen, dat een vorst, bij de verschijning van dit monster, met achterlating van al wat hij bezit, overhaast de vlugt neemt. Zij hebben dit volksgeloof, even als zoo vele andere personen en voorwerpen hunner mythologie, aan den invloed der Indiërs van het vaste land te danken, bij wie GAROEDA de vogel is, waarop WISCHNOE rijdt: vergelijk onder anderen de verhandeling van Dr. C. J. VAN DER VLIS *over de oudheden van Soekoeë en Tjetto* bldz, 36, 37.

BLDZ. ٦ سَيَسِي نگرې گنده گولان
 Het woord گولان, dat in dit gedicht dikwijls voorkomt, en somtijds ook کولان gespeld wordt, b. v. op bldz. ٣٦ (51), beteekent op al die plaatsen *bedroefd, treurig*, en is dikwijls met گنده verbonden, even als رندز met دندم en ريه met رنده en meer dergelijke woor-

den, die eigenlijk dezelfde beteekenis hebben, maar als een *tautologie* bij elkander geplaatst worden. Ook het *kawi*-woord ḳawī beteekent *bedroefd*.

دولة تونك دول سري قاد

Het woord قاد komt mij voor eene verkorting te zijn van قادك of قدوك .

مندري قون بختك داد دتبه

MARSDEN geeft van تبه en منبه slechts de beteekenis van *dorschen* op: ROORDA VAN EIJSINGA voegt er die van *slaan* bij. Beider verklaring is echter zeer onvolledig. Eigenlijk geeft het woord te kennen *slaan met de vlakke hand*, dus داد دتبه *de borst werd geslagen*, of *zij sloegen zich op de borst, met de vlakke hand*. Op dezelfde wijze komt het woord ook voor op bldz. ۴۱ (59) متيله اي منبه داد (59) داد beteekent volgens het woordenboek van LEIJDEKKER ook *een ijzeren bout*, dien men in de goudmijnen gebruikt.

BLDZ. 3. $\text{دقمفن بگند تورن برجالن}$

In den codex A is بگند weggevallen; dit is echter waarschijnlijk een fout van den afschrijver, want het metrum duldt die weglating niet, omdat de regel dan te kort zou wezen.

کشد الله توهن سمست

In den codex A lees ik سمت . Het zou in alle geval سمات moeten wezen, indien aan deze lezing de voor-

keur gegeven werd: doch ik kies *سمست*, niet alleen omdat de voorgaande regel reeds met *سمات* eindigt, maar ook dewijl *توهن سمست* gebruikelijker is, en later nog dikwijls voorkomt.

هیتمله ادند کونخ یغ لیدغ

MARSDEN heeft *لیداغ* onder *het weven den inslag aansluiten*; maar de beteekenis, waarin *لیداغ* hier voorkomt, schijnt hij niet te kennen. Het beteekent *helder, licht*, hetzelfde als *جرنه*, en komt alleen voor als bijwoord bij *کونخ یغ لیدغ*: *کونخ* is dus *helder geel, licht geel*, eene kleur welke die van het goud is, en door de Maleijers voor de schoonste kleur van het vel wordt gehouden. Ze drukken hetzelfde denkbeeld ook uit door *کونخ*: *قوته*: zoo als onder anderen op bldz. 9 (13) *کمیلع ورن*, *قوته کونخ ورن*, en op vele andere plaatsen meer.

برتمبه فیلو کلبون سیدغ

In al de codices vind ik deze lezing en heb dus geene vrijheid haar te veranderen. Ondertusschen levert zij wel eenige zwarigheden op. In de eerste plaats beteekent het woord *سیدغ*, dat ik door *bevolking* vertaald heb, eigenlijk eene *vereeniging van menschen*, vergelijk bldz. 87 (124), zoodat mijne vertaling slechts overdrachtig is, en, voor zoo verre ik weet, niet door plaatsen bij andere schrijvers gewettigd wordt. Bovendien is deze regel, wanneer hij betrekking heeft op

de *bevolking*, en eene andere verklaring laat hij niet wel toe, hier zeer te onpas, dewijl de dichter den lezer reeds in eenige versen het ronddolen van den vorst beschreven heeft, en daarmede voort gaat, zonder verder, behalve in dezen enkelen regel, van het achter gebleven volk te gewagen.

ترسله بگند سوات دیواس

In de codices A en B lees ik دیسوا: in den codex C دیسواس, beide woorden zonder beteekenis en waarschijnlijk fouten van de afschrijvers: ik heb daarom de vrijheid genomen دیواس te lezen, dat in dezen zin juist te pas komt.

BLDZ. ۲ جالنده سولت ترلال سوکر

سولت is een algemeen gebruikelijk woord, ofschoon MARSDEN het in 't geheel niet, en ROORDA VAN EIJ-SINGA, in zijne *Beknopte Maleische spraakkunst en Chrestomatie*, Breda 1840, het alleen in zijne beteekenis van *eng, bogtig, hobbelig* kent. Deze beteekenis komt hier juist te pas: جان یغ سولت een *enge naauwe weg*: zoo ook nog eens op bldz. ۵۹ (74) جالندن سولت ترلال سوکر. Maar op bldz. ۴۸ (68) komt قد تمشت یغ سولت in eene andere beteekenis voor: جاشن کلیدمان سولت in eene andere beteekenis voor: «op eene plaats moeilijk te genaken, opdat zij niet zichtbaar zij.»

BLDZ. (4) کالو تون هذدق برقترا

Bij MARSDEN en ROORDA VAN EIJSINGA vind ik کالو in de beteekenis van *misschien*, maar de schrijver van dit gedicht bezigt hier en op vele andere plaatsen ook کالو en کلوکن in dienzelfden zin.

د نیهتن قراهو داتسن لذتی

In dezen regel hebben metrum en rijm den dichter een' zeer gedrongen volzin doen schrijven: eigenlijk zou hij moeten zeggen د لیهتن قراهو داتسن اد لذتی of داتسن لذتی.

ترغ چواچ ساعت برچهایی

De codex A heeft چواچ .

BLDZ. 5 جم درج برسری

Ik heb mij hier door het Persische woord *de maan* tot eene vertaling laten verleiden, die misschien velen niet aannemelijk zal voorkomen. Wil men جم lieber als het Maleische woord جمجم behouden, gelijk het ook onder anderen op bldz ۸۴ (121) en meer andere plaatsen voorkomt (جمجم درج منجاد تيلم), dan zou men kunnen vertalen: «de zweedroppelen schitterden op zijn gelaat,» terwijl dan het woord «maar» van den volgenden regel zou wegvallen.

سقوي ر اغین سلاتن

Het woord سقوي beteekent een zacht windje, een zuchtje: zoo als onder anderen ook blijkt uit de vol-

gende plaats van *رام سري*, die wij te eerder hier afschrijven, omdat het woord *سالن*, eenige regels verder; daardoor ook wordt opgehelderd: *قد وقت دنهاري تورنله*: هوجن رننگك ۲ دان اغين قون برسايڤ ۲ برسقوي ۲ سبائي منيڭكن تون قتري مك ديواس ايتوله قومييسوري مندودري برسالن سـورغ قـرمشون .

بولن قون سبله دساقا اون

ساقا beteekent *bedekken*, opdat iets niet gezien worde, *verbergen* door er iets voor te plaatsen: men kan dit woord echter niet anders gebruiken dan van het geen op zijde of van onderen bedekt wordt, niet van hetgeen men bedekt, door er van boven iets op te plaatsen. Het *kawi*-woord *كوي* neemt dit onderscheid niet in acht; het beteekent *deksel*, *bedekking*, *kleeding*, van daar zegt men *كوي كوي كوي كوي كوي كوي* een kris en toebehooren d. i. met de metalen schede, den ring onder het gevest, en de houten schede, die als kleeding van eene kris dienen. In den lijdenden vorm, met het voorzetsel *كوي* als *كوي كوي كوي* *gedekt*, *bedekt*, *overdekt*, komt het alleen in dezen zin voor *كوي كوي كوي كوي كوي* door den nacht overdekt (overval-
len worden).

BLDZ. ۴ برسالنله قتري سـورغ قـرمشون

Onder de beteekenissen, welke men in de woor-

denboeken aantreft, vindt men niet die, waarin het woord سالن hier voorkomt. Het is hier *bevallen, ter wereld brengen*, maar wordt, even als سنتف voor ماكن, ادو voor تيدر enz. alleen, in eenen hoogen of beleefden stijl, van aanzienlijke personaadjes gebruikt: vergelijk onder anderen de hier boven op bldz. 249 aangehaalde plaats uit سري رام.

برسالنله ادند سئورغ فتري

In de drie codices vind ik: سئورغ فرمئون; daar dit echter met het rijm niet strookt, en de afschrijvers waarschijnlijk aan den voorgaanden regel dachten, toen ze dezen schreven, heb ik vrijheid gevonden te lezen سئورغ فتري.

قارسن لقسان مندودري

MENDOEDARIE is, in سري رام, de echtgenoot van RAWANA, beroemd door hare schitterende schoonheid, menigvuldige bevalligheden en voortreffelijken inborst, zoodat bijna in alle Maleische gedichten schoone vrouwen bij haar vergeleken worden. Later komt مندودري als een eigenaam van een der handelende personen in dit gedicht voor: zie bldz. 149 (214) enz.

ايلقن باكي انق 2 ن كنجان

In de codices B en C vind ik اينداكن, in den codex A اناكن maar, met een aanhalingsteeken, door een vreemde hand aan den kant geschreven ايندن. Ik heb dit woord in انق 2 ن veranderd, omdat اينداكن geen

goeden zin geeft, en de conjecture van den Maleischen afschrijver اینتن *ain-tan* minder bij کنچان *kan-tjan* past: terwijl daarentegen کنچان *kan-tjan* انق ۲ *an-q 2* een gouden beeld als tijpe van schoonheid in de Maleische schriften in 't algemeen, en in dit gedicht in 't bijzonder, zeer dikwijls voorkomt.

مک دگوبه سورغ ران

Het woord گوبه *gobeh*, hoewel in de lexica niet voorkomende, is echter algemeen in gebruik; het beteekent *bloemen bij elkander voegen*, zoo als de inboorlingen dat met de *tjempaka* gewoon zijn. De *tjempaka*, een gele, tulpvormige bloem, (*michelia tjampaka*), uit smalle langwerpige bladeren bestaande, wordt aan dunne bamboesjes gehecht, en zoo in het haar gedragen: dit noemt men گوبه *gobeh*: op bldz. ۷۲ (105) komt het ook tweemaal voor in den zin van بوغ گوبه *bog gobeh* برسنتخ *bersentek*. Worden de bloemen, zoo als b. v. de *malatti*, bij elkander gevoegd, in de gedaante eener roos, dan noemt men het روج *roeg*. In het Javaansch heeft men ᨗᨙᨚᨙ dat *kwast* of *franje* eener gordijn beteekent; doch ook van de eigenlijke gordijn gezegd wordt. Van daar komt het verbum ᨗᨙᨚᨙ een *krans van bloemen maken*, en ᨗᨙᨚᨙ *krans, kranswerk*.— Het woord ران *ran* heb ik nergens elders in Maleische schriften ontmoet. Slechts op het gezag van eenen ge-

leerden Maleijer heb ik het door vorstin vertaald, zonder deze vertaling te kunnen bewijzen. Het Sanskrit-woord *rana* is mij bekend: het beteekent, volgens mijnen vriend W. A. VAN DEN HAM, *geluid*, en ook *strijd*, van de wortel *ran*, *klinken*, *geluid geven*: maar ook deze beteekenissen komen hier niet in den zin te pas.

منديله تون سام انقند

Bekend is het gebruik der Maleische en Javaansche vrouwen, van zich onmiddelijk na hare beveling te baden.

اوريف دان وارس سرت همه (7) 9 BLDZ.

Het woord اوريف (het Javaansche ngoko - woord اوريف) beteekent *leven*: en وارس het Javaansche ngoko-woord وارس *genezen*, *hersteld zijn*. Beide

deze woorden zal men alleen in Maleische gedichten aantreffen, nimmer in Maleische proza.—De constructie van dezen en den voorgaanden regel is zeer verward: zij zou moeten wezen: $\text{قنغكل ايهند سرت همه بيدر}$, 't welk woordelijk vertaald zou luiden: «het vertrek van uw vader met het oogmerk, opdat gelukkig, leven en herstellen.»

د سلموتي كايں سندس برامس

De codex B mist hier het woord كايں.—Men zou

bij deze beschrijving van de kostbare kleedingstukken, die de ouders aan hun kind achterlieten, kunnen vragen, hoe zij in hunnen verlaten en zwervenden toestand daaraan kwamen; maar de Maleische dichter stoort zich aan dergelijke zwarigheden niet. Genoeg, dat het vorstelijke personen zijn, waarvan hij spreekt, om vrijheid te vinden, hun *سندس* en *انتلس* en *كابين* *انده* en wat niet al meer, zoo veel hij maar wil, toeteschrijven, hoewel hij in 't begin van zijn verhaal gezegd had, dat zij geen *قربكالن* medenamen.

د كذاكن لمقدين كورغسيغ وايغ

د سلاغي مانكم سلودغ مايغ

Het woord *لمقدين* is moeilijk in 't Nederduitsch wedertegeven. *لمقدين* beteekent: eene zaak van waarde met de zakdoek of eenig ander linnen of zijden bekleedsel aanvatten, ten einde haar niet te beschadigen. — *كورغسيغ* *وایغ* is een zeker patroon, dat men bij het batikken volgt: er is op die wijze een ontelbare menigte namen voor onderscheiden soorten van patronen, die echter allen door de Maleijers van de Javanen zijn overgenomen, gelijk ze ook hunne gebatikte doeken, kleedjes enz. van de Javanen ontvangen, omdat ze zelf die kunst niet verstaan. De Heer WINTER heeft mij gezegd, dat hij meer dan duizend namen voor verschillende patronen van dien aard kent. — *سلودغ* is de schede van eene *majang*. De *مایغ* is de bloe-

sem van de *kokosnoot*, *betelnoot*, enz. wanneer hij zich tot vrucht begint te zetten: en de سلودغ is de *schil* of *schede*, welke dezen bloesem bevat: terwijl تندن het *bos*, de *rist*, de *tros* beteekent, waaraan de bloesems, en vruchten zich zetten. سلودغ مایغ is dus de *schede gevuld met bloesems*, en تندن مایغ is de *tros bloesems die zich in die schede bevindt*. Wij laten hier de namen volgen van de verschillende bloesems, vruchten enz. van den klapperboom, voor zoo verre ons daarvan een eigenaardige naam bekend is.

كلوئیدغ is de buitenste bloemschede, *spata*.

سلودغ de binnenste bloemschede.

مایغ de bloemtros.

کنتم سمایغ de pas ontloken bloemtros.

مایغ مکر de geheel ontloken bloemtros.

تائق de bloemkelk, *calix*.

مغگر de takken van de *spadix*, of bloeihoos, waaraan de vruchten hangen.

بغسیل de vrucht, die zich pas gezet heeft.

چغکیر de vrucht, wanneer zij zoo ver is gevorderd, dat er water, maar nog geen vleesch in is.

داوگن de vrucht, wanneer zij geheel tot rijpheid is gekomen.

سسبق is de bast of het omkleedsel der vrucht, wanneer die bast namelijk oud en droog is.

ایسی de pit, het vleesch, of zaad, *semen*.

تمشورغ of باتق het omkleedsel van de pit, of pitvlies, *pericarpium*.

بوکو de ringen van den stam.

فائه de bladsteel, *petiolus*.

بلارق of داپو het loof, *frons*.

ليدي de rib van het blad, *nervus medius*.

امبوت de palmit, of datgene wat de bladsteel aan den stam verbindt.

ايو هي انقكو امس جويت

Nimmer heb ik جويت bij Maleische schrijvers anders dan in gedichten aangetroffen. Het is een *kawi*-woord كوي dat volgens WINTER eene *vorstin*, en volgens het Javaansch woordenboek van ROORDA VAN EIJSINGA eene *maagd* beteekent. Ik ben in mijne vertaling de verklaring van laatstgenoemden geleerde gevolgd, omdat ik toen die van eerstgenoemde nog niet kende. In dit gedicht vind ik het nog dikwijls, op bldz, ٤١ (59) ايو تونكو امس جويت, bldz. ٦٦ (95) تغلله امس ميرة رتن جويت (93) ٥٩ bldz. ٦٨ (97) برچري امس of رتن of iets dergelijks, maar enkele malen ook alleen b. v. bldz. ٦٨ (97) برچري امس. Hier althans kan het geen *maagd* beteekenen, omdat het tegen eene gehuwde vorstin gezegd word.

BLDZ. 7 (8) سمبيلن بولن سمبيلن هاري

De dichter is hier met zijne chronologie een weinig in de war, daar hij vroeger gezegd had, dat de vorstin reeds voor haar vertrek eenige maanden in eenen gezegenden staat verkeerd had. ببراڤ بولن ببراڤ هاري , حملله فترې ثرميسوري , en een weinig later حامل فترې . Zij had haar kind dus geen negen maanden en negen dagen door de wildernissen in haren schoot gedragen, maar slechts twee maanden.

د مذاکن تیدق هتیک فترې

Behalve de in de lexica opgegeven beteekenissen, komt فترې ook nog voor in den zin van *spreken*: zoo als onder anderen op bldz. 10 (14) ککند وي ماري کیت (14) , op bldz. 36 (51) بر فترې سرای بر فترې , enz. Hier is het Javaansche woord ᮊᮧᮒᮧᮒ , waarvan de Maleijers echter de *h* doen wegvallen, en hetwelk *bijtend* beteekent, zoo als de werking van alle soort van bijtend vocht op wonden: van daar het geen *droefheid* en *smart* veroorzaakt: terwijl de *droefheid* zelf, even als in het Maleisch ᮊᮧᮒᮧᮒ beteekent. Zoo ook vijf regels later هات بگند ترلال فترې en op verschillende plaatsen meer.

BLDZ. 9. کوراس سماث انقک تون

Het woord سماث komt in vele verschillende beteekenissen voor. Hier beteekent het *heil*; zoo zegt

men اوكر سماءت *iemand's geluk onderzoeken, voorzeggen, waarzeggen*: zoo beteekent het ook *gezond zijn*, b. v. انقك سماءت mijn kind is *wel, gezond*: zoo ook *schrik, ontsteltenis, ontroering*, gelijk MARDEN en ROORDA VAN EIJSINGA opgeven: eveneens *verstand, bewustzijn*, يبلغ سماءت *hij heeft zijn verstand, bewustzijn verloren*; in dien zin komt het overeen met het Javaansche woord Djojo b. v. Djojo «*Djojo verloor zijne tegenwoordigheid van geest, zijn verstand, zijn bewustzijn*»: voorts *ziel, levensgeest*, ongeveer 't zelfde als جيزو: eindelijk de denkbeeldige werking van den eenen mensch op een' ander of op een dier, waarvan later een voorbeeld voorkomt.

برجالنله بگند لاجو منوله

In al de codices lees ik $\text{برجالنله بگند سايخ ترجالن}$ maar daar het rijm volstrekt den uitgang in ي of ه vereischt, heb ik mij de gemaakte conjecture veroorloofd,

د تگهکن بگند راج يسخ اصلي

Eene door het rijm vereischte poëtische omzetting doet den dichter اصلي voor اصل schrijven.

BLDZ. v سهنگ برماين د گونخ يسخ تگهي

Deze en de volgende regel staan, wat het rijm be-

treft, op zich zelf en hebben geen' derden en vierden regel bij zich, hetgeen anders regelmatig zoo behoort te wezen. Zoowel daarom, als dewijl hun inhoud hier zeer te onpas komt, geloof ik niet, dat ze van den oorspronkelijken dichter zijn, maar later op de eene of andere wijze in de codices zijn ingeslopen. Ik heb de vrijheid genomen, het woord *سغثك*, dat in de codices gevonden wordt, te veranderen in *سهثك*, omdat anders de zin nog meer gewrongen is.

BLDZ. 10. *مك كتيك سيغ ثاگ هاري*

De codices B en C hebben *كوكتيك*.

ترسن كسوغي اي برديري

In den codex A is *اي* weggevallen. Daar *اي* zoo wel enkel- als meervoud is, en het metrum zulk een woord vereischt, ben ik de lezing van de codices B en C gevolgd.

BLDZ. 11. *د دءون سوداگر ليلا جوهار*

De naam van den koopman komt nu eens voor *ليلا* *جوهارا*, dan weder *جوهاري*, al naar het rijm dit medebrengt; eigenlijk zou het moeten wezen *ليلا جوهاري*, waarover de lexica.

مردون سفرت بخسي كار

د دالم قراهو تشكس اشكار

Het woord *كار* is de naam van een soort van *fluit*

بغوسي De verklaring van افكار komt in de woordenboeken niet volledig voor; افكار wordt niet alleen van bezielde wezens gebruikt, in den zin, dien MARSDEN en ROORDA VAN EIJSINGA opgeven, maar beteekent ook *verwonderingwekkend* enz. b. v. رومه انده افكار, een *verwonderlijk* schoon huis.

ترپتاله سوار سوداگر دغاري

De codex B heeft مپتاله سوداگر دغاري .

ستله ترليپت بودق نن پات

Er heeft hier een onregelmatigheid in het rijm plaats, dewijl er nog twee regels moesten volgen, waarvan de laatste lettergreep op ي eindigt. Een der lezers van codex A heeft die onregelmatigheid, in eene kantteekening op de volgende wijze trachten te herstellen :

ستله ترليپت بودق سؤرغ ديري * فارسن انده باگي بديادري
سكان تباد ترثري ثري * لقسان مندائت انتن بيدوري

Maar zoo zou er evenwel eene onregelmatigheid blijven, doordien er dan zes regels op elkander rijmen.

BLDZ. ^ امشت اورغ فغاسپ اد

De codex B heeft امشت اورغ, een schrijffout voor اورغ .

دو اورغ دجديكن اينغد

Even als اينغد, اينغد, انقند, enz. wordt ook اينغد, in plaats van اينغ gezegd, wanneer van hooge personaadjes de rede is: nog vele andere woorden ondergaan dan zulk

eene kleine verandering, zoo als b. v. in *سري رام* نينند
(editie van ROORDA VAN EIJSINGA) bldz. ۲۳
voor نينق.

BLDZ. 12. دامبلن سماءت دگنتيکن

Hier beteekent *سماءت de ziel, de levensgeest*, (zie de aantekening op bldz. 256). Dit geheele verhaal steunt op een algemeen verspreid bijgeloof onder de Maleijers, dat de levensgeest van iemand op een ander of op een dier kan overgaan, of liever dat er zulk eene geheime betrekking tusschen die twee wezens kan ontstaan, dat het lot van den een' geheel van den ander' afhangt.

کلمپ قون انده ترلال هيمن

Het woord *هيمن* Jav: *هيمن* is hetzelfde als het echt Maleische woord *سايغ*, terwijl het eene algemeen bekende uitdrukking is van iets, dat zeer schoon of goed of voortreffelijk is, *انده ترلال سايغ* of *ايلىق ترلال سايغ* te zeggen.

کفد مات ساءتله سغکم

سغکم is een woord, dat ik niet 't huis weet te brengen: misschien staat het wel in verband met een in de strand residenties van *Java* gebruikelijk woord *هيمن* dat hetzelfde beteekent als het Maleische woord *سغکم*.

قسیرن اور ی بتون قولم

Het woord قولم is hetzelfde als قولم bij MARSDEN.

ماکن دان مینم تائق دان تاری

De beteekenis, waarin تائق hier voorkomt, vindt men niet in de woordenboeken. Het geeft eigenlijk te kennen: *in de handen kloppen, met de handen vlak tegen elkander kloppen*. Een kind zachtkens kloppen, ten einde het in slaap te brengen, noemt men ook تائق. Hier is het تائق دان تاری «zij klop-ten in de handen en dansten» n.l. om het kind te vermaken.

بدراف فکاین یخ د تمغه

Het woord تمغه is hetzelfde als تمغه en beteekent eigenlijk, gelijk MARSDEN opgeeft, *aanvallen, door-trekken, doorbreken*: maar bovendien geeft het dikwijls te kennen: *tegen iets aanslaan*, b. v. مک امبق *en de baren sloegen fel tegen het strand aan*: van daar in het algemeen *op iets slaan*, zoo als hier فکاین امس یخ د تمغه n. l. فکاین یخ د تمغه kleederen van geslagen goud.

دوکه د ثربوت قلباگی روٹ

دوکه is een *halsketen* meestal van gouden belletjes, somtijds met juweelen bezet: ook een *borstplaat*, doch kleiner dan een ثداک, dien men om den hals draagt. De codex C heeft دوکت د ثربوت قلباگی روٹ. Het

woord *دوکت* een *dukaat*, zou dan onmiddelijk tot den voorgaanden regel behooren, zoodat het zou zijn *دوکت* *دتمه دوکت* *فکابین یغ* *kleedingstukken van dukaten geslagen*, *د فربوت فلباکی روٹ* *en op verschillende wijzen vervaardigd*. Het is namelijk de gewoonte der Maleijers en Javanen, om den zilveren en gouden munt te versmelten en tot versierselen te smeden: ook dragen hunne kinderen soms, bij wijze van een halssnoer, verschillende gouden en zilveren muntspecien aan een lint.

تالی لیهر قمر فداک (13) BLDZ. 9

De *فداک* is een versiersel bestaande uit een gouden of zilveren halsband, waaraan eenige gouden platen, in den vorm van een ladder hangen: van daar dat op bldz. 98 (140) 19 en blz. (228) melding wordt gemaakt van een *فداک برسوسن لیم* een *pedaka van vijf schakels*, d. i. een *pedaka*, die uit een laddervormig versiersel van vijf sporten bestaat. Overigens komt dit woord dikwijls voor, onder anderen blz. 27 (39) en wordt somtijds gespeld *فداکه*.

تاجق دان سنتغ بوغ چمفاک

De *تاجق* is een insteeksel van bloemen, die op den tulband, hoofddoek of hoed gestoken en zoo gedragen worden. 't Komt dikwijls voor, onder anderen op blz. 28 (39) enz.

کاست سوراتی سولم دریگ

ريگ beteekent hetzelfde als het gewone Maleische woord *کارغ* *zamenstellen, verzinnen, vervaardigen*. Op blz. ۲۸ (39) komt 't voor *امس دریگ van goud gemaakt*. Op bldz. ۱۰ (129) *دریگ یخ* «eenige verzonnen woorden» n. l. in een *panton*. Op bldz. ۱۴ (135) *دریگ* «de deur was van koper gemaakt (bewerkt, gegraveerd koper). In 't Javaansch (Kr. en Ng.) heeft men *᳚᳚᳚᳚᳚* *verzinsel, zamenstelling, inrigting*; daarvan is afgeleid *᳚᳚᳚᳚᳚* *zamenstellen, verzinnen, inrigten*; en *᳚᳚᳚᳚᳚* *het zamengestelde, verzonnene, ingerigte*.

سفرت ماڤکم ددالم بالڭ

بالڭ is een op *Malacca* en *Singapoor* zeer gebruikelijk woord voor een *flesch, stolp* enz. Dezelfde regel komt voor blz. ۲۱ (30).

سکلین دودق د بوه خزند

Het woord *خزند* beteekent, volgens LEIJDEKKER, *een doodkist*: het komt hier dus zeer te onpas, zoodat ik er wel *بگند* of iets dergelijks voor zou willen lezen, indien niet al de codices het hadden, en het op blz. ۲۸ (39) en elders nog meermalen op dezelfde wijze voorkwam.

BLDZ. 14. مولتن چنتق تگر سغان

tgr is het echt Maleische woord voor *aanspreken*, waarover later; *saf* is, even als het Javaansche *ng. ꦱꦏꦱꦏ* het grondwoord van *ꦱꦏꦱꦏ*, *aanspreken*, *toespreken*, *toeroepen*: eigenlijk zou het *bewieën* moeten wezen, indien wij op die wijze, even als de Javanen, werkwoorden konden vormen: wanneer b. v. een schildwacht een' voorbijganger *werda* toeroept, heet dit *ꦱꦏꦱꦏ*. Maar de Maleijers, die dikwijls de voor- en achterhechtsels weglaten, zeggen *saf*, in plaats van *ꦱꦏꦱꦏ*, ofschoon ook bij hen het grondwoord *ꦱꦶꦏꦱꦏ* of *saf*, even als *ꦱꦶꦏꦱꦏ* eigenlijk *wie?* beteekent.

BLDZ. 10. تكبرله قترى ددالم داد

Het woord *تكبرله* is waarschijnlijk een Maleische vorm van het Arabische woord *كبر* *magnus fuit*. Het komt hier voor in den zin van *zich zelven groot maken*, *verhovaardigen*: zoo ook in het in mijne inleiding aangehaalde gedicht van acht rijmende regels;

تكبر دان ويا * جاغن سكال
جانن يخ سيا * جاغن فردول

Op bldz. 111 (171) komt het op diezelfde wijze eveneens voor, maar staat er de verklaring in zuiver Maleische woorden onmiddelijk bij *تكبرله اي ممبركن ديرى*

رسان بگند تیداله دو

In de codices A en C lees ik *فارسن بگند تیداله دو*: daar echter *رسان* beter zin geeft, heb ik de lezing van den codex B gekozen.

BLDZ. ۱۱ (16) جکلو دمکین کلکونن اد

Deze en de volgende regel worden door de vorstin bij zichzelf gesproken of gedacht; zoodat er eigenlijk moest vertaald wezen: «indien aldus *zijne* houding is, zal hij haar zeker huwen.» Zij wil namelijk te kennen geven, dat de indruk, welken hare vraag op den koning gemaakt had, haar reeds overtuigde, dat hij toestemmend zou antwoorden.

بات کفال امس تمغاون

تمغاون is waarschijnlijk een afgeleide vorm van *slaan, kloppen, smeden*. Het komt bij *امس* gevoegd, als een woord van liefkozing in dit gedicht ontelbare malen voor. Somtijds echter vind ik het gevoegd bij *رتن*, zoo als op blz. ۱۱ (130) *رتن تمغاون*: dan moet er noodzakelijk *امس* onder verstaan worden,

رتن امس تمغاون.

سگواله د فکخ اواه بگند

Deze en de volgende regel worden in den codex A niet gevonden.

BLDZ. ۱۲ (17) هنجوله هتیک تیداد برکال

De codex A. heeft *برگال*: maar het moet *برکال* we-

zen *gedurig*, *zonder ophouden*, *eeuwig*, van *tyd*. Vergelijk bldz. ۴۳ (61).

فنهله دسيك داكغ بيا قري

De codices A en B hebben دسيق .

دانغله اي برتمغو راثت

تمغو is eene wijze van zitten onder de Maleijers en Javanen (𑀓𑀲𑀱𑀸𑀓𑀲𑀸𑀓), die zij onder anderen bezigen wanneer zij bidden, en wanneer vrouwen voor vorsten verschijnen, gelijk hier het geval is. Zij liggen dan op de knieën, die gesloten moeten wezen, terwijl hunne hielen de *partes posteriores* moeten raken. Door راثت bedoelt de dichter, dat de knieën dicht gesloten waren, ten einde eenen nog hooger grad van eerbied aan den dag te leggen.

BLDZ. 18. سلغكف فكايي انق دار

De codices A en B hebben سلغكو 't welk echter geen goeden zin oplevert.

دايغ بستاري ساعتله گيت

De codex A heeft قيت en de codex C ثيت. Ik heb گيت van codex B gekozen, omdat dit met het *kawi*- en Javaansche woord 𑀓𑀲𑀱𑀸𑀓𑀲𑀸𑀓 overeenkomt; گيت beteekent in 't algemeen *zich haasten*, 't zelfde als گورث; maar hier geeft het meer te kennen een van al die verschillende bewijzen van eerbied, die de mindere

aan den meerdere bewijst, waardoor hij in houding en gebaren den uiterlijken schijn aanneemt, van zich *te haasten*, om aan een bevel te voldoen enz. Hetgeen wij bedoelen is moeilijk in woorden uittedrukken; alleen hij, die den Maleijer en Javaan gezien heeft, kan onze meening goed begrijpen. **گیت** is b. v., wanneer iemand door een bezoek wordt overvallen, en hij *haast* zich dan, om zich te kleeden, of om den gast behoorlijk te ontvangen.

BLDZ. ۱۳ (19) **مليہت کيٹس تياڊ کچيو**

Het woord **کچيو** (Jav. **ككيايا** of **ككيايا**) beteekent in 't Jav. eigenlijk *een slecht voorkomen in vergelijking van iets anders*, b. v. **ككيايا ككيايا ككيايا** «zijne kleeding is kostbaar, (maar) zijn versleten hoofddoek steekt daarbij slecht af». Hier komt **کچيو** echter in 't algemeen slechts, in de betekenis van *een slecht voorkomen hebben* voor. **کيٹس تياڊ کچيو** *een waaijer zonder eenig slecht voorkomen, een volkomen waaijer*. In het woordenboek van LEIJDEKKER vind ik **کچيو** *zwak in den oorlog; die 't kwaad heeft: ook dat veracht en in geen estime is*. Wat de eerste beteekenis betreft, moet ik bekennen het woord nimmer in dien zin te hebben aangetroffen: de laatste komt wel eenigzins overeen

met de verklaring van het Javaansch, alsmede met de wijze waarop كچيو op bldz. ۷۹ (108) gebezigd كچيو هندق مليهت كچيو «dat ik vervloekt zij zoo ik uw kwaad, uw ongeluk verlang.”

د قئقئکن د ایخ امئت سبای

De codex A heeft سبای . Het woord سبای is hetzelfde als سبایق , en سبایق eene verkorting van سام بایق .

د ایخ وی لیهت سلیدیق ۲

beteekent *overal rondzien uit nieuwsgierigheid*: vergelijk bldz. ۱۹ (28) سلیدیق دیری بوله «hebt gij alles rondgezien?»

د ایخ ایت سهاج اندان

اندان beteekent *vertrouwen, gelooven* (Jav. ng. انان) dus انان *geloofwaardig, te vertrouwen*. Op blz. ۱۱۰ (159) en nog een paar malen komt het woord voor, maar daar gespeld اندان .

افاله كرج بیت ممبروك سمو - BLDZ. ۱۴ (20)

كرج wordt, zoo als het hier voorkomt, ook in het dagelijksche leven dikwijls gebruikt: 't is hetzelfde als مئاف of اف كون .

لال د تئجقکن سوات گئخ

De codex A heeft لال د وا تئجقکن , de codex B heeft لال د اوتئجقکن .

BLDZ. 21. كلو فذوج كئد دي

doelen, mikken, munten, sturen; ook regt toe, regt aan, zondaer omwegen; regt toe naar iets gaan of sturen; ook betrekking hebben op iets. De zin is dus كئد دي ايت فذوج كئد دي, misschien hebben deze goederen betrekking op hem, staan zij hem aan. Op bldz. 19 (22) komt مزوجو voor in den zin van *regtstreeks ergens naar toe gaan*: د ايغ د ايغ مزوج (56) 40. zoo ook bldz. 40 (56) : مزوجو كمئغ سوداگر تامن بيدساري enz.

براف هرگان د ايغ ويراون

ویرا (Jav. *verstanding*) is een bijvoegelijk naamwoord van ویرا (Jav. *verstanding*). Hier is het een eigenaam.

رتاله كمئغ تيدان تراومئث

De codices A en B hebben تراومئث 't welk echter geen woord is. امئث of تراومئث komt bij MARSDEN voor in de beteekenis van *kwaadsprekendheid* enz. Hier is het echter iets anders, namelijk hetzelfde als het Javaansche woord *tersembunyi*, of *tersembunyi* dat *verbergen* beteekent, en waarover later. Ik zou hier liefst willen lezen لوتت *voorbijgaan*, dan zou het met den voorgaanden regel wezen: « de *daijangs* gingen alle plaatsen, en overal de *kampongs* rond: zij gingen

geen een voorbij." Maar deze lezing wordt door geen der codices gewettigd.

BLDZ. 22 بُنْتَلَه بَرَجَالِن سَهَارِي هَارِي

wordt bij MARSDEN en ROORDA VAN EIJSINGA opgegeven als *moede van het zitten of liggen, of van het zijn in eene ongemakkelijke houding*: men ziet hier, dat het ook van het *moede zijn door loopen of beweging maken* kan gezegd worden. Vergelijk bldz 20 (28) « Wij hebben ons vermoeid, door ginds en her te loopen.»

مَسْقَلَه دَايَغ مَنَدَثَانِي لَثَغَر

Bij MARSDEN en ROORDA VAN EIJSINGA vindt men slechts het werkwoord لَثَغَر *aanvallen, bespringen* opgegeven. لَثَغَر, zoo als het hier voorkomt, is een *bedehuis*, dat altoos geopend staat, en waar men op alle oogenblikken van den dag kan komen bidden. 't Is een klein gebouw, dat niet meer, dan tien, twintig of dertig menschen kan bevatten: een soort van kleine bidkapel.

BLDZ. 16 (23) دَدَثِينِ سَتِي دَرِدَقِ دَكَات

Al de codices hebben کَات, maar dit geeft geen goeden zin: ik zou dus liever lezen کُت of کت, welke lezing ik ook in mijne vertaling gevolgd heb.

BLDZ. 24. د باو د ایخ مود ترجملي

Het woord باغ of iets soortgelijks moet hier onder verstaan worden. ترجملي is een Maleische vorm van het Arabische woord جلي *voortreffelijk, kostbaar*. ترجملي zou dus ook kunnen behooren bij ثكايين van den voorgaanden regel, zoodat de constructie dan zou wezen اداكه تونك هندق ممبلي ثكايين امس انده سكال ترجملي مود (اوله) د ایخ مود en de vertaling: «Wilt gij ook gouden, uitstekend schoone, kostbare kleedingstukken koopen, hier gebragt door jeugdige *daijangs*?»

BLDZ. ۱۷ د ایخ د الم سراي برثري

Wanneer van vorstelijke personen of zaken gesproken wordt, kan men er altoos het woord د الم bij voegen: zoo kan men zeggen د الم كود د الم, بارغ د الم, اورغ د الم, enz. en zoo hier د ایخ د الم, om er meê aan te toonen, dat er van vorstelijke د ایخ rede is. Hier worden wel de د ایخ der aangenomen dochter eens koopmans bedoeld, maar dewijl de dichter weet, dat *Bidasari* een vorsten kind is, mag hij het woord د الم gebruiken.

BLDZ. 25. ترچشغ ملیهت روفا انچي بيد

Wegens metrum en rijm is بيد hier eene verkorting van بيدساري.

انچي دان د ایخ مغان جيو

«Waarom zijt gij zoo (verwonderd) *daijangs*?» heb

ik vertaald: meer woordelijk zou wezen: « *Intjeh* en *daijangs* waarom is (uw) ziel (zoo verwonderd)? »

BLDZ. 18 (26) د سورهنگن فوان دماکن سیره

De codex A heeft د سورهنگن فوان دماکن استري: de codex B heeft سورهنگن فوان دماکن سیره. Waarom ik de lezing van codex C gevolgd ben, zal ik niet behoeven te zeggen. Een bewijs van beleefdheid, dat de Javanen en Maleijers elkander bij bezoeken enz. bewijzen, is het toeschrijven van de beteldoos.

ایو ما اینغ لیئله دیری

De Maleijers noemen hunne voedsters ما اینغ, even als wij zoog-moeders.

BLDZ. 19 (27.) بیرله اک ممبروئکن دیری

De uitdrukking بوغ درین of ممبروئکن دیری is, ook in 't dagelijksche leven, algemeen en beteekent, *zich verdoen, zich van kant maken*, door zich in 't water, of van eene hoogte naar beneden te storten: ook *zich als eene verlatene ergens heen begeven*.

سمبل د بوجق سغه دیری

De codex B heeft سمبرل د بوجق سغه دیری.

سبب انقک کجیله مات

De codex B heeft سبب انقک کجیله مات

BLDZ. 28. اداکه بوله دیری سلیدیق

Mijne vertaling is hier onjuist geweest: 't is niet

بوله *kunnen* maar بوله *het geheel, gansch, ten volle*, zoodat het zou moeten wezen: « hebt gij het geheel (of alles) rondgezien. »

BLDZ. ۲۰ كائفتن ماسق كباوه فنگاهن

Het woord فنگاهن beteekent eigenlijk *een verboden plaats*, van het wortelwoord تڭڭ *beletten, verhoeden, verhinderen, verbieden*, enz. Van daar wordt er hier het *slaapvertrek* der vorstin mede bedoeld, dat voor ieder verboden was.

اورغ كاي لاڭ فنديگر

فنديگر komt hier minder te pas, en zal de lezer wel aan het rijm te danken hebben.

BLDZ. 29. سقرت مدو تمبق سڭار

سڭار Jav. Ng. ڭاڭڭڭڭڭڭ *de zee*. De vergelijking, die de

dichter hier gebruikt, is wel wat stout, maar toch niet onaardig: Zijne bedoeling is, dat haar gelaat zoo schoon was, dat de zee er voor zou terug wijken, even als voor een zee van honing. Later komt deze zelfde vergelijking nog meermalen voor.

سهابس كاسه ددالم داد

Het voorzetsel س, zoo als het hier voorkomt, dient om de beteekenis van het woord, waarvoor het geplaatst is, te versterken: gewoonlijk wordt dan ook nog het woord herhaald, als سڭڭڭڭڭڭ, سڭڭڭڭڭڭ, enz. en

hier *سہا بس* *geheel en al*: « hij zou haar geheel en al in zijn hart beminnen, » zoodat er namelijk voor LILASARI geene liefde meer overbleef. MARSDEN zegt; dat het onscheidbaar voorteeken *س* dient, om het daarmede verbonden woord in een bijwoord te veranderen, maar hij vergist zich hierin: juist de voorbeelden, die hij aanhaalt bewijzen het: daaronder is *سبئر* *zekerlijk*, maar men kan ook zeggen: *سبئر اورغ* *een volkomen mensch*: *سلام* *zoo lang als*, maar men kan ook zeggen: *سلام وقت* *den ganschen tijd*.

کچیل مولق سدغ روماج

روماج of رماج Jav. *ᮊᮧᮒᮧᮒ* Met dit woord wordt

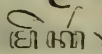
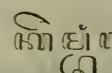
de ouderdom van een meisje aangeduid, dat nog geen maagd is, maar op het punt staat van het te worden, wanneer zij omtrent elf jaar bereikt heeft. Men voegt er dan echter gewoonlijk het woord *ڤتري* bij, dat hier om het metrum is weggevallen. Vergelijk C. F. WINTER *Instellingen, gewoonten en gebruiken der Javanen te Soerakarta*, in het *Tijdschrift voor Nederlands Indië*, Vijfde Jaargang, 1ste deel, bldz. 705. Ofschoon door dezen geleerde alleen van de Javanen gesproken wordt, is de uitdrukking *ڤتري روماج* echter ook onder de Maleijers vrij algemeen, 't geen evenwel niet met al de, bij den Heer WINTER ter aangehaalde plaats, voorkomende namen het geval is.

مانس لكون برساج ٦
 ٢ برساج of برساج beteekent *eenvoudig, zonder ge-
 maaktheid, ongekunsteld.*

سقرت اون مئندغ تيج
 سوداگر لاک استري ساعت فرمنج

Jav. en Kaw. جافنكس beteekent *glans, schit-*

terend licht. — فرمنج komt van het grondwoord منج, dat op bldz. ٢٦ onder anderen in zijnen oorspronkelijken vorm gevonden wordt; انق بيت ساعت بياس منج. Het beteekent *eigenzinnig, zijn' eigen zin volgen.* Het voorvoegsel ثر of eigenlijk دثر geeft hier aan het woord eene active beteekenis van *eigenzinnig makend.* De vertaling, die ik gegeven heb, is eenigzins vrij, en meer naar de bedoeling van den dichter, dan naar zijne eigenlijke uitdrukking gevolgd. Zij bewaakten namelijk hun kind, ten einde het al hare begeerten te doen opvolgen, even als een wolk, die een glansrijk licht bedekt: zoo waren zij dag en nacht bij en om hunne dochter. Ook op bldz. ١٢٧ (182) is de uitdrukking كارن اي بياس منج مئبركن هتین كئد راج niet naar de letterlijke beteekenis, maar meer naar de bedoeling vertaald: in het eerste geval had mijne overzetting moeten luiden; « want (vroeger) was zij zeer eigenzinnig, en kon ze haar hart bij den koning vertroosten.»

مبتن ایکل مایغ مکر
 مکر (mekar) Jav. beteekent *ontluiken*: zoo zegt men in 't Javaansch *de bloemen ontluiken*. 't Is iets anders dan مکر (mekar), dat op bldz. ۲۹ (35) voorkomt: مکر برفیکر برهات مکر.

BLDZ. ۲۱ لقسان چانچین ایکاتن سیلان
 ایکات is in 't Nederduitsch moeilijk met een enkel woord uittedrukken. De geheele *ring* heet چانچین; ایکات is dat gedeelte, 't welk den steen omvat en den vinger omgeeft: de steen zelf, of het goud of zilver voor de inscriptie heet فرمات. ایکاتن wordt echter ook in 't algemeen van andere sieraden gezegd. Dit blijkt onder anderen uit de wijze, waarop ایکاتن voorkomt op bldz. ۹۸ (140) جاد ایکاتن (140) wordt daar van سوبغ (oorsieraden) gezegd: en een paar regels verder van een ring ورن ایکاتن سیلان فرواتن dat is: met een bindsel te *Ceylon* vervaardigd. ایکاتن is dus in 't algemeen *een band, bindsel, verbinding* van ایکت *binden*: zoo zegt men ook van een dichtstuk ایکت ۲ ن.

منغر خبرن هتیک مت

مت is het woord, waarmede men *de woede* van olifanten in 't bijzonder aanduidt. Zoo als het op bldz. ۱۳۹ (200) onder anderen voorkomt بیرام مت. De vorstin gebruikt het hier van zich zelf, om de

grootte mate van haren toorn te kennen te geven. Zoo ook op bldz. ۳۴ (49) فٲٲري برسبد لكون مت . Nog duidelijker blijkt de beteekenis van dit woord uit bldz. 9 ۸ (82) فٲٲري ٲون ٲور ٲ برٲوة مت د دالم هٲين . Vergelijk bldz. ۸۴ (126) تتكال فٲٲري . ساءت سگٲت . Bldz. ۱۲۷ (182) برٲوت مت مٲكينله برٲمبه هٲين مت جديله en eenige regels later سٲٲهٲون اي برٲوت مت ترلال امت اي برٲوت نن مت برٲوت مت .

BLDZ. 30. سنٲمن ٲاتت دغن ممالس

Het woord ممالس , ممالس , ٲالس beteekent *oogen tegen iemand maken*: 't kan echter van liefde en van toorn beide gezegd worden: gelijk het hier in de eerste beteekenis voorkomt, zoo mede op bldz. ۷۱ (113) سراي ممالس اي برکات «zoo sprak hij met teedere blikken haar toe” en op bldz ۱۲۷ (183) «met een' vriendelijken blik der oogen zeide de vorstin” Op bldz. ۲۲ (31) komt het in de laatste beteekenis voor: فٲٲري ممالس سراي «de vorstin bliksemde met haar oogen en zeide”: zoo ook op bldz. ۳۶ (52) لال ممالس «ze wierp eenen vertoornden blik.”

کولٲن سٲرت چمٲاگ ویلس

لٲسان گمبر بهار د تولس

Jav. Kaw. 𑀓𑀺𑀓𑀺𑀓𑀺 beteekent *groen*. De ویلس

vergelijking met *een pas geteekend beeld* heeft haar *tertium comparationis* in de frischheid van kleur van BIDASARI.

فئین باگي فاره د لايغ
باهون سقرت باهو وايغ

De vergelijking der wangen van een jong meisje met de sneb van een vliegende vogel verklaar ik niet te begrijpen. In de *waijang koeliet* hebben de poppen schouders met zeer scherpe hoeken: dat vinden de Maleijers en Javanen schoon, en daarom schrijft de dichter ze waarschijnlijk ook aan zijne heldin toe.

ئينغ د ساكن بر بايغ ۷

De fijnheid der hals, of liever der strot wordt hiermede bedoeld, die zoo groot was, dat, wanneer zij *pinang* at, deze er door heen scheen.

برفتوتن سغول مايغ مڭكور

Eigenlijk beteekent het Maleische woord *مڭكور* *een draagstoel*, maar hier is het hetzelfde als het Javaansche *ᮊᮧᮒᮧᮒ*, dat *omkeeren, den rug toekeeren* beteekent.

Het geeft te kennen de wijze, waarop de *سغول* of het kapsel opgemaakt is, namelijk in den vorm van een omgekeerde *مايغ*. Er zijn verscheiden soorten van kapsels onder de Maleische en Javaansche vrouwen, zoo als: *سغول مرتق مڭيكل*: *سغول مڭكور*: *سغول مڭكور* enz.

بدرن سفرت فاتي د چاريق

ليهرن لغسان گمبه د لاريق

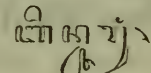
Zoo lees ik in codex B, en dan is het eene vergelijking van de lippen bij het fijn geschaafde en gladde deksel van een kistje, 't welk zoodanig op hetzelfde sluit, dat beiden een geheel schijnen uittemaken, waarin slechts eene opening getrokken is. De niet vooruitstaande maar dunne en regtstandig op elkander sluitende lippen worden namelijk, bij de Maleische en Javaansche vrouwen, voor eene schoonheid gehouden. De beide andere codices hebben: بدرن سفرت فاتي د چاريق. Ook deze lezing is niet onaannemelijk. Jav. Kr. ثاني en Ng. 𑄓𑄓𑄓 is een soort van *pap*, gemaakt van de geraspte kern van vruchten of wortels: فاتي د چاريق zou dus zulk een pap wezen, waarin met een mes of eenig ander snijdend werktuig eene regtlijnige opening was getrokken.-- Het woord گمبه moet, volgens geleerde Maleijers, die ik daarover geraadpleegd heb, nu en dan in hunne geschriften voorkomen, hoewel ik beken het nog nergens elders te hebben aange troffen. Het zou, volgens hen, een zekere soort van ronde doos beteekenen, met een deksel, dat er gemakkelijk op rondgeschoven of rondgedraaid kan worden: en het *tertium comparationis* zou in de rek-

baarheid der hals en het gemakkelijk omdraaijen van dat deksel liggen. *Relata refero.*

گڏينهن سفرت د ليم مرڪ

د ليم مرڪ is een soort van granaat-appel, die bijzonder donker en glinsterend is. Men herinnere zich hierbij de gewoonte van vele volkeren in dezen Archipel, om hunne tanden te slijpen en glinsterend zwart te maken.

سسون سفرت تلور کڙوڏڻ

De کڙوڏڻ is de *Oriolus Sinensis*, wiens eijeren iets kleiner zijn dan een duiven-ei. Hier te *Batavia* noemt men dit, door zijne schoone gele kleur, zijne zwarte slagpennen en achterhoofd niet onbevallig dier, ook wel چيلوڻن: in 't Soendasch

سفرت ڦٽري د گونڻ ليدڻ

Waarschijnlijk zal deze ڦٽري د گونڻ ليدڻ ook wel eene, door hare schoonheid beroemde, vorstin uit het een of ander Javaansche of Maleische gedicht wezen, gelijk NILA GENDI, SPRABA en meer dergelijke, waarbij de dichter van BIDASARI zijne heldinnen vergelijkt. Ik weet haar echter niet 't huis te brengen. Vergelijk bldz. ۹۲ (132).

ڦهان سفرت ڦاه بلائڻ

De codex B heeft بيدانغ, een vrij onbekend woord.

BLDZ. 31. ئارسن لقسان نيلا كُندي

In de حکايت اسمائيتيم speelt de ئتري نيلا كُندي, of, gelijk haar geheele naam is, مهران لئكاوي, ئتري نيلا كُندي een groote rol. نيلا كُندي is eigenlijk de naam van een soort van edelgesteente, 't welk ook wel رتن كُندي genoemd wordt: zoodat men in de حکايت اسمائيتيم den naam der ئتري ook wel met رتن كُندي verwisseld vindt als bij voorbeeld op bldz. ۲۸ (uitgave van P. P. ROORDA VAN EIJSINGA). Zij heeft dezen naam daaraan te danken, dat zij langen tijd in zulk een edelgesteente besloten is geweest, terwijl hare geheele geschiedenis evenveel wonderbaarlijkheden bevat, als hare schoonheid uitstekend was. Nog eens komt zij op dezelfde wijze voor op bldz. ۹۸ (140) maar daar gespeeld نيل كُندي.

تومتين سفرت تلور هاييم

سفرت ئتري د بنو سيم

De vergelijking van de hielen van BIDASARI met die eener vorstin van *Siam* heeft betrekking op de bekende kleine voeten der Chinesche en Siamesche vrouwen.

BLDZ. ۲۲ سئگئئون بايق انق ئرمئتري

De codex B heeft انق ئتري.

BLDZ. ۲۳ (32) ئرکئائتن مارة سدة کتئون

De codex B heeft سدة کتئوي.

BLDZ. 33. جاد فثعبول تيداد اد منة

بوكن منجاد فرض دان سنة

Het Arabische woord منة beteekent *vragen, verzoeken, bedelen*. De codices A en B hebben منت. In plaats van سنة heeft codex B daarenboven nog سنت.

اغثن رسان بربوت خيانة

De uitdrukking رسان اغثن is niet zeer juist: beter zou wezen رساكت اغثن, terwijl de vertaling ook meer woordelijk zou wezen: «Ik gevoel weigering om te doen trouwloosheid, (want) wij zouden een vloek op ons laden.»

برجان لال اي كفسار

فسار is eigenlijk *een geopende winkel*, waar de waren op tafels enz. staan ten toon gespreid: maar hier neemt de dichter een gedeelte voor het geheel, en bedoelt de verzameling dier winkels, dat is de *kampong* der kooplieden. Op diezelfde wijze gebruikt komt فسار dikwijls voor, onder anderen op bldz. 81 (116) en ontelbare malen meer in dit gedicht.

سورغ مندار قرثك منچاري

De مندار is eene bediende, die een weinig hooger en aanzienlijker is dan de دايع, en niet onder de Javanen, maar alleen onder de Maleijers gevonden wordt.

BLDZ. 34 (35) جكلو توونك مغسهاني دي

Ofschoon al de codices het woord دي hier missen,

vereischen maat en rijm en zin het echter noodzakelijk, zoodat ik vrijheid gevonden heb het er bijtevoegen.

BLDZ. ۲۹   فتري برثيكر برهات مكر

مكر beteekent *valsch, onopregt, arglistig*: zoo komt het onder anderen ook voor in de volgende zinsnede van حمزه امير حكايت (pag. 163 van mijn Manuscript) مڪ برتيتہ راج نوشيروان عادل اكن انقن فرمقون هي انقك چهاي مات ايهند هندقله بركات بنر بارغ اد دالم چنتام دان برهات مكر ايت سڪالي ۲ جاغن جكلو انقك سوڪ اكن امير حمزه مڪ بركتاله دشن سبنر ۲ن كهداك سغاي كعديلن الله تعالي منجاد پات دان مد ۲هن دقبلكن فرچنتانم يغ دمكين

Dit woord مكر behoort dus wel onderscheiden te worden van het مكر, Jav. ᨘᨗᨗ , dat op bldz. ۲۰ (29) voorkomt en op bldz. 276 dezer aantekeningen verklaard is. Het wordt in dienzelfden zin meermalen nog gebruikt b. v. op bldz. ۸۱ (117) لاكفون موره تباد مكر «en goedhartig en niet valsch.»

BLDZ. 36   براف هابس هرت دان بند

Namelijk als offeranden voor het verkrijgen van een kind. Bekend zijn de bijgeloovige denkbeelden, die daaromtrent onder de inboorlingen heerschen.

بدن فون همفرکن اکن برید

De codex B heeft برثنده اکن. De door mij gevolgd

lezing geeft te kennen: «Mijn ligchaam is reeds genaderd om te veranderen,» namelijk door ouderdom en gebreken. De lezing B zou op het sterven betrekking hebben: «Mijn ligchaam is reeds genaderd om te verhuizen (naar eene andere wereld).»

سرت ممباو الة ثرنته

De codices A en B hebben عالة .

دساهت دايع يث امت كالك (37) BIDZ. ۲۶

Het epitheton كالك hebben de *Daijangs* waarschijnlijk aan het rijm te danken; want het schrijft haar eene eigenschap toe, die met den toestand waarin ze zich bevonden volstrekt onbestaanbaar is. Immers كالك beteekent, volgens MARSDEN, *woest, verwoed*; en ik heb het woord nimmer in eene andere betekenis aangetroffen.

لاكيثون بلم سمثي درج

De codices A en B hebben دراج .

تينه بوجنجخ انس جمال

Het Arabische woord جمال *sierlijkheid, schoonheid* is iets anders dan het echt Maleische woord جمال, dat hier voorkomt. Het beteekent het *bovenste gedeelte*, de *kruin* van het hoofd. Meermalen treft men het nog in dit gedicht, in dien zelfden zin aan. Bekend is overigens de uitdrukking van eerbied der Maleijers en Javanen, die hier door den koopman gebezigd wordt.

د بوبه باون ۲ ن یغ امت فاد (38.) ۲۷ BLDZ.

فاد is hier iets anders dan فاد, dat op bldz. 245 dezer aantekeningen voorkomt. Hier is het *voldoen*, *te vrede stellen*, *overvloedig zijn* enz. باون ۲ ن یغ امت فاد *overvloedige reukwerken*.

برتاقه سراسه بوغ فکن

De naam van het patroon van de *syrash* is بوغ فکن. Deze naam is echter willekeurig gekozen, want het patroon gelijkt in geenen deele naar de eigenlijke بوغ فکن (*jasminum grandiflorum*).

برکاین انتلس تولیسن بارت

لثکف دشن تھی برسیرت

مماکی قمر امس دقاهت

برتالی دتاته لثک برسورث

De vertaling van تولیسن door *gebloemd* is niet zeer juist: het dient te wezen *vervaardigd*.— برسیرت betekent *met een rand van gebloemd goud*, *zijde* enz. zoodat het woord تھی eigenlijk gemist kan worden en eene door het metrum veroorzaakte tautologie is.— قمر is een gedeelte van de فندغ (zie MARSDEN in voce). Zulk een فندغ bestaat namelijk uit twee deelen, uit قمر dat eigenlijk een Arabisch woord is, 't welk *de maan* beteekent, en aan de *buikplaat* gegeven wordt, omdat deze den vorm der maan heeft; en uit de تالی dat is *de band* of *gordel*, waarmede de قمر om het

midden wordt vastgemaakt.--برسورة is *beschreven*, n. l. met bloemen, dus *gebloemd*.

برگلغ کان سبله تیگت

De *گلغ کان* Jav. ᨗᨙᨚᨛ᨜᨝᨞᨟ is een soort van *armband*. Er zijn zoo verscheiden soorten van armbanden, die allen verschillende namen dragen, als *گلغ جش* Jav. ᨗᨙᨚᨛ᨜᨝᨞᨟ *گلغ سوسن* Jav. ᨗᨙᨚᨛ᨜᨝᨞᨟

BLDZ. 39. برسوبغ کونن لایغ برجنترا

لایغ is onder anderen ook een *vlieger*, waarmede de kinderen spelen: zoodat *برجنترا لایغ* eigenlijk zulk een *vlieger* te kennen geeft in den vorm van een *rad*.

برکنچغ امس ادی کار
سکلین برتمبه مانس مندر

ادی is waarschijnlijk het Jav. ᨗᨙᨚᨛ᨜᨝᨞᨟ dat *voortreffelijk*, *uitmuntend*, *kostbaar* beteekent.—*کار* is misschien hetzelfde als het Kawi-woord ᨗᨙᨚᨛ᨜᨝᨞᨟ , dat *de hand* beteekent. In mijne vertaling heb ik deze meening gevolgd, en vertaald door *کار امس ادی* *goud van eene goede hand*, dat is: *goede bewerking*. *کار* kan echter ook wezen het Kawi-woord ᨗᨙᨚᨛ᨜᨝᨞᨟ dat *helder*, *zoet* te kennen geeft, en dan zou *امس ادی* *voortreffelijk blinkend goud* wezen.--*مندرا* (*men-dra*) is hetzelfde als het Kawi-woord ᨗᨙᨚᨛ᨜᨝᨞᨟ en be-

teekent *den schijn, het voorkomen hebben, als of:*
 b. v. ᠒ᠡᠨᠰᠢᠭᠢᠨᠨᠠᠨᠵᠢᠨ *het voorkomen hebben van be-*
droefd zijn; en hier ᠮᠡᠨᠳᠡᠰᠢᠭᠢᠨᠨᠠᠨᠵᠢᠨ *haar ge-*
heel had het voorkomen van vermeerderde bevalligheid.

د سڠي دڠن مندالیک

De مندالیک is de *Terminalia Moluccana*.

ڤارسن لقسان بدیداری سڠرب

تڠڠال تورن کماي ڤاد

سڠرب is de, in de Javaansche geschriften zoo be-
 kende SOEPROBO ᠒ᠡᠨᠰᠢᠭᠢᠨᠨᠠᠨᠵᠢᠨ Het Kawi-woord ᠒ᠡᠨᠰᠢᠭᠢᠨᠨᠠᠨᠵᠢᠨ be-
 teekent *uitmuntend, uitermate, en* ᠒ᠡᠨᠰᠢᠭᠢᠨᠨᠠᠨᠵᠢᠨ *licht, glans.*

Zij was een der schoonste *Bidadaris* of, zoo als ze
 in de Javaansche geschriften genoemd worden, *Wid-*
dhodaris van den *Soerolojo* (de Mythologische naam
 van den hemel). — مای ڤاد zijn twee Kawi-woorden:
 het eerste ᠒ᠡᠨᠰᠢᠭᠢᠨᠨᠠᠨᠵᠢᠨ beteekent *helder*, en het tweede ᠒ᠡᠨᠰᠢᠭᠢᠨᠨᠠᠨᠵᠢᠨ
plaats: dus eene *heldere of verlichte plaats*. Ik heb
 het door *aarde* vertaald omdat deze er mede bedoeld
 wordt. Het verhaal der nederdaling van de *Bidada-*
ri SPRABA, of liever *Widhodari* SOEPROBO vindt
 men in de *Wiwoho*, een Javaansch gedicht, waarvan
 de Heer GERICKE op dit oogenblik bezig is de uit-
 gave te bezorgen. De *Soerolojo* werd bedreigd door
 den reus of *Reksoso* NIWOTO-KAWOTJO, die slechts

op ééne plaats aan zijn ligchaam kwetsbaar was: maar waar zich die plaats bevond, was hem zelve alleen bekend. Nu zond BATORO HENDRO, de koning der *Soerolojo*, de schoone SOEPROBO naar het verblijf van NIWOTO-KAWOTJO. Hier spreidde ze al hare schitterende bevalligheden ten toon. De vorst der reuzen zag haar dan ook naauwelijks, of de begeerte ontvlamde als een onbedwingbare drift in zijnen boezem. SOEPROBO echter wist hem hare gunsten te onthouden, maar tevens zijne liefde gedurig meer optewekken, en al vleijende en liefkozende, ontstal zij hem het geheim. «Geen wapen kan mij dooden» zoo beledigde hij haar; «de eenige kwetsbare plaats aan mijn ligchaam is de punt mijner tong. Niemand kent die plaats! Alleen aan u, mijne lieve, mijne godin, alleen aan u heb ik haar geopenbaard.» Naauwelijks had SOEPROBO dit gehoord, of zij verliet den vorst heimelijk, keerde naar de *Soerolojo* terug, deelde aan BATORO HENDRO mede, wat zij vernomen had; en de nederlaag van NIWOTO-KAWOTJO was het gevolg der zwakheid, waarmede hij zich door de betooverende bekoorlijkheden van SOEPROBO had laten verschalken. Deze nederdaling van de schoone SOEPROBO op aarde, om den koning der reuzen te verschalken, wordt hier dus door den dichter be- doeld.

بارن هارم سځمنداشن

Het woord *سځمنداشن* is zamengesteld uit *س* of *سات* *een* en *ځمنداشن* *aanschouwing* van *ځندځ* *zien*: dus *ééne aanschouwing*, dat is: *zoo ver men zien kan*.

BLDZ. ۲۸ (40) *جاښن ټځگي مځځځکځکن مځح*

مځح Arab. beteekent eigenlijk eene *lofredede*, *lofspraak*: ook eene soort van *gedichten*: (zie MARS-DEN): maar hier en op vele andere plaatsen heb ik het door *spreken* vertaald, gelijk ik almede met *شعير* dikwijls gedaan heb. Zoo komt het op diezelfde wijze voor op bldz. ۳۴ (49) *بځند بر مځح*, bldz. ۳۸ *جاځنځله بايق شعير دان* (89) *۶۳ blz.*, *للوله بر مځح بځگ سني* (54) *۷۱ bldz.* Ook bij andere schrijvers zelfs in proza, treft men *مځح* in die beteekenis aan, b. v. in de *حکاية اندر فترا* (bldz. 150 van mijn Manuscript): *مک دسهوتيله اولهن سراي*: *ترسنيم سمبل مملق مانچيم تون فترې ايت دشن بر مځح د مکين ايت*. Men ziet echter uit al deze plaatsen, dat het altoos gebruikt wordt van spreken met vriendelijkheid en liefkozing; zoo als mede met *شعير* het geval is. Slechts eens ontmoet ik *مځح* in dit gedicht, waar het wat dit laatste betreft, twijfelachtig is, namelijk op bldz. ۱۲۶ (181).

ځس سوداگر مالم دان سيځ

De uitdrukking *ځس سوداگر مالم دان سيځ* geeft hier eenvoudig te

kennen *gedurig*, *zonder ophouden*: gelijk dan ook deze spreekwijze, in dien zin, in het dagelijksche leven dikwijls gebezigd wordt.

تاكتن ساءت اكن بگند

بگند wordt alleen in het mannelijk geslacht gebruikt, en kan nimmer van eene vrouw gebezigd worden. Het is hier dus weder eene dichterlijke vrijheid, die men in proza nimmer zal aantreffen. Zoo komt op bldz. ۳۱ (45) voor: ماسقله بگند فتري يڭ گارغ, op bldz. ۴۱ (58) تله د دغر بگند فتري en op talrijke plaatsen meer.

تغه د هادف د ايڭ سما BLDZ. ۲۹ (41)

Onder de verschillende beteekenissen, waarin تغه voorkomt, is, in de woordenboeken van MARSDEN en ROORDA VAN EIJSINGA, vergeten melding te maken van تغه in den zin van *terwijl*, *gedurende*, genoegzaam 't zelfde als سدغ in die beteekenis. Hier vinden wij er een voorbeeld van, dat door vele uit andere schrijvers zou kunnen vermeerderd worden.

فرسمبهرن د تاتر كهدافن فتري

فرسمبهرن is eene verkorting van فرسمبهرن *een geschenk uit eerbied*.—تاتر is waarschijnlijk het Kawi-woord تاتر en beteekent *effen*, (dat geene hoogte heeft); ook *dubbel*; ook *niet*: b. v. تاتر دڭ تاتر دڭ een *effen weg*: *niet spreken* تاتر تاتر تاتر تاتر *drie dubbele pajong*.

د تاتر zal dus in 't Maleisch te kennen geven: *in dubbele reijen plaatsen*, en derhalve فرسمبهن د تاتر كه دافن «de geschenken werden *in dubbele reijen* voor de vorstin geplaatst.»

BLDZ. ۳۰ اوسهله د ايكټ اكن بيدساري

اوسهله is eene door het metrum veroorzaakte verkorting van تاءوسهله

ٺد سیاٺ لاٺ تمٺت برکات

Het woord تمٺت, op deze wijze gebruikt, is eene eigenaardige Maleische uitdrukking; waarvan de juiste beteekenis moeilijk in 't Nederduitsch is terug te geven. Ik heb het door *kunnen* vertaald, maar daardoor meer de bedoeling, dan den letterlijken zin uitgedrukt: woordelijk zou het zijn: «bij wie heeft zij nog plaats om te spreken.»

BLDZ. ۳۱ (44) بودق مرٺوت تمٺت مٺٺوت

De zin, waarin مرٺوت van رٺت hier voorkomt, is eenigzins anders dan de verklaring, die MARSDEN en ROORDA VAN EIJSINGA van dat woord geven. Het heeft bij hen alleen de beteekenis van *met geweld iets wegnemen*, of *iets zich toeëigenen*, dat een' ander toebehoort. Hier ligt echter het denkbeeld van *ontvreemden* niet in de wijze waarop het woord gebruikt wordt: het is eenvoudig *rondgrijpen*, *rondtasten*,

waardoor de zaken van haar plaats worden gerukt. —
 ممدوت een verbum activum van بوت *blind*, beteekent
 dus *blind maken*: تمثت ممدوت *een plaats, die blind*
maakt, die maakt dat men niet zien kan, omdat het
 er donker is.

اوله تون فثري دتمفري
 سراي بركات تيداد كبري

In den codex C worden deze regels niet gevonden.

تيدادله اي تهوكن ديرري (45) BLDZ. ٣٢
 جان دسركائي تون فثري

Het woord جان wordt in dezen zin dikwijls gebruikt,
 b. v. حال ايت ? *waarom is dat zoo* اث جان جاد بئيت
 ik weet niet waarom die zaak
 aldus geschied is.

تيداد ترتيب ميمثن ديرري

De uitdrukking ميمثن ديرري voor *zich houden*, *zich*
gedragen is almede zeer algemeen, even eens als
 en تاه ديرري en مناره ديرري

هيتمله صفة جان براوبه (47) BLDZ. ٣٣

De codex A heeft ورن يث صفة هتمين براوبه 't welk
 geen' goeden zin oplevert. De codex B heeft ورن يث
 صفة هيتم براوبه: indien het woord *schoon*, *voor-*
treffelijk of iets dergelijks beteekende, zou de zin
 uitkomen, maar dewijl het *hoedanigheid*, *eigenschap*

enz. te kennen geeft, komt het in dezen zin niet te pas. Evenmin is de lezing van den codex C te verstaan *اورغ ايت ڤيغ صفة هيتم جاد براوبه*. Ik heb mij dus veroorloofd in den text de gemaakte verandering te brengen, waardoor de zin eenvoudig en duidelijk is geworden.

اختر زمان تله كتار

't Is bekend dat de Maleijers, even als vele andere volkeren, den tegenwoordigen verre beneden den ouden tijd stellen, gelijk onder anderen blijkt uit het hekeldicht, dat bij MARSDEN voorkomt (*Grammar*, pag. 211). Het woord *كتار* beteekent *zichtbaar worden*, ook *schijnen*, b. v. *اورغ ايت كتار بايق* «die man is zichtbaar goed» of «schijnt goed». Op bldz. 170 (172) komt het ook voor *كتار اي سدهله*, «als zij zichtbaar geworden is» d. i. als ik haar gevonden heb. De bedoeling van den dichter met deze en de volgende regels is, dat de slechte handelingen der menschen het einde der dingen spoedig zullen doen aanbreken. Dit zelfde denkbeeld legt hij later, maar meer ontwikkeld, den pleegouders van BIDASARI in den mond.

زمان ايت زمان فننه * بايق ڤيغ سوک بربوت بنچان
ايو هي صكبت هنديك ايجت * تندان همثرنه هاري قيامة

en hij voegt er de reden bij:

سبد كمد ختم النبي * تندان ظاهر امام مهدي

Vergelijk bldz. 147 (68).

سبب اي امثون اوله

Het woord اوله is hier niet het Maleische door, maar hetzelfde woord, dat ook in 't Javaansche gevonden wordt ᮊᮧᮒᮧ en *slechtheid, valschheid* beteekent. b. v. ᮊᮧᮒᮧ een *slecht mensch*. In 't Maleisch is de beteekenis echter eenigzins gewijzigd; daarin geeft het ook dikwijls *kuren, kwasterigheid*, ook *wispelturigheid* te kennen, maar dan komt het meestal in 't meervoud voor b. v. ليبيته اوله^۲ ن ايت *zie zijne kuren eens!* Op bldz. ۷۰ (99) vind ik het even als hier gebruikt: «zijn dit misschien de treken van den duivel?» en op bldz. ۸۹ (112) تباد كسثك دمكين اوله *«ik had niet gedacht, dat haar bedrog zoo groot was,»* of «dat zij zulke treken had.» Ook op bldz. ۱۰۲ (147) تون اوله eigenlijk: «het zijn uwe treken,» of—schoon mijne vertaling den koning een weinig minder bitsche woorden in den mond legt.

BLDZ. 48. جائن اشكو چندك مغاد^۲

مغاد^۲ komt in verschillende beteekenissen voor, waarvan echter het grondkarakter altoos *bedrog* is. Zoo geeft het hier te kennen: «bedrieg niet door uwe bevalligheid» of, gelijk wij zouden zeggen, «wees niet coquet.» Op bldz. ۹۱ (73) beteekent het: *kwaad*

doen door bedrog. Op bldz. ۷۹ (107) komt het zonder de verdubbeling voor *بوکنن فاتک مغان اصلي* en daar beteekent het *misleiden, om den tuin leiden*; zoo ook op bldz. ۱۱۲ (160). Op bldz. ۸۲ (117) komt *اد مغان اک دستگان* tweemaal voor en heeft het, ofschoon volgens al de codices anders gespeld, toch dezelfde beteekenis van *bedriegen*: 't welk eveneens het geval is met bldz. ۸۲ (120) *اد مغان داف*. Op bldz. ۱۰۲ (156) heeft het meer den zin van *verleiden*, namelijk door bedrog. *دستگان فاتک مغان ۲*. In LEIJDEKKERS woordenboek lees ik: *مغان شاد* *uitzinnig zijn, niet weten wat men doet*: eene verklaring, die echter op de meeste plaatsen, waar het woord in dit gedicht voorkomt, niet van toepassing is.

BLDZ. ۳۴ هندق منجاد استري یخ مرد

In de codices A en C lees ik هندق منجاد سترو مرد .

ریاله اشکو اکن رفام بایک

سکارغ این هندق کتیلک

ریا *trotsch, hovaardig, ijdel*, is een woord, dat in poëzij niet zelden voorkomt. Vergelijk onder anderen de hierboven, op bldz. 264 dezer aantekeningen, aangehaalde regels uit een onuitgegeven gedicht:

تکبور دان ریا * جائن سکال

zoo mede meermalen in dit gedicht onder anderen op

bldz. ۸۳ (769) سوک دان ریبا تیاد ترثری — Het woord تیلکت is in de woordenboeken van MARSDEN en ROORDA VAN EIJSINGA niet juist verklaard. In de eerste plaats zijn inderdaad de beide woorden تیلق en تیلک, zoo als zij die opgeven, slechts twee verschillende spellingen van een en hetzelfde woord. تیلق of تیلک is: *zien, aanzien, aanschouwen, aandachtig bekijken, bemerken, gadeslaan, ergens op zien met zijne gedachten; van daar gunstig aanzien, begunstigen; genegen zijn enz. b. v. op bldz. ۱۳۱ (188), maar van daar ook omgekeerd ongunstig aanzien, met kwade voornemens aanzien, zoo als hier het geval is.*

هارث ماولبه باگي دتیتک

In al de codices lees ik هردم ماولبه باگي دتیتک: ik verstond dit woord هردم niet, en bragt daarom de gemaakte verandering in den text. Thans weet ik echter, dat هردم een Persisch woord is, dat *gedurig, onophoudelijk* beteekent; zoodat ik nu niet alleen inzie, dat mijne conjecture geheel en al valsch is, maar dat ik er een inderdaad schoon en dichtertlijk denkbeeld door verloren zou doen gaan. De regel beteekent volgens de codices letterlijk: «gij verlangt gedurig schooner te worden even als een druppel» dat is: «onophoudelijk, als het vallen van een druppel, is ook uw verlangen om al schooner en schooner te worden.»

BLDZ. 49. دامبل کایو د بدال سندیري

بدال is het Kawi-woord 𑀓𑀲𑀭𑀺𑀓𑀲𑀺 en beteekent

ontworteld, uitgehaald, b. v. 𑀓𑀲𑀭𑀺𑀓𑀲𑀺𑀲𑀺𑀓𑀲𑀺 *ont-*

wortelde boom; met het voorzetsel د (𑀓𑀲) wordt

het zoowel in 't Kawi als Maleisch een lijdend werk-
woord. Op bldz. 38 (54) komt het nog eens voor

تولغله اک سگر بدالي.

فتري مپاهت لكون شهيد

Eerst dacht ik, dat *شهيد* misschien eene verkeerde spelling zou wezen van *شديد* *hevig, krachtig* enz. maar het woord komt te dikwijls, op dezelfde wijze gespeld, in dit gedicht voor. Na veel en langdurig zoeken vind ik, dat het een Persisch woord kan wezen en *honig* beteekenen; eene beteekenis die hier niet geheel te onpas zou komen: «de vorstin hernam met een voorkomen als honig», dat is: onder den schijn van zachtheid en liefalligheid. Ook op de andere plaatsen, waar ik het woord in dit gedicht aantref, kan het in dien zin verklaard worden, b. v. op bldz 107 *چنتک منجاس شهيد* «bevallig, voortreffelijk en eene houding als van honig.» Op bldz. 134 (139) *دودق مغاز شهيد* «hij zette zich neêr om te schrijven, met een voorkomen als honig.» De Heer ROORDA VAN EIJ-SINGA geeft de volgende verklaring van het woord:

« شید beteekent *wakker, kloek*, en moet eigenlijk geschreven worden *سهد* of *سهدن*: het beteekent ook *schoon, sierlijk*». Ik moet bekennen, dat deze vertaling veel eenvoudiger is en beter met de plaatsen, waar het woord voorkomt, zou strooken; jammer maar, dat de gronden waarop zij steunt, er niet bij zijn opgegeven.

BLDZ. ۳۹ *منذ د بوبه اورث اورائن*

اورث van *اورث* *zalven, inwrijven, besmeren, bestrooijen* is dus het *strooisel*, of datgene waarmede men iets inwrijft: hier derhalve, de ingredienten die bij de betel behooren, zoo als kalk, gambier enz.

BLDZ. ۳۶ (51) *مثاله مشچف سننتياس هاري*

مشچف van *کچف* beteekent een soort van *kermen* of liever *smakken*, 't welk men doet als men ontevreden is, of over iets verdriet heeft. In het Javaansch (Kr. en Ng.) heeft men *كچف*, dat *smak* (geklap met den mond b. v. onder het eten) beteekent. Daarvan is afgeleid *كچف* of *كچف* kr. en ng. *smakken*. Op bldz. ۶۹ (98) komt het woord eveneens voor *مثاله مشچف تيباد برکتيون*. Zoo ook op bldz. ۷۶ (104) *مثاله مشچف سراي برکات* (151) op bldz. ۱۰۹ *مثاله مشچف بيدساري* (176) op bldz. ۱۲۲ *مثاله مشچف*.

BLDZ. ۳۸ (54) تيدالده سكال مناره سرف

Ik heb dit woord سرف door *gevoel* vertaald. Het is mij nog nergens anders voorgekomen, dan in dit gedicht, waarin het echter niet overal op dezelfde wijze gespeld wordt, maar nu eens als سرف dan weder als سراف. Het Kawi-woord كرايا slang kan hier natuurlijk niet bedoeld worden: maar wanneer ik de verschillende wijzen, waarop het in dit werk gebezigd wordt, met elkander vergelijk, dan moet het *medegevoel met een ander, belangstelling* in eens anders lot beteekenen. Zoo vind ik het op bldz. ۸۶ (123) سرت امئون تونك سرف «'t behoort niet, dat gij u om mij bekreunt:» op bldz. ۹۲ (132) اکن قاتک یغ هین فاف «vergeving! dat gij u zoo gelegen laat liggen aan ons geringen en armen:» op bldz. ۱۰۳ (148) جک سده اک تيدالده سراف «als ik mij uwer niet meer aantrek.»

سکتیک جو قولغ سنديري

De codex B heeft سکتیک جو قول سنديري

BLDZ. 55. برتیتہ کتد دایغ سنديري

De codices A en B hebben سنديري: ik heb echter aan de lezing van codex C de voorkeur gegeven, omdat سنديري den naam aanduidt der *daijang*.

BLDZ. ۴۰ (57) مثنع مسي حيران مسي مثنع

is hier niet het woord, zoo als het door MARS-
DEN en ROORDA VAN EIJSINGA wordt verklaard:
maar beteekent *nog, tot nog toe*, en wordt in dien
zin in het dagelijksche leven duizendmaal gebezigd.
Het onderscheid tusschen *مسي* en *لاڭ* bestaat hierin,
dat *لاڭ* altoos eene vermeerdering te kennen geeft,
b. v. *سهاي هيدڤ لاڭ ستاهن* «ik zal nog een jaar le-
ven»: terwijl *مسي* nimmer dat denkbeeld uitdrukt,
maar *tot dus verre, tot nog toe* beteekent b. v. *سهاي*
مسي هيدڤ «ik leef nog.» Het Jav. Ng. woord *مانڭ*
beteekent hetzelfde.

ڤتري برکات درج برسري
ايکت ستي بيدساري
ايکن نن اڤ کڤد ديري
اڤ دڤربوت کناکن کماري

De codices A en B hebben *برکات راج برسري*.
Diezelfde codices hebben *ايکه* in plaats van *ايکت*.
Deze laatste lezing heeft eenen goeden zin: volgt men
haar, dan beteekent het: «Is dit de visch Bida-
sari (waarvan gij mij gesproken hebt?» Het woord
کناکن vormt met *دڤربوت* eene tautologie, die wij waar-
schijnlijk aan het metrum te danken hebben.

سمبارغ جائن تونک تمڤاتي

تمڤاتي is een verbum gevormd van het substantivum
تمڤت, dat ook in het dagelijksche leven wel voor-

komt. De Maleijers maken meer zulke verba van substantiva: zoo komt op bldz. ٦١ (87) *omheinen* van *omheining* *omheinen* van *omheining* *omheinen* voor enz.

BLDZ. ٤١ (58) *ليله سكتيك بگند ستي*

Het verbum *لاي* komt hier voor in den zin van *nalaten, ophouden*. De constructie is echter eenigzins moeilijk, omdat, wegens het rijm, een woord *شكس* of iets dergelijks is uitgevallen; die constructie zou dus moeten wezen, *سكتيك بگند ليله (شكس)*, «toen hield de vorstin op haar te mishandelen.»

د تودع فتري دشن كايں قوته
سكان ساعمت د دالم هات

Deze beide regels worden in de codices B en C niet gevonden

BLDZ. 59. *بردابر هات روح ملايخ*

De uitdrukking *روح ملايخ* geeft een toestand der ziel te kennen, waardoor men zich zelve niet meer meester is, en zijn denkkraft verloren heeft, 't zij van droefheid, 't zij van vreugde en vooral ook van liefde; woordelijk geeft het ook te kennen «de ziel ontvliegt hem». Zoo vind ik in de *حكايت فنجي جياكسوم* bldz. 267 van mijn M.S. *اڤبيل جاگ د رقد تيدر مك* *دلينتن انقند بگند فون تيداد د دالم تممئت فرادونن لال ربه تيداد خبر* *اكن درين سثرت تربغله ملايخ روحن سبگيئون اوع كمامت ٢ ن لكون*

سرایی منیارت دربان سومین آیت دشن تاغس راتشن
 روح مایغ بگیکن هیلغ (190) ۱۳۲ bldz. Ver-
 gelijk vooral ook bldz. ۱۳۲
 مغاف ائگو برمیگت ۲

بواله قولخ ای سی چلاک

میگت of zoo als MARSDEN het opgeeft be-
 teekent *gij* in het meervoud. Het praefixum بر maakt
 de verklaring van dit woord echter eenigzins moeije-
 lijk; of het moest er mede zijn als met برسام ۲ en dus
 slechts eene versterking te kennen geven. De codex
 A heeft بواله هی سی چلاک .

افاکه سبب مول کرنان BLDZ. ۱۴۲

De woorden مول کرنان en سبب hebben hier allen ge-
 noegzaam dezelfde beteekenis. Schrik en ontsteltenis
 doen den koopman afgebroken en onzamenhangend
 spreken, en geven hem deze opeenstapeling van vraag-
 woorden in den mond.

دایخ وی اف دباو این
 مک دایخ سکلین سوکر بگیینی
 دسهوتی دایخ مرپله سینی
 ستله دکونیا دقرسلینی

De codices A en B hebben وی اف دباو این
 Ik heb aan de lezing van codex C de voorkeur gege-
 ven, omdat bij de *interjectio* وی beter de *vocativus*
 دایخ voegt, dan het *verbum* داتخ, 't welk in alle ge-
 val eene tautologie zou wezen, want in دباو is het

denkbeeld van داتخ reeds opgesloten.—De codex B heeft in den derden regel مریله سیت in plaats van مریله سیننی.—De regel دکرنیا دقرسلیننی is door het uitlaten van woorden en het gedrongene van den zin bijna onverstaanbaar. Om het denkbeeld er in vervat te begrijpen, moet men zich herinneren, dat het onder de Javanen en Maleijers gebruikelijk is, dat vorsten aan personen, als bewijzen hunner genegenheid, een kleed vereeren, gelijk wij daarvan onder anderen een voorbeeld vinden op bldz. ۱۱۱ (159) en, om van vele andere niet te spreken in de سري رام (uitgave van ROORDA VAN EIJSINGA) bldz. ۶ enz. Nu gebruikt de *daijang*, om niet eensklaps den pleegouders al hunne smart te openbaren, eene woordspeling aan het zoo even vermeld vorstelijk gebruik ontleend: «dewijl zij haar gunstig was, gaf zij haar een ander kleed,» maar dit andere kleed was helaas! haar doodkleed.

BLDZ. 60. منائس ای مپسل دیبری

De codex B heeft مپل دیبری, klaarblijkelijk een schrijffout.

BLDZ. ۴۳ تشکی هات امس تمقاون

In codex B ontbreekt het woord هات.

BLDZ. 61. باغن برماین دشن اینغد

De codex B heeft دشن اینغد.

سبب هيلخ مغرن ليلا

مغرن is even als ليلا zoo wel een woord van liefkozing, als een eigennaam. Zie de inleiding.

انقك سفرت بايخ كسوم

In de codices A en B lees ik كسوم ۲ سفرت بيخ. Ik geef echter aan de lezing بايخ كسوم de voorkeur, om dat de uitdrukking dichterlijker is, en tevens meer in den geest der Maleische poëzij. بايخ كسوم is *de schaduw van eenig kostbaar voorwerp*: maar كسوم beteekent ook eene *godheid* of liever een *bovennatuurlijk wezen*.

يا الهي تيدكو ائك

De codex B heeft يا الهي تيد اتكو, misschien een schrijffout voor تيدتكو of تيداتكو. Het woord ائك beteekent eigenlijk *een teeken* of *cijfer*, maar in eene overdrachtelijke beteekenis geeft het ook te kennen *tellen*, en van daar *natellen*, *nadenken*, *begrijpen*.

انقك منداقت ملا فتاك

قربواتنن دايبخ ايت بلاك

De codex B heeft بلاكخ, dat noch eenen goeden zin oplevert, noch met het rijm overeenkomt: ook de codex A had بلاكخ, maar een der lezers heeft dit doorgehaald en daarvoor بلاكه in de plaats gesteld, waarmede hij waarschijnlijk بلاك bedoelde.—Het woord ملا فتاك, dat niet in de lèxica gevonden wordt, komt

ook zelden voor Ik vind het echter tweemaal, in de اندر فترا (bldz. 150 van van mijn M.S.), in den volgenden volzin: ارکین لال دکتا ۲ یله اندر مها روک کباش اوله تون فترې کمال رتن دیوی سسغمه پداله دیری این یخ جاد مہمبوت ملافتاک کفداک مک دسپوتیلہ سراہی ترسنیم سمبل مملق منچیم تون فترې ایت دغن برمدح دمکین ایت اده جیو ابغ دان تغکی هات ککند یخ مخرن لیلادان یخ سفرت بدیادری منچلم چاشنله تون مناره غری دان گنتر ددالم هات ادند جک داتغ ملافتاک مک اتس ککنداله اکن مپداہی ایت کارن سدوس ۲ دان سجاہت ۲ ہریمو ایت تیدالہ گمر دان کچم De beteekenis van ملافتاک blijkt dus uit dezen volzin duidelijk allerlei *onheil* en *ongeluk* te wezen. Zoo vinden wij het in dezelfde beteekenis op bldz. ۴۸ (68) سبب ای بربوت درهاک بیدساری مندائت (68) en blijkt die beteekenis almede uit bldz. ۶۲ سگل منتری ساشنله دوک کلوکن بولہ ملافتاک (89).

BLDZ. 62. مغانکن انتغ سمبل ممنت

ممنت staat hier op zich zelf, maar er behoort noodzakelijk een woord als خبر, of iets dergelijks bij. «Hij vroeg nadere inlichtingen, nadere berigten omtrent het gebeurde.»

BLDZ. ۴۴ تاکت کدشرن کشد تون فترې

De codices A en B missen het woord تون.

تكرجاءن تباد دكتهوي بگند

De codices A en C missen het praefixum د voor كتهوي hetwelk er echter noodzakelijk bij behoort, om er den lijdenden vorm aan te geven, die hier vereischt wordt.

BLDZ. 63. سځځهټون قولغ رسان صلي

Het woord صلي, dat, op deze zelfde wijze gebruikt, nog meermalen voorkomt, levert eenige moeilijkheden op. صلي kan zijn het Arabische woord صلي meervoud van صال heet gemaakt, gebraden, of صلي ook gebraden, of صلي of صلي beide beteekenende de steenen waarop reukwerk gewreven wordt van het enkelvoud صلا: de wortel is in alle deze gevallen (ا voor de ي) heet maken, braden. Het zou hier dus kunnen wezen «de daijangs keerden huiswaarts zich gloeiend gevoelende» of «met gloeiende harten,» om dat ze zoo verontwaardigd waren, over het gedrag der vorstin. Maar het kan ook zijn dat صلي hier صلي bidden, zegenen beteekent, de tweede vorm van صلي (ا voor de,). «De daijangs gingen huiswaarts met een zegenend gevoel,» of «een biddend

gevoel," voor de ongelukkige BIDASARI. Op andere plaatsen, waar dit woord voorkomt, is deze beteekenis echter volstrekt niet van pas, b. v. bldz. 91 (73)

جيواک جاغن برهات صلي : daar zou het alleen het denkbeeld van *gloeijen* in eenen overdragtigen zin kunnen uitdrukken, namelijk *gloeijen van vrees*.

BLDZ. ۴۷ سوداگر ترکمت رسان چت

De codex A heeft ترکمت.

BLDZ. 64. کمنانه لاگ هذق دکات

Het voorzetsel ک, eene verkorting van کفد, voor کمنانه geeft eene beweging naar eene plaats te kennen: er moet hier dus noodzakelijk een woord, dat eene dergelijke beweging uitdrukt, bij gedacht worden, gelijk ik dit in de vertaling dan ook heb in acht genomen. Dezelfde regel komt voor op bldz. 107 (164).

دشکین باق تیهو دان داي

De codices A en C hebben داشکتش. Wanneer men in aanmerking neemt, dat de droefheid den pleegvader afgebroken en zonder samenhang doet spreken, dan is داشکتش ook aannemelijk: «ook de daijangs zijn niet te vertrouwen—ze hebben het weggenomen—ze hebben veel bedrog en list!» «Maar ik heb toch aan de lezing دشکین de voorkeur gegeven, omdat in den voorgaanden regel reeds gezegd was, dat de daijangs het hadden weggenomen. دايغ گراغن منچوري دي.

ایندغ فغاسهپ منداری
 منداری wegens het rijm voor منداری.
 سؤرع تباد لاگت خیالی

De codex A heeft خالی. Het woord خیالی beteekent eigenlijk *dronken*, *bevangen* door heulsap of iets diergelijks. Maar het geeft hier te kennen *niet optellen*, *niet oppassen*, door dommeligheid van de slaap.

بیدساری دتومغ دلمه ۲

De codex A heeft دالمد en de codices B en C hebben دلمد. Beide deze woorden zijn mij echter onbekend, zoodat ik er دلمه ۲ van gemaakt heb. Onder tusschen levert deze regel ook dan nog veel moeilijkheden op. تومغ beteekent *verlaten*, *verstooten*. تومغ ۲ zou dus kunnen beteekenen: «in hare zwakheid verlaten of aan zich zelve overlaten:» doch dat is niet alleen eene zeer gedrongen verklaring, maar ook een denkbeeld, dat in strijd is met den volgenden regel. Gaarne zou ik dus lezen بیدساری دتیمغ دلمه ۲ «Bidasari werd zachtkens gestreeld.»

بهروله سدر بیدساری

De codices hebben allen بیدساری: 't welk echter geen zin oplevert.

سگله ایندغ فغاسهپ ددندغ زات (65) ۴۵ BLDZ.

De codex A heeft ددندغ ارت.

د سواڻي سوداگر ناسي سديکت

Aan iemand, die krank en op den oever van het graf is, zoodra hij eenigzins tot zelfbewustheid komt, rijst toe te dienen, moge ons vreemd toe schijnen, maar ligt geheel in de gewoonten en denkbeelden der inboorlingen. « hij wil geen rijst meer eten » is bij hen eene uitdrukking, die een' hoo-gen graad van ziekte te kennen geeft. « hij heeft rijst gegeten » is een bewijs van aan-vankelijke herstelling. De omstanders trachten den kranke dan ook zoo veel mogelijk te bewegen, rijst te eten.

سگرله سديکت بيدساري

سگر in 't Jav. (Kr. en Ng.) beteekent *frisch*,

verkwikt, eigenlijk van planten, en oneigenlijk van men-schen gezegd. Men zegt van verwelkte bladeren en bloemen, wanneer die door de daauw of regen verfrischt worden b. v. *deze bloem is door de daauw verfrischt*; en dus hier over-drachtelijk « *Bidasari* frische een weinig op, herstelde een weinig. »

BLDZ. 66. سكوپغ ۲ داتغ ماكي دان نست

De codex A heeft , de codex B .

BLDZ. ۴۷ (67) دشن قدرتم توهن يثغ مورہ

De codex A heeft دشن قدرت يثغ م.

BLDZ. ۴۸ 69 دشن فاگر ساسق سلثكف سده

دشن is iets anders dan ساسق, waarvan de betekenis in de woordenboeken wordt opgegeven. ساسق is een grof soort van matwerk van gevlochten bamboe voor omheiningen, of om bruggen en wegen mede te bedekken en voor tallooze einden meer. Vergelijk bldz. ۶۱ (87).

برجمبي لاگت دشن كومين

دالم بوغ بايق سمين

De codex A heeft برجمبي in plaats van كومين: en de codices B en C hebben كومين in plaats van برجمبي. Het woord برجمبي heeft hier eenige moeilijkheid.

برجمبي is het Javaansche ngoko-woord ngoko , waarvan kromo is; 't is hetzelfde als het

Maleische tindih : maar nu kan het voorzetsel di wel voor het algemeene woord tuhun geplaatst worden, om er de aanwezigheid van boomen mede uittedrukken, b. v. taman berruhun een tuin vol boomen, vergelijk MARDEN *Grammar* pag. 38 : doch het is niet gebruikelijk, dat voor den *bijzonderen* naam van boomen te doen; men kan b. v. niet zeggen berklath een plaats vol kokosboomen, en dus ook niet hier برجمبي.

Misschien heeft de dichter echter gemeend, dat de *licentia poetica* wel zoo ver mogt gaan. — كومي is, volgens het woordenboek van LEIJDEKKER, *een keep*, *gekeept*, *kepen hebben*, maar nu heeft de جمبي of pinang zulke kepen of kerven niet. Mogelijk zal dus كوميد moeten wezen كميپ d.i. een kleine vrucht die pas gezet is. Mijne vertaling is zeer onjuist: wil men deze laatste conjecture volgen, dan moet zij wezen «pinang boomen waren er met hunne kleine, pas-gezette vruchten»: wil men de eerste lezing behouden, dan zou het moeten zijn: «pinang boomen waren er met hunne kepen.» — سمي is, volgens het woordenboek van LEIJDEKKER, «iets zetten, als rijst enz. dat het uitschiet om te groeijen»: en volgens WINTER is het Javaansche woord *jonge bladeren krijgen*.

سروڤ تامنڤ بتارا اندر

BETARA INDRA, volgens de Javaansche spelling eigenlijk BETHORO HENDRO is een zoon van BETARA GOEROE de opperste Godheid. Hij komt voor in onderscheidene geschriften der Javanen en Maleijers, vooral in de سري ام, der laatsten en de *Romo*, *Broto Joedho* en *Wiwoho* der eersten. Schoone paleizen, lusthoven enz. op

چهيان مٽياري . Hij heeft daar dit woord echter onvertaald gelaten. In zijn lexicon komt het ook niet voor. بندڄ beteekent eigenlijk *aan wederzijde staan*, b. v. twee huizen, zoodat ze aan elkander gelijk zijn en dezelfde gedaante hebben. برجالن بندڄ *te gelijk, in één gelid, nevens elkander gaan*, zonder dat één voor of achter den ander is. استان بندڄ *twee naast of tegen elkander staande paleizen*, welke in gedaante, grootte enz. aan elkander gelijk zijn. تمٻق بندڄ *een piek met een ijzeren gaffel*. سبندڄ *gelijk, eveneens*. بولن بندڄ *de maan als hare hoornen van wederzijde gelijk staan*. De vertaling der zinsnede bij MARS-DEN aangehaald zou dus moeten luiden: « maar daar zij (n l. de maan) haar licht ontleent van het gelijkvormige schitterend licht der zon. »

سڄكو امس باٽل سواس

سڄكو is volgens LEIJDEKKER de naam van zekere soort van diepe koperen pot, om water in te doen: hier is hij echter van goud, en ook op bldz. ۸۹ (128) komt hij voor als سڄكو برتانه . سڄكو is 't zelfde als سڄوڄ *knielen*.

د سڄرپ کاین ورن گمیلڄ

د سڄرپ beteekent *een doek of iets dergelijks ergens overhangen*: van daar سڄرپن *een rek of kapstok om*

iets optehangen. Vergelijk onder anderen bldz. ۷۲
(182) کاین باسه د سمشورکن سکلین (182)

BLDZ. 90 برتانیکن فرسات بوکن ستمشت

de regel zou dus voor بوکن سات تمشت : «afgezet met juweelen niet woordelijk beteekenen: «afgezet met juweelen niet op ééne (maar op meer) plaatsen».

ترتق داتس، بنتل سلمشت

beteekent; volgens het woordenboek van LEIJDEKER, *een vijfhoek*; dus بنتل سلمشت *een vijfhoekig kussen*. Vergelijk bldz. ۲۶ (98) ترسندر کفد
بنتل سلمشت

BLDZ. 71. فنجخ نیش اصلپ لغسی

لغسی is eene omzetting van لغسغ. Vergelijk onder anderen bldz. ۱۱۸ (169) ایلق مائجلس سمشورن لغسی Bldz. ۱9۴ (223) مولت یخ چندک فغشغن لغسی en meer andere plaatsen.

سقرت د لنیفکن رساپ چت

De codex B heeft دلایفکن, 't welk echter geen mij bekend woord is: als er stond دلایفکن, zou dit een Maleische vorm kunnen wezen van het Arabische woord لایق en, ofschoon gedrongen, toch een' zin opleveren.

تیداد تفتغک کانن دان کیری

De codex B heeft تفتغک in plaats van تفتغک. Het

woord *تنتغ* beteekent hier een *nabuur*, wiens woning men zien kan; van *تنتغ* *zien, aanschouwen*.

دمان انقند ممندغ ديري

In plaats van *مندغ* is in codex C met een vreemde hand er later boven geschreven *ممدواغ*. Wilde men liever *مندغ* niet behouden, ofschoon het, in dezen zin, in poëzij meer voorkomt, dan zou het beter zijn te lezen *ممدواو ديري*.

BLDZ. 91 (72) بديراف نصيحه كات ديري

De codex A heeft *ديري* in plaats van *ديري*.

كيت يثغ هين همب يثغ كورغ
منجاد فانس د مات اورغ

فانس in den zin, waarin het hier voorkomt, is eene zeer gebruikelijke uitdrukking. Men zegt b. v. van iemand, die zich te veel opschikt, of die zijnen rijkdom te veel ten toon spreidt, *دي منجاد فانس د مات اورغ*: d. i. hij wekt hunne begeerte op. De vertaling zou hier dus woordelijk moeten zijn: «wij geringe en «nietige dienaren maken het warm in de oogen van «anderen».

دايغ ۲ ايت اورغ قسوف ورن

De codex A heeft *قسون*.

BLDZ. 73. ايو انقك مود ترجلي

ترجلي is een Maleische vorm van het Arabische woord *جل* *majesteit, glorie*.

سودار تباد ایند تگمالي

De codex A heeft سداره .

BLDZ. 93 (74) ایند ساعت چلاک مالغ

De codex B heeft چیلال .

BLDZ. 93 (75) ببراڤ صدقه قول دبري

De codex B heeft قولو دبري . De ware spelling van صدقه is eigenlijk صدقة .

بيدساري ايت ساعتله سندو

De codex A heeft ريبدو .

منشركن بون بورغ قلدو

De بورغ قلدو is dezelfde die men hier te *Batavia* منشركن بورغ noemt, de bekende *Picus minor*.

BLDZ. 94 (77) برگورو برسند برگنتي مالم

De codex A heeft گالم in plaats van مالم . In de uitdrukking برگنتي مالم is iets uitgelaten: eigenlijk zou het moeten wezen, برگورو برسند سيخ برگنتي مالم, d. i. wanneer de nacht den dag heeft vervangen, n. l. elken nacht.

ملغكه داتس همغارن مصري

همغارن is hier vertaald door *een tapijt*, maar beteekent eigenlijk alles wat uitgespreid wordt, zoo als *een mat*, *een laken* enz. van همغارن *uitspreiden*.

دايغ مېمېشي مېمباو نېمېش

Jav. Kr. en Ng. ᮊᮧᮒᮧᮒᮧᮒᮧᮒ of ᮊᮧᮒᮧᮒᮧᮒᮧᮒ نېمېش

beteekent een *metalen schenkbord*: vergelijk bldz. ۱۲۴ (178).

BLDZ. ۹۹ (78) د مېکين تعبيرن اورغ يېغ بهاري

De schrijver van de *تعبير رؤيا*, wordt hier *اورغ بهاري* genoemd. Men heeft van dit oorspronkelijk Arabisch geschrift een uittreksel of omwerking in 't Maleisch, onder den titel van *تعبير مېمېشي*. Allerlei soort van droomen wordt daarin verklaard en uitgelegd. Om-trent het vallen van de zon of de maan, vind ik in mijn M.S. echter niets anders dan het volgende: *بهو چک مېمېشي مېمېشيت مېمېشاري اتو بولان ماسق کربانېپ انقپ منترې* De *اتو کتاشن بچون تباد داقت تباد براونډ ککيان انقپ* heeft dus waarschijnlijk in zijne verklaring van de droom des konings eene andere bewerking gevolgd.

قاتت د جديکن سننخ دان تاجق

سديکتن ماره لمبت سچق

Meer woordelijk dan mijne vertaling, maar minder duidelijk voor den Nederduitschen lezer, zou mis-schien wezen: «Ze behoort te worden een *soenting* en *tadjokh*, (maar is ze) een weinig vertoornd, langzaam verkoelt ze».

BLDZ 79. اینتھون سده دشن سورائن
De codex B heeft سورتپ .

BLDZ. 84 کدوان کای سائمت ددالم دیس
De codices B en C hebben دنیا in plaats van دیس,
maar ik heb de lezing van A gekozen, dewijl deze
beter met het rijm strookt. De منتری schijnt het Ma-
leische gedichtje gekend te hebben, 't welk onder au-
deren door MARSDEN wordt medegedeeld, *Grammar*
pag. 210.

سغٹھون باپق اد ثرتري

Dit ثر voor ثرتري, is niet het Maleische voorvoegsel ثر,
om afgeleide zelfstandige naamwoorden enz. te vormen,
maar eene Javaansche manier om in het Ngoko de plu-
ralis van sommige aanzienlijke ambtsbetrekkingen uit
te drukken. Vergelijk A. D. CORNETS DE GROOT
Javaansche spraakkunst uitgegeven door J. F. C.
GERICKE in het 15te deel der *Verhand. van het Ba-*
taviaasch Genootschap, bldz. 60 𑄓𑄓𑄓, beteekent
alle: 𑄓𑄓𑄓 is daarvan eene verkorting: 𑄓𑄓𑄓𑄓𑄓 *alle*
vorsten 𑄓𑄓𑄓𑄓𑄓𑄓𑄓 *alle mantris*. Eigenlijk zou باپق
hier dus overtollig of liever niet passend wezen. Het-
zelfde Javaansche voorzetsel ontmoet ik op bldz. 48
برھمٹنله (179) 119 — op bldz. 119 اي ثرتري (92)

سگُل انق فرمندی . Ook hier weder is سگُل reeds in فرقتري begrepen, en dus als overtollig te beschouwen.

BLDZ. 80. ساءت تاهو مغممت هات

De codex B heeft مغممت : beide lezingen zijn verstaanbaar: die van B, دمبت مغممت van دمبت beteekent: «zij weet de harten zeer te bereiken, te achterhalen». مغممت is van امت *opmerkzaam naar iets zien, op iets staren, iets met aandacht beschouwen.* «Ze weet zeer naar de harten te staren,» zoodat ze zich aan haar verbinden.

تيگ تاهن سكينله اد

بهرواه برسماان دشن ادند

De codex A heeft سكتيك in plaats van تيگ . De constructie van deze beide regels is zeer verward: zij zou moeten wezen: بهرواه سكينله تيگ تاهن (كيت) اد برسماان : دشن ادند . Het woord برسماان van سام *gelijk*, geeft hier eene *gelijkheid van verlangens, begeerten* enz. te kennen, en dus de *goede verstandhouding* tusschen den vorst en zijne gade.

انيله چهاي راج يش ايلق

De codex C heeft دورج , eene lezing waaraan ik wel de voorkeur zou gegeven hebben, indien ik niet begreep dat de afschrijvers eerder راج in دورج zouden veranderen, dan omgekeerd.

BLDZ. 9v (81) جورمودي اورغ فرغئي

De codices A en C hebben جورو بودق, hetgeen *een opzigter over de slaven* beteekent: daar mij dit echter minder passend voorkomt bij اورغ فرغئي, heb ik aan de lezing van B جورمودي de voorkeur gegeven: جورمودي is dan eene verkorting van كمودي *een roer*, dus جورمودي *een stuurman*.—Het woord فرغئي is de Maleische verwisseling voor فرغئي *een Europeaan* (zie MARS-DEN in voce).

بمبم اين بوه فتاناي

De codex B heeft فتاناي, maar de negerie *Petani* aan de noord-oostzijde van het Maleische schiereiland is te zeer bekend, dan dat wij eenigzins in de keuze der lezingen zouden twifelen. Bovendien komt فتاناي ook nog voor op bldz. 64 (91) enz.

تراتي مان منورة سيدي
ممتيك داهن بوغ ثولي

منورة سيدي beteekent woordelijk: «volgen de zijden, de kanten». De بوغ ثولي is de bloem der *Alstonia regia*.

ريه زنده د بنو جاو
اغين برتيف در هلون

Deze beide regels worden in codex A gemist: een der lezers van het Manuscript heeft opgemerkt, dat daardoor de *panton* niet volledig was, en heeft er

om die reden de volgende regels, in eene kantteekening bijgeschreven:

کافل برلايرله در جاو * اغين تيف در هلون

BLDZ. 82: تونکوله سقرت گونخ مهاميرو

De berg جواميرو Jav. 𑄗𑄃𑄀𑄃𑄀𑄃𑄀𑄃 is dezelfde, dien men

bij verkorting algemeen *Smiroe* (𑄗𑄃𑄀𑄃𑄀𑄃𑄀) noemt.

Hij ligt in het Pasoeroeansche: vergelijk *Tijdschrift voor Neerlands Indië* 1ste Jaargang 2de deel, bldz. 446

Volgens de Javaansche Mythologie (Manik moiyo)

zou hij echter op het eiland *Bali* gevonden worden:

Het is de zetel van de opperste godheid BATHORO GOEROE.

مخثاکه قول مخارو بيرو

De codex B heeft قولو; waarschijnlijk een schrijffout voor قواق.

سقرت قنتن دهول كال

De koning zinspeelt hier op het rijmlje, kort te voren door den *mantri* aangehaald.

BLDZ. 81 ستله سده مالمه هاري

De codex B mist, waarschijnlijk door eene onnauwkeurigheid van den afschrijver, het woord سده.

BLDZ. 83. تمنبلن درقد چله اون

De codex A heeft چان. Meer woordelijk en daar-

om beter, zou ik misschien vertaald hebben: «Tuschen de openingen der wolken te voorschijn komende».

ترسدركن ممثي لكون سندو

In plaats van سندو heeft de codex A رندو. En de meerderheid der codices en de zin hebben mij سندو doen kiezen.

BLDZ. 99 (84) بگند براءكمت سيلم نن ترغ

سيلم is niet alleen de *avondschemering*, maar de gansche nacht, zoo lang het donker is: ترغ سيلم is de *duisternis die licht begint te worden*, de tijd van ongeveer vier uur in den morgen, even voor de دنباري.

سدهله برهمئن هلبالغ منتري

De codex A heeft سدهكه. Het affix كه geeft eene onbepaalde algemeene vraag te kennen: ik heb daarom het affix له gekozen, omdat hier minder een vraag te pas komt, dan wel eene verklaring: immers de koning mag niet veronderstellen, dat zijne bevelen van den vorigen dag nog niet zouden zijn uitgevoerd. Door eene vergissing heb ik echter in mijne vertaling de lezing van codex A gevolgd: beter zou wezen: «De *hoeloebalangs* en *mantris* zijn immers verzameld».

BLDZ. 100 (86) كئناسله كيت سكلين اين

De codex B mist كيت.

كلوكن اين رومە سيلومس

Jav. Kw. Kr. en Ng. 𑀧𑀯𑀭𑀸𑀢𑀺𑀫𑀺𑀢𑀺𑀧𑀺 beteekent eigenlijk *verborgen*, *onzichtbaar* (door betoovering), b. v. $\text{𑀧𑀯𑀭𑀸𑀢𑀺𑀫𑀺𑀢𑀺𑀫𑀺𑀢𑀺𑀫𑀺𑀢𑀺𑀫𑀺𑀢𑀺𑀫𑀺}$ *een onzichtbaar paleis*; dus hier رومە سيلومس, *een onzichtbaar huis*: maar on-eigenlijk beteekent het ook *geesten* of *spoken* en derhalve hier رومە سيلومس *een woning van geesten*.

BLDZ. 71 تاكدتک جاشن کلور بوت

Jav. Ng. 𑀧𑀯𑀭𑀸𑀢𑀺𑀫𑀺 beteekent eigenlijk *een reus*, waarvan het Kromo is 𑀧𑀯𑀭𑀸𑀢𑀺𑀫𑀺

BLDZ. 87. بگند برتیتتهله کفد منتری

De codex B heeft *بگند برتیتته گفد منتری*: de codex A *بگند برتیتته کفداله منتری*.

BLDZ. 72 (88) تیاك هارس کیت کسیت

De codex A heeft *هارو*: eene lezing, die mede zeer goed is, want *هارو* beteekent *aanhitsen*, *tergen*, *trotseren*: «tergen wij ze liever niet». Alleen de meerderheid der codices, die *هارس* hebben, deed mij aan die lezing de voorkeur geven.

سرائي برتیتته درج برسري

In plaats van *درج* heeft de codex B *راج*.

فانهکن کنجي یخ ترکالغ

ترکالغ kan op twee wijzen worden uitgelegd: het kan

zijn van گالغ of گالغ , 't welk een ring beteekent, niet alleen een armring, of armband, zoo als MARSDEN en ROORDA VAN EIJSINGA ten onregte opgeven, maar elke ring in 't algemeen van koper, ijzer enz., ook zelfs een vingerring zie bldz. ٩٨ (140): dus كنجي يسخ ترگالغ een slot dat in een ring of kram hangt. 't Kan echter ook wezen ترگالغ van گالغ een ijzeren of houten bout om iets te sluiten: كنجي يسخ ترگالغ zijn dan sloten aan zulke bouten gehecht. Op die wijze komt ترگالغ onder anderen voor in den volgenden volzin: مك ترگالغله getrokken uit de كوت ايت سبب موسى تله دمقش دالم نكري حكاية اسكندر.

BLDZ. 89. ماسقله سئورغ سري فدوك

De codex B heeft سراي: « de koning ging naar binnen met nog iemand: » maar de lezing سري schijnt beter overeen te komen met hetgeen volgt, omtrent het verlangen van den vorst, om geheel alleen binnen te treden.

BLDZ. ٦٣ (90) جكلو برسلاهن ثمنداغن مات

De codex B heeft ثمنداغن in plaats van ثمنداغ.

بيت فون شرى تباد براني

Deze regel schijnt eenigzins in tegenspraak te wezen met hetgeen de vorst vroeger gezegd heeft, en met zijn gansche gedrag: maar hij wil er mede te kennen geven, dat hij geheel op de Almagt van God

vertrouwt, en dat hij zelf bang en bevreesd is, maar uit dat vertrouwen alleen zijn moed en onverzaagdheid put.

سمبہن منتری قسٹ سمبارغ

De eenige wijze, waarop ik قسٹ سمبارغ weet te verklaren, is het te houden voor den naam van den *mantri* die spreekt: anders komen die «allerlei bloemen» hier vrij zonderling te pas. In alle geval zullen wij ze wel aan het rijm te danken hebben.

قرهياسنن سقرت سوات قبه

Het woord قبه beteekent een *gewelf, boog, koepeldak*; van daar *een huis, dat zulk een koepeldak bezit, een tempel* enz. De tempel te *Mecca* heet كعبه.

اون داو کیر بوغ رینتجه

De رینتجه بوغ is mij, ook na alle mogelijke informaties genomen te hebben, onbekend gebleven.

تیدر مات براتو ناگ (91) ۶۴ BLDZ.

مملق سبوة بنتل سراگ

De vertaling, die ik van dezen regel gemaakt heb, is de eenige verklaring die ik er aan weet te geven.

Wil men مات voor مات *oogen* houden, dan is de zin nog onbegrijpelijker.—بنتل سراگ is een *vierkant leunkussen*: het komt onder anderen ook voor in de volgende zinsnede uit de حكاية قنچي جياكسوم bldz. 178

van mijn Manuscript: برانیک انده دریک فرھیا سن تمثت
 فرادون تون فتري ایت دغن ببراٹ تیري کلمبو دیوغک یخ
 کاهما سن لگک تیلیم دان بندل سراٹ براٹ

برسلوبخکن کاین ورن دادو

دادو is hier het Javaansche Kr. en Ng. dat
ligt rood beteekent, en niet *ligt blaauw*, zoo als ik
 in mijne vertaling abusivelijk gezegd heb.

BLDZ. 92 مشاکه مراٹ برتمبالن

Het woord برتمبالن heb ik eerst regt goed begrepen,
 nadat de vertaling reeds was afgedrukt. Door te veel
 vertrouwen op het woordenboek van LEIJDEKKER
 (want MARSDEN en ROORDA VAN EIJSINGA kennen
 dit woord niet), heb ik تمبل en برتمبل gehouden voor
even hoog naast iemand zitten, en naar deze ver-
 klaring van LEIJDEKKER heb ik mijne vertaling ge-
 volgd. Ondertusschen beteekent تمبل of برتمبل alles
 wat aanhoudend bij zekere tusschenpozen, of bij her-
 haling, of op zekere afstanden plaats heeft, of is: b. v.
 مريم برتمبالن *de klok luidt aanhoudend*,
 het geschut weergalmt aanhoudend. دودق برتمبالن
 beteekent: *op vaste afstanden naast elkander zitten*.
 Men kan het echter niet zeggen van iets dat *aanhoudend*,
 maar *zonder herhaling*, *zonder tusschenpozen*

geschiedt: b. v. men kan niet zeggen هيدف برتمبالن voor *hij leeft aanhoudend*, want leven heeft geene zekere herhalingen zoo als het luiden eener klok en het bulderen van het geschut. De uitdrukking برتمبالن مرأث is dan ook zeer onjuist, wanneer zij *onophoudelijk sluimeren* moet beteekenen. Immers مرأث van مرأث, beteekent in 't algemeen *zamentrekken, bijeenbrengen*: van daar kan het ook *de oogen sluiten* beteekenen, gelijk het in dien zin onder anderen op bldz. ۶۹ (98) مرأث اف بگيذي سكال (98), en op bldz. ۶۱ (100) مرأث تياك بگند مرأث (100) voorkomt. Doch برتمبالن مرأث kan nimmer *onophoudelijk slapen* beteekenen, maar zou volgens den aard van het woord برتمبالن *de oogen onophoudelijk open en dicht doen*, moeten te kennen geven: hoewel dit in het verband natuurlijk minder te pas komt. — Op bldz. ۶۰ (128) heb ik لمبيخ قريسي برتمبالن vertaald door: «de speren en schilden waren in rijen geschaard». Ook deze vertaling steunde op de verklaring van LEIJDEKKER. Volgens de eigenaardige beteekenis van برتمبالن moet zij echter wezen: «de speren en schilden waren *aanhoudend*», dat is men zag ze *bij herhaling, of op vaste afstanden* aanhoudend voorbij trekken. Ditzelfde is het geval met bldz. ۱۳۹ (200) تمبق دان قريسي (200) برتمبالن hetwelk eveneens beteekent «de lansen en schilden waren *aanhoudend*».

BLDZ. ۶۹ باون هروم ميديق دراقسي
توبين تباد برگرق کڅسي

دراقسي is de naam eener zekere soort van welriekende olie, uit onderscheiden geurige bestanddeelen zaamgesteld. Zie ook op bldz. ۷۶ (103), waar dezelfde regel voorkomt.

هيديف جوڳ سقرت کلکوون
سهاج اورغ کمالو ملوون

De constructie is: هيديف جوڳ کلکوون سهاج سقرت اورغ کمالو ملوون.

BLDZ. 93. تيداله سدر اکن انچئي بيد
ڏلي ساعت دڦندڻ مود

Men herinnere zich hier dat بيد niet altoos een eigenaam is, maar ook eene eigenaardige beteekenis heeft: zie de Inleiding.—Met مود bedoelt de koning zich zelven: 't is eene zeer gebruikelijke spreekwijze, die dikwijls voorkomt.

دڦلق دچيم سرت دلتقکن

Mijne vertaling is hier verkeerd, zij moet wezen: «Hij omhelsde en kuste haar en leide haar wêer neder:»

BLDZ. ۶۶ (94) اوائه جدين سکلين منڦري

De codex B heeft جديله .

کانوکن هنتو داتڅ مپلڅ

De codex B heeft مپالڅ .

BLDZ. 95. دشن کاین برنام سوساری

دشن کاین is een dier veelvuldige benamingen van de tallooze soorten van kleedjes, waarover op bldz. 253 gesproken is.

BLDZ. ۶۷ (96) تونک لیغہ تیان سمان

لیغہ is een woord, dat ik te Batavia in het dagelijkse leven dikwijls gehoord heb. Het beteekent: *met zijne gedachten elders zijn en niet bij hetgeen men doet*; van daar *onvoorzigtig*. جاگن لیغہ heb ik dikwijls tegen koelies hooren zeggen, wanneer ze goederen van waarde of breekbare waar moesten dragen. Elders dan te Batavia heb ik het echter nimmer aangetroffen, ook niet in geschriften.

تونک ساعت مناره غلاب

De codex B heeft مناره in plaats van مناره.

درقد غلو کثال بیت

غلو beteekent *hoofdpijn*: 'tis het Javaansche Ng.

كثال, waarvan كثال, het Kromo is: het woord كثال

behoeft er niet bij, want غلو kan niet van andere pijnen en ziekten gezegd worden, maar alleen van *hoofdpijn*.

Ten onregte houdt MARSDEN غیلو en غیلو voor hetzelfde woord. غیلو is, gelijk hij het verklaart, (Jav. كثال)

eene zekere soort van *ziekte of pijn der beenderen*, terwijl غلو alleen van hoofdpijn in 't algemeen gebruikt

wordt. Ik heb het woord *شلو* in Maleische geschriften, dikwijls aangetroffen: zoo b. v. in een *boek over de geneeskunde* lees ik: *فصل يش كدو قد ميپناكن او بت كفال شلو*.

BLDZ. ٦٨ (97) *تيدالنه سمفي سفرت چت*
يش تون فسنگن كغد بيت

Meer woordelijk vertaald: «'t is mij niet gelukt (te voldoen) aan het verlangen, dat gij mij opgedragen hadt.»

BLDZ. ٦٩ (98) *بگند سؤرخ ايگو ايگون*
ايگو beteekent *in den slaap hard op droomen*; ook *onrustig slapen*: zoo b. v. in de *حكاية چيكل* lees ik: *تيدر برمفي ايگو ايگون سفرت اورغ مابق چنداون*. Ook in het dagelijksche leven wordt het woord in dien zin wel gebruikt.

منيلق ستي دالم معرفت

معرفت of eigenlijk *معرفه* Arab. beteekent *kennis*; *bekendheid*, *gemeenzaamheid* van *عرف* *kennen*, *weten*. Wilde de dichter zich hier naauwkeurig uitdrukken, dan zou hij moeten schrijven *منيلق ستي دالم معرفه القلبي* « hij zag het meisje in de bekendheid van zijn hart; » d. i. hij was met zijne gedachten bij het meisje.

BLDZ. 99. *ستله فجر ترغله پات*
براشكغله كلور دول مكيت

Deze beide regels worden in codex A niet gevonden.

BLDZ. ۷۰ للموله باغن اي مغمثت

Jav. مغمثت or مغمثت, waarvan

het eerste alleen in poëzij voorkomt, beteekent eigenlijk *verzwijgen, verbergen* van onstoffelijke dingen,

b. v. مغمثت مغمثت, *eene zaak of eene gebeurtenis verbergen, verzwijgen*: مغمثت مغمثت, *de waarheid verbergen*.

De Maleische dichter heeft hier echter het woord مغمثت gebruikt als het Javaansche Kr.

en Ng. مغمثت, *zich verschuilen*, immers eenen

anderen zin laat het woord, op de wijze en in het verband, waarin het voorkomt, niet toe. Vergelijk

bldz. 269 dezer aantekeningen.

اي برفيكر سرب سالة

سرب beteekent *allerlei, van alles, allerlei zaken, alles*: van daar *huisraad, toebehooren, gereedschap*

enz. hetgeen door MARS DEN en ROORDA VAN EIJSINGA ten onregte als de oorspronkelijke en eerste beteeken-

nis wordt opgegeven. Tallooze plaatsen alleen uit dit gedicht bewijzen, dat de eerste beteekenis van سرب

allerlei is, b. v. bldz. 189 (229) بروسوبخ قومات سرب

bldz. 136 (196) سرب جنس انيكت رفان (169) 117 bldz. انيكت

waarvan de vertaling eigenlijk woordelijk is: «om allerlei zaken goedkoop onder het

volk te verkoopen.» سرب سالة is eene eigenaardige Ma-

leische uitdrukking, die te kennen geeft, dat alles verkeerd is, wat men denkt of doet of verlangt enz.

BLDZ. 100. تيلم سديكت ترگلخسر اولسن

ترگلخسر weet ik niet anders 't huis te brengen, dan door het te houden voor eene Maleische omzetting van het Javaansche woord ᮊᮧᮒᮧ of ᮊᮧᮒᮧ , dat eigenlijk *afwijken*, *afgaan* van de zon of de maan beteekent. Maar wanneer een dezer woorden in de Javaansche poëzij bij كاین or een dergelijk woord voorkomt, dan beteekent het *verschuiven* het zij naar boven of naar beneden, zoo als bij een' slapende, wiens kleed onwillekeurig naar boven of naar beneden verschuift, zoo dat hij half naakt is. تيلم اولسن ترگلخسر beteekent dus waarschijnlijk hier hetzelfde. Jav. اولسن Kr. en Ng. ᮊᮧᮒᮧ beteekent *een lijkdoek*, *een spreij*, *een overtrek*. Dat ترگلخسر aldus moet verstaan worden, wordt onder anderen nog bevestigd door de wijze waarop het op bldz. 100 (143) voorkomt: كاین ترگلخسیر فغغغ تر بوک: hier moet het noodzakelijk *verschuiven*, *afvallen* enz. beteekenen.

دايرغكن هلبالغ دشن سندي

De codex A heeft دان in plaats van دشن.

BLDZ. ۷۱ فکاووي ترقيده بوکنکه اين

Volgens MARSDEN en ROORDA VAN EIJSINGA is فکاووي de *oorlogsvoorraad, uitrusting, toerusting* enz. Maar het wordt eveneens van de mannen gezegd, die deze uitrusting dragen, en in dien zin komt het ook hier voor. Zoo onder anderen in de حكاية اسکندر lees ik شهادن ائبيل فاگ هاري برپيله گندغ فرغ دان همغذله سکل: هلبالغ فکاووي یخ بسر ۲ استهيو سکل فغماو حاضر دغن الت سنجتان. Eveneens in de حكاية اندرقترا bldz. 10 van mijn M. S. مک سکلین فکاووي دان الت فون ترسدیاله برنفتي تيته M. S. بگند بلاک.

BLDZ. ۷۲ (102) سلاکو اورغ اد ملاین

ملاین en ملاین beteekent *bedienen, over zaken het oog houden, iets in orde houden, behandelen* enz. b. v. *de tafel bedienen*: dus hier «als of ze door iemand schoon werden gehouden, bediend werden, als of iemand er over ging.» Ook op bldz. ۱۰۴ (149), waar ik باغ کهندقم اک ملاین vertaald heb door «al uw verlangen willigde ik in», zou het meer woorde-lijk moeten wezen: «al uw verlangen bediende ik» of «over al uw verlangen ging mijn oog.» Nog eens komt het woord voor op bldz. ۸۹ (127) ستي مغدريغ (127) ۸۹. Vergelijk overigens MARSDEN in voce. ملایاني.

BLDZ. 103. انق رمبتن ملنتق ویلس

انق رمبتن ملنتق ویلس of ملنتق لنتق beteekent *buigzaam, iets dat gemak-*

kelijk zich laat buigen, b. v. een jonge boom. چابغ
 حکایة یغ لنتق een buigzame tak: zoo wordt er in de
 لثمن لورس جریں ثون لنتق لثمن لورس جریں ثون لنتق
 « hare armen waren regt en hare vingers buigzaam »;
 het is namelijk bekend, dat de Maleijers en Javanen
 bijzonder buigzame leden hebben, en dit voor eene
 groote schoonheid houden. Ten onregte geven MARS-
 DEN EN ROORDA VAN EIJSINGA voor لنتق op: knap-
 pen, de gewrichten doen knappen, door ze te trek-
 ken of te draaijen; dit is niet لنتق maar een daarvan
 afgeleid woord مغلتنق of چکلنق. Wanneer dus
 hier gesproken wordt van انق رمبتن ملنتق
 dat: hare lokken waren buigzaam, d. i. krulden ge-
 makkelijk. Meer moeilijkheid geeft in den eersten
 oogopslag ویلس, waarvan wij op bldz. 277 gezegd heb-
 ben, dat het 't Javaansche woord لنتق is en groen
 beteekent. De bedoeling van den dichter is, dat de
 lokken een' groenen glans hadden of een' groenen
 weerschijn, iets dat de inboorlingen gaarne zien. Ook
 de Javanen noemen zwarte, glansige hoofdharen لنتق
 لنتق. Bijna hetzelfde denkbeeld vindt men terug
 in de volgende plaats van de zoo even aangehaalde
 حکایت فانجی جیاکسوم bldz. 273 van mijn Manuscript:
 ایلق منجلس لنتق رمبغ رمبتن ایکل هلجو دان لنتق. Op
 bldz. ۹۶ (142) komt deze zelfde regel nog eens voor;

maar op bldz. ٩٨ (141) vind ik het woord لنتق in dezen zin gebruikt: گڭيڭين هيتم لڭيڭيون لنتيق. Dit is echter almede eene algemeene spreekwijs van de Maleijers: zoo onder anderen in de حكايت اندر فترا bldz 99 van mijn Manuscript: مك فترى تن ليلا مدو رتن اينثون ترسپمله سراي ممالس اوله منخر چور مرق امس برقتن ايت سهڭڭ تربكائه بروكيت كلا تن گيڭي تون فترى يڭ امت لنتق دان چمرلڭ برچهاي ٢ كتيك اي ترسپم ممبركان كدو بيدرن گيڭي لنتق. Zij bedoelen met لنتق *tanden die rond gevijld zijn* of liever *tanden, die gebogen zijn*: dit is natuurlijk eene overdragtige beteekenis, die alleen aan het gebruik haren oorsprong verschuldigd is: de eerste beteekenis is *buigzaam*.

مٲان بالٲ بکس مٲاعس

مٲان of بٲت beteekent volgens LEIJDEKKER: «*gezwollen oogen, n.l. door het schreijen*». Ook de Javanen hebben (Kw. Kr. en Ng.) ꦏꦺꦤ꧀ꦧꦺꦠꦺ, dat dezelfde beteekenis heeft. Op bldz. ٩٩ (142) komt dezelfde regel als hier nog eens voor,

BLDZ. ٧٣ فارس لقسان سڭرب نيلا

De codex A heeft سڭري نيلا: maar zoo wel deze eijgen naam, als die welke in de codices B en C voorkomt, zijn mij beide onbekend. Ook de Heer WINTER heeft ze in de Javaansche literatuur nergens aangetroffen.

منتري برکات مپمبه سوکو

سوکو is hier iets anders, dan het algemeen in 't Maleisch gebruikelijk woord سوکو, dat b. v. op bldz. ۹۲ voorkomt. Hier is het 't Javaansche woord de voeten.

تیته بگند راج دجولغ

De codex A heeft راج اجولغ.

BLDZ. ۷۶ (109) منتري وي جاغن ديري فچهن

Hier wordt natuurlijk onder verstaan رهسي; name-lijk «verbreek dit geheim niet».

BLDZ. ۷۷ (111) بانغ سلاسي د فگجائن

فگجائن is de naam eener *negerie* of *dessa*: er zijn er zoo verscheiden van dien naam, ook op *Java*: onder anderen ken ik de *dessa Pekadjangan* te *Samarang*.

BLDZ. ۷۸ (112) بيدساري منائس سمبل منيته

Al de codices hebben deze lezing, ofschoon منيته hier onmogelijk het grondwoord *bevelen* kan wezen, maar waarschijnlijk منست zal moeten zijn.

BLDZ. ۷۹ (113) اورغ برماين ريه رنده

De codex A heeft اورغ برماين راي رنده.

BLDZ. ۸۰ (114) هندق د فرجينق د اجري

Al de codices missen hier het woord کيچغ, hetwelk er echter klaarblijkelijk mede bedoeld wordt.

BLDZ. 115. ککند ؤون اصل تورس نځري

LEIJDEKKER verklaart het woord تورس door: «een stijl of stuk hout, hetwelk men in den grond steekt, om er iets aan vast te maken.» Deze uitlegging is niet juist. تورس is de tak van eenen boom, dien men in den grond steekt, om hem te doen wortel schieten en groeijen, *een stek*. Ook in 't Javaansch heeft men dit woord (Kr. en Ng.) တူတူလူလူ. Waarschijnlijk beteekent dus hier de uitdrukking تورس نځري hetzelfde als in 't Javaansch တူတူလူလူ d. i. *steun* of *beschermer des lands*, တူတူလူ is namelijk de voor- naamste wortel, dien een boom in den grond schiet.

دودقله تون برچغكرام

برچغكرام of چغكرام, Jav. Kaw. တူတူလူ or တူတူလူ

beteekent: *zich vermaken, verlustigen*.

BLDZ. 116 (116) د بوغكن سورغ دغن تليث

تليث of تړليث van تليث beteekent: *iets werpen, zoodat het blijft kleven*, b. v. gelijk men de kalk bij het metselen doet. In de صراط المستقيم vindt men onder anderen het woord in den volgenden zin gebruikt:

هندقله اذند جيمت مملهران هرت ايت دان تيدان هارس
سيار كن ايت جك هرت ايت تړليث سفرت تاي لمب اوان.

لاگفون موره تيدان مكر

De codex A heeft مكر in plaats van مكر.

BLDZ. ٨٢ (117) دؤندغ بگند لكون سيلو

MARSDEN geeft ten onregte op als *schitterend*: de verklaring van ROORDA VAN EIJSINGA *schemering, duizeling, dwarreling*, is evenmin juist. Het woord geeft niet *schitterend* te kennen, maar de gevolgen van het schitteren voor de oogen, n.l. *verblinden* en *verblind*. Zoo lees ik b. v. in de حكاية اسكندر bldz. 225 van mijn Manuscript: حتي هريقون سيغله مك سكل بلا تننار دان هلباغ دان منتري سكلين حاضر دشن مستعيد الت ساجات مك سلطان اسكندر ذوالقرنين قون برسبيكف الت قغراغن دشن ممامي فكاي كرجان دان مغانن امي مك يغ برپال ٢ در قد كبيباكن قرمات مت مانكم يغ انده ٢ . سفرت متهازي سيلوله قد سكل مات اورغ يغ مننتغ دي . Hier worden de oogen der menschen, die de schitterende edelgesteenten der kroon van ISKANDER aanzien, سيلو door den glans der juweelen: hier moet سيلو dus wel *verblinden* beteekenen. Op de volgende plaats van سيلو bldz. 361 van mijn M. S. beteekent سيلو *verblind* en ممدوت سيلو *verblind maken*; namelijk: سبائي امقت بلس هاري بولن ممدوت سيلو بگ مات يغ . مغانمت ٢ دي .

BLDZ. ٨٣ (118) حكمت اف د بوبه دي بري

De codex A heeft د بوبه in plaats van دي بري .

ككند جديكن استري قهار

Deze en de zeven volgende regels tot aan تباداله دافت

برلئسکن دیری worden in codex A gemist. Arab. قهار
beteekent: *magtig, krachtvol, groot.*

BLDZ. 119: سکال ابن دیریگ مات

De codex A en C hebben دمایریکو in plaats van دیریگ

کشد راج اک مپسل دی

De codex A heeft منله دای en de codex C مپسل دای

BLDZ. ۸۴ (120) تئکال قتری بریوت مت

De codex B heeft مست in plaats van مت .

BLDZ. ۸۹ (122) سذره تیاد ککند دقانی

سذره, zamengesteld uit het Maleische woord س or
سات en het Arabische ذره or ذرة *een ziertje, stofje,*
ondeel: in de حکایة تاج السلاطن
تیاد برگرتق سوات: ذرة جو قون ملیکن دغن اذن الله

BLDZ. ۸۷ (124) تئکلله اندد قوته یغ صفا

تئکلله گونخ لیلا مهاروث

صفا Arab. beteekent *helder, zuiver, schoon, klaar.*
De berg مهاروث لیلا is mij, ook na alle mogelijke na-
sparingen, onbekend gebleven.

ایسقله ککند دانغ منرث

منرث van ترث beteekent eigenlijk *op iemand aan-*
vallen n. l. in een kwaden zin, b. v. in de حکایة اسکندر
مکت سکل هلبالغ ماسغ ۲: bldz. 201 van mijn Manuscript:

مچربوکن درین کدالم میدان دشن ترهونس سنجات مریک ایت
 سفرت هریمویغ گالتی مدرث کاون کمبیغ. Hier is het woord
 dus in geen eigenlijken zin optevatten, maar alleen in
 zijne beteekenis van *met onstuimigheid zich ergens
 heen begeven, of op iets aanvallen*, de tijger in het
 voorbeeld uit de حکایة اسکندر om de schapen te vel-
 len, de koning uit liefde en verlangen naar BIDASARI.

BLDZ. 125 ایستق کمال داتغ ملغلغ

ملغلغ van لغلغ, Jav. Kr. en Ng. ᮘᮞ᮪ ᮘᮞ᮪ beteekent

de ronde doen, b. v. van een wacht: hetzelfde als het
 in 't Maleisch meer bekende woord سمبغ: hier heeft
 het waarschijnlijk zijn aanwezig aan het rijm te dan-
 ken, en zal het 't denkbeeld van *ronddivalen op de
 jagt* moeten uitdrukken.

هتین گنده برچمقر چنت

De codex B heeft برچمقر چت.

بایقرن تیاد سوات بنچان

De codex B heeft بایقرن in plaats van بایقرن.

BLDZ. 126 (126) بدیل استغکر دان لمبیغ سمقیتن

De codices B en C missen دان.

دراب بگند داد تون قتری

ایکن تیاد بگند چاری

De codex B heeft ککند in plaats van بگند.—De con-
 structie dezer beide regels is zeer verward: duidelij-

is. Beide deze regels komen nog eens voor op bldz. 118 (169): de vertaling is daar meer letterlijk dan hier, ofschoon beide overzettingen op hetzelfde nederkomen. Ook op bldz. 198 (229) vindt men *برکاین سخکیت*.

برقلاکان خطیفه برمبی ساری

برقلاکان Kw. Kr. Ng. beteekent *een bloem* en van daar *schoon*. Zie de Inleiding. Hier beteekent *برمبی ساری* dus «met franjes van bloemen» of «met franjes op eene schoone wijze omgeven.» Op bldz. 117 (169) leest men *برقلاکان قطیفه برمبیکن انتن* «met een schabrak met franjes van juweelen».

جوگن کرجان تله تردیری

Al de codices hebben *جوگن*, meestal wordt het woord echter *چوگن* gespeld.

برهمنذله سنترین بدراف قوله

De codex C heeft *سنترین* in plaats van *سنترین*.

بنزند ثون ماسق کدالم ثوری

ثوری is het Kawi-woord *كوي*, de poetische naam van *كوي*, dat *een paleis*.

BLDZ. 128. *قتري ترکجت دشن دوکچت*

De codex B mist *دشن*.

BLDZ. ١٠ (129) راج گراغن امثون فکرتي

مک سايغ تباداک مات

De codex C heeft مک سايغ تباداک مات. Ook deze lezing vormt met den voorgaanden regel en het geheele verband eenen zeer goeden zin, want dan is de vertaling woordelijk: «Zou het 'twerk wezen van den koning, dat ik in den morgenstond niet sterf» of «bezwijm.» Hetgeen namelijk sedert geruimen tijd met haar gebeurde, dat ze tegen het aanbreken van den dag bewusteloos werd, en in dien staat den ganschen dag overbleef; dit had thans voor het eerst geen plaats. Maar ik heb de lezing van de codices A en B gekozen, omdat deze wel eenige meerdere moeilijkheden oplevert, maar toch een' goeden zin geeft; men moet namelijk in den tweeden regel het woord اي er onder verstaan, en dan is de zin مک ماک (اي) سايغ اک تباد مات «omdat hij mededoogen met mij had, ben ik niet gestorven.» Mijne vertaling is, door eene onoplettendheid van mijne zijde, geheel verkeerd.

در کامل کبلمباغن

سنگه مخمبل بوه کلنتغ

د دالم رمل نجوم قننتاغ

Het land of de *negerie* کامل is mij geheel onbekend. بلمباغن is de bekende landstreek vanden naam in 't Noord-Oosten van Java. — بوه کلنتغ is de bloem van de plant

کیلر : de *Moringa Perygospermā Gaertn.*:
 bij HORSFIELD in zijn *Short Account of the Medi-*
cinal plants of Java wordt zij *Guilandina Moringa*,
 en bij RUMPH wordt zij *Morunga* genaamd. Men
 vindt bij deze beide schrijvers veel over de œcono-
 mische en geneeskrachtige eigenschappen dezer plant.
 Haar bloem بوغ کلنتخ bestaat uit een' vijfdeeligen kelk,
 vijf op den kelk ingeplante bloembladen, 8 of 10
 meeldraadjes, een stampertje enz.—رمل Arab. betee-
 kent eigenlijk *strand, oever, land*: van daar *zand*,
 en wel voornamelijk een bijzonder soort van *zand*,
 bij het waarzeggen of horoskoop trekken (علم الرمل) in
 gebruik. Zij trekken op dit zand, waarvoor ze som-
 tijds papier in de plaats stellen, vele ongelijke lijnen,
 waarboven een zeker getal punten gesteld wordt,
 uit wier combinatie zij voorgeven de toekomst te kun-
 nen voorspellen. Sommige Arabieren schrijven de
 uitvinding daarvan toe aan HENOCH, anderen aan den
 Profeet DANIEL, nog anderen aan CHAM den zoon van
 NOACH. Ook zijn er die den Ëgyptischen HERMES of
 FRISMEGISTUS er voor de uitvinder van houden. In
 eene afgeleide beteekenis geeft رمل dus te kennen:
de kunst van voorzeggen, en رمل نجوم «*de voor-*
zegging der sterren.»

دايخ ۲ امقت قوله فرگيله چاري

De codex A heeft دايخ in plaats van امقت.

مپمئيدکن قسن مانجائج جاري

De codex A heeft *مئوئنجج*, dit zou wezen van *كائج*.

BLDZ. ۹۲ *قائک نڻ همب سوات سوکو*

د سنيله بايک قائک برلاکو

سوکو is hier niet het Javaansshe *سوکو* maar het Maleische woord *سوکو* (zie MARSDEN in voce). De constructie van den eersten regel is: *قائک نڻ سوکو* «wij zijn van één' stam uwer dienaren.» De koning had de pleegouders van BIDASARI uitgenoodigd, om in zijn paleis te gaan, maar zij gevoelen zich voor die eer te gering. Dat bedoelen ze met die beide regels.

ايلق مانجيس سدرهان سدغ

De woorden *سدرهان* en *سدغ* vormen eene tautologie. Bij de Maleijers en Javanen is *سدغ* *middelmatig* het beste wat zij kennen. Als iets juist van pas is, noemen zij het *سدغ*. Van daar, dat de uitdrukking «ze was middelmatig schoon en bevallig» bij ons iets anders beteekent dan bij hen; en wij, om er hun denkbeeld mede uittedrukken, moeten zeggen: «ze was bovenmate schoon en bevallig.»

BLDZ. ۹۳ (134) *سريب عذاب شکس د کذاکن*

De codex A heeft *سرب* in plaats van *سريب*. Uit de verklaring van het woord *سرب*, die ik vroeger gege-

ven heb, blijkt dat ook deze lezing niet te verwerpen is. De vertaling zou dan luiden: «indien *allerlei* straffen haar troffen.»

BLDZ. ۹۴ د میله منقري منغر بر بیت

Al de codices hebben *بر بیت* anders zou ik er liever *بر تینه* voor lezen. *بر بیت* kan hier echter een Maleische vorm wezen van het Arabische woord *بیت* *een vers, een gedicht*, en dan zou dit woord, in overdragtigen zin, *spreken* kunnen beteekenen, gelijk ook met *شعیر* en *مدح* dikwijls het geval is. Zie bldz. 289.

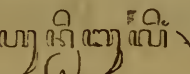
BLDZ. 135. کوتان ایلق تیاد بر بندیش
 کلیهاتن در لاوت تر بندیش
 سفرت گاجه یغ بر گادیش
 د مناکن داقت اکن د سنندیش

Oppervlakkig beschouwd, schijnen de twee eerste regels elkander tegente spreken: eerst zegt de dichter, dat de schoonheid der stad *تیاد* *بر بندیش* was, en vervolgens zegt hij, dat ze van verre, of liever uit zee gezien, *تر بندیش* was. Het voortteeken *بر* maakt het woord in den eersten regel tot een Participium praesens van het verbum *بندیش* *vergelijken, waarden*; *کوتان ایلق تیاد* *بر بندیش* is dus een kasteel zoo schoon, dat het met niets is te vergelijken: in den twee-

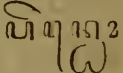
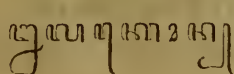
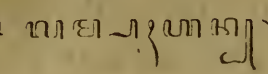
den regel maakt het voorteeken تر het woord tot een' superlativus van het adjectivum بنديغ, hetwelk wel tot den zelfden radix behoort, maar waarvan de beteekenis hier eenigzins gewijzigd is, en *zeer gelijk*, *zeer overeenkomend* te kennen geeft d. i. met een olifant. die slaglanden heeft: zoo was namelijk de vorm van het gebouw. تر بنديغ en سفرت zijn dus twee woorden, die hier genoegzaam hetzelfde beteekenen. Op deze zelfde wijze gebruikt komt تر بنديغ onder anderen voor in de volgende regelen uit de حکایة اندر فترا bldz. 261 van mijn M. S. ارکین مک اندر فترا فون دشن سکتیک ایت جوگ دچنان سبوه مالکي ترلال انده ورن رقان قد ماس ایت تباد سؤوغ یخ ممشپای مالکي سبندغ ایت سفرت تر بندغ مالکي ددالم شرگ. Hier drukt تر بندغ en سفرت hetzelfde uit als in den text, namelijk: *zeer gelijk*, *zeer overeenkomende*.

BLDZ. 99 (136) اد یخ برمایین سیفک رات

رات, سیفک is een oud spel, waarbij men elkander ballen toewerpt, en die opvangt of afweert, al naar gelang het belang van den speler dit medebrengt.— Nadat de Heer WINTER in zijne beschrijving van eenige *Instellingen, gewoonten en gebruiken der Javanen te Soerakarta*, in het *Tijdschrift voor Neerlands Indië*, 5de Jaargang, 1ste deel, met even veel uitvoerigheid als naauwkeurigheid, de feesten, op-

togten en plegtigheden, die er bij een huwelijk plaats hebben, heeft beschreven, behoef ik, bij de volgende beschrijving van het huwelijk des konings met BIDASARI, weinig ophelderingen te voegen. Men zal, uit eene vergelijking dezer beschrijving met hetgeen daaromtrent te *Soerakarta* in gebruik is, ontwaren, dat er, kleine afwijkingen uitgezonderd, in dit opzigt groote overeenkomst bestaat tusschen de Javanen en Maleijers; zoo zelfs dat de benamingen en bewoordingen van vele zaken bij beiden dezelfde zijn. En al verschillen ook deze hier en daar, ook dan nog drukken ze met hunne verschillende woorden niet zelden hetzelfde denkbeeld uit, van welk laatste wij hier een voorbeeld hebben; want hetzelfde spel, dat de Maleijers سيڠك, راتڠ noemen, is bij de Javanen bekend onder den naam van

اد بروايڠ للاكن فذداو

De vijf zonen van den koning van NGASTINO dragen, gelijk bekend is, den naam van PANDAWA of volgens de Javaansche uitspraak PANDOWO ( ), Vergelijk onder anderen T. ROORDA *Proeve van Javaansche poëzij uit het Javaansche heldendicht de Brata-Joeda*. Leeuw. 1841. للاكن is het Jav. Ng. woord , waarvan het Kr,

is, en beteekent *lotgevallen*, *levensloop*. لالاكن قنداو is dus «de lotgevallen, de levensloop van PANDAWA» of de zonen van PANDOE. Er komen daarvan in de *waijang* verscheiden bewerkingen voor, en in het groote heldendicht de *Brata-Joeda* vindt men almede hunne geschiedenis.

اد یخ برجوگیت لمبغ ساری

لمبغ ساری is de naam eener wijze of van een lied. Men heeft het ook in het Kawi ꦭꦩꦧꦒꦱꦫꦶ of ꦭꦩꦧꦒꦱꦫꦶ van *برجوگیت* wordt door MARSDEN vertaald *kluchtig*, *aan kluchtspelers eigen*. ROORDA VAN EIJ-SINGA noemt het: «wat tot het tooneel of eenen speler behoort.» In het Kawi heeft men het woord ꦠꦤꦢꦏꦏꦺꦤ dat *dansen* (*tandakken*) beteekent, en ꦠꦤꦢꦏꦏꦺꦤ *de dans*. Waarschijnlijk zal dit wel hetzelfde woord zijn als het Maleische *جوگیت*.

دالغ بالی دان وایخ چین

De codex C heeft *دانساولند* in plaats van *دالغ بالی*. *دانس* is echter geen mij bekend woord: *اولند* zou niets anders dan *Hollandsch* kunnen beteekenen: wilde men nu voor *دانس* lezen *دنسا*, dan zou men kunnen verhalen: «Hollandsche dansen»; maar dan zou het te verwonderen zijn, zulk een denkbeeld hier te vinden, terwijl overigens dergelijke bastaard woorden in het gansche gedicht niet voorkomen.

تذکال اینله بسر اشکاتن

اشکاتن van اشکت geeft eigenlijk te kennen: *eene groote beweging, een algemeene opstand*, van daar, gelijk de woordenboeken opgeven, *krijgstogt, leger, rondgang* enz. maar van daar ook, gelijk het hier voorkomt, een *luidruchtig feest*.

BLDZ. 137. سفرت هریمو هندق مغاله

مغاله of مغلّه van het grondwoord کله of کاله beteekent van menschen gebruikt *zuchten*, en van dieren *keffen, blaffen, brullen*. De bedoeling dezer vergelijking is, dat de schenkers zoodanig door den wijn waren bevangen, dat ze niet meer konden spreken en slechts een onbestemd geluid gaven, als het gebrul van een' tijger.

سفرت بوغ سوؤسی ایت مابقن

De بوغ سوؤسی of سلاسه is de *ocynium basilicum*. Maar hier is het eene uitdrukking, waardoor de aard der dronkenschap wordt te kennen gegeven: zulk eene namelijk, waarin een aangenaam gevoel zich van den bevangene meester maakt, en zijne opgewonden verbeelding hem de schoonste beelden voor de oogen tooververt. Uit de volgende plaats van de حکایت اندر قترا bldz. 962 van mijn M. S. ziet men, dat de Maleijers

verscheiden soorten en graden van dronkenschap kennen: na eenen in feestelijke vreugde doorgebragten nacht beschreven te hebben, zegt daar de schrijver: *اڤبيل مالم برڳنڤتي سيڅ مڪ روڻ ۲ جنس كلڪون اد يڅ مابق مذومن اد يڅ مابق ڳنڄي دان توق دان سنڌه مابق بوغ سولاسي* Hier hebben wij dus: *مابق مذومن* dronken van het drin- in 't algemeen; *مابق ڳنڄي* dronken van een zeer bedwelmend toebereidsel van de bladeren en vruchtknoppen der *cannabis sativa* L.; *مابق توق* dronken van *toeak*, de bekende bedwelmende drank van den kokosboom; en eindelijk *مابق سولاسي* dat is de dronkenschap zoo even beschreven; dit wordt echter nimmer van het rooken maar alleen van het drinken van sterke dranken gezegd. Men zal zich misschien verwonderen, dat een volk, bij hetwelk elke bedwelming of dronkenschap, van welken aard ook, door de godsdienst verboden is, zoo vele soorten van bedwelming kent en daarvoor afzonderlijke namen heeft. Men bedenke hierbij echter, dat vele dezer namen misschien dagteekenen van den tijd, toen de Maleijers nog geen Mahomedanen waren: maar dat, afgescheiden hiervan, juist zulk een godsdienstig verbod het volk vernuftig maakt in het uitvinden van voorwendsels en palliatieven om de wet ontduiken: terwijl eindelijk de Maleijers zoo wel als de Javanen slechte Mahomedanen zijn, die vooral de voorschriften van hunnen Profeet be-

trekkelijk de onthouding van sterke dranken bijna dagelijks overtreden.

BLDZ. ۹۶ مالي جانجوشن د پيپيکن بدون

لکون مانس بوکن تيرون

مالي جانجوشن *de wijze*. لکون is een drukfout voor لکون is de naam van een muziekstuk of een lied.

يغ مننتون تيا د خبرکن ديروي

De codex A heeft مننتون in plaats van مننتون .

د هغگف کفد بوجغگف اندر

د هغگف is 't zelfde als د هغگف zie MARSDEN *in voce*.

BLDZ. 138. فنجق کاین برکيدبر

سشرت مرق اکن مپمبر

Al de codices hebben فنجق: beter zou echter wezen فنجق of فنجق: want فنجق beteekent de *top* of *kruin* van een' berg of van een gebouw en kan hier dus niet te pas komen: فنجق of فنجق, dat de *baan* of *sleep* van een kleed te kennen geeft, voegt juist in dezen zin.— مپمبر beteekent eigenlijk *grijpen*: vergelijk onder anderen bldz. ۱ (2) « hij kwam داتخ مپمبر سوران بهن (2) met zijn klauwen grijpende en met een vreesselijk geschreeuw». Dewijl de vogels daarbij hunne vleugels uitspreiden, heeft de dichter het woord مپمبر, daartoe door het rijm genoopt, in eene oneigenlijke beteekenis hier kunnen gebruiken.

BLDZ. 137 برفقوتن لاک دغن خلوق

Meer woordelijk overgezet dan mijne vertaling zou het wezen: «hare gedaante paste bij de schepselen» d. i. hare gedaante was zoo als de schepselen wezen moeten.

BLDZ. 139. كشدان انق تيداله پات

De codex C heeft كشدان جوگ انق تيداله پات: de codex A كشدان انق جوگ تيداله پات.

BLDZ. 140. گنڤله سده امشت هاري

Ofschoon al de codices هاري امشت hebben, wordt hier echter natuurlijk هاري قوله bedoeld; anders zou de dichter immers in tegenspraak zijn met hetgeen hij op bldz. 99 (136) gezegd heeft: بگند مملائي
فكرجائن برجاگ امشت قوله هاري لمان هشتگ.

BLDZ. 98 سهوله متوامس ترسندي

Van het subst. سندي lid, gewricht, is hier een lijdend deelwoord gevormd, dat woordelijk te kennen geeft geledemaat, «zij was geledemaat van goud van tien graden» d. i. hare ledematen waren gelijk goud van tien graden, n l. zoo fijn.

برگلش جاري استاکون

Deze zelfde regel komt nog eens voor op bldz. 199 (229). استاکون is de naam van den ring: misschien is

het wel hetzelfde als het Kawi-woord anjanan , dat *achtkantig* beteekent, dan zou de vertaling luiden: «ze droeg een' achtkantigen ring.»

برچنچين مانکم قسٹ کنچان
قربواتن سيلان ايکاتن ورن

Ook deze beide regels vind ik op bldz. 199 (229) terug, waar ik vertaald heb: «daarenboven nog een' ring met een edelgesteente, bewerkt op Ceylonesche wijze», terwijl ik hier heb gezegd: «te Ceylon bewerkt». Beide beteekenissen liggen in de Maleische uitdrukking.

کذشن باگي تاجي دقات

Woordelijk: «hare wenkbrauwen waren als een geschilderd lancet of vlijm», n. l. zoo fijn en gebogen. Met *تاجي* wordt namelijk dat scherpe mesje of lancet bedoeld, hetwelk de Maleijers, bij het harenvechten, deze dieren aan de sporen doen.

BLDZ. 141. برقتوتن دشن سري نات
لقسان گمبر ددالم فت

De codex A heeft *تات* in plaats van *نات*. Maar aan de lezing der beide andere codices geef ik de voorkeur, omdat *سري نات* waarschijnlijk het Kawi-woord anjanan is, dat *de gekrulde haartjes van het voorhoofd* beteekent.

هیدشن مانچوئ باگی درنتیک
لقسان بوغ بهار دقتیک

van een neus te zeggen, is eene zeer ongewone uitdrukking, waartoe de dichter waarschijnlijk door het rijm is gebracht: zijne bedoeling is misschien *رنچغ*: in die veronderstelling heb ik het althans vertaald, en dan komt de volgende vergelijking *لقسان بوغ* daar zeer goed bij.

برتتهکن مانکم یغ دراجه

van *دراجه* is waarschijnlijk hetzelfde als het Jav. woord *kerwen*, van strepen voorzien, waarvan *kerf*, streep het grondwoord is. *دراجه* is dus *gestreept*, *gekorven*. Misschien is *دراجه* een edelgesteente met strepen.

BLDZ. ۹۹ (142) تربغ همفر بیدساری

De codex A heeft *ترابغ* in plaats van *تربغ*.

قربتساری میس ولن

قربتساری is waarschijnlijk de gekawiseerde naam *van* *Jav.* *bloenberg* beteekent. Vergelijk, wat *ساری* betreft, bldz. 343 dezer aantekeningen. *PERBATASARI* of liever *PRABO-TO SARI* was de zoon van den koning van *Kediri*, broeder van de prinses *TJONDHRO KIRONO*, die met den in de Javaansche literatuur zoo beroemden held *PANDJI*

gehuwd was. MEISA WOELAN (ميس وان) of liever MAHESO WOELAN (مايسو وان) was een halve broeder van dezen PANDJI. Beide deze personen komen voor in de geschiedenis der rijken van *Kediri* en *Djenggolo*.

گمیل افاکه اغکس نوري

De codex A heeft اغکس in plaats van افاکه .

BLDZ. 100 (143) بوغ زيتون سندل مالم

De *sindl* is de *polyanthes tuberosa*, een bloem, die des nachts riekt: in het woord مالم ligt hier tevens eene woordspeling, zoodat het, behalve om een gedeelte van den naam der bloem uittedrukken, ook dient als bijwoord van het in den volgenden regel voorkomend woord مموتر.

لليلة مننتخ افعال الله

لقا ممدغ صفة الله

خيال مرسائي نعمت الله

باگيکن لذيف دالم بجر الله

بدنن تيدان لاثت ترياو

رسان ددالم جنة الماو

لته لسو بدن دان پاو

مليهنکن بديادري وامي ترناو

De codex C heeft in den laatsten regel بيدساري in plaats van بديادري. — فعل van Arab. *daad*, *werk*,

handeling. لقا Arab. *ontmoeten.* بحر Arab. *de zee.* جنة Arab. *paradijs.* مار Arab. *een woonplaats.* Men vindt hier eene zeer fijne maar tevens ingewikkelde en echt Mahomedaansche beschrijving van het huwelijksgenot des konings, waaruit men tevens ziet, hoeveel meer kieschheid in dit opzicht er in de Maleische geschriften heerscht dan in de Javaansche. Wel zal men in sommige Maleische werken, b. v. in de قنجي جيا كسوم ook zeer ergerlijke plaatsen aantreffen, maar dan zijn het meestal vertalingen of omwerkingen uit het Javaansch overgenomen, gelijk onder anderen de titel van de zoo even genoemde حكايت al aanstonds aanduidt. Goede klassieke werken hebben dergelijke grove voorstellingen niet.

BLDZ. ۱۰۱ (144) د منديکن استري منتری برید

Dit woord برید bij منتری komt in dit gedicht meermalen voor. Ik weet het echter niet anders te verklaren, dan door het te houden voor 't zelfde als het Kawi-woord (بريد), dat *vatbaar*, *scherpzinnig* beteekent. Ondertusschen heeft men hier te Batavia het woord ايدا, dat *de eerste*, *de voorste* te kennen geeft: bij het knikkeren gebruiken de jongens dit b. v. om aan te duiden, wie de eerste of de voorste is. Hier van zou برید een vorm kunnen wezen. Ik durf hier

echter niet beslissen: meestal komt het voor als een epitheton van منقري, maar op bldz: ۱۲۱ (174) ook bij een ander woord تورقوله وال نام اورغ بريد, waar اورغ betrekking heeft op den koning van *Kembaijat*.

BLDZ. 145. بگند کاسه تورالموله سقم

Dit woord سقم is iets anders dan سقم hetwelk op bldz. ۱۰۳ (147) voorkomt. Uit de rijmwoorden der drie overige regels van het distichon blijkt, dat het moet worden uitgesproken سقما. Waarschijnlijk is het dus het Kawi-woord $\text{ḥ} \text{ḥ} \text{ḥ} \text{ḥ}$ dat *fijn, bedekt, verholen, verborgen, doordringend, ziel* beteekent. Misschien is dus de zin van dezen regel: «de koning be- minde haar zeer doordringend» of «zeer in zijne ziel»

معرجله کیت برسام ۲

معرجله is zamengesteld uit het Maleidsche aanhecht- sel له en het Arabische woord معرج, 't welk betee- kent: *opgaan, opklimmen*: van daar ook, *ten hemel varen* b. v. *حضرة عيسى* معرج *de hemelvaart van Je- sus*. Dus beteekent معرجله کیت برسام ۲ hier woordelijk: «Laat ons te zamen ten hemel varen.»

سقرت ميديق د تاتغ لهغه

مديکت تيا د برين تمغه

De bedoeling dezer beide regels is, dat de vorst met zijne gade zoo zorgdragend en zorgvuldig wilde

omgaan, alsof hij olie in de hand droeg, en zorgen wilde dat daarvan niets gestort werd. De vertaling: «even als olie, ten boorde vol in de holle hand uitgestort,» is echter minder goed, dan deze: «even als olie in een kom ten boorde vol gedragen»: want, ofschoon *تاتع* *in de hand dragen* beteekent, bedoelt men toch, wanneer men zegt *مئاتع مبيق* olie (in een kom enz.) op de hand dragen. Het denkbeeld van *voorzigtigheid* of *zorgvuldigheid*, dat deze geheele vergelijking moet aanduiden, komt daardoor ook nog meer uit.

BLDZ. ۱۰۲ (146) *ثنتو لاوع دتوتفن سرت*

لاوع is het Javaansche Ng. woord *لاوع*, dat hetzelfde beteekent, als het in 't Maleisch meer algemeene woord *ثنتو* *een deur*.

ماكي سمئه كلور بلاك

De codex A heeft *ماكي دان سمئه*.

BLDZ. ۱۰۳ (147) *بنيم ايت اصلن بكم*

كاسر لقسان كاین تریكم

Het Ar. woord *بكم* beteekent *stom*. *كاین تریكم* is een soort van *grof linnen*, waarvan men onder anderen de zoogenaamde *goeni-zakken* maakt.

BLDZ. ۱۰۴ (149) کیت قول ای دگساری

De vertaling van dezen regel is verkeerd: zij moet zijn: «en nu nog is ze op mij vertoornd.»

BLDZ. ۱۰۹ (151) وه نصیب چلاک مالغ

De codex C heeft وه هي نصیب .

مغاف دبوغکن قد تمثت دور

Het woord دور komt in het Maleisch, behalve in dit gedicht, voor zoo ver ik weet, niet voor. In 't Sanskriet heeft men het woord *doera*, 't welk *verwijderd*, *afgelegen* beteekent. In een glossarium van eenen onbekenden zamensteller wordt het Kawi-woord दूर aangetroffen, hetwelk daar door दूर verklaard wordt, hetgeen *ver* beteekent. Ook op de andere plaatsen, waar dit woord in dit gedicht voorkomt, komt de beteekenis van *ver*, *verwijderd*, *afgelegen* zeer goed met den zin overeen. B. v. op bldz. ۱۳۳ (176) दूर جاوه تمثتن دور, waar جاوه met دور eene tautologie vormt: «is het zoo ver? is de plaats zoo verwijderd?» en op bldz. ۱۳۳ (192) दूर بتگند ترتاو ملغکده, waar de zin wel eenige moeilijkheid geeft, maar alleen op die wijze, met de invoeging die ik er bij gemaakt heb, kan verklaard worden.

BLDZ. ۱۰۶ (152) ددوگخ دجولغ دالم فندق

فندق is waarschijnlijk eene verbastering van فندق

Jav. ᮊᮧᮒᮧᮒᮧᮒᮧᮒ , dat, even als het meer algemeen ge-
bruikelijke ᮊᮧᮒᮧᮒᮧᮒ *de schouder* beteekent.

سرت مالغ سبائي دراب
پامق تيدان دبري چرب

ᮊᮧᮒᮧᮒᮧᮒᮧᮒ beteekent *gulzig, begerig* n. l. als het van eten of drinken gezegd wordt; maar het wordt ook in vele andere beteekenissen gebezigd, b. v. *ruw, grof* n. l. iets *ruw* of *grof* werken of verrigten. Het komt in 't Maleisch dikwijls voor; zoo b. v. in de صراط المستقيم bldz. 10: $\text{جاغندله اشكو چرب ماكن مكانن يغ سده جاته لالت}$: مات ددالم $\text{اداله سبله سايشن ايت راجون دان يغ سبله ايت}$ ثناور . In het Jav. Kr. en Ng. heeft men ᮊᮧᮒᮧᮒᮧᮒᮧᮒᮧᮒ of ᮊᮧᮒᮧᮒᮧᮒᮧᮒᮧᮒ , dat *vuil, smeerig* beteekent.

قد اورغ ثرغ ماري كيت پناكن
تمغتن د هول كيت پناكن

De codex B heeft ᮊᮧᮒᮧᮒᮧᮒᮧᮒᮧᮒ ᮊᮧᮒᮧᮒᮧᮒᮧᮒᮧᮒᮧᮒ en ook in den tweeden regel ᮊᮧᮒᮧᮒᮧᮒᮧᮒᮧᮒᮧᮒ in plaats van ᮊᮧᮒᮧᮒᮧᮒᮧᮒᮧᮒᮧᮒ .

قد فكون ددالم رنچان

ᮊᮧᮒᮧᮒᮧᮒᮧᮒᮧᮒᮧᮒᮧᮒ is niet alleen een *afschrift, kopij* enz. zoo als ROORDA VAN EIJSINGA en MARSDEN opgeven, maar ook een *verhaal* onverschillig of het beschreven is, of mondeling wordt medegedeeld, gelijk hier. Zoo ook in de $\text{حكاية ثنجي جياكسوم}$ bldz. 65 van mijn M. S. درنچان . $\text{اوله دالغ وايغ يغ ملكوكن ايت}$. Het woord ᮊᮧᮒᮧᮒᮧᮒᮧᮒᮧᮒᮧᮒ wordt

hier gebruikt als *سدغ* of *تغ* (vergelijk bldz: 295 dezer aantekeningen) en beteekent dus *terwijl*, *gedurende* enz. Het komt op die wijze gebruikt meermaalen voor b. v. in de *حكاية سلسلة السلاطين* lees ik: *دالم برکات ۲ ایت داتخ سورغ لاک ۲ کهداون بئند مک اورغ ایت برتوت*. En zoo ook dikwijls in dit gedicht.

BLDZ. ۱۰۷ (155) *لقسان دبله فینغ یخ مرود*

Eene niet onaardige vergelijking, om de groote gelijkens tusschen twee personen aanteduiden. Ik vind haar dikwijls bij andere schrijvers, ook in proza gebruikt, b. v. in de *حكاية فنجي جياكسوم* bldz: 391 van mijn M. S. *شهدان اداله کتیک ایت تون قئری چندرکران قون* M. S. *دودقله ای سراي مریب انقند ستي ادقون فارسن دان ورن توبهن ایت سقرت فینغ دبله در*.

BLDZ. ۱۰۸ *منمغ دکاؤل هندق منچاری*

Eene onvolkomen uitdrukking, waarin het woord, *انتغ* of *فنجیرین* of iets dergelijks is uitgevallen. Ook elders komt ze op die wijze voor, zoo als b. v. op bldz. ۱۰۹ (157) *کرس ساعت منچاری* (157) enz.

BLDZ. 156. *دسان دودق مشادف بکهر*

بکهر komt mij voor eene gebrekkige spelling te wezen van het Ar. woord *قهار* *groot*: zoodat het met het Maleische paefixum zou moeten wezen *برقهار*.

BLDZ. 109 (157) جگ دغن سوات مسيئه
 Arab. een vraag, een onderzoek, een vraag-
 stuk.

BLDZ. 110 (158) دمي ددغر سمبهن انقد
 De codex B heeft مندغر in plaats van ددغر.

BLDZ. 111 يا ابخ مرد بستاري
 De codex A heeft ايکه: de codices B en C hebben
 يله. Daar hier echter een vocativus moet worden
 uitgedrukt, en geen der lezingen die te kennen geeft,
 heb ik mij de gemaakte conjecture veroorloofd.

مالو بيت مختاکن بغس
 کغد اورغ يغ تباد بياس

Hij vreest namelijk, dat men hem misschien niet
 zal gelooven, en dat hij dus daardoor eene zotte fi-
 guur zou maken bij menschen, die hem niet kennen.
 't Is de gewoonte van Maleische en Javaansche vors-
 ten, eveneens als van hunne Europesche collegas, om,
 wanneer zij zich buiten hun gebied begeven, incog-
 nito te reizen.

BLDZ. 160. جگ ساله فدوک ککد
 مساکن تربوي بغس يغ اد

Al de codices hebben deze lezing: met een weinig
 plooijen en schikken is er dan ook wel een zin uit

te maken, gelijk ik in mijne vertaling gedaan heb: de meeste moeilijkheid geeft daarbij het woord *ساله* van hetwelk ik niet overtuigd ben, of het wel meer in zulke eene beteekenis voorkomt. Ik zou echter liever lezen *صكله* in plaats van *ساله*, van het Ar. woord *صح* *bewezen, bevestigd, bewaarheid* en het Maleische affixum *له*. De zin zou dan worden: «indien het bewaarheid wordt, dat het uwe zuster is, wat behoeft gij dan uw' stand nog te verbergen». De verwisseling van *صكله* in *ساله* kan men zeer gemakkelijk begrijpen, vooral wanneer men in aanmerking neemt, dat de Maleische afschrijvers veelal onder dictamen schrijven.

امثت اورغ درغد ككند

Eigenlijk staat hier: «vier volgelingen van SINAPATI»; maar er is vroeger niet verhaald, dat deze gevolg had: misschien zal er dus bedoeld worden: امثت اورغ لابن درغد ككند: «behalve SINAPATI vier zijner volgelingen,» n.l. van den vorst.

BLDZ. 112 تياد كرون سسق دان فاگر

سسق is eene verkeerde spelling voor *ساسق* zie bldz. 310.

BLDZ. 113 (162) فارسين ايلق باگي ارجون

ارجون is hier niet de berg van dien naam in het

Pasoeroeansche: maar een eigennaam *अनसुमन*, die in de Javaansche literatuur een groote rol speelt. Een der *Pandawas* heette ARDJOENO: vergelijk bldz. 349 dezer aantekeningen: nog komt ARDJOENO SOSRO BAHOE voor, koning van MAHISPATI, en eene incarnatie van BATHORO WISNOE.

سدهله . انجاد فثهول بومي

Eigenlijk is «het hoofd der wereld» *فثهول بومي* maar er wordt natuurlijk mede bedoeld *فثهول نثري*.

قرال سوکر رساين هات

Minder moeilijkheden zou deze plaats opleveren, indien wij de lezing van codex C volgden, die سوک in plaats van سوکر heeft, en dus een geheel tegenovergesteld denkbeeld uitdrukt. Maar dan is de vraag hoe komen de codices A en B aan de lezing سوکر? Het natuurlijke antwoord daarop is, dat de afschrijvers waarschijnlijk سوکر niet goedkeurden en er سوک voor in de plaats stelden: want dat omgekeerd de afschrijver van codex C سوک in سوکر zou veranderd hebben, en dus eene moeilijker lezing voor eene die gemakkelijk te verklaren is, zou gekozen hebben, is niet wel denkbaar. Daarenboven is سوکر toch in alle geval, hoewel in den eersten oogopslag eenigzins vreemd, zeer goed te begrijpen: immers de moeder gevoelde zich beklemd, niet op haar gemak (سوکر), omdat er bij haren zoon een vreemdeling was, dien zij niet kende.

BLDZ. 163. نام بیت فترا بھساون

In dit فترا بھساون ligt eene woordspeling: 't is namelijk een titel, want prinsen enz. worden فترا بھساون genaamd; maar 'tis tevens ook een eigennaam, die echter altijd eene aanzienlijke geboorte aanduidt. Hier gebruikt de zoon des konings het woord in dezen laatsten zin, om daaronder zijn incognito te verbergen.

BLDZ. ۱۱۴ (164) سینڈھاتی برکات ابو ہی تون

Deze en de volgende regel ontbreken in codex A.

BLDZ. ۱۱۶ (167) سہاج توکھ فڈ کرج ایت

د کھنن امس سٹولہ مت

Eigenlijk staat hier: «hij is een werkman (ervaren) in dit werk: hij kent het goud van tien graden». Het is n.l. eene woordspeling, waarmede de menschenkennis van den mangkoeboemi wordt aangeduid, zoodat hij het iemand kon aanzien, of hij van aanzienlijken bloede was of niet, gelijk een goudsmid het goud van tien graden weet te onderscheiden.

BLDZ. ۱۱۷ (168) سٹلہ اصل کیت اورغ ملی

کمبلیلہ کھد مرتبت یخ سدھی

اکن اصل کیت سہاج ۶

برقول برنیة منداقت فترا

De beide eerste regels kunnen op tweederlei wijze

worden verstaan. De eene is die, welke wij in onze vertaling gevolgd hebben: dan beteekent *كيت wij* en heeft betrekking op de sprekers zelve, terwijl de beide regels letterlijk beteekenen: «terwijl ons geslacht geworden is dat van aanzienlijke menschen, en hij ons heeft doen keeren tot een hoogen rang die bereid was (voor ons)».—Maar *كيت* zou ook kunnen worden verstaan, als betrekking hebbende op den aangesprokene: in eenen gemeenzamen en vertrouwelijken stijl gebruikt men namelijk meermalen den eersten persoon, terwijl men den tweeden bedoelt: zoo vraagt men b. v. *براف عمر كيت* «hoe oud zijn wij»? voor «hoe oud zijt gij»? *براف انق كيت* «hoe veel kinderen heb ik»? voor «hoe veel kinderen hebt gij»? Wil men nu dit op de beide bovengenoemde regels toe passen, dan zou men kunnen vertalen: «daar wij» (dat is dus hier *gij*) «van een aanzienlijk geslacht zijn, is zij (n. l. BIDASARI) tot haren vroegeren rang terug gekeerd.»

مغادف معكبومي كحضرة دالم

De codex A heeft ددالم .

دعلتكن دغن قورسمباهنن

دعلتكن is waarschijnlijk het Arabische woord *علة* met de Maleische voor- en achtervoegsels *د* en *كن*. Het woord *علة* beteekent een *volksramp*, een *ongeluk*; maar ook een *voorwendsel*, *voorgeven*; en dus hier:

«Hij bragt den prins mede, onder voorwendsel zijner geschenken” enz.

BLDZ. 118 (169) برسيسته خند سبله كيري

خند is een soort van *dolk* of *kris*. Dikwijls vind ik

dit woord in Maleische geschriften, zoo als in de حكاية الت كرجان تمبق گنجور برسام ۲ كونخ امثت 41 bldz. راج بنجر قوله دان خند دان سرت تمبق امثت قوله مك سكلين قرهياسن حكاية راج en in de امثت اوله اورغ يبع برجاجو سخلت كونخ مك ديكمكنن اوله امير حمزة قوت بهرام دغن 85 bldz. امير حمزة امثت بيله خند مك بهرام قون لال منيله. Deze zelfde regel komt onder anderen ook nog voor op bldz. 189 (229).

دالمن ترسورت اية الكرسي

بeteekent woordelijk: «het vers van den

troon”: met dien naam wordt het 256te vers van den koran bedoeld, omdat daarin van den troon Gods

الله لا اله الا هو (كرسي) gewag wordt gemaakt, namelijk:

الحكي القيوم لاتاخذ سنة ولا نوم له ما في السموات وما في الارض من ذا الذي

يشفع عنده الا باذنه يعلم ما بين ايديهم وما خلفهم ولا يحيطون بشي

من علمه الا بما شاء وسع كرسيه السموات والارض ولا يؤده حفظهما وهو العلي

العظيم. dat is: «God is de eenige God; er is geen an-

dere God dan Hij, de Levende, de Eeuwige. Noch

de sluimering noch de slaap hebben invloed op Hem.

Al wat in de hemelen en op de aarde is behoort Hem. Wie kan bemiddelaar zijn bij Hem, zonder zijne toestemming. Hij weet wat voor hen en wat achter hen is, en de menschen bevatten van zijne wetenschap niets, dan hetgeen Hij hun heeft willen leeren. Zijn troon omvat den hemel en de aarde en hunne instandhouding kost hem geene moeite. Hij is de hoogverhevene en de groote". Het is de gewoonte der Maleijers om dergelijke spreuken uit den koran als amuletten bij zich te dragen. Ook op bldz. 199 (229) vindt men er een voorbeeld van.

BLDZ. 170. در مان مود داتغ کماری

De codices A en C hebben اورغ مود در مان داتغ کماری.

BLDZ. 111 برسوکو کغد همب سري قاد

کتان هندق مغانف بگند

De codex B heeft برسواک: maar برسوکو is de ware lezing. Woordelijk beteekenen deze regels: «hij zeide dat hij één stam met mij wilde worden (of dat hij zich met mijn stam wilde vereenigen), ten einde voor den koning te kunnen verschijnen": de constructie is کتان هندق برسوکو کغد همب (اکن) مغانف بگند سري قاد.

BLDZ. 120 (173) کغد فاکک این ای ترتاون

De constructie is فاکک این ترتاون کغد ای. Het woord ترتاون is een vorm van تاون, hetwelk, gelijk MARSDEN

en ROORDA VAN EIJSINGA te regt opgeven, *een gevangene en gevangen nemen* beteekent: maar het wordt ook in overdragtige beteekenissen gebezigd: zoo leest men in de *حكاية سلسلة السلاطين* bldz. 193 van mijn MS. *اكت توتاون اوله نفسوك* « ik ben gevangen genomen door mijne lusten » en in de *حكايت اسكندر* bldz. 339 *اكت توتاون هتتين اكن* « zijn hart is gevangen door de goederen dezer wereld »; en zoo hier *اكت توتاون اين اي توتاون* « ik ben door haar gevangen », dat is: « zij trekt mij tot zich. ».

BLDZ. ۱۲۱ *قد سينغاتي بگند برسبد*
درقد سياف اصلن ادند

Het is bij Maleijers en Javanen eene onbeleefdheid aan iemand te vragen « hoe heet gij » of « wie zijt gij ? » Daarom wendt zich de koning tot Sinapati, om bij hem naar den stand en de afkomst van den hem vergezellenden vreemdeling onderzoek te doen.

سينغاتي ميمبه راج ثرتائ

ثرتائ beteekent eigenlijk *een kluisenaar*, iemand die in stille afzondering leeft, en zich aan godsdienstige overdenkingen toewijdt; maar hier wordt met dit woord *verstandig, wijs* of eenige andere eigenschap bedoeld, die men aan zulke heiligen toeschrijft.

BLDZ. 174. *نگرين همغر بندرن تحفه*

De codex B heeft *توفه*, maar eigenlijk is het *تكفة* Arab. *uitmuntend, uitstekend*,

دسیله بگند منغر کات

Deze en de volgende zes en twintig regels worden in codex B niet gevonden.

سهاج مشهور ددالم تخت

De codex C heeft مشهور ددالم تخت . Mijne vertaling is naar deze laatste lezing gevolgd; zij behoorde echter natuurlijk op de in den text aangenomen lezing te slaan, en had moeten wezen: « En beroemd in zijn koninkrijk. »

بگند ثون دودق همغر بیدساری (175) ۱۲۲ BLDZ.

De codex A heeft دودق .

د فندع مالو سمو رفان BLDZ 176.

De eerste beteekenis van سمو is *bedrog, verraad*, enz.: maar het beteekent ook *veinzerij* b. v. in de دشن ببرات M. S. bldz. 339 van mijn *حکایة امیر حمزه فرکتان سمو دکتاکتن اوله بگند راج نوشیروان کفد امیر حمزه* : *سهای ای فیم بتاف سمو دان سندير بگند ایت اکن دی* hier komt سمو twee maal voor in den zin van *veinzerij*: maar van daar beteekent het ook *het uiterlijke, het voorkomen* van iets b. v. in dezelfde *حکایة امیر حمزه* bldz. 930 *ادثون بو۲ هن ددالم تامن ایت سدغ لبت بر بوه دان انیک ۲* *ورن چیت رسان اد یغ سدغ ماسق دان سنغه سمو۲ دان مانس* : *لذتن* : hier wordt gesproken van vruchten, die rijp waren en anderen die nog zuur schenen, of het voorkomen hadden van nog zuur te zijn, maar zoet wa-

ren van smaak. Zoo ook in dezelfde حكاية امير حمزة
 bldz. 883 «de vorstin was licht geel, maar had het uiterlijke, het voorko-
 men van groen»: d. i. er lag een groene weerschijn
 of glans op. In den text beteekent dus دقندغ مالو سمو
 «hare gedaante had het uiterlijk van beschroomd-
 heid, omdat men haar aanstaarde.»

BLDZ. ۱۲۳   الغكه جاوه تمغتن دور
                     در نكري كمبايه اندر نكار

Beter en naauwkeuriger had ik vertaald, indien ik
 geschreven had: «Is het zoo ver, is die plaats zoo
 verwijderd, van het land *Kembaijat* tot *Indra Ne-
 gara*»? نكار en اندر ثور zijn dezelfde stad: نكار en
 ثور beteekenen beide *land* of *stad*, Ook op bldz. ۱۲۳
 (235) wordt *Indrapoera* نكار اندر genaamd.

BLDZ. ۱۲۴ (178) سكلين مندر مپندغ ندمغن

مپندغ is de active vorm van سندغ. MARSDEN en
 ROORDA VAN EIJSINGA geven niet anders op dan
 سندغ een *gordel* en مپندغ *aangorden*. Maar de betee-
 kenis van مپندغ is veel algemeener: het beteekent
over de schouder of op de hand dragen n. l. van
 goederen van waarde, en vooral van vorstelijke goe-
 deren en sieraden, die den koning in staatsie worden
nagedragen: b. v. in de حكاية فنجي چياكسوم bldz. 291

ماسخ ۲ بقي ۲ دا یخ ۲ ممځځ جواتنن اد یخ ممځځ کيځس یخ کاء ماسن
 دان اد یخ ممځځو قوون دان بډراف قول یخ مپندځ کاین کونځ دان سځکو
 دان ننمځن : Hier ziet men de verschillende wijzen waarop
 de volgelingen de insignia van den vorst hem nadragen :
 sommigen (ممځځ) *houden ze vast*, anderen (ممځځو) *hou-*
den ze op de schoot en weder anderen (مپندځ) *dragen*
ze over de schouders, n. l. de gele kleedjes کاین کونځ,
 of *op de hand* n. l. de schenkborden سځکو دان ننمځن.

ڦاتک نن همب سام ستار

De codex A heeft ڦاتک نن همب بوکن سام ستار eene
 lezing die aan den zin slechts eene vragende wending
 geeft: «ben ik niet een uwer onderdanen?» of lie-
 ver meer woordelijk: «zijn wij geen onderdanen aan
 elkander gelijk?» Zij bedoelt namelijk zich zelve en
 haren broeder.

سدیکت تیاد شک دچور

Deze regel is niet door mij vertaald, maar betee-
 kent: «niet de geringste twijfeling spreek ik:» d. i.
 mijne woorden zijn zonder de minste weifeling: ik
 meen wat ik zeg.

لځيځئون سده گون بیاس
 مځوبهکن سځورځ جاځ بډوس

De constructie dezer beide regels is: لځيځئون (جکلو)
 d. i. سځورځ سده گون بیاس (دان) مځوبهکن (مک) جاځ بډوس
 woordelijk: «voorts indien iemand reeds bekend met

ons is geworden, en wij willen anders met hem handelen (dan ik met u doe), dan zondigen wij.” De bedoeling dezer woorden is door mij in de vertaling uitgedrukt. De woorden گون en بیاس drukken hier hetzelfde denkbeeld uit, en worden slechts bij elkander gevoegd, wegens de bekende zucht der Maleijers om opeenstapelingen van woorden te hebben, die eigenlijk hetzelfde beteekenen.

BLDZ. 179. فائک برومهن کرومه بند

Met het woord بند wordt hier niet de eigen moeder van den prins te *Kembaijat* bedoeld, maar de echtgenoot van den *mangkoeboemie*. Dezen naam aan eene vrouw van jaren te geven, behoort mede tot de beleefdheid en wellevendheid der Maleijers.

BLDZ. ۱۲۹ د فندهکن ککند کسوسر فاگر

د فندهکن wordt bij MARS DEN en ROORDA VAN EIJSSINGA niet gevonden, wel het daarvan afgeleide woord کسوسر: Het woord کسوسر beteekent *de kant, de zijde van iets*, b. v. in de حکایة اندر فترا bldz. 993 قلباگی تانم تلامن دالم استان تون فترې تن مدو رتن ایت دان ببراڤ d. i. «verscheiden Chinesehe bloempotten werden in reijen geplaatst aan de kant van de omheining.” Zoo ook in de حکایة

مپوسرکن برباگي ۲ ورن بعا ۲ ن دسيس استان 391 اسكندر
 تون فتري ايت هرمن مموهي سگنڻ مالگي هڻگڻ قد سوسر
 بليروغ بگنڻ سمايم «*hij plaatste bloemen van verschei-*
den kleuren langs de buitenzijde van het paleis der
vorstin, wier geuren het gansche paleis vervulden,
tot aan de kant van de gehoorzaal van den koning.”
 Woordelijk vertaald zou dus de regel in den text lui-
 den: «ik word verhuisd door den koning naar de zij-
 de der omheining” n.l. de koning laat mij naar de
 omheining van zijn paleis verhuizen. Men moet zich
 hier de استان of دالم van eenen inlandschen vorst voor-
 stellen, welke bestaat uit een muur of omheining, en
 waar binnen zich niet alleen het eigenlijke paleis, maar
 nog een menigte andere gebouwen en huizen bevin-
 den, bewoond door prinsen of ambtenaren aan het hof
 verbonden. Wanneer de prins dus zegt: دڻدهڪن ڪڪنڻ
 کسوسر ڦاگر bedoelt hij daarmee, dat de koning hem
 binnen de omheining van het paleis laat wonen, in een
 der talrijke gebouwen, die zich daar bevinden.

برڻدهله ڦترا ڪاستان سنڊيري

دشن اورغ يش سام ڪماري

سنڊيري behoort hier niet bij استان maar bij ڦترا, na-
 melijk سنڊيري برڻدهله ڪاستان دشن اورغ يش سام ڪماري
 «de prins verhuisde zelf naar het paleis, met de men-
 schen die hem herwaarts gevolgd waren.»

BLDZ. 180. ساغندله رسان تيداد ترفري

De codices A en B hebben سسان waarschijnlijk eene verkeerde spelling voor سوسهن .

تيدادانه سياف لاگ د سراي

د سراي kan het algemeen gebruikelijk Maleische woord سراي of سرباكن *bijeenroepen* beteekenen, en dan is de zin: «er is niemand meer dien ik roepen kan»: maar het kan ook zijn hetzelfde als het Jav. Sira

of Sira hetgeen *verzoeken, hulp vragen* te kennen geeft. Op bldz. 13 (19) hebben wij het in dezen laatsten zin eveneens aangetroffen دايج وي فركت کامي سراي en op andere plaatsen meer.

دايج هارس لاگ د فرچاي

De codex A heeft تارس in plaats van هارس: de laatste lezing is een ironisch gezegde, gelijk ik het ook vertaald heb: de lezing van codex A beteekent: «men moet die *daijangs* niet vertrouwen.»

BLDZ. 126 (181) توجه كال نوبت د قال

Met deze ingewikkelde woorden bedoelt de vorstin: «ofschoon de koning met haar is gehuwd, heeft hij toch vroeger reeds bij mij het hoogste genot gesmaakt.» Het slaan der koninklijke trom, is een bewijs dat de koning verblijd en verheugd is.

BLDZ. ۱۲۷ (182) سفرت کال داتغ مپیغت

De codex A heeft بیس voor کال .

BLDZ. ۱۲۸ (183) جک سده منجامه لسغ دان الو

Met dit الو bedoelt de dichter, dat indien de vorst haar hare bedienden niet terug wil zenden, zij zelve voor zich de rijst zou moeten stampen: en deze schande zou op het hoofd van den koning terug komen.

BLDZ. 184. تمباهن تونک مپینتقن اقق

Al de codices hebben اقق maar het zal waarschijnlijk moeten wezen اقق, hetwelk *dreigen*, *bedreigen* beteekent, bijna hetzelfde als اچو . Zoo komt het woord اقق onder anderen voor in de کتاب بداية بهو تله ترسبت ددالم القرء دان قد bldz. 983 الهدایة حدین نبی دوس یغ امت بسر جک سورغ مپینتق دان مشاگق ایب یغان کارن کدوان ایت سفرت توهن کتیک اورغ مسی دشن bldz. 553 کتاب اداب التعلیم en in de : کائنق ۲ ادان اوسه گرون مشاچراکن مریدان دان براه اچو دان سنتک دشن اقق سفای مریکیت تاکت دشن راجن مشیغت بچاننن تیاد هندق حال مفارقه

مفارقة Arab. *scheiding*. Woordelijk: «ik wil niet de omstandigheden der scheiding.»

BLDZ. ۱۲۹ (185) لکون مانس تیاداله برتولق

heeft hier betrekking op de vriendelijkheid

te pas: misschien zal het *ساعت* moeten wezen; maar de codices hebben het woord, dat ik in den text gevolgd ben.

BLDZ. ۱۳۴ مَمْنَد اداكَة حاجت دان نِيَّة
De codex C heeft مَمْنَد اداكو برنِيَّة.

BLDZ. 193. خطن واضح حروفن بفراد
Het woord *خطن* is zamengesteld uit het Maleische aanhechtsel *ن* en het Arab. *خط* dat een *lijn*, *streep*, *geschrift* beteekent, van den wortel *خَطَّ* *lijnen trekken*. — *واضح* is het Arab. *واضح* *duidelijk*, *klaarblijkelijk*. — *حروفن* is een Maleische vorm van *حرف* *de letters van het alphabet*.

دودق مپورة تشه بریدک

تشه beteekent hier weder *terwijl*, *gedurende*: vergelijk bldz. 290 dezer aantekeningen. *بریدک* van *بیک* is in dezen zin moeilijk te verklaren. De Heer ROORDA VAN EIJSINGA heeft in het woordenboekje achter zijne «Beknopte Maleische spraakkunst»: *beika beika*, *onkiesche woorden* op, hetwelk hier natuurlijk niet te pas kan komen. *بیک* Jav. Ng. *ḡḡḡḡḡḡ*

zegt men b. v. van een kind, dat *drammig*, *eigenzinnig* is, en nu eens dit dan weder dat wil. Ook deze beteekenis komt hier niet te pas. Waarschijnlijk

is het dus een schrijffout voor ريك van بريك zie bldz. 263 dezer aantekeningen.

الحمد لله حق حمده
 فلا يكفون الحلوان غياته
 والمتولي رفته
 علي من لاني بعدة

De eerste dezer vier regels is zeer eenvoudig en kan niet anders worden vertaald, dan zoo als ik gedaan heb. De tweede regel, die moeilijker is, zou men ook kunnen verklaren: «geen dwaling van hem ontzegt iemand gunstbewijzen», dat is: wanneer hij deze iemand ontzegt geschiedt het niet uit dwaling. Doch dit is te gedwongen حلوان kan zijn een gebroken meervoud van حلو zoetheid, liefelijkheid. Het is echter ook een enkelvoud op zich zelf, en beteekent dan 1° het loon aan een wigchelaar betaald: 2° huwelijksgift, bruidschat, ook de bepaalde gift, die, volgens bestaande gewoonte, aan een vorst of magtige geschonken wordt, en kan dus in den zin van hulde hier zeer wel opgevat worden, voornamelijk als men hier denkt aan de beantwoording der van het Opperwezen ontvangen weldaden, die in de Hem toegebragte hulde ligt opgesloten. Het is toch eene gewone spreekwijze: لا حلوؤنك حلوؤنك voorzeker zal ik u vergelding geven, waarbij moeilijk aan eene andere dan

aangename vergelding kan gedacht worden, wijl de wortel ^{ح ل ا} *حلا* beteekent *zoet, liefelijk zijn*. — ^{ك د و ن} *كدون* is de 3de persoon, meervoud, onvolmaakt verleden tijd van den bedrijvenden vorm van het werkwoord ^{ح د} *حد* *beperken, een grens aan iets stellen*, van daar ook *verhinderen*; het kan ook zijn ^{ك د و ن} *كدون* 3 pers. meervoud imperf. van den bedrijvenden vorm van ^{ح د ا} *حدا* *uit den weg ruimen*: dit maakt echter, wat den zin betreft, geen groot onderscheid. De vertaling «wien geene dwaling de hem toebehoorende hulde ontrooft in eeuwigheid»: d. i. wiens dwalingen hem die hulde niet onwaardig maken, is grammaticaal juist, en stemt goed overeen met den voorgaanden regel, waarom ik aan haar dan ook de voorkeur heb gegeven. Eene andere verklaring van dezen moeilijken regel zou ook kunnen wezen, indien men, in plaats van ^{الحموان} *الحموان* wilde lezen ^{المملوان} *المملوان*, hetwelk zou wezen de 3de persoon praes. van den radix ^{م ل ا} *ملا* *vervullen, volmaken*, en dan zou de vertaling luiden: «die (n. l. de lof) zonder perken (alles) zonder einde vervult». — ^{المتمولي} *المتمولي* (gepunctueerd ^{ص و ل ي} *المتمولي*) is eigenlijk *een overste, iemand die ergens over gesteld is*, en ^{ر ف د ه} *رفده* (gepunctueerd ^{ر ف د ه} *رفده*) *gunst, gunstbewijs, dus de hoogste, de voornaamste zijner gunstbewijzen*. — ^{ع ل ي} *علي* beteekent *over*: ^{ع ن} *من* *de gee-*

ne: لا *niet*: بعده *na wien*, dus لا نبي بعده woordelijk: «over den gene, na wien geen profeet.»

انيدله نبذه ييغ امت پات

نبذه of eigenlijk نبذ Arab. is *de pols der hand*, ook: *iets dat men met de hand vervaardigt*. Van daar gebruiken de Maleijers het voor *een' brief*, in den zin, waarin het in den text voorkomt.

BLDZ. ۱۳۹ ييغ د قلمهراكن الله خالق الاشياء

اشياء Arab: het pluralis van شي *een ding, een zaak*; dus: خالق الاشياء *de schepper der dingen*.

امين يا رب العالمين

ككاسه توهن ارحم الراحمين

رب Arab. *de Heer*. العالمين Arab. plural. gen. van *de wereld*, of *wat in de wereld is, schepselen*, dus ook *menschen, geesten*. ارحم Arab. *zeer genadig*: الراحمين het plur. van ارحم: dus ارحم الراحمين *de genadigste der genadigen*.

BLDZ. 194. منغرله مود برچريت

De codex B heeft راج مود برچريت .

كباوه قوس قودوك سري

Het woord قوس vind ik op deze wijze dikwijls gebruikt: zoo onder anderen in de تاج السلاطين bldz. 297 مك سمبه مندرمي يونان يا شاه عالم امئون تونكو بريب امئون كباوه قوس چرثو ييغ مها مليا . Waarschijnlijk is dit het

Arabische woord كوث , dat *schoen* of *sandaal* beteekent: 't zou echter ook eene verbastering kunnen zijn van het Persische woord قفس dat hetzelfde te kennen geeft.

سورة سده دكارشكن دالغ

De eerste en eigenlijke beteekenis van دالغ kan hier natuurlijk niet te pas komen. Het wordt hier in eenen overdrachtigen zin gebezigd, om er den schrijver van den brief, namelijk den *ferdana mantri*, mede uittedrukken.

ستله وتس ككند نگرې (195) ۱۳۶ BLDZ.

De zin is hier door uitlatingen zoodanig verwrongen, dat het bijna onzin is. Met ككند wordt waarschijnlijk de koning van *Indrapoera* bedoeld, zoodat er eigenlijk zou moeten gelezen worden: ستله اوتس (د سوره) ككند (ك) نگرې, maar dewijl dan het vers te lang zou wezen, heeft de dichter zich waarschijnlijk deze uitlatingen veroorloofd.

كارن اي بايدك بودي بچار

سبارغ قرننه اي كلشكار

كلشكار, zamengesteld uit het praefixum ك en Jav. اشكار, dat *moeijelijk te verrigten* beteekent. Dus

eigenlijk: «want hij gaf goeden en wijzen raad, in allerlei moeilijke bevelen” of zaken des konings.

BLDZ. 196. ايداله ممرنتهكن دي دالم استان

دي is hier niet het pron. دي maar het praefixum د. De beide codices hebben دي دالم, en daarom, heb ik, getrouw aan mijn eens aangenomen beginsel, van geene verandering in de spelling te brengen, dit even zoo behouden.

BLDZ. 137 جائن سوات عرض ملنتغ

عرض Arab. beteekent *vrolijk*, *opgeruimd*, en kan hier dus moeilijk te pas komen. Waarschijnlijk hadden de afschrijvers moeten schrijven: عرض Arab. 't welk beteekent *gebeuren*, *zich voordoen*, *overkomen*, dus bijna 'tzelfde als het Maleische woord ملنتغ.

BLDZ. 197. سمئيله اي كسيسي نكري

De codex C heeft كاسي in plaats van كسيسي.

قرئيله سمبت اوسغ كماري

De codex B heeft اوسغ in plaats van اوسغ.

BLDZ. 138 (198) اكن انق همب قترا سلي

Het woord سلي is waarschijnlijk eene verkeerde spelling van هلي سات *één*: want ofschoon men هلي nimmer bij menschen gebruikt, behoort het onder de dichterlijke vrijheden, dat de schrijver dit hier gedaan heeft.

BLDZ. 199. کدو دیس ددالم میلاک

میلاک eene verkeerde spelling van het Arabische woord ملک een koningrijk, een gebied, een rijk.

BLDZ. ۱۳۹ (200) گنج فغارہ ٹول اکن دٹلون

De گنج فغارہ is een soort van *gong*, die geluid wordt, om het volk te verzamelen of bij feestelijke gelegenheden. Van sommigen wordt verhaald, dat zij van zelve geluid geven, om, wanneer er gevaar is, daarvan kennis te geven, of, zoo als in de volgende plaats uit de سری رام bldz. 376 van mijn M.S., om tegen verkeerde handelingen te waarschuwen. Immers daar lezen wij:

اقبیل مہاراج روان ماسق کدالم سغمر قوموجان مک ببراٹ دوق
دان کمپین دباکرن دان گنت فغارہ ایٹقون بروون برتالو ۲ سؤلہ ۲

«Toen de koning RAWANA kwam in den offer-tempel, ontbrandde hij reukwerk en benzoin, en de bel *pengaroh* weergalmde herhaaldelijk, als om den koning te waarschuwen op die wijze niet te offeren”. Hier is فغارہ geen گنج maar een *bel* of *klok* گنت. Men zou dus فغارہ گنج kunnen vertalen door *wigchelbel* en گنت فغارہ *wigchel-klok*.— Soms wordt het ook gespeld فغار, gelijk ik het onder anderen aantref in de حکایت اسکندر bldz. 489: حتی تیتہ راج اسکندر فغار اف گراٹن نوبت ایت نگرہی این تباد داقت دایکن اولہکو. Misschien is aan deze laatste spelling wel de voorkeur te geven, omdat zij over-

eenkomt met het Javaansche woord ᮊᮧᮒᮧᮒᮧᮒ , 't welk *alarm-teeken* beteekent.

بوتالو ۲ کونن بیین

بوتالو ۲ beteekent *herhaaldelijk* namelijk van het geluid van dergelijke instrumenten, als de گُغ or گُندغ enz. In de zoo even aangehaalde plaats uit de سري رام komt het woord onder anderen ook voor.

BLDZ. ۱۴۰ (202) مخرجان تيقه سري بتار

Somtijds in Maleische geschriften, maar dikwijls in Javaansche, vindt men de uitdrukking سري بتار gebezigd, om er vorsten en koningen mede aantedeut. Ook in dit gedicht nog op sommige plaatsen.

ملغنه داتس قُت رتن

De beide codices hebben قُت رتن: ik zou echter liever lezen قُتران; hoewel قُت رتن toch eenen goeden zin oplevert, indien men قُتران er onder verstaat, n. l. *een geschilderde troon met juweelen.*

دايغ ۲ داتغ مندر

De codex B heeft دغن in plaats van داتغ.

BLDZ. ۱۴۱ چک بیت سؤرغ دچت

De codex C heeft چک بیت سؤرغ جوگ یغ دچت

BLDZ. 203. ترکمبغله فایغ اما بعد

اما Arab. beteekent hetzelfde als het Maleische woord

ادئون en بعد *na* (zie bldz. 383) dus اما بعد *voorts, daarna*. «Voorts werd de pajong vervolgens geopend».

BLDZ. ۱۴۲ (205) برتمبغ راگ دشن سقم

راگ, is hier niet het Maleische woord راگ, *een mand, korf*, maar het Kawi-woord *man*, dat *het ligchaam* beteekent: سقم, dat wij op bldz. 359 verklaard hebben, heeft onder zijne beteekenissen ook die van *ziel*, zoodat dus deze regel woordelijk te kennen geeft: «het ligchaam en de ziel "zijngewogen"», dat is: ze hebben dezelfde waarde. De vereeniging der beide vorstelijke echtgenooten wordt genaamd «ligchaam en ziel», om daarmede de hartelijkheid en innigheid dier vereeniging aanteduiden.

دودق برتمبالن برندیغ سام

Woordelijk «zij zitten op een' vasten afstand, aan elkander gelijk». Zie over برتمبالن bldz. 326 en 327 dezer aantekeningen.

BLDZ. ۱۴۳ مشمبلاکن گاجه ایرهند تون

Voor het drijven van eenen olifant is in het Maleisch eigenlijk een eigenaardig afzonderlijk woord, namelijk اشکس of اگس; zoo b. v. in de حکایت چیکل bldz. 359 ستغه برجالن دان ستغه برکندران کود دان رات 359 ثلباگي دشن ثکاینن دان سنجتان مک سري بتار نایک کائس بیرمان سگر داشکس اوله گمبلان لال برجالنله سفرت گونخ ران.

BLDZ. 206. قد سکلین اورغ دقربوت منج

قربوت منج is hier hetzelfde als de active vorm قربوت منج op bldz. 20 (29): zie bldz. 275 der aantekeningen: «de koning maakte al het volk eigenzinnig», door namelijk dien dag hen alles te laten doen, wat zij wilden, of vrij af te geven.

BLDZ. 144 سکلین نایک کاستان

De سکلین نایک is bij de Maleijers hetzelfde als de سکلین نایک or سکلین نایک bij de Javanen: in't Kawisch heeft men ook سکلین نایک. Deze koninklijke zetel, waar de vorst zich aan zijn volk vertoont, is buiten het eigenlijke paleis. Daarom wordt hier gezegd سکلین نایک کاستان.

BLDZ. 207. بسر بنده منگشخ دوس

سرخ منگشخ دوس beteekent een schuld op zich te nemen, voor eene schuld instaan. Maar dit kan hier onmogelijk bedoeld worden, omdat er van سرخ gesproken wordt, en het juist de moeder was, die, haren echtgenoot van het te vondeling leggen van haar kind terug wilde houden. De bedoeling zal dus wel wezen zoo als ik die in mijne vertaling heb uitgedrukt. Wil men woordelijk vertalen zoo als er staat, dan schrijve men: «uwe moeder heeft eene groote schuld op zich genomen, door u in een *dessa* te vondeling te leggen».

ئۇد ئولو نوس انتار

نوس is het Kawi-woord *eiland*: zoo dat dus نوس en ئولو hetzelfde beteekenen: maar hier is het de naam van het eiland *Noesa Antara*, even als *Noesa Kembang*, *Noesa Laut* enz. Waar het hier bedoelde eiland echter ligt kan ik niet bepalen, dewijl er mij geen van dien naam bekend is.

BLDZ. ۱۴۶ (209) ئوراب ئنجاب سرت

ئنجاب is een langwerpig inlandsch vaartuig, zeer ligt en door talrijke roeiriemen zeer snel, hetwelk bij de zeeroovers onder anderen veel in gebruik is.

BLDZ. 210. سوک برچپاي برسري نوراني

نوراني Arab. *helder, licht, klaar*.

BLDZ. ۱۴۷ (211) مليهت دايش مموشت موتي

موتي is *koraal*, 't zelfde als مازي, en wel te onderscheiden van متي of متيا of متيار, alle woorden, die *paarl, paarlemoer* te kennen geven.

براشكت نايك سري بتار

De codex C heeft بايك in plaats van نايك.

BLDZ. 212. ماسقله بگند ئتري سكلين

Indien de codices hier niet hadden ئتري, zou ik gaarne ئترا lezen, want ئتري in de beteekenis van *vorstin* kan hier nimmer te pas komen, dewijl de

Maleische prinsessen niet, gelijk de Europesche, ter jagt gaan.

BLDZ. 148 سَيِّكِر هَرِيْمُو مَنْدَرَم سَوَار

MARSDEN en ROORDA VAN EIJSINGA verklaren *مندرم* door: «*zich nederleggen, gelijk sommige lastdieren*». LEIJDEKKER voegt er bij: «*het liggen van eenen leeuw, tijger en alle verscheurende dieren*». Uit de wijze waarop *مندرم* hier voorkomt, ziet men al aanstonds, dat het hier die beteekenis niet kan hebben, want de bijvoeging van het woord *سوار* maakt het onmogelijk. Het moet hier «*het geluid, dat een tijger voortbrengt*», beteekenen: en dit is niet de eenige plaats, waar het aldus voorkomt; zoo b v. in de کتاب هاري نين دلفسکن نارک جهنم اوله bldz. 479 جودالکرم ملايکت زبانيه نمان مک مندرم له سوران سفرت برکتی ۲ سيغا سوار. Hier kan *مندرم له* gevoegd bij *سوار* ook niets anders beteekenen, dan het geluid van de hel, dat gelijk was aan dat van tallooze leeuwen. Van daar mijne vertaling van *مندرم* door *brullen*. Misschien is het *درم* en *مندرم* van MARSDEN enz. hetzelfde als het Javaansche Ngoko woord *ᮊᮧᮒᮧᮒ* dat het *liggen* beteekent van viervoetige dieren.

BLDZ. 213. برفيکوله قترا برتمبالن

Gelijk wij op bldz. 326 hebben uiteengezet, be-

teekent *بَرْتَمْبَالِي* *gedurig, onophoudelijk*, n. l. met korte tusschenpoozen, en dus hier *بَرْتَمْبَالِي* *فترا* *بَرْتَمْبَالِي* *de prins dacht onophoudelijk* of, zooals ik vertaald heb: «verzonk in gedachten».

تاسن کسقتین مها راج نیلا

Met dezen *مها راج نیلا* wordt geen bepaald persoon bedoeld, maar een koning van vroeger tijd, wiens verlaten en betooverd paleis hier door den prins wordt aangetroffen.

امبلله قاتک دالم فنداهن

Indien de beide codices niet *فنداهن* hadden, zou ik liever lezen *قربندهران* *een schatkamer*. *فنداهن* is *allerlei werpgeweer, werpspies* enz. hetwelk natuurlijk in dezen niet kan te pas komen, evenmin als eenige regels verder: *سقای کبوک فنداهن ایت*. Het eenige wat ik er dus op weet is, dat met *فنداهن* eigenlijk *قربندهران* wordt bedoeld: maar deze verwisseling heeft misschien plaats gehad, omdat het kortere woord beter met het metrum strookte, en het vers welluidender maakte dan het langere.

سگراله راج فترا ماسق کسیت

De codex B heeft *سگراله فترا ماسق کسیت*.

سغرت اورغ ایگو ایگون (214) ۱۴۱ BLDZ.

Vergelijk over *ایگو ایگون* bldz. 330 dezer aantekeningen.

توزک منیاک سبله کیری

De codex B heeft منیاک in plaats van منثق :

BLDZ. 215. دایکن عفریت راج قری

عفریت komt hier voor als een eigennaam, maar is eigenlijk een Arabisch woord, dat beteekent: *een reus, een demon, een spook of vreesselijke verschijning: ook een gevaarlijk wreed mensch.*

BLDZ. 190 تیکمله ککند دثن سمقان

سمقان is een soort van *kris*: zie MARSDEN in voce: en RAFFLES *History of Java* Vol. I. bldz. 296, en de afbeelding op de 2de plaat der Javaansche krisen n°. 27.

BLDZ. 216. بوه بمبم در قناني

De بمبم is een soort van *manga*, namelijk de *Mangifeira Taïpa* Roxb. De codex C heeft بوکو بمبن .

ککند قندغ ددالم سمجان

سمجان beteekent een *vergaderzaal*, een plaats waar men bijeenkomt, zoo wel voor vreugde, als voor meer ernstige beraadslagingen; dus ook *een feestzaal*. Zoo vind ik het in de منجلم منجدیکن bldz. 402 حکایت چیکل درین سوغ لاک ۲ یغ امت ایلق فارسن دان گانه فرکاس تیداد بندغن ددالم تانه کریغن سدکال دودق ددالم سمجان رقان سفرت سغ فرت تورن در قرتغان گونخ اندر کیل گوه منتراگ

BLDZ. 217. بونہلہ ککند اغنور کو مات
 اغنور of اغنر beteekent *het is beter dat*. Ook in
 het dagelijksche leven wordt het dikwijls gebruikt;
 zoo zegt men: اغنور کو دیم «'tis beter dat ik maar
 zwijg»; اغنر کو قولغ «'tis beter dat ik maar naar huis
 ga». Ook in geschriften treft men het in dien zelf-
 den zin meermalen aan. Zoo onder anderen in de
 حتي مشهورق سرت فغسن دیوی bldz. 391 حکایت چیکل
 چندراکران کارن دتغکلکن اوله سومین سمبل برکامت در قد
 هیدف سلاک این اغنور اکو مات.

BLDZ. 191 ممتکله بوه ملماتاری

Na vele vergeefsche pogingen, is het mij niet mo-
 gen gelukken deze vrucht te vinden. Hier te *Batavia*
 is zij niet bekend, en ook te *Malacca*, op *Sumatra*,
Borneo enz. wordt zij, volgens inboorlingen, die ik
 geraadpleegd heb, niet gevonden.

بورق اغنغ تربغ کبات

De codex C heeft برابر in plaats van تربغ, zoo wel
 hier als in de herhaling van den regel in de volgen-
 de panton.

BLDZ. 218. سلاقتن سهاج قاتک بریکن

ایتقون جاعن تونک ایبکن

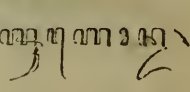
سلاقت is het *buitenste omkleedsel, de schil*. 't Is
 hier eene figuurlijke manier van spreken, om de ge-

ringheid der spijzen aanteduiden.— عاييكن een Maleische vorm van het Arabische woord عيب *gering, onwaardig, ongeacht*, zoodat het daarvan gemaleïiseerde werkwoord عاييكن of عيبكن *gering maken, gering achten* enz. te kennen geeft.

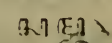
BLDZ. ۱۹۲ (219) دهيپورکن دشن راگم تيرون

Woordelijk vertaald zou deze regel luiden: «Hij troostte zich door het volgen van wijzen»: d. i. door verschillende wijzen van liederen, die hij kende, natezingen. Ieder die het eentoonig gezang of liever geschreeuw van eenen Maleijer of Javaan, die niet kan slapen, in de stilte van den nacht, gehoord heeft, zal zich het beeld van den verliefden prins levendig voor den geest kunnen plaatsen.

BLDZ. ۱۹۳ (221) بوغ سگند ددالم قوان

Met de بوغ سگند is het 'tzelfde geval als met de مسماري : ik heb de bloem niet kunnen 't huis brengen. Mischien is سگند echter het Kawi woord dat *voortreffelijke geur* beteekent.

سيگشن تورن باگي سشمب

سشمب komt in de Javaansche Waijang dikwijls voor. سغ (سگ) is een praefixum, dat een' vorstelijken titel of rang te kennen geeft.-- سشمب Jav.

is een zoon van WISCHNOE in de Avatara van KRISCHNA .

BLDZ. 194 میندڭ ای قدڭ برکمل

De codex B heeft قراڭ in plaats van قدڭ .

قانه قمبرین بتار کال

Jav. ᮊᮥᮔᮧᮒᮧᮒᮧᮒᮧᮒᮧᮒᮧᮒ is eene godheid van eene reusachtige gestalte. Hij komt onder anderen voor in de vertaling der Javaansche Mythologie van den heer WINTER in het *Tijdschr. voor Neerl. Indië* 5^{le} Jaargang 1ste deel bldz. 26, 30.

هیبتن سفرت بوت دناو

Kaw. ᮊᮧᮒᮧᮒᮧᮒᮧᮒᮧᮒ beteekent hetzelfde als بوت دناو

waarover bldz. 323 dezer aantekeningen.

BLDZ. 199 (224) ایلقن سفرت بوڭ کلاین

Ook de بوڭ کلاین is mij onbekend.

BLDZ. 197 (22) دمان اد انقک گستی

Kaw. ᮊᮧᮒᮧᮒᮧᮒᮧᮒᮧᮒ 't zelfde als Heer, meester enz.

BLDZ 198 (128) بدراف ماسقن ایکن د جورڭ

چورڭ of چورڭ is een kloof of spleet in het gebergte : ook een kreek. ایکن د جورڭ kan dus wezen: visch uit kreen. Maar ik zou, ofschoon de beide codices hebben د جورڭ liever willen lezen د جورڭ van het grond-

woord *ببراف ماسقن* ook wel *چرغ koken*, en dus « veel kooksels en gekookte visch. »

برسورة سندغ ناگ سقم

Deze regel komt bijna geheel overeen met dien van bldz. ۶۸ *برساوت سندغ ناگ سقم*, behalve dat daar *برساوت* en hier *برسورة* geschreven wordt. Ondertusschen is aan deze laatste lezing een zeer goede zin té hechten, gelijk uit mijne vertaling blijkt, door namelijk *برسورة* als een participium te beschouwen, dat bij *سندغ* behoort; terwijl, in de eerste lezing, *برساوت* een participium is, dat bij den persoon behoort die gekleed is, en er vervolgens *دغن* onder verstaan moet worden, namelijk *برساوت (دغن) سندغ*. Ofschoon dus codex B heeft *برساوت* heb ik toch aan de lezing van codex C de voorkeur gegeven.

برتوتف سغئل دکارغ فائون

Mijne vertaling ligt in de beteekenis en de constructie der woorden: maar 'tis ook mogelijk, dat de dichter met *دکارغ فائون* een kapsel (*سغئل*) bedoeld, dat aldus genoemd wordt. Vergelijk bldz. 278 dezer aantekeningen.

BLDZ 199 (229) *سري نتان منيكم دهنچوري*

Over *سري نات* Jav. Kr. en Kaw. (၁၅၅၅၅၅) verge-

lijk bldz. 355. — *دهنچوري* is niet het gewone Maleische

woord *هناجر* smelten, maar het Jav. *ᬫᬳᬵᬭᬩᬶ* lijmen.

De woordelijke vertaling van dezen regel luidt dus: «in de gekrulde haartjes van haar voorhoofd waren edelgesteenten gelijkmd.»

برڤڤوتڤن دشن كمبڤخ توري

De *توري* is de *Aeschynomene Arborea* Spreng. of, wat hetzelfde is, de *Aeschynomene Indica* Linn. De inboorlingen gebruiken niet alleen de bloemen tot versiering, maar eten de bloemen en bladeren ook als groente. Men heeft er twee soorten van de *توري* *ميرة* de roode toerie, *توري* *ڤوتڤه* de witte toerie.

دڤسڤڤ ڤڤڤاڤڤن دلذڪ ڤڤڤري

ڤڤڤاڤڤن Jav. *ᬫᬳᬵᬭᬩᬶ* is een *pronkbed*, hetwelk in 't midden der woning staat; het dient alleen tot sieraad, en niet om daarop te slapen. Eigenlijk is het 't versiersel van zulk een bed, dat men *ڤڤڤاڤڤن* noemt. Het in 't Maleisch meer algemeen gebruikelijke woord is *ڤڤوادي* *دڤسڤڤ* is een lijdende vorm van *ڤڤسڤڤ* *bloed*, dus *gebloemd*. Mijne vertaling had moeten zijn: «het bruidsbed werd gebloemd (met bloemen versierd,) en de vorstin daarop nedergelegd.»

بركايڤن سڤڤكيت جونغ سارة

سارة is weder een naam dier veelvuldige soorten van patronen, waarvan wij op bldz. 253 gesproken hebben.

سفرت فکاین شهید شاه فري

is een in de Qatra andr voorkomende beroemde held: van zijne geboorte leest men daar, op bldz. 98 van mijn M. S., het volgende andr Qatra حتی د هونسن چانچين کسقتين دان دچتان ايت مک کلورله در قد چانچين ايت توجه راج جن لغکف رعية بال تفتران سدي دشن انه سنجتان قد تيف ۲ سورغ راج توجه لقس لشکر دشن کلغکافن سفرتين مک سورغ راج تربرسر در توجه راج ۲ جن ايت یخ برگلر نام شهید شاه فري برگندران کود سمبراني دان . Zijne daden zijn even bovennatuurlijk en zijn moed onverwinbaar als dit verhaal zijner geboorte wondervol is.

برتاجق گباهن کمبغ ملغسي

van گوبه zie bldz. 251 dezer aantekeningen.

BLDZ. ۱۶۰ داواغن اورغ انق هلباغ

is eigenlijk *herhalen*, *heen en weergaan*: maar van daar *de wacht houden* in eenen overdragtigen zin, omdat men daarbij gedurig heen en weer gaat.

ناسي ادف ۲ داغککن

ادف ۲ beteekent volgens LEIJDEKKER *lekker*, *lekkernij*. ناسي ادف ۲ *een schotel met rijst, daar allerlei lekkernij in is*. Deze verklaring is echter niet juist. De ناسي ادف ۲ is die rijst, welke voor den bruid en de bruidegom geplaatst wordt, terwijl zij op de فچاشن or فوادى zitten: van daar wordt zij genoemd ناسي ادف ۲ dat is: *rijst voor* (iemand geplaatst). De

kleur dier rijst is geel, terwijl een geroosterde kip er als toespijs bij wordt gevoegd. Zij wordt op ronde borden gedaan, bij het geringe volk van hout, maar met franjes van bloemen versierd, en bij vorsten van zilver of goud. Die borden worden op elkander gestapeld, en vormen, daar het onderste het grootste is en de volgende al kleiner en kleiner worden, een soort van pijramide, die in een bloem van goudpapier eindigt, *باغتن* genaamd (zie MARSDEN in voce). Deze gewoonte is alleen bij de Maleijers bekend: de Javanen hebben daaromtrent eenigzins andere gebruiken: zie WINTER in zijne boven aangehaalde *Instellingen*, *gewoonten enz. te Soerakarta*.

باغتنه بگند مود بستاري

Indien de beide codices niet hadden *باغتنه* zou ik wel gaarne willen lezen *باغتنه*. Ondertusschen kan men *باغتنه* behouden, maar dan moet er altoos toch *باغن* onder verstaan worden. «De prins haastte zich (met optestaan).»

BLDZ. ۱۶۱ دهياسي اوله انق فردان

De codex C heeft *ستي* in plaats van *اوله*, 't welk op hetzelfde nederkomt.

مول ايت اورغ برسوك ۲

سكئين منقري حاضر بلاك

Mijne vertaling is gevolgd naar de lezing van co-

dex B waar ik vind بئذ in plaats van اورغ : ondertus-
schen is dit natuurlijk eene vergissing, en had ik, de
aangenomen lezing van codex C volgende, moeten ver-
talen: «Op dat oogenblik verblijde men zich, en wa-
ren al de *mantris* tegenwoordig”. De volgende regel:
«Eerst pas was *hij* ingeslapen”, wordt dan: «Eerst
pas was de koning ingeslapen.”

BLDZ. ۱۶۲ مساله همب كغداله تون

مساله kan hier niet anders dan eene verkeerde spel-
ling wezen van مساله, waarvoor wij vroeger gespro-
ken hebben.

سدار تباد غلط دچت

سدار is eene verkeerde spelling van سدر: maar ik
zou liever willen lezen سدره, in welk geval de vertaling
zou moeten zijn: «niet in 't geringste denk ik ver-
keerd over haar.” – Arab. غلط een *dwaling*, eene *ver-
keerdheid*.

لقسان قنداو دشن كراو

روسق بناس سماه كدو

Deze vergelijking is ontleend uit de geschiedenis
der *Pandhawas* (قنداو) en *Koerawas* (كراو), allen tel-
gen uit het huis van *Barat*. De vreesselijke krijg,
die zij onder elkander voerden, en die in de *Brata
Joeda* is beschreven, (zie bldz. 349 dezer aanteeke-
ningen) was oorzaak, dat, hoewel de *Pandhawas*

overwonnen, echter deze oorlog eene verschrikkelijke slachting aan beide zijden te weeg bragt. De bedoeling dezer comparatie is dus: indien wij in vijandschap leven, gelijk de *Pendhawas* en *Koerawas*, dan zullen wij beide te gronde gaan.

کاسه نن تیداد براور اور

کاسه اور of براور اور beteekent eigenlijk *nadoen*, *nabootsen*: van daar ook *spotten*, *niet meenen*. Dus hier کاسه اور «uwe liefde was niet ongemeend.»

سومین جوهن استوبین ستي

جوهن beteekent *een held*; het is een echt Maleisch woord, dat meermalen voorkomt, en ook als eigenaam van vorsten enz. gebruikt wordt. Zie de Inleiding. — ستي heb ik vertaald door *getrouw*, want ofschoon dit eigenlijk ستيا is, heb ik echter vermeend, dat de dichter, daartoe door het rijm gedrongen, wel vrijheid zal gevonden hebben, om ستي in glaats van ستيا te plaatsen, en toch dit laatste woord te bedoelen.

ادفون سکل یغ مځنتاري

د کړنيائي فرسالن اکن منقري

تمباهن ققري راج بستاري

اکن لقسمان منقري بايق د بري

De vertaling dezer vier regels is beter aldus: «Een nieuw kleed werd aan al de *mantris* geschonken, die

gevolgd waren, en de prins gaf bovendien aan den *Laksimana Mantri* vele geschenken." De constructie der twee eerste regels is zeer ingewikkeld, n.l.

ادفون فرسالن دكرنيايي اكن سئل منتري يث معنتاري

سجقن جعقل بايق تاءكن

سجقن is eene verkeerde Maleische spelling voor
سجع Arab. *vers, gedicht*.

ALPHABETISCHE LIJST

van de woorden, die in de voorgaande aantekeningen worden behandeld.

1

ادف *Adap*, n. 1. ناسي ادف ۲ *nasie adap-adap*, rijst voor een bruidegom en bruid; bldz. 399.

ادي *Adie*, voortreffelijk; bldz. 286.

ارجون *Ardjoena*, eigennaam; bldz. 365, 366.

ارحم *Arhham*, zeer genadig; bldz. 383.

استاكون *Astakoena*, achtkantig; de naam van een ring; bldz. 354, 355.

اشيا *Asjia*, dingen, zaken; bldz. 383.

اڠك *Angka*, tellen, nadenken, begrijpen; bldz. 304.

اڠكائن *Angkatan*, van اڠك *angkat*, een groote beweging, krijgstogt, luidrugtig feest; bldz. 351.

اڠكيا *Angkara*, verwonderingwekkend; bldz. 259.

اڠكس *Angkoes*, eenen olifant drijven; bldz. 388.

اڠگور *Anggoer* of اڠگور, het is beter dat; bldz. 394.

افعل *Af-aal*, daden, werken; bldz. 365, 366.

اكس *Akoes* zie اڠكس.

اڠق *Akakh* zie اڠق.

اڠق *Agakh*, dreigen, bedreigen; bldz. 378.

الراحمين *Alrahhimien*, der genadigen; bldz. 383.

العالمين *Alaalamien*, van de wereld, van de schepselen; bldz. 383.

المتوالي *Almoetawalie*, een overste; bldz. 383.

الملوان *Almalawaana*, ze vervullen; bldz. 382.

امبوٲ *Omboet* of *Oemboet*, de palmiet; bldz. 255.

امت *Amat*, opmerkzaam naar iets zien; bldz. 319.

امٲت *Oempat*, verbergen; bldz. 269.

اندل *Andel*, gelooven; bldz. 268.

اندلن *Andelan*, geloofwaardig; bldz. 268.

اور *Oera* of اور^٢ *Oera-oera*, nadoen, spotten, niet meenen; bldz. 402:

اورٲ^٢ *Oerap-oerapan*, strooisel; bldz. 298.

اورٲٲ *Oeriep*, leven; bldz. 252.

اولس *Oelas*, een lijkdoek, spreij; bldz. 332.

اولخ *Oelang*, de wacht houden; bldz. 399.

اوله *Olah*, slechtheid, kuren; bldz. 294.

امٲت *Oempat*, zie امٲت.

ايسي *Iesie*, de pit der kokos; bldz. 254.

ايكاتن *Ikatan*, de band van een ring; bldz. 276.

اية الكرسي *Ajath alkoersi*, het vers van den koran; bldz. 369.

ب

باتق *Batokh* of تمٲورغ *tempoerong*, het pitvlies der kokos; bldz. 255.

- بالت *Baloet*, gezwollen oogen; bldz. 335.
- بالغ *Balang*, flesh; bldz. 263.
- بتار اندر *Betara Indra*, eigenaam; bldz. 311.
- بتار برهم *Betara Brahma*, eigenaam; bldz. 312.
- بتار كال *Betara Kala*, eigenaam; bldz. 396.
- بحر *Bahhar*, de zee; bldz. 357, 358.
- بدال *Bedal*, ontworteld; bldz. 297.
- بربيت *Berbeit*, spreken: zie بيت bldz. 347.
- برتالو *Bertaloe-taloe*, herhaaldelijk; bldz. 387.
- برتمبالن *Bertembalan*: zie تمبل.
- برجهامي *Berdjambei*, zie جمبي.
- برساج *Bersadja* of برسهاج *Bersahudja*, eenvoudig; bldz. 275.
- برسمان *Bersama-an*, goede verstandhouding; bldz. 319.
- برسورة *Bersoerath*, gebloemd; bldz. 286.
- برسيرت *Bersierat*, met een rand van gebloemd goud; bldz. 285.
- بريد *Berieda*, vatbaar, scherpzinnig—de eerste; bldz. 358.
- بعده *Baadahoe*, na wien; bldz. 383.
- بغسيل *Boengsiel*, de vrucht der kokos, die zich pas gezet heeft; bldz. 254.
- بكم *Boekem*, stom; bldz. 360.
- بكهرا *Bekahra*, voor بركهرا zie قهرا.
- بلارق *Belarakh* of داپو, het loof der kokos; bldz. 255.

- بمبم *Bambam*, *Mangifeira Taïpa*; bldz. 393.
 بندرغ *Bandrang*, aan wederzijde staan; bldz. 313.
 بوت *Bota*, een reus; bldz. 323.
 بوغ *Boeang*, (ن. ل. ممدوغ درين) zich verdoen; bldz. 272.
 بوكو *Boekoe-boekoe*, de ringen van den stam der kokos; bldz. 255.
 بهاري *Behari*, epitheton van vorsten; bldz. 242, 243.
 بيت *Beit*, een vers, gedicht; بربيت spreken; bldz. 347.

ت

- تاتر *Tatar*, effen, dubbel, niet; bldz. 290, 291.
 تاتغ *Tatang*, in de hand dragen; bldz. 359, 360.
 تاجق *Tadjokh*, een insteeksel van bloemen op het hoofd; bldz. 262.
 تافق *Tapakh*, de bloemkelk der kokos; bldz. 254.
 تاپق *Tapokh*, in de handen klappen; bldz. 261.
 تاون *Tawan*, een gevangene, vertoeven; bldz. 370, 371.
 تبه *Tebah* en منبه *Menebah*, slaan; bldz. 245.
 تكهفة *Tohhfath*, uitmuntend; bldz. 371.
 ترتاون *Tertawan* zie تاون.
 ترجلي *Terdjelic* zie جل.
 ترث *Terpa* en منرث *Menerpa*, op iemand aanvallen; zich onstuimig ergens heen begeven; bldz. 340, 341.
 ترگلغسير *Terglingsier*, afwijken, afgaan, verschuiven; bldz. 332.

تریکم *Teriekam*, n. l. کاین تریکم een soort van grof linnen; bldz. 360.

تغه *Tengah*, terwijl, gedurende; bldz. 290, 380.

تکبر *Takabboer*, verhoovaardigen; bldz. 264.

تکت *Tekat*, door en door stikken; bldz. 342.

تگر *Tagar*, aanspreken; bldz. 264.

تلیف *Teliepa* zie لیف.

تمبل *Tambal* of برتمبل *bertambal*, aanhoudend met geregelde tusschenpozen; bldz. 326, 327, 392.

تمغاون *Timpawan* van تمغا, kloppen, slaan; bldz. 265.

تمغت *Tampat*, kunnen; bldz. 291.

تمقو *Timpoe*, knielen; bldz. 266.

تمقورغ *Tempoerong* zie بانق.

تمغه *Timpah*, aanvallen, tegen iets aanslaan — op iets slaan; bldz. 261.

تننغ *Tentang*, een nabuur; bldz. 314, 315.

تورس *Toeroes*, een stek; bldz. 338.

توری *Toerie*, *Aeschynomene Arborea*; bldz. 398.

توفه *Tophah* zie تکفة.

تیج *Teidja*, glans; bldz. 257.

تیلیک *Tielik* of تیلیق, zien, begunstigen, iemand niet genegen zijn; bldz. 296.

ج

جانی *Djatie*, waar, goed, zeker; bldz. 379.

جل *Djelie*, glorie; bldz. 315.

جلي *Djella*, voortreffelijk; bldz. 271.

جمال *Djoemala*, het bovenste van het hoofd; bldz. 284.

جمبي *Djambei*, pinang; bldz. 310.

جنة *Djenath*, het paradijs; bldz. 357, 358.

جورغ *Djoerang*, een kloof in 't gebergte; een kreek; bldz. 396.

جوگيت *Djoogiet*, een dans; blz. 350.

جويت *Djoeita*, eene vorstin; bldz. 255.

ج

چرب *Tjerobo*, gulzig, ruw, vuil, smerig; bldz. 362.

چشكرام *Tjangkrama*, zich vermaken; bldz. 338.

چشكيدر *Tjengkier*, de vrucht der kokos, wanneer zij zoo ver is, dat er water maar nog geen vleesch in is; bldz. 254.

چلاري *Tjelarie*, een patroon, om naar te borduren — een soort van zijdestof; bldz. 342.

ح

حد *Hhad*, beperken; bldz. 382.

حدا *Hhadaa*, uit den weg ruimen; bldz. 382.

حلا *Hhala*, zoet, liefelijk zijn; bldz. 382.

حلاوان *Hhaloeana*, loon van een wigchelaar, huwelijksgift, geschenk uit eerbied, hulde; bldz. 381.

حلاوان *Hhaloeana* van حلو, zoetheid; bldz. 381.

خ

خزند *Charenda*, doorkist; bldz. 263.

خط *Chath*, lijn, streep; bldz. 380.

خند *Chenda*, dolk, kris; bldz. 369.

خيالي *Chiali*, dronken, niet opletten; bldz. 308.

د

دادو *Dadoe*, ligt rood; bldz. 326.

داوگن *Dawegan*, de vrucht der kokos, geheel tot rijpheid gekomen; bldz. 254.

د دالم *Di dalam*, terwijl, gedurende; bldz. 362.

د راجه *Diradjah*, zie راجه .

د راقسي *Dirakhsi*, welriekende olie; bldz. 328.

دعلتکن *Diilatkan*, zie علت .

دناو *Denawa*, een spook; bldz. 396.

دور *Doera*, ver, afgelegen; bldz. 361.

دوکت *Doekat*, een dukaat; bldz. 262.

دوکه *Doekoh*, halsketen; bldz. 261.

ذ

ذره *Zerah*, een ziertje, stofje; bldz. 340.

ر

راجه *Radjah*, getreept, gekorven; bldz. 356.

راگ *Raga*, een mand, korf; ligchaam; bldz. 288.

ران *Rana*, koningin; bldz. 251, 255.

رب *Rabbi*, Heer; bldz. 383.

ربت *Rehoet*, rondtasten; bldz. 291.

فده *Riphdah*, zijn gunst, zijn gunstbewijs; bldz. 382.

رمل *Ramal*, strand—de kunst van voorzegen; bldz. 345.

رنجان *Rentjana*, afschrift, verhaal; bldz. 362, 363.

ريا *Ria*, trotsch. ijdel; bldz. 295, 296.

ريك *Reika*, 't zelfde als كارع; bldz. 263.

روج *Rodja*, bloemen vlechten; bldz. 251.

روماج *Roemadja* of رماج, een maagd; bldz. 274.

س

سا *Sa*, een voorzetsel enz. bldz. 273, 274.

ساري *Sarie*, een bloem; schoon; bldz. 343.

ساسق *Sasakh*, matwerk van bamboes; bldz. 310.

ساف *Sapa* of مپاڤ *menjapa*, aanspreken; bldz. 264.

ساقا *Sapoet*, bedekken, verbergen; bldz. 249.

سالن *Salin*, bevallen, ter wereld brengen; bldz. 250.

سدغ *Sedang*, middelmatig, juist van pas; bldz. 346.

سذره *Sezerah*, zamengesteld uit سات (سات) en ذره: zie aldaar.

سراڭ *Seraga*, n. l. بنقل سراڭ een vierkant leunkussen; bldz. 325.

سراي *Seraja*, bijeenroepen, verzoeken, hulp vragen; bldz. 377.

سرب *Serba*, allerlei, van alles; bldz. 331.

سرساري *Sersarie* n. l. كاين سرساري, de naam van een kleedje; bldz. 329.

سرف *Serpa* of سراف *Serapa*, gevoel, belangstelling; bldz. 299.

نات سري *Sri nata*, de gekrulde haartjes van het voorhoofd; bldz. 355.

سغ *Sang*, een titel; bldz. 395.

سغكو *Sangkoe*, een koperen pot; bldz. 313.

سغكو *Soengkoe*, knielen; bldz. 313.

سغكيت *Songkit*, zijde met gouddraad doorweefd; bldz. 342.

سغكم *Sanggam*, 't zelfde als سغكف; bldz. 260.

سغكهمسان *Singghasana*, koninklijke zetel; bldz. 389.

سغرب *Sepraba*, de naam van eene Bidadari; bldz. 287.

سغوي *Sepoei-poei*, een zacht windje; bldz. 248, 249.

سغم *Soekhma*, fijn, bedekt, ziel; bldz. 359, 388.

سگار *Segara*, de zee; bldz. 273.

سگار *Segar*, frisch, verkwikt; bldz. 309.

سلانفت *Selapoet*, buitenste omkleedsel; bldz. 294.

سلمفت *Selimpat*, een vijfhoek; bldz. 314.

سلودغ *Seloedang*, de schil, de schede der bloem van de kokos; bldz. 253.

سليديق *Seliediek*, rondzien uit nieuwsgierigheid; bldz. 268.

سليرا *Seliera* eigenlijk سرير, het ligchaam; bldz. 336.

سمانت *Semangat*, heil, gezond, schrik, ziel; bldz. 256, 257, 260.

سمب *Samba*, een eigennaam; bldz. 395, 396.

- سبق *Sambokh*, de bast der vrucht van de kokos; bldz. 254.
- سمقان *Sampana*, een soort van kris; bldz. 393.
- سمقر *Sampir*, een doek of iets dergelijks ergens overhangen; bldz. 313.
- سمپيرن *Sampieran*, een kapstok; bldz. 313.
- سمو *Semoe*, bedrog, veinzerij, het voorkomen van iets; bldz. 372, 373.
- سمي *Semie*, iets zetten om te groeijen; jonge bladeren krijgen; bldz. 311.
- سندغ *Sandang*, gordel; bldz. 373.
- سوسر *Soesor*, de kant, de zijde van iets; bldz. 375.
- سوكو *Soekoe*, de voeten; bldz. 337.
- سولاسي *Soelasië*, ocynium basilicum, een zekere soort van dronkenschap; bldz. 351, 352.
- سولت *Soelit*, eng, bogtig; bldz. 247.
- سيفق راجت *Sipak raga*, een zeker spel; bldz. 343.
- سيلو *Sieloe*, verblind; bldz. 339.
- سيلومن *Siloeman*, onzichtbaar, geesten; bldz. 323.

ش

- شهد *Sjahda* of *Sjahad*, honig; bldz. 297.
- شهيد شاه قوري *Sjahied Sjah Pri*, eigennaam; bldz. 399.
- شي *Sjei*, een ding, zaak; bldz. 383.

ع

- عرص *Aaraz*, vrolijk; bldz. 385.

- عرض *Aaradl*, gebeuren, overkomen; bldz. 385.
عرف *Aarif*, kennen, weten; bldz. 330.
عفريت *Iefriet*, eigennaam--een reus, spook; enz.
bldz. 393.
علت *Ailat*, volksramp—voorwendsel; bldz. 368, 369.
علي *Alaa*, over; bldz. 382.
عيبكن *Aibkan*, gering maken; bldz. 395.

غ

- غلو *Ngeloe*, hoofdpijn.
غيلو *Ngiloe*, pijn der beenderen; bldz. 329.

ص

- صح *Tsohh*, bewezen, bevestigd; bldz. 365.
صفا *Tsaphaa*, helder, schoon; bldz. 340.
صفة *Tsiphath*, hoedanigheid; bldz. 292, 293.
صلي *Tslic*, heet maken, braden, gloeijen; bldz. 306, 307.

ف

- فاتي *Patie*, pap; bldz. 279.
فاد *Pada* verkorting van فادك; bldz. 245.
فاد *Pada*, voldoen; bldz. 285.
فاد *Pada*, plaats; bldz. 287.
فالس *Palies*, oogten tegen iemand maken; bldz. 277.
فائه *Papah*, de bladsteel der kokos; bldz. 255.
فجانن *Padjangan*, een pronkbed; bldz. 398.
فداك *Pedaka* of فداكه, een vrouwelijk versiersel;
bldz. 262.

- ڤر *Per*, een voorvoegsel voor de namen van sommige
 betrekkingen, om het denkbeeld van *alle* uitte-
 drukken; bldz. 318, 319.
- ڤربتساري *Perbatarie*, eigennaam--bloemberg; bldz.
 356.
- ڤرتاپ *Pertapa*, een kluizenaar, verstandig; bldz 371.
- ڤري *Prie*, spreken, droefheid; bldz. 256.
- ڤسار *Pesara*, een winkel, marktplaats; bldz. 282.
- ڤغار *Pengaroh* of ڤغار, n. l. ڤغار or ڤغار or ڤغار
 wigchelbel, wigchelklok; bldz. 386.
- ڤكجاشن *Pekedjangan*, de naam eener dessa bldz. 337.
- ڤكن *Peken*, n. l. بوغ ڤكن *jasminum grandiflorum* ;
 naam van een patroon; bldz. 285.
- ڤگاوي *Pegawei*, een gewapende, krijgsman; bldz. 333.
- ڤلانق *Platokh*, *Picos minor*; bldz. 316.
- ڤمنداشن *Pemendangan*, aanschouwing; bldz. 289.
- ڤنت *Penit*, moede; bldz. 270.
- ڤنتق *Pintakh*, schouder; bldz. 361, 362.
- ڤنجاڤب *Pendjadjab*, een soort van vaarttuig; bldz.
 390.
- ڤندار *Pandawa* of *Pandhawa*; bldz. 349.
- ڤنگاهن *Penegahan*, een slaapvertrek; bldz. 273.
- ڤنوچ *Penoedjoe*, een doeler, mikker; bldz. 269.
- ڤوادي *Poeadei*, een pronkbed; bldz. 398.
- ڤوري *Poerie*, een paleis; bldz. 343.
- ڤولي *Poelei*, *Alstonia scholaris*; bldz. 320.

ق

- قبه *Khoebah*, een gewelf, boog, tempel; bldz. 325.
 قفش *Khafsch*, sandaal; bldz. 384.
 قمر *Khamer*, de maan, buikplaat; bldz. 285.
 قوس *Khaus*, voetzool; bldz. 383.
 قهار *Khehaar*, magtig, groot; bldz. 340.

ک

- کار *Kara*, zekere fluit; bldz. 258.
 کار *Kara*, de hand, helder, zoet; bldz. 286.
 کال *Kala*, tijd; bldz. 266.
 کامل *Kamal*, een negerie in 't N. Oosten van Java;
 bldz. 344.
 کان *Kana*, n. l. کُلُغِ کان een soort van armband;
 bldz. 286.
 کتارا *Ketara*, zichtbaar worden, schijnen; bldz. 293.
 کچيو *Ketjiwa*, een slecht voorkomen hebben, veracht;
 bldz. 267, 268.
 کسووم *Koesoema*, een bovennatuurlijk wezen; bldz. 304.
 کفودغ *Kapoedang*, *Oriolus Sinensis*; bldz. 280.
 کالغکار *Kalangkara*, zamengesteld uit ک en لغکار: zie
 aldaar.
 کلنتغ *Kelintang*, de naam der bloem van de کیلر;
 bldz. 345.
 کلوئینگ *Keloeping*, de buitenste bloemschede der ko-
 kos; bldz. 254.

- کمی *Kemei*, een pas gezette vrucht; bldz. 311.
کولان *Koelana*, zie کولان.
کومی *Koemei*, een keep; bldz. 311.
کنتم سمایغ *Koentoem semajang*, de pas ontloken
bloemtros der kokos; bldz. 254.
کیلور *Keilor*, *Moringa perygosperma*; bldz. 345.

گی

- گالغ *Galang* of گلغ, een ring, een ijzeren bout om
iets meê te sluiten; bldz. 323, 324.
گرغسیغ وایغ *Grinsing waijang*, een patroon; bldz.
253.
گرودا *Garoeda*, bldz. 243, 244.
گستی *Goesti*, Heer, meester; bldz. 396.
گمبه *Gombah*, rondschiiven; bldz. 279, 280.
گوبه *Gobah*, bloemen vlechten; bldz. 251.
گودا *Goda*, plaag, kwelling; bldz. 336.
گولان *Goelana*, bedroefd; bldz. 244, 245.
گون *Goena*, betoovering; bldz. 336.
گیٹ *Gieta*, zich haasten; bldz. 266, 267.

لا

- لا *La*, niet; bldz. 383.
لاوڠ *Lawang*, de deur; bldz. 360.
لاین *Laijan*, bedienen; bldz. 333.
لنگکار *Langkara*, dat moeilijk te verrigten is; bldz.
384.

- لنگر *Langgar*, een bidkapel; bldz. 270.
- لنگلغ *Langlang*, de ronde doen; bldz. 341.
- لنقا *Lekhaa*, óntmoeten; bldz. 357, 358.
- لمبغ ساري *Lambang sarie*, de naam van een lied; bldz. 350.
- لمقين *Lampien*, met behoedzaamheid aanvatten; bldz. 253.
- لنتق *Lentikh*, buigzaam; bldz. 333, 334.
- ليدغ *Leidang*, helder, licht; bldz. 246.--de naam van een berg; bldz. 280.
- ليدي *Liedie*, de rib van het blad der kokos; bldz. 255.
- ليغه *Leingah*, onvoorzigtig; bldz. 329.
- ليف *Liepa*, iets werpen, zoodat het blijft kleven; bldz. 338.
- م
مالس *Malies* of ممالس zie ممالس; bldz. 277.
- ماء *Mawa*, een woonplaats; bldz. 357, 358.
- ماي *Maja*, helder; ماي فاك verlichte plaats; bldz. 287.
- مايغ *Maijang*, de bloemtros der kokos; bldz. 254.
- مت *Meta*, verwoed; bldz. 276, 277.
- مدح *Madahh*, lofrede, gedicht, spreken; bldz. 289.
- مرک *Merka*, n. l. دليم مرک een soort van granaatappel; bldz. 280.

- مرَبوت *Meraboet*, zie ربت .
 مسأله *Masaala*, een vraag, onderzoek; bldz. 364.
 مسي *Mesi*, nog; bldz. 300.
 معرج *Meraadj*, opgaan, ten hemel varen; bldz. 359;
 معرفة *Marifath*, kennis, bekendheid; bldz. 330.
 مغان *Mengada* of مغان , bedriegen, misleiden, verleiden; bldz. 294, 295.
 مغاله *Mengaloh* of مغاله , zuchten, keffen, brullen; bldz. 351.
 مچكف *Mengetjap* van كچكف , kermen, smakken. bldz. 298.
 مڭكور *Moengkoer*, omkeeren. مایڭ مڭكور *maijang moengkoer*, de naam van een kapsel; bldz. 278.
 مڭگر *Manggar*, de takken van de *spadix* of de bloeihoos der kokos; bldz. 254.
 مڭمات *Mengamat*, van امت: zie aldaar.
 مڭمڭت *Mengoempat*, verzwijgen, verbergen, zich verschuilen; bldz. 331.
 مفارقة *Moepharekhath*, scheiding; bldz. 378.
 مكر *Mekar*, مایڭ مكر *maijang mekar*, de geheel ontloken bloemtros; bldz. 254; ontluiken; bldz. 276.
 مكر *Meker*, valsch; bldz. 283.
 ملا *Malaä*, vervullen, vol maken; bldz. 382.
 ملاقتاک *Melapetaka*, onheil; bldz. 304, 305.
 ملایڭ *Melaijang* n. l. روح ملایڭ , de ziel ontvlugt; bldz. 301.

ملانين *Melaijan* van لاين : zie aldaar.

ملغلغ *Melanglang* van نغلغ : zie aldaar.

ملنتق *Melentik* van لتق : zie aldaar.

من *Man*, de gene; bldz. 382.

مانجه *Mendjah*, eigenzinnig; bldz. 275, 389.

منداليك *Mendalieka*, *Terminalia Moluccana*; bldz. 287.

مندر *Mendra*, het voorkomen, den schijn hebben van iets; bldz. 286, 287.

مندرم *Mendrom*, zich nederleggen, liggen, brullen; bldz. 391.

مندودري *Mendoedarie*, eigennaam; bldz. 250.

منرث *Menerpa*, van ثرث : zie aldaar.

منة *Mennath*, vragen; bldz. 282.

موتبي *Moetie*, koraal; bldz. 390.

مهجان *Mahadjana*, een vergaderzaal; bldz. 393.

مها مieroه *Maha mieroه*, de *Smiroe*; bldz. 321.

ميس ولن *Meisa Woelan*, eigennaam; bldz. 356.

ميلك *Mielik*, een koninkrijk; bldz. 386.

مپمشن *Menjimpan* n. l. ديري مپمشن, zich houden; bldz. 292.

مپندغ *Menjendang*, aangorden, over de schouders of op de hand dragen, dragen; bldz. 373, 374.

ن

نبده *Nabsah* beter نبذ, de pols der hand, iets dat men met de hand vervaardigt, een brief; bldz. 383.

ننمڤن *Nenampan*, een metalen schenkbord; bldz. 317.

نوراني *Noeranie*, helder, licht, klaar; bldz. 390.

نوس *Noesa*, eiland; bldz. 390.

نيلا گندي *Niela Gendie*, eigennaam; bldz. 281.

,

وارس *Waras*, genezen, herstellen; bldz. 252.

واضح *Wadleh*, duidelijk, klaarlijkkelijk; bldz. 380.

وير *Wira*, verstandig; bldz. 269.

ويراون *Wirawan*, eigennaam; bldz. 269.

ويلس *Wielis*, groen; bldz. 277, 334.

ۛ

هردم *Hardam*, gedurig; bldz. 296.

هانچر *Hantjoer*, smelten, lijmen; bldz. 397, 398.

هيمن *Heiman*, 't zelfde als ساينغ; bldz. 260.

ي

يوهڤدون *Joehhaddoena*, zij ruimden uit den weg, zij beperkten; bldz. 382.

BIBLIOGRAPHY

1. [Faint text]
2. [Faint text]
3. [Faint text]
4. [Faint text]
5. [Faint text]
6. [Faint text]
7. [Faint text]
8. [Faint text]
9. [Faint text]
10. [Faint text]
11. [Faint text]
12. [Faint text]
13. [Faint text]
14. [Faint text]
15. [Faint text]
16. [Faint text]
17. [Faint text]
18. [Faint text]
19. [Faint text]
20. [Faint text]
21. [Faint text]
22. [Faint text]
23. [Faint text]
24. [Faint text]
25. [Faint text]
26. [Faint text]
27. [Faint text]
28. [Faint text]
29. [Faint text]
30. [Faint text]
31. [Faint text]
32. [Faint text]
33. [Faint text]
34. [Faint text]
35. [Faint text]
36. [Faint text]
37. [Faint text]
38. [Faint text]
39. [Faint text]
40. [Faint text]
41. [Faint text]
42. [Faint text]
43. [Faint text]
44. [Faint text]
45. [Faint text]
46. [Faint text]
47. [Faint text]
48. [Faint text]
49. [Faint text]
50. [Faint text]
51. [Faint text]
52. [Faint text]
53. [Faint text]
54. [Faint text]
55. [Faint text]
56. [Faint text]
57. [Faint text]
58. [Faint text]
59. [Faint text]
60. [Faint text]
61. [Faint text]
62. [Faint text]
63. [Faint text]
64. [Faint text]
65. [Faint text]
66. [Faint text]
67. [Faint text]
68. [Faint text]
69. [Faint text]
70. [Faint text]
71. [Faint text]
72. [Faint text]
73. [Faint text]
74. [Faint text]
75. [Faint text]
76. [Faint text]
77. [Faint text]
78. [Faint text]
79. [Faint text]
80. [Faint text]
81. [Faint text]
82. [Faint text]
83. [Faint text]
84. [Faint text]
85. [Faint text]
86. [Faint text]
87. [Faint text]
88. [Faint text]
89. [Faint text]
90. [Faint text]
91. [Faint text]
92. [Faint text]
93. [Faint text]
94. [Faint text]
95. [Faint text]
96. [Faint text]
97. [Faint text]
98. [Faint text]
99. [Faint text]
100. [Faint text]

DRUKFOUTEN

Op blz. ٣٨	regel 8 v. b. staat	ترثري	lees	ترثري
« « ٤٨	« 1 v. o. «	نيلم	«	تيلم
« « 80	« 8 « « «	تصيب	«	نصيب
« « ٦٩	« 4 « « «	كلواه	«	للواه
« « 10٤	« 9 « « «	قيصه	«	قصة
« « 1٢0	« 7 « « «	ادا يث	«	اد يث
« « —	« 8 « « «	د يث	«	اد يث
« « 1٢٢	« 6 v. o. «	دري	«	ديري
« « 1٢٦	« 3 v. b. «	ثرفهال	«	برفهاال
« « 9	zijn vier regels ten onregte twee maal gedrukt.			
« « 8٣	regel 4 v. b. staat	د باو	lees	اد باوه
« « 275	« 1 v. b. «	لكون	«	لكون
« « 276	« 6 « « «	ايكات	«	ايكاتن
« « 277	« 2 v. o. «	لقسن	«	لقسان
« « 288	« 2 « « «	ثركتائنن	«	ثركتائنن
« « 294	« 5 v. b. «	٣٣٣٣	«	٣٣٣٣ ٣٣٣٣
« « 302	« 5 v. o. «	رداتع	«	داتع
« « 320	« 6 « « «	regia	«	scholaris
2 « 323	« 4 v. b. «	in sommige exemplaren		
		٣٣٣٣ ٣٣٣٣ ٣٣٣٣	lees	٣٣٣٣ ٣٣٣٣ ٣٣٣٣

Op blz. 343 regel 3 v. o. staat *dat een paleis* lees *dat een paleis beteekent.*

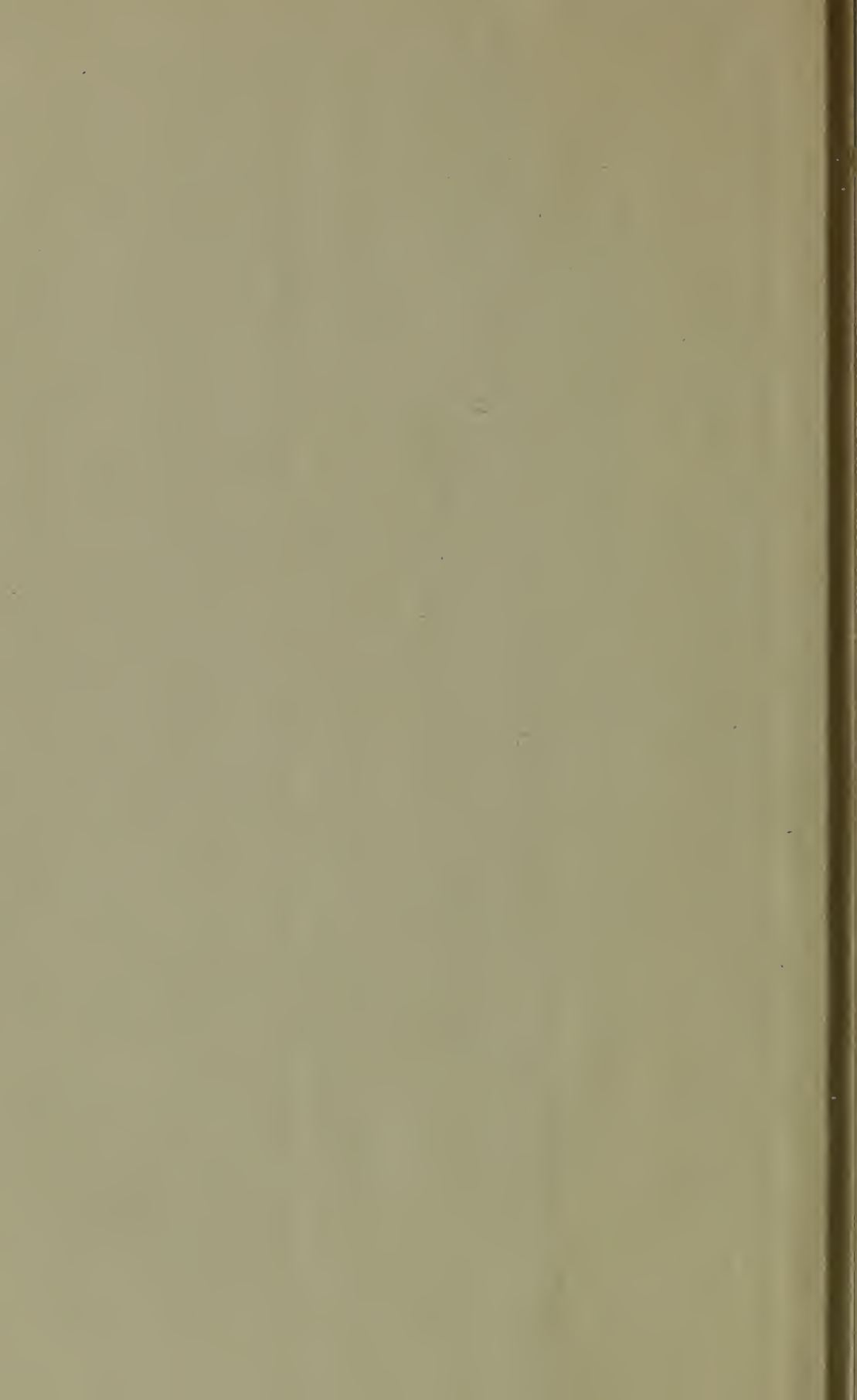
Op blz. 344 regel 3 v. o. staat *Het land of de negerie* *كامل* is mij geheel onbekend; lees: *Er zijn verscheiden plaaten die* *كامل* *heeten: onder anderen op het eiland Madura enz.*

Date Due

--	--

